

BI 153

CL no 19343

PREFACE.

About 30 years ago, as Assistant Secretary of the Asiatic Society of Bengal, I drew the attention of the Council of the Society to the neglected condition of the voluminous Tibetan Xylographs, which were lying unnoticed in its archives, damaged by damp and insects, and I suggested the desirability of getting them catalogued and arranged by some one conversant with that language. Consideration of the question was deferred till Mr. E. T. Atkinson, as President of the Society, took up the matter and entrusted me with that work. Not being able to spare much time and being burdened with my official duties I regret the work was much delayed. While cataloguing, Mr. E. T. Atkinson encouraged me to undertake the editing of the Sher-phyin which extends to one hundred thousand stanzas and is considered as sacred as the Vedas of the Hindus. As no second copy was available, with the permission of the Council I had to rely entirely on my own resources. I have, however, carefully followed the text of the Xylograph, though I have failed to understand several passages which are abstruse and obscure. The Society's edition of the Sher-phyin is therefore no better than a reproduction in types of the Xylograph original. By omitting the repetitions which were numerous the bulk of the work has been brought down to a moderate size.

A translation of the Sher-phyin, which is itself a verbal translation of the Sanskrit *Çatasāhasrikā-Prajñā-Pāranitā*, however desirable it might be, is beyond my poor acquirements: the language of the Sher-phyin is archaic and the subject matter being mystic Yoga philosophy is abstruse to the extreme. No Lama accessible to me has been able to elucidate any passage, however perspicuous it might be in the Sanskrit original. Constant reference to the Sanskrit original therefore made me familiar with that work, and I suggested that as the Society has already printed the Aṣṭa-

sāhasrikā-Prajñā-Pāramitā, the publication of the *Çata-sāhasrikā* would be acceptable to the reading public.

Much time was lost in securing five copies of the text, and one manuscript had to be obtained on loan from the Cambridge University Library.

There are now at my disposal five manuscripts.

ॠ. This is a manuscript which years ago I had secured from a Nepali Pandit who had come down to Calcutta on a pilgrimage to Purī. It is a tolerably correct copy but incomplete. Character Nagri.

ॡ. Is an incomplete copy obtained from the Society's Library. Character Nepali.

ॢ. Another manuscript from the Library of the Asiatic Society of Bengal, incomplete but much older than any. Character Newari.

ॣ. This is the only complete copy I have got. It belongs to the Asiatic Society of Bengal, it was found in the Collection of Hodgson's Nepali manuscript. Character Newari.

।. The Cambridge University Library manuscript is in Nepali characters. A neatly written copy. Character Nepali.

This copy has to be consulted under orders of the authorities of the Cambridge University Library at the premises of the Asiatic Society of Bengal. Part I, only.

॥. The first manuscript has been made the basis of collation; and so far as they have been collated all the five manuscripts generally tally with each other. There are a few clerical errors which have been corrected by collation with the other manuscripts. Notes from Patanjala aphorisms, Bhāṣya, Tikā, from Sarvadarçana Sangraha, and from Bhāmati have been given with a view to elucidate some passages, but the language of the Buddhist authors as well as their technical terms differ greatly from those of their Hindu brethren. Notes from the Commentary of *Aṣṭasāhasrikā* have also been given.

The name of the author does not appear from the text nor the epoch of its composition.

शतसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता ।

प्रथमपरिवर्तः ।

नमः श्रीसर्वबुद्धबोधिसत्त्वार्थश्रावकप्रत्येकबुद्धेभ्यः ॥

या सर्वज्ञतया नयत्युपसमं* शान्तेषिणः श्रावकान्

या मार्गज्ञतया जगद्धितकृतालोकार्थसम्प्रापिका ।

सर्वाकारमिदं वदन्ति सुनयो विभ्रं यथा सङ्गतां

तस्यै श्रावकबोधिसत्त्वगणिनो बुद्धस्य माचे नमः ॥

यद्सुलभमनन्तकल्पकोटिभिः प्रसरन्नैरपि हेतुवर्जितानां ।

भवतु हि जिनाकारस्मिभूतं तदिदमिदं प्रतिचचुरपयानं ॥

गम्भीरञ्च न चाभ्यसं दुर्लभञ्च सुनेर्वचः ।

न च तेन विना मोक्षं तस्माच्छ्रोतव्यमादरात् ॥

नमो भगवते भैषज्यगुरुवैदूर्यप्रभाय तथागताय ॥ नमो भगवत्यै

* उपसममिति पुस्तकचतुष्टये लिखितं । उपशममिति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

† सङ्गता इति पाठः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । सङ्गतमिति पाठोयुक्तः ।

‡ रस्मि इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । रस्मि इति पाठोयुक्तः ।

§ मोक्षो इति नेपालीय ग पुस्तके पाठः । मोक्षः - इति तु युक्तं ।

॥ सर्वाकाराविपरीतधर्मदेशकत्वेन परार्थसम्पदा तथागताः इत्यष्ट-
साहस्रीटीका ।

प्रज्ञापारमितायै^(१) । नम आर्यावलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महा-
सत्त्वाय^(२) महाकारुणिकाय । नमश्चण्डवज्रपाणये महायज्ञसेनापतये ।
नमः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्यो भगवद्भ्यः । निराश्रवाः सर्वसत्त्वानां कुग्रह-
सम्भवयोगैः सम्भवन्ति सिद्धाद्यांतां च तथागतौ प्रतिलम्भता सर्व-
सत्त्वानां सुखसौमनस्यसद्भावन्विति । नमो भगवते रश्मिषण्ड्रप्रति-
मण्डितविद्युत्तेजघोषेश्वरराजाय तथागताय । नमो भगवते प्राक्य-
मुनये तथागतायार्हते सम्यक्सम्बुद्धाय यस्येयं धर्मोक्त्वाञ्जास्तेति ।

एवमथा श्रुतमेकस्मिन् समये भगवान्^(३) राजगृहे^(४) विहरति
स्म । गृध्रकूटपर्वते^(५) महता भिक्षुसङ्घेन^(६) सार्द्धं पञ्चमाचैर्भिक्षुसहस्रैः

(१) प्रज्ञायाधर्मप्रविचयलक्षणायाः पारं प्रकर्षपर्यन्तमेतीति विगृह्य क्षिपि
सर्वापहारिलोपे अग्निद्व्यभागमशासनमित्यनुक्तिः तत्पर्येषे कृति
बहुकामित्यनुक्ति च कर्मविभक्तेः, कृतः पारमिः, तद्भावः पारमिता ।

(२) प्रज्ञावलेन बोध्यालम्बनात् बोधिः, स चासौ महाकृपाश्रयेन सत्त्वा-
लम्बनात् सत्त्वश्चेति बोधिसत्त्वः । बोधौ सर्वधर्मासक्ततायां स्वार्थ-
सम्यदि सत्त्वमभिप्रायो येषां ते बोधिसत्त्वाः आवका अपि स्युरेव-
मित्याह महासत्त्वा इति । महत्यां परार्थसम्यदि सत्त्वं येषां ते
महासत्त्वाः । महत्त्वज्ञान्यथापि तीर्थिकसाधुजनवत् स्यादिति बोधि-
सत्त्वग्रहणं ।

(३) ऐश्वर्यस्य समग्रस्य रूपस्य यशसः श्रियः । ज्ञानस्याथ प्रयत्नस्य वसुं
भग इति श्रुतिः । सोऽस्यास्तीति समग्रैश्वर्यादिमान् भगवान् ।

(४) राजगृहेऽन्वर्थसंज्ञके प्रसिद्धस्थानविशेषे ।

(५) गृध्रः अभिकाङ्क्षितः, नानारत्निकरः कूटः, गृध्रश्चासौ कूटश्चेति
गृध्रकूटः ॥ एण्यकामदेवादीनामष्टम्यादिपर्वसु यात्रां तनोतीति
नैरक्तविधानात् पर्वतः ॥

(६) बुद्धधर्मस्तथा संघे मारकोटिश्रुतैरपि । भेत्तुं न शक्यते यस्मात्
तस्मात् संघोऽभिधीयते ॥

षवैरर्हन्तिः^(१) क्षीणाश्रवै^(२)निःक्षेत्रै^(३)र्वशीभूतैः^(४) सुविमुक्तवित्तैः
सुविमुक्तप्रज्ञै^(५)राजानेयै^(६)र्महानागैः^(७) कृतकृत्यैः^(८) कृतकरणीयैः^(९)
अपहृतभारै^(१०)रनुप्राप्तस्वकार्यैः^(११) परिक्षीणभवसंयोजनैः^(१२) सम्यगा-

- (१) सर्व्व एवात्र पूजादक्षिणागुणप्रकर्षार्थं दृष्टतया ऽर्हन्तः ॥ कृतास्त्रिणा-
दृष्टन् इति स्थानान्तरे उक्तं ॥
- (२) आसंसारं श्रवन्तीति कामभवाविद्या आश्रवाः क्षीणाश्रवैषां तत्प्रति-
पक्षानाश्रवशीलादिस्त्वन्यलाभेन, ते क्षीणाश्रवाः ॥
- (३) निर्गतः क्षेत्रकर्मजन्मसंक्षेप्राख्यः क्षेत्रो येषां ते निःक्षेत्राः ।
- (४) सर्व्वबन्धनविगमस्वातन्त्र्याद्ये वशिनोभूतास्तेवशीभूताः ॥
- (५) समापत्तिक्षेत्रावरणविमुक्ताः सर्व्वार्थोपभोगविमुक्ताः (यथाक्रमं) सुवि-
मुक्तचित्ताः सुविमुक्तप्रज्ञाः ॥
- (६) दुःखभयलोकधर्म्माज्ञानाशङ्काविगमात् निर्भयत्वेनाशानेयाः ।
- (७) त्रैविद्यादित्वविशिष्टधर्म्माविगमयोगान्महाप्रधानभावेन महानागाः ।
- (८) शीलसमाधिप्रज्ञापरिपूर्णा कृतमवश्यङ्करणीयं सर्व्वदुःखप्रमोक्षादि-
कृत्यं यैस्ते कृतकृत्याः ।
- (९) कृतमानुषङ्गिकं कर्त्तव्यं स्तेष्वप्रतिबद्धवृत्तिधृतगुणादिकं यैस्ते कृत-
करणीयाः ।
- (१०) अपहृताः सर्व्वथाऽपनीताः स्त्वन्यक्षेत्रप्रतिज्ञोद्योगभारा यैस्तेऽपहृत-
भाराः ।
- (११) भगवतः पश्चात् अनुप्राप्तः हिताहितप्राप्तिपरिहारजक्षयो द्विविधः
स्वकोऽर्थो विद्याऽविद्याधिगमप्रहायाभ्यां यैस्तेऽनुप्राप्तस्वकार्याः ।
- (१२) परि समन्तात् यथासम्भवमार्य्यमार्गेण क्षीणानि भवेन सह पुण्य-
संयोजनेयत्प्रतिघादिनवसंयोजनानि येषां ते परिक्षीणभवसंयोजनाः ।

रसंख्येयलोकधातुगता* बुद्धानुस्रतिसमाधिसततसमिताभिमुखीभूतैः
 सर्वबुद्धोत्पादोपसंक्रमणकुशलैरपरिमितबुद्धाध्येषणकुशलैर्नानादृष्टिप-
 र्युत्थानसर्वक्लेशप्रशमनकुशलैः समाधिगतसहस्राणिनिर्हारविक्रीडन-
 ज्ञानप्रवेशकुशलैः अपर्यन्तकल्याणीगुणवर्णासमन्वागतैः । तद्यथा,
 भद्रपालेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । रत्नकरेण च नाम
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । रत्नगर्भेण च नाम बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन । रत्नदत्तेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । सुसार्थ-
 वाहेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । नरदत्तेन च नाम
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । गुह्यगुप्तेन च नाम बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन । वरुणदेवेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । इन्द्रदेवेन
 च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । भद्रपालेन च नाम बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन । उत्तरमतिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
 विशेषमतिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । वर्द्धमानमतिना
 च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । अनन्तमतिना च बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन । अमोघदर्शिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । अनावरण-
 मतिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । सुसम्प्रस्थितेन च नाम बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन । सुविक्रान्तविक्रामिणा च बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन । अनन्तवीर्येण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । नित्योद्युक्तेन च
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । नित्यप्रयुक्तेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
 अनिच्छिन्नधुरेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । सूर्यगर्भेण च बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन । चन्द्रगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । अनुपम-

* इत्यमेव सर्वत्र पाठः । गत इति तु युक्तं ।

मतिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । अवलोकितेश्वरेण च ग्राम
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । महास्थामप्रप्तेन च बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन । मंजुश्रिया च कुमारभूतेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
मारबलप्रमर्दिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । वज्रमंतिनां च
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । रत्नसुद्राहस्तेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
नित्योत्क्षिप्तहस्तेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । महाकरुणाचितिना
च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । महाव्यूहेन च नाम बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन । प्रहराजेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । मेरुकूटेन
च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । मैत्रेयेण च नाम बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन । एतैश्चान्यैश्चानेकैर्बोधिसत्त्वकोटिनियुतशतसहस्रेः ॥

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायां खलुमेव सिंहासनं प्रज्ञापयन्त्य-
षौदत् । पर्यंकमाशुच्य ऋजुकाथं प्रणिधाय प्रतिमुखं स्मृतिमुप-
स्थाप्य तत्र निषद्य सर्वसमाधिराजनामसमाधिं समापन्नोऽभूत् । यत्र
समाधौ समाधयोऽन्तर्गता अनुप्रविष्टाः सङ्ग्रहं समवसरणं गच्छन्ति ॥

अथ खलु भगवान् स्मृतः सम्यजानंस्ततः समाधेर्युत्थाय दिव्येन
चक्षुषेदं बुद्धचेचं व्यवलोकयति स्म । व्यवलोक्य सर्वकायात्मभां
प्रासुञ्चत् । तस्याधस्तात् पादतल्लयोः सहस्राराभ्यां चक्राभ्यां षष्टि-
षष्टिरश्मिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । दशभ्यस्य
पादाङ्गुलिभ्यः षष्टिषष्टिरश्मिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति
स्म । दाभ्यां गुल्फाभ्यां षष्टिषष्टिरश्मिकोटीनियुतशतसहस्राणि
निश्चरन्ति स्म । नाभिमण्डलात् षष्टिषष्टिरश्मिकोटीनियुतशत-
सहस्राणि निश्चरन्ति स्म । दाभ्यां पार्श्वभ्यां षष्टिषष्टिरश्मिकोटी-

निकुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । इदथश्रीवत्सान्महापुरुषसत्त्वणात्
षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । दशभ्यो-
हस्ताङ्गुलिभ्यः षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति
स्म । द्वाभ्यां बाहुभ्यां षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि
निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यामंग्राभ्यां षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसह-
स्राणि निश्चरन्ति स्म । ग्रीवायाः षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशत-
सहस्राणि निश्चरन्ति स्म । चतसृभ्यो दंष्ट्राभ्यः षष्टिषष्टिरश्लिकोटी-
नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । चत्वारिंशतो दन्तेभ्यः षष्टि-
षष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यां चक्षुर्भ्यां
षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यां
श्रोत्राभ्यां षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म ।
द्वाभ्यां घ्राणाभ्यां षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति
स्म । मध्ये भ्रुवोः ऊर्णायाः षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि
निश्चरन्ति स्म । उपरिष्ठादुष्णीषात् षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुत-
शतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । मुखद्वाराच्च षष्टिषष्टिरश्लिकोटी-
नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । सर्वाणि च तानि रश्लिकोटी-
नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । सर्वावन्तमिमन्त्रिषाहस्र-
महासाहस्रं लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरित्वा पूर्वस्थान्दिशि
गङ्गानदीवालुकोपमां *लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म ।
दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन

* लोकधातुशब्दविशेषणपदस्य क्वचित् स्त्रियां क्वचित् पुंसिप्रयोगो दृश्यते
वस्तुतः पुंसिप्रयोग एवयुक्तः ।

स्फुरन्ति स्म । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । यैश्च सत्तैः सोऽवभासो दृष्टो ये च तेनावभासेन स्पृष्टास्ते सर्वे नियता अभूवन् अनुत्तरायीं सम्यक्मन्वोधौ ॥

अथ खलु भगवान् पुनरेव सर्वरोमकूपेभ्यः प्रभां प्राप्नुञ्चत् । यथा प्रभयाऽयन्निशाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुर्महताऽवभासेन स्फुट*मभूत् । पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकापमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा

* स्फुटमभूत् इति क पुस्तके स्फुटेन भूत् इति ख, घ, पुस्तके स्फुटमभूदिति ग पुस्तके पाठः । एकोपि पाठो न समीचीनः । स्फुटोऽभूदिति पाठः सङ्गतः प्रतिभाति ।

† क पुस्तके वाल्मुकोपमा इति पाठो बडस्थले दृश्यते ।

अभूवन् । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । यैश्च सत्त्वैः सोऽवभासो दृष्टो ये च तेनाऽवभासेन स्फुटास्ते सर्वे निघता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ^(१) ॥

अथ खलु भगवान् "पुनरपि या सा तथागतस्य प्रकृतिप्रभा एतया *यन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽव-

* एतया यन्त्रिसाहस्र इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । एतये मन्त्रिसाहस्रेति पाठोयुक्तः । .

(१) नास्त्युत्तरं प्रधानं यस्याः सेयमनुत्तरा सम्यक् अविपरीता सम्बोधिः सर्वाकाराभिसम्बोधिर्वुद्भूमिरिति यावत् ।

भासेन स्फुरन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिग्नि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातृस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्यान्दिग्नि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातृस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । दक्षिणपश्चिमाथान्दिग्नि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातृस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्यान्दिग्नि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातृस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । अधस्ताद्दिग्नि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातृस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । उपरिष्ठाद्दिग्नि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातृस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । यैश्च सत्त्वैः सोऽवभासो दृष्टो ये च तेनाऽवभासेन स्पृष्टास्ते सर्वे नियता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ ।

अथ खलु भगवान् मुखद्वारा जिह्वेन्द्रियं निर्णामय्य सर्वावन्त-
मिमन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं जिह्वेन्द्रियेण स्फुरित्वा स्मितं
प्रादुरकार्षीत् । ततश्च जिह्वेन्द्रियादनेकानिनानावर्णानिरग्निःकोटी-
नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । सर्वत्र च रश्म्यां नानारत्नमथानि
सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि सञ्चिद्यन्ते स्म । चित्राणि च
दर्शनीयानि मनोरमाणि सुवर्णानि सुगन्धीनि मृदूनि काचिलि-
न्दिक* सुखसंस्पर्शानि । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषण्णाधर्म-
न्देःशयन्ति स्म । यदुतेमासेवषट्पारमिताप्रतिसंयुक्तां धर्मदेशनां । ते
पूर्वस्यान्दिग्नि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातु गच्छन्ति स्म । तत्रापि
गत्वा धर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमासेवषट्पारमिताप्रतिसंयुक्तां

* काचिलिन्दिक इति पाठः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते ।

धर्मदेशनां । दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां* लोकधातुं गच्छन्ति स्म । तत्रापि गत्वा धर्मदेशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तां धर्मदेशनां । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म । तत्रापि गत्वा धर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । उत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म । तत्रापि गत्वा धर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । उत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । पूर्वदक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्मं देशयन्ति स्म यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्मं देशयन्ति स्म यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । पश्चिमोत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्मं देशयन्ति स्म यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्मं देशयन्ति स्म यदुतेमामेव षट्पार-

* लोकधातुशब्दविशेषणस्य क्वचित् स्त्रियां पुंसिप्रयोगः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । वस्तुतः कश्चेत्तु वस्तूनिहित्वा तुरुविरामकाः इति पुंलिङ्गसंग्रहवर्गीकृतांशुशब्दस्य पुंलिङ्गत्वात् तद्विशेषणस्यापि पुंसिप्रयोगस्यैव युक्तत्वमिति ॥

मिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमां
लोकधातुं गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्मं देशयन्ति स्म यदुते-
मानेव षट्पारमिनाप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । यैश्च सत्त्वैः सधर्मः
श्रुतस्ते सर्वे नियता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ ॥

अथ खलु भगवान् तस्मिन्नेव सिंहासने निषण्णः सिंहविक्री-
डितं नाम बुद्धसमाधिं समापद्य तथारूपमृद्ध्यभिसंस्कारमभि-
संस्कारोति स्म । यथारूपेणाध्यभिसंस्कारेण अभिसंस्कृतेनायं
त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुः षड्विकार^(१)म्यक्रम्यतः* प्राकम्प्यत
सम्प्राकम्प्यत । अवेधत् प्रावेधत् सम्प्रावेधत् अचलत्प्राचलत्सम्प्राचलत् ।
अचुभ्युप्राचुभ्यत्सम्प्राचुभ्यत् । अगर्जत् प्रागर्जत्सम्प्रागर्जत् । अरणत्प्रा-
णत्सम्प्राणत् । अन्तेषून्नमति स्म मध्येऽन्नमति स्म अन्तेष्ववनमति
स्म मृदुकः स्निग्धः सूक्ष्मः सर्वमत्त्वहितसुखसञ्ज्ञाननोऽभूत् ॥

अथ तेन क्षणलवमुद्गर्त्तनं यावन्तोऽस्मिंस्त्रिसाहस्रमहासाहसे
लोकधातौ नरकतिर्यग्योनियमलोकाक्षणापायदुर्गतिविनिपातास्ते
सर्वे समुच्छिन्नाः! अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वा मनुष्याणां सभा-
गतायाः? उपपन्ना अभूवन् सर्वे च ते सत्त्वाश्चातुर्महाराजकायिकानां

* (क, ग, घ) पुस्तके प्रक्रम्यतः इति पाठः ख पुस्तके प्रक्रम्यते इति
पाठः । पञ्चाल्लिखित क्रमेणाकम्प्यत इति पाठः समीचीनः प्रतिभाति ।

† सञ्ज्ञानन इति पुस्तकचतुष्टये दृश्यते सञ्ज्ञानन इति पाठोयुक्तः ।

‡ सर्वाक्षणास्त्रास्तमिताः इति ख पुस्तके पाठोऽधिकः ।

§ सभागताया इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । सभागता इति पाठोयुक्तः ।

(१) षड्भावविकाराभवन्तीति वार्थ्यायणिः, जायते अस्ति वर्द्धते विप-
रिण्यमते अपक्षीयते नश्यति । इति निरुक्ते नैगमकाण्डे ।

देवानां चायत्रिंशानां तुषितानां निर्माणरतीनां परनिर्मितवश-
वर्तिनां देवानां सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्येन पौर्विकीं
जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्यप्रतिलब्धायेन
भगवांस्तेनोपसङ्गमन्ति स्म । उपसङ्गम्य भगवन्तं नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमेषु
लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वथमलोकाः समुच्छिन्नाः ।
सर्वाक्षणाश्चास्तमिता अभूवन् सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां देवानाञ्च
सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव च प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसङ्गमन्ति स्म । उपसङ्गम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलौभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवास्तु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वथमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाश्चास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वा मनु-
ष्याणां देवानाञ्च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसाद-
प्रामोद्यप्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता
अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसङ्गमन्ति स्म । उपसङ्गम्य

पादान् वन्दित्वा प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धाश्च-
मस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणक्षवसुहृत्तैन पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवास्तु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वथमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाश्चास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वा
मनुष्याणाञ्च देवानाञ्च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वनेषु बुद्धुचेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति । तानुपसङ्गमन्ति स्म । उपसङ्गम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धाश्चमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणक्षवसुहृत्तैन उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवास्तु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वथमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाश्चास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां
देवानाञ्च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वनेषु बुद्धुचेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसङ्गमन्ति स्म । उपसङ्गम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धाश्चमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणक्षवसुहृत्तैनोत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवास्तु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वथमलोकाः

समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाश्चास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुव्याणां देवानां च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुव्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु लोकधातुषु* बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता
अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसङ्गमन्ति स्म । उपसंक्रम्य
पादान् वन्दित्वा प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्त्र-
मस्थन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वथमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाश्चास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुव्याणां
देवानां च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुव्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धा स्तिष्ठन्ति तानुपसंक्रामन्ति स्म । उपसंक्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्त्रमस्थन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वथमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाश्चास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुव्याणां
देवानां च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

* लोकधातुषु इति पुस्तकचतुष्टये एकस्थल एव लिखितः ।

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुसृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये च तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसंक्रामन्ति स्म । उपसंक्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान् नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणक्षवसुहृत्तेन पश्चिमोत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवास्तु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमस्रोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाश्चास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां
देवानां च सभागताया * उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुसृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसंक्रामन्ति स्म । उपसंक्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान् नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणक्षवसुहृत्तेनाधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमेषु
लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमस्रोकाः समुच्छिन्नाः
सर्वाक्षणाश्चास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां देवानां
च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुसृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-

* सभागता इति पाठः समीचीनः प्रतिभाति । एवं परत्र ।

प्रतिलम्बाः स्त्रकस्त्रकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसङ्क्रामन्ति स्म । उपसङ्क्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धाश्चमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणत्वमुद्धर्त्तेन उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
मेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वथमक्षोकाः समु-
च्छिन्नाः सर्वाक्षणास्त्रास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुव्याणां
देवानां च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुव्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलम्बाः स्त्रकस्त्रकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसङ्क्रामन्ति स्म । उपसङ्क्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धाश्चमस्यन्ति स्म ॥

अथ खलु तेन तत्क्षणेनैव ये अस्मिंस्तिसाहस्रमहासाहस्रे लोक-
धातौ जात्यन्धाः सत्वास्तेऽपि सर्वे चक्षुषा रूपाणि पश्यन्ति स्म ।
बधिराः श्रोत्रेण शब्दान् शृण्वन्ति स्म । उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिस्मभन्ते
स्म । विक्षिप्रचित्ताः अविक्षिप्रचित्तां प्रतिस्मभन्ते स्म । नग्ना-
स्त्रौवराणि प्रतिस्मभन्ते स्म । दरिद्रा धनानि प्रतिस्मभन्ते स्म ।
जिघत्सिता भोजनानि प्रतिस्मभन्ते स्म । पिपासिताः पानीयं प्रति-
स्मभन्ते स्म । रोगस्पृष्टा अरोगा अभूवन् । हीनकायाविकलेन्द्रियाः
परिपूर्णकायेन्द्रिया अभूवन् । क्लान्तकाया अक्लान्तकाया अभूवन् ।
अविरताकुशलकायवाङ्मनस्कर्मान्ताजीवा विगताकुशलकायवाङ्-
मनस्कर्मान्ताजीवा भवन्ति स्म । सर्वसत्त्वाश्च सर्वसत्त्वेषु समचित्ता-

अभूवन् । यदुत मातापितृभ्रातृभगिनीमित्रज्ञातिसहायसमञ्जिताः
 सर्वसत्त्वाश्च कुशलकर्मपथसमन्वागता अभूवन् । ब्रह्मचारिणः शुचयो-
 निरामगन्धाः सर्वाकुशलवितर्कविगताः सर्वसत्त्वाश्च तस्मिन् समये
 सर्वसुखसमर्पिता अभूवन् । एवं रूपेण सुखेन समन्वागताः । तद्यथाऽपि
 नाम तृतीयध्यानसमापन्नस्य भिक्षोः सुखम् । सर्वसत्त्वाश्च तस्मिन्
 समये एवरूपया प्रज्ञया समन्वागता अभूवन् । यदेवं जानन्ति
 स्म । साधु दानं साधु धर्मः साधु संयमः साधु सत्यं साध्वप्रमादः
 साधु मैत्री साधु करुणा साध्वविहिंसा साधु सर्वप्राणिभूतेषु ॥

अथ भगवान् तस्मिन्नेव सिंहासने निषण्ण इमं त्रिमाहस्य-
 महासाहस्रं लोकधातुं सुमेहं चक्रवाडं सदेवभवनं सेन्द्रकं सेन्दुसूर्य-
 गभस्तिकं सदेवदानवकाथं सब्रह्मकं सशुद्धावाप्तमभिभूय स्थितः
 शोभते भासते तपति विरोचते आभया वर्षेन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम बलवान्दिवाकरः परिशुद्धगगणतले पौर्ण-
 मास्यां वा चन्द्रमण्डलं, तथाच भगवानिमन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं
 लोकधातुमभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते ।
 आभया वर्षेन तेजसा श्रिया ॥

एवं पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातुनभि-
 भूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते आभया वर्षेन तेज-
 सा श्रिया ॥

एवं दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातुनभि-
 भूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते आभया वर्षेन तेज-
 सा श्रिया ॥

एवं पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनभि-
भूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्षेन तेज-
सा त्रिया ॥

एवमुत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनभिभूय
स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्षेन तेज-
सा त्रिया ॥

एवमुत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनभि-
भूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्षेन तेज-
सा त्रिया ॥

एवं पूर्वदक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून-
भिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्षेन
तेजसा त्रिया ॥

एवं दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोक-
धातूनभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया
वर्षेन तेजसा त्रिया ॥

एवं पश्चिमोत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातू-
नभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्षेन
तेजसा त्रिया ॥

एवमधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनभिभूय
स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्षेन तेज-
सा त्रिया ॥

एवमुपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनभिभूय

स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम सुमेरुः पर्वतराजः सर्वांस्तांश्चान्यान् कालपर्वता*नभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम चन्द्रर्मण्डलं सर्वताराकूपाण्यभिभूय स्थितं शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम सूर्यमण्डलं सर्वोत्तदन्यानवभासानभिभूय स्थितं शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

एवमेव भगवान् दशसु दिक्षु सदेवकं लोकं सेन्द्रकं सन्नद्धकं शुद्धावासमभिभूय स्थितः शोभते भासते*तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

अथ भगवान् पुनरपि यादृशो भगवतः प्रकृत्यात्मभावः तादृशमिमन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातावुपदर्शयति स्म ॥

अथ यावन्तोऽस्मिन् त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ शुद्धावासकायिकादेवनिकाया आभास्वरा ब्रह्मकायिकाः परनिर्मितवशवर्त्तिनो निर्माणरतयः तुषिता यामास्त्रायस्त्रिंशाश्चातुर्महाराजकायिकादेवनिकायास्ते सर्वे सिंहासने निषण्णं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं पश्यन्ति स्म । ते तुष्टा उदया आतमनस्काः प्रमुदिताः प्रीति-सौमनस्यजाता दिव्यानि पुष्पाण्यादाय दिव्यानि माल्यानि दिव्यानि

* कुलपर्वतानिति पाठः सङ्गतः प्रतिभाति ।

† ग । पुस्तके पश्यन्ति इति पाठः ।

गन्धानि दिव्यानि विलेपनानि दिव्यानि चूर्णानि दिव्यानि वासांसि
 दिव्यान्युत्पलकुमुदपुण्डरीकनलिनसौगन्धिकानि केशरतमालपत्राणि
 दिव्यानि वस्त्रानि दिव्यान्याभरणानि दिव्यानि कृत्राणि दिव्या-
 ध्वजा दिव्याः पताकागृहीत्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्रामन्ति स्म, उप-
 संक्रम्य* भगवन्तमभिपूजयन्ति स्म । सर्वाणि च तानि पुष्पमाल्यवि-
 लेपनचूर्णादीनि गन्धवस्त्राभरणानि कृत्रध्वजपताकाश्च समनन्तरमेव
 भगवतोऽधिष्ठानेन त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातुप्रमाणे भगवतः
 उपरि वैहायसे सर्वसत्त्वोमहापुष्पादिकूटागारः संस्थितोऽभूत् ।
 ततश्च कूटागाराद् दिव्यानि पुष्पाणि पुष्पपट्टदामानि लम्बन्ते स्म
 प्रलम्बन्ते स्म अभिप्रलम्बन्ते स्म । तैश्च पुष्पपट्टदामाभिरयं
 त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुरभिगोभते स्म । तेन च सुवर्णवर्णं
 भगवतः प्रभाऽवभासेनात्यर्थं गोभते भासते तपति विरोचते स्म ।
 यथा चायं त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुरेवं पूर्वस्यान्दिशि गङ्गा-
 नदीवाङ्कोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा-

* तैः पुष्पमाल्यैर्गन्धैर्विलेपनैस्सूयैर्व्रातैस्तत्पद्मकुमुदपुण्डरीकनलिनसौ-
 गन्धिकैः केशरतमालपत्रवस्त्रैराभरणैः कृत्रैर्ध्वजैः पताकाभिर्भगवन्त-
 मवकिरन्ति स्म । अभ्यवकिरन्ति स्म । अभिप्राकिरन्ति स्म । ये च
 त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ मनुष्यास्ते विनेयाभाजनीभूतास्ते
 जलजस्थलजानि पुष्पाणि गृहीत्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्रामन्ति स्म ।
 उपसंक्रम्य भगवन्तमभिपूजयन्ति स्म । इत्यधिकः पाठः ख । ग । घ
 पुस्तके दृश्यते ।

† दामाभिरिति पुस्तकचतुष्टये पाठः । दामभिरिति पाठोयुक्तः ।

अभूवन् । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा-
 अभूवन् । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा-
 अभूवन् । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । दक्षिणपश्चिमाया-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् ।
 अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । तत्र जाम्बुद्वीपकानां मनुष्याणां तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभृदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो* धर्मं देशयति । यथा च जाम्बुद्वीपकानां मनुष्याणामेवं गोदानीयानां मनुष्याणान्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभृदस्माकं पुरतः तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । पौर्वविदेहकानां मनुष्याणान्तत्थागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभृदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । उत्तरकौरवाणां मनुष्याणां तत्तथागत-

* निषण्ण इति पुरुक्कचतुष्टये षाठः ।

स्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो-
 निषण्णो धर्मं देशयतीति । चातुर्महाराजकायिकानां देवानान्तत्तथा-
 गतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतः तथागतो-
 निषण्णो धर्मं देशयतीति । चायच्छिंशानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचन-
 कदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं
 देशयतीति । यामानान्देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं
 दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । तुषि-
 तानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूद-
 स्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । निर्माणरतीनां देवा-
 नान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्त-
 थागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । परनिर्मितवशवर्त्तिनां देवानान्त-
 त्थागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथा-
 गतोनिषण्णो धर्मं देशयतीति । ब्रह्मकायिकानां देवानान्तत्तथागत-
 स्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो
 धर्मं देशयतीति । ब्रह्मपुरोहितानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनक-
 दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतोनिषण्णो धर्मं देश-
 यतीति । ब्रह्मपार्श्वद्यानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्म-
 भावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति ।
 महाब्रह्माण्णां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एत-
 दभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । आभानां देवा-
 नान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्त-
 थागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । परीत्ताभानान्देवानान्तत्तथागत-

नकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णोधर्म-
न्देशयतीति । सुदृशानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्म-
भावं दृष्ट्वैतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णोधर्मन्देशयतीति ।
सुदर्शनानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतद-
भूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णोधर्मन्देशयतीति । अकनिष्ठानां
देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं
पुरतस्तथागतो निषण्णोधर्मन्देशयतीति ॥

एवं साहस्रे लोकधातौ सर्वमनुष्याणां सर्वदेवानान्तत् तथा-
गतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो
निषण्णोधर्मन्देशयतीति । द्विसाहस्रे लोकधातौ सर्वमनुष्याणां
सर्वदेवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं
पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति ॥

एवं त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ सर्वमनुष्याणां सर्वदेवा-
नान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरत-
स्तथागतो निषण्णो धर्मन्देशयतीति ॥

अथ भगवांस्तस्मिन्नेव सिंहासने निषण्णः पुनरेवप्रभां प्रासुञ्चयथा-
प्रभया*पुनरेवं त्रिसाहस्रमहासाहस्र लोकधातुरवभाषितो भूत् ।
पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभाषिताअभूवन् ।
दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभाषिता-
अभूवन् । पश्चिमाथान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवो-
ऽवभाषिताअभूवन् । उत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा-

* प्रभयाऽर्थं इति ख पुस्तके पाठः ।

लोकधातवोऽवभाषिता अभूवन् । उत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमा लोकधातवोऽवभाषिता अभूवन् । पूर्वदक्षिणान्दिशि
गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो अवभाषिता अभूवन् । दक्षिण-
पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभाषिता
अभूवन् । पश्चिमोत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवो-
ऽवभाषिता अभूवन् । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोक-
धातवोऽवभाषिता अभूवन् । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा-
लोकधातवोऽवभाषिता अभूवन् । येनावभाषेनय इमां* चिसाहस्र-
महासाहस्रे लोकधातौ सत्वास्ते सर्वे पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु तथागतमर्हन्तः सम्यक् सम्बुद्धान् सश्रावक-
सङ्घान् बोधिसत्त्वपरिवारान् पश्यन्ति स्म । तत्र च पूर्वस्थान्दिशि गङ्गा-
नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्वास्तेऽपीमं चिसाहस्रमहासाहस्रं
लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं सभित्तुसङ्घं
बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्वास्तेऽपीमं चिसाहस्रमहासाहस्रं लोक-
धातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं सभित्तुसङ्घं
बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्वास्तेऽपीमं चिसाहस्रमहासाहस्रं
लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं सभित्तुसङ्घं
बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र चोत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदी-

* इमां इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । इमे इति पाठोऽयुक्तः ।

† पुस्तकचतुष्टये ये पाठः क्वचित् क्वचित् दृश्यते वस्तुतः सर्वत्रैव ये
इत्यस्य स्थितिः खिता ।

वाङ्मोक्षोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं चिसाहस्रमहासाहस्रं लोक-
 धातुं भगवन्तं च शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं सभिक्षु-
 सङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र चोत्तरपूर्वस्यान्दिशि ये
 गङ्गानदीवाङ्मोक्षोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं चिसाहस्रमहा-
 साहस्रं लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं
 सभिक्षुसङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च पूर्वदक्षिण-
 स्यान्दिशि ये गङ्गानदीवाङ्मोक्षोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं
 चिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं भगवन्तं च शाक्यमुनिं तथागत-
 मर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं सभिक्षुसङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म ।
 तत्र च दक्षिणपश्चिमायान्दिशि ये गङ्गानदीवाङ्मोक्षोपमेषु लोक-
 धातुषु सत्त्वास्तेऽपीमन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं भगवन्तं
 शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं सभिक्षुसङ्घं बोधिसत्त्व-
 परिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
 वाङ्मोक्षोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं
 लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं
 सभिक्षुसङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र चाधस्ताद्दिशि
 यो गङ्गानदीवाङ्मोक्षोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमन्त्रिसाहस्रमहा-
 साहस्रं लोकधातुं भगवन्तञ्च शाक्यमुनिस्तथागतमर्हन्तं सम्यक्

* क, ग पुस्तके सत्रावकसङ्घं इति पाठः । ख, घ पुस्तके सभिक्षुसङ्घं
 इति पाठः ।

† ये इति पाठः सर्वस्थले पुस्तकचतुष्टये न दृश्यते ।

‡ भगवन्तश्चेति चकारो न सर्वस्थले पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । किन्तु सर्व-
 त्रैव स्यातुमुचितः ।

सम्बुद्धं सभित्तुसङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र चोप-
रिष्ठाद्दिशि ये गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं
चिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं भगवन्तञ्च शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं
सम्यक् सम्बुद्धं सभित्तुसङ्घं सबोधिसत्त्वगणपरिवारं* पश्यन्ति स्म ॥

अथ पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य
यः सर्व्वपञ्चिमो लोकधातुः रत्नावती नाम तत्र रत्नाकरो नाम
तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति स इमामेव
प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वेभ्यो महामत्त्वेभ्यः सम्यकाश्रयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ समन्तरश्मिर्नाम बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं
महान्तमवभासन्तञ्च महान्तं पृथिवीचालन्तञ्च तथागतस्यासेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् रत्नाकरस्तथागतोऽर्हन्
सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं तथागतमर्हन्तं
सम्यक् सम्बुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययः योऽस्य
महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावाय अस्य च महतः पृथिवीचालस्य
अस्य चेदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् रत्नाकरस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धस्तं
समन्तरश्मिं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र पश्चिमाया-
न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य सहा नाम
लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति
ध्रियते यापयति स बोधिसत्त्वेभ्यो महामत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां
सम्यकाश्रयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ॥

* सबोधिसत्त्वगणपरिवारमिति क, ग पुस्तके पाठः । बोधिसत्त्वपरि-
वारमिति ख, घ पुस्तके पाठः ।

अथ समन्तरश्चिर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं भगवन्तं रत्नाकरन्तथा-
गतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवंतां सहां
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
सर्वेषां प्रायःकुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्भिन्निर्हार* प्रतिलब्धानां
सर्वसमाधिसमापत्तिवर्षिताप्रप्तानाम् । भगवान् रत्नाकरस्तथागत
आह । गच्छन्तं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्येदानीं कालं मन्यसे ॥

अथ रत्नाकरस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारत्नमथानां
सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं समन्तरश्मये बोधि-
सत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं अभ्यवकिर सम्प्रजान विहारौ
च तत्र बुद्धचेत्रे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरासदाहिते बोधिसत्त्वा-
महासत्त्वा ये तत्र लोकधातादुपपन्नानामा तत्र क्षणेयाः ॥

अथ समन्तरश्चिर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्य भगवतोरत्नाकरस्य त-
थागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्यान्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि सहस्र-
पत्राणि पद्मानि गृह्णीत्वानेकैर्बोधिसत्त्व कोटीनियुतशतसहस्रैः सार्द्धं
गृह्यन्तेः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिश्च ततो बुद्धचेत्रादन्तर्हितो
यावन्तः पूर्वस्थान्दिशि बुद्धा भगवन्तस्तिष्ठन्ति धियन्ते यापयन्ति
तान् सर्वान् सत् कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्ध-
माल्यविलेपनचूर्णचौवरच्छत्रध्वजपताकाभिर्महत्याबोधिसत्त्वार्थामहता

* मिहार इति ख, ग पुस्तके पाठः ।

† वसिता इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । वसिता इति पाठोयुक्तः ।

बोधिसत्त्वानुभावेन । येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिर सावन्दित्वा एकान्तस्थितः समन्तरशिर्षोधिषत्त्वोमहासत्त्वो भगवन्तमेतदवोचत् । रत्नाकरोभगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो भगवतोऽस्याबाधतां परिपृच्छत्यस्यातङ्कताञ्च लघूत्यानतां वलं सुखस्यग्रविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता रत्नाकरेण तथागतेनार्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि प्रणिहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि पद्मानि गृहीत्वा येन ते पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेव लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाचैषीत् ॥

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वलोकधातवः स्फुटा अभूवन् तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषणा धर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव* षट्पारमिता आरभ्य यैश्च सत्तैः साधर्मदेशनाश्रुता ते सर्वतियता अभुवन्नुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ^(१) । तेऽपि बोधिसत्त्वागृह्णन्त्याश्च प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च खकखकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म । गुरुकुर्वन्ति स्म । मानयन्ति स्म । पूजयन्ति स्म । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोलोकधातुः सर्वशोकापगतो नाम

* इमामेव इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । इमा एव इति पाठोयुक्तः ।

(१) नास्त्युत्तरं प्रधानं ८ । १ः सेयमनुत्तरा सम्यक् अविपरीता सम्बोधिः सर्वाकाराभिसम्बोधिबुद्धिप्रतिरिति यावत् ।

तत्राशौकश्रीनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति धियते यापयति । स इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वभ्यो महासत्त्वैः सम्यकाशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ विगतशोको नाम बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं महान्तमवभासं तं च महान्तं पृथिवीचालन्तञ्च तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवानशोकश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्यतं भगवन्तमशोकश्रियं तथागतं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य महतोऽवभामस्य लोके प्रादुर्भावायास्य च महतः पृथिवीचालस्य चेद्दृश्यस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय । एवमुक्ते भगवानशोकश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तं विगतशोके बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र उत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमासौ लोकधातूनतिक्रम्य सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति धियते यापयति । स बोधिसत्त्वभ्यो महासत्त्वैः प्रज्ञापारमितां सम्यकाशयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ विगतशोको बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं भगवन्तमशोकश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवन्तां सहं लोकधातुं तस्य शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तेषां च बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्बन्धिर्हार प्रतिलब्धानां सर्वसमाधिसमापत्तिविश्रिता प्राप्तानाम् । स भगवानशोकश्रीस्तथागत आह । गच्छन्तं कुलपुत्र तां सहं लोकधातुं यस्तेदानीं कालं मन्यसे ॥

अथ भगवानशोकश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारत्नम-
थानां सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं विगतशोकाश्च
बोधिसत्त्वायमहासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभवकिर सञ्जानहारौ च
कुलपुत्र तत्र बुद्धचेचे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरासदाहिते बोधि-
सत्त्वामहासत्त्वाः ये तत्र लोकधातावुपपन्ना मा तत्र चणेषाः ॥

अथ विगतशोको बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तस्य भगवतोऽशोकश्रिय-
स्तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्थानिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वानेकेर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः
साङ्गे गृहीत्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकास्त्रपिभिश्च ततो बुद्धचेचा-
दन्तर्हितोयावन्तोदक्षिणस्यान्दिशि बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति धियन्ते
थापयन्ति* सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्धमाख्य-
विलेपनचूर्णवस्त्राभरणेष्व्चध्वजपताकाभिर्महत्याबोधिसत्त्वधर्मांमहता
बोधिसत्त्वानुभावेन येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
संबुद्धेस्तनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसावन्दित्वा-
एकान्तेस्थात् एकान्तेस्थितश्च विगतशोको बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
भगवन्तमेतदवोचत् । अशोकश्रीर्भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो-
भगवतोऽल्पाबाधतां परिपृच्छत्यन्पातङ्गतां लघूत्यानतां वलं सुख
स्पर्शविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता अशोकश्रिया तथाग-
तेनार्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि
प्रहितानि भगवतः पूजाकर्मेण ॥

* तान् सर्वान् इति ख, घ, पुस्तके पाठोऽधिकः ।

† प्रणिहितानि इति ग, घ, पुस्तके पाठः ।

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि पद्मानि गृहीत्वा येन ते दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाचैषीत् ॥

अथ तैः पद्मैस्तेसर्वलोकधातवः स्फुटा अमूवन् । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषण्णाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारमिता*मारभ्य यैश्च सत्त्वैः साधर्मदेशनाश्रुता ते सर्वे नियता अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ । तेपि बोधिसत्त्वागृहस्थाः प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म गुरुकुर्वन्ति स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमार्शलोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोल्लोकधातुरूपशान्ता नाम लोकधातुःस्तत्र रत्नार्चिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति धियते थापयति । स इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वैभ्यो महासत्त्वैभ्यः सम्यकाश्रयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ चारित्रमतिर्नाम बोधिसत्त्वसं महान्तमवभासन्तश्च महान्तं पृथिवीचालन्तं च तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवान् रत्नार्चिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवन्तं रत्नार्चिषं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य

* पारमिता आरभ्येति ख, ग, घ, पुस्तके पाठः ।

† वाणकोपमान् इति ख, ग, घ, पुस्तके पाठः ।

‡ पुस्तकचतुष्टये लोकधातुशब्दस्य पुनः पाठोदृश्यते ।

महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायास्य च महतः पृथिवीचालस्य
 चेदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय । एवमुक्ते भगवान् रत्नार्चि-
 स्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तं चारित्रमतिं बोधिसत्त्वं महासत्त्व-
 मेतदवोचत् । एष कुलपुत्र पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान्
 लोकधातूनतिक्रम्य सहा नाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम
 तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स बोधि-
 सत्त्वेभ्योमहासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्यकाग्रयति । तस्यैष
 ईदृशोऽनुभावः ॥

अथचारित्रमतिर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं भगवन्तं रत्नार्चिपं तथा-
 गतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवन्तां सहा
 लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्य
 दर्शनाय वन्दनाय पृथ्युपासनाय । तेषां च बोधिसत्त्वानां महा-
 सत्त्वानां सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्बन्धिर्हार-
 प्रतिलम्भानां सर्वसमाधिसमापत्तिवशिताप्राप्तानाम् । स भगवान्
 रत्नार्चिस्तथागत आह । गच्छत्वं कुलपुत्र तां सहा लोकधातुं यस्ये-
 दानीं कालं मन्यसे ॥

अथ रत्नार्चिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धोनानारत्नमयानां
 सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं चारित्रमतये
 बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मेस्तं भगवन्तं
 शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यवक्तिर सम्यज्जानचारी च
 कुलपुत्र तत्र बुद्धचेत्रे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरासदा हि ते
 बोधिसत्त्वामहासत्त्वाये तत्र लोकधातावुपपन्ना मा तत्र क्षणेयाः ॥

अथ चारित्रमतिर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्य भगवतो रत्नाविष-
 स्तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बद्धस्थान्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि
 सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वानेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः
 सार्द्धं गृह्यन्ते प्रमजितैश्चदारकदारिकाभिश्चततो बुद्धश्चेचादन्तर्हितः
 थावन्तः पश्चिमायान्दिशि बुद्धा भगवन्त स्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते थाप-
 यन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन्मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्ध-
 माख्यविलेपनचूर्णवस्त्राभरणकचध्वजपताकाभिर्महत्याबोधिसत्त्वार्था
 महता बोधिसत्त्वानुभवावेन । येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतो-
 ऽर्हन् सम्यक् सम्बद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा-
 वन्दित्वा एकान्तेऽस्थान् एकान्तेऽस्थितश्चारित्रमतिर्बोधिसत्त्वो महा-
 सत्त्वो भगवन्तमेतद्वोचत् । रत्नार्चिर्भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बद्धो
 भगवतोऽल्पाबाधतां परिपृच्छत्यत्पातङ्कताञ्चलद्यून्यानता बलं सुखस्यर्ग-
 विहारताञ्च इमाति च तेन भगवतारत्नार्चिषा तथागतेनार्हता
 सम्यक् सम्बद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि प्रणि-
 हितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बद्धस्थानि
 पद्मानि गृहीत्वा येन ते पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु
 लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् सम्बद्धास्तेनाचैष्पीत् ॥

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
 पद्मेषु तथागतविप्रहातिषणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमानेव
 षट्पारमिता आरभ्य यैश्च सत्त्वैः सा धर्मदेशताश्रुता ते सर्वे
 नियता अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ तेपि बोधिसत्त्वा महा-

सत्त्वा गृहस्थाः प्रव्रजिताश्चदारकदारिकाश्च स्वकस्यकैः कुशलमूलै-
र्भगवन्तं श्राक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बद्धं सत् कुर्वन्ति स्म
गुरुकुर्वन्ति स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । उत्तरस्यान्दिशि
गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोलोक-
धातुर्जायानाम तत्र जायेन्द्रो नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बद्ध-
स्तिष्ठति भ्रियते यापयति स इमामेव प्रज्ञामारमितां बोधि-
सत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः सम्यकाग्रयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ जयदत्तो नाम बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्त-
स्याहान्तमवभासन्तं च महान्तं पृथिवीचालन्तञ्च तथागतस्यासेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् जायेन्द्रस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
सम्बद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य तं भगवन्तं जायेन्द्रं तथागतमर्हन्तं
सम्यक् सम्बद्धमेतदवोचत् को भगवन् हेतुः कःप्रत्ययोऽस्य महतोऽव-
भासस्य लोके प्रादुर्भावायास्य च महतः पृथिवीचालस्यास्यचेदृशस्य
तथागतकायस्य सन्दर्शनाय*वन्दनायपर्युपासनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् जायेन्द्रस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बद्धस्तं जयदत्तं
बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र दक्षिणस्यान्दिशि
गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य सहा नाम लोकधातुस्तत्र
श्राक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति भ्रियते यापयति
सबोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्यकाग्रयति । तस्यैष-
ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ जयदत्तो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं भगवन्तं जायेन्द्रन्तथागत-

* वन्दनाय पर्युपासनायेति पाठोऽत्रैव स्थले पुस्तकचतुष्टये दृश्यते ।

मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । गच्छथमहं भगवंस्तां सहां लोक-
धातुन्तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महसत्त्वानां
सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणी प्रतिसम्बिनिर्हारप्रतिलब्धानां
सर्वसमाधिसमापत्तिवसिताप्राप्तानां स भगवान् जायेन्द्रस्तथागत
आह । गच्छत्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्येदानीङ्कालं मन्यसे ॥

अथ जायेन्द्र स्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धो नानारत्नमथानां
सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं जयदत्ताय बोधि-
सत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं
सम्यक् सम्बुद्धमभ्यवकिर । सम्यजान विहारौच कुलपुत्र तत्र बुद्ध-
चेत्रे भवेत् तत् कस्य हेतोर्दुरासदाहिते बोधिसत्त्वा महासत्त्वा
ये तत्र लोकधातावुपपन्ना मा तत्र लषेथाः ॥

अथ जयदत्तो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तस्य भगवतो जायेन्द्रस्य
तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्यान्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वानेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः
साङ्गं गृहस्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारुपिभिश्च ततो बुद्धचेत्रा-
दन्तर्हितोयावन्तः उत्तरस्यान्दशि बुद्धा भगवन्तस्मिष्टन्ति धियन्ते
थापयन्तितान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन्मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्धमा-
ख्यविलेपनचूर्णचौवरच्छत्रध्वजपताकाभिः महत्या बोधिसत्त्वध्या-
महता बोधिसत्त्वानुभावेन येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा
वन्दित्वा एकान्तेऽस्थात् एकान्तेस्थितोजयदत्तोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वो

भगवन्तमेतदवोचत् । जायेन्द्रो भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो भगवतोऽस्याबाधतां परिपृच्छत्यस्यातर्कतां लघूत्यानतां वल्लभ सुखस्यर्गविहारतां च । इमानि च तेन भगवताजायेन्द्रेण तथागते-
नार्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपचाणि पद्मानि प्रनिहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि पद्मानि गृहीत्वा येन ते उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाक्षेप्सीत् ॥

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभवन् । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदूतेमामेव षट्-
पारमिता आरभ्यैश्च सत्त्वैः साधर्मदेवना श्रुता ते सर्वे नियता अभवन्नुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ तेऽपि बोधिसत्त्वाः गृहस्थाः प्रव्रजिताश्च दारिकदारिकाश्च स्त्रकस्त्रकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत् कुर्वन्ति स्म । गुरुकुर्वन्ति स्म मान-
यन्ति स्म पूजयन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वं पश्चिमोलोकधातुः समाध्यलङ्कृतोनाम तत्र समाधिहस्त्युत्तरश्रीनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति श्रियते यापयति । इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वैभ्यो महा-
सत्त्वैभ्यः सम्प्रकाशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ विजयविक्रामी नाम बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वस्तमवभासन्तश्च महान्तं पृथिवीचालन्तश्च तथागतस्यासेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवान् समाधिहस्त्युत्तरश्रीस्तथागतो-

ऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसङ्गान्तः उपसंकम्यतं भगवन्तं समाधिहस्यु-
त्तरत्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः
कः प्रत्ययोऽस्य महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायास्य च महतः
पृथिवीचालस्य अस्य चेदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय । एवमुक्ते
भगवान् समाधिहस्युत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तं विजयवि-
क्रामिणं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र दक्षिणपश्चि-
माथान्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य सहा नाम
लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नामतथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति
ध्रियते थापयति । स बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां
सम्यकाश्रयति । तस्यैष ईषदृशोऽनुभावः ॥

अथ विजयविक्रामीः बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं भगवन्तं समाधि-
हस्युत्तरत्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेममहं
भगवं स्तां सहा लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः
सम्यक् संबुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषाञ्च बोधि-
सत्त्वानां महासत्त्वानां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्बिन्धिहार
प्रतिलब्धानां सर्वसमाधिसमापत्तिवशिताप्राप्तानां । स भगवान्
समाधिहस्युत्तरश्रीर्नाम तथागत आह । गच्छन्तं कुलपुत्र तां सहा
लोकधातुं तस्येदानीं कालं मन्यसे ॥

अथ समाधिहस्युत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारत्न-
मथानां सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं विजयवि-
क्रामिणे बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं
भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यकिर सम्यजान-

विहारी च कुलपुत्र तत्र बुद्धचेचे भवेत् । तत् कस्य हेतोर्दुरा-
सदाहि ते बोधिसत्त्वामहासत्त्वा ये तत्र लोकधातावुपपन्नाः मा
तत्र क्षणेयाः ॥

अथ विजयविक्रामी बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तस्य भगवतः समा-
धिहस्त्युत्तरत्रियस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्याऽन्तिकत् तानि
सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्व-
कोटौनियतशतसहस्रैः साङ्गं गृह्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपि-
भिश्च ततो बुद्धचेचादन्तर्हितो यावन्तः उत्तरपूर्वस्यान्दिशि बुद्धा-
भगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन्
मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्धमाख्यविलेपनसूर्णचौवरवस्त्रध्वजपता-
काभिर्महत्या बोधिसत्त्वार्था महता बोधिसत्त्वाऽनुभावेन येन
भगवान्* शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः ।
उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्तेऽस्थादेकान्ते
स्थितोविजयविक्रामी बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोभगवन्तमेतद्वोचत् । स-
माधिहस्त्युत्तरत्रयीर्भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो भगवतोऽल्पा-
बाधतां परिपृच्छत्यल्पातङ्गतां लघूत्यागतां बलञ्च सुखस्यार्गविहारि-
ताञ्च । इमानि च तेन भगवता समाधिहस्त्युत्तरत्रिया तथागते-
नाऽर्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि
प्रणिहितानि† भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि

* भगवाञ्छाक्यमुनिरिति ग, घ, पुस्तके सन्धिनिर्देशः एवमन्यत्र ।

† प्रणिहितानि इति घ पुस्तके पाठः ।

पद्मानि गृहीत्वा येन उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धस्तेनाऽचैषीत् ॥

अथ तैः पद्मेः सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
पद्मेषु तथागतविग्रहाः निषणाधमं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव
षट्पारमितामारभ्य । यैश्च सत्त्वैः सा धर्मदेशना श्रुता ते सर्वे
नियता अभूवन्नुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ । तेषु च बोधिसत्त्वा-
गृहस्थाः प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म गुरुकुर्वन्ति
स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोलोकधातुर्बोधि-
मण्डालङ्कारसुहृत्चिरा नाम तत्र पद्मोत्तरश्रीनाम तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति धियते यापयति । स इमामेव प्रज्ञापारमितां
बोधिसत्त्वैभ्यो महासत्त्वैभ्यः सम्यकाग्रयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ पद्महस्तो नाम बोधिसत्त्वो महासत्त्वन्तं
महान्तमवभासं तच्च महान्तं पृथिवीचालन्तञ्च तथागतस्याऽसेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् पद्मोत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं पद्मोत्तरश्रियं तथागत-
मर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतद्वोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य
सहतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च महतः पृथिवीचालस्याऽस्य
चेद्गुणस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् पद्मोत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तं
पद्महस्तं बोधिसत्त्वं महामत्त्वमेतद्वोचत् । एष कुलपुत्र पश्चिमो-

त्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य सहा नाम
लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति
भ्रियते यापयति । स बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां
सम्प्रकाशयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ पद्महस्तोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं भगवन्तं पद्मोत्तरत्रियं
तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवन्तां सहां
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महा-
सत्त्वानां सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्बिम्बिर्हारप्रति-
लम्बानां सर्वसमाधिसमापत्तिवशिताप्राप्तानाम् । स भगवान् पद्मो-
त्तरश्रीस्तथागत आह । गच्छ त्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं
यस्येदानौ कालं मन्यसे ॥

अथ पद्मोत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारत्नमथानां
सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं पद्महस्ताय बोधि-
सत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र. पद्मैस्तं भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यवकिर । सम्प्रजानविचारौ
च कुलपुत्र तत्र बुद्धचेत्रे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरासदा हि ते
बोधिसत्त्वामहासत्त्वा ये तत्र लोकधातावुपपन्नाः । मा तत्र
क्षणेयाः ॥

अथ पद्महस्तो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्य भगवतः पद्मोत्तरत्रिय-
स्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्याऽग्निकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्माणि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटौनियुतशतसहस्रेः

मार्द्धं गृह्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिका रूपिभिश्च ततो बुद्धचेचाद-
 न्तर्हितोयावन्तः पूर्वस्यान्दिशि बुद्धा भगवन्स्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते ध्याप-
 यन्ति, तान् भवान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन् पुष्पधू-
 पगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचीवरञ्च त्रध्वजपताकाभिर्महत्या बोधिसत्त्वार्था
 महता बोधिसत्त्वाऽनुभावेन, येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतो-
 ऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिर-
 सा वन्दित्वा एकान्तेऽस्थात् । एकान्ते स्थितः पद्महस्तो बोधिसत्त्वो-
 महामत्त्वो भगवन्तमेतदवोचत् । पद्मोत्तरश्रीर्भगवन् सम्यक् सम्बुद्ध-
 स्तथागतोऽर्हन् भगवतोऽल्पाबाधतां परिपृच्छत्यव्यातङ्कताञ्च लघू-
 त्पानतां बलञ्च सुखस्पर्शविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता
 पद्मोत्तरश्रिया तथागतेनाऽर्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भामानि
 सहस्रपत्राणि पद्मानि प्रणिहितानि* भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि
 पद्मानि गृहीत्वा येन पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाऽचैषीत् ॥

अथ तैः पद्मैः सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
 पद्मेषु तथागतविग्रहानिषण्णाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्-
 पारमितामारभ्य । यैश्च सत्त्वैः सा धर्मदेशना श्रुता ते सर्वे नियता-
 अभूवन्ननुत्तरार्थां सम्यक् सम्बोधौ । तेपि बोधिसत्त्वा महामत्त्वा-
 गृह्यन्त्याः प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्नकस्नकैः कुशसमूहैर्भगवन्तं
 शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म । गुरुकुर्वन्ति

* ग, घ, पुस्तकं प्रहितानीति पाठः ।

स्म । मानयन्ति स्म । पूजयन्ति स्म । दक्षिणपश्चिमाथान्दिशि गङ्गामदौवाङ्कोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोक्तो-
धातुर्विगतराजसम्भवा नाम तत्र सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीर्नाम
तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स इमामेव
प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वभ्योमहासत्त्वैः सम्यकाशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ सूर्यप्रतिभासो नाम बोधिसत्त्वो महा-
सत्त्वस्तं महान्तमवभासन्तश्च महान्तं पृथिवीचालन्तश्च तथागतस्या-
ऽशेषेणकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवान् सूर्यमण्डलप्रतिभासो-
त्तमश्रीस्तथागतस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं सूर्यमण्डल-
प्रतिभासोत्तमश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । कोभग-
वन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च
महतः पृथिवीचालस्याऽस्य चेदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीर्नाम तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संबुद्धस्तं सूर्यप्रतिभासम्बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष
कुलपुत्र उत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गामदौवाङ्कोपमान् लोकधातू-
नतिक्रम्य सहा नाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स बोधिसत्त्वभ्यो महासत्त्वैः
प्रज्ञापारमितां सम्यकाशयति । तस्मैष ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ सूर्यप्रतिभासोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं भगवन्तं सूर्यमण्डल-
प्रतिभासोत्तमश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् ।
गच्छेयमहं भगवस्तां सहां लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्त-
थागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय ।

तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां
धारणोप्रतिसम्बन्धिर्धारप्रतिसम्बन्धानां सर्वसमाधिसमापत्तिवधिताप्रा-
प्तानाम् । स भगवान् सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीस्तथागत आह ।
गच्छ त्वं कुलपुत्र तां महं लोकधातुं यस्मैदानीकालं मन्यमे ॥

अथ सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो-
नानारत्नमयानां सुवर्णनिभासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्र सूर्य-
प्रतिभासाय बोधिसत्त्वाय महामत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं
भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यवकिर । सम्प्रजान-
विहारौ च कुलपुत्र तत्र बुद्धचेष्टे भवेत् । तत् कस्य हेतोर्दुरासदा हि ते
बोधिसत्त्वामहासत्त्वा ये तत्र लोकधातावुपपन्नाः मा तत्र क्षणेषाः ॥

अथ सूर्यप्रतिभासोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तस्य भगवतः सूर्य-
मण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्याऽन्तिका-
न्तानि सुवर्णनिभासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि गृह्णत्वान्नेकैर्बोधि-
सत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः सार्द्धं गृह्णत्यैः प्रव्रजितेषु दारकदारिका-
रूपिभिश्च ततोबुद्धचेष्टादन्तर्हितोद्यावन्तोदक्षिणपश्चिमायान्दिशि
बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति, तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरु-
कुर्वन्मानयन् पूजयन् पुष्यधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचौवरच्छत्रध्वज-
पताकाभिर्महत्या बोधिसत्त्वर्थां महता बोधिसत्त्वाऽनुभावेन येन
भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उप-
संक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकन्तेऽस्यादेकान्ते स्थितः
सूर्यप्रतिभासोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वोभगवन्तमेतदवोषत् । सूर्यमण्डल-
प्रतिभासोत्तमश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धोभगवतोऽप्याबाधतां

परिपृच्छत्यन्यातङ्गतां लघूत्यानतां वलञ्च सुखस्यर्गविहारताञ्च ।
इमानि च तेन भगवता सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रिया तथागते-
नार्हता सम्यक् संबुद्धेण सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि
प्रहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि
पद्मानि गृहीत्वा येन ते दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाऽचेष्टीत् ॥

अथ तेः पद्मैः सर्व्वं लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
पद्मेषु तथागतविद्यहानिषणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव
षट्पारमितामारभ्य । येषु मत्तैः सा धर्मदेशना श्रुता ते सर्व्वं नियता-
अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । तेऽपि बोधिमत्त्वागृहस्थाः प्रव्र-
जिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलेर्भगवन्तं शाक्यमुनिं
तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धं मत् कुर्व्वन्ति स्म । गुरुकुर्व्वन्ति स्म ।
मानयन्ति स्म । पूजयन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्व्वपश्चिमोलोकधातुर्वशी-
भूता नाम तत्र एकश्चोनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति
ध्रियते यापयति । इमामेव प्रजापारमितां बोधिमत्त्वेभ्योमहा-
सत्तेभ्यः सम्प्रकाशयति ।

अथ तत्र लोकधातौ रत्नोत्तमोनाम बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं
महान्तमवभासं तच्च महान्तं पृथिवीचालं तच्च तथागतस्याऽसेच-
नकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवानेककक्षस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तमेककक्षं तथागतमर्हन्तं

सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य महतो-
ऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च महतः पृथिवीशालस्याऽस्य
चेदुग्रस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ते भगवानेककञ्चस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तं रत्नोत्तमं
बोधिमत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र दक्षिणपश्चिमाया-
न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य महानाम
लोकधातुः, तत्र शाक्यमुनिनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति
प्रियते यापयति । स बोधिसत्त्वोमहासत्त्वैः प्रज्ञापारमितां
सम्प्रकाशयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ रत्नोत्तमोबोधिमत्त्वोमहासत्त्वस्तं भगवन्तमेककञ्चं तथा-
गतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवन्तां सहां
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपामनाय । तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्बिम्बिर्हारप्रतिष्ठाभ्यानां
सर्वसमाधिममापत्तिवशिताप्राप्तानाम् । स भगवानेककञ्चस्तथागत-
आह । गच्छ त्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्येदानीं कालं
मन्यसे ॥

अथैककञ्चस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो नानारत्नमयानां सुवर्ण-
निर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां महस्रं रत्नोत्तमाय बोधिसत्त्वाय
महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं शाक्यमुनिं
तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमभ्यवकिर । सम्प्रजानविहारी च
कुलपुत्र तत्र बुद्धचेत्ते भवेत् । तत् कस्य हेतोर्दुरासदाहि

ते बोधिसत्त्वा महासत्त्वा ये तत्र लोकधातावुपपन्नाः मा तत्र क्षणेयाः ।

अथ रत्नोत्तमोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तस्य भगवतएकहृत्पत्रं तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽन्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः सार्द्धं गृह्यन्तः प्रव्रजितैश्च दरकदारिकारूपिभिश्च ततोबुद्धचेचादन्तर्हितोयावन्तः पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति धियन्ते यापयन्ति । तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्धमाख्यविलेपनचूर्णचौवरहृत्त्रध्वजपताकाभिर्महत्या बोधिसत्त्वार्था महता च बोधिसत्त्वाऽनुभावेन । येन भगवांश्चाक्षयमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्तेऽस्थात् । एकान्ते स्थितोरत्नोत्तमो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोभगवन्तमेतदवोचत् । एकहृत्पत्रोभगवन्स्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धोभगवतोऽन्याबाधतां परिपृच्छत्यन्यातङ्कतां लघूत्यानतां बलञ्च सुखस्पर्शविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता एकहृत्त्रेण तथागतेनाऽर्हता सम्यक्सम्बुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि प्रहितानि भगवतः पूजाकर्माण्ये ।

अथ भगवांश्चाक्षयमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तानि पद्मानि गृहीत्वा येन ते पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तेनाऽचैषीत् ।

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषलाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्-

पारमिता आरभ्य । यैश्च सत्त्वेः सा धर्मदेशना श्रुता ते सर्व्वे नियता
 अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । तेऽपि बोधिसत्त्वा गृहस्थाः
 प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्त्रकस्त्रकैः कुशलमूर्त्तैर्भगवन्तं शाक्य-
 मुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धं सत्कुर्व्वन्ति स्म । गुरुकुर्व्वन्ति
 स्म । मानयन्ति स्म । पूजयन्ति स्म । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमानलोकधातूनतिक्रम्य यः सर्व्वपश्चिमोलोकधातुः पद्मा-
 नाम तत्र पद्मश्रीनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते
 यापयति । इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः
 सम्यकाश्रयति ।

अथ तत्र लोकधातौ पद्मोत्तरो नाम बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं
 महान्तमवभासं तच्च महान्तं पृथिवीचालं तच्च तथागतस्याऽसेचनक-
 दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवान् पद्मश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्-
 सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं पद्मश्रियं तथागत-
 मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययो-
 ऽस्य महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च महतः पृथिवी-
 चालस्याऽस्य चेद्दृश्यस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ।

पवमुक्ते भगवान् पद्मश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तं पद्मोत्तरं
 बोधिमतं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र उपरिष्ठाद्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्यसहानाम लोकधातुस्तत्र
 शाक्यमुनिनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते याप-
 यति । बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्यकाश्रयति ।
 तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ।

अथ पद्मोत्तरोबोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं भगवन्तं पद्मश्रियं तथा-
 मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवन्तां सहां
 लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
 दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महा-
 सत्त्वानां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्बन्धिर्हारप्रतिलब्धानां
 सर्वसमाधिसमापत्तिवशिताप्राप्तानाम् । स भगवान् पद्मश्रीस्तथा-
 गत आह । गच्छ त्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्त्रेदानौ
 कालं मन्यसे ।

अथ पद्मश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो नानारत्नमयानां सुवर्ण-
 निर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं पद्मोत्तराय बोधिसत्त्वाय
 महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं शाक्यमुनिं
 तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमभ्यवकिर । सम्प्रजानविहारौ च
 कुलपुत्र तत्र बुद्धचेचे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरासदा हि ते
 बोधिसत्त्वामहासत्त्वाये तत्र लोकधातावुपपन्नाः मा तत्र क्षणे थाः ।

अथ पद्मोत्तरो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्य भगवतः पद्मश्रिय-
 स्तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽन्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि
 सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः
 साङ्गं गृह्यैः प्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिश्च ततो बुद्ध-
 चेत्त्रादन्तर्हितो यावन्तोऽधस्ताद्दिशि बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते
 थापयन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन्
 पुष्यधूपगन्धमाख्यविलेपनसूर्णचीवरवस्त्राभरणरत्नध्वजपताकाभिर्मह-
 त्या बोधिसत्त्वार्थमहता बोधिसत्त्वानुभावेन । येन भगवान् शाक्य-

मुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धोस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसावन्दित्वा एकान्तेऽस्थात् । एकान्तेऽस्थितः पद्मोत्तरो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो भगवन्तमेतदवोचत् । पद्मश्रीभगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो भगवतोऽल्पाबाधतां परिपृच्छत्यल्पातङ्कतां लघूत्यानतां वल्लञ्च सुखस्पर्शविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता पद्मश्रिया तथागतेनार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपचाणि पद्मानि प्रणिहितानि भगवतः पूजाकर्षणे ।

अथ भगवाञ्छाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तानि पद्मानि गृह्णीत्वा येन तेऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकीपमेषु लोकधातुषु तथागताऽर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तेनाऽचैषीत् ।

अथतैः पद्मैस्ते सर्वलोकधातवः स्फुटाऽभूवन् । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषलाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुते मामेव षट्पारमिता आरभ्य । यैश्च सत्त्वैः साधर्म्यदेशनाश्रुता ते सर्वे नियता-अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । तेऽपि च बोधिसत्त्वगृहस्थाः प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्त्रकस्त्रकैः कुशलमूर्खैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म, गुरुकुर्वन्ति स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकीपमान् लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमो लोकधातुर्नन्दानाम तत्र नन्दश्रीर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति भिद्यते यापयति । स इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वेषु महासत्त्वैः सम्प्रकाशयति ।

अथ तत्र लोकधातौ नन्ददत्तो नाम बोधिसत्त्वो महासत्त्वसं

महान्तमवभासं तच्च महान्तं पृथिवीचालं तच्च तथागतस्याऽसेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् नन्दश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्-
सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं नन्दश्रियं तथागत-
मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । कोभगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य
महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावाद्याऽस्य च महतः पृथिवीचालस्याऽस्य
च तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ।

एवमुक्ते भगवान् नन्दश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तं नन्द-
दत्तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्राऽधस्ताद्दिशि
गङ्गानदीवाङ्मकोपमान् लोकधातून्ति क्रम्य सद्धानामलोकधातुस्तत्र
शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते थाप-
यति । स बोधिसत्त्वेषोमहासत्त्वेषुः प्रज्ञापारमितां सम्यकाश्रयति
तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ।

अथ नन्ददत्तोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं नन्दश्रियं तथागत-
मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवंतां सदां
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्बिर्हारप्रतिसत्त्वानां सर्व-
समाधिषमापत्तिवसिताप्राप्तानां । सभगवान् नन्दश्रीस्तथागत आह ।
गच्छ त्वं कुलपुत्र तां सदां लोकधातुं यत्सेदानीं कालं मन्यसे ।

अथ नन्दश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो नानारत्नमयानां
सुवर्चनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं नन्ददत्ताय बोधि-
सत्ताय महासत्त्वान् प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पर्यैस्तं भगवन्तं

शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमभ्यवकिर । संप्रजजान-
विहारी च कुलपुत्र तत्र बुद्धचेत्रे भवेत् तत् कस्य हेतोर्दुरास-
दाहि ते बोधिसत्त्वमहासत्त्वाये तत्र लोकधातावुपपन्नाः मा
तत्र क्षणेयाः ।

अथ नन्ददत्तोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तस्य भगवतो नन्दश्रिय-
स्तथागतस्याऽर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽन्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः
साङ्गे गृह्यन्तः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिश्च ततो बुद्ध-
चेत्रादन्तर्हितः । यावन्त उपरिष्ठाद्दिशि बुद्धा भगवन्तस्तिष्ठन्ति
श्रियन्ते थापयन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन्
पूजयन् पुष्पधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचौरुचक्रध्वजपताकाभिर्महत्या
बोधिसत्त्वार्था महता बोधिसत्त्वानुभावेन । येन भगवाञ्छाक्यमुनि-
स्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य भगवतः
पादौ शिरसावन्दित्वा एकान्तेऽस्थात् । एकान्तेऽस्थितो नन्ददत्तो
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो भगवन्तमेतदवोचत् नन्दश्रीर्भगवन्स्तथागतोऽर्हन्
सम्यक्सम्बुद्धो भगवतोऽस्पाबाधतां परिपृच्छत्यप्यातङ्गतां लघूत्यानतां
वल्लञ्च सुखस्यर्गविचारताञ्च । इमानि च तेन भगवता नन्दश्रिया
तथागतेनाऽर्हता सम्यक्सम्बुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि
पद्मानि प्रणिहितानि भगवतः पूजाकर्म्मणे ।

अथ भगवाञ्छाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तानि
पद्मानि गृहीत्वा येन ते उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपनेषु
लोकधातुषु तथागताऽर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तेनाऽच्युस्यीत् ।

अथ तैः पद्मैस्ते सर्व्वे लोकधातवः स्फुटा अभवन् । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारामिता आरभ्य यैश्च सत्त्वैः साधर्मदेशनाश्रुताः ते सर्व्वे नियताभ्रवन्ननुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । तेऽपि च बोधिसत्त्वा गृहस्थाः प्रव्रजिता दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं ग्राह्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धं सत्कुर्व्वन्ति स्म गुरुकुर्व्वन्ति स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणत्वमूर्द्धर्त्तनाऽयं त्रिसाहस्रमहासाहस्रोलोक-
धातुः रत्नमयः संस्थितोऽभूत् विचित्रपुष्पावकीर्णोऽवसक्रपट्टदाम-
कलापोनानागन्धघटिकानिर्धूपितः । कल्पवृक्षैर्नानालङ्कारफलाग्र-
वितपैः सर्व्वपुष्पवृक्षैः फलवृक्षैर्गन्धवृक्षैर्मान्यवृक्षैश्चूर्णवृक्षैः प्रतिमण्डितः ।
तद्यथापि नाम पद्मावतीलोकधातुः समन्तकुशुमस्य तथागतस्याऽर्हतः
सम्यक्सम्बुद्धस्य बुद्धचेत्रे मञ्जुश्रीः कुमारः प्रतिवसति । सुस्थित-
मतिश्च देवपुत्रोऽन्ये सुमहोजस्काबोधिसत्त्वा महासत्त्वाः । यदा च
भगवानाज्ञासौत् स देवकं लोकं समारकं सन्नद्धकं सश्रमणब्राह्मणैर्
प्रजां सदेवमानुषासुरां तांश्च बोधिसत्त्वान् महासत्त्वान् भूयस्त्वेन
कुमारभूतान् । तदा भगवान् आयुष्मन्तं शारदतीपुत्रमामन्त्रयति
स्म । इह शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वाकारान् सर्व्व-
धर्मानभिसम्बोद्धुकामेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः ।

अथ खज्वायुष्माङ्कारदतीपुत्रो भगवन्तमेतदवोचत् कथं भग-
वन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वाकारान् सर्व्वधर्मानभिसम्बोद्धु-
कामेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः ॥

एवमुक्ते भगवान् आयुष्मन्तं शारदतीपुत्रमेतद्वोचत् । इह शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां स्थित्वा अस्थानयोगेन दानपारमिता परिपूरयितव्या । अपरित्याग-योगेन देयदायकपरिग्राहकाऽनुपलब्धितामुपादाय । शीलपारमिता परिपूरयितव्या आपत्त्यना*पत्त्यनध्यापत्तितामुपादाय । ज्ञान्तिपारमिता परिपूरयितव्या अचोभनतामुपादाय । वीर्यपारमिता परिपूरयितव्या कायचित्तवीर्याशंसनतांमुपादाय । ध्यानपारमिता परिपूरयितव्या अविच्छेपा^(१)शङ्करणता‡मुपादाय । प्रज्ञापारमिता परिपूरयितव्या सर्व्वधर्मानुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चत्वारिंशत्पुण्याना-नि^(२)परिपूरयितव्यानि श्रुत्युपस्थानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि परिपूरयितव्यानि सम्यक्प्रहाणानुपलब्धितामुपा-

* आपत्त्यनानापत्त्य इति ख, ग, घ, पुस्तके पाठः ।

† अंसनता ख, घ, पाठः ।

‡ ग पुस्तके शङ्करणता इति पाठः । सङ्करणता इति मुक्तम् ।

(१) व्याधिस्थानसंश्रयप्रमादानस्याविरतिभ्रान्तिदर्शनालब्धभूमिकत्वानवस्थितत्वानि चित्तविच्छेपास्तेऽन्तरायाः । पातङ्गलदर्शनसमाधिपादे ३० सूत्रम् ॥ स्थानं व्यकर्मण्यताचित्तस्य अविरतिचित्तस्य विषयसंप्रयोगात्मागर्हः । अलब्धभूमिकत्वं समाधिभूमेरलामः । अनवस्थितत्वं लब्धायां भूमौ चित्तस्याप्रतिष्ठा । टीका । विच्छेपाभावोऽविच्छेपम् ।

(२) चत्वारिंशत्पुण्यानानीति । कायवेदनाचित्तधर्माणां श्रुत्युपस्थानानि चत्वारि ।

दाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चत्वारः षड्विपादाः परिपूरयितव्याः षड्विपादाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पञ्चेन्द्रियाणि परिपूरयितव्यानि इन्द्रियाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पञ्चवक्षानि परिपूरयितव्यानि वक्ष्णाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सप्तबोध्यङ्गानि परिपूरयितव्यानि बोध्यङ्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन आर्याष्टाङ्गमार्गः परिपूरयितव्यः मार्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शून्यतासमाधिः परिपूरयितव्यः शून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनानिमित्तः समाधिः परिपूरयितव्यः आनिमित्ताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽप्रणिहितः परिपूरयितव्यः अप्रणिहिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चत्वारिध्यानानि^(१) परिपूरयित-

(१) समापत्तिजातिरूपधातुस्वभावानि चत्वारिध्यानानि कृतमध्यमं ध्यान वितर्का विचारः प्रीतिः सुखं चित्तैकाग्रतेति पञ्चाङ्गं । द्वितीयं ध्यानमात्मसम्यसादः प्रीतिः सुखश्चित्तैकाग्रतेति चतुरङ्गं । तृतीय-मुपेक्षा स्मृतिः सम्यजन्तं सुखश्चित्तैकाग्रतेति पञ्चाङ्गं । चतुर्थं ध्यानमुपेक्षापरिशुद्धिः स्मृतिरदुःखासुखवेदना चित्तैकाग्रता चेति चतुरङ्गं । इत्यष्टसाहस्रीटीका ।

यानि ध्यानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र-
 स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चत्वार्यप्रमाणानि^(१) परिपूरयि-
 तव्यानि अप्रमाणाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शार-
 दतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चतस्रः आरूप्यसमापत्तयः^(२)
 परिपूरयितव्याः आरूप्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अष्टौ विमोक्षाः परि-
 पूरयितव्याः विमोक्षाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नवाऽनुपूर्वविहार-
 समापत्तिः परिपूरयितव्याः अनुपूर्वविहाराऽनुपलब्धितामुपादाय ।
 प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 षड्भाऽभिज्ञाः परिपूरयितव्याः अभिज्ञाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा-

(१) “चत्वार्यप्रमाणानि” । करुणे सर्वथाऽधमस्रभावेषु सत्त्वेषु यथाक्रमं
 सुखदुःखसंयोगवियोगेच्छे मुदिता सम्यक्प्रतिपत्तिषु सत्त्वेषु सौमनस्य
 लक्षणां प्रामोद्यं । उपेक्षा तु मित्रामित्रेष्वनुनयप्रतिघविरहः ।
 इत्येतान्यप्रमाणासत्वालम्बनत्वादप्रमाणानि ॥ इत्यष्टसाहस्रीटीका ।

(२) अनन्तमाकाशमिति । अनन्तमिदं ज्ञानमिति नास्ति किञ्चनेति
 यत्स्थानमेतत् प्रणीतं यदुत संज्ञानासंज्ञायतनमित्येवं मनसि-
 कार्थैर्यथाक्रममाकाशविज्ञानाकिञ्चन्यनैवसंज्ञानासंज्ञायतनास्थोऽवि-
 भावितरूपसंज्ञत्वेन रूपाभावादरूपाण्यारूप्याः कायचित्तसमता-
 पादनाच्चतस्रः समापत्तयः ॥ इत्यष्टसाहस्रीटीका ।

पातङ्गलदर्शनसमाधिपादे समापत्तिरन्यप्रकारादर्शिता । यथा
 क्षीणवृत्तेरभिजातस्यैव मणेर्यद्दीप्यद्दृश्यद्वाद्दोषु तत्स्थतदङ्गनता-
 समापत्तिरिति ४१ सूत्रम् ।

प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नव-
 ज्ञाभावयितव्या ध्यातकसंज्ञाभावयितव्या ध्यातकाऽनुपलब्धिता-
 मुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन विपदाकसंज्ञाभावयितव्या विपदाकाऽनुपलब्धितामुपा-
 दाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन विपूतिकसंज्ञाभावयितव्या विपूतिकाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
 प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 विलोहितसंज्ञाभावयितव्या विलोहिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा-
 पारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विनी-
 लकसंज्ञाभावयितव्या विनीलकाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
 मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विखादितक-
 संज्ञाभावयितव्या विखादितकाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
 मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विचिप्रक-
 संज्ञाभावयितव्या विचिप्रकाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमि-
 तायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अस्थिसंज्ञाभाव-
 यितव्या अस्थ्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदती-
 पुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विदग्धकसंज्ञाभावयितव्या
 विदग्धकाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र
 स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन आहारे प्रतिकूलसंज्ञाभावयितव्या
 प्रतिकूलाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र
 स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धाऽनुसृष्टिर्भावयितव्या बुद्धाऽनुप-
 लब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधि-

सत्त्वेन महासत्त्वेन धर्माऽनुस्मृतिर्भावयितव्या धर्माऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सङ्गाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या सङ्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन त्यागाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या त्यागाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन देवताऽनुस्मृतिर्भावयितव्या देवताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन आनापानाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या आनापानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन उद्देगाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या उद्देगाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन मरणाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या मरणाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन कायगताऽनुस्मृतिर्भावयितव्या कायाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अनित्यसंज्ञाभावयितव्या अनित्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दुःखसंज्ञा भावयितव्या दुःखाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अनात्मसंज्ञाभावयितव्या अनात्माऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र

स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अशुभसंज्ञाभावयितव्या अशुभाऽनु-
पलम्बितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वलोकाऽनभिर^(१)तिसंज्ञाभावयितव्या अनभि-
रत्यनुपलम्बितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अविश्वाससंज्ञाभावयितव्या अविश्वासाऽनुप-
लम्बितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन दुःखसंज्ञानं^(२) भावयितव्यं दुःखाऽनुपलम्बितामुपादाय ।
प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
समुदयज्ञानं भावयितव्यं समुदयाऽनुपलम्बितामुपादाय । प्रज्ञापार-

(१) ब्रह्मलोकद्वयीकारो वैराग्यस्य परो मतः ॥ पञ्चदशी ।

(२) बुद्धानां सुगतो देवो विश्वेषु क्षणभङ्गुरम् ।
अर्थतत्त्वाख्यया तत्त्वचतुष्टयमिदं क्रमात् ॥
दुःखमायतनक्षैव ततः समुदयो मतः ।
मार्गक्षेत्रस्य च व्याख्या क्रमेण श्रूयतामतः ॥
दुःखं संसारिणः खान्धास्ते च पञ्चप्रकीर्त्तिताः ।
विज्ञानं वेदेना संज्ञा संस्कारो रूपमेव च ॥
पञ्चेन्द्रियाणि शब्दाद्या विषयाः पञ्च मानसम् ।
धर्मायतनमेतानि द्वादशायत्तानि तु ॥
रागादीनां गणो यस्मात् समुदेति नृणां हृदि ।
आत्मात्मोय खभावाख्यः स स्यात् समुदयः पुनः ॥
क्षयिकाः सर्वसंस्काराः इति या वासना स्थिरा ।
समार्ग इति विज्ञेयः स च मोक्षोऽभिधीयते ॥

सर्वदर्शनसंग्रहः ।

मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन निरोधज्ञानं भावयितव्यं निरोधाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन मार्गज्ञानं भावयितव्यं मार्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चयज्ञानं भावयितव्यं चयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अनुत्पादज्ञानं भावयितव्यं अनुत्पादाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धर्माज्ञानं भावयितव्यं धर्माऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अन्वयज्ञानं भावयितव्यं अन्वयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन संवृत्ति^(१)ज्ञानं भावयितव्यं संवृत्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन परिचयज्ञानं भावयितव्यं परिचयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन यथारूतज्ञानं^(२) भावयितव्यं यथारूताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन

(१) अविद्या ।

(२) शब्दार्थप्रत्ययानामित रेतराध्यासात्सङ्करस्तत्प्रविभागसंयमात् सर्वभूतरूतज्ञानं ॥ पातञ्जलदर्शनसमाधिपादे १७ सूत्रम् ।

सवितर्कः^(१) सविचारः^(२) समाधिः परिपूरयितव्यः वितर्कविचारा-
ऽनुपलब्धितासुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ^(३)अवितर्काऽविचारमात्रः समाधिः परि-
पूरयितव्यः अवितर्काऽविचाराऽनुपलब्धितासुपादाय । प्रज्ञापार-
मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाज्ञास्थामीती-
न्द्रियं परिपूरयितव्यं आज्ञास्थामीतीन्द्रियाऽनुपलब्धितासुपादाय ।

(१) तत्र शब्दार्थज्ञानविकल्पैः सङ्कीर्णा सवितर्का समापत्तिः ॥
पातञ्जलदर्शनसमाधिपादस्य ४२ सूत्रम् । अस्यायमर्थः । तत्र तासु-
समापत्तिषु मध्ये सवितर्कानामसमापत्तिरभिधीयते । साहि-
शब्दस्यार्थस्य ज्ञानस्य च विकल्पैर्विभक्तानामपि अविभक्तग्रहणैः
सङ्कीर्णा सम्मिश्रा परौत्तकैरन्वयव्यतिरेकाभ्यां विभज्यमाना
अन्यः शब्दोऽन्योऽर्थोऽन्यजज्ञानमिति पर्थवस्यति । तत्र समापन्नस्य
योगिनो यो गवाद्यर्थः समाधिप्रज्ञायां समाकूटः तद्विकल्पानुविद्ध
उपावर्त्तते सा सङ्कीर्णा समापत्तिः सवितर्कानाम् । सा च
समापत्तिः समाधिरेव “ता एव सर्वोक्तः समाधि”रिति वक्ष्यमाण
सूत्रान्तरेण तथाभिधानात् ॥

(२) स्मृतिपरिशुद्धौ स्वरूपशून्येवार्थनिर्भासा निर्वितर्का ॥ तथा
६३ सूत्रम् । या शब्दसङ्केतश्रुतानुमानज्ञानविकल्पस्मृतिपरिशुद्धौ
ग्राह्यस्वरूपोपरक्ताप्रज्ञा स्वमिव प्रज्ञारूपं ग्रहणात्मकं त्यक्त्वा-
पदार्थमात्रस्वरूपा ग्राह्यस्वरूपापन्नेव भवति सा निर्वितर्का समा-
पत्तिः । भाष्यं । शब्दसङ्केतश्च श्रुतश्चानुमानश्च तैषां ज्ञानमेव
विकल्पः तस्मात् स्मृतिः तस्याः परिशुद्धिरिति तट्टीका ।

(३) एतथैव च सविचारनिर्विचारा च सूक्ष्मविषयाव्याख्याता ॥ तथा
४४ सूत्रम् ।

प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाज्ञे-
 न्द्रियं परिपूरयितव्यं आज्ञेन्द्रियाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा-
 पारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाज्ञातावि-
 न्द्रियं परिपूरयितव्यं आज्ञाताविन्द्रियानुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा-
 पारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अभि-
 धायतनं परिपूरयितव्यमभिधायतनाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा-
 पारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन कृत्स्नाय-
 तनं परिपूरयितव्यं कृत्स्नायतनाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
 मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चत्वारिसंघ-
 वस्त्रानि परिपूरयितव्यानि वस्त्रानुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
 मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन व्यवस्थानानि
 परिपूरयितव्यानि व्यवस्थानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमि-
 तायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशभूमयः
 परिपूरयितव्याः भूम्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशचर्याः परिपूरयि-
 तव्याः चर्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदती-
 पुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशचान्तथः परिपूरयितव्याः
 चान्तथनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विंशतिरध्याश्रयाः परिपूरयितव्याः अध्या-
 श्रयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वज्ञज्ञानं परिपूरयितव्यं सर्वज्ञज्ञानाऽनुप-
 लब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधि-

सत्त्वेन महासत्त्वेन श्रमर्थविपश्यनाज्ञानं^(१) परिपूरयितव्यं श्रमर्थ*-
 वेपश्यनाज्ञानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शार-
 दतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तिस्रो^(२)ऽविद्याः परिपूरयि-
 तव्याः अविद्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदती-
 पुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चहस्रः प्रतिसन्निदः परि-
 पूरयितव्याः प्रतिसन्निदाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चत्वारि वैशारद्यानि^(३)
 परिपूरयितव्यानि वैशारद्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमि-
 तायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अच्युताः पञ्चाऽ-
 भिज्ञाः परिपूरयितव्याः अच्युताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
 मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षट्पारमिताः

- (१) पश्यनादिशब्दाबौद्धैर्दंशनाद्यर्थे व्यवहृताः । अन्यैस्त्वसाधुपदत्वे-
 नोक्ताः । यथाभामत्यां । ग्रन्थतस्तावत् पश्यना तिष्ठना मित्र
 बोधधाद्यसाधुप्रयोधरे ॥ इति ।
- (२) पातङ्गले चतस्रोऽविद्या उक्ताः यथा । अनित्याश्चिदुःखानात्मसु-
 नित्यश्चिसुरात्मख्यातिरविद्या ॥ साधनपादे ५ सूत्रम् ।
- (३) निर्विचारवैशारद्येऽध्यात्मप्रसादः । तथा समाधिपादे १७ सूत्रम् ।
 अशुद्धावरणमलापेतस्य प्रकाशात्मनो बुद्धिसत्त्वस्य रजस्तमोभा-
 मनिभूतः स्वच्छः स्थितिप्रवाहोवैशारद्यमिति भाव्यं । रजस्तमो-
 रपचयोऽशुद्धिः सैवावरणलक्ष्योमलस्तस्मादपेतस्य ॥ प्रकाशात्मनः
 स्वप्रकाशस्वभावस्य बुद्धिसत्त्वस्य ॥ इति टीका ।

* श्रमर्थ इति ख, ग, पाठः ।

† प्रतिसन्निदनुपलब्धितामिति युक्तः पाठः ।

परिपूरयितव्याः षट्पारमिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सप्तधनानि परिपूरयितव्यानि धनाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽष्टौ पुरुषवितर्काः परिपूरयितव्याः वितर्काऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नवसत्त्ववासाः परिपूरयितव्याः सत्त्ववासाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशवस्त्रानि परिपूरयितव्यानि वस्त्राऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः परिपूरयितव्याः आवेणिकबुद्धधर्माऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महामैत्री^(१)-परिपूरयितव्या महामैत्र्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महाकरुणापरिपूरयितव्या महाकरुणाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महासुदितापरिपूरयितव्या महासुदिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महोपेक्षापरिपूरयितव्या महो-

(१) मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षायां सुखदुःखपुण्यापुण्यविषयानां भावना-
तस्त्रिसप्तसादनम् ॥ तथा समाधिपादे ३३ सूत्रम् ।

तत्र सर्व्वप्राणिषु सुखसम्भोगापन्नेषु मैत्री भावायत् । दुःखितेषु
करुणां पुण्यात्मकेषु सुदितां अपुण्यात्मकेषुपेक्षामिति भाष्यम् ॥

पेषाऽनुपलब्धितासुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्रं खिला
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वाऽऽकारवरोपेतं सर्वज्ञज्ञानमभिसम्बोद्धु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः ।
 मार्गाऽऽकारज्ञतां परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां योगः करणीयः । सर्वज्ञतां परिपूरयितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः । सर्वसत्त्व-
 चिन्तचरितज्ञानाऽऽकारतां परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः । सर्ववासनाऽनुसन्धि-
 क्लेशान् प्रज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 योगः करणीयः । एवं हि शारदतीपुत्रं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । बोधिसत्त्वन्वामं* शारदतीपुत्राव-
 क्रमिां तु कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्तव्यं । आवकभूमिप्रत्येकबुद्धभूमौप्रज्ञातुकामेन ते च भूमौ अति-
 क्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं ।
 अवैवर्त्तिकभूमौस्नातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्तव्यं । षडभिज्ञतायां^(१) स्नातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । सर्वसत्त्वचिन्तचरित-
 विस्यन्दितानि ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-

* एष पाठः ५ पुस्तके ।

† क्रयितु इति च पुस्तके पाठः ।

(१) ऋद्धिर्दिश्यचक्षुर्दिश्यश्रोत्रं परचिन्तज्ञानं पूर्वनिवासाऽनुसृतिरास-
 वक्ष्यज्ञानमिति षडभिज्ञाः ॥ इत्यष्टसाहस्रीटीका ।

मितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां ज्ञानमभिवित्तु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं ।
 धारणीमुखसमाधिसुखानि प्रतिशब्दकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानिकानां
 कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च दानं ददातां एकाऽनुमोदनासह-
 गतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशलमूलमभिवित्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानि-
 कानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च शीलं रक्षतां एकाऽनु-
 मोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशलमूलमभिवित्तुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्वश्रावक-
 प्रत्येकबुद्धानिकानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च ज्ञानं भाव-
 यतामेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशलमूलमभि-
 भवित्तुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानि-
 कानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च वीर्यमारभ्यतामेकाऽनु-
 मोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशलमूलमभिवित्तुका-
 मेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्व-
 श्रावकप्रत्येकबुद्धानिकानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च ध्यानानि
 समापद्यतामेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशल-
 मूलमभिवित्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानिकानां कुलपुत्राणां कुलदु-

द्विदृषाच्च^(१) प्रज्ञां भावयतामेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्व्वं तत्कुशलमूलमभिभवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्व्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां शीलसमाधि-प्रज्ञाविमुक्तिज्ञानदर्शनमेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेनाऽभिभवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्व्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां ध्यानविमोक्षसमापत्ती एकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेनाऽभिभवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । अल्पं दानं ददतः सर्व्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । अल्पं शीलं रचतः सर्व्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । अल्पं चान्तिं भावयतः सर्व्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । अल्पं वीर्य्यमारभमानः सर्व्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । अल्पं ध्यानं समापद्यतः सर्व्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञ-

(१) कुलपुत्रः कुलदुहितेति शब्दः पूजावचनः । स्त्रीपुरुषयोर्दयादानं यणोद्दृष्टमुक्त्वादीनामधिगमनिरासज्ञापनार्थं ॥

तायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्तव्यं । अल्पप्रज्ञां भावयतः सर्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिणाम-
 नायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवे-
 दिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दानपारमितायां स्थातुकामेन
 दानपारमितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शौचपारमितायां
 चरितुकामेन शौचपारमितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चान्ति-
 पारमितायां चरितुकामेन चान्तिपारमितां परिपूरयितुकामेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन वीर्यपारमितायां चरितुकामेन वीर्यपारमितां परि-
 पूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ध्यानपारमितायां चरितुकामेन ध्यानपार-
 मितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरितुकामेन
 प्रज्ञापारमितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन एवं चित्तमुत्पादयि-
 तव्यं । कथं मे सर्वजातौ बुद्धविग्रहदर्शनं भवेत् । बुद्धसमन्वाहारो
 बुद्धानिरोधनं बुद्धपरिग्रहं भवेदिति प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धकायं परि-
 निष्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं शार-

तीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन द्वाचिंशतो महापुरुषलक्षणानि-
 प्रतिलभ्युक्त्वामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽग्रीतिमनुष्यञ्जनानि प्रतिलभ्युक्त्वामेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन सर्व्वत्र जातौ जातिस्मरतां प्रतिलभ्युक्त्वामेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महास-
 त्त्वेन बोधिचित्ताऽपरिप्रनाशतां* प्रतिलभ्युक्त्वामेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 सर्व्वबोधिसत्त्वचर्याऽसम्प्रमोषतां प्रतिलभ्युक्त्वामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वपाप-
 मित्रपापसहायान् विवर्जितुक्त्वामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वबुद्ध बोधि-
 कल्याणमित्राष्टारागायितुक्त्वामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वमारकायिका-
 यताविज्ञातुक्त्वामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वाऽऽवरणीयानि विशोधयि-
 त्वामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वधर्म्माऽनावरणतां प्रतिलभ्युक्त्वामेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन बोधिसत्त्वकुलं परिनिष्पादयितुक्त्वामेन प्रज्ञापारमि-

* बोधिचित्तादिप्रमाणाश्रतामिति ख, घ पुस्तके पाठः । बोधिचित्तादि-
 प्रमाणाश्रतामिति ग पुस्तके पाठः ।

तायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धकुलमारागधितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चिरत्नवंशाऽनुपच्छेदाय स्नातुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन कुमारभूमिमनुप्राप्तुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धबोधिसत्त्वैरविरहितेन भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । [*पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बोधिसत्त्वभूमिमतिक्रमितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।] पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन क्षिप्रन्तथागतभूमिं परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धैर्यैः कुशलमूलैर्यैरैराकारैराकाङ्क्षैत् सर्व्वबुद्धान् भगवतः सत्कर्त्तुं शुद्धकर्त्तुं मानयितुं पूजयितुं । तानि मे कुशलमूल्यानि तन्नाकाराः समृद्धेयुरितिप्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वसत्त्वान् सन्तोषयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । [†पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वसत्त्वानामाज्ञाः परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।] पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वसत्त्वानामाग्नाः परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । अक्षयानवस्थान-

* [ ] एतच्चिद्ब्रह्मयान्तर्वर्त्तीपाठः ख, ग, घ पुस्तकेषु नास्ति ।

† [ ] एतच्चिद्ब्रह्मयान्तर्गतपाठः क पुस्तके नास्ति ।

विभ्रूषणपुष्यधूपचूर्णमाख्यविलेपनशयनाऽऽसनोपाश्रयस्थानप्रत्ययभेष-
 ज्यपरिष्कारैः धनधान्याऽस्त्रङ्कारमणिमुक्तावैदूर्य्यग्रह्णशिलाप्रवालजात-
 रूपरगतोद्यानराज्यादिभिः सर्व्वोपकरणोपभोगैः सर्व्वसत्त्वान् सन्त-
 र्पयिष्यामीति बोधिसत्त्वं महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः
 करणीयः । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धर्म-
 धातुपरमात्मोक्ते आकाशधातुपर्य्यवसाने सर्व्वसत्त्वान् महायाने
 समादापयितुकामेन दानपारमितायां प्रतिष्ठापयितुकामेन शील-
 पारमितायां प्रतिष्ठापयितुकामेन चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठाप-
 यितुकामेन वीर्य्यपारमितायां प्रतिष्ठापयितुकामेन ध्यानपारमि-
 तायां प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां प्रतिष्ठापयितुकामेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेनैकमपि कुशलचित्तोत्पादमच्चयं कर्त्तुकामेन बोधि-
 सत्त्वोपनिषदनात् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन* प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्त्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ये
 पूर्व्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते
 मे वर्षं भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्त्वं । ये दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्षं भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्वं । ये पश्चिमायान्दिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्षं भाषेरन्निति
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्वं । ये उत्तर-

* बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनेति द्विः पाठः कचपुस्तके । ख, ग, घपुस्तके च ।

स्थान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे
 वर्णं भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
 तव्यं । ये उत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु
 बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिञ्चितव्यं । ये पूर्वदक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवाल्मु-
 कोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । ये दक्षिणपश्चिमा-
 यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं
 भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 ये पश्चिमोत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धा-
 भगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिञ्चितव्यं । येऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु
 लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । ये उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदी-
 वाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति प्रज्ञा-
 पारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यानिपूर्वस्थां-
 दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचि-
 त्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिञ्चितव्यं । यानिदक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमानि
 बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । यानिपश्चिमायां-
 दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तो-

)देनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 श्रित्तयं । यान्युत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचे-
 चाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां श्रित्तयं । यान्युत्तरपूर्वस्यान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनो-
 पसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां श्रित्ति-
 तयं । यानि पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्ध-
 चेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां श्रित्तयं । यानिदक्षिणपश्चिमायां-
 दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तो-
 त्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 श्रित्तयं । यानिपश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि
 बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां श्रित्तयं । यान्यधस्ताद्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनो-
 पसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां श्रित्ति-
 तयं । यान्युपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि
 तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां श्रित्तयं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 यानि पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि
 सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां श्रित्तयं । यानि दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवा-

लुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं ।
 यानिपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि
 सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यान्युत्तरस्थांदिशि गङ्गानदीवालुको-
 पमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यान्युत्तर-
 पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येक-
 स्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिचित्यं । यानि पूर्वदक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोप-
 मानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यानिद-
 क्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि
 सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यानिपश्चिमोत्तरस्थांदिशि गङ्गान-
 दीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञा-
 पयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्यं । यान्यधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि
 सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यान्युपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालु-
 कोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुका-
 मेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुन-

रपरं शारदतीपुत्र बुद्धोत्पादाऽनुपच्छेदाय* स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वकुलरचितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बुद्धवंशाऽनुपच्छेदायस्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र अध्यात्मशून्यतायां^(१) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । वहिर्द्धाशून्यतायां^(२) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतायां^(३) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । शून्यताशून्यतायां^(४) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । महा-

---

* बुद्धोत्पादाय स्यात्कामेन च पुस्तके पाठः ।

- (१) आध्यात्मिकानां चक्षुरादीनामकूटस्थविनाशित्वात्प्रकृतिमुपादायाध्यात्मशून्यता ॥
- (२) वाह्यानां रूपादीनां तथा प्रकृतिमुपादाय वहिर्द्धा शून्यता ॥
- (३) आध्यात्मिकवाङ्मनामायतनान्तथाप्रकृतिमुपादायाध्यात्मवहिर्द्धाशून्यता ॥ तत्राध्यात्मिकमायतनं यद्विन्द्रियरूपं संगृहीतं । वाह्यञ्च यद्विषयरूपं संगृहीतं । तद्वि आध्यात्मिकञ्च चित्तेनापात्तत्वाद्वाङ्मनेन्द्रियसंगृहीतत्वात् एतच्च शून्यतात्रयमधिमुक्तिचर्याभूमौ ॥
- (४) सर्वधर्मशून्यताया अध्यात्मादिशून्यताया आलम्बनज्ञानसमावाया अपि शून्यत्वेन शून्यताशून्यता ॥

शून्यतायां^(१) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । परमार्थशून्यतायां^(२) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । संस्कृतशून्यतायां^(३) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । असंस्कृतशून्यतायां^(४) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । अत्यन्तशून्यतायां^(५) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । अनवरागशून्यतायां^(६) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां

- (१) सर्वधर्मशून्यताज्ञानमत्र सर्वधर्मशून्यता तेन च शून्यताशून्या । तस्य ग्राहकविकल्प प्रहाणादियं प्रयोगमार्गिदृशानां दिशान्दिग्भिः शून्यत्वेन महाशून्यता तासां महासन्निवेशत्वादियं सर्वत्रगार्थेन(?) प्रथमायां भूमौ ॥
- (२) परमस्य निर्वाणस्यार्थं रूपशून्यत्वेन परमार्थशून्यता तस्य विसंयोगमात्रत्वादियमगार्थेन(?) द्वितीयायां भूमौ ॥
- (३) संस्कृतस्य त्रैधातुकस्य कामादिधातुशून्यत्वेन संस्कृतशून्यता तस्यापरिनिष्पन्नस्वभावत्वेन प्र क्त(?) प्रतिपत्तत्वात् । इयं निष्पन्दाग्राह्यन(?) तृतीयायां ॥
- (४) असंस्कृतस्यानुत्पादानिरोधानन्यथात्वस्य तेन शून्यत्वादसंस्कृतशून्यता । अनुत्पादादीनामुत्पादादिप्रतियोगिप्रज्ञप्तिनिमित्ताभावात् । इयं निष्परिग्रहार्थेन चतुर्थ्यां ॥
- (५) अन्तस्यान्तेन शून्यत्वादतीतान्तत्वेनात्यन्तता । अन्तोभागस्तत्रोच्छेदश्राव्यतान्तयोर्मध्ये न तदस्ति किञ्चिदयेन तयोर्भागव्यवच्छेदनिमित्तत्वेन स्वभावो व्यवस्थाप्यते । इयं सन्तानाभेदार्थेन पञ्चम्यां ॥
- (६) आदिमध्यपर्यवसानानां तैः शून्यत्वेनानवरागशून्यता । आद्यादीनां धर्मताऽनुस्यूतत्वेनात्यन्तिकत्वादियं निःश्लेषविशुद्ध्यर्थेन षष्ठां ॥

शिक्षितव्यं । अनवकारशून्यतायां^(१) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । प्रकृतिशून्यतायां^(२) स्यात्कामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं ।
सर्वधर्मशून्यतायां^(३) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिक्षितव्यं । स्वलक्षणशून्यतायां^(४) स्यात्कामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । अनुपलम्भशून्य-
तायां^(५) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिक्षितव्यं । अभावशून्यतायां^(६) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन

(१) अवकारयोत्सर्गलक्षणस्य षकारस्य ? विपर्ययेनानवकारस्तस्य तेन
शून्यत्वादनवकारशून्यता । अवकारादेः प्रक्रियारूपत्वेनानुत्सर्ग-
प्रक्षप्तिनिमित्तत्वायोगादियमनानात्वार्येन (?) सप्तम्यां ॥

(२) सर्वायैरकृताप्रकृतिस्तस्यास्तथा शून्यत्वात् प्रकृतिशून्यता । तस्याः
संस्कृतासंस्कृतविकाराविकारानापत्तेः ॥

(३) धर्मेण धर्मेण शून्यत्वात् सर्वधर्मेणशून्यतासर्वधर्माणां संस्कृता-
संस्कृतराशोरितरेतरापेक्षत्वेन स्वभावापरिनिष्पन्नत्वात् । एतच्च
शून्यताद्वयमहोनानधिकार्येण निर्विकल्पकक्षेत्रपरिशुद्धिवशिताद्वया-
श्रयत्वेन चर्याफलभूमित्वात् प्रतिवेधपरिकर्मेणाऽऽशुभ्यां ॥

(४) रूपादिलक्षणस्य रूपादेस्तल्लक्षणशून्यत्वात् लक्षणशून्यता लक्षण-
व्यवस्थानस्य सामान्यविशेषप्रक्षप्तिमात्रत्वात् ॥

(५) अतीतादीनां धर्माणामतीतादिष्वध्वस्वितरेतरविपर्ययानुपलम्भ-
त्वेनाऽनुपलम्भशून्यता । अध्वनां भावप्रक्षप्तिमात्रत्वात् । एतच्च
शून्यताद्वयं ज्ञानवशिताश्रयत्वेन तथैव नवम्यां ॥

(६) अभावशून्यता । अभावस्यासंस्कृतस्य शून्यतादेस्तेन शून्यत्वादभाव-
शून्यता ॥

प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । स्वभावशून्यतायां^(१) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापरमितायां शिचित्यं । अभावस्वभाव-शून्यतायां^(२) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं^(२) । पुनरपरं शारदतीपुत्रालम्बनामतेयसमन्तरहेतुप्रत्ययता* अवबोद्धुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्राकारलक्षणान्यवबोद्धुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं ।

* एष पाठः पुस्तकपत्रके दृश्यते ।

- (१) स्वभावशून्यता । स्वभावस्य शून्यताख्यस्यार्थाणां ज्ञानेन दर्शनेन वाह्यतकत्वात्(?) स्वभावशून्यता । ज्ञानदर्शनस्य यथाभूतार्थद्योतकत्वात् ॥
- (२) अत्राभावस्वभावशून्यता नास्तिसंयोगिकस्य धर्मस्य भावः प्रतीत्य-समुत्पन्नमिति संयोगस्य तेन शून्यत्वादभावस्वभावशून्यता सामग्रीमात्रं भाव इति ॥

भावस्य उपादानस्वन्धलक्षणस्य तेन शून्यत्वात् भावशून्यता । अस्थितैवेषा धर्माणां धर्मतेति परेण कर्त्राशून्यत्वात् परभाव-शून्यता । शून्यताधिष्ठानो हि पुरुषव्यापारः केवलं विघाता-येति क्त्वा । एतच्च शून्यतात्रयं यथाक्रमं सवासनक्षेपावरण-प्रहाणाश्रयत्वेन सवासनक्षेपावरणप्रहाणाश्रयत्वेन स्वयं भूत्वार्थं च बुद्धभूमौ वेदितव्यं । इत्यष्टसाहस्रौटीकायां विंशतिप्रकाराः शून्यतायाख्याता अत्र तु मूले अष्टादशप्रकाराः दृश्यन्ते ॥

पुनरपरं शारदतीपुत्र सर्वधर्माणां तथता अवबोद्धुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । अविद्यता अव-
 बोद्धुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं ।
 अनन्यतथतामवबोद्धुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिचित्यं । अविकारतथतामवबोद्धुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यथाचेत्तथतामवबोद्धु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वधर्माणां तथ-
 तामवबोद्धुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शार-
 दतीपुत्र सर्वधर्माणां भूतकोटिमवबोद्धुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 यावन्त्यस्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ गङ्गानदीवालुकांस्ताः
 सर्वाज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ
 महासमुद्रेष्वप्स्कन्धोनदीषु महानदीषु कुनदीषु सरस्तङ्गागेषु पल्ल-
 लेषु तत्सर्वं प्रतधाभिन्नया वालायकोव्याऽभ्युत्क्षेप्तुकामेन च तन्नि-
 श्रिया* प्राणिनोविहेठयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यावांस्त्रिसाहस्र
 महासाहस्रे लोकधातावग्निस्कन्धः ससर्व्वएकज्वालीभूतोभवेत् । तद्य-
 थापि नाम कल्पोद्वाहे वर्त्तमाने तमेकेनमुखवायुनानिर्व्वापयितु-

* एष पाठः ५ पुस्तके । तदाश्रयानिति युक्तं प्रतिभाति ।

कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ वातम-
 ण्डलाकाया इमं त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं विधुनुयुर्विरेयु-
 र्विञ्चंसयेयुः तद्यथापि नाम वुसमुष्टितां सर्वामहाविचोभनावात-
 मण्डलीयकानां गुल्याः प्रान्तकेनसंच्छादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं* । [†पुनरपरं शारदतीपुत्र
 यस्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातानाकाशधातुस्तं सर्वमेकपर्यङ्केन-
 स्फुरितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
 तव्यं] पुनरपरं शारदतीपुत्र त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ
 सुमेरुचक्रवाडमहाचक्रवाडाः पर्वतवाजास्तान् सर्वानिकवालेन वद्धा-
 ऽभ्युत्क्षिप्याऽप्रमेयाऽसंख्येयान् लोकधातून् समुत्क्षिपेयमिति‡
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र यावान् त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ दृष्टव-
 णगुल्मीषधिवनस्यतिसञ्जथोलोद्गर्करपाषाणपर्वतमहापृथिवीसंचयस्तं
 सर्वं परमाणुरज्जोयोगेन ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यावन्तः पूर्वस्था-
 न्दिग्नि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु? बुद्धाभगवन्तः सबोधि-
 सत्त्वपरिवाराः सश्रावकसंघास्तान् सर्वानिकपिण्डपातेन प्रतिपाद-

* एष पाठः पुस्तकपञ्चके ।

† [ ] एतच्चिद्द्वयान्तगतपाठः क पुस्तके नास्ति ।

‡ अभ्युत्क्षिपेयमिति ग, घ, च पाठः ।

§ लोकधातुष्विति ख, ग, घ पाठः । बुद्धत्वेनेष्विति क, च, पाठः ।

तुकामेन एकपुष्पेणैकमाख्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणै-
 काभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुंकामेन गुरुकर्तु-
 कामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । यावन्तो दक्षिणस्थांदिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमेषु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धाभगवन्तः संबोधिसत्त्वपरिवाराः
 सत्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पे-
 नैकमाख्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैक-
 ध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुंकामेन गुरुकर्तुंकामेन मानयितुकामेन पूज-
 यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं ।
 यावन्तः पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धा-
 भगवन्तः संबोधिसत्त्वपरिवाराः सत्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्ड-
 पातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पेणैकमाख्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैक-
 चूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुंकामेन
 गुरुकर्तुंकामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । यावन्तुत्तरस्थांदिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः संबोधिसत्त्वपरि-
 वाराः सत्रावकसंघास्तान् सर्वान् एकपिण्डपातेन प्रतिपादयितु-
 कामेनैकपुष्पेणैकमाख्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणे-
 नैकच्छत्रेणैकपताकया सत्कर्तुंकामेन गुरुकर्तुंकामेन मानयितुकामेन
 पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं ।
 यावन्त उत्तरपूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 बुद्धाभगवन्तः संबोधिसत्त्वपरिवाराः सत्रावकसंघास्तान् सर्वानेक-

पिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्येणैकमाख्येनैकविलेपनेनैकसूर्णे-
 नैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरु-
 कर्तुकामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यावन्तः पूर्वदक्षिणस्थांदिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः सबोधिसत्त्वपरिवाराः
 सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्ये-
 णैकमाख्येनैकविलेपनेनैकसूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैक-
 पताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तुकामेनमानयितुकामेन पूजयितु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं ।
 यावन्तोदक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 बुद्धाभगवन्तः सबोधिसत्त्वपरिवाराः सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेक-
 पिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्येणैकमाख्येनैकविलेपनेनैकसूर्णे-
 नैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरु-
 कर्तुकामेनमानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यावन्तः पश्चिमोत्तरस्थांदिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः सबोधिसत्त्वपरिवाराः
 सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्ये-
 णैकमाख्येनैकविलेपनेनैकसूर्णेनैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया
 सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तुकामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यावन्तो-
 ऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः
 सबोधिसत्त्वपरिवाराः सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन

प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पैकमाख्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैक-
 वस्त्रैकैकाभरणेनैकच्छत्रैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तु-
 कामेनमानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । यावन्त उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः सबोधिसत्त्वपरिवाराः
 सञ्चावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैक-
 पुष्पैकमाख्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रैकैकाभरणेनैकच्छत्रे-
 नैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तुकामेन मानयितुकामेन
 पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
 तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु येसत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे^(१) प्रतिष्ठापयितुकामेन
 समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन श्रोत-श्रापत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सहदागा-
 मिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन
 अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्व-
 ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन* मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितु-

* एष पाठः क पुस्तके नास्ति ।

(१) अनाश्रवं शीलं समाधिः प्रज्ञा च शीलस्कन्धः समाधिस्कन्धः
 प्रज्ञास्कन्धः । सर्वावरणप्रहायाद्विमुक्तिस्कन्धः विशिष्टज्ञानसाक्षा-
 त्कारणं विमुक्तिज्ञानस्कन्धः ॥ इत्यष्टसाहस्रीटीका ।

कामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिग्रेषे निर्वाणधातौ^(१) प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । ये दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-मेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सद्ददागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिग्रेषे निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । ये पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-मेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सद्ददागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रति-

(१) न विद्यन्ते उपधयः स्कन्धाः सर्वरागादिप्रहागावशेषीभूतत्वेन श्रेषा यस्मिन् । निर्वाण्यस्मिन् सर्वविकल्प्याः इति निर्वाणं तत्तथा तदेव धातुस्तदालम्बनभावेनार्याणां निष्पत्तर्हतुरतस्तस्मिन्निति योजनीयं । अष्टसाहस्रीटीका ।

प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकार-
 ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितु-
 कामेन अनुपधिगेषे निर्व्वानधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । ये उत्तरस्था-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान्
 ग्रीहस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले
 प्रतिष्ठापयितुकामेन सद्गदागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अना-
 गामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येक-
 बोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन
 मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्व्वानधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । ये उत्तर-
 पूर्व्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तान्
 सर्वान् ग्रीहस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठाप-
 यितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन श्रोत-
 आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सद्गदागामिफले प्रतिष्ठापयितु-
 कामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितु-
 कामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठाप-
 यितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकार-

ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ प्रतिष्ठा-
पयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
तत्वं । ये पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे
प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे
प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सङ्गदागामिफले प्रतिष्ठाप-
यितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयि-
तुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठाप-
यितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकार-
ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ प्रतिष्ठाप-
यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितत्वं ।

ये दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे
प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे
प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सङ्गदागामिफले प्रति-
ष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रति-
ष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रति-
ष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽ-
कारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ
प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां

शिक्षित्यं । ये पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधि-
 स्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सहदा-
 गामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन
 अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्व-
 ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयि-
 तुकामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिग्रेषे
 निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिक्षित्यं । येऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सहदा-
 गामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन
 अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्व-
 ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितु-
 कामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिग्रेषे
 निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिक्षित्यं । ये उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन

समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठा-
 पयितुकामेन श्रोत-श्रापत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सहादागामि-
 फले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे
 प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां
 प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन
 सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषु* निर्वाण-
 धातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितां
 शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र थावन्तो दग्धदिग्लोकधातुषु†
 सत्त्वास्तान् सर्वाञ्छ्रावकप्रत्येकबुद्ध्ययानेन च महायानेन च परि-
 निर्वाणयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरतादानं ददतैवं शिञ्चितव्यं ॥

यदेवं दानं दत्त्वा महाफलं भवत्येवं दानं दत्त्वा च्छिथ महा-
 ग्रीक्षांकूलेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा ब्राह्मणमहाग्रीक्षांकूलेषूप-
 पद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्राय चातुर्महाराजिकेषु
 देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्राय चायत्रिंशेषु
 देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्राय यामेषु
 देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्राय तुषितेषु

* परिनिर्वाणधातौ इति च पुस्तके पाठः ।

† दग्धदिग्लोकौ सर्वलोकधातुष्विति ख, ग, घ, च पुस्तके पाठः ।

‡ महाशाल इति ख, ग, घ, च पुस्तकेषु पाठः ।

देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्चाय निष्ठा-
 ष्टिषु देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्चाय पर-
 निष्ठावश्वत्तिषु देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
 निश्चाय प्रथमं ध्यानं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
 निश्चाय द्वितीयं ध्यानं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
 निश्चाय तृतीयं ध्यानं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
 निश्चाय चतुर्थं ध्यानं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
 निश्चाय आकाशानन्त्यायतनसमापत्तिं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा
 तदेवं दानं निश्चाय ज्ञानानन्त्यायतनसमापत्तिं समापद्यते । एवं दानं
 दत्त्वा तदेवं दानं निश्चाय आकिञ्चन्यायतनसमापत्तिं समापद्यते ।
 एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्चाय नैवसंज्ञानासंज्ञायतन-
 समापत्तिं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा चत्वारिःस्रुत्युपस्थानान्युत्प-
 द्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा चत्वारिः सम्यक्प्रदानान्युत्पद्यन्ते । एवं
 दानं दत्त्वा पञ्चेन्द्रियाण्युत्पद्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा पञ्चवक्षान्युत्प-
 द्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा सप्तबोध्याङ्गान्युत्पद्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा
 आर्याष्टाङ्गो मार्ग उत्पद्यते । एवं दानं दत्त्वा शून्यताऽऽनिमित्ता-
 ऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्युत्पद्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा श्रोतश्रौत-
 फलमनुप्राप्यते । एवं दानं दत्त्वा सद्दागामिफलमनुप्राप्यते । एवं
 दानं दत्त्वा अनागामिफलमनुप्राप्यते । एवं दानं दत्त्वा अर्हत्त्व-
 मनुप्राप्यते । एवं दानं दत्त्वा प्रत्येकबोधिरनुप्राप्यते । एवं दानं
 दत्त्वा अनुत्तरासम्यक्सम्बोधिरनुप्राप्यते । पुनरपरं शारदतीपुत्र-
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्जानात्येवमुपायकौश-

स्त्रेण दानं दत्तं दानपारमितां परिपूरयत्येवं दानं दत्तं श्रौलपार-
मितां परिपूरयत्येवं दानं दत्तं चान्तिपारमितां परिपूरयत्येवं दानं
दत्तं वीर्यपारमितां परिपूरयत्येवं दानं दत्तं ध्यानपारमितां
परिपूरयत्येवं दानं दत्तं प्रज्ञापारमितां परिपूरयति ।

अथायुष्मान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत् । कथं भगवन्
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दानं दत्ता दानपारमिता परिपूरिता
भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन श्रौलं रचता श्रौल-
पारमिता परिपूरिता भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन चान्तिं भावयता चान्तिपारमिता परिपूरिता भवति ।
कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन वीर्यमारभता वीर्यपारमिता
परिपूरिता भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ध्यानं
समापद्यता ध्यानपारमिता परिपूरिता भवति । कथं भगवन्
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञां भावयता प्रज्ञापारमिता परिपूरिता
भवति । भगवानाह । अनुपलम्भयोगेन शारदतीपुत्र दानस्य
दायकस्य प्रतिघाहकस्य त्रिमण्डलपरिशुद्ध्या दानपारमिता परि-
पूरिता भवति । आपत्त्यनापत्त्यध्यापत्तितामुपादाय श्रौलपारमिता
परिपूरिता भवति । अक्षोभनतामुपादाय चान्तिपारमिता परि-
पूरिता भवति । कायचित्तवैर्याश्रंसनतामुपादाय वीर्यपारमिता
परिपूरिता भवति । *अविक्षेपाऽसङ्करणतामुपादाय ध्यानपारमिता
परिपूरिता भवति । सर्वधर्मप्रज्ञानताऽनुपलम्भयोगेन प्रज्ञापार-

* अविक्षेपाऽश्रयता इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

† प्रज्ञानता इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

मिता परिपूरिता भवति । पुनरपरं शारदतीपुत्र अतीतानागत-
 प्रत्युत्पन्नाणां बुद्धानां भगवतां सर्व्वबुद्धगुणान् प्रज्ञातुकामेनाऽनुप्राप्तु-
 क्तमेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र संस्कृताऽसंस्कृतानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र साश्रवानाऽश्रवाणां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शार-
 दतीपुत्र कुशलाऽकुशलानां धर्माणां पारं गन्तु कामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 लौकिकलौकोत्तराणां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 रूप्यरूपिणां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र व्याहृताऽ-
 व्याहृतानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र नित्यताऽ-
 नित्यतानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र नैर्यानिकाऽ-
 नैर्यानिकानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र हात*-
 भागीयानां विशेषभागीयानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधि-

* हातभागीयानामिति ग पुस्तके पाठः, भागीयानामिति ख, घ पुस्तके
 पाठः ।

सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । [*पुनरपरं शार-
दतीपुत्र भागौयानां विशेषभागौयानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।] पुनरपरं
शारदतीपुत्र पृथग्जनधर्माणामार्यधर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शार-
दतीपुत्र शैलधर्माणामशैलधर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
श्रावकधर्माणां प्रत्येकबुद्धधर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वधर्माणां बुद्धधर्माणाञ्च पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
सर्वधर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन अतीतानागतप्रत्युत्पन्नानां धर्माणां तथतामनुबोद्धुकामेन
प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन सर्वधर्माणामनुत्पादकोटिमनुप्राप्तुकामेन प्रज्ञापार-
मितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन सर्वधर्माणां भूतकोटिं प्रतिवेद्धुकामेन प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां पृथ्वा
गमेन भवितु कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व-

* एतच्चिह्नद्वयमध्यवर्तीपाठः क पुस्तके नास्ति ।

।र्णां भगवतामुपस्थायकेन भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्थं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व-
 बुद्धानां भगवतामत्यन्तपरिचारकेण* भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्थं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महा-
 परिवारेण भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनातीतानागतप्रत्युत्पन्नानां
 बोधिसत्त्वपरिवाराणां प्रतिलब्धुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्थं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वदादृष्टाणां
 दक्षिणां परिशोधयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दानेन च गृहीत-
 चित्तेन भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दौःशौच्यचित्तपृथक्
 कर्तुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । पुनरपरं शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन व्यापादचित्तमुत्सृष्टुकामेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्थं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन कौशौद्यचित्तमनुत्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्थं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विषे-
 पचित्तमनुत्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । पुनर-
 परं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दौर्घ्रज्ञचित्तमनुत्पाद-
 यितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । पुनरपरं शारदतीपुत्र

* मध्यन्तरपरिवारेणा ग. घ पुस्तके पाठः ।

बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वमत्त्वान् दानमये पुण्यक्रियावस्तुनिप्रति-
 ष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारद-
 तीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वमत्त्वाञ्छौलमये पुण्यक्रियावस्तु-
 नि प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वमत्त्वान् भावनामये पुण्य-
 क्रियावस्तुनिप्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वमत्त्वानैर्यापयस-
 हगते पुण्यक्रियावस्तुनिप्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शि-
 ञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वम-
 त्त्वान् सर्व्वैषधिकसहगते पुण्यक्रियावस्तुनिप्रतिष्ठापयितुकामेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन सर्व्वाऽऽकारं पञ्चचक्षुषानध्यादयितुकामेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 यदुत्तमाऽऽत्मचक्षुर्निष्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 दिव्यं चक्षुर्निष्पादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिञ्चितव्यं । प्रज्ञाचक्षुर्निष्पादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । धर्मचक्षुर्निष्पादयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । बुद्धचक्षुर्नि-
 ष्पादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शि-
 ञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र ये पूर्व्वस्यादिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्व्वान् दिव्येनचक्षुषा-
 संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन यच्च बुद्धाभगवन्तो धर्मं भाषन्तं

दिव्येन ओत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेत-
 सैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां
 बोधिसत्त्वचर्यां समनुस्मर्त्तुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतामनेकविध-
 मृद्धिविकुर्वितुं* संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिचितव्यं । ये दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन
 यच्च बुद्धाभगवन्तोधर्मं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन ओत्रेण श्रोतु-
 कामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषां
 बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन
 तेषां बुद्धानां भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये पश्चिमायां-
 दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान्
 सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यच्च ते बुद्धाभगवन्तोधर्मं
 भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन ओत्रेण श्रोतुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतां
 चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसह-
 गतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेक-
 विधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचितव्यं । ये उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
 मेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुका-
 मेन यच्च ते बुद्धाभगवन्तोधर्मं भाषन्ते तत् सर्वं दिव्येन ओत्रेण

* एष पाठः पञ्चसु पुस्तकेषु किन्तु कुत्रचित्स्थले विकुर्वितुमिति
 कुत्रचित्, स्थले विकुर्वितमिति पाठो दृश्यते ।

ओतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन
 तेषां बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तु-
 कामेन तेषां बुद्धानां भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये
 उत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभग-
 वन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यश्च ते बुद्धाभगवन्तो
 धर्म्मं भाषन्ते तत्सर्व्वं दिव्येन ओचेण ओतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां
 भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां
 पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां
 भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये पूर्वदक्षिणस्थान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्व्वान्
 दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यश्च ते बुद्धाभगवन्तो धर्म्मं भाषन्ते
 तत्सर्व्वं दिव्येन ओचेण ओतुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतां
 चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोग-
 सहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां
 मनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्व्वान् दिव्येन
 चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यश्च ते बुद्धाभगवन्तो धर्म्मं भाषन्ते तत्सर्व्वं
 दिव्येन ओचेण ओतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव
 चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां

बोधिसत्त्वचर्यामनुसर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेकविध-
 म्द्विविकुर्वितं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां श्रितव्यं । ये पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुको-
 पमेषु शोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्मान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा
 संद्रष्टुकामेन यच्चते बुद्धाभगवन्तो धर्मं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन
 श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातु-
 कामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्या-
 मनुसर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेकविधम्द्विविकुर्वितं
 संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां श्रितव्यं ।
 येऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु शोकधातुषु बुद्धाभगवन्त-
 स्मान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यच्चते बुद्धाभगवन्तो
 धर्मं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां
 भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां
 पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुसर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां
 भगवतामनेकविधम्द्विविकुर्वितं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां श्रितव्यं । ये उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमेषु शोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्मान् सर्वान् दिव्येन
 चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यच्चते बुद्धाभगवन्तो धर्मं भाषन्ते तत्सर्वं
 दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव
 चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां
 बोधिसत्त्वचर्यामनुसर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेकविध-
 म्द्विविकुर्वितं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-

तायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन यन्ते बुद्धाभगवन्तो धर्मं भाषन्ते समन्ताद्ग्रसु दिक्षु सर्व्वलोकधातुषु धर्मं भाषन्ते तत्सर्व्वं श्रुत्वा नाच्छेद्येन कृतिवलाधानेन सन्धारयितुकामेन यावदनुत्तरां समृक्सम्बोधिमभिसम्बुद्धः एतस्मिन्नन्तरे सर्व्वमप्रणाशयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽतीताऽनागतप्रत्युत्पन्नानां भगवतां बुद्धानां बुद्धचेत्राणिच बुद्धचेत्रपरिशुद्धिञ्च* द्रष्टुकामेन परिनिष्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यत्किञ्चित्तथागतैर्भाषितं सूत्रं गेयं व्याकरणं गायोदाननिदानत्यक्तकजातकवैपुल्याऽद्भूतधर्मायच्छ्रावकैर्न श्रुतं तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्ब्रह्मीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन तथता प्रतिपत्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यकाशयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यत्किञ्चित् पूर्व्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्ब्रह्मीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यकाशयितुकामेन तथलाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । यत्किञ्चिद्दक्षिणस्यान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्ब्रह्मीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च

* परिशुद्धीञ्च इति ख, ग, घ, च पुस्तकेषु पाठः ।

विस्तरेण सम्यकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यत्किञ्चित्पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकाधातुषु सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यत्किञ्चिदुत्तरस्यान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यत्किञ्चिदुत्तरपूर्व्वस्यान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यत्किञ्चित् पूर्व्वदक्षिणस्यान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यत्किञ्चिद्विष्वक्पश्चिमायान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन

वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यकाग्रयितु-
 कामेन तच्च च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । यत्किञ्चित् पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि
 सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन
 उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन
 परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यकाग्रयितुकामेन तच्च च तथत्वाय प्रति-
 पत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 यत्किञ्चिदधस्ताद्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते
 तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितु-
 कामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यकाग्रयितुकामेन
 तच्च च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिञ्चितव्यं । यत्किञ्चिदुपरिष्ठाद्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भि-
 र्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन
 धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण
 सम्यकाग्रयितुकामेन तच्च च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 याः पूर्व्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमेषु लोकधातुषु अन्ध-
 कारतमिस्राश्रघाश्रघस्फुटायचेमौ सूर्याचन्द्रमहावेवं महर्द्धिका-
 वेवं महेशाखावेवं महानुभावौ न भासतो न तपतो न विरो-
 चतस्ताः सर्वा अत्रभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिञ्चितव्यं । याः दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदी-
 वास्तुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राश्रघाश्रघस्फुटायचेमौ

सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेश्याख्यावेवं महानुभावौ न भासतोन तपतोन विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । याः पश्चिमाथान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राश्रघाश्रघस्फुटायचेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेश्याख्यावेवं महानुभावौ न भासतोन तपतोन विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । याः उत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राश्रघाश्रघस्फुटायचेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेश्याख्यावेवं महानुभावौ न भासतोन तपतोन विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । याः उत्तरपूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राश्रघाश्रघस्फुटायचेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेश्याख्यावेवं महानुभावौ न भासतोन तपतोन विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । याः पूर्वदक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राश्रघाश्रघस्फुटायचेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेश्याख्यावेवं महानुभावौ न भासतोन तपतोन विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । याः दक्षिणपश्चिमाथान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राश्रघाश्रघस्फुटायचेमौ सूर्याचन्द्रम-

सावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ न भासतो-
 न तपतो न विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । याः पश्चिमोत्तरस्था-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्रा-
 अधाअघस्फुटायत्रेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेश-
 शाख्यावेवं महानुभावौ न भासतो न तपतो न विरोचतस्ताः
 सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्यं । याअधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 अन्धकारतमिस्राअधाअघस्फुटायत्रेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धि-
 कावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ न भासतो न तपतो न
 विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । याउपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राअधाअघस्फुटायत्रेमौ
 सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ
 न भासतो न तपतो न विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र यावन्तः पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोक-
 धातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः प्रकल्पन्ति
 तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् श्रावयितु-
 कामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन

* च पुस्तके एवं महेशाख्यावित्यतः प्रागपि एवं महानुभावविति
 पाठः सर्वत्र दृश्यते ।

प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र दक्षिणस्या-
 ण्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न
 धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान्
 सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्त्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
 मालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः
 शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आव-
 यितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र उत्तरस्या-
 ण्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न
 धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान्
 सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्त्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
 कोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं
 सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्ग-
 शब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यावन्तः शार-
 दतीपुत्र पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवो-
 यत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र
 लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आवयितुकामेन

सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिञ्चितव्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र दक्षिणपश्चिमाथा-
न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न
धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान्
सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रति-
ष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
तव्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं
सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्ग-
शब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । यावन्तः शार-
दतीपुत्राऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयत्र न
बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु
तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ
प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यं । यावन्तः शारदतीपुत्रोपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं
सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्ग-
शब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शार-
दतीपुत्र ये पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुष्व-
न्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाश्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति वधिराः श्रोत्रेण

शब्दान् ओष्यन्त्युन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते नग्नास्त्रीवराणि प्रति-
लक्ष्यन्ते चुधितपिपासिताश्रमपानं प्रतिलक्ष्यन्ते ज्ञानाव्याधिभ्यः
प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामं गमिष्यन्ति* ममह्यां
ममाऽनुभावेनेति तेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिक्षितव्यं । ये शारदतीपुत्र दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
मेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाश्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति
बधिराः ओत्रेण शब्दान् ओष्यन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते
नग्नास्त्रीवराणि प्रतिलक्ष्यन्ते चुधितपिपासिताश्रमपानं प्रति-
लक्ष्यन्ते ज्ञानाव्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामं
गमिष्यन्ति ममह्यां ममाऽनुभावेनेति तेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । ये शारदतीपुत्र पश्चिमाथान्दिशि
गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाश्चक्षुषा
रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः ओत्रेण शब्दान् ओष्यन्ति उन्मत्ताः
स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते नग्नास्त्रीवराणि प्रतिलक्ष्यन्ते चुधितपिपासिता-
श्रमपानं प्रतिलक्ष्यन्ते ज्ञानाव्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोध-
गतायथाकामं गमिष्यन्ति ममह्यां ममाऽनुभावेनेति तेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । ये शारदतीपुत्रो-
त्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते
ममाऽनुभावाश्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः ओत्रेण शब्दं ओष्यन्ति
उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते नग्नास्त्रीवराणि प्रतिलक्ष्यन्ते चुधित-

* यथाकामं गमाविविष्यन्ति इति ख, ग, घ, च पुस्तकेषु पाठः एवं
परं ।

पिपासिताञ्जपानं प्रतिलक्ष्यन्ते ज्ञानाः व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते
 बन्धनाऽवरोधगतायथाकामंगमाभविष्यन्ति ममर्ह्या ममाऽनु-
 भावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
 ये शारदतीपुत्रोत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुखन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाञ्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः
 श्रोत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते नग्नास्त्रीव-
 राणि प्रतिलक्ष्यन्ते क्षुधितपिपासिताञ्जपानं प्रतिलक्ष्यन्ते ज्ञाना-
 व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामंगमाभवि-
 ष्यन्ति ममर्ह्या ममाऽनुभावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचितव्यं । ये शारदतीपुत्र पूर्वदक्षिणस्थान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुखन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाञ्चक्षुषा
 रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः श्रोत्रेण शब्दान् श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः
 स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते नग्नास्त्रीवराणि प्रतिलक्ष्यन्ते क्षुधितपिपासिता-
 ञ्जपानं प्रतिलक्ष्यन्ते ज्ञानाः व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते, बन्धनाऽ-
 वरोधगतायथाकामंगमाभविष्यन्ति ममर्ह्या ममाऽनुभावेनेति
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये शार-
 दतीपुत्र दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुखन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाञ्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः
 श्रोत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते नग्नास्त्रीव-
 राणि प्रतिलक्ष्यन्ते क्षुधितपिपासिताञ्जपानं प्रतिलक्ष्यन्ते ज्ञानाः
 व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामंगमाभवि-
 ष्यन्ति ममर्ह्या ममाऽनुभावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-

पारमितायां शिचित्यं । ये शारदतीपुत्र पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुखन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावा-
 च्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः श्रोत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः
 स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते नग्नास्त्रीवराणि प्रतिलक्ष्यन्ते चुधितपिपासिता-
 अन्नपानं प्रतिलक्ष्यन्ते म्लानाः व्याधिभ्यः परिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽव-
 रोधगतायथाकामंगमाभविष्यन्ति ममह्यां ममाऽनुभावेनेति
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । ये शार-
 दतीपुत्राऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुखन्धाः
 सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः श्रोत्रेण
 शब्दं श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते नग्नास्त्रीवराणि प्रति-
 लक्ष्यन्ते चुधितपिपासिताअन्नपानं प्रतिलक्ष्यन्ते म्लानाः व्याधिभ्यः
 परिमोक्ष्यन्ते, बन्धनाऽवरोधगतायथाकामं गमिष्यन्ति ममह्यां
 ममाऽनुभावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्यं । ये शारदतीपुत्रोपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुखन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति,
 बधिराः श्रोत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति, उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते,
 नग्नास्त्रीवराणि प्रतिलक्ष्यन्ते, चुधितपिपासिताअन्नपानं प्रति-
 लक्ष्यन्ते, म्लानाव्याधिभ्यः परिमोक्ष्यन्ते* बन्धनाऽवरोधगतायथा-
 कामंगमाभविष्यन्ति, ममह्यां ममाऽनुभावेनेति बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । किमिति ये तत्र

* केषु स्थलेषु प्रतिमोक्ष्यन्ते इति केषु च स्थलेषु परिमोक्ष्यन्ते
 इति पाठः सर्वेषु पुस्तकेषु दृश्यते ।

समन्नाद्दशसु दिवु एकैकस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमेषु लोक-
धातुषु अक्षणाऽपायगताः सत्त्वाः नैरयिकाः तैर्यग्योनिकावा
यामलौकिकावा ते ममाऽनुभावान्ततश्च्युत्वामानुष्यमात्मभावं
प्रतिलक्ष्यन्ते सर्वान्सतान् सत्त्वाञ्छीले प्रतिष्ठापयितुकामेन, समाधौ
प्रतिष्ठापयितुकामेन, प्रज्ञायां प्रतिष्ठापयितुकामेन, विमुक्तौ प्रति-
ष्ठापयितुकामेन, विमुक्तिज्ञानदर्शने प्रतिष्ठापयितुकामेन, श्रोत-
श्रापत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सकृदागामिफले प्रतिष्ठापयितु-
कामेन, अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्वे प्रतिष्ठापयितु-
कामेन, प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन, सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठाप-
यितुकामेन, मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन, सर्वाकार-
ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन, अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ प्रति-
ष्ठापयितुकामेन, बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिक्षितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तथा-
गतैर्य्यापथं शिक्षितुकामेन, तथागतचर्याचारित्रविशुद्धं तथागतस्य
ज्ञानपूर्वङ्गमकायकर्मवाक्कर्ममनस्कर्मपरिशुद्धिं शिक्षितुकामेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिक्षितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवमुपपरीक्षितव्यं । किमित्यहं
महानागाऽवलोकितमवलोक्य सत्त्वेभ्योऽक्षुषधर्मं देशयेयं । किमि-
त्यहमतो* सिंहविक्रमभितेन विक्रमभयेयं । किमित्यहममोघविक्रा-
मितेनां विक्रामयेयं । किमित्यहं चतुरङ्गुलमात्रेण महापृथिवीं

* अयमेव पाठः पुस्तकपक्षके ।

† विक्रामितया इति च पुस्तके पाठः ।

पञ्चामस्युग्रन् गच्छेयं । किमित्यहं सहस्रपत्रेषु पद्मेषु पादतले
 मिःक्षिपन् पादतलसन्निवृत्तान् प्राणिनोऽविहेठेयं । किमित्यहं
 सहस्रारचक्राभ्यां पादतलाभ्यां महापृथिवीं विचित्रयन् गच्छेयं ।
 किमित्यहं चक्रप्रमाणमात्रं महापृथिव्याः परिवर्त्तेयं क्रमेयं ।
 किमित्यहं सर्वां पृथिवीमनुचक्रममाणः पृथिवीरजसानाऽनुशि-
 षेयं । किमित्यहमेकं वा योजनं द्वे वा त्रीणि वा चत्वारि वा
 पञ्च वा दश वा विंशतं वा त्रिंशतं वा योजनशतं वा योजन-
 सहस्रं वा योजनशतसहस्रं वा योजनकोटीं वा योजनकोटीशतं वा
 योजनकोटीसहस्रं वा योजनकोटीशतसहस्रं वा यावदप्रेमयाणि वा
 असंख्येयानि वा अचिन्त्यानि वा अतुल्यानि वा अनन्तानि वा अप-
 र्यन्तानि वा अभाष्याणि वा अनभिलाष्यानि अनभिलाष्यानभि-
 क्षाष्यानि वा बुद्धचेत्राण्यनुविचरता*ऽनुचङ्गम्यमाणस्य न कायफला
 मे चित्तमिति प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं व्युप-
 परीक्षित्यं । किमित्यहमधस्तात् कतमत्तरयोः † • सहस्राराभ्यां
 चक्राभ्यां रश्मिकोटौनियुतशतसहस्राणि प्रासुञ्चन् सर्वाऽक्षणाऽपाय-
 दुःखानि प्रशमय्य सर्वसत्त्वान् सुखितान् कुर्यामिति प्रज्ञापारमि-
 तायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां चरतैवं व्युपपरीक्षित्यं । किमित्यहं चातुर्महा-

* विचरता इति पञ्चसुपुस्तकेषु पाठः विचरत इति पाठोपुक्तः ।

† फल मे इति पाठः पञ्चसुपुस्तकेषु दृश्यते फलं मे इति पुक्तं प्रतिभाति ।

‡ क्रमतलथोरिति ख, ग, घ, च पुस्तकेषु पाठः ।

राजकायिकदेवैः चायस्त्रिंशैर्यामैस्तुषितैर्निर्माणरतिभिः परनिर्भित-
 तवशवर्त्तिभिः ब्रह्मकायिकैर्ब्रह्मपुरोहितैर्ब्रह्मपार्षदैर्महाब्रह्मभिरामैः
 परीता*भैरप्रमाणाभैराभास्वरैः शुभैः परीत्तशुभैः अप्रमाणशुभैः
 शुभकृत्स्नैर्वृहैः परीत्तवृहैरप्रमाणवृहैर्वृहत्फलैः अवृहैः अतपैः
 सुदृगैः सुदर्शनैः अकनिष्ठैः अनेकदेवकोटीनियुतशतसहस्रैः परि-
 वृतः पुरस्कृतो बोधिमण्डलामुपसंक्रम्यथामीति† प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरतैवं व्युपपरीञ्चितव्यं । किमिति मे बोधिचक्षुत्तले(१)
 निषीदतः चातुर्महाराजकायिकादेवास्त्रिंशद्देवाः तुषितादेवाः
 निर्माणरतयोदेवाः परनिर्भितवशवर्त्तिनोदेवाः ब्रह्मकायिकादेवाः
 ब्रह्मपुरोहितादेवाः ब्रह्मपार्षद्यादेवाः महाब्रह्मणोदेवाः परी-
 ताभादेवाः आभास्वरादेवाः शुभादेवाः परीत्तशुभादेवाः अप्र-
 माणशुभादेवाः शुभकृत्स्नादेवाः वृहादेवाः वृहत्फलादेवाः अवृहा-
 देवाः अतपादेवाः सुदृग्गादेवाः सुदर्शनादेवाः अकनिष्ठादेवाः
 दुष्प्रसंस्तरं कुय्युरिति प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं
 व्युपपरीञ्चितव्यं । किमित्यहं बोधिमण्डलनिषण्णः पाणिनालक्षण-
 समलङ्कृतेन महापृथिवीं पराहृत्य सपरिवारं कृष्णबन्धुसमुच्चिं

* परीत्तामैरिति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

† बोधिमण्डलाद्द्रुममूलमिति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

‡ उपसंक्रमेयमिति च पुस्तके पाठः ।

(१) बोधिद्रुमस्यजदलः पिप्यलः कुञ्जराशनः सश्रत्ये इत्यमरः ।

पराजयेयमिति प्रज्ञापारमित्यां शिचित्यं । पुनरपरं शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं व्युपपरी-
 चित्यं । किमिति मेऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुद्ध्या गच्छत-
 शिष्ठतोनिषीदतोनिषस्य ग्रथानस्य पृथिवीप्रदेशोवज्जमः-
 सन्निष्ठेतेति तेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शार-
 दतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं^(१) व्युप-
 परीचित्यं । किमित्यहं यत्रैव दिवसेऽभिनिष्क्रामेयं तत्रैव दिवसे
 सपरिषत्कं कृष्णबन्धुं जित्वा अनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्येयं,
 अभिसम्बुध्य तत्रैव दिवसे धर्मचक्रं प्रवर्त्तयेयं । प्रवर्त्ततश्चाऽप्रमेया-
 ऽसंख्येयानां विरजोविगतमलं धर्मेषु धर्मचतुर्विंशद्भ्यः*मप्रमेयाऽसंख्ये-
 यानां सत्त्वानामनुपायाऽऽश्रवेभ्यश्चित्तानि विमुच्येरन । अप्रमेयाऽसं-
 ख्येयाः सत्त्वाः अवैवर्त्तिकाभवेयुरनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधाविति तेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं व्युपपरीचित्यं । किमिति-
 मेऽनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुद्ध्याऽप्रमेयाऽसंख्येयप्रावकसंघोभ-
 वेदेकधर्मदेशनयाचाऽप्रमेयाऽसंख्येयाएकासनिकाअर्हन्तोभवेयुर्बोधि-
 सत्त्वाश्च महासत्त्वाश्च अवैवर्त्तिकाभवेयुरनुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ
 अप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणश्च बोधिसत्त्वसंघोभवेदमितं नायुष्प्रमाणं

* विशुद्धोद इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

(१) चरता भावयता सर्वेगत्यर्था बोधार्थाः ।

अमिताप्रभा सम्यग्भवेदिति प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनर-
परं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं
चित्तमुत्पादयित्यं । किमितिमेऽनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बु-
द्धस्य तत्र बुद्धचेत्रे रागद्वेषमोहशब्दोऽपि न भवेदिति प्रज्ञापारमि-
तायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां चरतैवं चित्तमुत्पादयित्यं । किमितिमेऽनु-
त्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुद्धस्य तत्र बुद्धचेत्रे सर्वसत्त्वाएवं
रूपया प्रज्ञया समन्वागताभवेयुर्यदेवं जानौरन् साधुदानं साधुदमं
साधु ब्रह्मचर्यं साध्वविहिंसा सर्वप्राणिभूतेष्विति प्रज्ञापारमितायां
शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरतैवं चित्तमुत्पादयित्यं । किमितिमेपरिनिर्वृतस्य
सद्धर्माऽन्तर्द्धानशब्दोऽपि न भवेदिति प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं ।
पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरतैवं चित्तमुत्पादयित्यं । किमितिमे सहस्रवर्णमात्रेण नामधेयस्य
गङ्गानदीनां लोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानियताभवेयुरनुत्तरायां
सम्यक् सम्बोधाविति प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यस्मिन् शार-
दतीपुत्र समये बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्निमान्
गुणानुत्पादयति तस्मिन् समये आत्तमनस्काभवन्ति चत्वारोमहा-
राजावयमत्र चत्वारिपात्राणि प्रतिष्ठापयिष्यामोथानि पौर्व्विकेर्महा-
राजैः पौर्व्विकेषु तथागतेषु प्रतिष्ठापितानि । आत्तमनस्काभवन्ति-
चायस्त्रिंशदेवाः आत्तमनस्काभवन्ति यामादेवाः आत्तमनस्काभ-
वन्ति तुषितादेवा आत्तमनस्काभवन्तिनिर्म्माणरत्तथोदेवाः आत्त-

मनस्काभवन्ति परनिर्धिन्नवशबर्त्तिनोदेवाः [आत्तमनस्का भवन्ति]*
 प्रथमयस्य उपस्थापनपरिचर्याकर्षककरिष्यामः एवमासुराः काथाः†
 परिहास्यन्ते दिव्याः काथाश्रभिवर्द्धन्ते आत्तमनस्काभवन्ति ब्रह्म-
 कायिकादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति ब्रह्मपुरोहितादेवाश्चात्तमनस्काभ-
 वन्ति ब्रह्मपार्षद्यादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति महाब्रह्मणोदेवाश्चात्तम-
 नस्काभवन्ति परीक्षाभादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति अप्रमाणाभादेवा-
 श्चात्तमनस्काभवन्ति आभास्वरादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति परीक्षशु-
 भादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति अप्रमाणशुभादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति
 शुभकुत्सादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति वृहादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति
 परीक्षवृहादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति अप्रमाणवृहादेवाश्चात्तमनस्का-
 भवन्ति वृहत्फलादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति अवृहादेवाश्चात्तमनस्का-
 भवन्तिअतपादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति सुदृशादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति
 सुदर्शनादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति अकनिष्ठादेवावयमेनमभिसम्बुद्धम-
 ध्येषिव्यामहेधर्षचक्रप्रवर्त्तनाय, यस्मिन् समये शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् विवर्द्धते षड्भिः पार-
 मिताभिरात्तमनस्कास्तस्मिन् समये भवन्ति बोधिसत्त्वयागिकाः
 कुलपुत्राः कुलदुहितरश्च वयमस्य महासत्त्वस्य मातापितरौ
 भविष्यामोभ्रातृभगिनीभार्यापुत्रदुहितृमित्रामात्यज्ञातिसहायाःसं-

* [ ] एतच्चिह्नद्वयान्तर्गतः पाठोऽधिकः प्रतिभाति पुस्तकपञ्चकेऽस्तीति
 रक्षितः ।

† कामा इति च पुस्तके पाठः ।

‡ सहायाः इति युक्तं प्रतिभाति ।

मोदिताभविष्यामइत्यात्तमनस्काभवन्ति चत्वारोमहाराजास्यातुर्महा-
 राजकायिकादेवास्त्रायस्त्रिंशद्देवायामादेवाः तुषितादेवाः निर्मा-
 णरतयोदेवाः परनिर्म्मितवशवर्त्तिनोदेवाः ब्रह्मकायिकादेवाः ब्रह्म-
 पुरोहितादेवाः ब्रह्मपार्षद्यादेवा महाब्रह्मणो देवाः आभास्वरा-
 देवाः शुभादेवाः परीत्तशुभादेवाः अप्रमाणशुभादेवाः शुभशक्त्या-
 देवाः अप्रमाणवृष्टादेवाः वृहत्फलादेवाः अवृष्टादेवाः अतपादेवाः
 सुदृग्नादेवाः सुदर्शनादेवाः अकनिष्ठादेवाः बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 मैथुनसंयोगप्रस्थानतायै, स खलुब्रह्मचारौ भवति । सत्त्वानां बोधि-
 नियोजनतायै न संयोजनतायै धर्म्मैः संयुज्यते स एवं प्रणिदधाति ।
 प्रथमचित्तोत्पादं मयोपादाय ब्रह्मचारिणाभवितव्यं नाऽब्रह्मचारिणा
 तत् कस्य हेतोः । कामान् खलु पुनः प्रतिषेधमानस्यः ब्रह्म-
 लोकोपपत्तेरप्यन्तरायोभवति । कः पुनर्वादोऽनुत्तरायाः सम्यक्
 सम्बोधेस्तस्मात्तर्हि बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ब्रह्मचारिणाऽभिनिष्क्रम्याऽ-
 नुत्तरा सम्यक् सम्बोधिरभिसम्बोद्धव्या नाऽब्रह्मचारिणा । एवमुक्ते
 आयुञ्जान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत् । किं पुनर्भगवन्
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽवश्यं मातापितृभार्यापुत्रदुहितृभिर्भवि-
 तव्यं । भगवानाह । केषाञ्चिच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वानां महास-
 त्वानामवश्यं मातापितृभ्यां भवितव्यं । भार्यापुत्रदुहितृभिर्भवितव्यं ।

* सर्वत्रपुस्तके महाब्रह्मणो देवा इत्यस्ति महाब्रह्मण्य इति युक्तं
 प्रतिभाति ।

† संयोजनौयैरिति ख, ग, घ, च पुस्तके पाठः ।

‡ सेवमानस्य इति यत्नं प्रतिभाति ।

केषाञ्चिद्वश्यं मातापितृभार्यापुत्रदुहितृभिर्भवितव्यं । केषाञ्चिच्छा-
रदतीपुत्र बोधि चानां महासत्त्वानां प्रथमचित्तोत्पादमेव उपा-
दाए ब्रह्मचर्यं आदानं भवति ते नित्यं कुमारभूताएव यावदनु-
त्तरां सक्त्वम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते । केचित्पुनर्व्वीधिसत्त्वामहा-
सत्त्वाऽपि कौशलेन सत्त्वपरिपाकाय पञ्चकामगुणान् भुञ्जन्तः पुर-
मध्यादा निष्क्रम्याऽनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते । केचित्
पुनर्व्वीधिसत्त्वामहासत्त्वाः गम्भीरप्रज्ञापारमिताप्रतिलब्धाः अपगत-
कामक्लेशस्ते सत्त्वपरिपाकाय कामगुणापरिभोगं* च उपदिशन्ति
न च परिभुञ्जते । तद्यथाऽपि नाम शारदतीपुत्र दत्तोमायाका-
रोमायाकाराऽन्तेवासीवा सुशिक्षितोमायाविद्यासंयोगज्ञानेन स
पञ्चकामगुणानभिनिर्माय पञ्चभिः कामगुणैरममाणं क्रीडन्तं
परिचारयन्तमात्मानमुपदर्शयेत् तत् किं मन्यसे शारदतीपुत्राऽपि नु
तेनमायाकारेण मायाकाराऽन्तेवासिना वा पञ्चकामगुणाः
परिभुक्ताभवेयुः । नोह्यैदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव शारद-
तीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वामहायाने सुशिक्षितामायोपमधर्मतावि-
हारप्रतिलब्धाः सर्व्वक्लेशविगतविनयेसत्त्वपरिपाकाय महाकरुणाव-
शेन कामगुणपरिभोगञ्च उपदिशन्ति । न च कामगुणान्परिभु-
ञ्जन्ते । न च तैः सार्द्धं सम्बसन्ति । न तैः परिक्लिश्यन्ते ।
अनेकपर्यायेण शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वाः महासत्त्वाः कामानां
वर्णान् भाषन्ते । आदौप्ताः कामाः, वधकाः कामाः, प्रत्यर्थिकाः
कामाः, प्रत्यमिचाः कामाः, भृशोक्लोपमाः कामाः, किम्पाक-

* कामगुणपरिभोगमिति ख, ग, घ पुस्तकेषु पाठः ।

क्लृप्तोपमाः कामाः, अविधारोपमाः कामाः अङ्गाररश्मुपमाः
 कामाः, विषमोपमाः कामाः वड्ढिशोपमाः कामाः मोह-
 कूपोपमाः कामाः । एवं हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वाः महासत्त्वाः
 कामान् परिजानन्ति । सत्त्वानामनुपायकुश्लानां परिपाचनार्थं
 पञ्चभ्यः कामगुणेभ्यः विवेचनार्थं पञ्चकामगुणानुपदर्शयन्ति । न
 च तैर्माद्यन्ति न कामहेतोर्नकामनिदानं पापकर्माऽध्यवस्यन्ति ।
 एवमुक्ते आयुश्चान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतद्वोचत् । कथं
 पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरितव्यं ।
 भगवानाह । इह शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् बोधिसत्त्वं न समनुपश्यति । बोधिसत्त्वचर्या-
 मपि न समनुपश्यति । प्रज्ञापारमितां न समनुपश्यति ।
 प्रज्ञापारमितानामाऽपि न समनुपश्यति । चरतीति न समनुपश्यति ।
 न चरतीति न समनुपश्यति । रूपमपि न समनुपश्यति । वेदाना-
 मपि न समनुपश्यति । संज्ञामपि न समनुपश्यति । संस्कारानपि
 न समनुपश्यति । विज्ञानमपि न समनुपश्यति । तत्कस्यहेतोः
 तथाहि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः स्वभावेन शून्यः एवं
 हि बोधिसत्त्वनाम बोधिसत्त्वनाम्ना शून्यं । तत्कस्यहेतोः प्रकृतिरस्यैषा
 तथाहि न शून्यतया रूपं शून्यं नान्यत्र रूपात् शून्यता रूपमेव
 शून्यता शून्यतैव रूपं । न शून्यतया वेदना शून्या नान्यत्र वेदनायाः
 शून्यता वेदनैव शून्यता शून्यतैव वेदना । न शून्यतया संज्ञा शून्या
 नान्यत्र संज्ञायाः शून्यता संज्ञैव शून्यता शून्यतैव संज्ञा । न शून्यतया

* मात्रो इति च पुस्तके पाठः ।

संस्काराः शून्याः नान्यत्र संस्कारेभ्यः शून्यता संस्कारा एव
 शून्यता शून्यतैव संस्काराः । न शून्यतया विज्ञानं शून्यं नान्यत्र
 विज्ञानात् शून्यता । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं । तत्-
 कस्यहेतोस्तथाहि नाममात्रमिदं यदुत बोधिसत्त्वः नाममात्रमिदं
 यदुत शून्यता नाममात्रमिदं यदुत रूपं नाममात्रमिदं यदुत
 वेदना, नाममात्रमिदं यदुत संज्ञा नाममात्रमिदं यदुत संस्काराः ।
 नाममात्रमिदं यदुत विज्ञानं । तथा हि मायोपमं रूपं मायो-
 पमावेदना, मायोपमासंज्ञा, मायोपमाः संस्काराः मायोपमं
 विज्ञानं । माया च नाजमात्रं न देशस्थान प्रदेशस्था असदसम्भूतं
 वितथसमं मायादर्शनं स्वभावविरहितमस्वभावश्चाऽनुत्पादोऽनिरोधः ।
 अस्थानं न हानिर्न वृद्धिर्न संक्षेपेण व्यवदानं एवं चरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः कस्यचिद्धर्मस्य उत्पादं न समनुपश्यति निरोधं न
 समनुपश्यति स्थानं न समनुपश्यति हानिं न समनुपश्यति वृद्धिं
 न समनुपश्यति संक्षेपं न समनुपश्यति व्यवदानं न समनुपश्यति ।
 रूपं न समनुपश्यति । वेदनां न समनुपश्यति । संज्ञां न समनु-
 पश्यति । संस्कारान् न समनुपश्यति । विज्ञानं न समनुपश्यति ।
 बोधिरिति बोधिसत्त्व इति यदुच्यते तदपि न समनुपश्यति ।
 तत्कस्यहेतोः तथाहि क्वचिन्नामप्रति*पत्तिधर्मं ते कल्पिता-
 न्नागन्तुकेन नामधेयेनाऽभूतपरिकल्पितेन व्यवहित्यन्ते, व्यवहारा-
 न्नाऽभिनिविश्यन्ते तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 सर्वधर्मान् न समनुपश्यति नोपलभते असमनुपश्यन् अनुपलभ-

* प्रति प्रति इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

मानोन मन्यते नाऽभिनिविशते । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नेवं व्युपपरीक्षेत नाममात्रं
यदुत बोधिसत्त्व इति नाममात्रमिदं यदुत बोधिरिति नाम-
मात्रमिदं यदुत बुद्ध इति नाममात्रमिदं यदुत प्रज्ञापारमितेति
नाममात्रमिदं यदुत प्रज्ञापारमितायां चरतीति । नाममात्रमिदं
यदुत रूपमिति नाममात्रमिदं यदुत वेदनेति । नाममात्रमिदं
यदुत संज्ञेति । नाममात्रमिदं यदुत संस्कारादिति । नाममात्र-
मिदं यदुत विज्ञानमिति । तद्यथाऽपि नाम शारदतीपुत्र आत्मेति
व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेक्षमाणो नोपलभ्यते । सत्त्वः सत्त्व-
इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेक्षमाणो नोपलभ्यते ।
जीवो जीवइति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेक्षमाणो-
नोपलभ्यते अनुपलभ्यशून्यतामुपादाय । पोषः पोषइति व्यव-
ह्रियते स च यथाभूतं परिगवेक्षमाणो नोपलभ्यते । पुरुषः पुरुष
इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेक्षमाणो नोपलभ्यते ।
पुङ्गवः पुङ्गवइति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेक्षमाणो-
नोपलभ्यते । मनुजो मनुज इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परि-
गवेक्षमाणो नोपलभ्यते । मानवो मानवइति व्यवह्रियते स च
यथाभूतं परिगवेक्षमाणो नोपलभ्यते । कारापकः कारापकइति
व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेक्षमाणो नोपलभ्यते । वेदकः
वेदकइति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेक्षमाणो नोप-
लभ्यते । वेदचित्तको वेदचित्तकइति व्यवह्रियते स च यथाभूतं
परिगवेक्षमाणो नोपलभ्यते । उत्थापक उत्थापकइति व्यवह्रियते

यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । समुत्थापकः समुत्थापक-
 इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । जान-
 को जानक इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते ।
 पक्षकः पक्षक इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोप-
 लभ्यते । स्पर्शकः स्पर्शक इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्य-
 माणो नोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम विज्ञानको विज्ञानक इति व्यव-
 ह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । अनुपलभ्यशून्य-
 तासुपादाय । यावदेव नामसङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते एवमेव बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बोधिसत्त्वं न समनुपश्यति
 न समनुपश्यति प्रज्ञापारमितां न समनुपश्यति । रूपं न
 समनुपश्यति वेदनां न समनुपश्यति संज्ञां न समनुपश्यति संस्का-
 रान् न समनुपश्यति विज्ञानं न समनुपश्यति । येन नाम्ना व्यवह्रि-
 यते तदपि नाम न समनुपश्यति । एवं चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् तथागतप्रज्ञां स्थापयित्वा सत्त्वा* प्रज्ञायावत्
 सर्वथासत्त्वप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञामभिभवत्यनुपलभ्यशून्यतासुपादाय ।
 तस्मात् ततोस्तथाहि एतदपि न समनुपश्यति नोपलभते येना-
 ऽभिभिच्छिद्येत् । एवं चरन् शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
 पारमितायां चरति । सचेच्छारदतीपुत्र अयं जम्बुद्वीपः† परिपूर्णो-
 भवेत् मौद्गल्यायनसदृशैर्भिच्छुभिः । तद्यथाऽपि नाम नडुवनं वा
 शरवणं वा वेणुवनं वा इक्षुवनं वा शालिवनं वा तिलवनं वा

* सत्त्वोमहा इति ख, ग, घ, च पुस्तके ऽधिकः पाठः, अर्थसङ्कतिर्न भवति
 कस्यापि पाठस्य ।

† जाम्बुद्वीप इति च पुस्तके पाठः ।

तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः
 प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति ।
 शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति
 कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति
 कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटिनियुतमीमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्र-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां ।
 नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति
 उपमामपि नोपैति उपनिग्रामपि न चमते तत् कस्य हेतोस्तथाहि
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य या प्रज्ञा सा सर्व्वसत्त्वानां
 परिनिर्वाणाय प्रत्युपस्थिता न तु सर्व्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां । पुन-
 रपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतोया एकदिवसपरिभाविता प्रज्ञा सा सर्व्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां
 प्रज्ञान् अभिभूयतिष्ठति । तिष्ठतु शारदतीपुत्र जम्बुद्वीपः परिपूर्णः
 शारदतीपुत्र* मौद्गल्यायनसदृशैर्भिर्चुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र त्रि-
 साहस्रमहासाहस्रलोकधातुः परिपूर्णो भवेद्युष्माभिरीदृशैर्भिर्चुभि-
 स्तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतः प्रज्ञायाः शततमीकलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां
 नोपैति कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि

* शारदतीपुत्र इति पाठः पुस्तकपक्षके पुनरपि दृश्यते ।

कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटी-
 नियुततमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमौमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशत-
 सहस्रतमौमपि कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति
 गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि नचमते ।
 तिष्ठतु शारदतीपुत्र त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातुः । (१) सचेच्छार-
 दतीपुत्र पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णा-
 भवेयुः शारदतीपुत्र मौङ्गल्यायनसदृशैर्भिक्षुभिस्तेषां या प्रज्ञा सा
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरि-
 भावितायाः प्रज्ञायाः शततमौमपि कलां नोपैति सहस्रतमौमपि
 कलां नोपैति शतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीतमौमपि
 कलां नोपैति कोटीशततमौमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमौ-
 मपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति को-
 टीनियुततमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमौमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतश-
 तसहस्रतमौमपि कलां नोपैति । संख्यामपि नोपैति कलामपि
 नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि
 नचमते । तिष्ठतु (२) शारदतीपुत्र पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालु-
 कोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौङ्गल्यायनसदृशै-
 र्भिक्षुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-

(१) स इत्यस्यान्वयिपदं नोपलभ्यते ।

(२) तिष्ठतु इत्यस्यान्वयिपदं न वृश्यते ।

मालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र मौङ्गल्यायनसदृशैर्भिर्बुभिः तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपिकलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिग्रामपि नचमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौङ्गल्यायनसदृशैर्भिर्बुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र मौङ्गल्यायनसदृशैर्भिर्बुभिः तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि

कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि
 नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि नचमते । तिष्ठतु
 शारदतीपुत्र पश्चिमाथान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमासोकधातवः
 परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिचुभिः । सचेच्छारदती-
 पुत्र उत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमासोकधातवः परिपूर्णा-
 भवेयुः शारदतीपुत्र^(१) मौद्गल्यायनसदृशैर्भिचुभिः तेषां या प्रज्ञा सा
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरि-
 भावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि
 कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि
 कलां नोपैति । कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्र-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति ।
 कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि
 कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति । कोटी-
 नियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति । संख्यामपि नोपैति कला-
 मपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि
 नचमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र उत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवाल्मु-
 कोपमासोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भि-
 चुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र उत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोप-
 मासोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिचु-
 भिक्षेष्वां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां

(१) शारदतीपुत्र इत्यस्य पुनः पाठः पञ्चम पुस्तकेषु ।

नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटीशततमीमपि कलां
 नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमी-
 मपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 नियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति । कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्यामपि
 नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति
 उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र उत्तरपूर्वस्यान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्या-
 यनसदृशैर्भिक्षुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र मौद्ग-
 ल्यायनसदृशैर्भिक्षुभिस्तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शत-
 तमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्र-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटीशत-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुत-
 सहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति । संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति
 उपमामपि नोपैति उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र
 पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः

शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिर्बुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र दक्षिण-
 पश्चिमायान्दिग्नि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवः परिपूर्णा-
 भवेयुः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिर्बुभिः तेषां या प्रज्ञा
 सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवस-
 परिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमी-
 मपि कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमी-
 मपि कलां नोपैति । कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 शततमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशत-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्यामपि
 नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति
 उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र दक्षिणपश्चिमाया-
 न्दिग्नि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र
 मौद्गल्यायनसदृशैर्भिर्बुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र पश्चिमोत्तरस्था-
 न्दिग्नि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शार-
 दतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिर्बुभिः तेषां या प्रज्ञा सा बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावि-
 तायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां
 नोपैति कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि
 कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटी-

नियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुत-
 शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि
 नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि
 न क्षमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
 बालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशै-
 र्भिक्षुभिः । सचेच्छारदतीपुत्राऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीबालुकोपमा-
 लोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिक्षु-
 भिः तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि
 कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि
 कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटीशततमीमपि
 कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीशत-
 सहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति
 कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमी-
 मपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति
 संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमा-
 मपि नोपैति उपनिशामपि न क्षमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्राऽध-
 स्ताद्दिशि गङ्गानदीबालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदती-
 पुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिक्षुभिः । सचेच्छारदतीपुत्रोपरिष्ठाद्दिशि
 गङ्गानदीबालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र
 मौद्गल्यायनसदृशैर्भिक्षुभिः । तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य

महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः
 प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां
 नोपैति कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि
 कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 नियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुत-
 शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि
 नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि
 न च समते । शारदतीपुत्र आह येयं भगवञ्छ्रावकानां प्रज्ञा श्रोत-
 क्षापस्य सङ्गदागामिनोऽनागामिनोऽर्हतोया च प्रत्येकबुद्धस्य
 या च बोधिसत्त्वस्य या च तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
 प्रज्ञा सर्वास्ताः प्रज्ञाः अभिज्ञाः अभेदः शून्याविविक्ताऽनुत्पाद-
 प्रकृतिकाः स्वभावशून्याः न च भगवन्नभेदस्य विविक्तस्याऽनुत्पादस्य
 स्वभावशून्यस्य विशेषोवा नानाकरणं वा उपलभ्यते । तत्कथं
 भगवन् येयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः
 एकदिवसपरिभाविता प्रज्ञा सा सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञा-
 अभिभवति । भगवानाह । तत् किं मन्यसे शारदतीपुत्र येन
 कृत्येन बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एक-
 दिवसपरिभाविता प्रज्ञा प्रत्युपस्थिता मार्गाकारज्ञतायां चरता सर्व-
 सत्त्वानामर्थं कुर्वता सर्वाकार*मर्ब्वधर्मानभिमम्बुध्य सर्वसत्त्वाः परि-

* सर्वाकारैरिति ग पुस्तके पाठः सर्वाकारः इति ख, घ पुस्तके पाठः ।

निर्वापयितव्याइति अपि नु तेन ह्यत्येन सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां
 प्रज्ञा प्रत्युपस्थिता । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे शारदतीपुत्राऽपि नु सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां एवं
 भवत्यस्माभिरनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्य सर्वसत्त्वा-अनुपधि-
 शेषे निर्वाणधातौ परिनिर्वापयितव्याः । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तदनेनापि ते शारदतीपुत्र पर्यायेणोदं वेदितव्यं ।
 येयं सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञा या बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 इमां प्रज्ञामपनिधाय एषा सर्वश्रावरप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञा शत-
 तमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्र-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 शततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति
 कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि
 कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 नियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमी-
 मपि कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति
 गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि न चमते ।
 तत् किं मन्यसे शारदतीपुत्राऽपि नु सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानामेवं
 भवति वयं षट्पारमितासु चरित्वा सत्त्वान् परिपाच्य बुद्धचेत्रं
 परिशोध्य दशतथागतवल्लानि परिपूर्य चत्वारिवैशारद्यानि चतस्रः
 प्रतिस्मिदः महाभैरवीं महाकरुणां अष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माः*

* धर्मनिति पाठोयुक्तः ख, घ पुस्तके दृश्यते च ।

परिपूर्व्याऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्याऽप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमा-
 षान् सत्त्वान् परिनिर्वापयिष्यामीति । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । बोधिसत्त्वस्य पुनः शारदतीपुत्र महासत्त्वस्य एवं भवति
 मया षट्पारमितासु चरित्वा सत्त्वान् परिपाच्य बुद्धचेत्रं परिशोध्य
 तथागतवल्लानि परिपूर्व्यं चत्वारिवैशारद्यानि चतस्रः प्रतिसम्बिदो-
 महाभैत्रीं महाकरुणां अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् परिपूर्व्याऽनु-
 त्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्याऽप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणाः सत्त्वाः
 परिनिर्वापयितव्याः तद्यथाऽपि नाम शारदतीपुत्र खद्योतकस्य
 पुष्पकजातस्य नैवं भवत्यहमाभया जाम्बुद्वीपमवभासयेथं ममाऽऽ-
 भया जाम्बुद्वीपः स्फुटोभवेत् एवमेव शारदतीपुत्र सर्व्वावक-
 प्रत्येकबुद्धानां नैव भवति । वयं षट्पारमितासु चरित्वा सत्त्वान्
 परिपाच्य बुद्धचेत्रं परिशोध्य दशतथागतवल्लानि परिपूर्व्यं चत्वारि-
 वैशारद्यानि चतस्रः प्रतिसम्बिदः महाभैत्रीं महाकरुणां अष्टादशाऽऽ-
 वेणिकान् बुद्धधर्मान् परिपूर्व्याऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्याऽ-
 प्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणान् सत्त्वान् परिनिर्वापयिष्यामि इति ।
 तद्यथाऽपि नाम शारदतीपुत्र सूर्यमण्डलमुदागच्छन् सर्वजाम्बु-
 द्वीपमवभासेन स्फुरति सर्वं जाम्बुद्वीपमवभासेन स्फुटीकरोति ।
 एवमेव शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः षट्सु पारमितासु चरन्
 सत्त्वान् परिपाच्य बुद्धचेत्रं परिशोध्य दशतथागतवल्लानि परिपूर्व्यं
 चत्वारिवैशारद्यानि चतस्रः प्रतिसम्बिदः महाभैत्रीं महाकरुणां
 अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् परिपूर्व्याऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
 मभिसम्बुध्याऽप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणान् सत्त्वान् परिनिर्वापयति ।

एवमुक्ते आयुष्मान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत् । कथं भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धभूमौ अतिक्रम्य अवैव-
 र्त्तिकबोधिसत्त्वभूमौमनुप्राप्नोति बोधिसत्त्वमार्गञ्च परिशोधयति ।
 एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं शारदतीपुत्रमेतदवोचत् । इह शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रथमचित्तोत्पादमुपादाय षट्पारमितासु
 चरन् शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितेषु धर्मेषु स्थित्वा श्रावकप्रत्येकबुद्ध-
 भूमौरतिक्रम्याऽवैवर्त्तिकबोधिसत्त्वभूमौमनुप्राप्नोति । शारदतीपुत्र-
 आह कतमस्यां भूमौ स्थित्वा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वश्रावक-
 प्रत्येकबुद्धानां दक्षिणीथोभवति । भगवानाह । प्रथमचित्तोत्पादं
 शारदतीपुत्र उपादाय बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः षट्सु पारमितासु
 चरन् यावद्बोधिमण्डनिषण्णः अत्रान्तरा सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां
 दक्षिणीथो वक्रव्यः । तत्कथं हेतोस्तथाहि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वं
 महासत्त्वमागम्य सर्वेषां कुशलानां धर्माणां लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । यदुत दृशानां कुशलानां कर्षपथानां लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । पञ्चानां शिचापदानां लोके प्रादुर्भावोभवति । अष्टाङ्ग-
 समन्वागतस्य पोषधर्मस्य लोके प्रादुर्भावोभवति । चतुर्णां ध्यानानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति चतुर्णामप्रमाणानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 चतसृणामारूप्यसमापत्तीनां लोके प्रादुर्भावोभवति । पञ्चानाम-
 भिज्ञानां लोके प्रादुर्भावोभवति । षण्णामनुस्मृतीनां लोके प्रादु-
 र्भावोभवति । दानपारमितायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । शील-
 पारमितायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । चान्तिपारमितायाः लोके
 प्रादुर्भावोभवति । वीर्यपारमितायाः लोके प्रादुर्भावोभवति ।

ध्यानपारमितायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । प्रज्ञापारमितायाः
 लोके प्रादुर्भावोभवति । अध्यात्मशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 वहिर्धामशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । अध्यात्मवह्निर्द्धाशून्य-
 तायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । शून्यताशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । महाशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । परमार्थशून्यताया-
 लोके प्रादुर्भावोभवति । संस्कृतशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 असंस्कृतशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । अत्यन्तशून्यतायाः लोके
 प्रादुर्भावोभवति । अनवरागशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । अन-
 वकारशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । प्रकृतिशून्यतायाः लोके प्रादु-
 र्भावोभवति । सर्वधर्मशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । स्वप्न-
 शून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । अनुपलम्भशून्यतायाः लोके प्रादु-
 र्भावोभवति । अभावशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । स्वभावशून्य-
 तायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । अभावस्वभावशून्यतायाः लोके प्रादुर्भा-
 वोभवति । चतुर्णां स्मृत्युपस्थानानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चतुर्णां
 चतुर्ण्युपस्थापानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चतुर्णां चतुर्ण्युपस्थापानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । पञ्चानामिन्द्रियाणां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 पञ्चानां वक्षानां लोके प्रादुर्भावोभवति । सप्तानां बोध्यज्ञानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । आर्याऽष्टाङ्गमार्गस्य लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । चतुर्णामार्थसत्यानां लोके प्रादुर्भावोभवति । अष्टानां
 विमोक्षाणां लोके प्रादुर्भावोभवति । नवानामनुपूर्वविहारसमा-
 पत्नीनां लोके प्रादुर्भावोभवति । शून्यताऽऽनिमित्ताऽऽप्रणिहितानां
 विमोक्षसुखानां लोके प्रादुर्भावोभवति । सर्वसमाधीनां लोके

प्रादुर्भावोभवति । सर्वधारणीसुखानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 दशानां तथागतवस्त्रानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चतुर्णां वैशार-
 द्यानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चतसृणां प्रतिषन्निदां लोके प्रादु-
 र्भावोभवति । महाभैत्र्यालोके प्रादुर्भावोभवति । महाकरुणाया-
 लोके प्रादुर्भावोभवति । अष्टादशाऽऽवेणिकानां बुद्धधर्माणां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । एवमादीनां शारदतीपुत्र कुशलानां धर्माणां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । एषाञ्च कुशलमूलानां धर्माणां प्रादु-
 र्भावात् चत्त्रियमहाशालकुलानि प्रज्ञायन्ते । ब्राह्मणमहाशाल-
 कुलानि प्रज्ञायन्ते । गृहपतिमहाशालकुलानि प्रज्ञायन्ते । चतु-
 र्महाराजकायिकादेवाः प्रज्ञायन्ते । चायस्त्रिंशादेवाः प्रज्ञायन्ते ।
 यामादेवाः प्रज्ञायन्ते । तुषितादेवाः प्रज्ञायन्ते । निर्भाणरतयो-
 देवाः प्रज्ञायन्ते । परनिर्षितवशवर्त्तिनोदेवाः प्रज्ञायन्ते । ब्रह्म-
 कायिकादेवाः प्रज्ञायन्ते । ब्रह्मपुरोहितादेवाः प्रज्ञायन्ते । ब्रह्म-
 पार्षद्याः देवाः प्रज्ञायन्ते । महाब्रह्मणोदेवाः प्रज्ञायन्ते । आभा-
 देवाः प्रज्ञायन्ते । परीत्ताभादेवाः प्रज्ञायन्ते । अप्रमाणाभादेवाः
 प्रज्ञायन्ते । आभास्वरादेवाः प्रज्ञायन्ते । शुभादेवाः प्रज्ञायन्ते ।
 परीत्तशुभादेवाः प्रज्ञायन्ते । अप्रमाणशुभादेवाः प्रज्ञायन्ते ।
 शुभकुत्त्रादेवाः प्रज्ञायन्ते । वृहादेवाः प्रज्ञायन्ते । परीत्तवृहादेवाः
 प्रज्ञायन्ते । अप्रमाणवृहादेवाः प्रज्ञायन्ते । वृहत्फलादेवाः प्रज्ञा-
 यन्ते । अवृहादेवाः प्रज्ञायन्ते । अतपादेवाः प्रज्ञायन्ते । सदृशादेवाः
 प्रज्ञायन्ते । सुदर्शनादेवाः प्रज्ञायन्ते । अकनिष्ठादेवाः प्रज्ञायन्ते ।
 आकाशानन्याऽऽयतनादेवाः प्रज्ञायन्ते । विज्ञानानन्याऽऽयतनादेवाः

प्रज्ञायन्ते । आकिञ्चन्याऽऽयतनादेवाः प्रज्ञायन्ते । नैवसंज्ञानासंज्ञाऽऽ-
यतनादेवाः प्रज्ञायन्ते । श्रोतश्रापस्त्रादेवाः प्रज्ञायन्ते । सहदा-
गामिनः प्रज्ञायन्ते । अनागामिनः प्रज्ञायन्ते । अर्हन्तः प्रज्ञायन्ते ।
प्रत्येकबुद्धाः प्रज्ञायन्ते । बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रज्ञायन्ते । तथा-
गताअर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धाः प्रज्ञायन्ते । आह । किं पुनर्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोदक्षिणां शोधयति । भगवानाह । पर्यायेण
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोदक्षिणां शोधयति । तत्कस्य
हेतोरत्यन्तविशुद्धाहि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
दक्षिणास्तथाहि दायकः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः कस्य-
दायकः अनेकेषां कुश्लानां धर्माणां यदुत दानानां कुश्लानां
कर्मपथानां पञ्चानां शिखापादानां अष्टाङ्गसमन्वागतस्य षोडश
चतुर्णां ध्यानानां चतुर्णामप्रमाणानां चतुस्रणामारूप्यसमापत्तीनां
पञ्चानामभिज्ञानां षड्नामनुस्रतीनां दानपारमितायाः शीलपार-
मितायाः चान्तिपारमितायाः वीर्यपारमितायाः ध्यानपारमितायाः
प्रज्ञापारमितायाः अध्यात्मशून्यतायाः वहिर्धाशून्यतायाः अध्यात्म-
बहिर्द्वाशून्यतायाः शून्यताशून्यतायाः महाशून्यतायाः परमार्थ-
शून्यतायाः संकृतशून्यतायाः असंकृतशून्यतायाः अत्यन्तशून्यतायाः
अनवराधशून्यतायाः अनवकारशून्यतायाः प्रकृतिशून्यतायाः सर्व-
धर्मशून्यतायाः खलक्षणशून्यतायाः अनुपलम्भशून्यतायाः अभावशून्य-
तायाः स्वभावशून्यतायाः अभावस्वभावशून्यतायाः चतुर्णां स्मृत्युप-
ख्यानानां चतुर्णां सम्यक् ग्रहाणानां चतुर्णामृद्धिपादानां पञ्चाना-
मिन्द्रियाणां पञ्चानां वलानां सप्तानां बोध्यङ्गानां आर्याऽष्टाङ्गस्य

मार्गस्य चतुर्णामार्यसत्यानां अष्टानां विमोक्षाणां नवानामनुपूर्व
विहारसमापत्तीनां शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितानां विमोक्षमुखा
धारणीमुखानां दशानां तथागतवल्लानां चतुर्णां वैशारद्यानां
सृष्ट्यां प्रतिस्मिदां महामैत्र्यामहाकरुणायाः अष्टादशानां आर्
कानां बुद्धधर्माणां । आह । कथं युज्यमानो बोधिसत्त्वोमहा
प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः । भगवानाह । इह शार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः रूपशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः
वेदनाशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । संज्ञाशून्यतायां युक्तो-
युक्तइति वक्तव्यः । संस्कारशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः ।
विज्ञानशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । चक्षुः शून्यतायां युक्तो-
युक्तइति वक्तव्यः । श्रोत्रशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । घ्राण-
शून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जिह्वाशून्यतायां युक्तोयुक्तइति
वक्तव्यः । कायशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मनः शून्यतायां
युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । रूपशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । शब्द-
शून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । गन्धशून्यतायां युक्तोयुक्तइति
वक्तव्यः । रसशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । स्पर्शशून्यतायां
युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । धर्मशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः ।
चक्षुर्धातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । रूपधातुशून्यतायां युक्तो-
युक्तइति वक्तव्यः । चक्षुर्विज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः ।
श्रोत्रधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । शब्दधातुशून्यतायां
युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । श्रोत्रविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति
वक्तव्यः । घ्राणधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । गन्धधातु-

शून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । प्राणविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जिज्ञाधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । रश्मिधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जिज्ञाविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । कायधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । स्वर्गधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । कायविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मनोधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । धर्मधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मनोविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । दुःखशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । समुदयशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । निरोधशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मार्गशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । अविद्याशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मंस्कारशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । विज्ञानशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । नामरूपशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । षड्वाचतनशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । स्वर्गशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । वेदनाशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । दृष्ट्याशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । उपादानशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । भवशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जातिशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जरामरणशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । सर्वधर्मशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । केषिन् संज्ञागताः संज्ञतासंज्ञताधर्माः सर्वेषां धर्माणां शून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रकृतिशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । एवं खलु शारदतीपुत्र

शून्यतासु
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नासु सप्तसु, सप्तभिः
 युक्तोयुक्तादिति वक्तव्यः । एवं खलु शारदतीपुत्र मन्त्रादि युक्तादिति
 शून्यताभिः प्रज्ञापारमितायां चरन् न तावद्युक्तादिति वा इति वा
 वा वक्तव्यः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि स्वरूपं^(१) युक्तमिदं वा
 अयुक्तमिति वा समनुपश्यति नवेदना युक्तेति वा अयुक्तेति...
 समनुपश्यति । न संज्ञा युक्तेति वा अयुक्तेति वा समनुपश्यति ।
 न संस्काराः युक्तादिति वा अयुक्तादिति वा समनुपश्यति । न

(१) रूप्यन्ते एभिरिति रूप्यन्ते इति च व्युत्पत्त्या सविषयाणीन्द्रियाणि
 रूपस्कन्धः । यद्यपि रूप्यमाणाः पृथिव्यादयो वाह्यास्तथापि काय-
 स्थत्वाद्वा इन्द्रियसम्बन्धाद्वा भवन्त्याध्यात्मिकाः । विज्ञानस्कन्धो-
 ऽहमित्याकारोरूपादिविषयइन्द्रियजन्योवा दग्धायमानः । वेदना-
 स्कन्धोया प्रियाऽप्रियाऽनुभयविषयस्पर्शं सुखदुःखतद्रहितविशेषा-
 वस्थाचित्तस्य जायते स वेदनास्कन्धः । संज्ञास्कन्धः स विकल्पप्रत्ययः
 संज्ञासंसर्गयोग्यप्रतिभासोयथादिलम्पः कुण्डलीगौरौब्राह्मणोऽच्छतो-
 त्येवं जातीयकः । संस्कारस्कन्धो रागादयः क्लेशाः उपक्लेशाश्च
 मदमानादयोधर्माधर्मौ चेति तद्विषयां सत्सुदायः पञ्चस्कन्धौ ॥
 इति भासती ।

चित्तचेत्तात्मकः सम्बन्धः पञ्चविधः रूपविज्ञानवेदनासंज्ञासंस्कार-
 संज्ञकः । तत्र रूप्यन्ते एभिर्विषया इति रूप्यन्ते इति च व्युत्पत्त्या
 सविषयाणीन्द्रियाणि रूपस्कन्धः । आलयाविज्ञानप्रवृत्तिविज्ञानप्रवाहो
 विज्ञानस्कन्धः । प्रागुक्तास्कन्धद्वयसम्बन्धजन्यः सुखदुःखादिप्रत्यय-
 प्रवाहोवेदनास्कन्धः । गौरित्यादिशब्दोक्तेरिविज्ञानप्रवाहः संज्ञा-
 स्कन्धः । वेदनास्कन्धनिबन्धनारागद्वेषादयः क्लेशाः उपक्लेशाश्च मद-
 मानादयोधर्माधर्मौ च संस्कारस्कन्धः ॥ इति सर्वदर्शनसंग्रहः ।

न युक्तमिति वा अयुक्तमिति वा समनुपश्यति न रूप-
 मुत्पादधर्मि वा निरोधधर्मि वा समनुपश्यति । न वेदनामुत्पाद-
 धर्मिणी वा निरोधधर्मिणी वा समनुपश्यति । न संज्ञामुत्पाद-
 धर्मिणी वा निरोधधर्मिणी वा समनुपश्यति । संस्कारानुत्पाद-
 धर्मिणी वा निरोधधर्मिणी वा समनुपश्यति । न विज्ञानमुत्पाद-
 धर्मि वा निरोधधर्मि वा समनुपश्यति । न रूपं संक्षेपधर्मि
 वा व्यवदानधर्मि वा समनुपश्यति । न वेदानां संक्षेपधर्मिणी वा
 व्यवदानधर्मिणी वा समनुपश्यति । न संज्ञां संक्षेपधर्मिणी वा
 व्यवदानधर्मिणी वा समनुपश्यति । न संस्कारान् संक्षेपधर्मिणी वा
 व्यवदानधर्मिणी वा समनुपश्यति । न विज्ञानं संक्षेपधर्मि वा व्यव-
 दानधर्मि वा समनुपश्यति । न रूपं वेदनया सह समवसरतीति
 समनुपश्यति । न वेदनारूपेण सह समवसरतीति समनुपश्यति ।
 न वेदना संज्ञयासह समवसरतीति समनुपश्यति । न संज्ञा वेदन-
 यासह समवसरतीति समनुपश्यति । न संज्ञा संस्कारैः सह सम-
 वसरतीति समनुपश्यति । न संस्काराः संज्ञयासह समवसरन्तीति
 समनुपश्यति । न संस्काराः विज्ञानेन सह समवसरन्तीति समनु-
 पश्यति । न विज्ञानं संस्कारैः सह समवसरतीति समनुपश्यति ।
 तद्वत् हेतोस्तथाहि न कश्चिद्ब्रह्मः केनचिद्ब्रह्मेण सह समवसरति
 न विसरति न युज्यते न वियुज्यते प्रकृतिशून्यतामुपादाय । या
 शारदतीपुत्र शून्यता न तद्रूपं तथाहि या रूपस्य शून्यता न सा
 रूपयति । या वेदनाशून्यता न सा वेदना तथाहि या वेदनाशून्यता
 न सा वेदयति । या संज्ञाशून्यता न सा संज्ञा तथाहि या संज्ञा-

शून्यता न सा सञ्जानाति । या संस्कारशून्यता न ते संस्कारा-
स्तथाहि या संस्कारशून्यता न साऽभिसंस्कारोति । या विज्ञानस्य
शून्यता न तद्विज्ञानं तथाहि या विज्ञानशून्यता न सा विजा-
नाति । तत्कस्यहेतोने हि शारदतीपुत्र अन्यद्रूपमन्या शून्यता
नाऽन्या शून्यता नाऽन्यद्रूपं । रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । नाऽ-
न्यावेदना नाऽन्याशून्यता । नाऽन्याशून्यता नाऽन्या वेदना वेदनैव
शून्यता शून्यतैव वेदना । नाऽन्यासंज्ञा नाऽन्याशून्यता नाऽन्याशून्यता
नाऽन्यासंज्ञा शून्यतेव संज्ञा संज्ञैव शून्यता । नाऽन्ये संस्काराः
नाऽन्याशून्यता नाऽन्याशून्यता नाऽन्ये संस्काराः संस्काराएव शून्यता
शून्यतैव संस्काराः । नाऽन्यद्विज्ञानं नाऽन्याशून्यता नाऽन्या शून्यता
नाऽन्यद्विज्ञानं । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं । या शार-
दतीपुत्र शून्यता न सा उत्पद्यते न निरुध्यते न संक्लिश्यते । न
व्यवदायते न ह्यीयते न वर्द्धते न साऽतीता नाऽनागता न प्रत्युत्पन्ना
या न उत्पद्यते न निरुध्यते न संक्लिश्यते न व्यवदायते न ह्यीयते
न वर्द्धते नाऽतीता नाऽनागता न प्रत्युत्पन्ना न तत्र रूपं न वेदना
न संज्ञा न संस्काराः न विज्ञानं । न तत्र चक्षुर्न श्रोत्रं न घ्राणं
न जिह्वा न काथोन मनः । न तत्र रूपं न शब्देन गन्धेन
रसेन स्पृष्टव्यं न धर्माः । न तत्र पृथिवीधातुर्नाम्नातुर्न तेजोधातुर्न
वायुधातुर्नाऽऽकाशधातुर्न विज्ञानधातुः । न तत्र चक्षुर्धातुर्न रूपधातुर्न
श्रोत्रविज्ञानधातुः । न तत्र श्रोत्रधातुर्न शब्दधातुर्न श्रोत्रविज्ञान-
धातुः । न तत्र घ्राणधातुर्न गन्धधातुर्न घ्राणविज्ञानधातुः । न तत्र
जिह्वाधातुर्न रसधातुर्न जिह्वाविज्ञानधातुः न कायधातुर्न स्पृष्टव्य-

कायविज्ञानधातुः । न तच्च मनोधातुर्न धर्मधातुर्न मनो-
 नधातुः । न तच्चाऽविद्या नाऽविद्यानिरोधोन तच्च संस्कारा न
 रनिरोधोन तच्च विज्ञानं न विज्ञाननिरोधोन तच्च नामरूपं
 नामरूपनिरोधोन तच्च षडायतनं न षडायतननिरोधोन तच्च
 ज्ञानं स्वर्गनिरोधोन तच्च वेदना न वेदनानिरोधोन तच्च दृष्ट्या
 दृष्ट्यानिरोधोन तच्च उपादानं न उपादाननिरोधोन तच्च भवोन
 निरोधोन तच्च जातिर्न जातिनिरोधोन तच्च जरामरणं न
 रामरणनिरोधोन तच्च दुःखं न दुःखपरिज्ञानं । न तच्च समुद्योन
 मुद्यप्रज्ञाणं । न तच्च निरोधोनिरोधसाक्षात्क्रिया । न तच्च मार्गेण
 प्रगंभावना न तच्च प्राप्तिर्नाऽभिसमयः । न तच्च श्रोतश्रापक्षाः न
 श्रोत-श्रापक्षफलं । न तच्च सङ्गदागामी न सङ्गदागामिफलं । न
 नाऽनागामी नाऽनागामिफलं न तच्चाऽर्हन्नाहर्त्स्वफलं । न तच्च
 धिकबुद्धेण प्रत्येकबोधिः । न तच्च बोधिसत्त्वो न मार्गाकारञ्जता
 तच्च बुद्धो न तच्च बोधिः । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
 षासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् युक्तइति वक्तव्यः । एवं प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन्रूपे युक्तइति वा अयुक्तइति वा न समनुपश्यति ।
 विद्वनायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न संज्ञायां
 इति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न संस्कारे युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न विज्ञाने युक्तइति वा अयुक्तइति
 समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न चक्षुषि युक्तइति
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न श्रोत्रे युक्तइति वा अयुक्तइति
 समनुपश्यति । न घ्राणे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनु-

पश्यति । न जिज्ञायां युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न काये युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न मनसि युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपे युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न शब्दे युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न गन्धे युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न रसे युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न स्पर्शे युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति न धर्मे युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न चतुर्धातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न रूपधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न चतुर्विज्ञानधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् । न ओचधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न शब्दधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न ओचविज्ञानधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न प्राणधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न गन्धधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् । न जिज्ञाधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न रसधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न कायधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यधातौ युक्तदति वा

अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न कायविज्ञानधातौ युक्तदति वा
 अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न मनोधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति
 वा समनुपश्यति । न धर्मधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनु-
 पश्यति । न मनोविज्ञानधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनु-
 पश्यति । स एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न पृथिवीधातौ युक्तदति
 वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । नाब्धातौ युक्तदति वा अयुक्तदति
 वा समनुपश्यति । न तेजोधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा
 समनुपश्यति । न वायुधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनु-
 पश्यति । नाऽऽकाशधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति ।
 न विज्ञानधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति स एवं
 प्रज्ञापारमितायां चरन्नाविद्यायां युक्तदति वा अयुक्तदति वा
 समनुपश्यति । न संस्कारे युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति ।
 न विज्ञाने युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न नामरूपे
 युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न षडायतने युक्तदति
 वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न स्वर्गे युक्तदति वा अयुक्तदति
 वा समनुपश्यति । न वेदनायां युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनु-
 पश्यति । न तृष्णायां युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति ।
 नोपादाने युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न भवे
 युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न जातौ युक्तदति
 वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न जरामरणे युक्तदति वा
 अयुक्तदति वा समनुपश्यति स एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न
 दानपारमितायां युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न

ग्रीलपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 चान्तिपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 वीर्यपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 ध्यानपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न/
 प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति ।
 एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् नाऽधात्मशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न वहिर्धाशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽधात्मवहिर्द्वाशून्यतायां युक्तइति
 वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न शून्यताशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न महाशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न परमाऽर्थशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न संस्कृतशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽत्यन्तशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽगवरायशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽनरकारशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सर्वधर्मशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न खलचणशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽनुपलम्भशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽभावशून्यतायां युक्तइति वा अयुक्त-
 इति वा समनुपश्यति । नस्रभावशून्यतायां युक्तइति वा अरुक्तइति

या समनुपश्यति । नाभावस्त्रभावशून्यतायां युक्तदति वा अयुक्तदति
 वा समनुपश्यति । सएवं प्रज्ञापारमितायां चरन्न कृत्युपख्यानेषु
 युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न सम्यक्प्रहाणेषु
 युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न च्छद्धिपादेषु युक्तदति
 वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । नेन्द्रियेषु युक्तदति वा अयुक्तदति
 वा समनुपश्यति । न वलेषु युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनु-
 पश्यति । न बोध्यङ्गेषु युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न
 मार्गेषु युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । नाऽऽर्थसत्येषु
 युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न ध्यानेषु युक्तदति वा
 अयुक्तदति वा समनुपश्यति । नाऽऽप्रमाणेषु युक्तदति वा अयुक्तदति
 वा समनुपश्यति । नाऽऽरूपसमापत्तिषु युक्तदति वा अयुक्तदति वा
 समनुपश्यति । नाऽऽष्टविमोचेषु युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनु-
 पश्यति । न नवाऽनुपूर्वविहारेषु युक्तदति वा अयुक्तदति वा
 समनुपश्यति । न शून्यतायां समाधौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा
 समनुपश्यति । नाऽऽनिमित्ते समाधौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा
 समनुपश्यति । नाऽऽप्रणिहिते समाधौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा
 समनुपश्यति । नाऽऽभिज्ञासु युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनु-
 पश्यति । न सर्व्वसमाधिषु युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति ।
 न सर्व्वधारणीमुखेषु युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न
 दशसु तथागतवलेषु युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न
 चतुर्षु वैशारद्येषु युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न
 चतसृषु प्रतिघ्नित्सु युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न

महामैत्र्यां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न महाकद-
 णायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिक-
 बुद्धधर्माषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न श्रोत-
 आपत्तिफले युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सक्त-
 दागामिफले युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽना-
 गामिफले युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽहृत्त्वे
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न प्रत्येकबोधौ
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न मार्गाऽऽकारज्ञतायां
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकारज्ञतायां
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । अनेनाऽपि शारीपुत्र
 पर्यायेण बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।
 सर्वधर्माद्योगाऽवियोगतासुपादाय । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न शून्यतां शून्यतया
 योजयति न वियोजयति । न शून्यतायोगं नाऽऽनिमित्तेन योज-
 यति न वियोजयति । नाऽऽनिमित्तयोगं नाऽऽप्रणिहितेन योजयति
 न वियोजयति नाऽऽप्रणिहितयोगं* । तत्कस्यहेतोस्तथाहि शून्यतया
 न योगो न वियोगः । आनिमित्तं न योगो न वियोगः अप्रणि-
 हितं न योगो न वियोगः । एवं युज्यमानः शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्माणां

* नाऽऽप्रणिहितयोगमित्यधिकं प्रतिभाति ।

† शून्यता इति युक्तं प्रातिभाति ।

स्वरूपशून्यतामवतरन् रूपं न योजयति न विद्योजयति न
 वेदनां योजयति न विद्योजयति न संज्ञां योजयति न विद्यो-
 जयति न संस्कारान् योजयति न विद्योजयति । न विज्ञानं
 योजयति न विद्योजयति । न रूपं पूर्वाऽन्तेन योजयति न
 विद्योजयति । तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपपश्यति । न रूपमप-
 राऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पपश्यति । न रूपं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति । तथाहि
 प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपपश्यति । न वेदनां पूर्वाऽन्तेन योजयति न
 विद्योजयति । तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपपश्यति । न वेदना-
 मपराऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पपश्यति । न वेदनां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति तथाहि
 प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपपश्यति । न संज्ञां पूर्वाऽन्तेन योजयति न
 विद्योजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपपश्यति । न संज्ञामपराऽ-
 न्तेन योजयति न विद्योजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपपश्यति ।
 न संज्ञां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति तथाहि प्र-
 त्तमेव न समनुपपश्यति । न संस्कारान् पूर्वाऽन्तेन योजयति न विद्यो-
 जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपपश्यति । न संस्कारानपराऽ-
 न्तेन योजयति न विद्योजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपपश्यति ।
 न संस्कारान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति तथाहि प्रत्यु-
 त्पन्नमेव न समनुपपश्यति । न विज्ञानं पूर्वाऽन्तेन योजयति न
 विद्योजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपपश्यति । न विज्ञान-
 मपराऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-

वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न वेदनां पूर्वाऽ-
 न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । न वेदनामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वेदनां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न दृष्णां
 पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न सम-
 नुपश्यति । न दृष्णामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । न दृष्णां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नोपादानं
 पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । नोपादानमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । नोपादानं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न भवं पूर्वाऽ-
 न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । न.भवमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । न भवं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न जातिं
 पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । न जातिमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । न जातिं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न जरामरणं
 पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-

पश्यति । न जरामरणमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथा-
ह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न जरामरणं प्रत्युत्पन्नेन योजयति
न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न दान-
पारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्त-
मेव न समनुपश्यति । न दानपारमितामपराऽन्तेन योजयति न
वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न दानपारमितां
प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न
समनुपश्यति । न ग्रीक्षपारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियो-
जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न ग्रीक्षपारमिता-
मपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । न ग्रीक्षपारमितां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न चान्तिपारमितां पूर्वाऽ-
न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । न चान्तिपारमितामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चान्तिपारमितां प्रत्युत्पन्नेन
योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
न वीर्यपारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वीर्यपारमितामपराऽन्तेन योज-
यति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वीर्य-
पारमितां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्न-
मेव न समनुपश्यति । न धानपारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न
वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न धानपार-

समनुपश्यति । नाऽत्यन्तशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न विथो-
जयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽत्यन्तशून्यतां
प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विथोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न
समनुपश्यति । नाऽनवराऽद्यशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न विथो-
जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽनवराऽद्यशून्यता-
मपराऽन्तेन योजयति न विथोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । नाऽनवराऽद्यशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विथोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नाऽनवकारशून्यतां पूर्वाऽन्तेन
योजयति न विथोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
नाऽनवकारशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न विथोजयति तथाह्यप-
राऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽनवकारशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति
न विथोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न प्रकृति-
शून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न विथोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
न समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न विथो-
जयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्यतां
प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विथोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न
समनुपश्यति । न सर्वधर्मशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न विथो-
जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सर्वधर्मशून्यता-
मपराऽन्तेन योजयति न विथोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । न सर्वधर्मशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विथोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न स्वस्वस्वशून्यतां पूर्वाऽ-
न्तेन योजयति न विथोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-

पश्यति । न कृत्युपस्थानान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
 तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न कृत्युपस्थानानि प्रत्युत्पन्नेन
 योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
 न सम्यक्प्रहाणानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सम्यक्प्रहाणान्यपराऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सम्यक्-
 प्रहाणानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्यु-
 त्पन्नमेव न समनुपश्यति । न षड्विपादान् पूर्वाऽन्तेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न षड्वि-
 पादानपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
 समनुपश्यति । न षड्विपादान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियो-
 जयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नेन्द्रियाणि पूर्वाऽ-
 न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । नेन्द्रियाण्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । नेन्द्रियाणि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न वल्लानि
 पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न सम-
 नुपश्यति । न वल्लान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्य-
 पराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वल्लानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न बोध-
 ज्ञानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
 न समनुपश्यति । न बोधज्ञान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति

समापत्तिं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति तथाहि प्रत्यु-
 त्यक्त्तमेव न समनुपश्यति । नाऽष्टौ विमोक्षान् पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न विद्योजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽ
 विमोक्षानपराऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथाह्यपराऽ
 न समनुपश्यति । नाऽष्टौ विमोक्षान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति
 विद्योजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न समनुपश्यति । न नवाऽनु-
 पूर्वविहारसमापत्तौ; पूर्वाऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथाहि
 पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौरप-
 राऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौ; प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 विद्योजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न समनुपश्यति । न शून्यताऽऽ-
 निमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न विद्यो-
 जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽ-
 प्रणिहितविमोक्षमुखान्यपराऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथा-
 ह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-
 विमोक्षमुखानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति तथाहि
 प्रत्युत्पन्नेन योजयति न समनुपश्यति । नाऽभिज्ञाः पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न विद्योजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽभिज्ञा-
 अपराऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । नाऽभिज्ञाः प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति तथाहि
 प्रत्युत्पन्नेन योजयति न समनुपश्यति । न समाधीन् पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न विद्योजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न समा-

धीनपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न समाधीन् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति । न धारणीमुखानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न धारणीमुखान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न धारणीमुखानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति । न दशतथागतवस्त्रानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न दशतथागतवस्त्रान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न दशतथागतवस्त्रानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति । न चत्वारि वैशारद्यानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चत्वारि वैशारद्यान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चत्वारि वैशारद्यानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति । न चतस्रः प्रतिषम्बिदः पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चतस्रः प्रतिषम्बिदोऽपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चतस्रः प्रतिषम्बिदः प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति । तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति । न महाभैत्री पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न महा-

मैत्रैमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
 समनुपश्यति । न महामैत्रीं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
 तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न महाकरुणां पूर्वाऽन्तेन
 योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
 न महाकरुणामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्त-
 मेव न समनुपश्यति । न महाकरुणां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नाऽष्टादशाऽऽ-
 वेणिकान् बुद्धधर्मान् पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मानप-
 राऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । नाष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न श्रोत-
 श्रापत्तिफलं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्त-
 मेव न समनुपश्यति । न श्रोत-श्रापत्तिफलमपराऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न श्रोत-
 श्रापत्तिफलं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्यु-
 त्पन्नमेव न समनुपश्यति । न सङ्गदागामिफलं पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सङ्गदा-
 गामिफलमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव
 न समनुपश्यति । न सङ्गदागामिफलं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नाऽनागामि-
 फलं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न

समनुपश्यति । नाऽनागामिफलमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽनागामिफलं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नाऽर्हत्त्वं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽर्हत्त्वमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽर्हत्त्वं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न प्रत्येकबोधिं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न प्रत्येकबोधिमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न प्रत्येकबोधिं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न मार्गाऽऽकारज्ञतामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकारज्ञतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकारज्ञतामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकारज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । एवं युज्यमानः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तदति वक्तव्यः । पुनरपरं शारदतीपुत्र

बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न पूर्वाऽन्तमपराऽन्तेन योजयति न विद्योजयति । नाऽपराऽन्तं पूर्वाऽन्तेन योजयति न विद्योजयति । न पूर्वाऽन्तमपराऽन्तं वा प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति अध्वसमानता*सुपादाय । एवं युक्तः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तदति वक्तव्यः । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नेवं युज्यते यथा युज्यमानेनां सर्वज्ञतामतीतेन योजयति न विद्योजयति तथाह्यतीतमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं सर्वज्ञतामतीतेन योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न सर्वज्ञतामनागतेन योजयति न विद्योजयति तथाह्यनागतमेव न समनुपश्यति असमनुपश्यन् कथं सर्वज्ञतामनागतेन योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न सर्वज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं सर्वज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । एवञ्चरञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तदति वा वक्तव्यः । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाहि रूपमेव न समनुपश्यति असमनुपश्यन् कथं रूपं सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न वेदनां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाहि वेदनामेव न समनुपश्यति

* अध्वसमताश्रुत्यता, च पुस्तके पाठः ।

† युज्यमानेन इति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

अधर्मनुपपन्नं कथं वेदनां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्यो-
जयिष्यति वा । न संज्ञां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति
तथाहि संज्ञामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं संज्ञां सर्व-
ज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न संस्कारान्
सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाहि संस्कारानेव न
समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं संस्कारान् सर्वज्ञतया योजयि-
ष्यति विद्योजयिष्यति वा । न विज्ञानं सर्वज्ञतया योजयति न
विद्योजयति तथाहि विज्ञानमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन्
कथं विज्ञानं सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न चतुः सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति । तथाहि
चतुरेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं चतुः सर्वज्ञतया
योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न श्रोत्रं सर्वज्ञतया योजयति
न विद्योजयति तथाहि श्रोत्रमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन्
कथं श्रोत्रं सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न घ्राणं
सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाहि घ्राणमेव न समनु-
पपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं घ्राणं सर्वज्ञतया योजयिष्यति
विद्योजयिष्यति वा । न जिह्वां सर्वज्ञतया योजयति न विद्यो-
जयति तथाहि जिह्वामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं
जिह्वां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न कायं
सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाहि कायमेव न समनु-
पपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं कायं सर्वज्ञतया योजयिष्यति

वियोजयिष्यति वा । न मनः सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि मनएव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं मनः सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नरूपं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रूपमेव समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रूपं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न शब्दं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि शब्दमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं शब्दं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न गन्धं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि गन्धमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं गन्धं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न रसं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रसमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रसं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्पर्शं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि स्पर्शमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्पर्शं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न धर्मान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि धर्मानेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं धर्मान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नचक्षुर्धातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि चक्षुर्धातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं चक्षुर्धातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न रूपधातुं

सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रूपधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रूपधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा न चक्षुर्विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि चक्षुर्विज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं चक्षुर्विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ओचधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि ओचधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं ओचधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न शब्दधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि शब्दधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं शब्दधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ओचविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि ओचविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं ओचविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न प्राणधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि प्राणधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं प्राणधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न गन्धधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि गन्धधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं गन्धधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न प्राणविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि प्राणविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं प्राणविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न जिज्ञाधातुं सर्वज्ञतया

योजयति न वियोजयति तथाहि जिज्ञाधातुमेव न समनुपश्यति ।
 असमनुपश्यन् कथं जिज्ञाधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोज-
 यिष्यति वा । न रसधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति
 तथाहि रसधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रसध-
 सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न जिज्ञाविज्ञान-
 धातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि जिज्ञाविज्ञान-
 धातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं जिज्ञाविज्ञानधातु-
 सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न कायधातुं
 सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि कायधातुमेव न
 समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं कायधातुं सर्वज्ञतया योजयि-
 ष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्पृष्टव्यधातुं सर्वज्ञतया योजयति
 न वियोजयति तथाहि स्पृष्टव्यधातुमेव न समनुपश्यति । असमनु-
 पश्यन् कथं स्पृष्टव्यधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति
 वा । न कायविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति
 तथाहि कायविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं
 कायविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।
 न मनोधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि मनो-
 धातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं मनोधातुं सर्वज्ञतया
 योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न धर्मधातुं सर्वज्ञतया योज-
 यति न वियोजयति तथाहि धर्मधातुमेव न समनुपश्यति । अस-
 मनुपश्यन् कथं धर्मधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति
 वा । न मनोविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति

तथाहि मनोविज्ञानधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं मनोविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न पृथिवीधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि पृथिवी-
 धातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं पृथिवीधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽत्मातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्मात्मातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथम-
 आत्मातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न तेजोधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि तेजोधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं तेजोधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा न वायुधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि वायुधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं वायुधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽकाशधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्माकाशधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथमाकाशधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि विज्ञानधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शरणाऽविद्यां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्मविद्या-
 मेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथमविद्यां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न संस्कारान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि संस्कारानेव न समनुपपद्यति

असमनुपश्यन् कथं संस्कारान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योज-
 यिष्यति वा । न नामरूपं सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति
 तथाहि नामरूपमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं नाम्नी-
 रूपं सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न षडायत्नं
 सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाहि षडायतनमेव न
 समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं षडायतनं सर्वज्ञतया योजयिष्यति
 विद्योजयिष्यति वा । न स्पर्शं सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति
 तथाहि स्पर्शमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्पर्शं
 सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न वेदनां सर्व-
 ज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाहि वेदनामेव न
 समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं वेदनां सर्वज्ञतया योजयि-
 ष्यति विद्योजयिष्यति वा । न तृष्णां सर्वज्ञतया योजयति
 न विद्योजयति तथाहि तृष्णामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
 कथं तृष्णां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । नोपा-
 दानं सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाह्युपादानमेव न
 समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमुपादानं सर्वज्ञतया योजयिष्यति
 विद्योजयिष्यति वा । न भवं सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति
 तथाहि भवमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं भवं सर्वज्ञ-
 तया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न जातिं सर्वज्ञतया
 योजयति न विद्योजयति तथाहि जातिमेव न समनुपश्यति ।
 असमनुपश्यन् कथं जातिं सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति
 वा । न जरामरणं सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाहि

जरामरणमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं जरामरणं
सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा ।

५ पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
धर्म् न दानपारमितां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाहि
दानपारमितामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं दानपारमितां
सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । शीलपारमितां
सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाहि शीलपारमितामेव न
समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं शीलपारमितां सर्वज्ञतया
योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न चान्तिपारमितां सर्वज्ञतया
योजयति न विद्योजयति तथाहि चान्तिपारमितामेव न समनु-
पपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं चान्तिपारमितां सर्वज्ञतया योजयि-
ष्यति विद्योजयिष्यति वा । न वीर्यपारमितां सर्वज्ञतया योजयति
न विद्योजयति तथाहि वीर्यपारमितामेव न समनुपपद्यति । असम-
नुपपद्यन् कथं वीर्यपारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयि-
ष्यति वा । न ध्यानपारमितां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति
तथाहि ध्यानपारमितामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं
ध्यानपारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न
प्रज्ञापारमितां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाहि प्रज्ञा-
पारमितामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं प्रज्ञापारमितां
सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । नाऽध्यात्मशून्यतां
सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाह्यात्मशून्यतामेव न
समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथमध्यात्मशून्यतां सर्वज्ञतया योज-

विद्यति विद्योजयिष्यति वा । न वहिर्द्वाशून्यतां सर्वज्ञतया योज-
 यति न विद्योजयति तथाहि वहिर्द्वाशून्यतामेव न समनुपपद्यति ।
 असमनुपपद्यन् कथं वहिर्द्वाशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्यो-
 जयिष्यति वा । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति
 न विद्योजयति तथाह्यध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामेव न समनुपपद्यति ।
 असमनुपपद्यन् कथमध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति
 विद्योजयिष्यति वा । न शून्यताशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति
 न विद्योजयति तथाहि शून्यताशून्यतामेव न समनुपपद्यति । असम-
 नुपपद्यन् कथं शून्यताशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयि-
 ष्यति वा । न महाशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति
 तथाहि महाशून्यतामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं
 महाशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न
 परमाऽर्थशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाहि
 परमाऽर्थशून्यतामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं परमाऽर्थ-
 शून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न संस्कृत-
 शून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाहि संस्कृतशून्य-
 तामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं संस्कृतशून्यतां सर्वज्ञ-
 तथा योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । नाऽसंस्कृतशून्यतां सर्वज्ञ-
 तथा योजयति न विद्योजयति तथाह्यसंस्कृतशून्यतामेव न समनु-
 पपद्यति । असमनुपपद्यन् कथमसंस्कृतशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति
 विद्योजयिष्यति वा । नाऽत्यन्तशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न
 विद्योजयति तथाह्यत्यन्तशून्यतामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन्

कथमत्यन्तशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । नाऽनवकाराऽप्यशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति । तथाऽनवकाराऽप्यशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमनवकाराऽप्यशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । नाऽनवकारशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति । तथाऽनवकारशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमनवकारशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न प्रकृतिशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति । तथाहि प्रकृतिशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं प्रकृतिशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न सर्वधर्माशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति । तथाहि सर्वधर्माशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं सर्वधर्माशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न स्वलक्षणशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति । तथाहि स्वलक्षणशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्वलक्षणशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । नाऽनुपलम्भशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति । तथाऽनुपलम्भशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमनुपलम्भशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । नाऽभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति । तथाऽभावशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न स्वभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति । तथाहि स्वभावशून्यतामेव

न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्वभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽभावस्वभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यभावस्वभावशून्यतामेव समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमभावस्वभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्मृत्युपस्थानानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि स्मृत्युपस्थानान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्मृत्युपस्थानानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न सम्यक्प्रहाणानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि सम्यक्प्रहाणान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं सम्यक्प्रहाणानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न षट्छ्रिपादान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यष्ट्रिपादानेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमष्ट्रिपादान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नेन्द्रियाणि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्येन्द्रियाण्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमिन्द्रियाणि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न बलानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि बलान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं बलानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न बोध्यङ्गानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि बोध्यङ्गान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं बोध्यङ्गानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न मार्गं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि मार्गमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं

। मार्गं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽर्थ-
सत्यानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यार्थसत्यान्येव
राऽसमनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमार्थसत्यानि सर्वज्ञतया योज-
यिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ध्यानानि सर्वज्ञतया योजयति
सर्ववियोजयति । तथाहि ध्यानान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
कथं ध्यानानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।
नाऽऽप्रमाणानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यप्रमा-
णान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमप्रमाणानि सर्वज्ञतया
योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽरूपसमापत्तौः सर्वज्ञतया
योजयति न वियोजयति । तथाह्यऽऽरूपसमापत्तीरेव न समनु-
पश्यति । असमनुपश्यन् कथमाऽऽरूपसमापत्तौः सर्वज्ञतया योज-
यिष्यति वियोजयिष्यति वा । न विमोक्षान् सर्वज्ञतया योजयति न
वियोजयति । तथाहि विमोक्षानेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
कथं विमोक्षान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।
नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौः सर्वज्ञतया योजयति न त्रियोजयति ।
तथाहि नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरेव न समनुपश्यति । असमनु-
पश्यन् कथं नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौः सर्वज्ञतया योजयिष्यति
वियोजयिष्यति वा । न शून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियो-
जयति । तथाहि शून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं
शून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽनिमित्तं
सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यनिमित्तमेव न
समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमनिमित्तं सर्वज्ञतया योजयि-

व्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽप्रणिहितं सर्वज्ञतया योजयति न
 वियोजयति । तथाह्यप्रणिहितमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
 कथमप्रणिहितं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।
 नाऽभिज्ञां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यभिज्ञा
 मेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमभिज्ञां सर्वज्ञतया योज-
 यिष्यति वियोजयिष्यति वा । न समाधिं सर्वज्ञतया योजयति
 न वियोजयति । तथाहि समाधिमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
 कथं समाधिं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न
 धारणीमुखानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि
 धारणीमुखान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं धारणी-
 मुखानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न द्रव्य
 तथागतबलानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि
 द्रव्य तथागतबलान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं द्रव्य
 तथागतबलानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न
 वैशारद्यानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि वैशा-
 रद्यान्वेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं वैशारद्यानि सर्वज्ञ-
 तया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न प्रतिसंविदः सर्वज्ञ-
 तया योजयति न वियोजयति । तथाहि प्रतिसंविदएव
 न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं प्रतिसंविदः सर्वज्ञतया
 योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न महामैत्रीं सर्वज्ञतया
 योजयति न वियोजयति । तथाहि महामैत्रीमेव न समनुप-
 श्यति । असमनुपश्यन् कथं महामैत्रीं सर्वज्ञतया योजयिष्यति

वियोजयिष्यति वा । न महाकरुणां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि महाकरुणामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं महाकरुणां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽष्टासुवेणिकान् बुद्धधर्मान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । अष्टासुवेणिकान् बुद्धधर्मानेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमष्टासुवेणिकान् बुद्धधर्मान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । एवं युज्यमानः शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वो-महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तवति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न बुद्धं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति, न सर्वज्ञतां बुद्धेन योजयति न वियोजयति । तथाहि बुद्धमेव न समनुपश्यति, सर्वज्ञतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं बुद्धं सर्वज्ञतया सर्वज्ञतां वा बुद्धेन योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न बोधिं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति, न बोध्या सर्वज्ञतां योजयति न वियोजयति । तथाहि बोधिमेव न समनुपश्यति सर्वज्ञतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं बोधिं सर्वज्ञतया सर्वज्ञतां वा बोध्या योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । एवं हि शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तवति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं भावदति योजयति न रूपमभावदति योजयति । न वेदनां भावदति योजयति न वेदनामभावदति योजयति । न संज्ञां भावदति योजयति न संज्ञामभावदति योजयति । न संस्कारान्

भावइति योजयति न संस्कारानभावइति योजयति । न विज्ञानं
 भावइति योजयति न विज्ञानमभावइति योजयति । न चक्षुर्भाव-
 इति योजयति न चक्षुरभावइति योजयति । न ओचं भावइति
 योजयति न ओचमभावइति योजयति । न प्राणं भावइति यो-
 यति न प्राणमभावइति योजयति । न जिह्वां भावइति योजयति
 न जिह्वामभावइति योजयति । न कायं भावइति योजयति न
 कायमभावइति योजयति । न मनोभावइति योजयति न मनो-
 भावइति योजयति । न रूपं^(१) भावइति योजयति न रूपमभाव-
 इति योजयति । न शब्दं भावइति योजयति न शब्दमभावइति
 योजयति । न गन्धं भावइति योजयति न गन्धमभावइति
 योजयति । न रसभावइति योजयति न रसमभावइति योजयति ।
 न स्पर्शं भावइति योजयति न स्पर्शमभावइति योजयति । न
 धर्मान् भावइति योजयति न धर्मानभावइति योजयति । न
 चक्षुर्विज्ञानं भावइति योजयति न चक्षुर्विज्ञानमभावइति
 योजयति । न ओचविज्ञानं भावइति योजयति न ओचविज्ञान-
 मभावइति योजयति । न प्राणविज्ञानं भावइति योजयति
 न प्राणविज्ञानमभावइति योजयति । न जिह्वाविज्ञानं भावइति
 योजयति न जिह्वाविज्ञानमभावइति योजयति । न कायविज्ञानं
 भावइति योजयति न कायविज्ञानमभावइति योजयति । न

(१) पूर्वपठितो रूपशब्दो रूपस्वरूपाभिप्रायः, अयन्तु विषयाभिप्राय इति
 न पौनरुक्त्यम् । यद्यपि स विषयानान्द्रियानि रूपस्वरूपं स्तथापि
 विभिन्नस्य तदघटकान्ते अष्टिसमष्टिन्यायेन पृथक् परिकीर्तनम् ।

मनोविज्ञानं भावदति योजयति न मनोविज्ञानमभावदति योज-
यति । न चक्षुःसंस्पर्शं भावदति योजयति न चक्षुःसंस्पर्श-
मभावदति योजयति । न ओचसंस्पर्शं भावदति योजयति न
ओचसंस्पर्शमभावदति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शं भावदति योज-
यति न घ्राणसंस्पर्शमभावदति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं
भावदति योजयति न जिह्वासंस्पर्शमभावदति योजयति । न
कायसंस्पर्शं भावदति योजयति न कायसंस्पर्शमभावदति योजयति ।
न मनःसंस्पर्शं भावदति योजयति न मनःसंस्पर्शमभावदति
योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां^(१) वेदनां भावदति योजयति न
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामभावदति योजयति । न ओचसंस्पर्शप्रत्ययां
वेदनां भावदति योजयति न ओचसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामभावदति
योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां भावदति योजयति न
घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामभावदति योजयति । न जिह्वासंस्पर्श-
प्रत्ययां वेदनां भावदति योजयति न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदना-
मभावदति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां भावदति
योजयति न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामभावदति योजयति । न
मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां भावदति योजयति न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां
वेदनामभावदति योजयति । न पृथिवीधातुं भावदति योजयति न
पृथिवीधातुमभावदति योजयति । नाऽऽत्मात्वं भावदति योजयति
नाऽऽत्मात्मुभावदति योजयति । न तेजोधातुं भावदति योजयति

(१) चक्षुःसंस्पर्शः प्रत्ययः कारणं यस्या वेदनायाः सा तथा । वेदानुभवः ।

एवमुत्तरत्रापि योजनीयम् ।

न तेजोधातुमभावदति योजयति । न वायुधातुं भावदति योज-
 यति न वायुधातुमभावदति योजयति । नाऽऽकाशधातुं भावदति
 योजयति नाऽऽकाशधातुमभावदति योजयति । न विज्ञानधातुं
 भावदति योजयति न विज्ञानधातुमभावदति योजयति । नाऽविद्यां
 भावदति योजयति नाऽविद्यामभावदति योजयति । न संस्कारान्
 भावदति योजयति न संस्कारानभावदति योजयति । न विज्ञानं
 भावदति योजयति न विज्ञानमभावदति योजयति । न नामरूपं
 भावदति योजयति न नामरूपमभावदति योजयति । न षड्द्वयतमं
 भावदति योजयति न षड्द्वयतनमभावदति योजयति । न स्वर्गं
 भावदति योजयति न स्वर्गमभावदति योजयति । न वेदनां भाव-
 दति योजयति न वेदनामभावदति योजयति । न दृष्ट्यां भावदति
 योजयति न दृष्ट्यामभावदति योजयति । नोपादानं भावदति
 योजयति नोपादानमभावदति योजयति । न भवं भावदति योज-
 यति न भवमभावदति योजयति । न जातिं भावदति योजयति
 न जातिमभावदति योजयति । न जरामरणं भावदति योजयति
 न जरामरणमभावदति योजयति । न दानपारमितां भावदति
 योजयति न दानपारमितामभावदति योजयति । न शीलपारमितां
 भावदति योजयति न शीलपारमितामभावदति योजयति । न
 चान्तिपारमितां भावदति योजयति न चान्तिपारमितामभावदति
 योजयति । न वीर्यपारमितां भावदति योजयति न वीर्यपार-
 मितामभावदति योजयति । न ध्यानपारमितां भावदति योज-
 यति न ध्यानपारमितामभावदति योजयति । न प्रज्ञापारमितां

भावइति योजयति न प्रज्ञापारमितामभावइति योजयति ।
 नाऽध्यात्मशून्यतां भावइति योजयति नाऽध्यात्मशून्यतामभावइति
 योजयति । न वहिर्द्धाशून्यतां भाव इति योजयति न वहिर्द्धा-
 द्यतामभावइति योजयति । नाऽध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतां भावइति
 योजयति नाऽध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतामभावइति योजयति । न
 शून्यताशून्यतां भावइति योजयति न शून्यताशून्यतामभावइति
 योजयति । न महाशून्यतां भावइति योजयति न महाशून्यता-
 मभावइति योजयति । न परमार्थशून्यतां भावइति योजयति न
 परमार्थशून्यतामभावइति योजयति । न संस्कृतशून्यतां भावइति
 योजयति न संस्कृतशून्यतामभावइति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यतां
 भावइति योजयति नाऽसंस्कृतशून्यतामभावइति योजयति ।
 नाऽत्यन्तशून्यतां भावइति योजयति नाऽत्यन्तशून्यतामभावइति
 योजयति । नाऽनवराऽशून्यतां भावइति योजयति नाऽनवराऽश-
 शून्यतामभावइति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां भावइति योज-
 यति नाऽनवकारशून्यतामभावइति योजयति । न प्रकृतिशून्यतां
 भावइति योजयति न प्रकृतिशून्यतामभावइति योजयति । न
 सर्वधर्मशून्यतां भावइति योजयति न सर्वधर्मशून्यतामभावइति
 योजयति । न खल्लक्षणशून्यतां भावइति योजयति न खल्लक्षण-
 शून्यतामभावइति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां भावइति योज-
 यति नाऽनुपलम्भशून्यतामभावइति योजयति । नाऽभावशून्यतां
 भावइति योजयति नाऽभावशून्यतामभावइति योजयति । न
 खभावशून्यतां भावइति योजयति न खभावशून्यतामभावइति

योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतां भावदति योजयति नाऽभाव-
 स्वभावशून्यतामभावदति योजयति । न कृत्युपस्थानानि भावदति
 योजयति न कृत्युपस्थानान्यभावदति योजयति । न सम्यक्प्रहा-
 णानि भावदति योजयति । न सम्यक्प्रहाणान्यभावदति योजयति ।
 न ऋद्धिपादान् भावदति योजयति । न ऋद्धिपादानभावदति
 योजयति । नेन्द्रियाणि भावदति योजयति नेन्द्रियाण्यभावदति
 योजयति । न वक्षानि भावदति योजयति न वक्षान्यभावदति
 योजयति । न बोध्यङ्गानि भावदति योजयति न बोध्यङ्गान्य-
 भावदति योजयति । नाऽप्रमाणानि भावदति योजयति नाऽप्रमा-
 णान्यभावदति योजयति । नाऽऽर्थसत्यानि भावदति योजयति
 नाऽऽर्थसत्यान्यभावदति योजयति । न ध्यानानि भावदति योज-
 यति न ध्यानान्यभावदति योजयति । न मार्गं भावदति योज-
 यति न मार्गमभावदति योजयति । नाऽऽरूप्यसमापत्तीर्भावदति
 योजयति नाऽऽरूप्यसमापत्तीरभावदति योजयति । नाऽष्टौ
 विमोक्षान् भावदति योजयति नाऽष्टौ विमोक्षानभावदति योज-
 यति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्भावदति योजयति न
 नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरभावदति योजयति । न शून्यतां
 भावदति योजयति न शून्यतामभावदति योजयति । नाऽऽनिमित्तं
 भावदति योजयति नाऽऽनिमित्तमभावदति योजयति । नाऽप्रणि-
 दितं भावदति योजयति नाऽप्रणिदितमभावदति योजयति ।
 नाऽभिज्ञां भावदति योजयति नाऽभिज्ञामभावदति योजयति ।
 न समाधीन् भावदति योजयति न समाधीनभावदति योजयति ।

न धारणीमुखानि भावइति योजयति न धारणीमुखान्यभावइति योजयति । न दशतथागतबलानि भावइति योजयति न दश-
तथागतबलान्यभावइति योजयति । न चत्वारि वैशारद्यानि भाव-
इति योजयति न चत्वारि वैशारद्यान्यभावइति योजयति । न
चतस्रः प्रतिषम्बिदोभावइति योजयति न चतस्रः प्रतिषम्बिदोऽ-
भावइति योजयति । न महामैत्रौ भावइति योजयति न महा-
मैत्रौभावइति योजयति । न महाकरुणां भावइति योजयति
न महाकरुणामभावइति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्ध-
धर्मान् भावइति योजयति नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् भाव-
इति योजयति । न श्रोत-श्रापत्तिफलं भावइति योजयति न
श्रोत-श्रापत्तिफलमभावइति योजयति । न सङ्घदाऽऽगामिफलं
भावइति योजयति न सङ्घदाऽऽगामिफलमभावइति योजयति ।
नाऽनागामिफलं भावइति योजयति नाऽनागामिफलमभावइति
योजयति । नाऽर्हत्त्वं भावइति योजयति नाऽर्हत्त्वमभावइति
योजयति । न प्रत्येकबोधिं भावइति योजयति न प्रत्येकबोधिम-
भावइति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां भावइति योजयति न
मार्गाऽऽकारज्ञतामभावइति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतां भावइति
योजयति न सर्वाऽऽकारज्ञतामभावइति योजयति ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं नित्यमिति योजयति न रूपमनित्यमिति योज-
यति । न वेदनां निमित्तं योजयति न वेदनामनित्यमिति
योजयति । न संज्ञां नित्यमिति योजयति न संज्ञामनित्यमिति

योजयति । न संस्कारान्नित्य*इति योजयति न संस्कारान्नित्या
इति योजयति । न विज्ञानं नित्यमिति योजयति न विज्ञान-
मनित्यमिति योजयति । न चक्षुर्नित्यमिति योजयति न
चक्षुरनित्यमिति योजयति । न ओचं नित्यमिति योजयति
न ओचमनित्यमिति योजयति । न घ्राणं नित्यमिति योज-
यति न घ्राणमनित्यमिति योजयति । न जिह्वां नित्यमिति
योजयति न जिह्वामनित्यमिति योजयति । न कायं नित्य-
मिति योजयति न कायमनित्यमिति योजयति । न मनो
नित्यमिति योजयति न मनोऽनित्यमिति योजयति । न रूपं
नित्यमिति योजयति न रूपमनित्यमिति योजयति । न शब्दं
नित्यमिति योजयति न शब्दमनित्यमिति योजयति । न गन्धं
नित्यमिति योजयति न गन्धमनित्यमिति योजयति । न रसं
नित्यमिति योजयति न रसमनित्यमिति योजयति । न स्पर्शं
नित्यमिति योजयति न स्पर्शमनित्यमिति योजयति । न धर्मा-
न्नित्यानिति योजयति न धर्मान्नित्यानिति योजयति । न
चक्षुर्विज्ञानं नित्यमिति योजयति न चक्षुर्विज्ञानमनित्यमिति
योजयति । न ओचविज्ञानं नित्यमिति योजयति न ओच-
विज्ञानमनित्यमिति योजयति । न घ्राणविज्ञानं नित्यमिति
योजयति न घ्राणविज्ञानमनित्यमिति योजयति । न जिह्वा-
विज्ञानं नित्यमिति योजयति न जिह्वाविज्ञानमनित्यमिति

* संस्कारान्नित्यानिति युक्तं प्रतिभाति ।

† संस्कारान्नित्यानिति युक्तं प्रतिभाति ।

योजयति । न कायविज्ञानं नित्यमिति योजयति न काय-
विज्ञानमनित्यमिति योजयति । न मनोविज्ञानं नित्यमिति
योजयति न मनोविज्ञानमनित्यमिति योजयति । न चक्षुः
संस्पर्शं नित्यमिति योजयति न चक्षुः संस्पर्शमनित्यमिति योज-
यति । न श्रोत्रसंस्पर्शं नित्यमिति योजयति न श्रोत्रसंस्पर्श-
मनित्यमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शं नित्यमिति योजयति न
घ्राणसंस्पर्शमनित्यमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं नित्यमिति
योजयति न जिह्वासंस्पर्शमनित्यमिति योजयति । न कायसंस्पर्शं
नित्यमिति योजयति न कायसंस्पर्शमनित्यमिति योजयति । न
मनः संस्पर्शं नित्यमिति योजयति न मनः संस्पर्शमनित्यमिति
योजयति । न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति
न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योजयति । न श्रोत्र-
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां
वेदनामनित्यमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्य-
मिति योजयति न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योज-
यति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति न
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योजयति । न कायसंस्पर्श-
प्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदना-
मनित्यमिति योजयति । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति
योजयति न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योजयति ।
न पृथिवीधातुं नित्यमिति योजयति न पृथिवीधातुमनित्यमिति

* नित्या इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

योजयति । नाऽऽत्तं नित्यइति योजयति नाऽऽत्तमनित्यइति योजयति । न तेजोधातुं नित्यइति योजयति न तेजोधातुमनित्यइति योजयति । न वायुधातुं नित्यइति योजयति न वायुधातुमनित्यइति योजयति । नाऽऽकाशधातुं नित्यइति योजयति नाऽऽकाशधातुमनित्यइति योजयति । न विज्ञानधातुं नित्यइति योजयति न विज्ञानधातुमनित्यइति योजयति । नाऽऽविद्यां नित्यामिति योजयति नाऽऽविद्यामनित्यामिति योजयति । न संस्कारान् नित्यानिति* योजयति न संस्काराननित्यानिति योजयति । न विज्ञानं नित्यामिति योजयति न विज्ञानमनित्यामिति योजयति । न नामरूपं नित्यामिति योजयति न नामरूपमनित्यामिति योजयति । न षडायतनं नित्यामिति योजयति न षडायतनमनित्यामिति योजयति । न स्पर्शं नित्यामिति योजयति न स्पर्शमनित्यामिति योजयति । न वेदनां नित्यामिति योजयति न वेदनामनित्यामिति योजयति । न दृष्ट्यां नित्यामिति योजयति न दृष्ट्यामनित्यामिति योजयति । नोपादानं नित्यामिति योजयति नोपादानमनित्यामिति योजयति । न भवं नित्यामिति योजयति न भवमनित्यामिति योजयति । न जातिं नित्यामिति योजयति न जातिमनित्यामिति योजयति । न

* इति शब्दसमभिधायित्वात् नित्यादि शब्दस्य क्वचित् प्रथमान्तत्वं क्वचित् द्वितीयान्तत्वं एवं क्वचित् विशिष्यपदलिङ्गभागित्वं । क्वचित् स्त्रीलिङ्गत्वं दृश्यते । वैषम्यमेतल्लेखकदोषेण जातमिति प्रतिभाति । एवं वैषम्यं परत्रापि बह्व्यञ्जे दृश्यते । पुस्तकपञ्चकदृष्टत्वाद्दृष्टपाठो लिखितः ।

जरामरणं नित्यमिति योजयति न जरामरणमनित्यमिति योजयति । न दानपारमितां नित्येति योजयति न दानपारमितामनित्येति योजयति । न शौचपारमितां नित्येति योजयति न शौचपारमितामनित्येति योजयति । न चान्तिपारमितां नित्येति योजयति न चान्तिपारमितामनित्येति योजयति । न वीर्यपारमितां नित्येति योजयति न वीर्यपारमितामनित्येति योजयति । न ध्यानपारमितां नित्येति योजयति न ध्यानपारमितामनित्येति योजयति । न प्रज्ञापारमितां नित्येति योजयति न प्रज्ञापारमितामनित्येति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यतां नित्येति योजयति नाऽध्यात्मशून्यतामनित्येति योजयति । न वहिर्द्वाशून्यतां नित्येति योजयति न वहिर्द्वाशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतां नित्येति योजयति नाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामनित्येति योजयति । न शून्यताशून्यतां नित्येति योजयति न शून्यताशून्यतामनित्येति योजयति । न महाशून्यतां नित्येति योजयति न महाशून्यतामनित्येति योजयति । न परमाऽर्थशून्यतां नित्येति योजयति न परमाऽर्थशून्यतामनित्येति योजयति । न संस्कृतशून्यतां नित्येति योजयति न संस्कृतशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यतां नित्येति योजयति नाऽसंस्कृतशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां नित्येति योजयति नाऽत्यन्तशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽनवराऽणशून्यतां नित्येति योजयति नाऽनवराऽणशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां नित्येति योजयति नाऽनवकारशून्यतामनित्येति योजयति । न

प्रकृतिशून्यतां नित्येति योजयति न प्रकृतिशून्यतामनित्येति
 योजयति । न सर्वधर्मशून्यतां नित्येति योजयति न सर्वधर्म-
 शून्यतामनित्येति योजयति । न स्वस्वच्छणशून्यतां नित्येति योज-
 यति न स्वस्वच्छणशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां
 नित्येति योजयति नाऽनुपलम्भशून्यतामनित्येति योजयति ।
 नाऽभावशून्यतां नित्येति योजयति नाऽभावशून्यतामनित्येति
 योजयति । न स्वभावशून्यतां नित्येति योजयति न स्वभाव-
 शून्यतामनित्येति योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतां नित्येति
 योजयति नाऽभावस्वभावशून्यतामनित्येति योजयति । न स्मृत्युप-
 स्थानानि नित्यानीति योजयति न स्मृत्युपस्थानान्यनित्यानीति
 योजयति । न सम्यक्प्रहाणानि नित्यानीति योजयति न सम्यक्-
 प्रहाणान्यनित्यानीति योजयति । न च्छद्धिपादान् नित्यानीति
 योजयति न च्छद्धिपादाननित्यानीति योजयति । नेन्द्रियाणि
 नित्यानीति योजयति नेन्द्रियाण्यनित्यानीति योजयति । न
 बलानि नित्यानीति योजयति न बलान्यनित्यानीति योजयति ।
 न बोध्यङ्गानि नित्यानीति योजयति न बोध्यङ्गान्यनित्यानीति
 योजयति । नाऽऽर्थ्याऽष्टाऽङ्गमार्गं नित्यमिति योजयति नाऽऽर्थ्याऽ-
 ष्टाऽङ्गमार्गमनित्यमिति योजयति । नाऽऽर्थ्यसत्यानि नित्यानीति
 योजयति नाऽऽर्थ्यसत्यान्यनित्यानीति योजयति । न ध्यानानि
 नित्यानीति योजयति न ध्यानान्यनित्यानीति योजयति । नाऽप्र-
 माणानि नित्यानीति योजयति नाऽप्रमाणान्यनित्यानीति योज-
 यति । नाऽऽह्यसमापत्तौर्नित्यादिति योजयति नाऽऽह्यसमापत्तौ-

रनित्यादिति योजयति । नाऽष्टौ विमोचान्नित्यानिति योजयति
 नाऽष्टौ विमोचाननित्यानिति योजयति । न नवाऽनुपूर्वविहार-
 समापत्तीर्नित्यादिति योजयति न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर-
 नित्यादिति योजयति । न शून्यतां नित्यामिति योजयति न
 शून्यतामनित्यामिति योजयति । नाऽऽनिमित्तं नित्यमिति
 योजयति नाऽऽनिमित्तमनित्यमिति योजयति । नाऽप्रणिहितं
 नित्यमिति योजयति नाऽप्रणिहितमनित्यमिति योजयति ।
 नाऽभिज्ञा नित्यादिति योजयति नाऽभिज्ञा अनित्यादिति योजयति ।
 न समाधौन्नित्यानिति योजयति । न समाधौननित्यानिति
 योजयति । न धारणीमुखाननित्यानीति योजयति । न धारणी-
 मुखान्यनित्यानीति योजयति । न दशतथागतबलाननित्यानीति
 योजयति । न दशतथागतबलान्यनित्यानीति योजयति । न
 चत्वारिवैशारद्यानि नित्यानीति योजयति । न चत्वारिवैशारद्या-
 न्यनित्यानीति योजयति ; न चतस्रः प्रतिभंविदोऽनित्यादिति योज-
 यति । न चतस्रः प्रतिभंविदोऽनित्यादिति योजयति । न महामैत्रौ
 नित्यामिति योजयति । न महामैत्रौमनित्यामिति योजयति । न
 महाकरुणं नित्यामिति योजयति । न महाकरुणामनित्यामिति
 योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान्नित्यानिति योजयति ।
 नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्माननित्यानिति योजयति । न श्रोत-
 आपत्तिफलं नित्यमिति योजयति । न श्रोत-आपत्तिफलमनित्य-
 मिति योजयति । न सकृदागामिफलं नित्यमिति योजयति । न
 सकृदागामिफलमनित्यमिति योजयति । नाऽनागामिफलं नित्य-

मिति योजयति । नाऽनागामिफलमनित्यमिति योजयति । नाऽईत्वं
नित्यमिति योजयति । नाऽईत्त्वमनित्यमिति योजयति । न
प्रत्येकबोधिं नित्यमिति योजयति । न प्रत्येकबोधिमनित्यमिति
योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां नित्यामिति योजयति । न मार्गा-
ऽऽकारज्ञतामनित्यामिति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतां नित्या-
मिति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतामनित्यामिति योजयति ।
एवं चरन् शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं सुखमिति योजयति । न रूपं दुःखमिति योजयति । न
वेदनां सुखेति योजयति । न वेदनां दुःखेति योजयति । न संज्ञां
सुखेति योजयति । न संज्ञां दुःखेति योजयति । न संस्कारान्
सुखानिति योजयति । न संस्कारान् दुःखानिति योजयति । न
विज्ञानं सुखमिति योजयति । न विज्ञानं दुःखमिति योजयति । न
चक्षुः सुखमिति योजयति । न चक्षुर्दुःखमिति योजयति । न श्रोत्रं
सुखमिति योजयति । न श्रोत्रं दुःखमिति योजयति । न घ्राणं
सुखमिति योजयति । न घ्राणं दुःखमिति योजयति । न जिह्वां
सुखमिति योजयति । न जिह्वां दुःखमिति योजयति । न कायं
सुखमिति योजयति । न कायं दुःखमिति योजयति । न मनः
सुखमिति योजयति । न मनोदुःखमिति योजयति । न रूपं
सुखमिति योजयति । न रूपं दुःखमिति योजयति । न शब्दं
सुखमिति योजयति । न शब्दं दुःखमिति योजयति । न गन्धं

सुखमिति योजयति । न गन्धं दुःखमिति योजयति । न रसं सुखमिति योजयति । न रसं दुःखमिति योजयति । न स्पर्शं सुखमिति योजयति । न स्पर्शं दुःखमिति योजयति । न धर्मान् सुखानिति योजयति । न धर्मान् दुःखानिति योजयति । न चक्षुर्विज्ञानं सुखमिति योजयति । न चक्षुर्विज्ञानं दुःखमिति योजयति । न श्रोत्रविज्ञानं सुखमिति योजयति । न श्रोत्रविज्ञानं दुःखमिति योजयति । न घ्राणविज्ञानं सुखमिति योजयति । न घ्राणविज्ञानं दुःखमिति योजयति । न जिह्वाविज्ञानं सुखमिति योजयति । न जिह्वाविज्ञानं दुःखमिति योजयति । न कायविज्ञानं सुखमिति योजयति । न कायविज्ञानं दुःखमिति योजयति । न मनोविज्ञानं सुखमिति योजयति । न मनोविज्ञानं दुःखमिति योजयति । न चक्षुसंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न चक्षुसंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न कायसंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न कायसंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न मनःसंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न मनःसंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखामिति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखामिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखामिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखामिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखामिति

योजयति । न ब्राह्मसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखामिति योजयति । न
 जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखामिति योजयति । न जिज्ञासंस्पर्श-
 प्रत्ययां वेदनां दुःखामिति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां
 सुखामिति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखामिति
 योजयति । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखामिति योजयति ।
 न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखामिति योजयति । न पृथिवी-
 धातुं सुखमिति योजयति । न पृथिवीधातुं दुःखमिति योजयति ।
 न ज्वधातुं सुखमिति योजयति । न ज्वधातुं दुःखमिति योजयति ।
 न तेजोधातुं सुखमिति योजयति । न तेजोधातुं दुःखमिति योज-
 यति । न वायुधातुं सुखमिति योजयति । न वायुधातुं दुःखमिति
 योजयति । नाऽऽकाशधातुं सुखमिति योजयति । नाऽऽकाशधातुं
 दुःखमिति योजयति । न विज्ञानधातुं सुखमिति योजयति ।
 न विज्ञानधातुं दुःखमिति योजयति । नाऽविद्यां सुखेति योज-
 यति । नाऽविद्यां दुःखेति योजयति । न संस्कारान् सुखादिति
 योजयति । न संस्कारान् दुःखादिति योजयति । न विज्ञानं सुख-
 मिति योजयति । न विज्ञानं दुःखमिति योजयति । न नामरूपं
 सुखमिति योजयति । न नामरूपं दुःखमिति योजयति । न षड्वा-
 यतनं सुखमिति योजयति । न षड्वायतनं दुःखमिति योजयति ।
 न स्पर्शं सुखमिति योजयति । न स्पर्शं दुःखमिति योजयति । न
 वेदनां सुखेति योजयति । न वेदनां दुःखेति योजयति । न दृष्ट्यां
 सुखेति योजयति । न दृष्ट्यां दुःखेति योजयति । नोपादानं सुख-
 मिति योजयति । नोपादानं दुःखमिति योजयति । न भवं सुख-

मिति योजयति । न भवं दुःखमिति योजयति । न जातिं सुखेति योजयति । न जातिं दुःखेति योजयति । न जरामरणं सुखमिति योजयति । न जरामरणं दुःखमिति योजयति । न दानपारमितां सुखेति योजयति । न दानपारमितां दुःखेति योजयति । न शीलपारमितां सुखेति योजयति । न शीलपारमितां दुःखेति योजयति । न चान्तिपारमितां सुखेति योजयति । न चान्तिपारमितां दुःखेति योजयति । न वीर्यपारमितां सुखेति योजयति । न वीर्यपारमितां दुःखेति योजयति । न ध्यानपारमितां सुखेति योजयति । न ध्यानपारमितां दुःखेति योजयति । न प्रज्ञापारमितां सुखेति योजयति । न प्रज्ञापारमितां दुःखेति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यतां दुःखेति योजयति । न वहिर्द्धाशून्यतां सुखेति योजयति । न वहिर्द्धाशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतां दुःखेति योजयति । न शून्यताशून्यतां सुखेति योजयति । न महाशून्यतां सुखेति योजयति । न महाशून्यतां दुःखेति योजयति । न परमार्थशून्यतां सुखेति योजयति । न परमार्थशून्यतां दुःखेति योजयति । न संस्कृतशून्यतां सुखेति योजयति । न संस्कृतशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽनवराऽग्रशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽनवराऽग्रशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽनवकार-

शून्यतां सुखेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां दुःखेति योजयति ।
 न प्रकृतिशून्यतां सुखेति योजयति । न प्रकृतिशून्यतां दुःखेति
 योजयति । न सर्व्वधर्मशून्यतां सुखेति योजयति । न सर्व्वधर्मशून्यतां
 दुःखेति योजयति । न खलक्षणशून्यतां सुखेति योजयति । न
 खलक्षणशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽनुपलभशून्यतां सुखेति
 योजयति । नाऽनुपलभशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽभावशून्यतां
 सुखेति योजयति । नाऽभावशून्यतां दुःखेति योजयति । न स्वभाव-
 शून्यतां सुखेति योजयति । न स्वभावशून्यतां दुःखेति योजयति ।
 नाऽभावस्वभावशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतां
 दुःखेति योजयति । न स्मृत्युपस्थानानि सुखानीति योजयति । न
 स्मृत्युपस्थानानि दुःखानीति योजयति । न सम्यक् प्रहाणानि
 सुखानीति योजयति । न सम्यक् प्रहाणानि दुःखानीति योजयति ।
 न ऋद्धिपादान् सुखादिति योजयति । न ऋद्धिपादान् दुःखादिति
 योजयति । नेन्द्रियाणि सुखानीति योजयति । नेन्द्रियाणि दुःखा-
 नीति योजयति । न बलानि सुखानीति योजयति । न बलानि
 दुःखानीति योजयति । न बोध्यङ्गानि सुखानीति योजयति । न
 बोध्यङ्गानि दुःखानीति योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं सुखदिति
 योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं दुःखदिति योजयति । नाऽऽर्य्यसत्यानि
 सुखानीति योजयति । नाऽऽर्य्यसत्यानि दुःखानीति योजयति । न
 ध्यानानि सुखानीति योजयति । न ध्यानानि दुःखानीति योजयति ।
 नाप्रमाणानि सुखानीति योजयति । नाप्रमाणानि दुःखानीति
 योजयति । नाऽऽरूप्यसमापत्तीः सुखादिति योजयति । नाऽऽरूप्य-

समापत्तौ दुःखादिति योजयति । नाऽष्टौविमोचान् सुखादिति योजयति । नाऽष्टौ विमोचान् दुःखादिति योजयति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौः सुखादिति योजयति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौः दुःखादिति योजयति । न शून्यतां सुखेति योजयति । न शून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽऽनिमित्तं सुखमिति योजयति । नाऽऽनिमित्तं दुःखमिति योजयति । नाऽप्रणिहितं सुखमिति योजयति । नाऽप्रणिहितं दुःखमिति योजयति । नाऽभिज्ञां सुखेति योजयति । नाऽभिज्ञां दुःखेति योजयति । न समाधिं सुखदिति योजयति । न समाधिं दुःखदिति योजयति । न धारणीसुखानि सुखानीति योजयति । न धारणीसुखानि दुःखानीति योजयति । न दशतथागतबलानि सुखानीति योजयति । न दशतथागतबलानि दुःखानीति योजयति । न चत्वारिवैशारद्यानि सुखानीति योजयति । न चत्वारिवैशारद्यानि दुःखानीति योजयति । न चतस्रः प्रतिभंविदः सुखादिति योजयति । न चतस्रः प्रतिभंविदोदुःखादिति योजयति । न महामैत्रेीं सुखेति योजयति । महामैत्रेीं दुःखेति योजयति । न महाकरुणां सुखेति योजयति । न महाकरुणां दुःखेति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् सुखादिति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् दुःखादिति योजयति । न श्रोत-आपत्तिफलं सुखमिति योजयति । न श्रोत-आपत्तिफलं दुःखमिति योजयति । न सङ्गदागामिफलं सुखमिति योजयति । न सङ्गदागामिफलं दुःखमिति योजयति । नाऽनागामिफलं सुखमिति योजयति । नाऽनागामिफलं दुःखमिति

योजयति । नाऽर्हत्त्वं सुखमिति योजयति । नाऽर्हत्त्वं दुःखमिति योजयति । न प्रत्येकबोधं सुखमिति योजयति । न प्रत्येकबोधं दुःखमिति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां सुखेति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां दुःखेति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतां सुखेति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतां दुःखेति योजयति । एवं हि शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपमात्मेति योजयति । न रूपमनात्मेति योजयति । न वेदनामात्मेति योजयति । न वेदनामनात्मेति योजयति । न संज्ञामात्मेति योजयति । न संज्ञामनात्मेति योजयति । न संस्कारानात्मान इति योजयति । न संस्काराननात्मान इति योजयति । न विज्ञानमात्मेति योजयति । न विज्ञानमनात्मेति योजयति । न चक्षुरात्मेति योजयति न चक्षुरनात्मेति योजयति । न श्रोत्रमात्मेति योजयति । न श्रोत्रमनात्मेति योजयति । न घ्राणमात्मेति योजयति न घ्राणमनात्मेति योजयति । न जिह्वामात्मेति योजयति । न जिह्वामनात्मेति योजयति । न कायमात्मेति योजयति । न कायमनात्मेति योजयति । न मनश्चात्मेति योजयति । न मनोऽनात्मेति योजयति । न रूपमात्मेति योजयति । न रूपमनात्मेति योजयति । न शब्दमात्मेति योजयति । न शब्दमनात्मेति योजयति । न गन्धमात्मेति योजयति । न गन्धमनात्मेति योजयति । न रसमात्मेति योजयति । न रसमनात्मेति

योजयति । न स्पर्शमात्रेति योजयति । न स्पर्शमनात्मेति योज-
यति । न धर्मानात्मान इति योजयति । न धर्मानात्मान
इति योजयति । न चतुर्विज्ञानमात्रेति योजयति । न चतुर्विज्ञा-
नमनात्मेति योजयति । न ओचविज्ञानमात्रेति योजयति । न
ओचविज्ञानमनात्मेति योजयति । न प्राणविज्ञानमात्रेति योज-
यति । न प्राणविज्ञानमनात्मेति योजयति । न जिह्वाविज्ञानमा-
त्रेति योजयति । न जिह्वाविज्ञानमनात्मेति योजयति । न काय-
विज्ञानमात्रेति योजयति । न कायविज्ञानमनात्मेति योजयति ।
न मनोविज्ञानमात्रेति योजयति । न मनोविज्ञानामनात्मेति
योजयति । न चतुः संस्पर्शमात्रेति योजयति । न चतुः संस्पर्शम-
नात्मेति योजयति । न ओचसंस्पर्शमात्रेति योजयति । न ओच-
संस्पर्शमनात्मेति योजयति । न प्राणसंस्पर्शमात्रेति योजयति । न
प्राणसंस्पर्शमनात्मेति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शमात्रेति योजयति ।
न जिह्वासंस्पर्शमनात्मेति योजयति । न कायसंस्पर्शमात्रेति योज-
यति । न कायसंस्पर्शमनात्मेति योजयति । न मनः संस्पर्शमात्रेति
योजयति । न मनः संस्पर्शमनात्मेति योजयति । न चतुःसंस्पर्शप्रत्ययां
वेदानामात्रेति योजयति । न चतुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदानामनात्मेति
योजयति । न ओचसंस्पर्शप्रत्ययां वेदानामात्रेति योजयति । न ओच-
संस्पर्शप्रत्ययां वेदानामनात्मेति योजयति । न प्राणसंस्पर्शप्रत्ययां
वेदानामात्रेति योजयति । न प्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदानामनात्मेति
योजयति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदानामात्रेति योजयति । न
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदानामनात्मेति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां

वेदनामात्मेति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्मेति
 योजयति । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामात्मेति । योजयति न मनः
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्मेति योजयति । न पृथिवीधातुमात्मेति
 योजयति । न पृथिवीधातुमनात्मेति योजयति । नाऽब्धातुमात्मेति
 योजयति । नाऽब्धातुमनात्मेति योजयति । न तेजोधातुमात्मेति
 योजयति । न तेजोधातुमनात्मेति योजयति । न वायुधातुमात्मेति
 योजयति । न वायुधातुमनात्मेति योजयति । नाऽऽकाशधातुमात्मेति
 योजयति । नाऽऽकाशधातुमनात्मेति योजयति । न विज्ञानधातु-
 मात्मेति योजयति । न विज्ञानधातुमनात्मेति योजयति । नाऽवि-
 द्यामात्मेति योजयति । नाऽविद्यामनात्मेति योजयति । न संस्का-
 रानात्मानरुति योजयति । न संस्काराननात्मानरुति योजयति । न
 विज्ञानमात्मेति योजयति । न विज्ञानमनात्मेति योजयति । न
 नामरूपमात्मेति योजयति । न नामरूपमनात्मेति योजयति । न
 षडायतनमात्मेति योजयति । न षडायतनमनात्मेति योजयति । न
 स्पर्शमात्मेति योजयति । न स्पर्शमनात्मेति योजयति । न वेदना-
 मात्मेति योजयति । न वेदनामनात्मेति योजयति । न दृष्णामात्मेति
 योजयति । न दृष्णामनात्मेति योजयति । नोपादानमात्मेति योज-
 यति । नोपादानमनात्मेति योजयति । न भवमात्मेति योजयति । न
 भवमनात्मेति योजयति । न जातिमात्मेति योजयति । न जाति-
 मनात्मेति योजयति । न जरामरणमात्मेति योजयति । न जरा-
 मरणमनात्मेति योजयति । न दानपारमितामात्मेति योजयति ।
 न दानपारमितामनात्मेति योजयति । न ग्रीक्षपारमितामात्मेति

योजयति । न शीलपारमितामनात्मेति योजयति । न चान्तिपार-
मितामात्मेति योजयति । न चान्तिपारमितामनात्मेति योजयति ।
न वीर्यपारमितामात्मेति योजयति । न वीर्यपारमितामनात्मेति
योजयति । न ध्यानपारमितामात्मेति योजयति । न ध्यानपारमिता-
मनात्मेति योजयति । न प्रज्ञापारमितामात्मेति योजयति । न
प्रज्ञापारमितामनात्मेति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यतामात्मेति योज-
यति । नाऽध्यात्मशून्यतामनात्मेति योजयति । न वहिर्द्वाशून्यता-
मात्मेति योजयति । न वहिर्द्वाशून्यतामनात्मेति योजयति । नाऽ-
ध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यताम-
नात्मेति योजयति । न शून्यताशून्यतामात्मेति योजयति । न शून्य-
ताशून्यतामनात्मेति योजयति । न महाशून्यतामात्मेति योजयति ।
न महाशून्यतामनात्मेति योजयति । न परमाऽर्थशून्यतामात्मेति
योजयति । न परमाऽर्थशून्यतामनात्मेति योजयति । न संस्कृतशून्य-
तामात्मेति योजयति । न संस्कृतशून्यतामनात्मेति योजयति । ना-
ऽसंस्कृतशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यतामनात्मेति योज-
यति । नाऽत्यन्तशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतामनात्मेति
योजयति । नाऽनवराऽग्रशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽनवराग्रशून्य-
तामनात्मेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतामात्मेति योजयति ।
नाऽनवकारशून्यतामनात्मेति योजयति । न प्रकृतिशून्यतामात्मेति
योजयति । न प्रकृतिशून्यतामनात्मेति योजयति । न सर्वधर्मशून्य-
तामात्मेति योजयति । न सर्वधर्मशून्यतामनात्मेति योजयति । न
खलक्षणशून्यतामात्मेति योजयति । न खलक्षणशून्यतामनात्मेति

योजयति । नाऽनुपलभशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽनुपलभशून्य-
तामनात्मेति योजयति । नाऽभावशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽ-
भावशून्यतामनात्मेति योजयति । न स्वभावशून्यतामात्मेति योज-
यति । न स्वभावशून्यतामनात्मेति योजयति । नाऽभावस्वभावशून्य-
तामात्मेति योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतामनात्मेति योजयति ।
न स्रत्युपस्थानान्यात्मानौति योजयति । न कृत्युपस्थानान्यनात्मा-
नीति योजयति । न सम्यक् प्रहाणान्यात्मानौति योजयति । न
सम्यक् प्रहाणान्यनात्मानौति योजयति । न च्छद्धिपादानात्मानदति
योजयति । न च्छद्धिपादाननात्मानदति योजयति । नेन्द्रियाष्ठा-
त्मानौति योजयति । नेन्द्रियाष्ठात्मानौति योजयति । न बलान्य-
नात्मानौति योजयति । न बलान्यनात्मानौति योजयति । न बो-
ध्यङ्गान्यात्मानौति योजयति । न बोध्यङ्गान्यनात्मानौति योजयति ।
नाऽर्थ्याऽष्टाऽऽङ्गमार्गमात्मेति योजयति । नाऽर्थ्याऽष्टाऽऽङ्गमार्गमनात्मेति
योजयति । नाऽऽर्थ्यसत्यान्यात्मानौति योजयति । नाऽऽर्थ्यसत्यान्यना-
त्मानौति योजयति । न ध्यानान्यात्मानौति योजयति । न ध्यानान्य-
नात्मानौति योजयति । न प्रमाणान्यात्मानौति योजयति । न प्रमा-
णान्यनात्मानौति योजयति । नाऽऽरूपसमापत्तीरात्मेति योजयति ।
नाऽऽरूपसमापत्तीरनात्मेति योजयति । नाऽष्टौ विमोचानात्मान-
दति योजयति । नाऽष्टौ विमोचाननात्मानदति योजयति । न न-
वाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरात्मेति* योजयति । न नवाऽनुपूर्वविहार-

* आत्मानदति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

विमोक्षमुखान्यात्मानेति* योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-
 विमोक्षमुखान्यात्मानेति योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-
 विमोक्षमुखान्यात्मानेति योजयति । नाऽभिज्ञानात्मेति योजयति ।
 नाऽभिज्ञानमनात्मेति योजयति । न समाधीनात्मानइति योजयति
 न समाधीननात्मानइति योजयति । न धारणीमुखान्यात्मानेति
 योजयति । न धारणीमुखान्यात्मानेति योजयति । न दशतथागत-
 बलान्यात्मानेति योजयति । न दशतथागतबलान्यात्मानेति योज-
 यति । न वैशारद्यान्यात्मानेति योजयति । न वैशारद्यान्यात्मा-
 नेति योजयति । न प्रतिषम्बिदन्नात्मानइति योजयति । न प्रति-
 षम्बिदोऽनात्मानइति योजयति । न महामैत्रीमात्मेति योजयति ।
 न महामैत्रीमनात्मेति योजयति । न महाकरुणामात्मेति योज-
 यति । न महाकरुणामनात्मेति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिक
 बुद्धधर्मानात्मानइति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माना-
 त्मानइति योजयति । न श्रोतश्रापत्तिफलमात्मेति योजयति । न
 श्रोतश्रापत्तिफलमनात्मेति योजयति । न सङ्घदागामिफलमात्मेति
 योजयति । न सङ्घदागामिफलमनात्मेति योजयति । नाऽनागामि-
 फलमात्मेति योजयति । नाऽनागामिफलमनात्मेति योजयति । ना-
 ऽर्हन्त्वमात्मेति योजयति । नाऽर्हन्त्वमनात्मेति योजयति । न प्रत्येक-
 बोधिमात्मेति योजयति । न प्रत्येकबोधिमनात्मेति योजयति । न
 मार्गाऽऽकारज्ञतामात्मेति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतामनात्मेति
 योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतामात्मेति योजयति । न सर्वाऽऽकार-

* अनात्मानइति युक्तः प्रतिभाति ।

ज्ञतामनात्मेति योजयति । एवं चरन् शारदतीपुत्र बोधिसत्वो-
महासत्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं शान्तमिति योजयति । न रूपमशान्तमिति योजयति ।
न वेदनां शान्तेति योजयति । न वेदनामशान्तेति योजयति । न
संज्ञां शान्तेति योजयति । न संज्ञामशान्तेति योजयति । न संस्का-
रान् शान्ता इति योजयति । न संस्कारानशान्ता इति योजयति ।
न विज्ञानं शान्तमिति योजयति । न विज्ञानमशान्तमिति योज-
यति । न चक्षुः शान्तमिति योजयति । न चक्षुरशान्तमिति योज-
यति । न श्रोत्रं शान्तमिति योजयति । न श्रोत्रमशान्तमिति
योजयति । न घ्राणं शान्तमिति योजयति । न घ्राणमशान्तमिति
योजयति । न जिह्वां शान्तेति योजयति । न जिह्वामशान्तेति
योजयति । न कायं शान्तमिति योजयति । न कायमशान्तमिति*
योजयति । न मनः शान्तमिति योजयति । न मनोऽशान्तमिति
योजयति । न रूपं शान्तमिति योजयति । न रूपमशान्तमिति
योजयति । न शब्दं शान्तमिति योजयति । न शब्दमशान्तमिति
योजयति । न गन्धं शान्तमिति योजयति । न गन्धमशान्तमिति
योजयति । न रसं शान्तमिति योजयति । न रसमशान्तमिति
योजयति । न स्पर्शं शान्तमिति योजयति । न स्पर्शमशान्तमिति
योजयति । न धर्मान् शान्ताइति योजयति । न धर्मानशान्ताइति
योजयति । न चक्षुर्विज्ञानं शान्तमिति योजयति । न चक्षुर्विज्ञान-

* अशान्तेति पाठः क ।

मशान्तमिति योजयति । न ओचविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न ओचविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न प्राणविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न प्राणविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न जिह्वाविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न जिह्वाविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न कायविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न कायविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न मनोविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न मनोविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न ओचसंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न ओचसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न प्राणसंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न प्राणसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न कायसंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न कायसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न मनः संस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न मनःसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां^(१) वेदनां शान्तेति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न ओचसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शान्तेति योजयति । न ओचसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न प्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शान्तेति योजयति । न प्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शान्तेति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां

(१) कार्यं प्रत्ययते गच्छतीति प्रत्ययः कारणमितिरत्नप्रभा । प्रत्ययो-
ऽधौनप्रपथज्ञानविश्वासहेतुखिद्यमरः ।

वेदनां शान्तेति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति १
 योजयति । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शान्तेति योजयति । न
 मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न पृथिवीधातुं
 शान्ते*ति योजयति । न पृथिवीधातुमशान्तेति योजयति । नाऽब्धातुं
 शान्तेति योजयति । नाऽब्धातुमशान्तेति योजयति । न तेजोधातुं
 शान्तेति योजयति । न तेजोधातुमशान्तेति योजयति । न वायु-
 धातुं शान्तेति योजयति । न वायुधातुमशान्तेति योजयति ।
 नाऽऽकाशधातुं शान्तइति योजयति । नाऽऽकाशधातुमशान्तइति
 योजयति । न विज्ञानधातुं शान्तइति योजयति । न विज्ञानधातु-
 मशान्तइति योजयति । नाऽविद्यां^(१) शान्तेति योजयति । नाऽवि-
 द्यामशान्तेति योजयति । न संस्कारान् शान्ताइति योजयति । न
 संस्कारानशान्ताइति योजयति । न विज्ञानं शान्तमिति योजयति ।

* शान्तेति च पाठः ।

(१) क्षणिकेषु स्थिरत्वबुद्धिरविद्या । ततोरागद्वेषमोहाः संस्काराभवन्ति ।
 तेभ्येगर्भस्थस्यार्थं विज्ञानमुत्पद्यते । तस्माच्चाणयविज्ञानात् पृथिव्यादि
 चतुष्टयं नामाश्रयत्वान्नाम भवति । ततो रूपं सितसितात्मकं शुक्ल-
 शोणितं निष्पद्यते गर्भस्थकलजबुद्बुदाऽवस्था नामरूपपदार्थइति
 निष्कर्षः । विज्ञानं पृथिव्यादिचतुष्टयं रूपश्चेति षट् व्यायतनानियस्ये-
 न्द्रियजातस्य तत् षडायतनं । नामरूपेन्द्रियाणां मिथः संयोगः स्पर्शः ।
 ततः सुखादिकावेदना, तथा पुनर्विषयदृष्ट्या, तथा प्रवृत्तिरूपादानं ।
 तेन भवत्यस्माज्जन्तेति भवोधर्मादिस्ततोजातिर्देहजन्म पञ्चस्कन्धसमु-
 दायइति यावत् जातानां स्कन्धानां परिपाकोऽत्रास्कन्धः नाशोमरणम् ।
 इति शाररौकभाष्य टीका, रत्नप्रभा ।

न विज्ञानमग्रान्तमिति योजयति । न नामरूपं ग्रान्तमिति योजयति न नामरूपमग्रान्तमिति योजयति । न षडायतनं ग्रान्तमिति योजयति न षडायतनमग्रान्तमिति योजयति । न स्यर्गं ग्रान्तमिति योजयति न स्यर्गमग्रान्तमिति योजयति । न वेदनां ग्रान्तेति योजयति न वेदनामग्रान्तेति योजयति । न तृष्णां ग्रान्तेति योजयति न तृष्णामग्रान्तेति योजयति । नोपादानं ग्रान्तमिति* योजयति नोपादानमग्रान्तमिति† योजयति । न भवं ग्रान्तमिति योजयति न भवमग्रान्तमिति योजयति । न जातिं ग्रान्तेति योजयति न जातिमग्रान्तेति योजयति । न जरामरणं ग्रान्तमिति योजयति न जरामरणमग्रान्तमिति योजयति । न दानपारमितां ग्रान्तेति योजयति न दानपारमितामग्रान्तेति योजयति । न शीलपारमितां ग्रान्तेति योजयति न शीलपारमितामग्रान्तेति योजयति । न चान्तिपारमितां ग्रान्तेति योजयति न चान्तिपारमितामग्रान्तेति योजयति न वीर्यपारमितां ग्रान्तेति योजयति न वीर्यपारमितामग्रान्तेति योजयति । न ध्यानपारमितां ग्रान्तेति योजयति न ध्यानपारमितामग्रान्तेति योजयति । न प्रज्ञापारमितां ग्रान्तेति योजयति न प्रज्ञापारमितामग्रान्तेति योज-

* अग्रान्तेति च पुस्तके पाठः, एवं परत्र ग्रान्तेति अग्रान्तेति पु० नपु० सङ्गयोर्विशेष्यत्वेऽपि प्रयोगः । पुस्तकचतुष्टये दृश्यते ।

† ग्रान्त इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः । एवं परत्र घातुशब्द विशेष्य स्थले ग्रान्त इति अग्रान्त इति सर्वत्र पाठः ख, ग, घ, पुस्तकेषु दृश्यते ।

यति । नाऽध्यात्मशून्यतां ग्रान्तेति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यता-
मग्रान्तेति योजयति । न वचिद्धाशून्यतां ग्रान्तेति योजयति । न
वचिद्धाशून्यतामग्रान्तेति योजयति । नाऽध्यात्मवचिद्धाशून्यतां
ग्रान्तेति योजयति । नाऽध्यात्मवचिद्धाशून्यतामग्रान्तेति योजयति ।
न शून्यताशून्यतां ग्रान्तेति योजयति । न शून्यताशून्यताम-
ग्रान्तेति योजयति । न महाशून्यतां ग्रान्तेति योजयति ।
न महाशून्यतामग्रान्तेति योजयति । न परमार्थशून्यतां ग्रान्तेति
योजयति । न परमार्थशून्यतामग्रान्तेति योजयति । न संस्कृत-
शून्यतां ग्रान्तेति योजयति । न संस्कृतशून्यतामग्रान्तेति योज-
यति । नाऽसंस्कृतशून्यतां ग्रान्तेति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यताम-
ग्रान्तेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां ग्रान्तेति योजयति । नाऽत्य-
न्तशून्यतामग्रान्तेति योजयति । नाऽनवराऽद्यशून्यतां ग्रान्तेति योज-
यति । नाऽनवराऽद्यशून्यतामग्रान्तेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां
ग्रान्तेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतामग्रान्तेति योजयति । न
प्रकृतिशून्यतां ग्रान्तेति योजयति । न प्रकृतिशून्यतामग्रान्तेति योज-
यति । न सर्व्वधर्मशून्यतां ग्रान्तेति योजयति । न सर्व्वधर्मशून्यता-
मग्रान्तेति योजयति । न खल्लक्षणशून्यतां ग्रान्तेति योजयति । न
खल्लक्षणशून्यतामग्रान्तेति योजयति । नाऽनुपलक्ष्यशून्यतां ग्रान्तेति
योजयति । नाऽनुपलक्ष्यशून्यतामग्रान्तेति योजयति । नाऽभावशून्यतां
ग्रान्तेति योजयति । नाऽभावशून्यतामग्रान्तेति योजयति । न
खभावशून्यतां ग्रान्तेति योजयति । न खभावशून्यतामग्रान्तेति
योजयति । नाऽभावखभावशून्यतां ग्रान्तेति योजयति । नाऽभावख-

भावशून्यतामग्रान्तेति योजयति । न स्मृत्युपस्थानानि ग्रान्तानीति योजयति । न स्मृत्युपस्थानान्यग्रान्तानीति योजयति । न सम्यक् गृह्याणानिग्रान्तानीति । योजयति न सम्यक् गृह्याणान्यग्रान्तानीति योजयति । न अद्विपादान् ग्रान्ताइति योजयति । न अद्विपादानग्रान्ताइति योजयति । नेन्द्रियाणिग्रान्तानीति योजयति । नेन्द्रियाण्यग्रान्तानीति योजयति । न बलानिग्रान्तानीति योजयति । न बलान्यग्रान्तानीति योजयति । न बोध्यङ्गानिग्रान्तानीति योजयति । न बोध्यङ्गान्यग्रान्तानीति योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं ग्रान्त*मिति योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गमग्रान्तमिति योजयति । न ध्यानानिग्रान्तानीति योजयति । न ध्यानान्यग्रान्तानीति योजयति । नाऽऽप्रमाणानिग्रान्तानीति योजयति । नाऽऽप्रमाणान्यग्रान्तानीति योजयति । नाऽऽरूप्यसमापत्तौः ग्रान्ताइति योजयति । नाऽऽरूप्यसमापत्तौरग्रान्ताइति योजयति । न विमोचान् ग्रान्ताइति योजयति । न विमोचानग्रान्ताइति योजयति । न नवाऽऽनुपूर्वविहारसमापत्तौः ग्रान्ताइति योजयति । न नावऽऽनुपूर्वविहारसमापत्तौरग्रान्ताइति योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽऽप्रणिहितविमोचमुखानि ग्रान्तानीति योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽऽप्रणिहितविमोचमुखान्यग्रान्तानीति योजयति । नाऽभिज्ञाः ग्रान्ताइति योज-

* नाऽऽर्यसंख्यानिग्रान्तानीति योजयति नाऽऽर्यसंख्यानिग्रान्तानीति योजयति घ पाठः ।

† ग्रान्तइति ख, ग, घ, पुस्तकेषु पाठः

‡ नाऽनुपूर्वेति च पाठः

यति । नाऽभिज्ञानशान्तादिति योजयति । न समाधीन् शान्तादिति योजयति । न समाधीनशान्तादिति योजयति । न धारणीमुखानि शान्तानौति योजयति । न धारणीमुखान्यशान्तानीति योजयति । न दशतथागतबलानिशान्तानीति योजयति । न दशतथागतबलान्यशान्तानीति योजयति । न चत्वारिवैशारद्यानि शान्तानीति योजयति । न चत्वारिवैशारद्यान्यशान्तानीति योजयति । न चतस्रः प्रतिमंबिदः शान्तादिति योजयति । न चतस्रः प्रतिमंबिदोऽशान्ता इति योजयति । न महामैत्री शान्तेति योजयति । न महामैत्री-मशान्तेति योजयति । न महाकरुणं शान्तेति योजयति । न महाकरुणामशान्तेति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् शान्तादिति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् शान्ता इति योजयति । न श्रोत-आपत्तिफलं शान्तमिति योजयति । न श्रोत-आपत्तिफलमशान्तमिति योजयति । न सहदागामिफलं शान्तमिति योजयति न सहदागामिफलमशान्तमिति योजयति । नाऽनागामिफलं शान्तमिति योजयति नाऽनागामिफलमशान्तमिति योजयति । नाऽर्हत्त्वं शान्तमिति योजयति नाऽर्हत्त्वमशान्तमिति योजयति । न प्रत्येकबोधिं शान्तदिति योजयति न प्रत्येकबोधिमशान्तदिति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां शान्तेति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतामशान्तेति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतां शान्तेति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतामशान्तेति योजयति । एवं चरन् शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहाभक्तः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
युज्यमानो नरूपं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न वेदनां
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न संज्ञां शून्यमिति वाऽ-
शून्यमिति वा युज्यते । न संस्काराः शून्याइति वाऽशून्याइति वा
युज्यते । न विज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न
चक्षुः शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न श्रोत्रं शून्यमिति
वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न घ्राणं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा
युज्यते । न जिह्वां शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न कायं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न मनः शून्यमिति वाऽ-
शून्यमिति वा युज्यते । न रूपं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा
युज्यते । न शब्दं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न गन्धं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न रसं शून्यमिति वाऽ-
शून्यमिति वा युज्यते । न स्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा
युज्यते । न धर्मान् शून्याइति वाऽशून्याइति वा युज्यते । न चक्षु-
र्विज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न घ्राणविज्ञानं शून्यमिति
वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न जिह्वाविज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्य-
मिति वा युज्यते । न कायविज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा
युज्यते । न मनोविज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न
चक्षुः संस्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शं शून्यमिति

वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न जिज्ञासंस्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्य-
मिति वा युज्यते । न कायसंस्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्यमि-
तुज्यते । न मनःसंस्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते ।
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न जिज्ञा-
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न काय-
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न मनः
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न पृथिवी-
धातुं शून्य*मिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । नाऽम्हातुं शून्यमिति
वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न तेजोधातुं शून्यमिति वाऽशून्यमिति
वा युज्यते । न वायुधातुं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते ।
नाऽऽकाशधातुं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न विज्ञान-
धातुं शून्यइति वाऽशून्यइति वा युज्यते । नाविद्यां शून्येति वाऽ-
शून्येति वा युज्यते । न संस्कारान् शून्याइति वाऽशून्याइति वा
युज्यते । न विज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न
नामरूपं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न षड्भायतनं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न स्पर्शं शून्यमिति वाऽ-

* ख, ग, घ, च पुस्तकेषु शून्य इति वा अशून्य इति वा पाठः । एवं
सर्वत्र धातुशब्दविशेषस्थले दृश्यते ।

† शून्येति अशून्येति, च पुस्तके पाठः । ख, ग, घ, च पुस्तकेषु शून्याइति
अशून्य, इति यथायथं पाठः ।

शून्यमिति वा युज्यते । न वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।
 न दृष्ट्यां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नोपादानं शून्यमिति
 वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न भवं शून्यदिति वाऽशून्यदिति वा
 युज्यते । न जातिं शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न जरामरणं
 शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न दानपारमितां शून्येति
 वाऽशून्येति वा युज्यते । न शीलपारमितां शून्येति वाऽशून्येति
 वा युज्यते । न चान्तिपारमितां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।
 न वीर्यपारमितां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न ध्यानपार-
 मितां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न प्रज्ञापारमितां शून्येति
 वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा
 युज्यते । न वहिर्द्धांशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । ना-
 ऽध्यात्मवहिर्द्धांशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न शून्यता
 शून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न महाशून्यतां शून्येति
 वाऽशून्येति वा युज्यते । न परमार्थशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति
 वा युज्यते । न संस्कृतशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।
 नाऽसंस्कृतशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतां
 शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽनवरागशून्यतां शून्येति वाऽ-
 शून्येति वा युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा
 युज्यते । न प्रकृतिशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न
 सर्वधर्मशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न खलक्षणशून्यतां
 शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽनुपलभशून्यतां शून्येति वाऽ-
 शून्येति वा युज्यते । नाऽभावशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।

न स्वभावशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽभावस्वभाव-
 शून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न स्मृत्युपस्थानानिशून्या-
 नीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न सम्यक् ग्रहाणानि शून्या-
 नीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । नर्द्धिपादान् शून्यादिति वाऽ-
 शून्यादिति वा युज्यते । नेन्द्रियाणि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा
 युज्यते । नबलानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न
 बोध्यङ्गानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्ग-
 मार्गं शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । नार्थ्यसत्यानि शून्यानीति
 वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न ध्यानानि शून्यानीति वाऽशून्या-
 नीति वा युज्यते । नाऽप्रमाणानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा
 युज्यते । नाऽऽह्यममापत्तीः शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते ।
 नाऽष्टौ विमोक्षान् शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न नवा-
 ऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न
 शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि शून्यानीति वाऽशून्या-
 नीति वा युज्यते । नाभिज्ञाः शून्यादिति वा अशून्यादिति वा
 युज्यते । न समाधीन् शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न
 धारणीमुखानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न तथा-
 गतबलानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न वैशारद्यानि
 शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न प्रतिसंविदः शून्यादिति
 वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न महामैत्री शून्येति वाऽशून्येति वा
 युज्यते । न महाकरुणां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽऽवे-
 णिकबुद्धधर्मान् शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न श्रोत-

आपत्तिफलं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न सद्दागामि-
फलं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । नाऽनागामिफलं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । नाऽईत्वं शून्यमिति वाऽशून्य-
मिति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिं शून्यइति वाऽशून्यइति वा
युज्यते । न सर्वज्ञतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न
मार्गाऽऽकारज्ञतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न सर्वाऽऽकार-
ज्ञतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । एवं चरन् शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न
वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न मञ्जां निमित्तेति
निमित्तेति वा युज्यते । न संस्कारान् निमित्ताइति वाऽनिमि-
इति वा युज्यते । न विज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति
युज्यते । न चक्षुर्निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते ।
न श्रोत्रं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न घ्राणं
निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न जिह्वां निमि-
त्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न कायं निमित्तमिति
वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न मनोनिमित्तमिति वाऽनिमित्त-
मिति वा युज्यते । न रूपं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
युज्यते । न शब्दं निमित्तइति वाऽनिमित्तइति वा युज्यते । न
गन्धं निमित्तइति वाऽनिमित्तइति वा युज्यते । न रसं निमित्तमिति

* निमित्तेति अनिमित्तेति ख, ग, घ पुस्तकेषु यथायथं पाठः ।

वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न स्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्त-
 मिति वा युज्यते । न धर्मान् निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति
 वा युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानं निमित्तमिति वा अनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न घ्राणविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न जिह्वाविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न कायविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न मनोविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न कायसंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न मनः संस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वा अनि-
 मित्तेति वा युज्यते । न पृथिवीधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्त-
 मिति वा युज्यते । नाऽद्भातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा

युज्यते । न तेजोधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते ।
 न वायुधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽ-
 ऽकाशधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न
 विज्ञानधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽविद्यां
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न संस्कारान् निमित्ता-
 इति वाऽनिमित्ताइति वा युज्यते । न विज्ञानं निमित्तमिति
 वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न नामरूपं निमित्तमिति वाऽनि-
 मित्तमिति वा युज्यते । न षडायतनं निमित्तमिति वाऽनिमित्त-
 मिति वा युज्यते । न स्थं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न
 दृष्णां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नोपादानं निमित्त-
 मिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न भवं* निमित्तमिति
 वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न जातिं निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न जराभरणं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न दानपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते ।
 न शीलपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न
 चान्तिपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न
 वीर्यपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न ध्यान-
 पारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न प्रज्ञापारमितां
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां निमि-
 त्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न वहिर्द्वांशून्यतां निमित्तेति

* निमित्तमिति अनिमित्तमिति ख, ग, घ पुस्तकेषु पाठः ।

वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽध्यात्मवद्भिर्द्धांशून्यतां निमित्तेति
 वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न शून्यताशून्यतां निमित्तेति वाऽनि-
 मित्तेति वा युज्यते । न महाशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न परमाऽर्थशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा
 युज्यते । न संस्कृतशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते ।
 नाऽसंस्कृतशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽत्यन्त-
 शून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽनवराऽद्यशून्यतां
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न प्रकृतिशून्यतां निमित्तेति
 वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न सर्वधर्माशून्यतां निमित्तेति वाऽनि-
 मित्तेति वा युज्यते । न खलक्षणशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा
 युज्यते । नाऽभावशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते ।
 न खभावशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽभाव-
 खभावशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न स्मृत्युप-
 स्थानानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । न सम्यक्
 प्रहाणानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । नर्द्धि-
 पादान् निमित्ता*निति वाऽनिमित्तानिति वा युज्यते । नेन्द्रियाणि
 निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । न बलानि निमि-
 त्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । न बोध्यज्ञानि निमि-

* निमित्ता इति ख, घ पुस्तकयोः पाठः ।

क्षानोति वाऽनिमित्तानोति वा युज्यते । नाऽऽख्याऽष्टाऽङ्गमार्गं
 निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽऽख्यसत्यानि
 निमित्तानोति वाऽनिमित्तानोति वा युज्यते । न ध्यानानि
 निमित्तानोति वाऽनिमित्तानोति वा युज्यते । नाऽप्रमाणानि
 निमित्तानोति वाऽनिमित्तानोति वा युज्यते । नाऽऽरूपसमापत्ती-
 निर्मित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न विमोचान्
 निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न नवाऽनुपूर्वविहार-
 समापत्तीर्निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न शून्यता-
 ऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि निमित्तानोति वाऽनिमित्ता-
 नोति वा युज्यते । नाऽभिज्ञानिमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा
 युज्यते । न समाधीन् निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते ।
 न धारणीमुखानि निमित्तानोति वाऽनिमित्तानोति वा युज्यते ।
 न तथागतबलानि निमित्तानोति वाऽनिमित्तानोति वा युज्यते ।
 न वैशारद्यानि निमित्तानोति वाऽनिमित्तानोति वा युज्यते ।
 न प्रतिसम्बिदोनिमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न
 महामैत्रीं निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न महाकरुणं
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्ध-
 धर्मान् निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न श्रोतश्रा-
 पत्तिफलं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न सङ्गदा-
 गामिफलं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽना-
 गामिफलं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽर्हत्वं
 निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिं

निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न सर्व्वज्ञतां निमित्त-
 तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञतां निमित्तेति
 वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञतां निमित्तेति
 वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । एवञ्चरञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहा-
 सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न रूपं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते* । न
 वेदनां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न संज्ञां प्रणि-
 हितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते† । न संस्कारान् प्रणिहिताइति
 वाऽप्रणिहिता इति वा युज्यते । न विज्ञानं प्रणिहितमिति
 वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न चक्षुः प्रणिहितमिति वाऽप्रणि-
 हितमिति वा युज्यते । न श्रोत्रं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति
 वा युज्यते । न घ्राणं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते ।
 न जिह्वां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न कायं
 प्रणिहितइति वाऽप्रणिहितइति वा युज्यते । न मनः प्रणिहित-
 मिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न रूपं प्रणिहितमिति
 वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न शब्दं प्रणिहितइति वाऽप्रणि-
 हितइति वा युज्यते । न गन्धं प्रणिहितइति वाऽप्रणिहितइति वा
 युज्यते । न रसं प्रणिहितइति वाऽप्रणिहितइति वा युज्यते । न स्पर्शं
 प्रणिहितइति वाऽप्रणिहितइति वा युज्यते । न धर्मान् प्रणिहिताइति

* घ पुस्तके सर्व्वत्रप्रणिहितमिति पाठः ।

† प्रणिहितमिति अप्रणिहितमिति ख, ग, घ पुस्तकेषु पाठः । एवं परत्र ।

वायुधातुं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । नाऽ-
 ऽकाशधातुं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न
 विज्ञानधातुं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते ।
 नाऽविद्यां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न संस्कारान्
 प्रणिहिताइति वाऽप्रणिहिताइति वा युज्यते । न विज्ञानं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न नामरूपं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न षडायतनं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न स्थं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न वेदनाप्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न दृष्णाप्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति
 वा युज्यते । नोपादानं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते ।
 न भवं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न जातिं
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न जरामरणं प्रणिहितमिति
 वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न दानपारमितां प्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न शीलपारमितां प्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न चान्तिपारमितां प्रणिहितेति वाऽ-
 प्रणिहितेति वा युज्यते । न वीर्यपारमितां प्रणिहितेति वाऽप्रणि-
 हितेति वा युज्यते । न ध्यानपारमितां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहि-
 तेति वा युज्यते । न प्रज्ञापारमितां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति
 वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा
 युज्यते । न वहिर्द्वांशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते ।
 नाऽध्यात्मवहिर्द्वांशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते ।

न शून्यताशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न
 मूहाशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न परमाऽर्थ-
 शून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न संकृतशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽसंकृतशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽनवराऽप्रशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न प्रकृतिशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न सर्वधर्माशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न खलचणशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽभावशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न स्वभावशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽभावस्वभावशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न सृष्ट्युपस्थानानि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न सम्यक्प्रहाणानि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नर्द्धिपादान्
 प्रणिहितादिति वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । नेन्द्रियाणि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न बलानि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न बोध्यङ्गानि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न मार्गं
 प्रणिहितदिति वाऽप्रणिहितदिति वा युज्यते । नाऽऽर्थ्यमत्थानि

प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न ध्यायानि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नाऽप्रमाणानि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नाऽऽरूप्यसमापत्तौः
 प्रणिहितादति वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते । नाऽष्टौविमोचान्
 प्रणिहितादति वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते । न नवाऽनुपूर्व-
 विहरसमापत्तौः प्रणिहितादति वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते ।
 न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि प्रणिहितानीति
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नाऽभिज्ञाः प्रणिहितादति
 वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते । न समाधीन् प्रणिहितादति
 वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते । न धारणीमुखानि प्रणिहितानीति
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न तथागतबलानि प्रणिहितानीति
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न वैशारद्यानि प्रणिहितानीति
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न प्रतिसम्बिदः प्रणिहितादति
 वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते । न महामैत्रीं प्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न महाकरुणां प्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान्
 प्रणिहितादति वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते । न श्रोतश्रापत्तिफलं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न सहादागामिफलं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । नाऽजागामिफलं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । नाऽर्हत्त्वं प्रणिहित-
 मिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिं प्रणिहितदति
 वाऽप्रणिहितदति वा युज्यते । न सर्वज्ञतां प्रणिहितेति

शाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञतां प्रणिहितेति
शाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञतां प्रणिहितेति
वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । एवञ्चरञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तदति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरचरूपमुत्पद्यतेइति वा निरुध्यतेइति वा युज्यते । न वेदनामुत्प-
द्यतइति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न संज्ञामुत्पद्यतइति
वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न संस्कारान् उत्पद्यन्तइति वा
निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न विज्ञानमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
वा युज्यते । न चक्षुरुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
न श्रोत्रमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
प्राणमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न जिह्वामुत्पद्यतइति
वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न कायमुत्पद्यतइति वा निरुध्यत-
इति वा युज्यते । न मनउत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
न रूपमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न शब्दमुत्पद्यत-
इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न गन्धमुत्पद्यतइति वा
निरुध्यतइति वा युज्यते । न रसमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
वा युज्यते । न स्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
धर्मानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न चक्षुर्विज्ञान-
मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न श्रोत्रविज्ञान-
मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न प्राणविज्ञान-
मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न जिह्वाविज्ञानमुत्प-

द्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न कायविज्ञानमुत्पद्यतइति
 वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न मनोविज्ञानमुत्पद्यतइति वा
 निरुध्यतइति वा युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यत
 इति वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
 वा युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 न जिह्वासंस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न काद-
 संस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न मनः संस्पर्श-
 मुत्पद्यतइति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां*
 वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्श-
 प्रत्ययां वेदनामुत्पद्यत इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा
 युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
 वा युज्यते । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यत
 इति वा युज्यते । न पृथिवीधातुमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
 वा युज्यते । नाऽऽधातुमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 तेजोधातुमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न वायुधातु-
 मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽऽकाशधातुमुत्पद्यत-
 इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न विज्ञानधातुमुत्पद्यतइति वा
 निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽविद्यामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति

* न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां ख, ग, घ, च पुस्तके पाठः । एवं परत्र ।

वा युज्यते । न संस्कारानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते ।
 विज्ञानमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न नामरूप-
 मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न षडायतनमुत्पद्यत-
 मइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न स्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरु-
 ध्यतइति वा युज्यते । न वेदनामुत्पद्यत इति वा निरुध्यतइति
 वा युज्यते । न तृणामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 नोपादानमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न भवमुत्पद्यत-
 इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न जातिमुत्पद्यतइति वा
 निरुध्यतइति वा युज्यते । न जरामरणमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
 वा युज्यते । न दानपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा
 युज्यते । न श्रौतपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा
 युज्यते । न चान्तिपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 न वीर्यपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 ज्ञानपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न प्रज्ञा-
 पारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्य-
 तामुत्पद्यतइति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न वहिर्द्विशून्यता-
 मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽध्यात्मवहिर्द्विशून्य-
 तामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न शून्यताशून्यतामु-
 त्यद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न महाशून्यतामुत्पद्यतइति
 वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न परमार्थशून्यतामुत्पद्यतइति वा
 निरुध्यतइति वा युज्यते । न संस्कृतशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरु-
 ध्यतइति वा युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति

वा युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 नाऽनवराऽयशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 नाऽनवकारशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 प्रकृतिशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 सर्वधर्मशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 खल्लक्षणशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽनुप-
 लब्धशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽभाव-
 शून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 खभावशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 नाऽभावखभावशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 स्मृत्युपस्थानान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न सम्यक्-
 प्रहाणान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । नर्द्धिपादानु-
 त्यद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । नेन्द्रियाण्युत्पद्यन्तइति
 वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न ब्रह्मान्युत्पद्यन्तइति वा
 निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न बोध्यज्ञान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्त-
 इति वा युज्यते । नाऽऽर्थ्याऽष्टाऽङ्गमार्गमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
 वा युज्यते । नाऽऽर्थ्यसत्यान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा
 युज्यते । न ध्यानान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते ।
 नाऽप्रमाणान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते ।
 नाऽऽह्यसमापत्तीः उत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते ।
 नाऽष्टौविमोचानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न
 नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः उत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा

युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । नाऽभिज्ञाउत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न समाधीनुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न धारणीमुखान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न तथागतबलान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न वैशारद्यान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न प्रतिषम्बिदः उत्प२ इति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न महाभैत्रीमुत्पद्यत इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न महाकरुणामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽऽवेणिकबुद्धधर्मान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न श्रोतश्रापत्तिफलमुत्पद्यतइति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न मङ्गहागामिफलमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽनागामिफलमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽर्हत्त्वमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । एवञ्च-
रञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नरूपमतीतमिति युज्यते । न रूपमनागतमिति युज्यते । न रूपं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न वेदनामतीतेति युज्यते । न वेदनामनागतेति युज्यते । न वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न

संज्ञामतीतेति युज्यते । न संज्ञामनागतेति युज्यते । न संज्ञां
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न संस्कारानतीताइति युज्यते । न
 संस्काराननागताइति युज्यते । न संस्कारान् प्रत्युत्पन्नाइति
 युज्यते । न विज्ञानमतीतमिति युज्यते । न विज्ञानमनागतमिति
 युज्यते । न विज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न चक्षुरतीतमिति
 युज्यते । न चक्षुरनागतमिति युज्यते । न चक्षुः प्रत्युत्पन्नमिति
 युज्यते । न श्रोत्रमतीतमिति युज्यते । न श्रोत्रमनागतमिति
 युज्यते । न श्रोत्रं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न घ्राणमतीतमिति
 युज्यते । न घ्राणमनागतमिति युज्यते । न घ्राणं प्रत्युत्पन्नमिति
 युज्यते । न जिह्वामतीतेति युज्यते । न जिह्वामनागतेति
 युज्यते । न जिह्वां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न कायमर्षतमिति
 युज्यते । न कायमनागतमिति युज्यते । न कायं प्रत्युत्पन्नमिति
 युज्यते । न मनोऽतीतमिति युज्यते । न मनोऽनागतमिति
 युज्यते । न मनः प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न रूपमतीतमिति
 युज्यते । न रूपमनागतमिति युज्यते । न रूपं प्रत्युत्पन्नमिति
 युज्यते । न शब्दमतीतमिति युज्यते । न शब्दमनागतमिति
 युज्यते । न शब्दं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न गन्धमतीतमिति
 युज्यते । न गन्धमनागतमिति युज्यते । न गन्धं प्रत्युत्पन्नमिति
 युज्यते । न रसमतीतमिति युज्यते । न रसमनागतमिति
 युज्यते । न रसंप्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न स्पर्शमतीतमिति युज्यते ।
 न स्पर्शमनागतमिति युज्यते । न स्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते ।
 न धर्मानतीताइति युज्यते । न धर्माननागताइति युज्यते ।

न धर्मान् प्रत्युत्पन्नादिति युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानमतीतमिति युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानमनागतमिति युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न ओचविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न ओचविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न ओचविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न जिह्वाविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न जिह्वाविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न जिह्वाविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न कायविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न कायविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न कायविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न मनोविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न मनोविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न मनोविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते* । न चक्षुःसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न ओचसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न ओचसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न ओचसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शं प्रत्यु-

* संस्पर्शशब्दविशेषणानामतीतानामतप्रत्युत्पन्नशब्दानां पुंसिप्रयोगः च-
पुस्तके दृश्यते ।

त्यन्मिति युज्यते । न मनःसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न मनः-
 संस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न मनःसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते ।
 न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्श-
 प्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते ।
 न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां
 वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति
 युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न घ्राण-
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां
 वेदनामतीतेति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति
 युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न
 कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां
 वेदनामनागतेति युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते । न मनः-
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां
 वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न पृथिवीधातुमतीतइति युज्यते ।
 न पृथिवीधातुमनागतइति युज्यते । न पृथिवीधातुं प्रत्युत्पन्नइति
 युज्यते । नाऽब्धातुमतीतइति युज्यते । नाऽब्धातुमनागतइति
 युज्यते । नाऽब्धातुं प्रत्युत्पन्नइति युज्यते । न तेजोधातुमतीतइति
 युज्यते । न तेजोधातुमनागतइति युज्यते । न तेजोधातुं प्रत्यु-
 त्पन्नइति युज्यते । न वायुधातुमतीतइति युज्यते । न वायुधातु-
 मनागतइति युज्यते । न वायुधातुं प्रत्युत्पन्नइति युज्यते । नाऽऽ-

काश्रधातुमतीतइति युज्यते । नाऽऽकाश्रधातुमनागतइति युज्यते ।
 नाऽऽकाश्रधातुं प्रत्युत्पन्नइति युज्यते । न विज्ञानधातुमतीतइति
 युज्यते । न विज्ञानधातुमनागतइति युज्यते । न विज्ञानधातुं
 प्रत्युत्पन्नइति युज्यते । नाऽविद्यामतीतेति युज्यते । नाऽविद्यामना-
 गतेति युज्यते । नाऽविद्यां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न संस्कारानतीता-
 इति युज्यते । न संस्काराननागताइति युज्यते । न संस्कारान्
 प्रत्युत्पन्नाइति युज्यते । न विज्ञानमतीतमिति युज्यते । न विज्ञान-
 मनागतमिति युज्यते । न विज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न
 नामरूपमतीतमिति युज्यते । न नामरूपमनागतमिति युज्यते ।
 न नामरूपं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न षडायतनमतीतमिति
 युज्यते । न षडायतनमनागतमिति युज्यते । न षडायतनं प्रत्युत्पन्न-
 मिति युज्यते । न स्पर्शमतीतमिति युज्यते । न स्पर्शमनागतमिति
 युज्यते । न स्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न वेदनामतीतेति
 युज्यते । न वेदनामनागतेति युज्यते । न वेदनां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न दृष्णामतीतेति युज्यते । न दृष्णामनागतेति युज्यते ।
 न दृष्णां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नोपादानमतीतमिति युज्यते ।
 नोपादानमनागतमिति युज्यते । नोपादानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते ।
 न भवमतीतमिति युज्यते । न भवमनागतमिति युज्यते । न भवं
 प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न जातिमतीतेति युज्यते । न जातिमना-
 गतेति युज्यते । न जातिं प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न जरामरणमतीत-

* भवशब्दविशेषणानामतीतादिशब्दानां क्लौबजिह्वे प्रयोगः पुस्तक-
 पक्षके दृश्यते ।

मिति युज्यते । न जरामरणमनागतमिति युज्यते । न जरामरणं
 प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न दानपारमितामतीतेति युज्यते । न
 दानपारमितामनागतेति युज्यते । न दानपारमितां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न शीलपारमितामतीतेति युज्यते । न शीलपारमिता-
 मनागतेति युज्यते । न शीलपारमितां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न चान्ति-
 पारमितामतीतेति युज्यते । न चान्तिपारमितामनागतेति युज्यते ।
 न चान्तिपारमितां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न वीर्यपारमितामतीतेति
 युज्यते । न वीर्यपारमितामनागतेति युज्यते । न वीर्यपारमितां
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न ध्यानपारमितामतीतेति युज्यते । न
 ध्यानपारमितामनागतेति युज्यते । न ध्यानपारमितां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न प्रज्ञापारमितामतीतेति युज्यते । न प्रज्ञापारमिता-
 मनागतेति युज्यते । न प्रज्ञापारमितां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 नाऽध्यात्मशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतामनागतेति
 युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न वहिर्द्वाशून्य-
 तामतीतेति युज्यते । न वहिर्द्वाशून्यतामनागतेति युज्यते । न
 वहिर्द्वाशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामती-
 तेति युज्यते । नाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामनागतेति युज्यते ।
 नाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न शून्यताशून्यता-
 मतीतेति युज्यते । न शून्यताशून्यतामनागतेति युज्यते । न
 शून्यताशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न महाशून्यतामतीतेति युज्यते
 न महाशून्यतामनागतेति युज्यते । न महाशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न परमाऽर्थशून्यतामतीतेति युज्यते । न परमाऽर्थशून्य-

तामनागतेति युज्यते । न परमाऽर्थशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 न संस्कृतशून्यतामतीतेति युज्यते । न संस्कृतशून्यतामनागतेति
 युज्यते । न संस्कृतशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यताम-
 तीतेति युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यतामनागतेति युज्यते । नाऽसंस्कृत-
 शून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतामतीतेति युज्यते ।
 नाऽत्यन्तशून्यतामनागतेति युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । नाऽनवराऽप्यशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽनवराऽप्यशून्य-
 तामनागतेति युज्यते । नाऽनवराऽप्यशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 नाऽनवकारशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽनवकारशून्यतामनागतेति
 युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न प्रकृतिशून्यता-
 मतीतेति युज्यते । न प्रकृतिशून्यतामनागतेति युज्यते । न प्रकृति-
 शून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न सर्वधर्मशून्यतामतीतेति युज्यते ।
 न सर्वधर्मशून्यतामनागतेति युज्यते । न सर्वधर्मशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न खलचणशून्यतामतीतेति युज्यते । न खलचणशून्यता-
 मनागतेति युज्यते । न खलचणशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 नाऽनुपलम्भशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यतामनागतेति
 युज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽभावशून्यता-
 मतीतेति युज्यते । नाऽभावशून्यतामनागतेति युज्यते । नाऽभावशून्यतां
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न खभावशून्यतामतीतेति युज्यते । न खभाव-
 शून्यतामनागतेति युज्यते । न खभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 नाऽभावखभावशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽभावखभावशून्यतामना-
 गतेति युज्यते । नाऽभावखभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न

स्मृत्युपस्थानान्यतीतानीति युज्यते । न स्मृत्युपस्थानान्यनागतानीति
 युज्यते । न स्मृत्युपस्थानानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न सम्यक्-
 प्रहाणान्यतीतानीति युज्यते । न सम्यक्प्रहाणान्यनागतानीति
 युज्यते । न सम्यक्प्रहाणानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नर्द्धिंपादा-
 नतीताइति युज्यते । नर्द्धिंपादाननागता इति युज्यते । नर्द्धिंपादान्
 प्रत्युत्पन्ना इति युज्यते । नेन्द्रियाण्यतीतानीति युज्यते । नेन्द्रियाण्य-
 नागतानीति युज्यते । नेन्द्रियाणि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न
 बलान्यतीतानीति युज्यते । न बलान्यनागतानीति युज्यते । न
 बलानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न बोध्यङ्गान्यतीतानीति युज्यते ।
 न बोध्यङ्गान्यनागतानीति युज्यते । न बोध्यङ्गानि प्रत्युत्पन्नानीति
 युज्यते । नाऽऽर्थ्याऽष्टाऽङ्गमार्गमतीतइति युज्यते । नाऽऽर्थ्याऽष्टाऽङ्ग-
 मार्गमनागतइति युज्यते । नाऽर्थ्याऽष्टाऽङ्गमार्गं प्रत्युत्पन्नइति
 युज्यते । नाऽऽर्थ्यसत्यान्यतीतानीति युज्यते । नाऽऽर्थ्यसत्यान्यनागता-
 नीति युज्यते । नाऽऽर्थ्यसत्यानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न
 ध्यानान्यतीतानीति युज्यते । न ध्यानान्यनागतानीति युज्यते ।
 न ध्यानानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नाऽप्रमाणान्यतीतानीति
 युज्यते । नाऽप्रमाणान्यनागतानीति युज्यते । नाऽप्रमाणानि
 प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नाऽऽह्यसमापत्तीरतीताइति युज्यते ।
 नाऽऽह्यसमापत्तीरनागताइति युज्यते । नाऽऽह्यसमापत्तीः प्रत्यु-
 त्पन्नाइति युज्यते । नाऽष्टौविमोचानतीताइति युज्यते । नाऽष्टौ-
 विमोचाननागताइति युज्यते । नाऽष्टौविमोचान् प्रत्युत्पन्नाइति
 युज्यते । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरतीताइति युज्यते । न

नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौ रनागता इति युज्यते । न नवाऽनुपूर्व-
विहारसमापत्तौः प्रत्युत्पन्ना इति युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्र-
णहितविमोक्षमुखान्यतीतानीति युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्र-
णहितविमोक्षमुखान्यनागतानीति युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ता-
ऽप्रणहितविमोक्षमुखानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नाऽभिज्ञा-
न्नतौता इति युज्यते । नाऽभिज्ञान्ननागता इति युज्यते । नाऽभिज्ञाः
प्रत्युत्पन्ना इति युज्यते । न समाधीनतीता इति युज्यते । न समा-
धीननागता इति युज्यते । न समाधीन् प्रत्युत्पन्ना इति युज्यते । न
धारणीमुखान्यतीतानीति युज्यते । न धारणीमुखान्यनागतानीति
युज्यते । न धारणीमुखानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न दग्ध तथा-
गतबलान्यतीतानीति युज्यते । न दग्ध तथागतबलान्यनागतानीति
युज्यते । न दग्ध तथागतबलानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न
चत्वारि वैशारद्यान्यतीतानीति युज्यते । न चत्वारि वैशारद्यान्यना-
गतानीति युज्यते । न चत्वारि वैशारद्यानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते
न चतस्रः प्रतिषंविदोऽतीता इति युज्यते । न चतस्रः प्रतिषंविदो-
ऽनागता इति युज्यते । न चतस्रः प्रतिषंविदः प्रत्युत्पन्ना इति युज्यते ।
न महाभैचीमतीति युज्यते । न महाभैचीमनागतेति युज्यते ।
न महाभैचीं प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न महाकरुणामतीति युज्यते ।
न महाकरुणामनागतेति युज्यते । न महाकरुणां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
नाऽष्टादशाऽऽवेषिकबुद्धधर्मानतीता इति युज्यते । नाऽष्टादशा-
ऽऽवेषिकबुद्धधर्माननागता इति युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेषिकबुद्ध-
धर्मान् प्रत्युत्पन्ना इति युज्यते । न श्रौतत्रापत्तिफलमतीतमिति

युज्यते । न श्रोतत्रापत्तिफलमनागतमिति युज्यते । न श्रोतत्रापत्ति-
 फलं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न सङ्घदागामिफलमतीतमिति युज्यते
 न सङ्घदागामिफलमनागतमिति युज्यते । न सङ्घदागामिफले
 प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । नाऽनागामिफलमतीतमिति युज्यते
 नाऽनागामिफलमनागतमिति युज्यते । नाऽनागामिफलं प्रत्युत्पन्न-
 मिति युज्यते । नाऽर्हत्त्वमतीतमिति युज्यते । नाऽर्हत्त्वमनागतमिति
 युज्यते । नाऽर्हत्त्वं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न प्रत्येकबोधिमत्यतीतेति
 युज्यते । न प्रत्येकबोधिमनागतेति युज्यते । न प्रत्येकबोधिं
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञतामतीतेति युज्यते । न
 मार्गाऽऽकारज्ञतामनागतेति युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञतां प्रत्युत्प-
 न्नेति युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञतामतीतेति युज्यते । न सर्वा-
 ऽऽकारज्ञतामनागतेति युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञतां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । एवञ्चरञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां युक्तः इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न रूपं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न वेदनां सारेति
 न दुर्बलेति युज्यते । न संज्ञां सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न
 संस्कारान्शारादिति न दुर्बलादिति युज्यते । न विज्ञानं सारमिति
 न दुर्बलमिति युज्यते । न चक्षुः सारमिति न दुर्बलमिति
 युज्यते । न श्रोत्रं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न घ्राण
 सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न जिह्वां सारेति न दुर्बलेति
 युज्यते । न कायं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न मनः

सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न रूपं सारमिति न दुर्वल-
मिति युज्यते । न शब्दं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न
मन्त्रं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न रसं सारमिति न
दुर्वलमिति युज्यते । न स्पर्शं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते ।
न धर्मान् सारादिति न दुर्वलादिति युज्यते । न चतुर्विज्ञानं सार-
मिति न दुर्वलमिति युज्यते । न ओचविज्ञानं सारमिति न दुर्व-
लमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते ।
न जिह्वाविज्ञानं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न काय-
विज्ञानं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न मनोविज्ञानं
सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न चतुःसंस्पर्शः* सारमिति न
दुर्वलमिति वा युज्यते । न ओचसंस्पर्शः सारमिति न दुर्वलमिति
युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शः सारमिति वा न दुर्वलमिति वा युज्यते ।
न जिह्वासंस्पर्शः सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शः
सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न मनःसंस्पर्शः सारमिति न
दुर्वलमिति युज्यते । न चतुःसंस्पर्शप्रत्यया वेदना सारेति न
दुर्वलेति युज्यते । न ओचसंस्पर्शप्रत्यया वेदना सारेति न दुर्वलेति
युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्यया वेदना सारेति न दुर्वलेति युज्यते । न

* चपुस्तके, ख, ग, घ पुस्तकेषु च संस्पर्शविशेषणयोः सारदुर्वल-
शब्दयोः पुंसिप्रयोगदृश्यते । रूपवेदनादिशब्दानां द्वितीयान्तत्वं पूर्वं
निर्दिष्टं संस्पर्शादिशब्दानाम्नात्र प्रथमान्तत्वं । वृग् केनाभिप्रायेणेवृग् ।
वैषम्यं यशकृताकृतं तन्नाऽनुभवपथमधिरोहति । अथवा लेखकदोषः
प्रसिद्धिमागतः ।

जिज्ञासंस्पर्शप्रत्यया वेदना सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न कार
संस्पर्शप्रत्यया वेदना सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न मनः संस्पर्शप्रत्यय
वेदना सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न पृथिवीधातुः सारइति
दुर्व्वलइति युज्यते । नाऽब्धातुः सारइति न दुर्व्वलइति युज्यते ।
तेजोधातुः सारइति न दुर्व्वलइति युज्यते । न वायुधातुः सारइति
न दुर्व्वलइति युज्यते । नाऽऽकाशधातुः सारइति न दुर्व्वलइति
युज्यते । न विज्ञानधातुः सारइति न दुर्व्वलइति युज्यते । नाऽवि
द्यासारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न संस्कारान् साराइति न दुर्व्वला
इति युज्यते । न विज्ञानं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते
न नामरूपं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते । न षडायतनं सार-
मिति न दुर्व्वलमिति युज्यते । न स्पर्शः सारइति न दुर्व्वलइति
युज्यते । न वेदनासारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न तृष्णासारेति न
दुर्व्वलेति युज्यते । नोपादानं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते । न
भवं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते । न जातिं सारेति न
दुर्व्वलेति युज्यते । न जरामरणं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते
न दानपारमितासारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न शीलपारमिता
सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न चान्तिपारमिता सारेति न दुर्व्व-
लेति युज्यते । न वीर्य्यपारमिता सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न
ध्यानपारमिता सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न प्रज्ञापारमिता
सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यता सारेति न दुर्व्वलेति
युज्यते । न वहिर्द्वाशून्यता सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽध्यात्म-
वहिर्द्वाशून्यता सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न शून्यताशून्यता सारेति

न दुर्व्वलेति युज्यते । न महाशून्यता सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते ।
 न परमाऽर्थशून्यता सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न संस्कृतशून्यता
 सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यता सारेति न दुर्व्वलेति
 युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यता सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽनवराऽप-
 शून्यता सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽनवकारशून्यता सारेति न
 दुर्व्वलेति युज्यते । न प्रकृतिशून्यता सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न
 सर्व्वधर्मशून्यतासारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न खल्लक्षणशून्यता
 सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽपुपलम्भशून्यता सारेति न दुर्व्वलेति
 युज्यते । नाऽभावशून्यता सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न खभावशू-
 न्यता सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽभावखभावशून्यता सारेति न
 दुर्व्वलेति युज्यते । न स्मृत्युपस्थानानि साराणीति न दुर्व्वलानीति
 युज्यते । न सम्यक्प्रहाणानि साराणीति न दुर्व्वलानीति युज्यते ।
 नर्द्धिपादाः सारादिति न दुर्व्वलादिति युज्यते । नेन्द्रियाणिसाराणीति
 न दुर्व्वलानीति युज्यते । न वल्लानि सारानीति न दुर्व्वला-
 नीति युज्यते । न बोध्यङ्गानिसाराणीति न दुर्व्वलानीति युज्यते ।
 नार्थ्याऽऽऽष्टाऽङ्गमार्गः सारदिति न दुर्व्वलादिति युज्यते । नाऽर्थ्यसत्यानि
 साराणीति न दुर्व्वलानीति युज्यते । न ध्यानानि साराणीति न
 दुर्व्वलानीति युज्यते । नाऽप्रमाणानि साराणीति न दुर्व्वलानीति
 युज्यते । नाऽऽह्यसमापत्तौः सारादिति न दुर्व्वलादिति युज्यते ।
 नाऽष्टौविमोक्षाः सारादिति न दुर्व्वलादिति युज्यते । न नवाऽनुपूर्व्व-
 विहारसमापत्तौः सारादिति न दुर्व्वलादिति युज्यते । न शून्यता-
 सारादिति न दुर्व्वलेति युज्यते । न समाधयः सारादिति न

दुर्बलादिति युज्यते । नाऽऽनिमित्तं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । नाऽप्रणिहितं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । नाऽभिज्ञाः सारादिति न दुर्बलादिति युज्यते । न धारणीमुखानि साराणीति न दुर्बलानीति युज्यते । न दशतथागतवस्त्रानि साराणीति न दुर्बलानीति युज्यते । न चत्वारिवैशारद्यानि साराणीति न दुर्बलानीति युज्यते । न चतस्रः प्रतिसम्भिदः सारादिति न दुर्बलादिति युज्यते । न महामैत्रौ सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न महाकरुणा सारेति न दुर्बलेति युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेष्टिकबुद्धयर्थाः सारादिति न दुर्बलादिति युज्यते । न श्रोतश्रापत्तिफलं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न सङ्घदागामिफलं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । नाऽनागामिफलं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । नाऽहृत्त्वं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न प्रत्येकबोधिं सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञता सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञता सारेति न दुर्बलेति युज्यते । एवञ्चरञ्चारदतीपुत्रबोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न संज्ञाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न संस्कारा* अस्तीति

* न संस्कारा अस्तीति न नास्तीति पाठः पुस्तकपत्रके दृश्यते । सन्तीति न सन्तीति पाठौयत्तः ।

न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न विज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न चक्षुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न श्रोत्रमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न घ्राणमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न जिह्वामस्तीति* नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न कायमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न मनोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न रूपमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न शब्दोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न गन्धोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न रसोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न स्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न धर्माऽभ्रस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न घ्राणविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न जिह्वाविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न कायविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न मनोविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न

* एष पाठः पुस्तकपत्रके दृश्यते । जिह्वेति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

न जिह्वासंस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न
 कायसंस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न मनः
 संस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न चक्षुः
 संस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न
 श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते ।
 न घ्राणसंस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्यु-
 ज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते
 न विद्युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न विद्युज्यते । न मनः संस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न विद्युज्यते । न पृथिवीधातुरस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न विद्युज्यते । नाऽम्हातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते
 न विद्युज्यते । न तेजोधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्यु-
 ज्यते । न वायुधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते ।
 नाऽऽकाशधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न
 विज्ञानधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । नाऽवि-
 द्याऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न संस्कारा अस्तीति
 न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न विज्ञानमस्तीति न
 नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न नामरूपमस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न विद्युज्यते । न षडायतनमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते
 न विद्युज्यते । न स्यर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते ।
 न वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न दृष्णा-
 ऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । नोपादानमस्तीति

वियुज्यते । न खल्वक्षयशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न
 वियुज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न
 वियुज्यते । नाऽभावशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न
 वियुज्यते । न खभावशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न
 वियुज्यते । नाऽभावखभावशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते
 न वियुज्यते । न स्मृत्युपस्थानान्यस्तीति* न नाऽस्तीति युज्यते न
 वियुज्यते । न सम्यक्प्रहाणान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विर
 ज्यते । नर्द्धिपादाश्रस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यां
 नेन्द्रियाण्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न व
 स्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न बोध्यङ्गान्यस्तीति
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गोऽस्तीति न
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽऽर्यासत्यान्यस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न वियुज्यते । न ध्यानान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न
 वियुज्यते । नाऽप्रमाणान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 नाऽऽरूप्यसमापत्तयोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 नाऽष्टौविमोक्षाश्रस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न नवा
 ऽनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्यस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न वियुज्यते । नाऽभिज्ञाः अस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न

* अस्ति सत्त्वे बधौक्तावूं इत्यमरोक्तेर्विद्यमानतावाचिनाऽस्तीत्यर्थेनोप-
 प्रादनौयानि बहुवचनान्तैः पदैः सामानाधिकारण्यानि । ज्ञापापदत्त्वे
 त्वसङ्गतिरेवस्यादस्तीत्यस्य ।

वियुज्यते । न समाधयोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 न धारणीसुखान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 दग्गतथागतवसान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 चत्वारिवैशारद्यान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 चतस्रः प्रतिसम्बिदोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 महामैत्र्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न महा-
 कल्पः नाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽष्टादशा-
 ऽऽवेषिकबुद्धधर्माश्रस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 श्रोतश्रौतपत्तिफलमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 सङ्गदागामिफलमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽ-
 नागामिफलमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽहंत्व-
 मस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न प्रत्येकबोधिरस्तीति
 न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञताऽस्तीति न
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञताऽस्तीति न
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते^(१) । एवञ्चरञ्कारदत्तौपुत्र बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

युनरपरं शारदतौपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न दानपारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न शील
 पारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न चान्तिपारमितायाः

(१) स प्रज्ञापारमितायां चरतीति नोपैति न चरतीति नोपैति चरति
 न चरतीति नोपैति नैव चरति न चरतीति नोपैति । एष पाठः छ,
 ग, च युक्तोऽधिकः । प्रज्ञान्ताऽननुक्तया प्रामादिकः प्रतिभाति ।

कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न वीर्यपारमितायाः कृते प्रज्ञा-
 पारमितायां चरति । न ध्यानपारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां
 चरति । न प्रज्ञापारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।
 नाऽध्यात्मशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न वहिर्द्वाशू-
 न्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्य-
 तायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न शून्यताशून्यतायाः कृते
 प्रज्ञापारमितायां चरति । न महाशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमि-
 तायां चरति । न परमाऽर्थशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां
 चरति । न संस्कृतशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽ-
 संस्कृतशून्यतायां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽत्यन्तशून्यतायाः
 कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽनवराऽशून्यतायाः कृते
 प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽनवकारशून्यतायाः कृते प्रज्ञापार-
 मितायां चरति । न प्रकृतिशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।
 न सर्वधर्मशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न स्वल्पण-
 शून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽनुपलम्भशून्यतायाः
 कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽभावशून्यतायाः कृते प्रज्ञापार-
 मितायां चरति । न स्वभावशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां
 चरति । नाऽभावस्वभावशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।
 नाऽवैवर्त्यभ्रमेः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न सत्त्वपरिपाकहे-
 तोः प्रज्ञापारमितायां चरति । न बुद्धचेत्रपरिशोधनार्थं प्रज्ञापार-
 मितायां चरति । न स्पृत्युपस्थानानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।
 न मय्यक्प्रहाणानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नर्द्धिपादानां

कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नेन्द्रियाणां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न बलानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न बोध्यज्ञानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽख्याऽष्टाऽङ्गमार्गस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽर्थ्यसत्यानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न ध्यानानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽप्रमाणानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽकृत्यसमापत्तीनां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽष्टानां विमोक्षाणां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीनां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न शून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽनिमित्तस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽप्रणिहितस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽभिज्ञानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न समाधौनां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न धारणीमुखानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न दृशानां तथागतबलानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न चतुर्णां वैशारद्यानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न चतसृणां प्रतिषमिदां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न महाभैश्याः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न महाकरुणायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽष्टादशानामावेष्टिकानां बुद्धधर्माणां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न तथतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न धर्मधातोः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न भूतकोटेः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।

तत्कस्य हेतोर्न हि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

चरति* । कस्यचिद्बुद्धस्य सम्भेदं वा नानाकरणं वा विशेषं वा समनुपपद्यति । एवञ्चरञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

न स दिव्यस्य चक्षुषः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न दिव्यस्य श्रोत्रस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न परचित्तज्ञानस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न पूर्वनिवासाऽनुकृतेः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न द्विविधेः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽश्रवणज्ञानस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।

तत्कस्य हेतोः । तथाहि प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रज्ञापारमितामेव समनुपपद्यति प्रागेव बोधिसत्त्वः कुत एव सर्वार्कारं सर्वार्भिन्ना उपलभ्यते । एवञ्चरञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

सुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा दक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु करिष्यामि मानयि-

* चरत्विति पाठोयुक्तः ।

यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा उत्तरस्था-
दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान्
सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि ।
नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा उत्तरपूर्वस्थादिशि गङ्गानदीवास्तु-
कोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि
गुरु करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धि-
पादेषु स्थित्वा पूर्वदक्षिणस्थादिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमेषु लोक-
धातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरुकरिष्यामि
मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा
दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमेषु लोकधातुषु ये
बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरुकरिष्यामि मानयि-
ष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा पश्चिमो-
त्तरस्थादिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्त-
स्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरुकरिष्यामि मानयिष्यामि पूजयि-
ष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा उपरिष्ठादिशि गङ्गा-
नदीवास्तुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान्
सत्करिष्यामि गुरुकरिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं
भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वाऽधस्तादिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमेषु
लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु-
करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि ।

न चाऽस्यैवं भवति यत्ते बुद्धाभगवन्तो भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन
श्रोत्रेण श्रोत्याम्यहं । तत्र लोकधातुषु सत्त्वानां चेतसैवचित्तं प्रज्ञ-

स्याम्यहं । तेषां पूर्वनिवासमनुस्मरिष्याम्यहं । दिव्येन चक्षुषा तान्
सर्वांश्च्यवमानानुपपद्यमानानुपपन्नांश्च द्रक्ष्यामि । अहमप्रमेया-
ऽसंख्येयान् सत्त्वान् परिनिर्व्यापयिष्यामीति । एवं खलु शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमितां युक्तइति वक्तव्यः ।

एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां शरतोमाह्विद्रान्वेष्यवतारगवेद्यवतारं न लभते । धान्यपि
कानिचिन्नौकिकसोकोत्तराणिकरणीयानि तान्यपि सर्वाणि प्रद-
क्षितानि भवन्ति । अनाभोगेनापरिकल्पितानि ये चाऽस्य केचि-
न्नौकिकाः क्लेशास्ते सर्वे प्रदक्षिता भवन्ति । ये च ते पूर्वस्थां-
दिग्नि गजानदीवाल्मीकीपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं
बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति । माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं
वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजाः^(१) त्रायस्त्रिंशद्देवाः यामा^(२)स्तु-

(१) विंशत्यधिकशतद्वयसंख्याते गणदेवताभेदे । अष्टौ वसव एकादश-
सद्मा द्वादश्यादित्याः इमे एव द्यावापृथिवीत्रयस्त्रिंशद्देवाः प्रजापतिस्तु-
स्त्रिंशस्तदेवं प्रजापतिम् । शतपथब्राह्मणः ।

(२) स्वायम्भव मर्गोः प्रसूतिनामिकायां कन्यायां दक्षप्रजापतिना यज्ञो
दक्षिणा च दम्पतीजनितौ । यज्ञेन दक्षिणायां द्वादश्यामसंज्ञकाः
उत्पादिताः ।

यज्ञस्य दक्षिणायान्तु पुत्राद्वादशजन्तिरे ।

यामा इति समाख्याता देवाः स्वायम्भवेऽन्तरे ।

तस्य पुत्रास्तु यज्ञस्य दक्षिणायां सभास्वराः । मार्कण्डेयपुराणम् ।

मन्वन्तराणि वक्ष्याम आद्यः स्वायम्भुवो मनुः ।

आप्तीभ्राद्यान्तस्य सुताः यामनाम तदासुराः ॥ अग्निपुराणम् ।

पिता^(१)निर्वाणरतयः^(२) परनिर्भितवशवर्चिनो देवा ब्रह्मकायिका देवाः
 ब्रह्मपुरोहिता देवाः^(३) ब्रह्मपार्वद्याः महान्ब्रह्मणः आभाः परीक्षाऽऽभाः
 अप्रमाणाऽऽभाः आभास्वराः^(४) शुभाः परीक्षशुभाः अप्रमाणशुभाः
 शुभकृत्स्नाः वृक्षाः परीक्षवृक्षाः अप्रमाणवृक्षाः वृक्षत्फलाः अवृक्षाः
 अतपाः सुदृशाः सुदर्शनाः अकनिष्ठा^(५) देवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं

(१) चाक्षुषे तुषिता देवास्तेऽदित्यां कश्यपात् पुनः ।
 आसन् विष्णुश्च शक्रश्च त्वष्टाधाता तथाऽर्यमा ॥
 पूषाविवस्वान् सविता मित्रोऽथ वरुणो भगः ।
 अंशुश्च द्वादशादित्या आसन् वैवस्वतेन्तरे ॥ अग्निपुराणम् ।
 आदित्या द्वादशा प्रोक्ताः विश्वे देवा दश सृताः ।
 वसवश्चाष्टसंख्याताः षट्त्रिंशत् तुषितामताः ॥ इत्यमरटीका ।

(२) भविष्याः धर्मपुत्रस्य सावर्णस्यानन्तरं प्रदण् ।
 विद्वङ्गमाः कामगाश्च निर्माणरतयस्तथा ॥
 त्रिप्रकारा भविष्यन्ति एकैकस्त्रिंशतो गणाः । मार्कण्डेयपुराणम् ।

(३) ब्रह्मवृक्षस्यतिः पुरोहितो यस्य, देवे । त्रयस्त्रिंशद्भिः देवाः ब्रह्म-
 पुरोहिताः । ब्रह्म वैः पुः ।

(४) आसमन्तात् भासनशीलाः । कसिपिषीत्वादिना वरप्रत्यये वकार-
 मध्यः आभास्वराश्चतुःषष्टिर्वर्ताः पञ्चाशद्गुणकाः । महाराजिकनामानि
 देवते विंशतिस्तथा । इत्यमरटीका ।

सम्यग्वृष्टिशीले चतुःषष्टिमिते गणदेवताभेदे ।

आत्माज्ञाता दमोदान्तः शान्तिर्ज्ञानं श्रमस्तपः ॥

कामक्रोधोमदोमोहो द्वादशा भास्वरा इमे ॥

इत्युक्तं द्वादशमिते गणभेदे । एषाश्च सख्यव्या भास्वरवो तथात्वम् ।

(५) अकनिष्ठः । अके वेदनिन्दारूपे प्रापे निष्ठायास्याकनिष्ठभिन्ने ज्येष्ठे ।

बुद्धगणदेवता भेदे ।

महासत्त्वमारचन्ति माहैव कश्चिदोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । ये केषित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्म्मं सर्व्वेण सर्व्वं न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान् भैव्यास्फुरति । ये च ते दक्षिणस्यादिग्नि गङ्गानदी-
वाल्मुकोपमेषु लोकाधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमारचन्ति माश्रावकभूमिं प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्त्रिंशद्देवायामास्तुषितानिर्झाण-
रतयः परनिर्झितवशवर्त्तिनोदेवाः ब्रह्मकायिकाः ब्रह्मपुरोहिताः
ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्माः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
आभास्तराः शुभाः परीत्तऽऽभाः अप्रमाणशुभाः शुभसत्त्वाः वृहाः
परीत्तवृहा अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृग्नाः
सुदग्नाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति ।
माहैव कश्चिदोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
केषित्* कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्म्मं सर्व्वेण सर्व्वं न
भवन्ति तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान्
भैव्यास्फुरति । ये च ते पश्चिमायादिग्नि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु
लोकाधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्त्रिंशद्देवायामाः तुषिताः
निर्झाणरतयः परनिर्झितवशवर्त्तिनोदेवाः ब्रह्मकायिकादेवाब्रह्मपुरो-

हिताब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
 आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः
 परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत् फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः
 सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति ।
 माहैव कश्चिदोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
 च केचित् कायिका दोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्वेण सर्वं
 न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वसत्त्वान्
 मैत्र्यास्फुरति । ये चोत्तरस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
 माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्त्रिंशद्देवायामाः तुषिता-
 निर्घाणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनोदेवाब्रह्मकायिकाब्रह्मपुरोहिता-
 ब्रह्मपार्षद्यामहाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः आभा-
 स्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः परी-
 त्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाअतपाः सुदृशाः सुदर्शनाः
 अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति । माहैव
 कश्चिदोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि केचित्
 कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्वेण सर्वं न भवन्ति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वसत्त्वान् मैत्र्या-
 स्फुरति । ये च ते उत्तरपूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
 माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्त्रिंशद्देवायामाः तुषिताः
 निर्घ्राणरतयः परनिर्भितवशवर्त्तिनोदेवाब्रह्मकायिकाब्रह्मपुरोहिताः
 ब्रह्मपार्षद्यामहाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
 आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभस्तत्त्वाः वृहाः
 परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत् फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः
 सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति ।
 माहैव कश्चिद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
 केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्वेण सर्वं न
 भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वसत्त्वान्
 मैत्र्यास्फुरति । ये च ते पूर्वदक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवास्तुकोपभेषु
 लोकाध्यातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
 मात्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्त्रिंशद्देवायामाः तुषिताः निर्घ्राण-
 रतयः परनिर्भितवशवर्त्तिनोदेवाः ब्रह्मकायिका—ब्रह्मपुरोहिताः
 ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
 आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभस्तत्त्वाः वृहाः
 परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः
 सुदर्शनाः अकनिष्ठास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति । माहैव
 कश्चिद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि केचित्
 कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्वेण सर्वं न भवन्ति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वसत्त्वान् मैत्र्या-
 स्फुरति । ये च ते दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवास्तुकोपभेषु

लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारोमहाराजास्त्रायस्त्रिंशद्देवायामाः तुषिताः
निर्घाणरतयः परनिर्भितश्रवर्त्तिनोदेवाब्रह्मकायिकाब्रह्मपुरोहिता-
ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्ताः वृहाः
परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः
सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्व मारचन्ति ।
माहैव कश्चिदोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्व्वेण सर्व्वं न
भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान्
मैत्र्यास्फुरति । येऽपि च ते पश्चिमोत्तरस्यांदिशि गङ्गानदी-
वास्तुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमारचन्ति । माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारोमहाराजास्त्रायस्त्रिंशद्देवा यामाः तुषिता
निर्घाणरतयः परनिर्भितवश्रवर्त्तिनोदेवाब्रह्मकायिकाब्रह्मपुरोहिता-
ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्ताः वृहाः
परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः
सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति ।
माहैव कश्चिदोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्व्वेण सर्व्वं न

भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वसत्त्वान्
मैत्र्यास्फुरति । ये च तेऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
धातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्त्रिंशद्देवायामाः तुषिताः निर्माण-
रतयः परनिर्भितवशवर्त्तिनो देवा ब्रह्मकायिकाः ब्रह्मपुरोहिताः
ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः
परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः
सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति ।
माहैव कश्चिद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
च केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मे सर्वेण सर्वं न
भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वसत्त्वान्
मैत्र्यास्फुरति । ये च ते उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्त्रिंशद्देवायामाः तुषिता देवा
निर्माणरतयः परनिर्भितवशवर्त्तिनो देवा ब्रह्मकायिकाः ब्रह्मपुरो-
हिताः ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्र-
माणाऽऽभाः आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः
शुभकृत्स्नाः वृहाः परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः
अतपाः सुदृशाः सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महा-

सत्त्वमारचन्ति । माहैव कश्चिद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तराथं कार्षीदिति । येऽपि च केचित् कायिका दोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्व्वेण सर्व्वं न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वो-महासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान् मैत्र्यास्फुरति । एवञ्चरञ्कारदत्तौपुत्र बोधि-सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-तायां चरतोऽल्पकृच्छ्रेण धारणीमुखसमाधिसुखानि प्रतिभानप्रतिस-म्बिन्मुखानि वाऽभिसुखीभवन्ति । सर्व्वोपपत्तयायतनेषु च तथागता-नर्हतः सम्यक्सम्बुद्धानारागयति । तेषु बुद्धेर्भगवद्भिर्नकदाचिद्विर-हितो भवति यावदनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-तायां चरतो नैवं भवत्यस्ति कश्चिद्वृद्धोर्ध्वोयोधर्मैः मारुद्धं संयुज्यते वा वियुज्यते वा । समेति वा न समेति वा । तत्कस्य हेतोस्तथाहि स तद्वृद्धं न समनुपश्यति योयुज्यते वा वियुज्यते वा । समीयादा न समीयादा । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-पारमितायां चरन् युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-तायां चरतो नैवं भवति कश्चिदहं धर्मधातुमभिसम्बुध्येयं न वाऽ-भिसम्बुध्येयं वा । तत्कस्य हेतोस्तथाहि न हि धर्मधातुमभिसम्बु-द्धोनाऽभिसम्बुध्यते नाऽभिसम्बोत्स्यते । एवं खलु शारदतीपुत्र बो-धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

चरन् *न कश्चिद्धर्मधातुव्यतिरिक्तं समनुपश्यति एवं खलु शारद-
तीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् युक्त इति
वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न धर्मधातोर्धर्माणाम् नानाकरणं करोति । एवं खलु
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् युक्त
इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतो नैवं भवति धर्मधातुं प्रतिविध्येथं । तथा हि न स
कश्चिद्धर्मं समनुपश्यति येन धर्मेण यो धर्मः प्रतिविध्येत । तथाहि
स न धर्मधातुं शून्यदति योजयति नाऽशून्यदति योजयति । एवं
खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं शून्यतया योजयति न शून्यतां रूपेण योजयति ।
न वेदनां शून्यतया योजयति न शून्यतां वेदनया योजयति । न
संज्ञां शून्यतया योजयति न शून्यतां संज्ञया योजयति । न
संस्कारान् शून्यतया योजयति न शून्यतां संस्कारैर्योजयति । न
विज्ञानं शून्यतया योजयति न शून्यतां विज्ञानेन योजयति । न
चक्षुः शून्यतया योजयति न शून्यतां चक्षुषा योजयति । न
ओचं शून्यतया योजयति न शून्यतां ओचेण योजयति । न घ्राणं शून्य-

* न कश्चिद्धर्मं धर्मधातुव्यतिरिक्तमिति न पुस्तके पाठः ।

तथा योजयति न शून्यतां प्राणेन योजति । न जिह्वां शून्य-
तथा योजयति न शून्यतां जिह्वया योजयति । न कायं शून्य-
तथा योजयति न शून्यतां कायेन योजयति । न मनः शून्यतया
योजयति न शून्यतां मनसा योजयति । न रूपं शून्यतया योज-
यति न शून्यतां रूपेण योजयति । न शब्दं शून्यतया योजयति
न शून्यतां शब्देन योजयति । न गन्धं शून्यतया योजयति न
शून्यतां गन्धेन योजयति । न रसं शून्यतया योजयति न
शून्यतां रसेन योजयति । न स्पर्शं शून्यतया योजयति न शून्यतां
स्पर्शेन योजयति । न धर्माङ्कुन्यतया योजयति न शून्यतां धर्मेण
योजयति । न चक्षुर्धातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां चक्षुर्धा-
तुना योजयति । न रूपधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां रूप-
धातुना योजयति । न चक्षुर्विज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न
शून्यतां चक्षुर्विज्ञानधातुना योजयति । न श्रोत्रधातुं शून्यतया
योजयति न शून्यतां श्रोत्रधातुना योजयति । न शब्दधातुं
शून्यतया योजयति न शून्यतां शब्दधातुना योजयति । न श्रोत्र-
विज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां श्रोत्रविज्ञानधातुना
योजयति । न प्राणधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां प्राण-
धातुना योजयति । न गन्धधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां
गन्धधातुना योजयति । न प्राणविज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न
शून्यतां प्राणविज्ञानधातुना योजयति । न जिह्वाधातुं शून्यतया
योजयति न शून्यतां जिह्वाधातुना योजयति । न रसधातुं शून्य-
तया योजयति न शून्यतां रसधातुना योजयति । न जिह्वावि-

ज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां जिज्ञाविज्ञानधातुना योजयति । न कायधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां काय-
धातुना योजयति । न स्पृष्टव्यधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां
स्पृष्टव्यधातुना योजयति । न कायविज्ञानधातुं शून्यतया योजयति ।
न शून्यतां कायविज्ञानधातुना योजयति । न मनोधातुं शून्य-
तया योजयति न शून्यतां मनोधातुना योजयति । न धर्मधातुं
शून्यतया योजयति न शून्यतां धर्मधातुना योजयति । न रूप-
धातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां रूपधातुना योजयति । न
चतुर्विज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां चतुर्विज्ञानधातु-
ना योजयति । न मनोविज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न
शून्यतां मनोविज्ञानधातुना योजयति । तत्कस्य हेतोरेषहि
शारदतीपुत्र परमोयोगोयदुत शून्यतायोगः शून्यतायां शारदतीपुत्र
चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो न आवकभूमौ वा न प्रत्येक बुद्धभूमौ वा
पतति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयति सत्त्वाञ्च परिपाचयति । क्षिप्र-
ज्ञानुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । ये केचिच्छारदतीपुत्र
योगाः प्रज्ञापारमितायोगस्तेषामग्रआख्यायते ज्येष्ठआख्यायते श्रेष्ठ-
आख्यायते वर आख्यायते प्रवर आख्यायते प्रणीत आख्यायते ।
तत्कस्य हेतोरनुत्तरएष योगोयदुत प्रज्ञापारमितायोगः शून्यताऽऽ-
निमित्ताऽप्रणिहितयोगः । एवं युज्यमानः शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वो-
महासत्त्वो व्याकृतोवक्तव्यः ।

आसन्नोभूतज्ञानुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । एवं युज्यमानः
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽप्रमेयाऽसंख्येयानां सत्त्वानां अर्थं

करोतीति । न चाखैवं भवत्यहं प्रज्ञापारमितायां युज्यते वा
 विद्युज्यते* वा मां बुद्धाभगवन्तोव्याकरिष्यन्त्यहमासन्नोभृतोव्याक-
 रणस्य । अहं बुद्धचेत्रं परिशोधयिष्याम्यहं सत्त्वान् परिपाचयिष्याम्य-
 हमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यत धर्मचक्रं प्रवर्त्तयिष्यामि ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि । स धर्मधातुं व्यतिरेकीकरोति । न स
 धर्मधातोः किञ्चिदन्यद्वर्ष्मं समनुपश्यति । यः प्रज्ञापारमितायां
 चरेद्यो वा बुद्धैर्भगवद्भिर्व्याक्रियेत । यो वाऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
 मभिसम्बुध्येत । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
 पारमितायां चरतो न सत्त्वसंज्ञोत्पद्यते । नाऽऽत्मसंज्ञोत्पद्यते । न
 जीवसंज्ञोत्पद्यते । न जन्तुसंज्ञोत्पद्यते । न पोषसंज्ञोत्पद्यते । न
 पुरुषसंज्ञोत्पद्यते । न पुङ्गवसंज्ञोत्पद्यते । न मनुजसंज्ञोत्पद्यते ।
 न मानवसंज्ञोत्पद्यते । न कारकसंज्ञोत्पद्यते । न वेदक-
 संज्ञोत्पद्यते । न जानकसंज्ञोत्पद्यते । न पश्यकसंज्ञोत्पद्यते ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाह्यत्यन्तं सत्त्वोत्पद्यते न निरुध्यते न हि
 सत्त्वस्योत्पादोनिरोधः । यस्य च नोत्पादो न निरोधः स
 यथ प्रज्ञापारमितायां चरिष्यति । एवञ्चरञ्चारदतीपुत्रबोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः सत्त्वाऽनुत्पादतया प्रज्ञापारमितायां चरति ।
 सत्त्वशून्यतया प्रज्ञापारमितायां चरति । सत्त्वाऽनुपलब्ध्या प्रज्ञापा-
 रमितायां चरति । सत्त्वविविक्ततया प्रज्ञापारमितायां चरति । सत्त्व-
 प्रकृत्या प्रज्ञापारमितायां चरति । सत्त्वाऽस्वभावतया प्रज्ञापारमिता-
 यां चरति । एष शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां परमो-

* एष एव पाठः पञ्चसु पुस्तकेषु । युज्ये इति युक्तम् ।

योगोयदुत प्रज्ञापारमिता योगः अयं शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतोयोगोयस्तदन्यान् योगानभिभूय तिष्ठति ।

अथ च शारदतीपुत्रयोगे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोदश-
तथागतब्रह्मान्यभिनिर्हरति । चत्वारिवैशारद्यानि चतस्रः प्रतिष-
म्बिदोमहामैत्रौ महाकरुणामष्टादशाऽऽवेष्टिऋबुद्धधर्मानभिनिर्हरति ।
अत्र शारदतीपुत्रयोगे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो न मात्सर्यचित्त-
मुत्पादयति । न दौःश्रील्यचित्तं न व्यापादचित्तं न कौसीद्य-
चित्तं न विचेपचित्तं न दौष्यज्ञचित्तमुत्पादयति । एवमुक्ते
आयुष्मान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदबोचत् । योभगवन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनेन प्रज्ञापारमितायोगेन विहरति । स कुतश्च्युलेहो-
पपन्नः । इतो वा च्युतः कुत्रोपपत्स्यते ।

भगवानाह । यः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनेन प्रज्ञा-
पारमितायोगेन विहरति सोऽन्येभ्यो बुद्धचेचेभ्यश्च्युलेहोपपन्नो-
वेदितव्यः । तुषितेभ्योदेवनिकायेभ्यो मनुष्येभ्योवा च्युलेहोपपन्नो-
वेदितव्यः । तत्र शारदतीपुत्रयोऽयं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽन्येभ्यो
बुद्धचेचेभ्यश्च्युलेहोपपन्नः । एषच्चिप्रमिमं योगं समापद्यते । यदुत-
प्रज्ञापारमितायोगं । अस्य जातिव्यतिवृत्तस्यापीमेगम्भीराधर्मा-
अभिसुखौभवन्ति । पश्चात् प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । यत्र
यत्र च बुद्धचेचेषु तथागताअर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति प्रियन्ते
यापयन्ति तत्र तत्रोपपद्यते । तांसु तथागतानर्हन्तः सम्यक् सम्बुद्धा-
कारायति । तत्र शारदतीपुत्र योऽयं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तुषितेभ्यो

देवनिकायेभ्यश्चुलेषोपपन्नोवेदितव्यः । स खल्वेकजातिप्रतिबद्धा-
स्तस्याऽविप्रमष्टा भवति षट् पारमिता । अत्राऽन्तर्गतानि भवन्ति
सर्वधारणीमुखसमाधिसुखानि । यः पुनः शारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोमनुष्येभ्यश्चुलामनुष्याणामेव सभागताया उपपद्यते ।
तस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽवैवर्त्तिकं बोधिसत्त्वं महासत्त्वं
स्थापयित्वा धन्यानीन्द्रियाणि भवन्ति । न च* क्षिप्रमिदं
प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । बुद्धचेत्तात् श्रुतो बुद्धचेत्वं संकमि-
ष्यति यत्र बुद्धाभवगन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति । न च कदा-
चिदपि बुद्धैर्भगवद्भिर्विरहितो भविष्यति यावदनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुद्धः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वा अनुपायकुशलाः प्रथमं
ध्यानं समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं
समापद्यन्ते । चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । षट् पारमितासु चरन्ति ।
ते ध्यानप्रतिबन्धेन दीर्घाऽऽयुष्केषु देवेषूपपद्यन्ते । स चेत्
पुनर्मानुष्यं प्रतिबन्धं लब्ध्वा बुद्धान् भगवत आरागयन्ति । तेषां
धन्यानीन्द्रियाणि भवन्ति न तीक्ष्णानि ।

अस्ति पुनः शारदती पुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाध्यानेन
समापद्यन्ते प्रज्ञापारमितायां चरन्ति ते चाऽनुपायकुशलाः ध्याना-
न्युत्सृजन्ति । ते पुनरेव कामधातावुपपद्यन्ते । तेषामपि शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां धन्यानीन्द्रियाणि भवन्ति । न

* स च इति युक्तं प्रतिभाति ।

† एष पाठः पञ्च पुस्तकेषु ।

तीक्ष्णानि । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रेयं समापद्यन्ते । करुणां समापद्यन्ते । सुदितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽऽनन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । आकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं समापद्यन्ते । चत्वारि कृत्युपस्थानानि समापद्यन्ते । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि समापद्यन्ते । चतुरष्टद्विपादान् समापद्यन्ते । पञ्चेन्द्रियाणि समापद्यन्ते । पञ्चबलानि समापद्यन्ते । सप्तबोध्ज्ज्ञानि समापद्यन्ते । आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं समापद्यन्ते । महाकरुणां समापद्यन्ते । महाकरुणाः सन्त उपाय कौशल्येन । न ध्यानवसेनोपपद्यन्ते* । न ब्राह्मविहारवसेन । नाऽऽरूप्यसमापत्तिवसेनोपपद्यन्ते । तत्र पुनरूपपद्यन्ते यत्र बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति । ते पुनः प्रज्ञापारमितायोगेनाऽविरहिताऽऽस्यैव भद्रकल्पेऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिंमभिसम्भोत्स्यन्ते ।

अस्ति पुनः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वाः महासत्त्वाः प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रेयं समापद्यन्ते । महाकरुणां समापद्यन्ते । सुदितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽऽनन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते ।

* वज्रशब्दस्तालव्यान्तः सम्भाव्यते ।

आकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैवसंज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं समापद्यन्ते ।
ते उपायकौशलेन ध्यानसमाधिसमापत्तिवसेनोपपद्यन्ते । ते
पुनरेवैव कामधातावुपपद्यन्ते । अचिन्त्यमहाशालकुलेषूपपद्यन्ते ।
ब्राह्मणमहाशालकुलेषूपपद्यन्ते । गृहपतिमहाशालकुलेषूपपद्यन्ते
सुव्यपरिपाकाय न पुनर्भवाऽभिलाषात् ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वाः महासत्त्वाः प्रथमं ध्यानं
समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समाप-
द्यन्ते । चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रीं समापद्यन्ते । करुणां
समापद्यन्ते । सुदितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आका-
शाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्य-
न्ते । आकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं
समापद्यन्ते । उपायकौशलवसेन न ध्यानसमाधिसमापत्तिवसेनोप-
पद्यन्ते । ते चातुर्महाराजकायिकानां देवानां सभागतायां उप-
पद्यन्ते । चायस्त्रिंशानां देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते । यामानां
देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते । तुषितानां देवानां सभागतायां
उपपद्यन्ते । निर्वाणरतीनां देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते ।
परनिर्झितवशवर्तिनां देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते । तत्र
श्रित्वा सत्त्वान् परिपाचयन्ति बुद्धस्त्रेण परिशोधयन्ति । बुद्धाश्च
भगवत्शारागयन्ति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः
प्रज्ञापारमितायां चरन्तः उपायकौशलेन प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते ।
द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थं
ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रीं समापद्यन्ते । करुणां समापद्यन्ते ।

बुद्धितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽऽनन्त्याऽऽ-
 यतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । आकिञ्च-
 न्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं समापद्यन्ते । तद्-
 तच्छ्रुत्वा ब्रह्मलोक उपपद्यन्ते तत्र ब्रह्मणो भवन्ति । महाब्रह्मणः ।
 अभिभुवोद्ग्रशतवर्षवर्तिनस्तेषां सत्त्वानामय्यावरा प्रवरावरिष्टास्ते
 तत्र खित्वा बुद्धचेत्तेण बुद्धचेत्तं संक्रामन्ति । यथा तथागताऽर्हन्तः
 सम्यक्सम्बुद्धाऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयन्ति ।
 ते तां स्तथागतानर्हन्तः सम्यक् सम्बुद्धानध्येषन्ते धर्माचक्रप्रवर्त्तनाय ।

अस्ति शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वामहासत्त्वाः एकजातिप्रतिबद्धाः ।
 प्रज्ञापारमितायां चरन्त उपायकौशलेन प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते ।
 द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थं
 ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रीं समापद्यन्ते । कर्तृणां समापद्यन्ते ।
 बुद्धितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽऽनन्त्याऽऽयतन
 समापत्तिं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतन समापत्तिं समापद्यन्ते ।
 आकिञ्चन्याऽऽयतन समापत्तिं समापद्यन्ते । नैवसंज्ञानासंज्ञायतन
 समापत्तिं समापद्यन्ते । चत्वारिस्रत्युपस्थानानि भावयन्ति । चत्वा-
 रिसम्यक्प्रज्ञाणानि भावयन्ति । पञ्चेन्द्रियाणि भावयन्ति । सप्तबो-
 ध्यङ्गानि भावयन्ति । आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं भावयन्ति । शून्यताऽऽनि-
 मित्ताऽप्रणिहितान् समाधीन् समापद्यन्ते । न च तेषां वसेनोप-
 पद्यन्त । ते ससुखीभूतान् बुद्धान् भगवत्पाराय्य* तत्र ब्रह्मचर्यं
 चरित्वा तुषितानां देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते । ते तत्र

* पाराय्य इति युक्तम् ।

धावदायुः स्थित्वा अहीनेन्द्रियाः स्मृताः सम्यजानन्तोऽनेकैर्देवकोटी-
नियुतशतसहस्रैः परिहृताः पुरस्कृताः इहोपपत्तिं दर्शयित्वाऽनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयन्ति नाना बुद्धचेत्रेषु ।

अस्ति शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षष्ठामभिज्ञानां स्थाभि-
नस्ते कामधातावुपपद्यन्ते । नाऽऽख्यधातावुपपद्यन्ते । ते बुद्धचेत्रेण
बुद्धचेत्रं संक्रामन्ति । तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान् सत्कुर्वन्तो
गुरुकुर्वन्तोमानयन्तः पूजयन्तः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षष्ठामभिज्ञानां
स्थाभिनस्तेताभिरभिज्ञाभिर्विक्रीडन्तो बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रा-
मन्ति । यत्र बुद्धचेत्रे न आवकयानस्य न प्रत्येकबुद्धयानस्य शब्दोऽपि
प्रज्ञायतेऽन्यत्र बुद्धयानात् ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षष्ठामभिज्ञानां
स्थाभिनस्तेताभिरभिज्ञाभिर्विक्रीडमाना बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रा-
मन्ति । यत्र बुद्धचेत्रेष्वपरिनिर्भितमायुष्प्रमाणं सत्त्वानां ।

अस्ति शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षष्ठामभिज्ञानां
स्थाभिनस्ते लोकधातुं संक्रामन्ति । यत्र न बुद्धशब्देन धर्मशब्देन
संघशब्देन तत्र गत्वा बुद्धस्य वर्षं भाषन्ते धर्मस्य संघस्य वर्षं
भाषन्ते ते च सत्त्वस्तेन बुद्धशब्देन संघशब्देन चिन्तानि प्रसाद्य
यत्र बुद्धाभगवन्तस्तत्रोपपद्यन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रथमचिन्तोत्पाद-
मुपादाय चतुर्णां ध्यानानां चतुर्णामप्रमाणानां चतस्रणामाख्यस-
मापत्तीनां पञ्चानामभिज्ञानां स्थाभिनश्चतुर्णां स्य्युपस्थानानां चतुर्णां

सम्यक्प्रहाणानां चतुर्णामृद्धिपादानां पञ्चानामिन्द्रियाणां पञ्चानां बलानां सप्तानां बोध्यङ्गानां आर्याऽष्टाऽङ्गस्य मार्गस्य दशानां तथा-
गतबलानां चतुर्णां वैशारद्यानां चतसृणां प्रतिषन्दिनां महामैत्र्याः
महाकरुणायाः अष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माणां नाभिनस्ते न कदा-
चित्कामधातावुपपद्यन्ते । न रूपधातावुपपद्यन्ते । नाऽऽरूपधाता-
वुपपद्यन्ते । तत्र च सत्त्वानामर्थं कुर्वन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्पारमितासु
चरन्तः प्रथमचित्तोत्पादेनैव बोधिसत्त्वान्याममवक्रामन्थवैवर्तिकभूमिं
वाऽनुप्राप्नुवन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रथमचित्तोत्पादे-
नैवाऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते । अभिसुध्य सधर्मचक्रं
प्रवर्त्याऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामर्थं कृत्वाऽनुपधिगेषेनिर्वाण-
धातौ परिनिर्व्वान्ति । तेषां परिनिर्व्वृतानां कल्पं वा कल्पाऽवशेषं
वा सद्दर्शास्तिष्ठति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रथमचित्तोत्पादेनैव
प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यन्ते । तेऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशत-
सहस्रैः सार्द्धं बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रामन्ति । बुद्धानां भगवतां
दर्शनायसत्त्वपरिपाचनाय बुद्धचेत्रपरिशोधनाय । अस्ति शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां चरन्तस्यतुर्णां ध्यानानां
साभिनस्यतुर्णामप्रमाणानां चतसृणामारूप्यसमापत्तीनां साभिनस्ते-
तानि* ध्यानाऽप्रमाणाऽरूप्यसमापत्तीरनेकविधं विक्रीडन्ति ।

* ता इति युक्तम् ।

यदुत प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते ततः प्रथमध्यानाद्बुत्थाय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्थाय द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयात् ध्यानाद्बुत्थाय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्थाय तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयात् ध्यानाद्बुत्थाय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्थाय चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थात् ध्यानाद्बुत्थाय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्थायाऽऽकाशाऽऽनन्ध्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । आकाशाऽऽनन्ध्याऽऽयतनाद्बुत्थाय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्थाय विज्ञानाऽऽनन्ध्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्ध्याऽऽयतनाद्बुत्थाय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्थायाऽऽकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । आकिञ्चन्याऽऽयतनाद्बुत्थाय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्थाय नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनाद्बुत्थाय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्तउपायकौशलेन समान्वागताद्दामानि ध्यानानि अप्रमाणानि च समाधिसमापत्तीश्च विष्कथ समापद्यन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाश्चतुर्णां स्रत्युपस्थानानां लाभिनश्चतुर्णां सम्यक्प्रहाणानां लाभिनश्चतुर्णांमृद्धिपादानां लाभिनः पञ्चानामिन्द्रियाणां लाभिनः पञ्चानां बलानां लाभिनः मग्नानां बोध्यज्ञानां लाभिनः आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गस्य लाभिनः चतुर्णामार्यसत्यानां लाभिनः ध्यानानां लाभिनः चतुर्णामप्रमाणानां

साभिनश्चतसृष्णामारूय्य समापत्तीनां साभिनः अष्टानां विमोक्षाणां
 साभिनः नवानामनुपूर्वविहारसमापत्तीनां साभिनः शून्यताऽऽनि-
 मित्ताऽप्रणिहितविमोक्षसुखानां साभिनः अभिज्ञानां साभिनः
 समाधीनां साभिनः धारणीसुखानां साभिनः दशानां तथागत-
 वसानां साभिनः चतुर्णां वैशारद्यानां साभिनः चतसृष्णां प्रति-
 सन्निदां साभिनः अष्टादशानामावेणिकबुद्धधर्माणां साभिनः चत्वारिंशत्
 विमोक्षसुखानां साभिनः न च श्रोत-आपत्तिफलमनुप्राप्नुवन्ति । न
 सङ्घदागामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । नाऽनागामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । नाऽर्ह-
 त्वमनुप्राप्नुवन्ति । न प्रत्येकबोधिमनुप्राप्नुवन्ति । प्रज्ञापारमितायां
 चरन्त उपाय कौशलेन परिगृहीताः आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं सत्त्वेभ्य उप-
 दर्शयन्ति येन ते सत्त्वाः श्रोत आपत्तिफलमनुप्राप्नुवन्ति । सङ्घदा-
 गामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । अनागामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । अर्हत्वमनु-
 प्राप्नुवन्ति । प्रत्येकबोधिमनुप्राप्नुवन्ति । यश्चारदतीपुत्र श्रावकप्रत्ये-
 कबुद्धानां फलप्राप्तिज्ञानं सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ज्ञान्तिः ।
 इमे शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वमहासत्त्वा अवैवर्त्तिकावेदितव्याः ।
 येऽनया प्रज्ञापारमितयेवं विहरन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वा ये षट्पारमिता
 सुस्थित्वा तदुषितभवनं शोधयन्ति । ते खलु पुनः शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः भद्रकल्पिकावेदितव्याः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां
 चरन्त चतुर्णां ध्यानानां साभिन चतुर्णामप्रमाणानां साभिन चत-
 सृष्णामारूय्यसमापत्तीनां साभिनः सप्तत्रिंशतां बोधिपक्षाणां धर्माणां

स्त्राभिनः षष्णामभिज्ञानां स्त्राभिनो दृशतथागतबलानां स्त्राभिन
 स्यतुर्णां वैशारद्यानां स्त्राभिन स्यतसृणां प्रतिषन्दिदां स्त्राभिनः
 अष्टादशाऽऽवेणिक बुद्धधर्माणां स्त्राभिनः *तेऽत्राऽनुबोधायचरन्ति
 चतुर्णां सत्यानां न च सत्यानि प्रतिविध्यन्ति । ते खलु पुनः शार-
 दतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वा एकजातिप्रतिबद्धावेदितव्याः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वा षट्सु पारमितासु
 चरन्तो लोकधातोर्लोकधातुं संक्रामन्ति । तत्र सत्त्वान् बोधौ समा-
 दापयन्ति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयन्ति । ते खलु पुनः शारदती-
 पुत्रबोधिसत्त्वामहात्त्वाः अप्रमेथै रसंख्येयैः कक्षैरनुत्तरां सम्यक्
 सम्बोधिमभिसम्भोत्स्यन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सुपारमितासु
 स्थित्वानित्यमुद्युक्ताः सत्त्वानां कृते । ते न कदाचिदनर्थोपसंहितां
 वाचमाभाषन्ते । नाऽप्यनर्थोपसंहितं कायवाङ्मनस्कर्म्मकुर्वन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सुपारमितासु-
 स्थित्वा स तत्रोद्युक्ताः सत्त्वानां कृते बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रामन्ति ।
 सत्त्वानां चीन पायपथां जिह्वन्तः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सुपारमितासु
 स्थित्वा दानपारमितायां पुरस्कृत्य सर्वसत्त्वानां सर्वसुखोपधान-
 मुपसंहरन्ति । अन्नमन्नाऽर्थिकेभ्यः पानं पानाऽर्थिकेभ्यः यानं याना-
 ऽर्थिकेभ्यः पुष्यं पुष्याऽर्थिकेभ्यः गन्धं गन्धाऽर्थिकेभ्यः माख्यं माख्या-
 ऽर्थिकेभ्यः विलेपनं विलेपनाऽर्थिकेभ्यः शय्यासनं शय्यासनाऽर्थिकेभ्यः

* तेच इति च पुस्तके पाठः .

वस्त्रं वस्त्राऽर्थिकेभ्यः आभरणमाभरणाऽर्थिकेभ्यः प्राजीविकं प्राजी-
विकाऽर्थिकेभ्यः उपाश्रयमुपाश्रयाऽर्थिकेभ्यः कल्पिकजीवितपरि-
ष्कारानुपसंहरन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः ये षट् पारमिता-
सुखित्वा शीलपारमितां पुरस्त्रात्यसत्त्वान् कायवाङ्मनः सम्बरे-
प्रतिष्ठापयन्ति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वा ये षट्सु-
पारमितासु खित्वा चान्तिपारमितां पुरस्त्रात्याक्रोधव्यापादे सत्त्वान्
प्रतिष्ठापयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः ये षट्सुपारमितासु
खित्वा वीर्यपारमितां पुरस्त्रात्य सर्वकुशलधर्माऽभियोगे सत्त्वान्
प्रतिष्ठापयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः ये षट्सु पारमितासु
खित्वा ध्यानपारमितां पुरस्त्रात्य श्रमथैकाग्रतायां कामविवेके च
सत्त्वान् प्रतिष्ठापयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः ये षट्सुपारमितासु
खित्वा प्रज्ञापारमितां पुरस्त्रात्य यादृश एव तथागतवियहस्तादृश-
मात्मभावमभिनिर्माय नैरथिकाणां सत्त्वानां तिर्यग्गोनिगतानां
सत्त्वानां यामसौकिकानां सत्त्वानां सर्वदुर्गतिसमतिक्रमायधर्मं
देशयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः ये षट्सुपारमितासु
खित्वा यादृशो बुद्धवियहस्तादृशमात्मभावमभिनिर्माय पूर्वस्थांदिशि
गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वैभ्यो धर्मं देशयन्ति ।

तथागतान् पर्युपासन्ते धर्मञ्च शृण्वन्ति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचे-
त्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा
उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्त्येकजा-
तिप्रतिबद्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते ।

दक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य
सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते धर्मञ्च शृण्वन्ति ।
बोधिसत्त्वमहञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु
निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि
निष्पादयन्त्येकजातिप्रतिलम्बाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु
निष्पद्यन्ते । पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्रा-
ण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मञ्च
शृण्वन्ति बोधिसत्त्वमहञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र
बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च
बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्त्येकजाति प्रतिबद्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः
तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । उत्तरस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि
बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते ।
धर्मञ्च शृण्वन्ति बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र
बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च
बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्त्येकजातिप्रतिलम्बाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः
तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । उत्तरपूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालुको-
पमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान्

* प्रतिबद्धा इति ख, ग, घ, पुस्तकेषु पाठः एवं परत्र ।

पर्युपासन्ते । धर्मञ्च शृण्वन्ति बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजातिप्रतिलम्बाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । पूर्वदक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मञ्च शृण्वन्ति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजातिप्रतिलम्बाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते धर्मं शृण्वन्ति बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजातिप्रतिलम्बाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । पश्चिमोत्तरस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मञ्च शृण्वन्ति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजाति प्रतिलम्बाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मञ्च शृण्वन्ति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च

पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्भितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विग्रिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्यादयन्ति । एकजाति प्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्यद्यन्ते । उपरिष्टाद्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मदेशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मज्ञं गृह्णन्ति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहाञ्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्भितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विग्रिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्यादयन्त्येकजाति प्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्यद्यन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्तो द्वात्रिंशतामहापुरुषलक्षणैः समन्वागता भूत्वा उत्तमैरपरिशुद्धैस्त्रेन्द्रियैः समन्वागता भवन्ति । ते स्तैः परिशुद्धैरात्मभावैर्व्वज्जनस्य प्रीतिप्रसादं जनयन्ति । ते च वज्जनस्य प्रियाश्च भवन्ति । मनापाश्च ते सत्त्वास्तेनैव चित्तप्रसादकुशलमूलेनाऽपूर्व्वेण त्रिभिर्यामैः परिनिर्व्वान्ति । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता कायपरिशुद्धौ शिचित्यं । वाक्यपरिशुद्धौ शिचित्यं । मनः परिशुद्धौ शिचित्यं ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु

* क्वचित् निर्भितानीति क्वचित् निर्मितानीति क्व च पुस्तके पाठः ।

† मनापाइति पाठः सर्व्वेषु पुस्तकेषु । शब्दोऽयं कस्मिंश्चिदर्थविशेषे-
पारिभाषिकः ।

चरन्तः उत्तमानौन्द्रियाणि प्रतिस्तभन्ते तैरुत्तमैरिन्द्रियैरात्मान-
मुत्कर्षयन्ति न परान् पंसयन्ति* ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रथमचित्तोत्पाद-
मुपादायदानपारमितायां शीलपारमितायाञ्च स्थित्वा न कदाचि-
द्द्वारिद्व्यं गच्छन्ति । न दुर्गतिविनिपातं प्रपतन्ति । मावन्नाऽवैव-
र्त्तिकभूमिमनुप्राप्नुवन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रथमचित्तोत्पाद-
मुपादाय दशकुशलान् कर्म्मपथान् न जातृसृजन्ति । यावन्नाऽवैव-
र्त्तिकभूमिमनुप्राप्नुवन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः दानपारमितायां
शीलपारमितायाञ्च स्थित्वा राजानोभवन्ति चक्रवर्त्तिनः । ते दश-
कुशलेषु कर्म्मपथेषु सत्त्वान् प्रतिष्ठापयन्ति । दानेन च प्रियवद्यतया
सत्त्वान् संगृह्णन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः दानपारमितायां
शीलपारमितायाञ्च स्थित्वाऽनेकानि चक्रवर्त्तिराज्यानि परिगृह्णन्त्य-
नेकानि चक्रवर्त्तिराज्यशतसहस्राणि कारयन्ति । तत्र च स्थित्वा-
ऽनेकानि बुद्धकोटौशतसहस्रान्यारागयन्ति । तांश्च बुद्धान् भगवतः
सत्कुर्वन्ति गुरू कुर्वन्ति मानयन्ति पूजयन्ति सर्व्वोपकरणैः
सर्व्वपूजाभिश्च ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु
स्थित्वा सत्त्वानां मिथ्यादृष्टितमष्ठानां धर्म्माऽवभासं कुर्वन्ति । आत्माना

* पंसयन्ति, वाधन्ते इत्यर्थः सम्भाव्यते ।

च तेन धर्माऽवभासेन न कदाचिद्विरहिता भवन्ति । यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते । अयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानामुदयोबुद्धधर्मेषु । तस्मात्तर्हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता साऽवद्यानां कायवाङ्मनस्कर्माणामवकाशेन दातव्यः । एवमुक्ते आयुष्माञ्छारदतीपुत्रो भगवन्तमेतदवोचत् । कतमं भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य साऽवद्यं* कायकर्म साऽवद्यं वाक्कर्म साऽवद्यं मनः कर्मा । भगवानाह । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैवं भवति । अयं कायो येन कायारम्भं कुर्यां । इयं वाग्यया वागारम्भं कुर्यां । इदं मनो येन मन आरम्भं कुर्यां । अयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य साऽवद्यकायवाङ्मनस्कर्मारम्भः । न हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् कायमुपलभते । न वाचमुपलभते । न चित्तमुपलभते । येन कायेन यथावाचा येन मनसा मात्सर्यचित्तमुत्पादयेत् दौःश्रीत्यचित्तं व्यापादचित्तं कौश्रीद्यचित्तं विक्षेपचित्तं दौषप्रज्ञचित्तमुत्पादयेत् नैवं शारदतीपुत्र वेदितव्यम् । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् कायदौष्टुल्यमुत्पादयेत् वाग्दौष्टुल्यमुत्पादयेत् मनोदौष्टुल्यमुत्पादयेत् नेदं स्थानं विद्यते । तत्कस्य हेतोस्तथाहि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन् कायदौष्टुल्यं शोधयति वाग्दौष्टुल्यं

* साऽवद्यं निन्दनीयं । नञपूर्वस्य वदेर्यप्रत्ययान्तोऽवद्यनिपातः गर्हणीयार्थे ।

† साऽवद्यं वाक्कर्म साऽवद्यं मनः कर्म ख पुस्तके ।

शोधयति मनोदौष्ट्यं शोधयति । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्या-
 ऽनवद्यं कायकर्म अनवद्यं वाक्कर्म अनवद्यं मनस्कर्म । आह कथं
 पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः कायदोष्ट्यं शोधयति वाग्दौष्ट्यं
 शोधयति मनोदौष्ट्यं शोधयति । भगवानाह यदा शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो न कायमुपसभते न वाचमुपसभते न चित्त-
 मुपसभते । एवं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः कायदौष्ट्यं
 शोधयति वाग्दौष्ट्यं शोधयति मनोदौष्ट्यं शोधयति ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रथमचित्तोत्पाद-
 मुपादाय दशकुश्लान् कर्मपथान् समादाय वर्त्तते । न आवकचित्तं
 वा प्रत्येकबुद्धचित्तं वोत्पादयति । सततसमित्तज्ञाऽस्य सर्व्वसत्त्वेषु
 महाकरुणाचित्तं प्रत्युपस्थितं भवति । एवं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 कायदौष्ट्यं वाग्दौष्ट्यं मनोदौष्ट्यं परिशुद्धमिति वदामि ।

अस्मि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां
 चरन्तो बोधिसत्त्वमार्गं परिशोधयमानाः दानपारमितायां चरन्ति ।
 शीलपारमितायां चरन्ति । चान्तिपारमितायां चरन्ति ।
 वीर्य्यपारमितायां चरन्ति । ध्यानपारमितायां चरन्ति । आह
 कतमोभगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिमार्गः । भगवानाह ।
 यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 न कायमुपसभते । न वाचमुपसभते । न चित्तमुपसभते । न
 दानपारमितामुपसभते । न शीलपारमितामुपसभते । न चान्ति-
 पारमितामुपसभते । न वीर्य्यपारमितामुपसभते । न ध्यानपार-
 मितामुपसभते । न प्रज्ञापारमितामुपसभते । न आवकयान्

सभते । न प्रत्येकयानमुपसभते । न सम्यक् समुद्रयानमुपसभते ।
 अयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिमार्गः । यदुत
 सर्वधर्माऽनुपसभतो* अनायूहानियूहता । अनेन शारदतीपुत्र
 मार्गेण बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्तो गच्छन्ति ।
 ते न शक्यां केनचिद्वमर्दितुं । आह कथं चरन्तो भगवन् बोधि-
 सत्त्वामहासत्त्वाः अनवमर्द्या भवन्ति । भगवानाह । यदा बोधि-
 सत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्तो न रूपं मन्यन्ते न वेदानां
 मन्यन्ते न संज्ञां मन्यन्ते न संस्कारान् मन्यन्ते न विज्ञानं मन्यन्ते
 चक्षुरूपमपि न मन्यन्ते । श्रोत्रशब्दानपि न मन्यन्ते । घ्राणगन्धा-
 नपि न मन्यन्ते । जिह्वारसानपि न मन्यन्ते । कायस्पर्शानपि न
 मन्यन्ते । मनोधर्मानपि न मन्यन्ते । पृथिवीधातुं न मन्यन्ते ।
 अग्नातुं न मन्यन्ते । तेजोधातुं न मन्यन्ते । वायुधातुं न मन्यन्ते ।
 आकाशधातुं न मन्यन्ते । विज्ञानधातुं न मन्यन्ते । चक्षुर्धातुं न
 मन्यन्ते । रूपधातुं न मन्यन्ते । चक्षुर्विज्ञानधातुं न मन्यन्ते ।
 श्रोत्रधातुं न मन्यन्ते । शब्दधातुं न मन्यन्ते । श्रोत्रविज्ञानधातुं न
 मन्यन्ते । घ्राणधातुं न मन्यन्ते । गन्धधातुं न मन्यन्ते । घ्राणविज्ञान-
 धातुं न मन्यन्ते । जिह्वाधातुं न मन्यन्ते । रसधातुं न मन्यन्ते ।
 जिह्वाविज्ञानधातुं न मन्यन्ते । कायधातुं न मन्यन्ते । स्पृष्टव्य-
 धातुं न मन्यन्ते । कायविज्ञानधातुं न मन्यन्ते । मनोधातुं न

* सर्वधर्मानुपसभते इति ख, ग, घ पाठः ।

† शक्याः इति युक्तं प्रतिभाति ।

मन्यन्ते । धर्माधातुं न मन्यन्ते । मनोविज्ञानधातुं न मन्यन्ते । प्रतीत्यसमुत्पादं* न मन्यन्ते । दानं न मन्यन्ते । शीलं न मन्यन्ते ! ज्ञानिं न मन्यन्ते । वीर्यं न मन्यन्ते । ध्यानं न मन्यन्ते । प्रज्ञां न मन्यन्ते । अध्यात्मशून्यतां न मन्यन्ते । वहिर्द्वीशून्यतां न मन्यन्ते । अध्यात्मवहिर्द्वीशून्यतां न मन्यन्ते । शून्यताशून्यतां न मन्यन्ते । महाशून्यतां न मन्यन्ते । परमार्थशून्यतां न मन्यन्ते । संकृतशून्यतां न मन्यन्ते । असंकृतशून्यतां न मन्यन्ते । अत्यन्त-शून्यतां न मन्यन्ते । अनवरागशून्यतां न मन्यन्ते । अनवकार-शून्यतां न मन्यन्ते । प्रकृतिशून्यतां न मन्यन्ते । सर्वधर्माशून्यतां न मन्यन्ते । खलचणशून्यतां न मन्यन्ते । अनुपलभशून्यतां न मन्यन्ते ।

* हेतूपनिबन्धनस्य च संग्राहकसूत्रम् । “उत्पादाद्वा तथागतानामनु-
त्पादाद्वास्थितैवैषां धर्माणां धर्मेताधर्मेस्थिताधर्मेनियामकता च
प्रतीत्य समुत्पादाऽनुलोमतेति ।” तथागतानां बुद्धानां मते धर्माणां
कार्यकारणरूपाणां या धर्मेता कार्यकारणभावरूपा एषोत्पादा-
दनुत्पादाद्वास्थिता । यस्मिन् सति यदुत्पद्यते तत्तस्य कारणस्य
कार्यमिति धर्मेतेत्यस्य विवरणम् । धर्मस्य कार्यस्य कार्यस्य
कारणानतिक्रमेण स्थितिः । धर्मस्य कारणस्य कार्यं प्रतिनियाम-
कता । न त्वयं कार्यकारणभावश्चेतनमन्तरेण न सम्भवतीत्यत
उक्तं कारणे सति तत्रतीत्य प्राप्यसमुत्पादेऽनुलोमता अनुसारिता
या सैव धर्मेता उत्पादादनुत्पादाद्वा धर्माणां स्थिता । न वाऽत्र
कश्चिच्चेतनोऽधिष्ठातोपलभ्यते इति सूत्रार्थः । यथा प्रतीत्य समु-
त्पादस्य हेतूपनिबन्धः । वीणादङ्गुरोऽङ्गुरात्काण्डं काण्डाम्नालो नाजा-
दूर्भस्ततः पुष्पं ततः फलमिति :— सर्वदर्शनसंग्रहः ।

अभावशून्यतां न मन्यन्ते । स्वभावशून्यतां न मन्यन्ते । अभाव-
स्वभावशून्यतां न मन्यन्ते । चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि न मन्यन्ते ।
चत्वारि सन्यक् प्रहाणानि न मन्यन्ते । चतुरष्टद्विपादान् न
मन्यन्ते । पञ्चेन्द्रियाणि न मन्यन्ते । सप्तबोधङ्गानि न मन्यन्ते ।
आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं न मन्यन्ते । चत्वार्यार्यसत्यानि न मन्यन्ते ।
चत्वारिध्यानानि न मन्यन्ते । चत्वार्यप्रमाणानि न मन्यन्त ।
प्रतस्त्रआरूप्यसमापत्तीर्न मन्यन्ते । अष्टौविमोक्षाश्च मन्यन्ते । नवा-
ऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्न मन्यन्ते । शून्यतां न मन्यन्ते । आनिमित्तं
न मन्यन्ते । अप्रणिहितं न मन्यन्ते । अभिज्ञां न मन्यन्ते ।
धारणीमुखानि न मन्यन्ते । दश तथागतबलानि न मन्यन्ते ।
चत्वारि वैशारद्यानि न मन्यन्ते । चतस्रः प्रतिषम्बिदो न मन्यन्ते ।
महामैत्रीं न मन्यन्ते । महाकरुणां न मन्यन्ते । अष्टादशाऽऽवेष्टि-
कान् बुद्धधर्मान् न मन्यन्ते । श्रोतश्रापत्तिफलं न मन्यन्ते । सहदा-
गामिफलं न मन्यन्ते । अनागामिफलं न मन्यन्ते । अर्हत्त्वं न
मन्यन्ते । प्रत्येकबोधिं न मन्यन्ते । मार्गाऽऽकारज्ञतां न मन्यन्ते ।
सर्वाऽऽकारज्ञतां न मन्यन्ते । अनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिं न मन्यन्ते ।
संसारं न मन्यन्ते । निर्वाणं न मन्यन्ते । एवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षड्भिः पारमिताभिर्विबुद्धंते । न च
केनचिद्वमर्शन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु
स्थित्वा सर्वज्ञज्ञानं परिपूरयन्ति । येन ज्ञानेन समन्वागता न
जालपाथेषूपपद्यन्ते । न मनुष्यदारिद्र्यमनुभवन्ति । न तथारूप-

मात्मभावं परिगृह्णन्ति येनात्मभावेन निन्दनीया भवन्ति सदेवमानुषाऽसुरस्य लोकस्य । अथायुष्माञ्छारदतीपुत्रोभगवन्मने-
तद्वोचत् । कतमं भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वज्ञज्ञानं येन
ज्ञानेन समन्वागताबोधिसत्त्वामहासत्त्वा न जालपायेषूपपद्यन्ते । न
मनुष्यदारिद्र्यमनुभवन्ति । न तथारूपमात्मभावं परिगृह्णन्ति
येनात्मभावेन निन्दनीयो भवति सदेवमानुषासुरस्य लोकस्य ।

भगवानाह । येन शारदतीपुत्र ज्ञानेन समन्वागतो बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु
गङ्गानदीवाल्मुकोपमां स्थागतानर्हतः सम्यक् समुद्भूतं पश्यति ।
धर्मस्य शृणोति बोधिसत्त्वसंघस्य बुद्धचेतुगुणव्यूहांस्य पश्यति । येन
ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो दक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदी-
वाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवाल्मुकोपमां स्थागतानर्हतः
सम्यक् समुद्भूतं पश्यति । धर्मस्य शृणोति बोधिसत्त्वसंघस्य बुद्धचे-
तुगुणव्यूहांस्य पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
पश्चिमाथांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदी-
वाल्मुकोपमां स्थागतानर्हतः सम्यक् समुद्भूतं पश्यति । धर्मस्य
शृणोति । बोधिसत्त्वसंघस्य बुद्धचेतुगुणव्यूहांस्य पश्यति । येन
ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्व उत्तरस्थांदिशि गङ्गानदी-
वाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवाल्मुकोपमां स्थागतानर्हतः
सम्यक् समुद्भूतं पश्यति । धर्मस्य शृणोति । बोधिसत्त्वसंघस्य बुद्ध-
चेतुगुणव्यूहांस्य पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो-
महासत्त्व उत्तरपूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु

गङ्गानदीवाङ्मकोपमां स्थागतानर्हतः सम्यक् समुद्भान् पश्यति ।
 धर्मस्य शृणोति । बोधिसत्त्वसंघस्य बुद्धचेत्रगुणव्यूहांस्य पश्यति ।
 येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दक्षिणपूर्वस्थादिशि
 गङ्गानदीवाङ्मकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवाङ्मकोपमां स्थागता-
 नर्हतः सम्यक् समुद्भान् पश्यति । धर्मस्य शृणोति । बोधिसत्त्वसंघस्य
 बुद्धचेत्रगुणव्यूहांस्य पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वो दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवाङ्मकोपमेषु लोकधातुषु
 गङ्गानदीवाङ्मकोपमां स्थागतानर्हतः सम्यक् समुद्भान् पश्यति ।
 धर्मस्य शृणोति । बोधिसंघस्य बुद्धचेत्रगुणव्यूहांस्य पश्यति । येन
 ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पश्चिमोत्तरस्थांदिशि
 गङ्गानदीवाङ्मकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवाङ्मकोपमां स्थागता-
 नर्हतः सम्यक् समुद्भान् पश्यति । धर्मस्य शृणोति । बोधिसत्त्व-
 संघस्य बुद्धचेत्रगुणव्यूहांस्य पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्वोऽधस्तादिशि गङ्गानदीवाङ्मकोपमेषु लोकधातुषु
 गङ्गानदीवाङ्मकोपमां स्थागतानर्हतः सम्यक् समुद्भान् पश्यति ।
 धर्मस्य शृणोति । बोधिसत्त्वसंघस्य बुद्धचेत्रगुणव्यूहांस्य पश्यति ।
 येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व उपरिष्ठादिशि गङ्गा-
 नदीवाङ्मकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवाङ्मकोपमां स्थागतानर्हतः
 सम्यक् समुद्भान् पश्यति । धर्मस्य शृणोति । बोधिसत्त्वसंघस्य
 बुद्धचेत्रगुणव्यूहांस्य पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वो न बुद्धसंज्ञामुत्पादयति । न संघसंज्ञामुत्पादयति । न
 आवकसंज्ञामुत्पादयति । न प्रत्येकबुद्धसंज्ञामुत्पादयति । न

बोधिसत्त्वसंज्ञामुत्पादयति । न बुद्धसंज्ञामुत्पादयति । (?) नात्म-
संज्ञामुत्पादयति । न परसंज्ञामुत्पादयति । न बुद्धचेतसंज्ञामु-
त्पादयति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दानपार-
मितायां चरति न दानपारमितामुपलभते । शीलपारमितायां
चरति न शीलपारमितामुपलभते । चान्तिपारमितायां चरति न
चान्तिपारमितामुपलभते । वीर्यपारमितायां चरति न वीर्य-
पारमितामुपलभते । ध्यानपारमितायां चरति न ध्यानपारमिता-
मुपलभते । प्रज्ञापारमितायां चरति न प्रज्ञापारमितामुपलभते ।
अध्यात्मशून्यतां भावयति नाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । वहिर्द्धा-
शून्यतां भावयति न वहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । अध्यात्मवह्निर्द्धा-
शून्यतां भावयति नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतामुपलभते । शून्यताशून्यतां
भावयति न शून्यताशून्यतामुपलभते । महाशून्यतां भावयति न
महाशून्यतामुपलभते । परमार्थशून्यतां भावयति न परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । संस्कृतशून्यतां भावयति न संस्कृतशून्यतामुप-
लभते । असंस्कृतशून्यतां भावयति नाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते ।
अत्यन्तशून्यतां भावयति नाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । अनवराऽद्य-
शून्यतां भावयति नाऽनवराऽद्यशून्यतामुपलभते । अनवकारशून्यतां
भावयति नाऽनवकारशून्यतामुपलभते । प्रकृतिशून्यतां भावयति न
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । सर्वधर्मशून्यतां भावयति न सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । खलक्षणशून्यतां भावयति न खलक्षणशून्यता-
मुपलभते । अनुपलम्भशून्यतां भावयति नाऽनुपलम्भशून्यतामुप-
लभते । अभावशून्यतां भावयति नाऽभावशून्यतामुपलभते ।

स्वभावशून्यतां भावयति न स्वभावशून्यतामुपलभते । अभाव-
स्वभावशून्यतां भावयति नाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । चत्वारि-
स्रत्युपस्थानानि भावयति न स्रत्युपस्थानान्युपलभते । चत्वारि-
सम्यक्प्रहाणानि भावयति न च *सम्यक्प्रहाणान्युपलभते ।
चतुरङ्गद्विपादान् भावयति न द्विपादानुपलभते । पञ्चेन्द्रियाणि
भावयति न चेन्द्रियाण्युपलभते । पञ्चबलानि भावयति न च
बलान्युपलभते । सप्त बोध्यङ्गानि भावयति न च बोध्यङ्गान्युपलभते ।
आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं भावयति नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गमुपलभते । आर्य-
सत्यानि भावयति न चार्यसत्यान्युपलभते । ध्यानानि भावयति न
च ध्यानान्युपलभते । अप्रमाणानि भावयति न चाऽप्रमाणान्युप-
लभते । आरूप्यसमापत्तीर्भावयति न चारूप्यसमापत्तीरुपलभते ।
अष्टौ विमोचान् भावयति न चाऽष्टौ विमोचानुपलभते । नवाऽनु-
पूर्वविहारसमापत्तीर्भावयति न च नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरुप-
लभते । शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि भावयति न
च शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्युपलभते । अभिज्ञां
भावयति न चाऽभिज्ञामुपलभते । समाधीन् भावयति न च समा-
धीनुपलभते । धारणीमुखानि भावयति न च धारणीमुखान्युपल-
भते । दृश तथागतबलानि भावयति न च तथागतबलान्युपलभते ।
चत्वारिवैशारद्यानि भावयति न च वैशारद्यान्युपलभते । चतस्रः
प्रतिशम्बिदोभावयति न च प्रतिशम्बिदुपलभते । महामैत्रीं
भावयति न च महामैत्रीमुपलभते । महाकरुणां भावयति न च

* क्वचिन्न इति क्वचिन्न च इति पाठोदृश्यते ।

महाकरुणासुपलभते । अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् भावयति नचाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मानुपलभते । श्रोतश्रापत्तिफलं भावयति न च श्रोतश्रापत्तिफलमुपलभते । सहस्रदागामिफलं भावयति न च सहस्रदागामिफलमुपलभते । अनागामिफलं भावयति नचाऽनागामिफलमुपलभते । अर्हत्वं भावयति नचाऽर्हत्त्वमुपलभते । प्रत्येकबोधिं भावयति न च प्रत्येकबोधिमुपलभते । मार्गाऽऽकारज्ञतां भावयति न च मार्गाऽऽकारज्ञतामुपलभते । सर्व्याऽऽकारज्ञतां भावयति न च सर्व्याऽऽकारज्ञतामुपलभते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ज्ञानं । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्व्वबुद्धधर्मांश्च परिपूरयति सर्व्वबुद्धधर्मांश्च न समनुपश्यति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां चरन्तः पञ्च चक्षुषि प्रतिष्ठन्ते । परिशोधयन्ति । कतमानि च पञ्चचक्षुषि यदुतमांस चक्षुर्दिव्यं चक्षुः प्रज्ञाचक्षुर्धर्मचक्षुर्बुद्धचक्षुः ।

आह कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मांसचक्षुष्यपरिशुद्धिः । भगवानाह । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो योजनशतं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो द्वियोजनशतं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्त्रीणि योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोयस्रवारि योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यः पञ्च योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यः षड्योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति ।
 अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यः सप्त योजनशतानि
 मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
 थोऽष्टौ योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो थो नवयोजनशतानि मांसचक्षुषापश्यति ।
 अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो थो दश योजनशतानि
 मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
 थो योजनसहस्रं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वो थो जम्बुद्वीपं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो थो द्वौ द्वीपौ मांसचक्षुषा पश्यति ।
 अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो थः साहस्रं लोकधातुं
 मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो थो
 द्विसाहस्रं लोकधातुं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोयस्त्रिसाहस्रं महासहस्रं लोकधातुं मांसचक्षुषा
 पश्यति । इत्थं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मांसचक्षुः-
 परिशुद्धिः ।

आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यचक्षुः-
 परिशुद्धिः । भगवानाह । यच्छारदतीपुत्र चातुर्महाराजकायि-
 कानां देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्बोधिसत्त्वः प्रजानाति । यन्नाथ-
 स्त्रिंशानां देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्बोधिसत्त्वः प्रजानाति । यद्
 यामानां देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्बोधिसत्त्वः प्रजानाति । यत्तुषितानां
 देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्बोधिसत्त्वः प्रजानाति । यस्त्रिंशोपरतीनां

यत् पुनः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षु-
 स्तष्वातुर्महाराजकायिका देवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तन्नायस्त्रिंशद्देवा न जानन्ति । यद्बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तद्यामादेवा न प्रजानन्ति ।
 यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तनुषितादेवा न प्रजानन्ति ।
 यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तन्निर्माणरतयो देवा न
 प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तत्परनिर्भित-
 वशवर्त्तिनो देवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं
 चक्षुस्तद्ब्रह्मकायिकादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 दिव्यं चक्षुस्तद्ब्रह्मपुरोहितादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य
 ऋषासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तद्ब्रह्मपार्षद्यादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तन्महाब्रह्मणोदेवा न प्रजानन्ति ।
 यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तदाभादेवा न प्रजानन्ति ।
 यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तत्परीक्षाभादेवा न
 प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तदप्रमाणाभा-
 देवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तदा-
 भास्वरादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं
 चक्षुस्तक्षुभादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं
 चक्षुस्तत्परीक्षशुभादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तदप्रमाणशुभादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तत् शुभकृत्वादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तद्वृषा देवा न प्रजानन्ति ।

यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तत्परीक्षेष्टहादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तदप्रमाणेष्टहादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तद्वृहत्फलादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तददृष्टहादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तदपादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तत्सुदुग्धादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तत्सुदर्शनादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तदकनिष्ठादेवा न प्रजानन्ति ।

येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व उत्तरस्थां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व उत्तरपूर्वस्थां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पूर्वदक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं

प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दक्षिणपश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाण्डकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पश्चिमोत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवाण्डकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवाण्डकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवाण्डकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । इयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यचक्षुःपरिशुद्धिः ।

आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञाचक्षुःपरिशुद्धिः । भगवानाह । येन शारदतीपुत्र चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः संसृतोऽसंसृतो वा कुशलो वा ऽकुशलो वा सावद्यो वा ऽनवद्यो वा संक्षेपो वा निःक्षेपो वा लौकिको वा लोकोत्तरो वा साश्रवो वा ऽनाश्रवो वा तद्दर्शनं न प्रजानाति । येन प्रज्ञाचक्षुषा न कश्चिद्धर्मोऽदृष्टो ऽश्रुतो ऽविज्ञातो भवेत् । इयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञाचक्षुःपरिशुद्धिः ।

आह । कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धर्मचक्षुःपरिशुद्धिः । भगवानाह । इह शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो धर्मचक्षुषा प्रजानात्ययं पुङ्गवः श्रद्धानुसारी अयं पुङ्गवो धर्मानुसारी अयं पुङ्गवः शून्यताविहारी । अस्य पुङ्गवस्य शून्यताविमोक्षमुखेन पद्मेन्द्रियाण्युत्पत्यन्ते । पद्मभिरिन्द्रियैः आनन्तर्यसमाधिं प्रच्युत्या-

नन्तर्येण समाधिना विमुक्तिज्ञानदर्शनमुत्पादयिष्यति । विमुक्ति-
 ज्ञानदर्शनेन चोपि संयोजनानि प्रहास्यन्ति* सत्कायदृष्टिं
 विशिकित्सां ग्रीहव्रतपरामर्शम् । अयमुच्यते पुङ्गवः श्रोतश्रापन्नः ।
 स भावनामार्गं प्रतिबुध्य कामरागव्यापादतनुत्वं करोत्ययं
 पुङ्गवः सक्तदागामी । स तेनैव मार्गेणाऽधिमात्रभावितेन काम-
 रागव्यापादप्रहाणमागमिष्यत्ययं पुङ्गवोऽनागामी । स तेनैव
 मार्गेणाधिमात्रभावितेन रूपरागमाहृष्यरागमविद्यां मानौद्वत्यश्च
 प्रहास्यत्ययं पुङ्गवोऽर्हन् । अयमानिमित्तविहारो । अस्य पुङ्गवस्य
 नानिमित्तेन विमोक्षमुखेन पञ्चेन्द्रियाण्युत्पत्स्यन्ते । पञ्चभिरिन्द्रियै-
 रानन्तर्यसमाधिं प्रच्छत्यानन्तर्येण समाधिना विमुक्तिज्ञानदर्शन-
 मुत्पादयिष्यति । विमुक्तिज्ञानदर्शनेन चोपि संयोजनानि प्रहा-
 स्यति । सत्कायदृष्टिं विशिकित्सां ग्रीहव्रतपरामर्शमयमुच्यते
 पुङ्गवः श्रोत श्रापन्नः । स भावनामार्गं प्रतिबुध्य कामरागव्यापा-
 दतनुत्वं करिष्यत्ययं पुङ्गवः सक्तदागामी । स तेनैव मार्गेणाधि-
 मात्रभावितेन कामरागव्यापादप्रहाणमागमिष्यत्ययं पुङ्गवोऽना-
 गामी । स तेनैव मार्गेणाऽधिमात्रभावितेन रूपरागमाहृष्यरागम-
 विद्यां मानौद्वत्यश्च प्रहास्यत्ययं पुङ्गवोऽर्हन् । अयमप्रणिहितविहारो
 अस्य पुङ्गवस्यान् प्रणितेन विमोक्षमुखेन पञ्चेन्द्रियाण्युत्पत्स्यन्ते ।
 पञ्चभिरिन्द्रियैरानन्तर्यसमाधिं प्रच्छन्ति । आनन्तर्येण समाधिना
 विमुक्तिज्ञानदर्शनमुत्पादयिष्यति । विमुक्तिज्ञानदर्शनेन चोपि

* प्रहास्यति,—इति पाठः समीचीनः प्रतिभाति ।

संयोजनानि प्रहास्यति । सत्कायदृष्टिं विचिकित्सां श्रीलत्रतपरा-
मर्शमथसुच्यते पुङ्गवः श्रोतत्रापन्नः । स भावनामार्गं प्रतिबन्धकाम
रागव्यापादतनुत्वं करिष्यत्ययं पुङ्गवः सहदागामी । स
तेनैव मार्गेणाधिमात्रभावितेन कामरागव्यापादप्रहाणमागमिष्यत्ययं
पुङ्गवोऽनागामी । स तेनैव मार्गेणाधिमात्रभावितेन रूपरागमाहूय
रागमविद्यां मानौद्धत्यञ्च प्रहास्यत्ययं पुङ्गवोऽहर्न । इयं शारदतौ-
पुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धर्म्मचक्षुःपरिशुद्धिः ।

पुनरपरं शारदतौपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो जानाति । यत्कि-
ञ्चित् समुदयधर्म्मं सर्व्वं तं निरोधधर्म्मंति विदित्वा अद्वादीनि
पञ्चेन्द्रियाणि प्राप्नोतीयं शारदतौपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
धर्म्मचक्षुःपरिशुद्धिः ।

पुनरपरं शारदतौपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो धर्म्मचक्षुषा जाना-
त्ययं प्रथमचित्तोत्पादिको बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो दानपारमितायां
चरति । श्रीलपारमितायां चरति । चान्तिपारमितायां चरति ।
वीर्य्यपारमितायां चरति । ध्यानपारमितायां चरति । प्रज्ञापार-
मितायां चरति । ततः अद्भ्येन्द्रियेण वीर्य्येन्द्रियेण समन्वागत उपाय-
कौशलेन सञ्चिन्त्याऽऽत्मभावं परिगृहीष्यति । कुशलमूलोपसम्भवेन
चायं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः चत्रियमहाशालकुलेषूपपत्स्यन्ते । ब्राह्मण
महाशालकुलेषूपपत्स्यन्ते । गृहपतिमहाशालकुलेषूपपत्स्यन्ते । चातु-
र्म्महाराजकायिकेषु देवेषूपपत्स्यन्ते । चायस्त्रिंशेषु देवेषूपपत्स्यन्ते ।
यामेषु देवेषूपपत्स्यन्ते । तुषितेषु देवेषूपपत्स्यन्ते । निर्द्दामरतिषु
देवेषूपपत्स्यन्ते । परनिर्द्दामवशवर्त्तिषु देवेषूपपत्स्यन्ते । स तत्र

स्त्रिया सत्त्वान् परिपाद्यथिष्यति सर्व्वसुखोपधानेन च तान् प्रत्युप-
 स्थास्यति । बुद्धचेचच्च परिशोधयिष्यति । तथागतांस्वार्हतः सम्यक्
 सम्बुद्धानारागयिष्यति सत्करिष्यति । गुरुकरिष्यति । मानयिष्यति ।
 पूजयिष्यति । न च आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा पतिष्यति ।
 अयं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो न निवर्त्तते यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बो-
 धिमभिसम्भोत्स्यते । इदमपि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 परिशुद्धं धर्मचक्षुः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो जानात्ययं बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वो व्याहृतोनुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ । अयं न व्याहृतः ।
 अयं नियतः । अयमनियतः । इमे व्याकरिष्यन्ति । इमे न व्याक-
 रिष्यन्ति । इमे अवैवर्त्तिकाः इन्द्रियलब्धाः । इमे नाऽवैवर्त्तिका-
 नेन्द्रियप्रतिलब्धाः । अस्थाऽभिज्ञाः परिपूर्णाः । अस्य न परिपूर्णाः ।
 अयं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽभिज्ञाभिः परिपूर्णाभिः पूर्व्वस्थां दिशि
 गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक्
 सम्बुद्धानारागयति । पर्य्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति । मानयति ।
 पूजयति । दक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून्
 गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्य्युपास्ते । सत्क-
 रोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । पश्चिमायां दिशि
 गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक्
 सम्बुद्धानारागयति । पर्य्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति । मान-
 यति । पूजयति । उत्तरस्थां दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोक-
 धातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्य्युपास्ते ।

सत्करोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । उत्तरपूर्वस्थां
दिग्निगङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः
सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति ।
मानयति । पूजयति । पूर्वदक्षिणस्थां दिग्नि गङ्गानदीवास्तुकोप-
मान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति ।
पर्युपास्ते । सत् करोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति ।
दक्षिणपश्चिमायां दिग्नि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् गत्वा
तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति ।
गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । पश्चिमोत्तरस्थां दिग्नि
गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक्
सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति ।
मानयति । पूजयति । अधस्ताद्दिग्नि गङ्गानदीवास्तुकोपमान्
लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति ।
पर्युपास्ते । सत्करोति । मानयति । पूजयति । उपरिष्ठाद्दिग्नि
गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक्
सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । मानयति । पूजयति ।
अयमभिज्ञाः प्रतिलस्यन्ते अयं न प्रतिलस्यते । अयं चान्तिं
प्रतिलभ्योऽयं न चान्तिं प्रतिलभ्यः । अयमिन्द्रियप्रतिलभ्योऽयं
नेन्द्रियप्रतिलभ्यः । अस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परिशुद्धं बुद्धचेष्टं
भविष्यति । अस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धचेष्टं न परिशुद्धं
भविष्यति । अयं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो महाप्रणिधानोऽयं न महा-
प्रणिधानः । अनेन सत्त्वाः परिपाचिताः अनेन सत्त्वा न परि-

पाचिताः । अस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दशसु द्विंशु गङ्गानदी-
 वास्तुकोपनेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तोवर्णं भाषन्ते । अस्य न वर्णं
 भाषन्ते । इमे बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः बुद्धानां भगवतामासत्त्वस्था-
 यिनो भविष्यन्ति । इमे नासत्त्वस्थायिनः । अस्य बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य बोधिप्राप्तस्यायुरपरिमितं भविष्यति । अस्य परिमितं ।
 अस्य प्रभाषोषोभिचुसंघस्यापरिमितो भविष्यति । अस्य परिमितः ।
 अस्य बोधिसत्त्वस्याऽनुत्तरां सम्यक् समुद्भूतस्य बोधिसत्त्वसंघो
 भविष्यति । अस्य न भविष्यति । अयं दुष्करं चरिष्यत्ययं न
 चरिष्यति । अयं चरमभविकोऽयं न चरमभविकः । अयं
 बोधिमण्डे निषत्स्यति नाऽयं निषत्स्यति । एषां बोधिसत्त्वानां
 महासत्त्वानां मारा भविष्यन्ति । नैषां भविष्यन्ति । एवं खलु
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां परिशुद्धं धर्मचक्षुः ।

आह कतमं पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परिशुद्धं
 बुद्धचक्षुः । भगवानाह । यच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
 बोधिविज्ञाऽनुत्तरं वज्रोपमं समाधिं समापद्य सर्वाकारज्ञतामनु-
 प्राप्नोति । दशभिस्तथागतबलैः समन्वागतो भवति । चतुर्भिर्वैशा-
 रद्यैः समन्वागतो भवति । अष्टादशभिरावेणिकैर्बुद्धधर्मैः समन्वा-
 गतो भवति । महाभैश्या समन्वागतो भवति । महाकरुणया समन्वा-
 गतो भवति । महामुदितया समन्वागतो भवति । महोपेक्षया
 समन्वागतो भवति । अनावरणेन च बुद्धविमोक्षेण समन्वागतो
 भवति । तदस्य चक्षुर्येन चक्षुषा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वाकारं
 नास्ति किञ्चिदद्दृष्टमश्रुतममतमविज्ञातं । इदं शारदतीपुत्र बोधि-

सत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुद्धस्य परिशुद्धं बुद्धचक्षुः ।

एवं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पञ्च चक्षुषि परिशोधयितुकामेन प्रतिलम्बुकामेन च षट्सु पारमितासु योगः करणीयः । तत्कस्य हेतोः । तथाहि । शारदतीपुत्र षट्सु पारमितासु सर्वकुशलधर्मा अन्तर्गताः सर्वश्रावकधर्माश्च । सर्वप्रत्येकबुद्धधर्माश्च । ये खलु ते शारदतीपुत्र सम्यग्बन्धनोवदेयुः सर्वकुशलधर्मसंग्रह इति प्रज्ञापारमितान्ते सम्यग्बन्धनो वदेयुः । तत्कस्य हेतोः । जनयित्री शारदतीपुत्र प्रज्ञापारमितैषां पञ्चानां चक्षुषां । एषु च पञ्चसु चक्षुषु बोधिसत्त्वामहसत्त्वाः शिञ्जित्वाऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते । अस्यां शारदतीपुत्र प्रज्ञापारमितायां चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽभिज्ञापारमितां प्रतिलभते । सोऽनेकविधमृद्धिविधिं प्रत्यनुभवति । इमामेव पृथिवीं कल्पयत्येकोऽपि भूत्वा ब्रह्मधा भवति । ब्रह्मधाऽपि भूत्वा एको भवति । आविर्भवति तिरोभावमपि प्रत्यनुभवति । तिरः कुञ्चं तिरः प्राकारं तिरः पर्वतमण्यसंज्ञां कायेन गच्छति । तद्यथाऽपि नामाकाशे पर्यङ्केन क्रामति । तद्यथाऽपि नाम 'शकुनिः पृथिव्यामप्युन्मज्जति न निमज्जनं करोति । तद्यथाऽपि नामोदकेऽनुदकेऽप्यभियानेन गच्छति । तद्यथाऽपि नाम पृथिव्यां धूमायते प्रज्वलत्यपि । तद्यथाऽपि नाम महानग्निस्कन्धः । इमावपि सूर्याचन्द्रमसावेवं महद्भिकावेवं महानुभावावेवं महेशाख्यौ पाणिना

परामार्द्धं ब्रह्मलोकं कायेन वशं वर्त्तयति तथा चर्द्धां न मन्यते ।
 तथा हि समृद्धि* नोपलभते यथा मन्येत स्वभावशून्यतामुपादाय
 स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय । स चेतनामपि नोत्पादयति ।
 अद्या वा अद्याभिनिर्हारेण वाऽन्यत्र सर्वज्ञतामनसिकारात् । एवं
 खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 अद्धि विधिसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । स दिव्येन
 श्रोत्रधातुना विशुद्धेनातिक्रान्तमानुष्यकेनोभयाच्छब्दान् शृणोति
 यदुत दिव्यान् वा मानुष्यकान् वा । न च तेन दिव्येन श्रोत्र
 धातुना मन्यते अहं शब्दान् शृणोमीति । तथा हि स श्रोत्रं
 शब्दांश्च नोपलभते स्वभावशून्यतामुपादाय स्वभावाऽनुत्पादता-
 मुपादाय । स चेतनामपि नोत्पादयति दिव्यश्रोत्रधातावन्यत्र
 सर्वज्ञतामनसिकारात् । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
 महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् दिव्यश्रोत्रधातुसाक्षात्क्रिया-
 ऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । स परसत्त्वानां परपुङ्गवानां चेतसैव
 चित्तं यथाभूतं प्रजानाति । स सरागचित्तं स रागचित्तमिति
 यथाभूतं प्रजानाति । स विगतरागं चित्तं विगतरागं चित्तमिति
 यथाभूतं प्रजानाति । सदोषचित्तं सदोषचित्तमिति यथाभूतं
 प्रजानाति । विगतदोषं चित्तं विगतदोषं चित्तमिति यथाभूतं
 प्रजानाति । समोहं चित्तं समोहं चित्तमिति यथाभूतं प्रजा-
 नाति । विगतमोहं चित्तं विगतमोहं चित्तमिति यथाभूतं
 प्रजानाति । सदृष्टाचित्तं सदृष्टाचित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।

विगतदृष्टं चित्तं विगतदृष्टं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।
 शोपादानं चित्तं शोपादानं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।
 अनुपादानं चित्तमनुपादानं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।
 विक्षिप्तचित्तं विक्षिप्तचित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । परीक्षितं
 चित्तं परीक्षितं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । विपुलं चित्तं
 विपुलं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । महद्गतं चित्तं महद्गतं
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अप्रमाणं चित्तमप्रमाणं चित्त-
 मिति यथाभूतं प्रजानाति । समाहितं चित्तं समाहितं
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । असमाहितं चित्तमसमाहितं
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । विविक्तं चित्तं विविक्तं
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अविविक्तं चित्तमविविक्तं चित्त-
 मिति यथाभूतं प्रजानाति । साऽऽश्रवं चित्तं साऽऽश्रवं चित्तमिति
 यथाभूतं प्रजानाति । अनाश्रवं चित्तमनाश्रवं चित्तमिति यथाभूतं
 प्रजानाति । साऽङ्गणं चित्तं साऽङ्गणं चित्तमिति यथाभूतं प्रजा-
 नाति । अनङ्गणं चित्तमनङ्गणं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।
 शोत्तरं चित्तं शोत्तरं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अनुत्तरं
 चित्तमनुत्तरं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । तेन च परि-
 क्षान्तेन न मन्यते । तथाहि तच्चित्तमचित्तमचिन्त्यतामुपादाय ।
 शोऽहं प्रजानामीति न मन्यते । तथाहि स तच्चित्तं नोपलभते
 येन मन्येत स्वभावशून्यतामुपादाय । स्वभावविविक्ततामुपादाय ।
 स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय । स चित्तज्ञानचेतनामपि नोत्पादयति ।
 न चित्तज्ञानाऽभिनिर्हारचेतनामन्यत्र सर्वज्ञतामनसिकारात् । एवं

खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वसत्त्वचित्तचरितसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । सोऽनेकविधपूर्वनिवासाऽनुस्रति साक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । एकमपि चित्तमनुस्मरति यावच्चित्तशतमप्यनुस्मरति । एकमपि दिवसमनुस्मरति यावद्दिवसशतमप्यनुस्मरति । एकमपि मासमनुस्मरति यावन्मासशतमप्यनुस्मरति । एकमपि वर्षमनुस्मरति यावद्वर्षशतमप्यनुस्मरति । एकमपि कल्पमनुस्मरति यावत् कल्पशतमप्यनुस्मरति । यावदनेकान्यपि कल्पशतान्यनुस्मरति । अनेकान्यपि कल्पसहस्रान्यनुस्मरति । अनेकान्यपि कल्पशतसहस्रान्यनुस्मरति । अनेकान्यपि कल्पकोटीनियुतशतसहस्रान्यनुस्मरति ।

अत्राहमेवंनामैवंगोत्र एवंजातिरेवमाहार एवंचिरस्थितिकः एवमायुःपर्यन्तः सोऽहं ततश्चतः सन्नचोपपन्नः । यावत्ततश्चत इहोपपन्नः इति । साकारं सोद्देशं सनिर्देशमात्मनः परेषाञ्चानेकविधं पूर्वनिवासमनुस्मरति । तेन च पूर्वनिवासाऽनुस्रति साक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानेन न मन्यते । तथाहि तज्ज्ञानमज्ञानमचिन्म्यतामुपादाय । सोऽहं प्रजानामौति न मन्यते । तथाहि स तदेव ज्ञानं नोपलभते येन मन्येत । स्वभावशून्यतामुपादाय स्वभावविविक्ततामुपादाय । स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय च चेतनामपि नोत्पादयति । अनुस्रतिज्ञानेनान्यत्र सर्वज्ञतामनसिकारात् । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् पूर्वनिवासाऽनुस्रति साक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । स दिव्येन चक्षुषा विगुह्णेनाऽतिक्रान्तमानुषेण सत्त्वान् पश्यति । श्वव-

मानानुपपद्यमानान् सुवर्णान् दुर्वर्णान् हीनान् प्रणीतान् सुगतान् दुर्गतान् यथाकर्मोपगतान् सत्त्वान् विजानाति । अमी भवन्तः सत्त्वाः कायदुश्चरितेन समन्वागताः वाग्दुश्चरितेन समन्वागताः मनो-दुश्चरितेन समन्वागताः । आर्यानामपवादकाः मिथ्यादृष्टयस्तद्धे-तोस्तत्प्रत्ययं कायस्य भेदादपायदुर्गतिविनिपातं नरकेषूपपद्यन्ते । अमी पुनर्भवन्तः कायसुचरितेन समन्वागताः वाक्सुचरितेन सम-न्वागताः मनःसुचरितेन समन्वागताः आर्यानामनपवादकाः सम्यग्-दृष्टयस्तद्धेतोस्तत्प्रत्ययं कायस्य भेदात् सुगतौ स्वर्गलोके देवेषूप-पद्यन्ते इति समन्ताद्दृशसु दिक्षु सर्व्वलोकधातुषु धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्य्यवसाने षड्गति*कानां च्युतोपपादं यथा-भृतं प्रजानाति । तेन च न मन्यते । तथाहि तच्चतुरचचुरचि-न्यतामुपादाय । सोऽहं पश्चामीति न मन्यते । तथाहि स तदेव चक्षुर्नोपलभते येन मन्येत । स्वभावशून्यतामुपादाय स्वभावविक्र-तामुपादाय स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय । स दिव्यचक्षुश्चेतनामपि नोत्पादयति । न दिव्यचक्षुरभिनिर्हारचेतनामन्यच सर्वाकारज्ञता मनसिकारात् । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-पारमितायाञ्चरन् दिव्यचक्षुःसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । न च आवकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वाऽनुप्राप्नोति । न किञ्चि-द्वर्षं पश्यति योऽनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिमन्वुष्यते । स तथाऽ-भिज्ञया वज्रोपमं समाधिमधिगम्य सर्व्ववासनाऽनुसन्धि क्लेशप्रहाणं कुरुते । न च तथाऽऽश्रवण्यज्ञानसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञया मन्यते ।

* षड्गति गतानामिति । ख, ग, घ पाठ ।

तथाहि तज्ज्ञानमज्ञानमभिन्यभृत् । अहं प्रजानामीति न मन्यते ।
 तथाहि स तामेवाऽऽश्रवच्यज्ञानसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञां नोपलभते ।
 यथा मन्यते । स्वभावशून्यतामुपादाय । स्वभावविविक्ततामुपादाय ।
 स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय । स आश्रवच्यज्ञानचेतनामपि नोत्पा-
 दयति । नाऽऽश्रवच्यसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानाऽभिनिर्हारचेतनाम-
 न्यत्र सर्वाऽऽकारज्ञतामनसिकारात् । एवं खलु शारदतीपुत्र बो-
 धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स आश्रवच्यसाक्षात्क्रि-
 याऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । एवञ्च पुनः शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् षडभिज्ञाः परिपूरयति ।
 बद्धैतेऽनुत्तरया सम्यक्सम्बोधा । सन्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वा-
 महासत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां चरन्तो दानपारमितायां स्थित्वा
 सर्वाऽऽकारज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्ति । अत्यन्तशून्यतया अनव-
 गृहीतचित्ततामुपादाय । सन्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः
 ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तः शीलपारमितायां स्थित्वा सर्वाकार-
 ज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्ति । अत्यन्तशून्यतया आपत्त्यनधापत्ति-
 तामुपादाय । सन्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः ये प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन्तः चान्तिपारमितायां स्थित्वा सर्वाकारज्ञतायाः
 पन्थानं शोधयन्त्यत्यन्तशून्यतया अचोभणतामुपादाय । सन्ति शार-
 दतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तः वीर्य-
 पारमितायां स्थित्वा सर्वाकारज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्त्यत्यन्तशून्य-
 तथा कायिकचेतसिकवीर्याऽसंसनतामुपादाय । सन्ति शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तो ध्यानपार-

मितायां स्थित्वा सर्वाकारज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्त्यन्तशून्यतया
 अविच्छिन्नचित्ततामुपादाय । सन्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः
 ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तः प्रज्ञापारमितायां स्थित्वा सर्वा-
 कारज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्त्यन्तशून्यतया दौःप्रज्ञचित्ताऽनु-
 पलब्धितामुपादाय । एवं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन्तः षट्सु पारमितासु स्थित्वा सर्वाकारज्ञतायाः
 पन्थानं शोधयन्त्यन्तशून्यतया अनागमनागमनतामुपादाय ।
 अपरिग्रहतामुपादाय । दामं परिग्रहतामुपादाय प्रज्ञयते । शौच-
 मशुचिततामुपादाय प्रज्ञयते । चान्तिं* चोभणतामुपादाय प्रज्ञ-
 यते , वीर्यं कुषीदतामुपादाय प्रज्ञयते । समाधिरसमाहितमुपा-
 दाय प्रज्ञयते । प्रज्ञां दुःप्रज्ञतामुपादाय प्रज्ञयते । स तीर्ण इति
 न मन्यते । अतीर्ण इति न मन्यते । स दाता इति न मन्यते ।
 अदाता इति न मन्यते । शौचवानिति न मन्यते । दुःशौच इति
 न मन्यते । चान्तिं सग्यञ्च इति न मन्यते । क्रोधन इति न
 मन्यते । आरब्धवीर्यं इति न मन्यते । कुषीद इति न मन्यते ।
 समाहित इति न मन्यते । असमाहित इति न मन्यते । प्राज्ञ-
 इति न मन्यते । दुःप्रज्ञ इति न मन्यते । आक्रुष्ट इति न
 मन्यते । वन्दित इति न मन्यते । सत्कृत इति न मन्यते । असत्
 कृत इति न मन्यते । तत्कस्य हेतोः । न हि शारदतीपुत्र
 अनुत्पाद् आक्रुष्टोवेति मन्यते वन्दितोवेति मन्यते । सत्कृतो वेति

मन्यते । असत्कृतोवेति मन्यते । तत् कस्य हेतोः । तथाहि प्रज्ञापारमिता सर्व्वमन्यता* समुच्छिनत्ति । इह शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो ये गुणाभवन्ति । तेन आवक्रप्रत्येकबुद्धानां संविद्यन्ते । स इमान् गुणान् परिपूरयन् सत्त्वांश्च परिपारयन्ति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयन्ति । सर्व्वाकार-
ज्ञताञ्चाऽनुप्राप्नोति ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्व्वसत्त्वानामन्तिके समचित्ततामुत्पादयति । सर्व्वसत्त्वानामन्तिके समचित्ततामुत्पाद्य सर्व्वधर्मसमतां प्रतिलभते । स सर्व्वधर्मसमतां प्रतिलभ्य सर्व्वसत्त्वान् सर्व्वधर्मसमतायां प्रतिष्ठापयति । स दृष्ट एव धर्मं बुद्धानां भगवतां प्रियो भवति । मनापश्च । सर्व्व बोधिसत्त्वानाञ्च सर्व्वश्रावकाणाञ्च प्रत्येकबुद्धानाञ्च प्रियो भवति । मनापश्च । स यत्र यत्रोपपद्यमान उपपद्यते तत्र तत्र न जातु चक्षुषा अमनापाणि रूपाणि पश्यति । न श्रोत्रेणाऽमनापान् शब्दान् शृणोति । न घ्राणेनाऽमनापान् गन्धान् जिघ्रति । न जिह्वयाऽमनापास्त्वसानास्त्रादयति । न कायेनाऽमनापान् स्पर्शान् स्पृशति । न मनसाऽमनापान् धर्मान् विजानाति । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न परिहीयतेऽनुत्तरायाः सम्यक्सम्बोधेः ।

अस्मिन् खलु पुनः प्रज्ञापारमितानिर्देशे निर्दिश्यमाने त्रीणि भिन्नशतानि यथाप्रावृत्तैश्वीवरैर्भगवन्तमभिष्कादयन्ति स्म । अनु-

* सर्व्वमन्यतानास्समुच्छिनत्तीति । ख, ग, घ पाठः ।

क्षरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तमुत्पादयन्ति स्म । अथ खलु भग-
 वांस्तस्यां बेल्लयां स्मितं प्रादुरकार्षीत् । अथाऽऽयुष्मानानन्द
 उत्थायाऽऽसनदेकांसमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिणजानुमण्डलं पृथिव्यां
 प्रतिष्ठाय येन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य भगवन्तमेतदवोचत् ।
 को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययः स्मितस्याऽऽविष्करणे । नाऽहेतुकं
 नाऽप्रत्ययं तथागता अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धाः स्मितमाविष्कुर्वन्ति ।
 एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तमानन्दमेतदवोचत् । एतान्यानन्द चीणि
 भिक्षुगतानि एकषष्ठे कल्पे महाकेतुनामानस्तथागता अर्हन्तः
 सम्यक्सम्बुद्धाः क्षोके उत्पत्स्यन्ते । तारकोपमे कल्पे तएत इतश्च्युताः
 समाना अचोभ्यस्य तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य बुद्धचेचे
 उपपत्स्यन्ते । षष्ठा च देवपुत्र सहस्रैः कामावचरैरनुत्तरायां
 सम्यक्सम्बोन्धौ चित्तान्युत्पादितानि । तानि च मैत्रेयं तथागत-
 मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमारागयिष्यन्ति । तत्रैव च ब्रह्मचर्यं चरिष्यन्ति ।
 स च मैत्रेयस्तथागतस्तान् व्याकरिष्यत्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधाविति ।
 अथ बुद्धाऽनुभावेन तस्मिन् समये ताश्चतस्रः पर्षद इति निषन्ना
 एव पूर्वस्थां दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । दक्षिणस्थां दिशि
 बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । पश्चिमायां दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म ।
 उत्तरस्यान्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि बुद्ध-
 सहस्रं पश्यन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म ।
 दक्षिणपश्चिमायान्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्या-
 न्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । अधस्ताद्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति
 स्म । उपरिष्ठाद्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । न च तान् बुद्धचेच

। गुणव्यूहानिह सहायां लोकधातौ पश्यन्ति स्म । यान् बुद्धचेत्रगुण-
व्यूहांस्तेषां बुद्धानां भगवतां तेषु लोकधातुषु पश्यन्ति स्म । अथ
ततः पर्षदो दशप्राणिसहस्राणि प्रणिधानमकार्षुः । वयं कर्म तथा
करिष्यामो येन कर्मणा कृतेनाऽत्र बुद्धचेत्रेषूपपत्स्याम इति । अथ
भगवांस्तेषां कुक्षपुत्रानां आशयं विदित्वा स्मितं प्रादुरकार्षीत् ।

अथायुष्मानानन्द उत्थायाऽऽसनादेकांसमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिण-
जानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य येन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य
भगवन्तमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययः स्मित-
स्थाऽऽविष्करणे । नाहेतु नाऽप्रत्ययं बुद्धाभगवन्तः स्मितमाविष्कुर्वन्-
न्ति । भगवानाह । पश्यसि त्वमानन्देमानि दश प्राणिसहस्राणि ।
आह । पश्यामि भगवन् । भगवानाह । एतान्यानन्द दश प्राणि
सहस्राणि इतस्थित्वा तत्र बुद्धचेत्रेषूपपत्स्यन्ते । न च जातु विरहिता
भविष्यन्ति तथागतैरर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैस्ततः पश्चाद्ब्यूहराजनामा-
नस्तथागता अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्त्रोके भविष्यन्ति । अथायुष्मान्
शारदतीपुत्र आयुष्मांश्च महामौद्गल्यायन आयुष्मांश्च सुभृतिरायु-
ष्मांश्च पूषोमैत्रायणीपुत्र आयुष्मांश्च महाकाश्यप एतेचान्ये च सं
ब्रह्मणा अभिज्ञाताऽभिज्ञाताभिचवो बोधिसत्त्वाश्च महासत्त्वाभिचु-
भिच्युत्पुपासकोपासिकाश्च भगवन्तमेतदवोचन् । महापारमितेयं
भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । उदार-
पारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।
अथ्यपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापा-
रमिता । विप्रिष्टपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां

यदुत प्रज्ञापारमिता । वरपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महा-
सत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । प्रवरपारमितेयं भगवन् बोधि-
सत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । प्रणीतपारमितेयं
भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । अनु-
त्तरपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापा-
रमिता । निरुत्तरपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
यदुत प्रज्ञापारमिता । असमपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां
महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । असममपारमितेयं भगवन्
बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । असदृशपारमि-
तेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।
अनुपमपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत
प्रज्ञापारमिता । आकाशपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महा-
सत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । खलक्षणशून्यतापारमितेयं भगवन्
बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । सर्वधर्मशून्यता-
पारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापार-
मिता । अभावस्वभावशून्यतापारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां
महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । सर्वगुणपरिपूरिपारमितेयं
भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।
सर्वगुणसमन्वागतपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
यदुत प्रज्ञापारमिता । अनवमृद्यपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां
महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।

अत्र हि भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्बोधिसत्त्वैर्महासत्त्वै-

रसमसमन्दानं दत्तं दीयते दास्यते । तेनाऽसमसमदानपारमिता परिपूरिता परिपूर्यते परिपूरयिष्यते* । तेनाऽसमसम आत्मभावः प्रतिलब्धः प्रतिलभ्यते प्रतिलप्स्यते । तेनाऽसमसमस्य धर्मस्य लाभिनोजाताभवन्ति भविष्यन्ति यदुताऽनुत्तरायाः सम्यक्सम्बोधेः ।

अत्र भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्व्वीधिसत्त्वैर्महासत्त्वैरसमसमं ग्रीलं रक्षितं रचन्ति रक्षिष्यन्ति† । तेनाऽसमसमग्रीलपारमिता परिपूरिता परिपूर्यते परिपूरयिष्यते । तेनाऽसमसमआत्मभावः प्रतिलब्धः प्रतिलभ्यते प्रतिलप्स्यते । तेनाऽसमसमस्य धर्मस्य लाभिनोजाताभवन्ति भविष्यन्ति यदुताऽनुत्तरायाः सम्यक्सम्बोधेः ।

अत्र भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्व्वीधिसत्त्वैर्महासत्त्वैरसमसमचान्तिर्भाविता भाव्यते भाविष्यते । तेनाऽसमसमाचान्तिपारमिता परिपूरिता परिपूर्यते परिपूरयिष्यते । तेनाऽसमसमआत्मलाभः प्रतिलब्धः प्रतिलभ्यते प्रतिलप्स्यते । तेनाऽसमसमस्य धर्मस्य लाभिनोजाताभवन्ति भविष्यन्ति यदुताऽनुत्तरायाः सम्यक्सम्बोधेः ।

अत्र भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्व्वीधिसत्त्वैर्महासत्त्वैरसमसमं वीर्यमारब्धं आरभ्यते आरप्स्यते । तेनाऽसमसमा वीर्यपारमिता परिपूरिता परिपूर्यते परिपूरयिष्यते । तेनाऽसमसमआत्मभावः प्रतिलब्धः प्रतिलभ्यते प्रतिलप्स्यते । तेनाऽसमसमस्य धर्मस्य लाभिनोजाताभवन्ति भविष्यन्ति । यदुताऽनुत्तरायाः सम्यक्सम्बोधेः ।

अत्र भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्व्वीधिसत्त्वैर्महासत्त्वैरसमसमा-

* परिपूरयिष्यते इति ख, ग, घ पाठः एवं परत्र ।

† रक्ष्यते रक्षिष्यते इति युक्तं प्रतिभाति ।

निधानानि उत्पादितानि उत्पाद्यन्ते उत्पादयिष्यन्ते । तेनाऽस-
मसमाधानपारमितापरिपूरिता परिपूर्यन्ते परिपूरयिष्यन्ते । तेना-
ऽसमसमन्नात्मभावः प्रतिलब्धः प्रतिलभ्यते प्रतिलभ्यते । तेनाऽसम-
समस्य धर्मस्य स्थाभिन्नो जाता भवन्ति भविष्यन्ति यदुताऽनुत्तरायाः
सम्यक्सम्बोधेः । अत्र भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्बोधिषत्सै-
र्महामत्तैरसमसमा प्रज्ञाभाविता भाव्यते भाविष्यते । तेनाऽसमसमा
प्रज्ञापारमिता परिपूरिता परिपूर्यन्ते परिपूरयिष्यन्ते । तेनाऽसमसम-
न्नात्मभावः प्रतिलब्धः प्रतिलभ्यते प्रतिलभ्यते । तेनाऽसमसमस्य धर्मस्य
स्थाभिन्नो जाता भवन्ति भविष्यन्ति यदुताऽनुत्तरायाः सम्यक्सम्बोधेः ।

अत्रैव भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरन् असमसमस्य रूपस्य
स्वाभौ जातः असमसमायावेदनाया स्वाभौ जातः असमसमायाः
संज्ञायास्वाभौ जातः असमसमानां संस्काराणां स्वाभौ जातः । असम-
समस्य विज्ञानस्य स्वाभौ जातः । असमसमां बोधिमभिसम्बुद्ध्याऽसमसमं
धर्मचक्रं प्रवर्तितवान् ।

अतौता ऋषि बुद्धाभगवन्तोऽत्रैव प्रज्ञापारमितायां चरन्तो-
ऽसमसमस्य रूपस्य स्वाभिन्नो जाताः । असमसमाया वेदनाया स्वाभि-
न्नो जाताः । असमसमायाः संज्ञायास्वाभिन्नो जाताः असमसमानां
संस्काराणां स्वाभिन्नो जाताः । असमसमस्य विज्ञानस्य स्वाभिन्नो जाताः ।
असमसमां बोधिमभिसम्बुद्ध्याऽसमसमं धर्मचक्रं प्रवर्तितवन्तः ।

अनागताऽपि बुद्धाभगवन्तोऽत्रैव प्रज्ञापारमितायां चरन्तो-
ऽसमसमस्य रूपस्य स्वाभिन्नो जाताः भविष्यन्ति । असमसमायावेद-
नायास्वाभिन्नो भविष्यन्ति । असमसमायाः संज्ञायास्वाभिन्नो भवि-

व्यन्ति । असमसमानां संस्काराणां ज्ञाभिनोभविष्यन्ति । असम-
समस्य विज्ञानस्य ज्ञाभिनोभविष्यन्ति । असमसमां बोधिमभि-
सम्बुधाऽसमसमं धर्माचक्रं प्रवर्त्तयिष्यन्ति ।

प्रत्युत्पन्ना अपि बुद्धाभगवन्तोऽत्रैव प्रज्ञापारमितायां चरन्तो-
ऽसमसमस्य रूपस्य ज्ञाभिनोभवन्ति । असमसमायावेदनायाज्ञाभि-
नोभवन्ति । असमसमायाः संज्ञायाज्ञाभिनोभवन्ति । असमसमानां
संस्काराणां ज्ञाभिनोभवन्ति । असमसमस्य विज्ञानस्य ज्ञाभि-
नोभवन्ति । असमसमां बोधिमभिसम्बुधाऽसमसमं धर्माचक्रं
प्रवर्त्तयिष्यन्ति ।

तस्मान्तर्हि भगवन् बोधिसत्त्वैर्महासत्त्वैः सर्वधर्माणां पारं
गन्तुकामैः प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः । नमस्करणीयास्ते
भगवन् बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः सदेवमानुषाऽसुरेण लोकेन येऽत्र
प्रज्ञापारमितायां चरन्ति ।

एतस्मिन्ने भगवांस्तान् संबुद्धान् महाश्रावकान् तांस्य बोधि-
सत्त्वान् महासत्त्वानेतदवोचत् । एवमेतत् कुलपुत्राएवमेतत् यथा-
तथा, यथा वदथ, नमस्करणीयास्ते बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः सदेव-
मानुषाऽसुरेण लोकेन येऽत्र प्रज्ञापारमितायां चरन्ति । तत्कस्य
हेतोः बोधिसत्त्वं हि कुलपुत्रामहासत्त्वमागम्य मनुष्यलोकस्य लोके
प्रादुर्भावोभवति । देवलोकस्य लोके प्रादुर्भावोभवति । क्षत्रिय-
महाश्रावककुलानां लोके प्रादुर्भावोभवति । ब्राह्मणमहाश्रावककुलानां
लोके प्रादुर्भावोभवति । वृषपतिमहाश्रावककुलानां लोके प्रादु-

* महाश्रावो महाश्रावस्य इति मण्डकोपनिषद्वाक्यं ।

भावोभवति । राक्ष्णां चक्रवर्तिनां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 चातुर्महाराजकायिकानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चाय-
 ल्लिङ्गानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । यामानां देवानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । तुषितानां देवानां लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । निर्घाणरतौनां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । परनि-
 र्मितवृक्षवर्तिनां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । ब्राह्मकायिकानां
 देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । ब्रह्मपुरोहितानां देवानां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । ब्रह्मपार्षद्यानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 महाब्रह्मणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । आभानां देवानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । परीक्षाभानां देवानां लोके प्रादुर्भावा-
 भवति । अप्रमाणाभानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । आभा-
 स्कराणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । शुभानां देवानां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । परीक्षशुभानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 अप्रमाणशुभानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । शुभकृत्स्नानां
 देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । वृहाणां देवानां लोके प्रादुर्भावा-
 भवति । परीक्षवृहाणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । अप्रमाण-
 वृहाणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । वृहत्फलानां देवानां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । अवृहाणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 अतपानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । सुदृशानां देवानां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । सुदर्शनानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 अकनिष्ठानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । श्रोतश्चापज्ञानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । सङ्गदागामिनां लोके प्रादुर्भावोभवति ।

अनागामिनां लोके प्रादुर्भावो भवति । अर्हतां लोके प्रादुर्भावो भवति । प्रत्येकबुद्धानां लोके प्रादुर्भावो भवति । बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां लोके प्रादुर्भावो भवति । तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां लोके प्रादुर्भावो भवति । बोधिसत्त्वं हि कुलपुत्रा-महासत्त्वमागम्य अन्नस्य पानस्य यानस्य वस्त्राणां शय्याऽऽसनोपाश्रय-प्राजीविकस्य मणिमुक्ताशङ्खशिलाप्रवालरजतजातरूपस्य लोके प्रादुर्भावो भवति । यावन्ति कुलपुत्राः सत्त्वानां सुखोपधानानि दिव्यानि च मानुषाणि च विसंयोगसुखञ्च सर्व्वन्तत् कुलपुत्रा-बोधिसत्त्वं महासत्त्वमागम्य । तत्कस्य हेतोर्बोधिसत्त्वो हि कुलपुत्रा-बोधिसत्त्वचारिकां चरन् षट्सु पारमितासु स्थित्वा आत्मना च दानं ददाति परांश्च दाने नियोजयति । आत्मना च ग्रीहं रचति परांश्च ग्रीहे नियोजयति । आत्मना च चान्निं भावयति । परांश्च चान्निं नियोजयति । आत्मना च वीर्य्यमारभते परांश्च वीर्य्यं नियोजयति । आत्मना ध्यानान्यत्पादयति परांश्च ध्याने नियोजयति । आत्मना च प्रज्ञां भावयति परांश्च प्रज्ञाभावनायां नियोजयति । बोधिसत्त्वं महासत्त्वमागम्य सत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्ति । ते षट्सु पारमितासु चरन्तः सत्त्वाः सौकिकलोकोत्तराः सम्पत्तीरनु-प्राप्नुवन्ति । तस्मात्तर्हि कुलपुत्राः बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्व्वसत्त्वानां हितसुखाय प्रतिपन्नो भवति ।

अथ भगवांस्तस्यां वेलायां जिह्वेन्द्रियं मुखान्निर्णमय्य इमं विषाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं स्फुरति स्म ।

अथ खलु ततो जिह्वेन्द्रियात् अनेकवर्णानानावर्णाश्चिर्घोनि-

स्फुरन्तिस्म । निस्वार्य पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । दक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । उत्तरस्थांदिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । उत्तरपूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । पूर्वदक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । पश्चिमोत्तरस्थांदिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । अथस्तांदिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । उपरिष्ठांदिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म ।

अथ खलु पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमेषु लोकधातुषु अग्रमेधाअसंख्येयाबोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभाव्युषं वृद्धा स्मकस्मकेषु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्नुभावोयेनेमेलोकधातवः एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्राः पश्चिमेदिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यसुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धस्तेनेमं जिज्ञेन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवाङ्मुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः यदुत बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । दक्षि-

णस्यादिशि गङ्गानदीवाणुकोपनेषु लोकाधातुषु अप्रमेयाश्रसंख्येया बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभायूहं दृष्ट्वा स्वकस्वक्षेपु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो येनेने लोकाधातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्रा उत्तरे दिग्भागे सहानाम लोकाधातुस्तत्र शाक्यसुनिर्णाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेने जिज्ञेन्द्रियं निर्णमथ्य गङ्गानदीवाणुकोपमालोकाधातवोऽवभासेनस्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । पश्चिमाधादिशि गङ्गानदीवाणुकोपनेषु लोकाधातुषु अप्रमेयाश्रसंख्येया बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभायूहं दृष्ट्वा स्वकस्वक्षेपु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्यायं भगवन्ननुभावोयेनेने लोकाधातव एवं महता इवभासेन स्फुटाः । ते बुद्ध भगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्रा पूर्वस्मिन्दिग्भागे सहानामलोकाधातुस्तत्र शाक्यसुनिर्णाम तथागतोऽर्हन्सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिज्ञेन्द्रियं निर्णमथ्य गङ्गानदीवाणुकोपमालोकाधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । उत्तरस्मिन्दिग्भागे गङ्गानदीवाणुकोपनेषु लोकाधातुषु अप्रमेयाश्रसंख्येयाबोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभायूहं दृष्ट्वा स्वकस्वक्षेपु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावोयेनेने लोकाधातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्रादक्षिणेदिग्भागे सहानाम लोकाधातुस्तत्र शाक्यसुनिर्णाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिज्ञेन्द्रियं निर्णमथ्य गङ्गानदीवाणुकोपमालोकाधातवोऽवभासेन

स्फुटाः । यदुतबोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । उत्तरपूर्वस्मिन्दिग्भागे गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेया-
 असंख्येया बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्ध-
 क्षेपेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो
 येनेमे लोकधातवएवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवो-
 चन् । एष कुलपुत्रादक्षिणपश्चिमेदिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र
 शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिह्वेन्द्रियं निर्ण-
 मय्य गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत
 बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । पूर्वदक्षिण-
 स्मिन्दिग्भागे गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येया-
 बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धक्षेपेषु बुद्धान्
 भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो येनेमे लोकधा-
 तवएवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष
 कुलपुत्राः पश्चिमोत्तरेदिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्य-
 निर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य
 गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधि-
 सत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । दक्षिणपश्चिमे
 दिग्भागे गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येया-
 बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धक्षेपेषु बुद्धान्
 भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो येनेमे लोक-
 धातवएवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् ।
 एष कुलपुत्राउत्तरपूर्वदिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्य-

मुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिक्केन्द्रियं निर्णमय्य
 गङ्गानदीवाणुकोपमासोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधि-
 सत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । पश्चिमोत्तरे दि-
 ग्भागे गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येयाबोधि-
 सत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्खकस्खकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भग-
 वतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावोयेनेमे लोकधातव-
 एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुल-
 पुत्राः पूर्वदक्षिणेदिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम
 तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिक्केन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवा-
 णुकोपमासोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महा-
 सत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । अधस्तादिशि गङ्गानदीवाणुको-
 पमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येयाबोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभा-
 व्यूहं दृष्ट्वा स्खकस्खकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म ।
 कस्याऽयं भगवन्ननुभावो येनेमे लोकधातव एवं महताऽवभा-
 सेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्राउपरिष्ठा-
 दिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन्
 सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिक्केन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवाणुकोपमासोक-
 धातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञा-
 पारमितादेशनतायै । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लो-
 कधातुषु अप्रमेयाअसंख्येयाबोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा
 स्खकस्खकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं
 भगवन्ननुभावोयेनेमे लोकधातवएवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते

बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्राअधस्ताद्विग्भागे सहानाम
लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं
जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवारुकोपमालोकधातवोऽवभासेन
स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशन-
तायै ।

अथ खलु ते बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तान् बुद्धान् भगवत एव
माहुः । तत्र वयं भगवन् गमिष्यामस्तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथाग-
तस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषाञ्च
दशदिक्सन्निपतितानां बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां दर्शनाय ।
तस्याश्च प्रज्ञापारमितायाः श्रवणाय । ते बुद्धाभगवन्तएवमाहुः ।
यस्येदानीं कुलपुत्राः कालं मन्यध्वे । अथ ते बोधिसत्त्वामहासत्त्वा
दशभ्योदिग्भ्यस्तेषां तथागताना मर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां पादाञ्जि-
रोभिर्वन्दित्वा सप्तकलः प्रदक्षिणीकृत्याऽनेकैः प्रकारान् क्वचध्वजप-
ताकाः पुष्यधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचौराणि सुवर्णरुप्यपुष्याणि च
गृहीत्वा महत्याद्वर्त्यताडाऽवचरसंगीत्या येन भगवाऽक्काक्यमुनिस्त-
थागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रामन्तिस्म । अथ चातुर्भारराज
देवास्त्रायस्त्रिंशत्यामास्तुषितानिर्झाणरतयः परनिर्झितवग्भवर्त्तिनो-
ब्रह्मकाथिकारुह्यपुरोहितारुह्यपार्षद्यामहारुह्यणः आभाः परी-
त्ताभाः अप्रमाणाभा आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः
शुभकृत्ताः वृषाः परीत्तवृषाः अप्रमाणवृषाः वृहत्फलाः । शुद्धा-

* अनेकैः प्रकारानिति पञ्चसु एतन्नेषु पाठः । अनेकप्रकारा इति युक्तं ।

वासा अष्टहा अतपाः सुदृशाः सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवा दिव्यानि
 पुष्यमाख्यविलेपनधूपचूर्णानि दिव्यान्युत्पलपद्मपुण्डरीकानि दिव्यानि
 मान्दारमहामान्दारकेशरतमालपत्राणि गृहीत्वा येन भगवाञ्छा-
 क्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रामन्तिस्म । अथ ते
 बोधिसत्त्वामहामत्वास्ते च देवास्ताभिः पुष्यमाख्य गन्धविलेपन चूर्ण-
 चीवरञ्च त्रध्वजपताकाभिर्भगवन्तं शाक्यमुनितथागतमर्हन्तं सम्यक्-
 सम्बुद्धमवकिरन्तिस्माऽभ्यवकिरन्तिस्म । अभिप्राकिरन्तिस्म । अथ
 तानि पुष्यादीन्युपरिवैचायसमभ्युदगम्याऽस्त्रिंस्त्रिंसाहस्ते महासाहस्ते
 लोकधातौ पुष्यकूटाकारः संस्तितोऽभूत् । चतरस्रस्रतुःस्रुणसमो-
 भागशः सुविभक्तोरमणौद्योमनोरमः । अथ ततः पर्वदः प्राणिकोटी
 नियुतशतसहस्रान्युत्थायासनेभ्योयेन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य भग-
 वन्तमेतदवोचत् । वयमपि भगवन्नागतेऽध्वन्येवं रूपाणां धर्माणां
 स्त्राभिनोभवेमः । यथा रूपाणां तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धः । एव-
 मेव श्रावकसंघं परिहारः मे । एवञ्च पर्वदिधर्मं देशयामः । यथा-
 तथागतएतर्हिधर्मं देशयति । अथ भगवांस्तेषामध्याशयं विदित्वा
 सर्वधर्माणाञ्चानुत्पादायाऽनिरोधायाऽनभिसंस्कारायाऽप्रादुर्भावाय ।
 चान्तिं विदित्वास्मितं प्रादुरकाशीत् । अथायुष्मानानन्दउत्थाया-
 सनादेकांशंमुत्तरासङ्गं कृत्वादक्षिणं जानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य
 येन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य भगवन्तमेतदवोचत् । कोभगवन् हेतुः
 कः प्रत्ययः स्मितस्याविष्करणे नाऽहेतुकं नाऽप्रत्ययं बुद्धा भगवन्तः
 स्मितमाविष्कुर्वन्ति । भगवानाह । इत आनन्दपदः प्राणिकोटी
 नियुतशतसहस्रैरनुत्पत्तिकेषु धर्मेषु चान्तिः प्रतिसम्भा । एतेचा-

ऽनागतेऽध्वन्यष्टषष्ठाकल्पकोटीभिर्विंध्यङ्गापुष्यनामापस्तथागताश्चर्हन्तः
सम्यक्सन्द्वालोके भविष्यन्ति पुष्याकरेकल्पे ।

इति प्रतसाहस्रिकाः प्रज्ञापारमितायाः

प्रथमः परिवर्तः ॥०॥

अथ द्वितीयपरिवर्तः ।

अथ भगवानायुष्मन्तं सुभूतिमामन्त्रयते । प्रतिभातु ते सुभूते बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितामारभ्य धार्म्यो कथां कर्तुं कथं बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां निर्यायुरिति । अथ तेषां बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां तेषाञ्च महाश्रावकाणां तेषाञ्च देवपुत्राणामेतद्भूत् किं पुनरायुष्मान् सुभूतिस्त्वावत्केन प्रज्ञाप्रतिभानवलाधानसत्त्वाहेन बोधिसत्त्वेभ्योमहासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितामुपदेक्ष्यति । अथ वा बुद्धाऽस्तुभावेनेति । अथायुष्मां सुभूतिर्बुद्धानुभावेन तेषां बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां तेषाञ्च महाश्रावकाणां तेषाञ्च देवपुत्राणां चेतसैव चेतः परितर्कमाज्ञायायुष्मन्तं शारदतीपुत्रमामन्त्रयतेस्म । यत्किञ्चिदायुष्मच्छारदतीपुत्र भगवतः श्रावकाभाषन्तेऽभिलषन्त्युदीरयन्ति । सर्व्वः स तथागतस्य पुरुषकारः । यस्य तथागतेन धर्मोद्देशितः सर्व्वः स धर्मतया अविबुद्धः । तत्ते कुलपुत्रास्तत्र धर्मदेशनायां शिचमाणास्तां धर्मतां साक्षात् कुर्वन्ति । तथागतएवैष शारदतीपुत्रोपाययोगेन बोधिसत्त्वेभ्योमहासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितामुपदेक्ष्यत्यविषयोऽत्रायुष्मच्छारदतीपुत्र सर्व्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितामुपदेष्टुं । अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतद्वोचत् । बोधि-

सत्त्वामहासत्त्वादिति भगवन्मुच्यते । कतमस्यैतद्बुद्ध्याऽधिवचनं यदुत बोधिसत्त्वइति प्रज्ञापारमितेति वा । नाऽहं भगवंस्तं धर्मं स मनुपश्यामि । यदुत बोधिसत्त्व इति प्रज्ञापारमितेति वा । सोऽहं भगवंस्तच्च बोधिसत्त्वं ताच्च प्रज्ञापारमितां तच्च बोधिमत्त्वनामाऽस-
मनुपश्यान् कतमं बोधिसत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामववदिष्या-
म्यनुशासिष्यामि । एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत् ।
*नाममात्रमिदं सुभूते यदुत प्रज्ञापारमिता च बोधिसत्त्वश्च बोधि-
सत्त्वनाम च । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वहिर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
तद्यथाऽपि नाम सुभूते सत्त्वः सत्त्वइति नाम तच्च प्रज्ञप्तिमात्रं ।
यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
व्यवह्रियते । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वहिर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
तद्यथाऽपि नाम सुभूते जीवो जीवइति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्ति-
मात्रं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमा-
त्रेण व्यवह्रियते । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वहिर्द्वानोभयमन्तरेणोपल-
भ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते जन्तुर्जन्तुरिति नाम तच्च प्रज्ञप्तिमात्रं
तच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्य-
वह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
तद्यथाऽपि नाम सुभूते पोषः पोष इति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं
यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
व्यवह्रियते । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वहिर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
तद्यथाऽपि नाम सुभूते पुरुषः पुरुष इति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्ति

माचं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादोननिरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केत-
 मात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरे-
 णोपलभ्यते । तद्यथापि नाम सुभूते पुङ्गवः पुङ्गवइति नाम तच्च
 नाम प्रज्ञप्तिमाचं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादोननिरोधोऽन्यत्र
 संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभय
 मन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते मनुजोमनुजइति
 नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमाचं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादोननि-
 रोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न
 वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते मानवो-
 मानवइति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमाचं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य
 नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम-
 नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
 सुभूते कारकः कारकइति नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्तिमाचं यच्च
 प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यव-
 ह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
 तद्यथाऽपि नाम सुभूते कारयिता कारयितेति नाम तच्च नाम
 प्रज्ञप्तिमाचं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादोननिरोधोऽन्यत्र संज्ञा-
 सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयम-
 न्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते उत्थापकः उत्थापकइति
 नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमाचं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न
 निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते ससु-

त्यापकः समुत्पापकइति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमाचं यच्च प्रज्ञप्ति-
 धर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
 तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथा-
 ऽपि नाम सुभूते वेदको वेदक इति नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्ति-
 मात्रं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केत-
 मात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वानोभयमन्तरे-
 णोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते वेदयित्कको वेदयित्कइति
 नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्तिमाचं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न
 निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वहिर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते जान-
 कोजानकइति नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्तिमाचं । यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं
 तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च
 नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि
 नाम सुभूते पश्यकः पश्यक इति नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्तिमाचं ।
 यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
 व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वानोभयमन्तरेणोपल-
 भ्यते । एवमेव सुभूते या च प्रज्ञापारमिता यस्य बोधिसत्त्वो यच्च
 बोधिसत्त्वनाम सर्व्वमेतत् प्रज्ञप्तिमाचं । यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नो-
 त्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
 सुभूते योऽयमाध्यात्मिकश्रात्मभावोरूपमिति नाम यावदेव धर्म-
 प्रज्ञप्तिमाचं तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केत-

मात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोप-
 लभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते येद्यमाध्यात्मिकीवेदनेति नाम
 यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधो-
 ऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न
 वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते
 येद्यमाध्यात्मिकीसंज्ञेतिनामयावदेवधर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्म-
 प्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
 तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि
 नाम सुभूते यदमे आध्यात्मिकाः संस्कारादिति नाम यावदेव-
 धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र
 संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । नच नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभ-
 यमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते यदिदमाध्यात्मिकं
 विज्ञानमिति नाम यावदेवधर्मं प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्म-
 प्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च
 नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एव मेव सुभूते
 प्रज्ञापारमिता च बोधिसत्त्वस्य बोधिसत्त्व नाम च सर्वमेतत् धर्म-
 प्रज्ञप्तिमात्रं तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञा-
 सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयम-
 न्तरेणोपलभ्यते । चक्षुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमे-
 तत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
 व्यवह्रियते । यदुत चक्षुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां
 नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । ओचमिति सुभूते यावदेव धर्म

प्रज्ञप्तिमाचमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञा-
सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत ओचमिति । तच्च नाम
नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । प्राणमिति सुभूते
यावदेव प्रज्ञप्तिमाचमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽ-
न्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत प्राणमिति । तच्च नाम-
नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । जिह्वेति सुभूते
यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमाचमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधो-
ऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत जिह्वेति । तच्च
नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । कायइति
सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमाचमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो
न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत काय
इति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
मनइति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमाचमेतत्तस्यास्य धर्म-
प्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत
मनइति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपल-
भ्यते । रूपमिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमाचमेतत्तस्यास्य
धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
यदुत रूपमिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणो-
पलभ्यते । शब्दइति सुभूते यावदेव धर्म प्रज्ञप्तिमाचमेतत्त-
स्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यव-
ह्रियते । यदुत शब्द इति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां
नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । गन्धइति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमाच-

मेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमा-
 चेण व्यवह्रियते । यदुत गन्धइति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न
 वह्निर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । रसइति सुभूते यावदेव धर्म-
 प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञास-
 ङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत रसइति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वह्निर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । स्पर्शइति सुभूते यावदेव
 धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र
 संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत स्पर्शइति । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । धर्मइति सुभूते
 यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधो-
 ऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत धर्मइति । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । चक्षुर्धातुरिति
 सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न
 निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत चक्षुर्धातुरि-
 रि । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
 रूपधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्ते-
 र्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत
 रूपधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धां नोभयमन्तरेणो-
 पलभ्यते । चक्षुर्विज्ञानधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्र-
 मेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
 व्यवह्रियते । यदुत चक्षुर्विज्ञानधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वह्निर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । श्रोत्रधातुरिति सुभूते याव-

नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । रमधातुरिति
 प्रज्ञप्तिमाचमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञा-
 सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत रमधातुरिति । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । जिज्ञा विज्ञान-
 धातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमाचमेतत्तस्यास्य धर्म-
 प्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
 यदुत जिज्ञाविज्ञानधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां
 नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । कायधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्ति-
 माचमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केत-
 मात्रेण व्यवह्रियते । यदुत कायधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । स्पृष्टव्यधातुरिति सुभूते या-
 वदेव धर्मप्रज्ञप्तिमाचमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधो-
 ऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत स्पृष्टव्यधातुरिति । तच्च
 नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । कायविज्ञान-
 धातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमाचमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्ते-
 र्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत
 कायविज्ञानधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभय-
 मन्तरेणोपलभ्यते । मनोधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमाच-
 मेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
 व्यवह्रियते । यदुत मनोधातुरिति । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां
 नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । धर्मधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञ-
 प्तिमाचमेतत् तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञा

सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुतधुर्माधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्या-
 त्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । मनोविज्ञानधातुरिति
 सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमाचमेतत्तस्याश्चधर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न
 निरोधोऽन्यत्रसंज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुतमनोविज्ञान धातु-
 रिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोप-
 लभ्यते । एव मेव सुभूते यदिदमुच्यते प्रज्ञापारमितेति बोधि-
 सत्त्व इति बोधिसत्त्वनामेति । यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमाचमेतत्तस्याश्च
 धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्रसंज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
 प्रज्ञापारमितेति बोधिसत्त्व इति बोधिसत्त्वनामेति । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
 सुभूते पोषमाध्यात्मिक आत्मभावइति नाम मात्रेण व्यवह्रियते ।
 ग्रीर्षाऽस्थीनोति नाम व्यवह्रियते । ग्रीवाऽस्थीनोति नाम व्यवह्रि-
 यते । स्कन्धाऽस्थीनोति नाम व्यवह्रियते । पृष्ठाऽस्थीनोति व्यव-
 ह्रियते । पार्श्वकाऽस्थीनोति व्यवह्रियते । कव्यस्थीनीति नाम
 व्यवह्रियते । उर्व्वस्थीनीति नाम व्यवह्रियते । जङ्गाऽस्थीनीति
 नाम व्यवह्रियते । पादाऽस्थीनीति नाम व्यवह्रियते । धर्मप्रज्ञप्ति-
 मात्रेणेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्रसंज्ञा सङ्केत-
 मात्रेण व्यवह्रियते । ग्रीर्षाऽस्थीनीति नाम* ग्रीवाऽस्थीनीति नाम

* ग, घ, पुस्तके नाम शब्दात् परं सर्वत्र “व्यवह्रियते” इति क्रियापदं
 लिखितं दृश्यते । अत्र केषाञ्चित् पदानां पुनरुक्तिरुपलभ्यते । किमयं
 लेखकदोषः । ग्रन्थकर्तुर्व्या रचनाचातुर्यं प्रयोजनविशेषोवाऽस्तीति
 तत्त्वतो न विद्मः ।

वाङ्मयीनीति नाम पृष्ठाऽस्थीनीति नाम पार्श्वाऽस्थीनीति नाम
 कथ्यस्थीनीति नाम उर्व्वस्थीनीति नाम जङ्घाऽस्थीनीति नाम ।
 तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एव-
 मेव सुभूते यदिदमुच्यते प्रज्ञापारमितेति बोधिसत्त्व इति बोधि-
 सत्त्वनामेति यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो
 न निरोधोऽन्यत्रसंज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽ-
 ध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते
 यानीमानि वाङ्मानि दृणकाष्ठशाखापत्रपलाशानि सर्व्वान्येतानि
 नानानामधेयैर्व्यवह्रियन्ते तानि च एषाञ्च नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र
 संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तानि च नामानि नाऽध्यात्मं न
 वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।

एव मेव सुभूते यदिदमुच्यते प्रज्ञापारमितेति बोधिसत्त्व इति ।
 बोधिसत्त्वनामेति । यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्ते-
 र्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
 सुभूते श्रुतीतानां बुद्धानां भगवतां यावदेव नाम मात्रं तिष्ठति । तच्च
 नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
 सुभूते स्तम्भः प्रतिश्रुत्का प्रतिभासोमायामरीचि उदकचन्द्रस्तथागत-
 निर्मितः सर्व्वएते धर्माः प्रज्ञप्तिमात्रं यस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न
 निरोधोऽन्यत्रसंज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एवमेव सुभूते यदिदमुच्यते
 प्रज्ञापारमितेति बोधिसत्त्वइति बोधिसत्त्वनामेति । सर्व्व एते

धर्माः प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वारं नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एवं खलु सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता नामसङ्केत प्रज्ञायाबाधधर्मप्रज्ञाया च शिचित्यं ।

एवं खलु सुभृते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम सुखमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽत्मेति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न रूपं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संकृतमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽसंकृतमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽसंक्षेपमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न रूपं नामोत्पादइति समनुपश्यति । न रूपं नाम निरोध इति समनुपश्यति । न रूपं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽकुशलमिति

समनुपपश्यति । न रूपं नाम साऽवद्यमिति समनुपपश्यति । न रूपं नाम निरवद्यमिति समनुपपश्यति । न रूपं नाम साश्रवमिति समनुपपश्यति । न रूपं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपश्यति । न रूपं नाम संक्षेपमिति समनुपपश्यति । न रूपं नाम निःक्षेपमिति समनुपपश्यति । न रूपं नाम लौकिकमिति समनुपपश्यति । न रूपं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपश्यति । न रूपं नाम संसार इति समनुपपश्यति । न रूपं नाम निर्वाणमिति समनुपपश्यति ।

न वेदनां नाम नित्येति समनुपपश्यति । न वेदनां नामाऽनित्येति समनुपपश्यति । न वेदनां नाम सुखेति समनुपपश्यति । न वेदनां नाम दुःखेति समनुपपश्यति । न वेदनां नामात्मेति समनुपपश्यति । न वेदनां नामानात्मेति समनुपपश्यति । न वेदनां नाम शान्तेति समनुपपश्यति । न वेदनां नामाऽशान्तेति समनुपपश्यति । न वेदनां नाम शून्येति समनुपपश्यति । न वेदनां नामाऽशून्येति समनुपपश्यति । न वेदनां नाम निमित्तेति समनुपपश्यति । न वेदनां नामाऽनिमित्तेति समनुपपश्यति । न वेदनां नाम प्रणिहित*मिति समनुपपश्यति । न वेदनां नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपश्यति । न वेदनां नाम संस्कृतमिति समनुपपश्यति । न वेदनां नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपश्यति । न वेदनां नाम संक्षेपमिति समनुपपश्यति । न वेदनां नाम व्यवदानमिति समनुपपश्यति । न वेदनां नामोत्पाद इति समनुपपश्यति ।

* वेदनादि स्त्रीलिङ्गशब्दविशेषणस्य क्वचित् स्त्रीलिङ्गत्वं क्वचित् स्त्रीलिङ्गत्वं दृश्यते, पञ्चसु पुस्तकेषु ।

न वेदनां नाम निरोध इति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम वि-
 विक्रमेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽविक्रमेति समनुपपद्यति ।
 न वेदनां नाम कुशलेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽकुश-
 लेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम सावधेति समनुपपद्यति । न
 वेदनां नामाऽनवधेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाममाश्रवेति
 समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽनाश्रवेति समनुपपद्यति । न वेदनां
 नाम संक्षेपेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम निःक्षेपेति समनु-
 पपद्यति । न वेदनां नाम लौकिकेति समनुपपद्यति । न वेदनां
 नाम लोकोत्तरेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम संसार इति
 समनुपपद्यति । न वेदनां नाम निर्वाण* इति समनुपपद्यति ।

न संज्ञां नामनित्येति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽनित्येति
 समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां
 नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामात्मेति समनुपपद्यति ।
 न संज्ञां नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम ग्रान्तमिति
 समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽग्रान्तमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां
 नाम शून्येति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽशून्येति समनुपपद्यति । न
 संज्ञां नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽनिमित्त-
 मिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति ।
 न संज्ञां नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामसंस्कृत-
 मिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति ।
 न संज्ञां नामोत्पाद इति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम निरोध

* निर्वाणमिति युक्तं प्रतिभाति ।

इति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम संक्षेप इति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम विविक्तमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम कुग्रहेति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽकुग्रहेति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम सावद्येति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽनवद्येति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम साश्रवेति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽनाश्रवेति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम निःक्षेपेति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम लोकोत्तरेति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम संसारइति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न संस्कारानाम नित्याइति समनुपपद्यति । न संस्कारानामाऽनित्याइति समनुपपद्यति । न संस्कारानाम सुखाइति समनुपपद्यति । न संस्कारानाम दुःखाइति समनुपपद्यति । न संस्कारानामाऽऽत्मान इति समनुपपद्यति । न संस्कारा नामाऽनात्मान इति समनुपपद्यति । न संस्कारानाम ग्रान्ताइति समनुपपद्यति । न संस्कारानामाऽग्रान्ताइति समनुपपद्यति । न संस्कारानाम शून्याइति समनुपपद्यति । न संस्कारानामाऽशून्या इति समनुपपद्यति । न संस्कारानाम निमित्ताइति समनुपपद्यति । न संस्कारानामाऽनिमित्ताइति समनुपपद्यति । न संस्कारानाम प्रणिहिताइति समनुपपद्यति । न संस्कारानामाऽप्रणिहिताइति समनुपपद्यति । न संस्कारा नाम संस्कृता इति समनुपपद्यति । न संस्कारानामाऽसंस्कृताइति समनु-

पश्यति । न संस्कारानामोत्पादादिति समनुपपश्यति । न संस्कारानाम
 निरोधादिति समनुपपश्यति । न संस्कारानाम संक्लेशादिति समनु-
 पपश्यति । न संस्कारानाम व्यवदानादिति समनुपपश्यति । न संस्कारा-
 नाम विविक्ता इति समनुपपश्यति । न संस्कारानामाऽविविक्ताइति
 समनुपपश्यति । न संस्कारानाम कुशलादिति समनुपपश्यति । न
 संस्कारानामाऽकुशला इति समनुपपश्यति । न संस्कारानाम सावद्या-
 इति समनुपपश्यति । न संस्कारानाम निरवद्याइति समनुपपश्यति ।
 न संस्कारानाम साश्रवाइति समनुपपश्यति । न संस्कारा नामाऽना-
 श्रवा इति समनुपपश्यति । न संस्कारानाम संक्लेशा इति समनु-
 पपश्यति । न संस्कारानाम निःक्लेशादिति समनुपपश्यति । न संस्कारा-
 नाम लौकिकाइति समनुपपश्यति । न संस्कारानाम लोकोत्तरा
 इति समनुपपश्यति । न संस्कारानाम संसारइति समनुपपश्यति । न
 संस्कारानाम निर्व्वानमिति समनुपपश्यति ।

न विज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपपश्यति । न विज्ञानं नामा-
 ऽनित्यमिति समनुपपश्यति । न विज्ञानं नाम सुखमिति समनुपपश्यति ।
 न विज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपपश्यति । न विज्ञानं नामाऽऽत्मेति
 समनुपपश्यति । न विज्ञानं नामाऽनात्मेति समनुपपश्यति । न
 विज्ञानं नाम शान्तमिति समनुपपश्यति । न विज्ञानं नामाऽशान्त-
 मिति समनुपपश्यति । न विज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपपश्यति ।
 न विज्ञानं नामाऽशून्यमिति समनुपपश्यति । न विज्ञानं नाम
 निमित्तमिति समनुपपश्यति । न विज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति
 समनुपपश्यति । न विज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपपश्यति । न

विज्ञानां नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नामोत्पादइति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम निरोधइति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम थवदानमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम विविक्तमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम कुग्रक्षमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नामाऽकुग्रक्षमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम निरवद्यमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम साऽऽश्रवमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम निःक्षेपइति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम संसारइति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न चक्षुर्नामनित्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम ग्रान्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽग्रान्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽशून्यमिति समनुपपद्यति ।

न चक्षुर्नामनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामोत्पाद् इति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निरोध इति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम विविक्रमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽविविक्रमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निरवद्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम साऽऽश्रवमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निक्षेपमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संसारइति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न रूपं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न रूपं नाम शान्तमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽशान्तमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽशून्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न रूपं

चक्षुः संस्यर्शोनामाऽऽत्मेति समनुपपश्यति । न चक्षुःसंस्यर्शोनामाऽना-
 त्मेति समनुपपश्यति । न चक्षुःसंस्यर्शोनाम शान्तमिति समनुपपश्यति ।
 न चक्षुः संस्यर्शोनामाऽशान्तमिति समनुपपश्यति । न चक्षुः संस्यर्शो-
 नाम शून्यमिति समनुपपश्यति । न चक्षुःसंस्यर्शो नामाऽशून्यमिति
 समनुपपश्यति । न चक्षुः संस्यर्शोनाम निमित्तइति समनुपपश्यति ।
 न चक्षुः संस्यर्शोनामाऽनिमित्तइति समनुपपश्यति । न चक्षुः संस्यर्शो-
 नाम प्रणिहितमिति समनुपपश्यति । न चक्षुः संस्यर्शोनामाऽप्रणि-
 हितमिति समनुपपश्यति । न चक्षुः संस्यर्शोनाम संस्क्रातमिति समनु-
 पपश्यति । न चक्षुःसंस्यर्शोनामाऽसंस्क्रातमिति समनुपपश्यति । न चक्षुः-
 संस्यर्शोनाम संक्लेशइति समनुपपश्यति । न चक्षुःसंस्यर्शोनाम व्यवदान-
 मिति समनुपपश्यति । न चक्षुः संस्यर्शोनामोत्पाद इति समनुपपश्यति ।
 न चक्षुः संस्यर्शोनाम निरोध इति समनुपपश्यति । न चक्षुः संस्यर्शो-
 नाम विविक्तइति समनुपपश्यति । न चक्षुः संस्यर्शोनामाऽविविक्तमिति
 समनुपपश्यति । न चक्षुः संस्यर्शोनाम कुशलइति समनुपपश्यति । न
 चक्षुः संस्यर्शोनामाऽकुशल इति समनुपपश्यति । न चक्षुःसंस्यर्शोनाम
 साऽवद्यमिति समनुपपश्यति । न चक्षुः संस्यर्शोनामाऽनवद्य इति
 समनुपपश्यति । न चक्षुः संस्यर्शोनाम साऽऽश्रवइति समनुपपश्यति । न
 चक्षुः संस्यर्शोनामाऽनाश्रव इति समनुपपश्यति । न चक्षुः संस्यर्शोनाम
 संक्लेशइति समनुपपश्यति । न चक्षुः संस्यर्शोनाम निःक्लेशइति समनु-
 पपश्यति । न चक्षुःसंस्यर्शोनाम लौकिकइति समनुपपश्यति । न चक्षुः-
 संस्यर्शोनाम लोकोत्तरइति समनुपपश्यति । न चक्षुःसंस्यर्शोनाम संघार-
 इति समनुपपश्यति । न चक्षुःसंस्यर्शोनाम निर्वाणमिति समनुपपश्यति ।

यदपि तच्चक्षुरूपचक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं दुःखं वा तदपि नाम न नित्यमिति समनुपपद्यति । नाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न सुखमिति समनुपपद्यति । न दुःखमिति समनुपपद्यति । नाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । नाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न ग्रान्तमिति समनुपपद्यति । नाऽग्रान्तमिति समनुपपद्यति । न शून्यमिति समनुपपद्यति । नाऽशून्यमिति समनुपपद्यति । न निमित्तमिति समनुपपद्यति । नाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । नाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न संस्कृतमिति समनुपपद्यति । नाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न व्यवदानमिति समनुपपद्यति । नोत्पाददति समनुपपद्यति । न निरोधदति समनुपपद्यति । न विविक्तमिति समनुपपद्यति । नाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न कुशलमिति समनुपपद्यति । नाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । नाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न साऽऽवयमिति समनुपपद्यति । नाऽनाऽवयमिति समनुपपद्यति । न संक्षेपदति समनुपपद्यति । न निःक्षेपदति समनुपपद्यति । न लौकिकमिति समनुपपद्यति । न लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न संसारदति समनुपपद्यति । न निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न ओचं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न ओचं नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न ओचं नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न ओचं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न ओचं नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न ओचं नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न ओचं नाम

ग्रान्तमिति समनुपपश्यति । न ओचं नामाऽग्रान्तमिति समनुपपश्यति ।
 न ओचं नाम शून्यमिति समनुपपश्यति । न ओचं नामाऽशून्यमिति
 समनुपपश्यति । न ओचं नाम निमित्तमिति समनुपपश्यति । न ओचं
 नामाऽनिमित्तमिति समनुपपश्यति । न ओचं नाम प्रणिहितमिति
 समनुपपश्यति । न ओचं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपश्यति । न
 ओचं नाम संस्कृतमिति समनुपपश्यति । न ओचं नामाऽसंस्कृतमिति
 समनुपपश्यति । न ओचं नाम संक्षेपमिति समनुपपश्यति । न ओचं
 नाम व्यवदानमिति समनुपपश्यति । न ओचं नामोत्पादइति समनु-
 पपश्यति । न ओचं नाम निरोधइति समनुपपश्यति । न ओचं नाम
 विविक्तमिति समनुपपश्यति । न ओचं नामाऽविविक्तमिति समनु-
 पपश्यति । न ओचं नाम कुग्रसमिति समनुपपश्यति । न ओचं नामा-
 ऽकुग्रसमिति समनुपपश्यति । न ओचं नाम साऽवद्यमिति समनुपपश्यति ।
 न ओचं नामाऽनवद्यमिति समनुपपश्यति । न ओचं नाम साऽऽव-
 मिति समनुपपश्यति । न ओचं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपश्यति ।
 न ओचं नाम संक्षेपइति समनुपपश्यति । न ओचं नाम निःक्षेपइति
 समनुपपश्यति । न ओचं नाम लौकिकमिति समनुपपश्यति । न
 ओचं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपश्यति । न ओचं नाम संभार-
 इति समनुपपश्यति । न ओचं नाम निर्वाणमिति समनुपपश्यति ।

न शब्दोनाम नित्यइति समनुपपश्यति । न शब्दोनामाऽनित्य-
 इति समनुपपश्यति । न शब्दोनाम सुखमिति समनुपपश्यति । न
 शब्दोनाम दुःखमिति समनुपपश्यति । न शब्दोनामाऽऽत्मेति समनु-
 पपश्यति । न शब्दोनामाऽनात्मेति समनुपपश्यति । न शब्दोनाम

ग्रान्तमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽग्रान्तमिति समनुपपद्यति ।
 न शब्दोनाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽशून्यमिति
 समनुपपद्यति । न शब्दोनाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न
 शब्दोनामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम प्रणिहित-
 मिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति ।
 न शब्दोनाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽसंस्कृत-
 मिति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न
 शब्दोनाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामोत्पादइति
 समनुपपद्यति । न शब्दोनाम निरोधइति समनुपपद्यति । न शब्दो-
 नाम विविक्तइति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽविविक्तइति समनु-
 पपद्यति । न शब्दोनाम कुग्रहइति समनुपपद्यति । न शब्दोनामा-
 ऽकुग्रहइति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति ।
 न शब्दोनामाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम साऽऽश्रव-
 मिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न
 शब्दोनाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम निःक्षेपइति
 समनुपपद्यति । न शब्दोनाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न
 शब्दोनाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम संसारइति
 समनुपपद्यति । न शब्दोनाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न ओचविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न ओचविज्ञानं
 नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न ओचविज्ञानं नाम सुखमिति
 समनुपपद्यति । न ओचविज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न
 ओचविज्ञानं नामाऽऽप्तेति समनुपपद्यति । न ओचविज्ञानं नामा-

ऽनात्मैति समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम ग्रान्तमिति समनु-
 पपश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽग्रान्तमिति समनुपपश्यति । न
 ओचविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नामा-
 ऽशून्यमिति समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम निमित्तमिति
 समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनुपपश्यति ।
 न ओचविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं
 नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम संस्कृत-
 मिति समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनु-
 पपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम संक्लेशमिति समनुपपश्यति । न
 ओचविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं
 नामोत्पादइति समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम निरोधइति
 समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम विविक्तमिति समनुपपश्यति ।
 न ओचविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं
 नाम कुग्रहमिति समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽकुग्रहमिति
 समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम सावद्यमिति समनुपपश्यति ।
 न ओचविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं
 नाम साऽऽभवइति समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽनाश्रवइति
 समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम संक्लेशइति समनुपपश्यति । न
 ओचविज्ञानं नाम निःक्लेशइति समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम
 कौत्तिकमिति समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति
 समनुपपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम संशारइति समनुपपश्यति । न
 ओचविज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनुपपश्यति ।

न ओचसंस्पर्शो नाम नित्यइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो-
नामाऽनित्यइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम सुखइति
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम दुःखइति समनुपपद्यति । न
ओचसंस्पर्शोनामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽना-
त्मेति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम शून्यइति समनुपपद्यति ।
न ओचसंस्पर्शोनामाऽशून्यइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम
निमित्तमिति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽनिमित्तमिति
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम प्रणिहितइति समनुपपद्यति ।
न ओचसंस्पर्शोनामाऽप्रणिहितइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो-
नाम संकृतइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽसंकृतइति
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो नाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न
ओचसंस्पर्शो नामव्यवदानमिति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो-
नामोत्पादइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम निरोधइति
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामविविक्तइति समनुपपद्यति ।
न ओचसंस्पर्शोनामाऽविविक्तइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो-
नाम कुशलइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽकुशलइति
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम साऽवद्यइति समनुपपद्यति ।
न ओचसंस्पर्शोनामाऽनवद्यइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम
साऽऽवद्यइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽनाऽवद्यइति समनु-
पपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न ओच-
संस्पर्शोनाम निःक्षेपइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम
लौकिकइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम लोकोत्तरइति

समनुपश्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम संसारइति समनुपश्यति ।
न ओचसंस्पर्शोनाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

यदपितच्छ्रोत्रशब्दश्रोत्रविज्ञानश्रोचसंस्पर्शप्रत्ययदुत्पद्यते वेदयितं
सुखं दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाम न नित्यमिति
समनुपश्यति । नाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न सुखमिति समनु-
पश्यति । न दुःखमिति समनुपश्यति । नाऽऽत्मेति समनुपश्यति ।
नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शान्तमिति समनुपश्यति । नाऽशान्त-
मिति समनुपश्यति । न शून्यमिति समनुपश्यति । नाऽशून्यमिति
समनुपश्यति । न निमित्तमिति समनुपश्यति । नाऽनिमित्तमिति
समनुपश्यति । न प्रणिहितमिति समनुपश्यति । नाऽप्रणिहितमिति
समनुपश्यति । न संस्कृतमिति समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतमिति
समनुपश्यति । न संक्षेपमिति समनुपश्यति । न व्यवदानमिति
समनुपश्यति । नोत्पादइति समनुपश्यति । न निरोधइति समनु-
पश्यति । न विविक्तमिति समनुपश्यति । नाऽविविक्तमिति समनु-
पश्यति । न क्षुग्रलमिति समनुपश्यति । नाऽक्षुग्रलमिति समनु-
पश्यति । नसाऽवद्यमिति समनुपश्यति । नाऽनवद्यमिति समनु-
पश्यति । न साऽऽश्रावमिति समनुपश्यति । नाऽनाश्रावमिति समनु-
पश्यति । न संक्षेपइति समनुपश्यति । न निःक्षेपइति समनुपश्यति ।
न लौकिकमिति समनुपश्यति । न लोकोत्तरमिति समनुपश्यति ।
न संसारइति समनुपश्यति । न निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न प्राणं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न प्राणं नामाऽनित्य-
मिति समनुपश्यति । न प्राणं नाम सुखमिति समनुपश्यति ।

न घ्राणं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न घ्राणं नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नामाऽशून्यमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम संक्लेशइति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नामोत्पादइति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम निरोधइति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम विविक्तमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नामाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम कुग्रहमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नामाऽकुग्रहमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नामाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम साऽश्रवमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम संक्लेशइति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम निःक्लेशइति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम संसारइति समनुपपद्यति । न घ्राणं नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न गन्धो नाम नित्यइति समनुपपद्यति । न गन्धो नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न गन्धो नाम सुखमिति समनुपपद्यति ।

न गन्धोनाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽऽत्मेति
 समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न गन्धो-
 नाम शान्तइति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽशान्तइति समनु-
 पपद्यति । न गन्धोनाम शून्यइति समनुपपद्यति । न गन्धोनामा-
 ऽशून्यइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम निमित्तइति समनु-
 पपद्यति । न गन्धोनामाऽनिमित्तइति समनुपपद्यति । न गन्धो-
 नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽप्रणिहितमिति
 समनुपपद्यति । न गन्धोनाम संकृतमिति समनुपपद्यति । न गन्धो-
 नामाऽसंकृतमिति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम संक्षेपइति समनु-
 पपद्यति । न गन्धोनाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न गन्धो-
 नामोत्पादइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम निरोधइति समनु-
 पपद्यति । न गन्धोनाम विविक्तइति समनुपपद्यति । न गन्धो-
 नामाऽविविक्तइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम कुशलमिति
 समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न गन्धो-
 नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽनवद्यमिति
 समनुपपद्यति । न गन्धोनाम साऽऽश्रवइति समनुपपद्यति । न गन्धो-
 नामाऽनाश्रवइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम संक्षेपइति समनु-
 पपद्यति । न गन्धोनाम निःक्षेपइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम
 लौकिकइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम लोकोत्तरइति समनु-
 पपद्यति । न गन्धोनाम संसारइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम
 निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न प्राणविज्ञानं नित्यमिति समनुपपद्यति । न प्राणविज्ञानम-

नित्यमिति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नाम सुखमिति समनु-
 पश्यति । न प्राणविज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपपश्यति । न
 प्राणविज्ञाननामाऽऽत्मेति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नामा-
 ऽजात्मेति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नाम शान्तमिति समनु-
 पपश्यति । न प्राणविज्ञानं नामाऽशान्तमिति समनुपपश्यति । न
 प्राणविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नामा-
 ऽशून्यमिति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नाम निमित्तमिति
 समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनुपपश्यति ।
 न प्राणविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं
 नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नाम संस्कृत-
 मिति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनु-
 पपश्यति । न प्राणविज्ञानं नाम सक्लेशमिति समनुपपश्यति । न
 प्राणविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं
 नामोत्पाददति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नाम निरोधदति
 समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नाम विविक्रमिति समनुपपश्यति ।
 न प्राणविज्ञानं नामाऽविविक्रमिति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं
 नाम कुग्रहमिति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नामाऽकुग्रहमिति
 समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नाम साऽवद्यमिति समनुपपश्यति ।
 न प्राणविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं
 नाम साऽऽश्रवमिति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति
 समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नाम संक्लेशदति समनुपपश्यति । न
 प्राणविज्ञानं नाम निःक्लेशदति समनुपपश्यति । न प्राणविज्ञानं नाम

लौकिकमिति समनुपपद्यति । न प्राणविज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न प्राणविज्ञानं नाम संसारइति समनुपपद्यति । न प्राणविज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न प्राणसंस्पर्शो नाम नित्यइति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शो-
नामाऽनित्यइति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनाम सुखमिति
समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न
प्राणसंस्पर्शोनामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनामाऽनात्मेति
समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनाम शान्तइति समनुपपद्यति । न
प्राणसंस्पर्शोनामाऽशान्तइति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनाम
शून्यइति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनामाऽशून्यइति समनुपपद्यति ।
न प्राणसंस्पर्शोनाम निमित्तइति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शो-
नामाऽनिमित्तइति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनाम प्रणिहितइति
समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनामाऽप्रणिहितइति समनुपपद्यति । न
प्राणसंस्पर्शोनाम संस्कृतइति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनामा-
ऽसंस्कृतइति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनाम संक्लेशइति समनु-
पपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न
प्राणसंस्पर्शोनामोत्पादइति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनाम
निरोधइति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनाम विविक्तइति
समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनामाऽविविक्तइति समनुपपद्यति । न
प्राणसंस्पर्शोनाम कुग्रहइति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनामा-
ऽकुग्रहइति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनाम साऽवद्यइति समनु-
पपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनामाऽनवद्यइति समनुपपद्यति । न प्राण-

संस्पर्शोनाम साश्रवदति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनामाऽनाश्रव-
दति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनाम संक्लेशदति समनुपपद्यति ।
न प्राणसंस्पर्शोनाम निःक्लेशदति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनाम
सौक्तिकदति समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनाम लोकोत्तरदति
समनुपपद्यति । न प्राणसंस्पर्शोनाम संसारदति समनुपपद्यति । न
प्राणसंस्पर्शोनाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

यदपि तद्प्राण-गन्धप्राणविज्ञानप्राणसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेद-
यितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाम न
नित्यमिति समनुपपद्यति । नाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न सुख-
मिति समनुपपद्यति । न दुःखमिति समनुपपद्यति । नाऽऽत्मेति समनु-
पपद्यति । नाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न ग्रान्तदति समनुपपद्यति ।
नाऽग्रान्तदति समनुपपद्यति । न शून्यदति समनुपपद्यति । नाऽशून्य-
दति समनुपपद्यति । न निमित्तदति समनुपपद्यति । नाऽनिमित्त-
दति समनुपपद्यति । न प्रणिहित दति समनुपपद्यति । नाऽप्रणिहित
दति समनुपपद्यति । न संस्कृतदति समनुपपद्यति । नाऽसंस्कृतदति
समनुपपद्यति । न संक्लेशदति समनुपपद्यति । न व्यवदानमिति समनु-
पपद्यति । नोत्पाददति समनुपपद्यति । न निरोधदति समनु-
पपद्यति । न विविक्तदति समनुपपद्यति । नाऽविविक्तदति समनु-
पपद्यति । न कुग्रलदति समनुपपद्यति । नाऽकुग्रलदति समनुपपद्यति ।
न साऽवद्यदति समनुपपद्यति । नाऽनवद्यदति समनुपपद्यति ।
न साऽऽश्रवदति समनुपपद्यति । नाऽनाश्रवदति समनुपपद्यति ।
न संक्लेशदति समनुपपद्यति । न निःक्लेशदति समनुपपद्यति ।

न सौकिकरति समनुपश्यति । न लोकोत्तररति समनुपश्यति ।
न संसाररति समनुपश्यति । न निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न जिह्वां नाम नित्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽनि-
त्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम सुखेति समनुपश्यति । न
जिह्वां नाम दुःखेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽऽत्मेति समनु-
पश्यति । न जिह्वां नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम
ग्रान्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽग्रान्तेति समनुपश्यति ।
न जिह्वां नाम शून्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽशून्येति
समनुपश्यति । न जिह्वां नाम निमित्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां
नामाऽनिमित्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम प्रणिहितेति
समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽप्रणिहितेति समनुपश्यति । न
जिह्वां नाम संक्लृतेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽसंक्लृतेति
समनुपश्यति । न जिह्वां नाम संक्लेशरति समनुपश्यति । न जिह्वां
नाम थवदानेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामोत्पादरति समनु-
पश्यति । न जिह्वां नाम निरोधरति समनुपश्यति । न जिह्वां
नाम विविक्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽविविक्तेति समनु-
पश्यति । न जिह्वां नाम कुशलेति समनुपश्यति । न जिह्वां
नामाऽकुशलेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम साऽवधेति समनु-
पश्यति । न जिह्वां नामाऽनवधेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम-
साऽऽश्रवेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽनाश्रवेति समनुपश्यति ।
न जिह्वां नाम संक्लेशरति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम जिह्क्लेश-
रति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम सौकिकेति समनुपश्यति । न

जिह्वां नाम लोकोत्तरेति समनुपपद्यति । न जिह्वां नाम संसार-
इति समनुपपद्यति । न जिह्वां नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न रसोनाम निव्यदति समनुपपद्यति । न रसोनामाऽनित्य-
इति समनुपपद्यति । न रसोनाम सुखदति समनुपपद्यति । न रसो-
नाम दुःखदति समनुपपद्यति । न रसोनामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति ।
न रसोनामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न रसोनाम ग्रान्तदति
समनुपपद्यति । न रसोनामाऽग्रान्तदति समनुपपद्यति । न रसो-
नाम शून्यदति समनुपपद्यति । न रसोनामाऽशून्यदति समनुपपद्यति ।
न रसोनाम निमित्तदति समनुपपद्यति । न रसोनामाऽनिमित्त-
इति समनुपपद्यति । न रसोनाम प्रणिहितदति समनुपपद्यति ।
न रसोनामाऽप्रणिहितदति समनुपपद्यति । न रसोनाम संस्कृत-
इति समनुपपद्यति । न रसोनामाऽसंस्कृतदति समनुपपद्यति । न
रसोनाम संक्षेपदति समनुपपद्यति । न रसोनाम व्यवदानदति
समनुपपद्यति । न रसोनामोत्पाददति समनुपपद्यति । न रसो-
नाम निरोधदति समनुपपद्यति । न रसोनाम विविक्तदति
समनुपपद्यति । न रसोनामाऽविविक्तदति समनुपपद्यति । न रसो-
नाम कुश्लदति समनुपपद्यति । न रसोनामाऽकुश्लदति समनु-
पपद्यति । न रसोनाम साऽवद्यदति समनुपपद्यति । न रसोनामा-
ऽनवद्यदति समनुपपद्यति । न रसोनाम साऽऽश्रवदति समनुपपद्यति ।
न रसोनामाऽनाश्रवदति समनुपपद्यति । न रसोनाम संक्षेपदति
समनुपपद्यति । न रसोनाम निःक्षेपदति समनुपपद्यति । न रसो-
नाम लौकिकदति समनुपपद्यति । न रसो नाम लोकोत्तरदति

समनुपश्यति । न रसोनाम संसारइति समनुपश्यति । न रसो-
नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न जिज्ञाविज्ञानं नाम जित्यमिति समनुपश्यति । न जिज्ञा-
विज्ञानं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम
सुखमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम दुःखमिति समनु-
पश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न जिज्ञा-
विज्ञानं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम
शान्तमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽशान्तमिति
समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति ।
न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽनि-
मित्तमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति
समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति ।
न जिज्ञाविज्ञानं नाम संकृतमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नामाऽसंकृतमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम संक्षेपइति
समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति ।
न जिज्ञाविज्ञानं नामोत्पादइति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नाम निरोधइति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम विविक्त-
मिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनु-
पश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम कुग्रहमिति समनुपश्यति । न
जिज्ञाविज्ञानं नामाऽकुग्रहमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽनवद्य-

मिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम साऽऽश्रवमिति समनु-
पपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न
जिज्ञाविज्ञानं नाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम
निःक्षेपइति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम लौकिकमिति
समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम लोकोत्तरइति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञाविज्ञानं नाम संसारइति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न जिज्ञासंस्पर्शानाम नित्यइति समनुपपद्यति । न जिज्ञा-
संस्पर्शानामाऽनित्यइति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शानाम सुख-
इति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शानाम दुःखइति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञासंस्पर्शानामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शानाम ग्रान्तइति
समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शानामाऽग्रान्तइति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञासंस्पर्शानाम शून्यइति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
नामाऽशून्यइति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शानाम निमित्तइति
समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शानामाऽनिमित्तइति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञासंस्पर्शानाम प्रणिहित इति समनुपपद्यति । न जिज्ञा-
संस्पर्शानामाऽप्रणिहितइति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शानाम
संस्कृतइति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शानामाऽसंस्कृतइति समनु-
पपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शानाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न
जिज्ञासंस्पर्शानाम व्यदानमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
नामोत्पादइति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शानाम निरोधइति

समनुपपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम विविक्तदति समनुपपश्यति ।
 न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽविविक्तदति समनुपपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
 नाम कुशलदति समनुपपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽकुशलदति
 समनुपपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम साऽवद्यदति समनुपपश्यति ।
 न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽनवद्यदति समनुपपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
 नाम साऽऽश्रवदति समनुपपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽनाश्रवदति
 समनुपपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम संक्षेपदति समनुपपश्यति ।
 न जिज्ञासंस्पर्शोनाम निःक्षेपदति समनुपपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
 नाम लौकिकदति समनुपपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम लोकोत्तर
 दति समनुपपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम संभारदति समनुपपश्यति ।
 न जिज्ञासंस्पर्शोनाम निर्वाणमिति समनुपपश्यति ।

यदपि जिज्ञारसजिज्ञाविज्ञानजिज्ञासंस्पर्शादुत्पद्यते वेदचित्तं
 सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाम न नित्यमिति
 समनुपपश्यति । नाऽनित्यमिति समनुपपश्यति । न सुखमिति समनु-
 पपश्यति । न दुःखमिति समनुपपश्यति । नाऽऽत्मेति समनुपपश्यति ।
 नाऽनात्मेति समनुपपश्यति । न शान्तमिति समनुपपश्यति । नाऽशान्त-
 मिति समनुपपश्यति । न शून्यमिति समनुपपश्यति । नाऽशून्यमिति
 समनुपपश्यति । न निमित्तमिति समनुपपश्यति । नाऽनिमित्तमिति
 समनुपपश्यति । न प्रणिहितमिति समनुपपश्यति । नाऽप्रणिहितमिति
 समनुपपश्यति । न संस्कृतमिति समनुपपश्यति । नाऽसंस्कृतमिति
 समनुपपश्यति । न संक्षेपमिति समनुपपश्यति । न व्यदानामिति
 समनुपपश्यति । नोत्पापददति समनुपपश्यति । न निरोधदति

समनुपश्यति । न विविक्तमिति समनुपश्यति । नाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न कुशलमिति समनुपश्यति । नाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न साऽवद्यमिति समनुपश्यति । नाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न साऽश्रवमिति समनुपश्यति । नाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न संक्षेपमिति समनुपश्यति । न निःक्षेपमिति समनुपश्यति । न लौकिकमिति समनुपश्यति । न लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न संसार इति समनुपश्यति । न निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न कायं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न कायं नाम सुखमिति समनुपश्यति । न कायं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न कायं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न कायं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न कायं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न कायं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न कायं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न कायं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न कायं नाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न कायं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न कायं नामोत्पादइति समनुपश्यति । न कायं नाम निरोधइति समनुपश्यति । न कायं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न कायं

नामाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न काथं नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न काथं नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न काथं नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न काथं नामाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न काथं नाम साऽश्रवमिति समनुपपद्यति । न काथं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न काथं नाम संक्लेशमिति समनुपपद्यति । न काथं नाम निःक्लेशमिति समनुपपद्यति । न काथं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न काथं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न काथं नाम संसार इति समनुपपद्यति । न काथं नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न स्पृष्टव्यं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽऽत्मैति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽनात्मैति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम शान्तमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽशान्तमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽशून्यमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम संक्लतमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽसंक्लतमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम संक्लेशमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामोत्पादइति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नास निरोध-

इति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम विविक्तमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम कुग्रहमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽकुग्रहमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम साऽश्रवमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम निःक्षेपइति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम संसार इति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न कायविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नाम ग्रान्तमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नामाऽग्रान्तमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नामाऽशून्यमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनु-

पश्यति । न कायविज्ञानं नाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न काय-
 विज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामो-
 त्पादइति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम विविक्तमिति समनु-
 पश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न
 कायविज्ञानं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं
 नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम साऽवद्यमिति
 समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति ।
 न कायविज्ञानं नाम साश्रवमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं
 नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम संक्षेपमिति
 समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम निःक्षेपमिति समनुपश्यति ।
 न कायविज्ञानं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं
 नाम सौकोत्तरमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम संसार-
 इति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनु-
 पश्यति ।

न कायसंस्पर्शं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं
 नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम सुखमिति
 समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न
 कायसंस्पर्शं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽना-
 त्मेति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम शान्तमिति समनुपश्यति ।
 न कायसंस्पर्शं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं
 नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽशून्यमिति
 समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न

कायसंस्पर्शं नामाऽनिमित्तमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम प्रणिहितमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम संस्कृतमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम संक्लेशमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम व्यवदानमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामोत्पादइति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निरोधइति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम विविक्तमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽविविक्तमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम कुशलमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽकुशलमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम साऽवद्यमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽनवद्यमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम साऽश्रवमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम संक्लेशमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निःक्लेशमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम लौकिकमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम संसारइति समनुपपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निर्वाणमिति समनुपपश्यति ।

यदपि तत् कायस्यष्टय्य कायविज्ञान कायसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा । तदपि नाम न नित्यमिति समनुपपश्यति । नाऽनित्यमिति समनुपपश्यति । सुखमिति न समनुपपश्यति । दुःखमिति न समनुपपश्यति । नाऽऽत्मेति समनुपपश्यति ।

नाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न ग्रान्तमिति समनुपपद्यति । नाऽग्रान्त
मिति समनुपपद्यति । न शून्यमिति समनुपपद्यति । नाऽशून्यमिति
समनुपपद्यति । न निमित्तमिति समनुपपद्यति । नाऽनिमित्तमिति
समनुपपद्यति । न प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । नाऽप्रणिहितमिति
समनुपपद्यति । न संस्कृतमिति समनुपपद्यति । नाऽसंस्कृतमिति
समनुपपद्यति । न संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न व्यवदानमिति
समनुपपद्यति । नोत्पादमिति समनुपपद्यति । न निरोधमिति
समनुपपद्यति । न विविक्तमिति समनुपपद्यति । न कुशलमिति
समनुपपद्यति । नाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न साऽवद्यमिति
समनुपपद्यति । नाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न साश्रवमिति
समनुपपद्यति । नाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न संक्षेपमिति
समनुपपद्यति । न निःक्षेपमिति समनुपपद्यति । न लौकिकमिति
समनुपपद्यति । न लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न संसारमिति
समनुपपद्यति । न निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न मनोनाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न मनोनामा-
ऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न मनोनाम सुखमिति समनुपपद्यति ।
न मनोनाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न मनोनामाऽऽत्मेति
समनुपपद्यति । न मनोनामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न मनोनाम
ग्रान्तमिति समनुपपद्यति । न मनोनामाऽग्रान्तमिति समनुपपद्यति ।
न मनोनाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न मनोनामाऽशून्यमिति
समनुपपद्यति । न मनोनाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न मनो-
नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न मनोनाम प्रणिहितमिति

समनुपपद्यति । न मनोनामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न मनोनाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न मनोनामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न मनोनाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न मनोनाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न मनोनामोत्पाददति समनुपपद्यति । न मनोनाम निरोधदति समनुपपद्यति । न मनोनाम विविक्तमिति समनुपपद्यति । न मनोनामाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न मनोनाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न मनोनामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न मनोनाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न मनोनामाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न मनोनाम साश्रवमिति समनुपपद्यति । न मनोनामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न मनोनाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न मनोनाम निःक्षेपमिति समनुपपद्यति । न मनोनाम श्लौकिकमिति समनुपपद्यति । न मनोनाम श्लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न मनोनाम संसारमिति समनुपपद्यति । न मनोनाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न धर्माज्ञाम नित्यादति समनुपपद्यति । न धर्माज्ञामाऽनित्यादति समनुपपद्यति । न धर्माज्ञाम सुखादति समनुपपद्यति । न धर्माज्ञाम दुःखादति समनुपपद्यति । न धर्माज्ञामाऽऽत्मानदति समनुपपद्यति । न धर्माज्ञामाऽनात्मानदति समनुपपद्यति । न धर्माज्ञाम शान्तादति समनुपपद्यति । न धर्माज्ञामाऽशान्तादति समनुपपद्यति । न धर्माज्ञाम शून्यादति समनुपपद्यति । न धर्माज्ञामाऽशून्यादति समनुपपद्यति । न धर्माज्ञाम निमित्तादति समनुपपद्यति । न धर्माज्ञामाऽनिमित्तादति समनुपपद्यति । न धर्माज्ञाम प्रणिहिता-

इति समनुपश्यति । न धर्मान्नामाऽप्रणिहिताइति समनुपश्यति ।
 न धर्मान्नाम संकृताइति समनुपश्यति । न धर्मान्नामाऽसंकृताइति
 समनुपश्यति । न धर्मान्नाम संक्षेपाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम
 व्यवदानाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नामोत्पादाइति समनुपश्यति ।
 न धर्मान्नामा निरोधाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम विविक्ता-
 इति समनुपश्यति । न धर्मान्नामाऽविविक्ताइति समनुपश्यति । न
 धर्मान्नाम कुशलाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नामाऽकुशलाइति
 समनुपश्यति । न धर्मान्नाम भावद्याइति समनुपश्यति । न धर्मा-
 न्नामाऽनवद्याइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम साश्रवाइति समनु-
 पश्यति । न धर्मान्नामाऽनाश्रवाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम
 संक्षेपाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम निःक्षेपाइति समनुपश्यति ।
 न धर्मान्नाम लौकिकाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम लोको-
 त्तराइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम संसाराइति समनुपश्यति ।
 न धर्मान्नाम निर्वाणाइति समनुपश्यति ।

न मनोविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न मनो-
 विज्ञानं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम
 सुखमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम दुःखमिति समनु-
 पश्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं
 नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम ग्रान्तमिति
 समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽग्रान्तमिति समनुपश्यति ।
 न मनोविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं
 नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम निमित्त-

मिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनु-
 पपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति ।
 न मनोविज्ञानं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न मनो-
 विज्ञानं नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामा-
 ऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम संक्षेपमिति
 समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति ।
 न मनोविज्ञानं नामोत्पादमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं
 नाम निरोधमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम विविक्त-
 मिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनु-
 पपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न मनो-
 विज्ञानं नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम
 साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति
 समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम साऽऽश्रवमिति समनुपपद्यति ।
 न मनोविज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं
 नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम निःक्षेपमिति
 समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति ।
 न मनोविज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न मनो-
 विज्ञानं नाम संसारमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम
 निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न मनः संस्यग्रं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न मनः संस्यग्रं
 नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न मनः संस्यग्रं नाम सुखमिति
 समनुपपद्यति । न मनः संस्यग्रं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न मनः

संस्यग्रं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नामाऽनात्मेति
 समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नाम ग्रान्तमिति समनुपश्यति । न
 मनः संस्यग्रं नामाऽग्रान्तमिति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नाम
 शून्यमिति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नामाऽशून्यमिति समनु-
 पश्यति । न मनः संस्यग्रं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न मनः
 संस्यग्रं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नाम
 प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नामाऽप्रणिहितमिति
 समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न
 मनः संस्यग्रं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नाम
 संक्षेपमिति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नाम व्यवदानमिति समनु-
 पश्यति । न मनः संस्यग्रं नामोत्पादइति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं
 नाम निरोधइति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नाम विविक्तमिति
 समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति ।
 न मनः संस्यग्रं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं
 नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नाम साऽवद्यमिति
 समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न
 मनः संस्यग्रं नाम साऽऽश्रवमिति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं
 नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नाम संक्षेपमिति
 समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नाम निःक्षेपमिति समनुपश्यति ।
 न मनः संस्यग्रं नाम शौकिकमिति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं
 नाम शोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नाम संघारइति
 समनुपश्यति । न मनः संस्यग्रं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

यदपि तन्मनो धर्ममनो विज्ञानमनः संस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते ।
 वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाम न
 नित्यमिति समनुपश्यति । नाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न सुख-
 मिति समनुपश्यति । न दुःखमिति समनुपश्यति । नाऽऽत्मेति समनु-
 पश्यति । नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शान्तमिति समनुपश्यति ।
 नाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न शून्यमिति समनुपश्यति ।
 नाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न निमित्तमिति समनुपश्यति ।
 नाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न प्रणिहितमिति समनुपश्यति ।
 नाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न संस्कृतमिति समनुपश्यति ।
 नाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न संक्षेपमिति समनुपश्यति ।
 न व्यवदानमिति समनुपश्यति । नोत्पादमिति समनुपश्यति ।
 न निरोधइति समनुपश्यति । न विविक्तमिति समनुपश्यति ।
 नाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न कुग्रलमिति समनुपश्यति ।
 नाऽकुग्रलमिति समनुपश्यति । न साऽवद्यमिति समनुपश्यति ।
 नाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न साऽऽश्रवमिति समनुपश्यति ।
 नाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न संक्षेपइति समनुपश्यति ।
 न निःक्षेपइति समनुपश्यति । न लौकिकमिति समनुपश्यति ।
 न लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न संसारमिति समनुपश्यति ।
 न निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

तत्कस्य हेतोस्तथा हि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमिताया-
 च्छरंक्षाच्च प्रज्ञापारमितां तच्च बोधिसत्त्वं तच्च बोधिसत्त्वंनाम न
 संस्कृतधातौ समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतधातौ समनुपश्यति । तत्कस्य

दृश तथागतबलभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

चतुर्वैशारद्यभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

प्रतिसम्भिद्भावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

आवेष्टिकबुद्धधर्मभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति । अन्यत्र सर्वाकारज्ञतामनसिकारात् ।

तेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्माणां धर्मलक्षणं सुप्रतिबिद्धं भवति । यच्च धर्माणां धर्मलक्षणं तत्र संक्षिप्यते न व्यवदायते । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतानामसङ्केतिकीधर्मप्रज्ञप्तिरवबोद्धव्या । स नामसङ्केतिकीं धर्माणां प्रज्ञप्तिमवबुध्य न रूपमभिनवेच्छते । न

वेदनामभिनिवेक्ष्यते । न संस्कारानभिनिवेक्ष्यते । न विज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न चक्षुरभिनिवेक्ष्यते । न रूपमभिनिवेक्ष्यते । न चक्षुर्विज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न चक्षुः संस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तच्चक्षुरूपचक्षुर्विज्ञान चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाभिनिवेक्ष्यते । न ओचमभिनिवेक्ष्यते । न शब्दमभिनिवेक्ष्यते । न ओचविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न ओचसंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तच्छ्रोत्रशब्द ओचविज्ञान ओचसंस्पर्श प्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाऽभिनिवेक्ष्यते । न घ्राणमभिनिवेक्ष्यते । न गन्धानभिनिवेक्ष्यते । न घ्राणविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न घ्राणसंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि घ्राणगन्ध घ्राणविज्ञान घ्राणसंस्पर्श प्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाऽभिनिवेक्ष्यते । न जिह्वामभिनिवेक्ष्यते । न रसानभिनिवेक्ष्यते । न जिह्वाविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न जिह्वासंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तच्छिङ्गारस जिह्वाविज्ञान जिह्वासंस्पर्श प्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा असुखाऽदुःखं तदपि नाऽभिनिवेक्ष्यते । न कायमभिनिवेक्ष्यते । न स्पृष्टव्यमभिनिवेक्ष्यते । न कायविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न कायसंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तत्कायस्पृष्टव्य कायविज्ञान कायसंस्पर्श प्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाऽभिनिवेक्ष्यते । न मनोऽभिनिवेक्ष्यते । न धर्मानभिनिवेक्ष्यते । न मनोविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न मनःसंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तन्मनोधर्म मनोविज्ञान मनःसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाऽभिनिवेक्ष्यते ।

संस्कृतधातौ नाऽभिनिवेक्ष्यते । असंस्कृतधातौ नाऽभिनिवेक्ष्यते । दानपारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । श्रौतपारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । चान्तिपारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । वीर्यपारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । ध्यानपारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । प्रज्ञापारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । न नाऽत्यन्तेऽपि लक्षणेऽप्यासां नाऽभिनिवेक्ष्यते । बोधिकाये नाऽभिनिवेक्ष्यते । मांसचक्षुषि नाऽभिनिवेक्ष्यते । दिव्यचक्षुषि नाऽभिनिवेक्ष्यते । प्रज्ञाचक्षुषि नाऽभिनिवेक्ष्यते । धर्मचक्षुषि नाऽभिनिवेक्ष्यते । बुद्धचक्षुषि नाऽभिनिवेक्ष्यते । अभिज्ञापारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अध्यात्मशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । वहिर्धा शून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अध्यात्मवहिर्धाशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । शून्यताशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । महाशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । परमार्थशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । संस्कृतशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । असंस्कृतशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अत्यन्तशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अनवराऽयशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अनवकारशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । प्रकृतिशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । सर्वधर्मशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । स्वलक्षणशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अनुपलम्भशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अभावशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । स्वभावशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अभावस्वभावशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । स्मृत्युपस्थानेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । सम्यक्प्रज्ञाेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । च्छद्विपादेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । इन्द्रियेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । बलेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । बोधक्षेत्रेषु नाऽभि-

निवेक्ष्यते । आर्याष्टाऽङ्गमार्गेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । आर्यसत्येषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । ध्यानेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । अप्रमाणेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । आरूप्यसमापत्तिषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । अष्टसु विमोक्षेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । नवस्वनुपूर्वविहारेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । शून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । आनिमित्ते नाऽभिनिवेक्ष्यते । अप्रणिहिते नाऽभिनिवेक्ष्यते । अभिज्ञासु नाऽभिनिवेक्ष्यते । समाधिषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । धारणौमुखेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । दशतथागतबलेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । चतुर्षु वैशारद्येषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । धर्मधातौ नाऽभिनिवेक्ष्यते । चतसृषु प्रतिषमित्सु नाऽभिनिवेक्ष्यते । महाभैरवां नाऽभिनिवेक्ष्यते । महाकरुणायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अष्टादशावेणिक बुद्धधर्मेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । तथतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । भूतकोष्यां नाऽभिनिवेक्ष्यते । धर्मधातौ नाभिनिवेक्ष्यते । सत्वपरिपाके नाऽभिनिवेक्ष्यते । बुद्धचेचपरिशुद्धौ नाऽभिनिवेक्ष्यते । उपायकौशले नाऽभिनिवेक्ष्यते । तत्कस्य हेतोरुत्थाहि ते सर्वधर्मान संविद्यन्ते । यस्मा-
ऽभिनिविज्ञेत । येन वा ऽभिनिविज्ञेत । यच्च वा ऽभिनिविज्ञेत ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनभिनविष्टः सर्वधर्मेषु प्रज्ञापारमितायां चरन् दानपारमितायां बद्धंते । शीलपारमितायां विबद्धंते । चान्तिपारमितायां विबद्धंते । वीर्यपारमितायां विबद्धंते । ध्यानपारमितायां विबद्धंते । प्रज्ञापारमितायां विबद्धंते । बोधिसत्त्वान्याममवक्रामत्यवेवर्त्तिकां भूमिमाक्रामात्यभिज्ञाः परिपूर्य्य बुद्धचेचेण बुद्धचेचं संक्रामति । सत्वान् परिपाठयन् बुद्धान् भगवतः सत्कुर्वन् गुरु कुर्वन् मानयन् पूजयन् बुद्धचेच परिशोधनतायै ।

बुद्धानां भगवतां दर्शनायै तांश्च भगवतो दृष्ट्वायैः कुशलमूलै-
 राकाङ्क्षिष्यन्ते । तान् बुद्धान् भगवतः सत्कर्तुं गुरुकर्तुं मानयितुं
 पूजयितुं तानि वाऽस्य कुशलमूलानि प्रादुर्भविष्यन्ति । तैरेव-
 कुशलमूलैः तेषां बुद्धानां भगवतामन्तिके प्रादुर्भविष्यन्ति । तेषाञ्च
 बुद्धानां भगवतामन्तिके धर्मं श्रोष्यन्ति । यथा श्रुतश्च सधर्मोऽनजात्वो-
 च्छेत्स्यते । यावदनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्भोत्स्यते । धारणी-
 मुखानि च प्रतिपद्यन्ते । समाधिमुखानि च प्रतिपद्यन्ते ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 चरतानाम् सङ्केतिकीधर्मप्रज्ञप्तिरेवबोद्धव्या । यः पुनः सुभूतिरेवमाह
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वइति भगवन्नुच्यते । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपं
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपे बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे
 रूपमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते आरूपि बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवा-
 नाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वेदना बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र वेदनायां
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते वेदनायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वेदनेति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवेदना

बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते संज्ञा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यत्र संज्ञाया बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे संज्ञायां
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे संज्ञेति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते असंज्ञा बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र संस्कारेभ्यो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारेषु बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे संस्कारा इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते असंस्कारा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानं बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूतेऽन्यत्र विज्ञानाद्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवान् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञाने बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे विज्ञानमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्वीधिसत्त्वइति ।

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 अन्यत्र चक्षुषो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुषि बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुरिति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 अचक्षुर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते ओचं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र ओचाद्बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओचि
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । तत् किं मन्यसे सुभूते
 बोधिसत्त्वे ओचमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते अओचो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भग-
 वन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते घ्राणं बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्यत्र घ्राणाद्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते घ्राणे बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भग-
 वन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽघ्राणो बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 जिह्वा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र जिह्वाया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिह्वायां बोधिसत्त्व-
 इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
ऽन्यत्र स्वर्गाद्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते स्वर्गे बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्वर्ग
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अस्वर्गाद्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्माद्बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
धर्मैर्भ्यो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
किं मन्यसे सुभूते धर्मेषु बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे धर्मा इति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अधर्मा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्धातुर्बोधिषत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
चक्षुर्धातुर्बोधिषत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्धातौ बोधिषत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिषत्त्वे चक्षुर्धातु-
रिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
अचक्षुर्धातुर्बोधिषत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपधातुर्बोधिषत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र

रूपधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रूपधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र चक्षुर्विज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अचक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओचधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र ओचधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओचधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे ओचधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अओचधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र शब्दधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र शब्दधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते शब्दधातौ बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते
बोधिसत्त्वे शब्दधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभृते अशब्दधातुर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ओचविज्ञानधातुर्वीधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभृतेऽन्यत्र ओचविज्ञानधातुर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ओचविज्ञानधातौ बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभृते बोधिसत्त्वे ओचविज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते अओचविज्ञानधातुर्वीधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते प्राणधातुर्वीधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यत्र
घ्राणधातुर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभृते घ्राणधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते बोधिसत्त्वे घ्राण-
धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभृते अप्राणधातुर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते गन्धधातुर्वीधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृतेऽन्यत्र

गन्धधातोर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते गन्धधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे गन्धधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अगन्धधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते प्राणविज्ञानधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र प्राणविज्ञानधातोर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते प्राणविज्ञानधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे प्राणविज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अप्राणविज्ञानधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञाधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र जिज्ञाधातोर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञाधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जिज्ञाधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिज्ञाधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रसधातुर्वीधिसत्त्वदति ।

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते-
 ऽन्यत्र रसधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवान् । भग-
 वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रसधातौ बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 बोधिसत्त्वे रसधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते अरसधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञाविज्ञानधातु-
 र्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञाविज्ञानधातौ
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिज्ञाविज्ञानधातु-
 र्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायधातुर्बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
 कायधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते कायधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे काय-
 धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते अकायधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्पृष्ट्यधातुर्बोधिसत्त्वइति ।

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
 स्पृष्टव्यधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते स्पृष्टव्यधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्य-
 धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अस्पृष्टव्यधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायविज्ञानधातुर्बोधि-
 सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूतेऽन्यत्र कायविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायविज्ञानधातौ
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायविज्ञानधातु-
 र्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनोधातुर्बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
 मनोधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते मनोधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे मनो-
 धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते अमनोधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्मधातुर्बोधिसत्त्वइति ।

काशधातुर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते आकाशधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे आकाशधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनाकाशधातुर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं । भगवन् । भगवानाह ।

तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानधातौर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविद्या बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्राविद्यायार्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविद्यायां बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वेऽविद्येति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽनविद्योर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्काराबोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्रसंस्कारेभ्योर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारेषु बोधिसत्त्व-

इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे संस्कारादिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते असंस्कारोबोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञान बोधिसत्त्वं इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र विज्ञानाद्बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञाने बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे विज्ञानमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानोबोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते नामरूपं बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र नामरूपाद्बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते नामरूपेणोबोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे नामरूपमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते अनामरूपोबोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते षडायतनं बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र षडायतनाद्बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते षडायतने बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे षडायतनमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।

तत् किं मन्यसे सुभूते अषडायतनोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्यर्शाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्य-
 चस्यर्शाद्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्यर्शं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वेदना बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यच वेदनाया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वेदनेति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
 वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवेदनो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते दृष्ट्या बोधि-
 सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यच दृष्ट्याया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते दृष्ट्यायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे दृष्ट्येति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अदृष्ट्याबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते उपादानं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं

भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्रोपादानाद्बोधि-
 सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 उपादाने बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे उपादानमिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते अनुपादानोबोधिसत्त्व-
 इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते भवोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र भवादोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते भवे बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधि-
 सत्त्वे भवइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अभवोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जातिर्व्वोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र जाति-
 र्व्वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते जातौबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जातिरिति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजातिर्बो-
 धिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते जरामरणं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवा-
 नाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र जरामरणाद्बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जरा-

मरणे बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जरामरणमिति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजरामरणोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते या रूपस्थतयतासाबोधिसत्त्व
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
अन्यत्र रूपतयतायाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपतयतायां बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे रूपतयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपतयतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वेदना ।
तयतासाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्रवेदनातयतायाबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदना-
तयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वेदनातयतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवेदनातयतोबोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते या संज्ञातयतासाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र संज्ञातयतायाबोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते

संज्ञातयतायां बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे संज्ञातयतेति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते असंज्ञातयतोबोधि-
 सत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते या संस्कारतयतासाबोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र संस्कारतयताया-
 बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते संस्कारतयतायां बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वेसंस्कार-
 तयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते असंस्कारतयतोबोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
 वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या विज्ञानतयतासाबोधिसत्त्व-
 दति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते अन्यत्र विज्ञानतयतायाबोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानतयतायां
 बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वेविज्ञानतयतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानतयतोबोधिसत्त्वदति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 या चक्षुस्तयतासा बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र चक्षुस्तयताया बोधिसत्त्वदति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुस्तयतायां

बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुस्तथेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अचक्षुस्तथतोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ओचस्तथता या
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र ओचतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओचतथतार्था
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे ओचतथेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अओचतथतो बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या प्राणतथता या
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र प्राणतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते प्राणतथतार्था
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे प्राणतथेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अप्राणतथतोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जिज्ञातथता या
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं

मन्यसे सुभूते अन्यत्र जिज्ञातयताया बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञातयतायां बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जिज्ञातयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिज्ञातयतो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या कायतयता सा बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र कायतयताया बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायतयतायां बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे कायतयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायतयतो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या मनस्तयता सा बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र मनस्तयताया बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनस्तयतायां बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे मनस्तयता इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अमनस्तयतो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या रूपतथता सा बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । *तत् किं मन्यसे
सुभूते अन्यत्र रूपतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे रूपतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
किं मन्यसे सुभूते अरूपतथतो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या शब्दतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र शब्दतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते शब्दतथतायां बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते बोधिसत्त्वे शब्दतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अशब्दतथतो बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या गन्धतथता सा बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
अन्यत्र गन्धतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते गन्धतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे गन्धतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्

मन्यसे सुभूते अन्यत्र चक्षुर्विज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 चक्षुर्विज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुतथ-
 तेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 अक्षुर्विज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ओत्रधातुतथता सा
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अन्यत्र ओत्रधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओत्र-
 धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे ओत्रधातुतथतेति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अओत्र-
 धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या शब्दधातुतथता सा
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अन्यत्र शब्दधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते शब्दधातु-
 तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे शब्दधातुतथतेति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अशब्दधातुतथतो-
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ओचविज्ञानधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र ओचविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओचविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे ओचविज्ञानधातु-तथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अओचविज्ञानतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या घ्राणधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र घ्राणधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते घ्राणधातु-तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे घ्राणधातुतथेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अघ्राणधातुतथतो-बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या गन्धधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र गन्धधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते गन्धधातु-तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे गन्धधातुतथेति । आह नोहीदं

भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यते सुभूते अगन्धधातुतथतो-
बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या घ्राणविज्ञानधातुतथता सा
बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र घ्राणविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वदति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
घ्राणविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे घ्राणविज्ञानधातु-
तथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अघ्राणविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जिह्वाधातुतथता सा
बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र जिह्वाधातुतथताया बोधिसत्त्वदति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिह्वा-
धातुतथतायां बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जिह्वाधातुतथतेति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिह्वा-
धातुतथतोबोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या रसधातुतथता सा
बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र रसधातुतथताया बोधिसत्त्वदति । आह

नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रसधातु-
तायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रसधातुतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरसधातुतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जिज्ञाधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
जिज्ञाविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानत-
थतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अजिज्ञाविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या कायधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र कायधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायधातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे कायधातुतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायधातुतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या स्पृष्टव्यधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र स्पृष्टव्यधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्पृष्टव्य-
धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्यधातुतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अस्पृष्टव्य-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या कायविज्ञानधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र कायविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते काय-
विज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातु-
तथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या मनोधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र मनोधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनोधातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातुतथतेति । आह

नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अमनोधातु-
तथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या धर्मधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र धर्मधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्मधातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे धर्मधातुतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अधर्मधातुतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या मनोविज्ञानधातुतथता
सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र मनोविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
मनोविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातु-
तथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
अमनोविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या पृथिवीधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र पृथिवीधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते पृथिवी-

धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे पृथिवीधातुतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अपृथिवी-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ऽभ्यातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्राऽभ्यातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽभ्यातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे ऽभ्यातुतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽनभ्यातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या तेजोधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र तेजोधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते तेजोधातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे तेजोधातुतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अतेजो-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वायुधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं

मन्यसे सुभूते अन्यत्र वायुधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वायुधातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वायुतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवायुतथतोबोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या आकाशधातुतथता-
या बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्राकाशधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते आकाश-
धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे आकाशधातुतथतेति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनाकाश-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या विज्ञानधातुतथता या
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र विज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञान-
धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुतथतेति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञान-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ऽविद्यातथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्राविद्यातथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविद्यातथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे अविद्यातथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनविद्यातथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या संस्कारतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र संस्कारतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे संस्कारतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते असंस्कारतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या विज्ञानतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र विज्ञानतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञान-तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे विज्ञानतथतेति । आह नोहीदं

भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या नामरूपतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र नामरूपतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते नाम-
रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे नामरूपतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनामरूपतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या षडायतनतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । तत् किं मन्यसे सुभूते
अन्यत्र षडायतनतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते षडायतनतथतायां बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे षडायतनतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अषडायतनतथतोबोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या स्यर्गतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र स्यर्गतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्यर्गतथतायां

बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्पर्शतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अस्पर्शतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वेदनातथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र वेदनातथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनातथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वेदनातथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवेदनातथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या दृष्णातथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र दृष्णातथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते दृष्णातथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे दृष्णातथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अदृष्णातथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या उपादानतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं

मन्यसे सुभूते अन्यत्रोपादानतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते उपादान-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे उपादानतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनुपादानतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या भवतथता सा बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अन्यत्र भवतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते भवतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे भवतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
किं मन्यसे सुभूते अभवतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जातितथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र जातितथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जातितथतायां
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जातितथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजातितथतोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जरामरणतथता
 सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र जरामरणतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जरामरणतथतायां
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते बोधिसत्त्वे जरामरणतथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजरामरणतथतो बोधिसत्त्व-
 इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं* मन्यसे सुभूते अर्थवशं सन्पश्यन्नेवं
 वदसि ।

न रूपं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वइति । न रूपे
 बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वरूपमिति । नाऽरूपोबोधिसत्त्वइति ।
 न वेदनाबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वेदनाया बोधिसत्त्वइति । न
 वेदनायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे वेदनेति । नाऽवेदनो-

* मन्यसे इत्यधिकं प्रतिभाति किन्तु पुस्तक चतुष्टयेऽपिविद्यते ।

† अर्थस्य विषयस्य रूपादेर्वशमधीनं पश्यन् जानन् इत्यर्थः । विषया-
 स्तित्वमङ्गीकृत्य किमेतद्वदस्यति भगवतः प्रश्नाऽभिप्रायः ॥ बाह्यास्तित्व वादिनां
 मते विषयस्य प्रत्यक्षं प्रति कारणात्प्राप्त्यपगमात् त्वया यदिज्ञानस्य विषय-
 धीनत्वमभ्युपगम्यते तदा बाह्यास्तित्वं बलादापतति तथाच श्रुच्छतावाद
 भङ्गप्रसङ्गः इति हृदयम् ।

‡ बोधिसत्त्वस्य रूपाद्यन्यत्वादिकं किं विषयस्य परमार्थं सत्त्वाप्रयुक्तं इति
 प्रश्नप्रपञ्चाभिप्रायः ।

बोधिसत्त्वदति । न संज्ञाबोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र संज्ञायाबोधिसत्त्वदति । न संज्ञायां बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे संज्ञेति । नाऽसंज्ञोबोधिसत्त्वदति । न संस्काराबोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र संस्कारेभ्यो बोधिसत्त्वदति । न संस्कारेषु बोधिसत्त्वदति । नाऽसंस्कारोबोधिसत्त्वदति । नविज्ञानं बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र विज्ञानाद्बोधिसत्त्वदति । न विज्ञाने बोधिसत्त्वदति । नाऽविज्ञानोबोधिसत्त्वदति ।

न चक्षुर्बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र चक्षुषो बोधिसत्त्वदति । न चक्षुषि बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे चक्षुरिति । नाऽचक्षुर्वोधिसत्त्वदति । न श्रोत्रं बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र श्रोत्राद्बोधिसत्त्वदति । न श्रोत्रबोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे श्रोत्रमिति । नाऽश्रोत्रोबोधिसत्त्वदति । न घ्राणं बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र घ्राणाद्बोधिसत्त्वदति । न घ्राणे बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे घ्राणमिति । नाऽघ्राणो बोधिसत्त्वदति । न जिह्वा बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र जिह्वायाबोधिसत्त्वदति । न जिह्वायां बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे जिह्वेति । नाऽजिह्वोबोधिसत्त्वदति । न कायाबोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्रकायाद्बोधिसत्त्वदति । न कायेबोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे कायदति । नाऽकायो बोधिसत्त्वदति । न मनोबोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र मनसोबोधिसत्त्वदति । न मनसि बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे मनदति । नाऽमनो बोधिसत्त्वदति ।

न रूपं बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वदति । न रूपे बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे रूपमिति । नाऽरूपो बोधिसत्त्वदति ।

न शब्दो बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र शब्दाद्बोधिसत्त्व इति । न शब्दे
 बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे शब्द इति । नाऽशब्दो बोधिसत्त्व इति ।
 न गन्धो बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र गन्धाद्बोधिसत्त्व इति । न गन्धे
 बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे गन्ध इति । नाऽगन्धो बोधिसत्त्व-
 इति । न रसो बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र रसाद्बोधिसत्त्व इति ।
 न रसे बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे रस इति । नाऽरसो
 बोधिसत्त्व इति । न स्रग्गी बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र स्रग्गीद्बोधिसत्त्व-
 इति । न स्रग्गी बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे स्रग्गी इति । नाऽ-
 स्रग्गी बोधिसत्त्व इति । न धर्मे बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र धर्मेभ्यो-
 बोधिसत्त्व इति । न धर्मेषु बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे धर्मा-
 इति । नाऽधर्मा बोधिसत्त्व इति । न चक्षुर्धातुर्बोधिसत्त्व इति ।
 नाऽन्यत्र चक्षुर्धातुर्वोधिसत्त्व इति । न चक्षुर्धातोर्बोधिसत्त्व इति ।
 न बोधिसत्त्वे चक्षुर्धातुरिति । नाऽचक्षुर्धातुर्वोधिसत्त्व इति । न रूप-
 धातुर्बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र रूपधातोर्बोधिसत्त्व इति । न रूपधातौ
 बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे रूपधातुरिति । नाऽरूपधातु-
 र्बोधिसत्त्व इति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र चक्षु-
 र्विज्ञानधातोर्बोधिसत्त्व इति । न चक्षुर्विज्ञानधातौ बोधिसत्त्व इति ।
 न बोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुरिति । नाऽचक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्व-
 इति । न श्रोत्रधातुर्बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र श्रोत्रधातोर्बोधि-
 सत्त्व इति । न श्रोत्रधातौ बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे श्रोत्रधातु-
 रिति । नाऽश्रोत्रधातुर्बोधिसत्त्व इति । न शब्दधातुर्बोधिसत्त्व इति ।
 नाऽन्यत्र शब्दधातोर्बोधिसत्त्व इति । न शब्दधातौ बोधिसत्त्व इति ।

न बोधिसत्त्वे शब्दधातुरिति । नाऽशब्दधातुर्बोधिसत्त्वइति । न
 ओत्रविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र ओत्रविज्ञानधातोर्बोधि-
 सत्त्वइति । न ओत्रविज्ञानधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे ओत्र-
 विज्ञानधातुरिति । नाऽओत्रविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । न घ्राण-
 धातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र घ्राणधातोर्बोधिसत्त्वइति । न घ्राण-
 धातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे घ्राणधातुरिति । नाऽघ्राण-
 धातुर्बोधिसत्त्वइति । न गन्धधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र गन्ध-
 धातोर्बोधिसत्त्वइति । न गन्धधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
 गन्धधातुरिति । नाऽगन्धधातुर्बोधिसत्त्वइति । न घ्राणविज्ञानधातु-
 र्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र घ्राणविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वइति । न घ्राण-
 विज्ञानधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे घ्राणविज्ञानधातु-
 रिति । नाऽघ्राणविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । न जिह्वाधातुर्बोधि-
 सत्त्वइति । नाऽन्यत्र जिह्वाधातोर्बोधिसत्त्वइति । न जिह्वाधातौ
 बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जिह्वाधातुरिति । नाऽजिह्वाधातु-
 र्बोधिसत्त्वइति । न रसधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रसधातोर्बोधि-
 सत्त्वइति । न रसधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे रसधातुरिति ।
 नाऽरसधातुर्बोधिसत्त्वइति । न जिह्वाविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति ।
 नाऽन्यत्र जिह्वाविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वइति । न जिह्वाविज्ञानधातौ-
 बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जिह्वाविज्ञानधातुरिति । नाऽजिह्वा-
 विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । न कायधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र
 कायधातोर्बोधिसत्त्वइति । न कायधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
 सत्त्वे कायधातुरिति । नाऽकायधातुर्बोधिसत्त्वइति । न स्पृष्टव्यधातु-

र्षोधिषत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्पृष्टव्यधातोर्षोधिषत्त्वइति । न स्पृष्ट-
व्यधातौ बोधिषत्त्वइति । न बोधिषत्त्वे स्पृष्टव्यधातुरिति । नाऽ-
स्पृष्टव्यधातु र्षोधिषत्त्वइति । न कायविज्ञानधातुर्षोधिषत्त्वइति ।
नाऽन्यत्र कायविज्ञानधातोर्षोधिषत्त्वइति । न कायविज्ञानधातौ
बोधिषत्त्वइति । न बोधिषत्त्वे कायविज्ञानधातुरिति । नाऽकाय-
विज्ञानधातुर्षोधिषत्त्वइति । न मनोधातुर्षोधिषत्त्वइति । नाऽ-
न्यत्रमनोधातोर्षोधिषत्त्वइति । न मनोधातौ बोधिषत्त्वइति । न
बोधिषत्त्वे मनोधातुरिति । नाऽमनोधातुर्षोधिषत्त्वइति । न
धर्मधातुर्षोधिषत्त्वइति । नाऽन्यत्र धर्मधातोर्षोधिषत्त्वइति । न
धर्मधातौ बोधिषत्त्वइति । न बोधिषत्त्वे धर्मधातुरिति । नाऽधर्म-
धातुर्षोधिषत्त्वइति । न मनोविज्ञानधातुर्षोधिषत्त्वइति । नाऽन्यत्र
मनोविज्ञानधातोर्षोधिषत्त्वइति । न मनोविज्ञानधातौ बोधिषत्त्व-
इति । नाऽमनोविज्ञानधातुर्षोधिषत्त्वइति ।

न पृथिवीधातुर्षोधिषत्त्वइति । नाऽन्यत्र पृथिवीधातोर्षोधि-
षत्त्वइति । न पृथिवीधातौ बोधिषत्त्वइति । न बोधिषत्त्वे पृथिवी-
धातुरिति । नाऽपृथिवीधातुर्षोधिषत्त्वइति । नाऽभ्यातुर्षोधिषत्त्व-
इति । नाऽन्यत्राऽभ्यातोर्षोधिषत्त्वइति । नाऽभ्यातौ बोधिषत्त्वइति ।
न बोधिषत्त्वेऽभ्यातुरिति । नाऽनभ्यातुर्षोधिषत्त्वइति । न तेजोधातु-
र्षोधिषत्त्वइति । नाऽन्यत्र तेजोधातोर्षोधिषत्त्वइति । न तेजोधातौ
बोधिषत्त्वइति । न बोधिषत्त्वेतेजोधातुरिति । नाऽतेजोधातुर्षोधि-
षत्त्वइति । न वायुधातुर्षोधिषत्त्वइति । नाऽन्यत्र वायुधातोर्षोधि-
षत्त्वइति । न वायु धातौ बोधिषत्त्वइति । न बोधिषत्त्वे वायुधातु-

रिति । नाऽवायुधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽऽकाशधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रऽऽकाशधातोर्बोधिसत्त्वइति । नाऽऽकाशधातौ बोधिसत्त्वइति । नबोधिसत्त्वे आकाशधातुरिति । नाऽनाऽऽकाशधातुर्बोधिसत्त्वइति ।

न विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र विज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वइति । न विज्ञानधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुरिति । नाऽविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽविद्याबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्राऽविद्याया बोधिसत्त्वइति । नाऽविद्यायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेऽविद्येति । नाऽनविद्योर्बोधिसत्त्वइति । न संस्काराबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र संस्कारेभ्यो बोधिसत्त्वइति । न संस्कारेषु बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेऽसंस्कारादिति । नाऽसंस्कारोर्बोधिसत्त्वइति । न विज्ञानं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रविज्ञानाद्बोधिसत्त्वइति । न विज्ञाने बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेविज्ञानमिति । नाऽविज्ञानोर्बोधिसत्त्वइति । न नामरूपं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र नामरूपाद्बोधिसत्त्वइति । न नामरूपे बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे नामरूपमिति । नाऽनामरूपोर्बोधिसत्त्वइति । न षडायतनं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र षडायतनाद्बोधिसत्त्वइति । न षडायतनेर्बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे षडायतनमिति । नाऽषडायतनोर्बोधिसत्त्वइति । न स्यर्गोर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्यर्गाद्बोधिसत्त्वइति । न स्यर्गेर्बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे स्यर्गइति । नाऽस्यर्गोर्बोधिसत्त्वइति । न वेदनाबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वेदनाया बोधिसत्त्वइति । न वेदनायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेवेदनेति । नाऽवेदनोर्बोधिसत्त्वइति । न दृष्ट्याबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र दृष्ट्याया बोधिसत्त्वइति ।

न दृष्यायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे दृश्येति । नाऽदृश्योबोधि-
 सत्त्वइति । नोपादानं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रोपादानाद्बोधिसत्त्व
 इति । नोपादाने बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे उपादानमिति ।
 नाऽनुपादानो बोधिसत्त्वइति । न भवोबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र-
 भवाद्बोधिसत्त्वइति । न भवे बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे भव-
 इति । नाऽभवोबोधिसत्त्वइति । न जातिर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र
 जातेर्बोधिसत्त्वइति । न जातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे-
 जातिरिति । नाऽजातिर्बोधिसत्त्वइति । न जरामरणं बोधिसत्त्व-
 इति । नाऽन्यत्र जरामरणाद्बोधिसत्त्वइति । न जरामरणे बोधि-
 सत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जरामरणमिति । नाऽजरामरणोबोधि-
 सत्त्वइति । न रूपतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रूपतथताया-
 बोधिसत्त्वइति । न रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
 सत्त्वरूपतथतेति । नाऽरूपतथतोबोधिसत्त्वइति । न वेदनातथता
 बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वेदनातथताया बोधिसत्त्वइति । न
 वेदनातथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे वेदनातथतेति ।
 नाऽवेदनातथतोबोधिसत्त्वइति । न संज्ञातथता बोधिसत्त्वइति ।
 नाऽन्यत्र संज्ञातथतायाः बोधिसत्त्वइति । न संज्ञातथतायां बोधि-
 सत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे संज्ञातथतेति । नाऽसंज्ञातथतोबोधि-
 सत्त्वइति । न संस्कारतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र संस्कार-
 तथतायाबोधिसत्त्वइति । न संस्कारतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
 न बोधिसत्त्वे संस्कारतथतेति । नाऽसंस्कारतथतोबोधिसत्त्वइति ।
 न विज्ञानतथताबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र विज्ञानतथतायाबोधि-

सत्त्वदिति । न विज्ञानतयतायां बोधिसत्त्वदिति । न बोधिसत्त्वे विज्ञानतयतेति । नाऽविज्ञानतयतोबोधिसत्त्वदिति ।

न चक्षुस्तयता बोधिसत्त्वदिति । नाऽन्यत्र चक्षुस्तयतायांबोधि-
सत्त्वदिति । न चक्षुस्तयतायां बोधिसत्त्वदिति । न बोधिसत्त्वे चक्षु-
स्तयतेति । नाऽचक्षुस्तयतोबोधिसत्त्वदिति । न श्रोत्रतयता बोधि-
सत्त्वदिति । नाऽन्यत्र श्रोत्रतयतायांबोधिसत्त्वदिति । न श्रोत्रतयतायां
बोधिसत्त्वदिति । न बोधिसत्त्वे श्रोत्रतयतेति । नाऽश्रोत्रतयतो
बोधिसत्त्वदिति । न घ्राणतयता बोधिसत्त्वदिति । नाऽन्यत्र घ्राणतय-
तायां बोधिसत्त्वदिति । न घ्राणतयतायां बोधिसत्त्वदिति । न बोधि-
सत्त्वे घ्राणतयतेति । नाऽघ्राणतयतोबोधिसत्त्वदिति । न जिह्वातयता
बोधिसत्त्वदिति । नाऽन्यत्र जिह्वातयतायां बोधिसत्त्वदिति । न
जिह्वातयतायां बोधिसत्त्वदिति । न बोधिसत्त्वे जिह्वातयतेति ।
नाऽजिह्वातयतोबोधिसत्त्वदिति । न कायतयता बोधिसत्त्वदिति ।
नाऽन्यत्र कायतयतायां बोधिसत्त्वदिति । न कायतयतायां बोधि-
सत्त्वदिति । न बोधिसत्त्वे कायतयतेति । नाऽकायतयतोबोधिसत्त्व-
दिति । न मनस्तयता बोधिसत्त्वदिति । नाऽन्यत्र मनस्तयतायां
बोधिसत्त्वदिति । न मनस्तयतायां बोधिसत्त्वदिति । न बोधिसत्त्वे
मनस्तयतेति । नाऽमनस्तयतोबोधिसत्त्वदिति ।

न रूपतयता बोधिसत्त्वदिति । नाऽन्यत्र रूपतयतायां बोधि-
सत्त्वदिति । न रूपतयतायां बोधिसत्त्वदिति । न बोधिसत्त्वे रूप-
तयतेति । नाऽरूपतयतोबोधिसत्त्वदिति । न शब्दतयता बोधि-
सत्त्वदिति । नाऽन्यत्र शब्दतयतायांबोधिसत्त्वदिति । न शब्दतय-

तार्था बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे शब्दतथतेति । नाऽशब्दतथतो-
बोधिसत्त्वइति । न गन्धतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र गन्धतथ-
तायाबोधिसत्त्वइति । न गन्धतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे गन्धतथतेति । नाऽगन्धतथतोबोधिसत्त्वइति । न रसतथता
बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रसतथतायाबोधिसत्त्वइति । न रसतथ-
तायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे रसतथतेति । नाऽरसतथतो-
बोधिसत्त्वइति । न स्यर्गतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्यर्गतथ-
ताया बोधिसत्त्वइति । न स्यर्गतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे स्यर्गतथतेति । नाऽस्यर्गतथतोबोधिसत्त्वइति । न धर्मतथता
बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र धर्मतथताया बोधिसत्त्वइति । न धर्म-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे धर्मतथतेति । नाऽधर्म-
तथतोबोधिसत्त्वइति ।

न चक्षुर्धातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र चक्षुर्धातुतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न चक्षुर्धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे चक्षुर्धातुतथतेति । नाऽचक्षुर्धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । न
रूपधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रूपधातुतथतायाबोधि-
सत्त्वइति । न रूपधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे रूप-
धातुतथतेति । नाऽरूपधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न श्रुत्विज्ञानधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र श्रु-
त्विज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वइति । न श्रुत्विज्ञानधातुतथतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे श्रुत्विज्ञानधातुतथतेति । नाऽश्रु-
त्विज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । न श्रोत्रधातुतथता बोधिसत्त्व-

इति । नाऽन्यत्र ओचधातुतथतायाबोधिसत्त्वइति । न ओचधातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे ओचधातुतथतेति ।
नाऽओचधातुतथतो बोधिसत्त्वइति । न शब्दधातुतथता बोधि-
सत्त्वइति । नाऽन्यत्र शब्दधातुतथतायाबोधिसत्त्वइति । न शब्द-
धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे शब्दधातुतथतेति ।
नाऽशब्दधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । न ओचविज्ञानधातुतथता
बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र ओचविज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वइति ।
न ओचविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे ओच-
विज्ञानधातुतथतेति । नाऽओचविज्ञानधातुतथतो बोधिसत्त्वइति ।
न घ्राणधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रघ्राणधातुतथताया
बोधिसत्त्वइति । न घ्राणधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे घ्राणधातुतथतेति । नाऽघ्राणधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । न
गन्धधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रगन्धधातुतथतायाबोधि-
सत्त्वइति । न गन्धधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
गन्धधातुतथतेति । नाऽगन्धधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न घ्राणविज्ञानधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र घ्राण-
विज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वइति । न घ्राणविज्ञानधातुतथतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे घ्राणविज्ञानधातुतथतेति । नाऽघ्राण-
विज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न जिह्वाधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रजिह्वाधातुतथ-
तायाबोधिसत्त्वइति । न जिह्वाधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न
बोधिसत्त्वे जिह्वाधातुतथतेति । नाऽजिह्वाधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न रसधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रसधातुतयताया-
बोधिसत्त्वइति । न रसधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
रसधातुतयतेति । नाऽरसधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न जिज्ञाविज्ञानधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र जिज्ञा-
विज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्वइति । न जिज्ञाविज्ञानधातुतयतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानधातुतयतेति । ना-
ऽजिज्ञाविज्ञानधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न कायधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र कायधातुतयताया-
बोधिसत्त्वइति । न कायधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
कायधातुतयेति । नाऽकायधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न स्पृष्टव्यधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्पृष्टव्यधातु-
तयताया बोधिसत्त्वइति । न स्पृष्टव्यधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति ।
न बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्यधातुतयतेति । नाऽस्पृष्टव्यधातुतयतोबोधिसत्त्व-
इति ।

न कायविज्ञानधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र काय-
विज्ञानधातुतयतायाबोधिसत्त्वइति । न कायविज्ञानधातुतयतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुतयतेति । नाऽकाय-
विज्ञानधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न मनोधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र मनोधातुतयताया-
बोधिसत्त्वइति । न मनोधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे मनोधातुतयतेति । नाऽमनोधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न धर्मधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र धर्मधातुतयताया-

बोधिसत्त्वइति । न धर्मधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे धर्मधातुतथतेति । नाऽधर्मधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न मनोविज्ञानधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र मनो-
विज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वइति । न मनोविज्ञानधातुतथतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातुतथतेति । नाऽमनो-
विज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न पृथिवीधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र पृथिवीधातु-
तथतायाबोधिसत्त्वइति । न पृथिवीधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
न बोधिसत्त्वे पृथिवीधातुतथतेति । नाऽपृथिवीधातुतथतोबोधि-
सत्त्वइति ।

नाऽम्हातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्राऽम्हातुतथतायाबोधि-
सत्त्वइति । नाऽम्हातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेऽम्हातु-
तथतेति । नाऽनम्हातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न तेजोधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र तेजोधातुतथताया
बोधिसत्त्वइति । न तेजोधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे तेजोधातुतथतेति । नाऽतेजोधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न वायुधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वायुधातुतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न वायुधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे वायुधातुतथतेति । नाऽवायुधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

नाऽऽकाशधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्राऽऽकाशधातुतथ-
तायाबोधिसत्त्वइति । नाऽऽकाशधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न
बोधिसत्त्वे आकाशधातुतथतेति । नाऽनाऽऽकाशधातुतथतोबोधिसत्त्व-
इति ।

न विज्ञानधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र विज्ञानधातु-
तथतायाबोधिसत्त्वइति । न विज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
न बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुतथेति । नाऽविज्ञानधातुतथतोबोधि-
सत्त्वइति ।

नाऽविद्यातथता बोधिसत्त्वइति । नान्यत्राऽविद्यातथतायाबोधि-
सत्त्वइति । नाऽविद्यातथातायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेऽविद्या-
तथतेति । नाऽविद्यातथतोबोधिसत्त्वइति ।

न संस्कारतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र संस्कारतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न संस्कारतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
संस्कारतथतेति । नाऽसंस्कारतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न विज्ञानतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र विज्ञानतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न विज्ञानतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
विज्ञानतथतेति । नाऽविज्ञानतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न नामरूपतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र नामरूपतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न नामरूपतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
नामरूपतथतेति । नाऽनामरूपतथतो बोधिसत्त्वइति ।

न षडायतनतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र षडायतनतथ-
तायाबोधिसत्त्वइति । न षडायतनतथातायां बोधिसत्त्वइति । न
बोधिसत्त्वे षडायतनतथतेति । नाऽषडायतनतथतो बोधिसत्त्वइति ।

न स्पर्शतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्पर्शतथतायाबोधि-
सत्त्वइति । न स्पर्शतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे स्पर्शतथ-
तेति । नाऽस्पर्शतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न वेदनातयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वेदनातयताया-
बोधिसत्त्वइति । न वेदनातयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
वेदनातयतेति । नाऽवेदनातयतोबोधिसत्त्वइति ।

न दृष्णातयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र दृष्णातयतायाबोधि-
सत्त्वइति । न दृष्णातयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे दृष्णा-
तयतेति । नाऽदृष्णातयतो बोधिसत्त्वइति ।

नोपादानतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रोपादानतयताया-
बोधिसत्त्वइति । नोपादानतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
उपादानतयतेति । नाऽनुपादानतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न भवतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र भवतयतायाबोधिसत्त्व-
इति । न भवतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे भवतयतेति ।
नाऽभवतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न जातितयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र जातितयतायाबोधि-
सत्त्वइति । न जातितयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जाति-
तयतेति । नाऽजातितयतोबोधिसत्त्वइति ।

न जरामरणतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र जरामरणतय-
तायाबोधिसत्त्वइति । न जरामरणतयतायां बोधिसत्त्वइति । न
बोधिसत्त्वे जरामरणतयतेति । नाऽजरामरणतयतोबोधिसत्त्वइति ।

सुभूतिराह । *अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते

* सुभूतिर्बोधिसत्त्वस्याऽसत्यदार्थत्वादेव न रूपादिस्वरूपत्व तदन्यत्वादिर्न
न वस्तु स्वभावकृतमित्युत्तरवाक्येन दर्शयति अत्यन्ततयेत्यादिना । अत्यन्ततया
बोधिसत्त्वस्य विद्यमानत्वाभावः उपलब्धेरभावश्च देशतः कालतश्च सत्ता-

नोपलभ्यते । तत् कुतोऽरूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोरूपे बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे रूपं भविष्यति । कुतोऽरूपो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो वेदनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र वेदनायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो वेदनायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे वेदना भविष्यति । कुतोऽवेदनो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः संज्ञाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र संज्ञायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संज्ञायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे संज्ञा भविष्यति । कुतोऽसंज्ञो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः संस्काराऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र संस्कारेभ्यो बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संस्कारेषु बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे संस्कारा भविष्यन्ति । कुतोऽसंस्कारो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो विज्ञानाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र विज्ञानाद्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञाने बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो न बोधिसत्त्वे विज्ञानं भविष्यति । कुतोऽविज्ञानो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

ऽभावः उपलब्धभावत्वं न हि कस्मिंश्चिद्देशे कस्मिंश्चित्काले वा बोधिसत्त्वस्य विद्यमानता उपलब्धिर्वा परमार्थतः सम्भवति अलीकत्वात् तथाच नाऽर्थवशं सम्यग्ज्ञेवं वदामीति शुभूतेराशयःरूपाऽधिवचनं रूपस्य वाचकं बोधिसत्त्वः बोधिसत्त्वपदमिति तदर्थः । एवं परत्र ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतश्चक्षुरधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षुषोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतश्चक्षुषि बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे चक्षुर्भविष्यति । कुतोऽचक्षुष्कोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः श्रोत्रोऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र श्रोत्रोऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतः श्रोत्रे बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे श्रोत्रं भविष्यति । कुतोऽश्रोत्रोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽप्राणाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र प्राणाद्बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽप्राणे बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे प्राणं भविष्यति । कुतोऽप्राणोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽजिह्वाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र जिह्वायांबोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽजिह्वायां बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे जिह्वा भविष्यति । कुतोऽजिह्वोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः कायाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र कायाद्बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतः काये बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे कायोऽभविष्यति । कुतोऽकायोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽमनोऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनसोबोधि-

सत्त्वोभविष्यति । कुतोमनसि बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे मनोभविष्यति । कुतोऽमनस्कोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोरूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोरूपे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रूपं भविष्यति । कुतोऽरूपोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः शब्दाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र शब्दाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः शब्दे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे शब्दोभविष्यति । कुतोऽशब्दोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽगन्धाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र गन्धाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽगन्धे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे गन्धोभविष्यति । कुतोऽगन्धोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽरसाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रसाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽरसे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रसोभविष्यति । कुतोऽरसोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः स्पर्शाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्पर्शाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः स्पर्शे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे स्पर्शोभविष्यति । कुतोऽस्पर्शोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो धर्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्माद्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो धर्मो बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे धर्मो भविष्यति । कुतोऽधर्मो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतश्चक्षुर्धालधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षुर्धातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतश्चक्षुर्धातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे चक्षुर्धातुर्भविष्यति । कुतोऽचक्षुर्धातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो रूपधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतो रूपधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे रूपधातुर्भविष्यति । कुतोऽरूपधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतश्चक्षुर्विज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षुर्विज्ञानधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतश्चक्षुर्विज्ञानधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुर्भविष्यति । कुतोऽचक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः श्रोत्रधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र श्रोत्रधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतः श्रोत्रधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे श्रोत्रधातुर्भविष्यति । कुतोऽश्रोत्रधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

कुतः शब्दधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र शब्द-
धातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतः शब्दधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति ।
कुतो बोधिसत्त्वे शब्दधातुर्भविष्यति । कुतोऽशब्दधातुर्बोधि सत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसृभ्यते । तत्
कुतः श्रोत्रविज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र
श्रोत्रविज्ञानधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतः श्रोत्रविज्ञानधातौ
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे श्रोत्रविज्ञानधातुर्भविष्यति ।
कुतोऽश्रोत्रविज्ञानधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसृभ्यते । तत्
कुतो घ्राणधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र घ्राणधातौ-
र्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतो घ्राणधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे घ्राणधातुर्भविष्यति । कुतोऽघ्राणधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसृभ्यते । तत्
कुतो गन्धधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र गन्धधातो-
र्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतो गन्धधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे गन्धधातुर्भविष्यति । कुतोऽगन्धधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसृभ्यते । तत्
कुतो घ्राणविज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र
घ्राणविज्ञानधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतो घ्राणविज्ञानधातौ
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे घ्राणविज्ञानधातुर्भविष्यति ।
कुतोऽघ्राणविज्ञानधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

ऋत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽजिज्ञाधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र जिज्ञाधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जिज्ञाधातुर्भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

ऋत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो रसधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र रसधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतो रसधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे रसधातुर्भविष्यति । कुतोऽरसधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

ऋत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानधातुर्भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

ऋत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः कायधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र कायधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतः कायधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे कायधातुर्भविष्यति । कुतोऽकायधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

ऋत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः स्पृह्यधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्पृह्यधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतः स्पृह्यधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

कुतोबोधिसत्त्वे स्पृष्टव्यधातुर्भविष्यति । कुतोऽस्पृष्टव्यधातुर्बोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः कायविज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
कायविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः कायविज्ञानधातौ
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुर्भविष्यति ।
कुतोऽकायविज्ञानधातुर्भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते ।
कुतोमनोधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनोधातो-
र्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोमनोधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबो-
धिसत्त्वे मनोधातुर्भविष्यति । कुतोऽमनोधातुर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोधर्मधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्मधातो-
र्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोधर्मधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे धर्मधातुर्भविष्यति । कुतोऽधर्मधातुर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोमनोविज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
मनोविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोमनोविज्ञानधातौ
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातुर्भविष्यति ।
कुतोऽमनोविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः पृथिवीधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र पृथिवी-

कुतोर्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः पृथिवीधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

कुतो बोधिसत्त्वे पृथिवीधातुर्भविष्यति । कुतोऽपृथिवीधातुर्भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसृभ्यते । तत् कुतोऽभ्यात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यथाऽभ्यातोर्बोधि-
सत्त्वो भविष्यति । कुतोऽभ्यातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधि-
सत्त्वेऽभ्यातुर्भविष्यति । कुतोऽनभ्यातुर्बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसृभ्यते । तत् कुतस्तेजोधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र तेजो-
धातोर्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतस्तेजोधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे तेजोधातुर्भविष्यति । कुतोऽतेजोधातुर्बोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसृभ्यते । तत् कुतो वायुधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र वायु-
धातोर्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो वायुधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे वायुधातुर्भविष्यति । कुतोऽवायुधातुर्बोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसृभ्यते । तत् कुतश्चाकाशधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । तत् कुतोऽन्यथा-
काशधातोर्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतश्चाकाशधातौ बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे आकाशधातुर्भविष्यति । कुतोऽनाकाश-
धातुर्बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसृभ्यते । तत्

कुतो विज्ञानधातुधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच्च विज्ञान-
धातोर्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञान धातौ बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुर्भविष्यति । कुतोऽविज्ञान-
धातुर्बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोऽविद्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यथाऽविद्याया-
बोधिमत्त्वो भविष्यति । कुतोऽविद्यायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो
बोधिसत्त्वेऽविद्या भविष्यति । कुतोऽनविद्यो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः संस्काराऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच्च संस्कारेभ्यो-
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संस्कारेषु बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो
बोधिसत्त्वे संस्कारो भविष्यति । कुतोऽसंस्कारो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो विज्ञानाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच्च विज्ञाना-
द्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञाने बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे विज्ञानं भविष्यति । कुतोऽविज्ञानो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो नामरूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच्च नामरूपा-
द्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो नामरूपे बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे नामरूपं भविष्यति । कुतोऽनामरूपो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः षड्भाष्यतनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच्च षड्भाष्य-

अथाहोधिस्तोभविष्यति । कुतः षडायतना बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतोबोधिसत्त्वे षडायतनं भविष्यति । कुतोऽषडायतनोबोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसंभ्यते । तत्
कुतः स्याद्दोधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्याद्दोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतःस्यर्गे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे
स्यर्गोभविष्यति । कुतोऽस्यर्गोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसंभ्यते तत्
कुतोवेदनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रवेदनाया-
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो वेदनायां बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतोबोधिसत्त्वे वेदना भविष्यति । कुतोऽवेदनोबोधिसत्त्वोभवि-
ष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसंभ्यते । तत्
कुतस्त्रुणाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र त्रुणायाबोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतस्त्रुणायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधि-
सत्त्वे त्रुणा भविष्यति । कुतोऽत्रुणोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसंभ्यते । तत्
कुतउपादानाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रोपादाना-
द्वोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतउपादाने बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे उपादानं भविष्यति । कुतोऽनुपादानोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसंभ्यते तत्
कुतोभवाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र भवाद्वोधिसत्त्वो-

भविष्यति । कुतोभवे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे भवो-
भविष्यति । कुतोऽभवो बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोऽजात्यधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र जातेर्बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोऽजातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे
जातिर्भविष्यति । कुतोऽजातिर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते । नोपलभ्यते तत्
कुतोऽजरामरणाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र जरा-
मरणाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽजरामरणे बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतोबोधिसत्त्वे जरामरणं भविष्यति । कुतोऽजरामरणो बोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते । नोपलभ्यते तत्
कुतोऽरूपतयाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपतया-
तायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽरूपतयायां बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतोबोधिसत्त्वेरूपतया भविष्यति । कुतोऽरूपतयाबोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोऽवेदनातयाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र वेदना-
तयाया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो वेदनातयायां बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे वेदनातयाभविष्यति । कुतोऽवे-
दनातयातोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

कुतः संज्ञातयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र संज्ञा-
तयताया बोधिसत्त्वे भविष्यति । कुतः संज्ञातयतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे संज्ञातयता भविष्यति । कुतोऽसंज्ञा-
तयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतः संस्काराऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र संस्कारः
तयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संस्कारतयतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे संस्कारतयता भविष्यति । कुतो-
ऽसंस्कारतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते ।
तत् कुतो विज्ञानतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र
विज्ञानतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञानतयतायां बोधि-
सत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे विज्ञानतयता भविष्यति । कुतो-
ऽविज्ञानतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतश्चक्षुस्तयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षु-
स्तयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतश्चक्षुस्तयतायां बोधिसत्त्वो भवि-
ष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे चक्षुस्तयता भविष्यति । कुतोऽचक्षुस्तयो-
बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतः श्रोत्रतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र श्रोत्र-
तयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः श्रोत्रतयतायां बोधिसत्त्वो-

भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे औचतयता भविष्यति । कुतोऽधोच-
तयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसभ्यते । तत्
कुतोघ्राणतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र प्राण-
तयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोघ्राणतयतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे घ्राणतयता भविष्यति । कुतोऽघ्राण-
तयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसभ्यते । तत्
कुतो जिज्ञातयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र जि-
ज्ञातयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो जिज्ञातयतायां बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे जिज्ञातयता भविष्यति । कुतो-
ऽजिज्ञातयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसभ्यते । तत्
कुतः कायतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र काय-
तयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः कायतयतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे कायतयताभविष्यति । कुतोऽकायतयता
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसभ्यते । तत्
कुतोमनस्यतयाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनस्य-
तायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोमनस्यतयायां बोधिसत्त्वोभवि-
ष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे मनस्यतया भविष्यति । कुतोऽमनस्यतो बोधि-
सत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसृभ्यते । तत् कुतोरूपतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोरूपतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे रूपतयता भविष्यति । कुतोऽरूपतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसृभ्यते । तत् कुतः शब्दतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र शब्दतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः शब्दतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे शब्दतयता भविष्यति । कुतोऽशब्दतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसृभ्यते । तत् कुतो गन्धतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र गन्धतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो गन्धतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे गन्धतयता भविष्यति । कुतोऽगन्धतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसृभ्यते । तत् कुतोरसतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र रसतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोरसतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे रसतयता भविष्यति । कुतोऽरसतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसृभ्यते । तत् कुतः स्पर्शतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र

स्पर्शतद्यतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः स्पर्शतद्यतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे स्पर्शतद्यता भविष्यति । कुतोऽस्पर्श-
तद्यतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोधर्मतद्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्मतद्य-
तायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोधर्मतद्यतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतो बोधिसत्त्वे धर्मतद्यता भविष्यति । कुतोऽधर्मतद्यतोबोधि-
सत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतश्चक्षुर्धातुतद्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षु-
र्धातुतद्यतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षुर्धातुतद्यताया-
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतश्चक्षुर्धातुतद्यतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतोबोधिसत्त्वे चक्षुर्धातुतद्यता भविष्यति । कुतोऽचक्षुर्धातुतद्यतो-
बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोरूपधातुतद्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूप-
धातुतद्यतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोरूपधातुतद्यतायां बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रूपधातुतद्यताभविष्यति । कुतो-
ऽरूपधातुतद्यतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतश्चक्षुर्विज्ञानधातुतद्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
चक्षुर्विज्ञानधातुतद्यतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतश्चक्षुर्विज्ञानधातु-

तथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातु-
तथता भविष्यति । कुतोऽचक्षुर्विज्ञानधातुतथतो बोधिसत्त्वो भवि-
ष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतः ओचधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र
ओचधातु तथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः ओचधातुतथतायां
बाधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे ओचधातुतथता भविष्यति ।
कुतोऽश्रोत्रधातुतथ बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतः शब्दधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र
शब्दधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः शब्दधातुतथतायां
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे शब्दधातुतथता भविष्यति ।
कुतोऽशब्दधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतः ओचविज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
ऽन्यत्र ओचविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः ओच
विज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे ओच-
विज्ञानधातुतथता भविष्यति । कुतोऽओचविज्ञानधातुतथतो बोधि-
सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतो घ्राणधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र घ्राण-
धातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो घ्राणधातुतथतायां बोधि-

सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे प्राणधातुतथता भविष्यति । कुतोऽप्राणधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततथा भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽग्न्यधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रगन्धधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽग्न्यधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे गन्धधातुतथता भविष्यति । कुतोऽग्न्यधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततथा भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो प्राणविज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रप्राणविज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोप्राणविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे प्राणविज्ञानधातुतथता भविष्यति । कुतोऽप्राणविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततथा भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽजिज्ञाधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रजिज्ञाधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जिज्ञाधातुतथता भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततथा भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽरसधातु तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्ररसधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽरसधातुतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रसधातुतथता भविष्यति । कुतोऽरसधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत् कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानधातुतयता भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत् कुतः । इयधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र कायधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः कायधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे कायधातुतयता भविष्यति । कुतोऽकायधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत् कुतः । स्पृष्टव्यधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्पृष्टव्यधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः स्पृष्टव्यधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्यधातुतयता भविष्यति । कुतोऽस्पृष्टव्यधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत् कुतः । कायविज्ञानधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र कायविज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः कायविज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुतयता भविष्यति । कुतोऽकायविज्ञानधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो मनोधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनोधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो मनोधातुतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे मनोधातुतयता भविष्यति । कुतोऽमनोधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो धर्मधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्मधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो धर्मधातुतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे धर्मधातुतयता भविष्यति । कुतोऽधर्मधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो मनोविज्ञानधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनोविज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो मनोविज्ञानधातुतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातुतयता भविष्यति । कुतोऽमनोविज्ञानधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः पृथिवीधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र पृथिवीधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः पृथिवीधातुतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे पृथिवीधातुतयता भविष्यति । कुतोऽपृथिवीधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

कुतोऽब्धात्तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच्चाब्धात्त-
तथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽब्धात्तथतायां बोधिसत्त्वो
भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वेऽब्धात्तथता भविष्यति । कुतोऽन्यच्चाब्धात्त-
तथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतस्तेजोधात्तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच्
तेजोधात्तथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतस्तेजोधात्तथतायां
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे तेजोधात्तथता भविष्यति ।
कुतोऽतेजोधात्तथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो वायुधात्तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच्-
वायुधात्तथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो वायुधात्तथतायां
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे वायुधात्तथता भविष्यति ।
कुतोऽवायुधात्तथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुत आकाशधात्तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
ऽन्यच्चाकाशधात्तथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुत आकाशधात्त-
तथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे आकाशधात्तथता
भविष्यति । कुतोऽनाकाशधात्तथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो विज्ञानधात्तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच्-
विज्ञानधात्तथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञानधात्तथ-

तायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुतयता भविष्यति । कुतोऽविज्ञानधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽविद्या* तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यथा-विद्यातथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽविद्यातथतायां बोधि-सत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वेऽविद्यातथता भविष्यति । कुतोऽन-विद्यातथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः संस्कारां तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यथा-संस्कारतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संस्कारतथतायां बोधि-सत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे संस्कारतथता भविष्यति । कुतो-ऽसंस्कारतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो विज्ञानां† तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यथा-विज्ञानतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञानतथतायां बोधि-सत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे विज्ञानतथता भविष्यति । कुतो-ऽविज्ञानतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

* क्षणिकेषु स्थिरत्वबुद्धिरविद्या ।

† रागद्वेषमोहाः संस्कारा भवन्ति ।

‡ गर्भस्थस्याद्यं विज्ञानमुत्पद्यते” । तदेवात्र विज्ञान शब्दार्थत्वेनाभि-
प्रेतम् ।

कुतोनामस्वरूप*तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्य-
नामरूपतथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोनामरूपतथतायां
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे नामरूपतथताभविष्यति ।
कुतोऽनामरूपतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसभ्यते । तत्
कुतः† षडायतनतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो-
ऽन्यषडायतनतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः षडायतनतथ-
तायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे षडायतनतथताभवि-
ष्यति । कुतोऽषडायतनतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसभ्यते । तत्
कुतः‡ स्र्गतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्र्ग-
तथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः स्र्गतथतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे स्र्गतथता भविष्यति । कुतोऽस्र्गतथतो-
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसभ्यते । तत्
कुतोवेदनातथता‡ऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र-

* प्रथित्यादिचतुष्टयं नामाश्रयत्वान्नम भवति । तत्रोरूपं सितसिता-
त्मकं शुक्लशोणितं निष्यद्यते । गर्भस्थकलनं बुद्धदावस्थानामरूपशब्दार्थं
इति निष्कर्ष इति वेदान्तभाष्य टीकाऽत्र प्रभा ।

† विज्ञानं प्रथित्यादिचतुष्टयं रूपश्चेति षडायतनानि यस्येन्द्रियजातस्य
तत् षडायतनम् ।

‡ नामरूपेन्द्रियाणां मिथः संयोगः स्र्गतः ॥

§ सुखादिका वेदना ।

वेदनातथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोवेदनातथतायां बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे वेदनातथता भविष्यति । कुतो-
ऽवेदनातथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतस्तृष्णा* तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
दृष्णातथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतस्तृष्णातथतायां बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे दृष्णातथता भविष्यति । कुतो-
ऽदृष्णातथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतां उपादानतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रो-
पादानतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतउपादान तथतायां बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे उपादानतथता भविष्यति । कुतो-
ऽनुपादानतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते ।
तत् कुतोभवतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति† । कुतोऽन्यत्र
भवतथतायाबोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोभवतथतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे भवतथताभविष्यति । कुतोऽभवतथतो-
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

* “तथा पुनर्षिषय दृष्णा” । विषय भोगेच्छा इति यावत् ।

† “तथा प्रवृत्तिरुपादानम्” । विषयभोगेच्छाजनिता प्रवृत्तिरुपादान-
मित्यर्थः ।

‡ “तेन भवत्यस्माज्जन्ते भवोद्यन्मादिः” । प्रवृत्तिजन्यौद्यन्माद्यन्मो
भवशब्दार्थः ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नेोपलभ्यते । तत् कुतो जातितथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति* । कुतोऽन्यथा-जातितथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोजातितथतायां बोधि-सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे जातितथता भविष्यति । कुतो-ऽजतितथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नेोपलभ्यते तत् कुतो जरा-मरणतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यथा जरा-मरणतथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽजरा-मरणतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जरा-मरणतथताभविष्यति । कुतोऽजरा-मरणतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

भगवानाह । साधु साधु सुभूते एवं खलुसुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सत्त्वाऽनुपलम्बितायां प्रज्ञापारमिताऽनुपलम्बितायां शिञ्चितव्यम् । यत्पुनः सुभूतिरेवमाह । कतमस्मैतद्बुद्धस्याऽधिवचनं यदुतबोधिसत्त्वइति । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपस्यैतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नेोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह

* जाति देहजन्य पञ्चस्कन्धसमुदाय इति यावत् ।

† “जातानां स्कन्धानां परिपाको जरास्कन्धः । नाशोमरणमितिरत्नप्रभा ।

‡ अधिवचनं वाचकं । बोधिसत्त्व इति पदं । रूपादि पदार्थानां तदीयनित्यताऽनित्यत्वादिधर्माणाञ्च वाचकत्वं बोधिसत्त्वशब्दस्यनास्तीति सुभूति नेवप्रकाशयितुं भगवान् पृच्छति तत् किं मन्यसे इत्यादिनारूपादीनां तद्गर्भाणाञ्चासत्यतया तदाचकत्वं बोधिसत्त्व शब्दस्यनास्ती”ति भावः ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपसुखतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपदुःखतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनासुखतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनादुःखताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञासुखतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञादुःखताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारसुखतायाएतदधिवचनं बोधिमत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारदुःखताया एतदधिवचनं बोधिमत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानसुखताया एतदधिवचनं बोधिमत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञान दुःखताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपाऽऽत्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपाऽनात्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽऽत्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत्

किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽनात्मताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञा-
 ऽऽत्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाऽनात्मतायाएतदधिवचनं
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे
 सुभूते संस्काराऽऽत्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारा-
 ऽनात्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानाऽऽत्मतायाएतदधिवचनं
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे
 सुभूते विज्ञानाऽनात्मताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपशान्ततायाएतदधि-
 वचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं
 मन्यसे सुभूते रूपाऽशान्ततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदना-
 शान्ततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽशान्ततायाएतदधि-
 वचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत्
 किं मन्यसे सुभूते संज्ञाशान्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञा-
 ऽशान्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानाऽऽभ्युन्यताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपनिमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपाऽनिमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते । वेदना निमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽनिमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाऽनिमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कार निमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्काराऽनिमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञाननिमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानाऽनिमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपप्रणिहितताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपाऽप्रणिहितताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते

वेदनाप्रणिहितताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽप्रणिहितताया-
 एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधि-
 सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाऽप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधि-
 सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारप्रणि-
 हिततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्काराऽप्रणिहिततायाएतद-
 धिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्व-
 इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानाऽप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् ।

(१) अत्यन्ततया भगवन् रूपं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो

(१) पूर्वं बोधिसत्त्वशब्दस्य रूपाद्यधिवचनत्वं निराकृत । सम्प्रति तत्र हेतुं प्रदर्शयति अत्यन्ततयेत्यादिना । यतोरूपादीनामत्यन्ततया विद्यमानत्वाभावः उपलब्धेरभावश्च कुतस्तेषामलौकिकानां शश्रुविषयाद्यादिकल्पनां वाचकं बोधिसत्त्वेति नाम भवेदिति सुभूतेरभिप्रायः । न संविद्यते इत्यनेनैवार्थसिद्धौ नोपलभ्यते इत्यभिधानं अर्थमिति न वाच्यं उपलब्धेरभावेन विद्यमानत्वाभावः साधितः । अभाव प्रत्यक्षे उपलब्धेरभावस्य हेतुत्वमुक्तं भाषापरिच्छेदे । “विशेषणतया तद्वदभावानां ग्रहोभवेत् । यदिस्या दुप-

रूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञा न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञानाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् रूपनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो रूपनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् रूपाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो रूपाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदानानित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदानानित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदानाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदानाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञानित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञानित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

कथ्येत एवं यत्र प्रकृत्यते” इति । अनुपपन्त्येः स्वतन्त्र प्रमाणत्वं मौमांसकैः च स्वीकृतम् ।

पूर्वं रूपनित्यता रूपसुखता इत्यादि धर्मपरनिर्देशेन निराकृतम् इहापिनित्यताऽनित्यताविवरणे धर्मपर एव निर्देशो वृष्यते । सुखदुःखादौ तु तद्वैबन्ध्यं वृष्यते पूर्वानुसारेण सुखतादुःखता इत्यादि निर्देशोयुक्तः प्रतिभाति ।

अत्यन्ततया भगवन् संज्ञाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्काराऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् विज्ञाननित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञाननित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् विज्ञानाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञानाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

“अत्यन्ततया भगवन् रूपसुखं” न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः रूपसुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् रूपदुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो रूपदुःखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनासुखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनासुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनादुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनादुःखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञासुखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञासुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञादुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञादुःखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारसुखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारसुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारदुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारदुःखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् विज्ञानसुखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो-
विज्ञानसुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
विज्ञानदुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोविज्ञानदुःखाऽधिवचनं
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् रूपात्मा न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो
रूपात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् नैरात्म्यं
न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो रूपनैरात्म्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभवि-
ष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनाऽऽत्मा न संविद्यते नोपलभ्यते ।
कुतो वेदनात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
नैरात्म्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोवेदानैरात्म्याऽधिवचनं बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञात्मा न संविद्यते नोप-
लभ्यते । कुतः संज्ञात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया
भगवन् संज्ञानैरात्म्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञानैरात्म्या-
ऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारात्मा न
संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारनैरात्म्यं न संविद्यते नोप-
लभ्यते । कुतः संस्कारनैरात्म्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
अत्यन्ततया भगवन् विज्ञानात्मा न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो-

* पूर्वं रूपात्मता रूपानात्मता इत्यादिरूपेण निर्देशो दृश्यते इहतु
केवलमात्रेति नैरात्म्येति पाठः सर्वत्र दृश्यते । पूर्ववदेव निर्देशो
त्रापि युक्तः ।

विज्ञानात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
विज्ञाननैराह्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञाननैराह्याऽधि-
वचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् ग्रान्तं न विद्यते नोपलभ्यते । कुतो रूप-
ग्रान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अग्रान्तं
न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो रूपाऽग्रान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् ग्रान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते ।
कुतो वेदनाग्रान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
अग्रान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोऽवेदनाऽग्रान्ताऽधिवचनं बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् ग्रान्तं न संविद्यते नोप-
लभ्यते । कुतः संज्ञाग्रान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् अग्रान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः
संज्ञाऽग्रान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
ग्रान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराग्रान्ताऽधिवचनं बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अग्रान्तं न संविद्यते नोप-
लभ्यते । कुतः संस्काराऽग्रान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
अत्यन्ततया भगवन् ग्रान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञान-
ग्रान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
अग्रान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञानाग्रान्ताऽधिवचनं
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् शून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो
रूपशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अशून्यं

वचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् प्रणिहितं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञानप्रणिहिताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् प्रणिहितं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञानप्रणिहिताधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

भगवानाह । साधु साधु सुभूते एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महा-
 ज्ञेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपाऽधिवचनमनुपलक्षमानेन वेदाना-
 ऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संज्ञाऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संस्कारा-
 ऽधिवचनमनुपलक्षमानेन विज्ञानाऽधिवचनमनुपलक्षमानेन । रूप-
 नित्याऽधिवचनमनुपलक्षमानेन रूपाऽऽनित्याऽधिवचनमनुपलक्ष-
 मानेन वेदानानित्याऽधिवचनमनुपलक्षमानेन वेदानाऽनित्याऽधि-
 वचनमनुपलक्षमानेन संज्ञानित्याऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संज्ञा-
 ऽनित्याऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संस्कारनित्याऽधिवचनमनुपलक्ष-
 मानेन संस्काराऽनित्याऽधिवचनमनुपलक्षमानेन विज्ञाननित्या-
 ऽधिवचनमनुपलक्षमानेन विज्ञानाऽनित्याऽधिवचनमनुपलक्षमानेन ।
 रूपसुखाऽधिवचनाऽनुपलक्षमानेन रूपदुःखाऽधिवचनमनुपलक्षमानेन
 वेदानासुखाऽधिवचनमनुपलक्षमानेन वेदानादुःखाऽधिवचनमनुपलक्ष-
 मानेन । संज्ञासुखाऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संज्ञादुःखाऽधिवचन-
 मनुपलक्षमानेन संस्कारसुखाऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संस्कार-
 दुःखाऽधिवचनमनुपलक्षमानेन विज्ञानसुखाऽधिवचनमनुपलक्षमानेन
 विज्ञानदुःखाऽधिवचनमनुपलक्षमानेन । रूपात्मनाऽधिवचनमनुपलक्ष-
 मानेन रूपानात्मनाऽधिवचनमनुपलक्षमानेन वेदानात्मनाऽधिवचन-
 मनुपलक्षमानेन वेदानात्मनाऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संज्ञात्मनाऽधि-

वचनमनुपलक्षमानेन संज्ञानात्माऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संस्कारा-
 त्माऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संस्कारानात्माऽधिवचनमनुपलक्षमानेन
 विज्ञानात्माऽधिवचनमनुपलक्षमानेन विज्ञानानात्माऽधिवचनमनुप-
 लक्षमानेन रूपशान्ताऽधिवचनमनुपलक्षमानेन रूपाशान्ताऽधिवचन-
 मनुपलक्षमानेन वेदानाशान्ताऽधिवचनमनुपलक्षमानेन वेदाना-
 ऽशान्ताऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संज्ञाशान्ताऽधिवचनमनुपलक्ष-
 मानेन संज्ञाऽशान्ताऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संस्कारशान्ताऽधिवच-
 नमनुपलक्षमानेन संस्काराऽशान्ताऽधिवचनमनुपलक्षमानेन विज्ञान-
 शान्ताऽधिवचनमनुपलक्षमानेन विज्ञानाऽशान्ताऽधिवचनमनुपलक्ष-
 मानेन रूपशून्याऽधिवचनमनुपलक्षमानेन रूपाशून्याऽधिवचनमनुप-
 लक्षमानेन वेदानाशून्याऽधिवचनमनुपलक्षमानेन वेदानाऽशून्याऽधि-
 वचनमनुपलक्षमानेन संज्ञाशून्याऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संज्ञा-
 ऽशून्याऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संस्कारशून्याऽधिवचनमनुपलक्ष-
 मानेन संस्काराऽशून्याऽधिवचनमनुपलक्षमानेन विज्ञानशून्याऽधि-
 वचनमनुपलक्षमानेन विज्ञानाऽशून्याऽधिवचनमनुपलक्षमानेन ।
 रूपनिमित्ताऽधिवचनमनुपलक्षमानेन रूपाऽनिमित्ताऽधिवचनमनु-
 पलक्षमानेन वेदानानिमित्ताऽधिवचनमनुपलक्षमानेन वेदाना-
 ऽनिमित्ताऽधिवचनमनुपलक्षमानेन । संज्ञानिमित्ताऽधिवचनमनुप-
 लक्षमानेन संज्ञाऽनिमित्ताऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संस्कारानिमि-
 त्ताऽधिवचनमनुपलक्षमानेन संस्काराऽनिमित्ताऽधिवचनमनुपलक्ष-
 मानेन विज्ञाननिमित्ताऽधिवचनमनुपलक्षमानेन विज्ञाननिमित्ता-
 ऽधिवचनमनुपलक्षमानेन रूपप्रतिष्ठिताऽधिवचनमनुपलक्षमानेन

हृपाऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्बनेन वेदनाऽप्रणिहिताऽधिवचन-
मनुपलम्बमानेन वेदनाऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्बमानेन संज्ञा-
प्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्बमानेन संज्ञाऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुप-
लम्बमानेन संस्कारप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्बमानेन संस्कारा-
ऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्बमानेन विज्ञानप्रणिहिताऽधिवचनमनु-
पलम्बमानेन विज्ञानाऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्बमानेन प्रज्ञापार-
मितायां शिचित्तव्यम् ।

यत् पुनः सुभूते वदसि नाहं धर्मं समनुपपश्यामि यदुत बोधि-
सत्त्वइति । न सुभूते धर्मो धर्मधातुं समनुपपश्यति । न संज्ञा धातु-
धर्मधातुं समनुपपश्यति । न धर्मधातुः संज्ञाधातुं समनुपपश्यति ।
न संस्कारधातुधर्मधातुं समनुपपश्यति । न धर्मधातुः संस्कारधातुं
समनुपपश्यति । न विज्ञानधातुधर्मधातुं समनुपपश्यति । न धर्म-
धातुर्विज्ञानधातुं समनुपपश्यति । न चक्षुधातुधर्मधातुं समनुपपश्यति ।
न धर्मधातुश्चक्षुधातुं समनुपपश्यति । न ओचधातुधर्मधातुं समनु-
पपश्यति । न धर्मधातुः ओचधातुं समनुपपश्यति । न प्राणधातुधर्मधातुं
समनुपपश्यति । न धर्मधातुर्प्राणधातुं समनुपपश्यति । न जिह्वा
धातुधर्मधातुं समनुपपश्यति । न धर्मधातुर्जिह्वाधातुं समनु-
पपश्यति । न कायधातुधर्मधातुं समनुपपश्यति । न धर्मधातुः
कायधातुं समनुपपश्यति । न मनोधातुधर्मधातुं समनुपपश्यति ।
न धर्मधातुर्मनोधातुं समनुपपश्यति ।

न सुभूते संस्कृतधातुरसंस्कृतधातुं समनुपपश्यति । नाऽसंस्कृत
धातुः संस्कृतधातुं समनुपपश्यति । न च संस्कृतधातुव्यतिरेकेषा-

संस्कृतं प्रकृतं प्रज्ञपद्यतुं । नाऽसंस्कृतव्यतिरेकेण संस्कृतधातुः प्रकृतः प्रज्ञपद्यतुं । एवं खलु सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न कश्चिद्दुर्घ्नं समनुपश्यति । असमनुपश्यन् मोक्षस्यति । न सन्मन्यति न सन्नासमापद्यते । न वास्य कस्मिंश्चिद्दुर्घ्नं चिन्तयन्मन्यसी-
द्यते । न विप्रतिपत्तारो भवति मानसं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं समनुपश्यति । वेदनां न समनुपश्यति । संज्ञां न समनुपश्यति । संस्काराञ्च समनु-
पश्यति । विज्ञानं न समनुपश्यति । सत्तुर्न समनुपश्यति । श्रोत्रं न समनुपश्यति । घ्राणं न समनुपश्यति । जिह्वां न समनुपश्यति । काष्ठं न समनुपश्यति । मनो न समनुपश्यति । रूपं न समनुपश्यति । शब्दं न समनुपश्यति । गन्धं न समनुपश्यति । रसं न समनु-
पश्यति । स्पर्शं न समनुपश्यति । धर्मं न समनुपश्यति । पृथिवी-
धातुं न समनुपश्यति । अग्नात्तुं न समनुपश्यति । तेजोधातुं न समनुपश्यति । वायुधातुं न समनुपश्यति । आकाशधातुं न समनु-
पश्यति । विज्ञानधातुं न समनुपश्यति । अविद्यां न समनुपश्यति । संस्काराञ्च समनुपश्यति । विज्ञानं न समनुपश्यति । नामरूपं न समनुपश्यति । षडायतनं न समनुपश्यति । स्पर्शं न समनुपश्यति । वेदनां न समनुपश्यति । दृष्ट्यां न समनुपश्यति । उपादानं न समनुपश्यति । भवं न समनुपश्यति । जातिं न समनुपश्यति । जरा मरणं न समनुपश्यति । रागं न समनुपश्यति । द्वेषं न समनुपश्यति । मोहं न समनुपश्यति । आत्मानं न समनुपश्यति । सत्त्वं न समनुपश्यति । जीवं न समनुपश्यति । जन्तुं न समनु-

पश्यति । पोषं न समनुपश्यति । पुषं न समनुपश्यति । मनुषं न समनुपश्यति । मानवं न समनुपश्यति । कारकं न समनुपश्यति । कारापकं न समनुपश्यति । वेदकं न समनुपश्यति । वेदचिदकं न समनुपश्यति । जानकं न समनुपश्यति । पश्यकं न समनुपश्यति । कामधातुं न समनुपश्यति । रूपधातुं न समनुपश्यति । आरूपधातुं न समनुपश्यति । आवकचित्तं न समनुपश्यति । प्रत्येकबुद्धचित्तं न समनुपश्यति । बोधिसत्त्वं न समनुपश्यति । आवकधर्मान् न समनुपश्यति । प्रत्येकबुद्धं न समनुपश्यति । प्रत्येकबुद्धधर्मान् समनुपश्यति । बोधिसत्त्वं न समनुपश्यति । बोधिसत्त्वधर्मान् समनुपश्यति । बुद्धं न समनुपश्यति । बुद्धधर्मान् समनुपश्यति । बोधिं न समनुपश्यति । यावत् सर्वधर्मान् लौकिकलोकोत्तरान् न समनुपश्यति । स सर्वधर्मान् समनुपश्यति । न सन्नस्यति । न सन्नासमापद्यते ।

आह केन कारणेन भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः सर्वधर्मेषु चित्तं नाऽवलीयते । न संलीयते । भगवानाह । तथाहि सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वश्चित्तचैतसिकान् धर्मान् नोपलभते न समनुपश्यति । अनेन कारणेन सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः सर्वेषु धर्मेषु चित्तं नाऽवलीयते । न संलीयते । आह । कथं भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मनो न सन्नासमापद्यते* । भगवानाह । तथाहि सुभूते

* चैतसिकाश्चित्तसम्बन्धिनः आह उकाररागद्वेषादयः तान् धर्मान् नोपलभते अतः कारणाद्बोधिसत्त्वस्य चित्तं । कुत्रापि नावलीयते न

बोधिसत्त्वो महासत्त्वो मनस मनोधातुश्च नोपलभते । न समनुपपत्तिः ।
 एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मनोन सन्नासमापद्यते ।
 एवं हि सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरितव्यं ।
 स चेत् पुनः सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरं
 स्तां प्रज्ञापारमितां नोपलभतेतश्च बोधिषण्णं नोपलभते । तच्च
 बोधिसत्त्वनाम नोपलभते । एवमेव बोधिसत्त्वस्याऽववादः ।
 एषैवाऽनुशासनी ।

अतसाहस्रयाः प्राज्ञापारमिताया द्वितीयः परिवर्तः ॥

तदाकारां वृत्तिं भजते । इत्यर्थः । तथा च भाष्यनिवृत्त्यरूपप्रज्ञा
 सन्नासपदार्थस्याहङ्काराभावेनाऽसम्भवः नष्टदासीनस्य दुःखसम्भाव-
 नायां कश्चित् अस्यसि किन्तु खस्य खकीयस्य वा । तत्र ममेत्यहङ्कार
 एव हेतुः । उदासीने अहङ्काराभावात् न त्रासोदयः । एवमत्राऽपि
 बोधिसत्त्वस्य रूपादिस्त्वन्वे अहमित्यभिमानाभावाच्चक्षुरादौ च ममे-
 त्यभिमानाभावात् तेषामनिवृत्तसम्भावना बोधिसत्त्वस्य न त्रासञ्जनय-
 तोति भगवतोऽभिप्रायः । एतदभिप्रायकमेवोदाहृतत्त्ववृत्तं वचनं
 यथा । “प्रागे गते यथा देहः सुखदुःखे न विन्दति । तथा चेत्
 प्राणयुक्तोऽपि सकैवल्ल्याश्चमेवसेदि”ति । तज्जः संस्कारोऽन्य संस्कार-
 प्रतिवन्धौ । १ । ५१ । “तस्यापि निरोधे सर्वनिरोधान्निर्वीजः
 समाधिरे”ति । १ । ५२ । पातञ्जलदर्शनसमाधिपादसूत्राभ्यामौदृश
 एवार्थः प्रकटितः ।

अथ तृतीयपरिवर्तः ।

अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्त मेतदवोचत् । रूपं भगवन् परिज्ञा*
 तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां गिञ्चितव्यम् ।
 वेदानां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां गिञ्चितव्यम् । संज्ञां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां गिञ्चितव्यम् । संस्कारान् भगवन्
 परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां गिञ्चि-
 तव्यम् । विज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां गिञ्चितव्यम् । चतुर्भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधि-

* अत्रायमभिप्रायः । सर्वा हि अविद्यावशेन रूपादीनां पारमार्थिक-
 सत्त्वं प्रतिसन्नाय तत्राऽभिनविश्रते सति च सुदृढेऽभिविशेषेण युग-
 सहस्रेणापि तेषामनुपशम्भः शक्यः सम्भावयितुं । ततश्च पूर्वपरिवर्त-
 क्षतोपदेशोविषय एव भवति । अतस्तदुपपादनाय रूपादीनां स्वरूप-
 परिज्ञानमत्रोपदिशति । वस्तुतत्त्व पर्यायोचनेऽनेकैरूपादीनामसत्यत्वैव-
 परिशिष्येत । तथा च सति न कश्चित् तत्राऽभिनविश्रेत । नष्टुदक-
 चन्द्रमाहर्तुं कश्चित् प्रेक्षावान् प्रवर्त्तते । तद्वदविद्ययाप्रतिभासमाना
 अपि रूपादयो न तत्त्वज्ञानां मगस्यभिभवितु मर्हन्ति । अतस्तृतीय
 परिवर्त्तस्यादौ रूपादीनां परिज्ञानमेवोपदिशति रूपं भगवन् परि-
 ज्ञातुकामेनेत्यादिना ।

सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । श्रोत्रं भगवन्
परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
तव्यम् । घ्राणं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिञ्चितम् । जिह्वां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । कायं भगवन्
परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
तव्यम् । मनोभगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिञ्चितव्यम् । रूपं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । शब्दं भगवन्
परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
तव्यम् । गन्धं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । रसं भगवन् परिज्ञातुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । स्पर्शं
भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यम् । धर्मान् भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् ।

सद्बुर्विज्ञानं* भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । श्रोत्रविज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । घ्राण-
विज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-

* अविद्यादयः पूर्वं व्याख्याताः अविद्यामारभ्य दौर्मनस्य पर्यन्तं क्लमिक-
कार्यप्रवाहः ।

वेदनां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितार्थांश्चिन्तयं । *अविद्यां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थांश्चिन्तयं । संस्कारान् भगवन् परि-
 ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थांश्चिन्तयं ।
 विज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितार्थांश्चिन्तयं । नामरूपं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थांश्चिन्तयं । षडायतनं भगवन् परि-
 ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थांश्चिन्तयं ।
 स्रग्भं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तार्थांश्चिन्तयं । वेदनां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थांश्चिन्तयं । तृष्णां भगवन् परिज्ञातु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थांश्चिन्तयं ।
 उपादानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितार्थांश्चिन्तयं । भवं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थांश्चिन्तयं । जातिं भगवन् परिज्ञातु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थांश्चिन्तयं ।
 *जराभरणशोकपरिदेव दुःखदौर्घ्नस्योपायामान् भगवन् परिज्ञातु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थांश्चिन्तयं ।

* विज्ञानपदं चक्षुरादीन्द्रियजप्यज्ञानपरम् ।

† जातानां स्तब्धानां परिपाको जरास्तब्धः । नाशोभरणं, त्रियमानस्य
 पुत्रादेःस्नेहादन्तर्दाहः शोकः, तेन हा पुत्रेत्यादि प्रजापः परिदेवना'
 अविद्याऽनुभवोदुःखं तेन दुर्मनस्ता मानसौष्यथा इति रत्नप्रभा ।

रागं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । द्वेषं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिञ्चितव्यं । मोहं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सत्कायदृष्टिं प्रहातुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । विषिकिष्ठां
 प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 ग्रीक्षप्रतपरामर्षं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिञ्चितव्यं । कामरागव्यापादं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । कामरागं प्रहातुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । अरूपरागं
 प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 संयोजनानि प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । अनुग्रहान् प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पर्युत्थानानि प्रहातुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । चतुर आहारान्
 परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
 तव्यं । चतुरोयोगान् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । चतुरश्रोत्रान् प्रहातुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । चतुरोयन्त्रान्
 प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 शतार्थुपादानानि प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिञ्चितव्यं । चतुरोविप्रथासान् प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन

महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां ग्रिहितं । दशकुशलां कर्षपघात्
प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां ग्रिहितं ।

दशकुशलां कर्षपघात् परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां ग्रिहितं । चत्वारिंशानि परिपूर-
यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां ग्रिहितं ।
चत्वार्यप्रमाणानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां ग्रिहितं । चतस्रः आर्यसमापत्तौः परिपूर-
यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां ग्रिहितं ।
पञ्चाऽभिज्ञाः परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां ग्रिहितं । दानपारमिता परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां ग्रिहितं । शीलपारमिता परिपूर-
यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां ग्रिहितं ।
शक्तिपारमिता परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां ग्रिहितं । वीर्यपारमिता परिपूरयितुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां ग्रिहितं । ध्यानपारमिता
परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
ग्रिहितं । प्रज्ञापारमिता परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां ग्रिहितं । अथात्मशून्यतां परिपूरयितु-
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां ग्रिहितं ।
वाहेर्द्वांशून्यतां परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां ग्रिहितं । अथात्मवहिर्द्वांशून्यतां परिपूरयितुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां ग्रिहितं । शून्यताशून्यतां

शिक्षितव्यं । चत्वारिसन्धक् प्रहाणानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । चतुरस्रद्विपादान् परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । पञ्चेन्द्रियाणि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । पञ्च बलानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । सप्तबोधङ्गानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । आर्याऽष्टाऽङ्ग मार्गं परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । चत्वार्यार्यसत्यानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । अष्टौविमोचान् परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । दशतथागत बलानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । चत्वारिवैशारद्यानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । चतस्रः प्रतिमम्बिदः परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । महामैत्रैयं परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यम् । महाकरणं परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । बोध्यङ्गवर्तिं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यम् ।

यत्र प्रथमध्याननिरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय द्वितीयं ध्यानं समापद्यते । द्वितीयात् ध्यानाद्भुत्यायनिरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय तृतीयं ध्यानं समापद्यते । तृतीयात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय चतुर्थं ध्यानं समापद्यते । चतुर्थ्यात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय मैत्रीः समाधिं समापद्यते । मैत्र्याः समाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय करुणाममाधिं समापद्यते । करुणाममाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय मुदितासमाधिं समापद्यते । मुदितासमाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्यायोपेक्षा-समाधिं समापद्यते । उपेक्षासमाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्यायाऽऽकाशाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यते । आकाशा-

* निरुध्यते प्रज्ञाऽनेनेतिनिरोधः परं वैगम्यमिति पातञ्जलभाष्ये वाचस्पतिमिश्रकृतटीका ।

। समाधिप्रज्ञाप्रभवः संस्कारोद्युत्थानसंस्कारशोधं वाधते । व्युत्थानसंस्काराऽभिभवात् तत् प्रभवाः प्रत्यया न भवन्तीति पातञ्जलदर्शनौघ्यासभाष्यम् तज्जः संस्कारोऽन्यसंस्कारप्रतिवन्धी । पातञ्जलदर्शनसमाधिपाद ५१ सूत्रम् ।

। मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षानां सुखदुःखपुण्याऽपुण्यविषयाणां भावना-तश्चित्तप्रसादनं । पातञ्जलदर्शनसमाधिपाद (३३) सूत्रम् । तत्र सर्वपाणिषु सुखसन्भोगापन्नेषु मैत्रीं भावयेत् । दुःखितेषु करुणां । पुण्यात्मकेषु—मुदितां । अपुण्याशीलेषु पेक्षाम् । एवमस्य-भावयतः शुक्लोधर्मो उपजायते । ततश्चित्तं प्रसौदति । प्रसन्नमेकाग्रं स्थितिपदं लभते ॥ पातञ्जलदर्शनसमाधिपाद (३३) सूत्रभाष्यम् ।

ऽऽनक्याऽयतनाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय
 आकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यते । आकिञ्चन्यायतनाद्भुत्याय निरोधः
 समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय विज्ञानानक्याऽऽयतनं समापद्यते ।
 विज्ञानाऽऽनक्याऽयनाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय
 नैव संज्ञानाऽसंज्ञाऽऽयतनं समापद्यते । नैवसंज्ञानासंज्ञाऽऽयननाद्भुत्याय
 निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय सिंहविक्रान्धितं समाधिं
 समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 तव्यं । सिंहविक्रीडितं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 मत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । सर्वधारणीमुखममाधिसुखानि
 प्रतिहृद्युक्तामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
 शूरङ्गमं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचितव्यं । रत्नमुद्रां समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । चन्द्रप्रभं समाधिं समा-
 पत्तुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
 चन्द्रध्वजकेतुं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचितव्यं । सर्वधर्ममुद्रागतं समाधिं समापत्तुकामेन
 बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । अवलोकित-
 मुद्रां समाधिं समापत्तुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचितव्यं । धर्मधातुनियतं समाधिं समापत्तुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । नियतध्वज-
 केतुं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचितव्यं । वज्रोपमं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिमत्त्वेन

महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मप्रवेशमुखं समाधिं
समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
तव्यं । समाधिराजं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । राजमुद्रां समाधिं समापत्तुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । वल्लव्यूहं
समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यं । समुद्रतं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मनिरुक्तिं नियतप्रवेशं
समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मज्ञानाऽधिवासनप्रवेशं समाधिं समापत्तुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । दशदिग्-
व्यवलोकितं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधारणीमुखमुद्रां समाधिं समापत्तु-
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
सर्वधर्माऽसम्प्रगोषं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मसमवशरणाकारमुद्रां समाधिं
समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
तव्यं । आकाशस्थानस्थितं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । त्रिमण्डलपरिशुद्धं
समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यं । अच्युताऽभिज्ञां समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पाचगतं समाधिं समा-

पत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 ध्वजाग्रकेयूरं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्व्वक्लेशनिर्दहनं समाधिं समापत्तुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । चतुर्मार-
 बलनिराकरणं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । आकाशाऽमङ्गविमुक्तिनिरूपलेपं
 समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । इति ह्येतान्यन्यानि च समाधिमुखानि प्रतिलब्धुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।

पुनरपरं भगवन् सर्व्वसत्त्वानामभिप्रायान् परिपूरयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं
 भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन कुशलमूलानिपरिपूरयितुकामेन यैः
 कुशलमूलैः परिपूर्णा नाऽपायेषु पतति । नह्यीनकूलेषूपपद्यते । न
 श्रावकभूमौ न प्रत्येकबुद्धभूमौ तिष्ठति । न च बोधिसत्त्वो महा-
 सत्त्वो मूर्धामं पततीति । प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।

अथायुष्माञ्कारदतीपुत्र आयुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत् । कथ-
 मायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो मूर्धानं पतति । एव सुक्ते
 आयुष्मन् सुभूतिरायुष्मन्तं शारदतीपुत्रमेतदवोचत् । यदायुष्मन्

' मूर्धानं इति पुस्तकपञ्चके पाठः सुधाशब्दो अर्थार्थः व्यामोधन्मी-
 ट्ठणा ततश्च अर्थधन्मीभिलाष इति तदर्थः । सुधाशब्दो ह्यस्वादिः
 प्रतिभाति ।

शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन षट्सु पार-
मितासु चरति । अनुपायकौशलेन शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितान्
समाधीनागम्य नैव आवकभूमौ पतति । न प्रत्येकबुद्धभूमौ पतति ।
नैव बोधिसत्त्वस्यामवक्रामेति । अयमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्व-
स्यामः । आह । केन कारणेनायुष्मन् सुभूते अयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्यामः । सुभूतिराह । आमदत्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र उच्यते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यामः । धर्मदृष्ट्याः । आह । कतमा आयु-
ष्मन् सुभूते धर्मदृष्ट्याः । सुभूतिराह । इहायुष्मञ्कारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं शून्यमित्यभिनि-
विशतेऽधितिष्ठति संजानाति । वेदनाशून्येत्यभिनिविशतेऽधिति-
ष्ठति संजानाति । संज्ञाशून्येत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति ।
संस्काराः शून्यादित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानं
शून्यमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयु-
ष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या
आमः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् रूपमनित्यमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति । संजानाति । वेद-
नामनित्येत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञामनित्येत्य-
भिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्काराननित्या इत्यभि-
निविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानमनित्यमित्यभिनिविशते-
ऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या आमः ॥

पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं दुःखमित्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । वेदनां दुःखेत्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञां दुःखेत्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्कारान् दुःखा इत्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानं दुःखमित्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या आमः ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमनात्मेत्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । वेदानामनात्मेत्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञामनात्मेत्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्काराननात्मान इत्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानमनात्मेत्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या आमः ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमानिमित्तमित्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । वेदानामानिमित्तमित्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञामानिमित्तमित्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्कारानानिमित्तमित्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानमानिमित्तमित्यभिविद्यतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या आमः ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमि-

तार्था चरन् रूपमप्रणिहितमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति ।
वेदनामप्रणिहितेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञामप्र-
णिहितेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्कारानप्रणिहित-
मित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानमप्रणिहितमित्य-
भिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्मन् शरदती-
पुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मादृष्णा आमः ।

इदं रूपं प्रहातव्यमनेनरूपं प्रहातव्यं । इयं वेदनाप्रहातव्या
अनेन वेदनाप्रहातव्या । इयं संज्ञाप्रहातव्या अनेन संज्ञाप्रहातव्या ।
इमे संस्काराः प्रहातव्याः । अनेन संस्काराः प्रहातव्याः । इदं
विज्ञानं प्रहातव्यम् । अनेन विज्ञानं प्रहातव्यमिति । इदं दुःखं
परिज्ञेयं । अनेन दुःखं परिज्ञेय मिति । अयं समुदयः प्रहातव्यः ।
अनेन समुदयः प्रहातव्यः इति । अयं निरोधः साक्षात् कर्त्तव्यः ।
अनेन निरोधः साक्षात् कर्त्तव्यः । अयं मार्गोभावयितव्यः । अनेन
मार्गोभावयितव्यः इति । अयं मङ्केशः । इदं व्यवदानमिति । इमे
धर्माः सेवितव्याः । इमे धर्मा न सेवितव्याः । इह बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन चरितव्यमिह न चरितव्यमिति । अयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य मार्गोऽयं न मार्ग इति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
शिचेयं न शिचेति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानपारमितेयं
न दानपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितेयं
न शीलपारमितेति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिपारमि-
तेयं न चान्तिपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यपार-
मितेयं न व र्थपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपार-

मितेयं न ध्यानपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितेयं न प्रज्ञापारमिता । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्योपाय कौशलमिदमनुपायकौशलमिति । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य न्यामः ।

सचेदायुष्मञ्कारद्वितीयपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्निमान् धर्मानिवमभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या नामः । आह । कतम आयुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य न्यामः । सुभूतिराह । इहायुष्मञ्कारद्वितीयपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नाध्यात्मशून्यतायामध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतां समनुपश्यति । न वह्निर्द्वाशून्यतायां अध्यात्मशून्यतां समनुपश्यति । न वह्निर्द्वाशून्यतायामध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतां समनुपश्यति । नाऽध्यात्मशून्यतायां वह्निर्द्वाशून्यतां समनुपश्यति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतायां शून्यताशून्यतां समनुपश्यति । न शून्यताशून्यतायामध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतां समनुपश्यति । न शून्यताशून्यतायां महाशून्यतां समनुपश्यति । न महाशून्यतायां परमार्थशून्यतां समनुपश्यति । न परमार्थशून्यतायां महाशून्यतां समनुपश्यति । न परमार्थशून्यतायां संस्कृतशून्यतां समनुपश्यति । न संस्कृतशून्यतायां परमार्थशून्यतां समनुपश्यति । न संस्कृतशून्यतायामसंस्कृतशून्यतां समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतशून्यतायां संस्कृतशून्यतां समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतशून्यतायामनवराऽयशून्यतां समनुपश्यति । नाऽनवराऽयशून्यतायामसंस्कृतशून्यतां समनुपश्यति । नाऽनवराऽयशून्यतायामनवकारशून्यतां समनुपश्यति । नाऽनवकारशून्यतायामनवराऽयशून्यतां समनुपश्यति ।

ति । नाऽनवकारशून्यतायामत्यन्तशून्यतां समनुपपश्यति । नाऽत्यन्त-
 शून्यतायां प्रकृतिशून्यतां समनुपपश्यति । न प्रकृतिशून्यतायामत्य-
 न्तशून्यतां समनुपपश्यति । न प्रकृतिशून्यतायां सर्वधर्मशून्यतां
 समनुपपश्यति । न सर्वधर्मशून्यतायां प्रकृतिशून्यतां समनुपपश्यति ।
 न सर्वधर्मशून्यतायां खलक्षणशून्यतां समनुपपश्यति । न खलक्षण-
 शून्यतायां सर्वधर्मशून्यतां समनुपपश्यति । न खलक्षणशून्यतायाम-
 नुपलभ्यशून्यतां समनुपपश्यति । नाऽनुपलभ्यशून्यतायां खलक्षणशून्य-
 तां समनुपपश्यति । नाऽनुपलभ्यशून्यतायामभावशून्यतां समनुपपश्यति ।
 नाऽभावशून्यतायामनुपलभ्यशून्यतां समनुपपश्यति । नाऽभावशून्यतायां
 खभावशून्यतां समनुपपश्यति । न खभावशून्यतायामभावशून्यतां
 समनुपपश्यति । न खभावशून्यतायामखभावशून्यतां समनुप-
 पश्यति । नाऽभावखभावशून्यतायां सर्वधर्मशून्यतां समनुपपश्यति ।

एवं खल्वायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां चरन् बोधिसत्त्वन्याममवक्रामति । पुनरपरमायुष्मच्छारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं शिञ्चितव्यम् ।
 यथा शिञ्चमाणेन रूपं ज्ञातव्यं तेन च न मन्तव्यं* । वेदनाज्ञातव्या-

* अत्राऽयं भावः । लौकिकानामिव प्रज्ञापारमितायां चरतां बोधि-
 सत्त्वानामपि ज्ञानजनकेन्द्रियादिसामग्रीसत्वात् रूपादिज्ञानमवश्य-
 म्भावि । सति च रूपादीनां ज्ञाने तत्र रागद्वेषादयोऽप्यवश्यमभाविनः ।
 अतस्तेषु ज्ञातेष्वपि रूपादिषु अभिमानं न कर्त्तव्यमित्युपदिशति
 रूपं ज्ञातव्यमित्यादिना । तथाच परकीयधनपुत्रादौ वृष्टेऽपि यथा
 तत्राऽभिमानाऽभावान्नरागादयो जायन्ते एवं खमोग्येष्वपि रूपादि-

तथा च वेदनया न मन्तव्यं । संज्ञा ज्ञातव्या तथा च संज्ञया न मन्तव्यं । संस्काराज्ञातव्याः तैश्च संस्कारैर्न मन्तव्यं । विज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च विज्ञानेन न मन्तव्यं । चक्षुर्ज्ञातव्यं तेन च चक्षुषा न मन्तव्यं । श्रोत्रं ज्ञातव्यं तेन च श्रोत्रेण न मन्तव्यं । घ्राणं ज्ञातव्यं तेन च घ्राणेन न मन्तव्यं । जिह्वा ज्ञातव्या तथा च जिह्वया न ज्ञातव्यं । कायं ज्ञातव्यं तेन च कायेन न मन्तव्यं । मनोज्ञातव्यं तेन च मनसा न मन्तव्यं । रूपं ज्ञातव्यं तेन च रूपेण न मन्तव्यं । शब्दोज्ञातव्यस्तेन च शब्देन न मन्तव्यं । गन्धोज्ञातव्यस्तेन च गन्धेन न मन्तव्यं । रसोज्ञातव्यस्तेन च रसेन न मन्तव्यं । स्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च स्पर्शेन न मन्तव्यं । धर्माज्ञातव्यास्तैश्च धर्मैर्न मन्तव्यं । चक्षुर्विज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च चक्षुर्विज्ञानेन न मन्तव्यं । श्रोत्रविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च श्रोत्रविज्ञानेन न मन्तव्यं । घ्राणविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च घ्राणविज्ञानेन न मन्तव्यं । जिह्वाविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च जिह्वाविज्ञानेन न मन्तव्यं । कायविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च कायविज्ञानेन न मन्तव्यं । मनोविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च मनोविज्ञानेन न मन्तव्यम् ।

चक्षुः संस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च चक्षुः संस्पर्शेन न मन्तव्यं । श्रोत्रसंस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च श्रोत्रसंस्पर्शेन न मन्तव्यं । घ्राणसंस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च घ्राणसंस्पर्शेन न मन्तव्यं । जिह्वासंस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च जि-

व्यभिमानाभावाद्भ्रामराद्यः सम्भवन्ति । अतएव रघुवंशकाव्ये “असक्तः सुखमन्वभू”दित्युक्तं भगवद्गीतायामपि कुर्याद्विदांस्तथाऽसक्तश्चि-
कीर्षुं लोकासंग्रहमित्युक्तम् ।

ज्ञासंस्पर्शिन न मन्तव्यं । कायसंस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च कायसंस्पर्शिन न मन्तव्यं । मनः संस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च मनः संस्पर्शिन न मन्तव्यं ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्यया वेदना ज्ञातव्या । तथा च चक्षुः संस्पर्शप्रत्यय वेदनया न मन्तव्यं । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या तथा च श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-ज्ञातव्या तथा च घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या । तथा च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या तथा च कायसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया न मन्तव्यं । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाज्ञातव्या । तथा च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यम् ।

पृथिवीधातुज्ञातव्यस्तेन च पृथिवीधातुना न मन्तव्यं । अग्नि-
तुज्ञातव्यस्तेन चाऽग्निधातुना न मन्तव्यं । तेजोधातुज्ञातव्यस्तेन च
तेजोधातुना न मन्तव्यं । वायुधातुज्ञातव्यस्तेन च वायुधातुना न
मन्तव्यं । आकाशधातुज्ञातव्यस्तेन चाकाशधातुना न मन्तव्यं ।
विज्ञानधातुज्ञातव्यस्तेन च विज्ञानधातुना न मन्तव्यं । अविद्या-
ज्ञातव्या तथा चाऽविद्यया न मन्तव्यं । संस्काराज्ञातव्यास्तैश्च संस्कारे
र्न मन्तव्यं । विज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च विज्ञानेन न मन्तव्यं । नाम-
रूपं ज्ञातव्यं तेन च नामरूपेण न मन्तव्यं । षडायतनं ज्ञातव्यं
तेन च षडायतनेन न मन्तव्यं । स्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च स्पर्शिन न
मन्तव्यं । वेदनाज्ञातव्या तथा च वेदनया न मन्तव्यं । दृष्ट्या
ज्ञातव्यातथा च दृष्ट्या न मन्तव्यं । उपादानं ज्ञातव्यं तेन चोपा-
दानेन न मन्तव्यं । भवोज्ञातव्यस्तेन च भवेन न मन्तव्यं । जाति-

ज्ञातव्या तथा च जात्या न मन्तव्यं । जरामरणं ज्ञातव्यं तेन च
जरामरणेन न मन्तव्यं ।

दानपारमिता ज्ञातव्या तथा च दानपारमितया न मन्तव्यं ।
श्रीक्षपारमिता ज्ञातव्या तथा च श्रीक्षपारमितया न मन्तव्यं ।
चान्तिपारमिता ज्ञातव्या तथा च चान्तिपारमितया न मन्तव्यं ।
वीर्यपारमिता ज्ञातव्या तथा च वीर्यपारमितया न मन्तव्यं ।
ध्यानपारमिता ज्ञातव्या तथा च ध्यानपारमितया न मन्तव्यं ।
प्रज्ञापारमिता ज्ञातव्या तथा च प्रज्ञापारमितया न मन्तव्यं ।

अध्यात्मशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽध्यात्मशून्यतया न मन्तव्यं ।
वह्निर्द्धाशून्यता ज्ञातव्या तथा च वह्निर्द्धाशून्यतया न मन्तव्यं ।
अध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतया न
मन्तव्यं । शून्यताशून्यता ज्ञातव्या तथा च शून्यताशून्यतया न
मन्तव्यं । महाशून्यता ज्ञातव्या तथा च महाशून्यतया न मन्तव्यं ।
परमार्थशून्यता ज्ञातव्या तथा च परमार्थशून्यतया न मन्तव्यं ।
संस्कृतशून्यता ज्ञातव्या तथा च संस्कृतशून्यतया न मन्तव्यं ।
असंस्कृतशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽसंस्कृतशून्यतया न मन्तव्यं ।
अत्यन्तशून्यता ज्ञातव्या तथा च अत्यन्तशून्यतया न मन्तव्यं ।
अनवराऽप्यशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽनवराऽप्यशून्यतया न
मन्तव्यं । अनवकारशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽनवकारशून्यतया न
मन्तव्यं । अनुपलम्भशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽनुपलम्भशून्यतया
न मन्तव्यं । अभावशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽभावशून्यतया न
मन्तव्यं । स्वभावशून्यता ज्ञातव्या तथा च स्वभावशून्यतया न

मन्तव्यं । खलक्षणशून्यता ज्ञातव्या तथा च खलक्षणशून्यतया न मन्तव्यं । अभावखभावशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽभावखभावशून्यतया न मन्तव्यं ।

ध्यानानि ज्ञातव्यानि तैश्च ध्यानैर्न मन्तव्यं । अप्रमाणानि ज्ञातव्यानि तैश्चाऽप्रमाणैर्न मन्तव्यं । आरूप्यसमापत्तयो ज्ञातव्यास्ताभिश्चाऽऽरूप्यसमापत्तिभिर्न मन्तव्यं । अभिज्ञाः ज्ञातव्यास्ताभिश्चाऽभिज्ञाभिर्न मन्तव्यं । पञ्चचक्षुषि ज्ञातव्यानि तैश्च पञ्चचक्षुभिर्न मन्तव्यं । स्मृत्युपस्थानानि ज्ञातव्यानि तैश्च स्मृत्युपस्थानैर्न मन्तव्यं । सम्यक् प्रहाणानि ज्ञातव्यानि तैश्च सम्यक्प्रहाणैर्न मन्तव्यं । च्छट्टिपादा ज्ञातव्यास्तैश्च च्छट्टिपादैर्न मन्तव्यं । इन्द्रियाणि ज्ञातव्यानि तैश्चेन्द्रियैर्न मन्तव्यं । बलानि ज्ञातव्यानि तैश्च बलैर्न मन्तव्यं । बोध्यज्ञानि ज्ञातव्यानि तैश्च बोध्यज्ञैर्न मन्तव्यं । आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गो ज्ञातव्यस्तेन चार्याऽष्टाऽङ्गमार्गेण न मन्तव्यं । आर्यसत्यानि ज्ञातव्यानि तैश्चार्यसत्यैर्न मन्तव्यं । अष्टौ विमोक्षा ज्ञातव्यास्तैश्चाऽष्टविमोक्षैर्न मन्तव्यं । नवाऽनुपूर्वविहारसम्यक्तयो ज्ञातव्यास्ताभिश्च नवभिरनुपूर्वविहारसमापत्तिभिर्न मन्तव्यं । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षसुखानि ज्ञातव्यानि तैश्च शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षसुखैर्न मन्तव्यं । समाधयो ज्ञातव्यास्तैश्च समाधिभिर्न मन्तव्यं । धारणीसुखानि ज्ञातव्यानि तैश्च धारणीसुखैर्न मन्तव्यं । दशतथागतबलानि ज्ञातव्यानि तैश्च दशतथागतबलैर्न मन्तव्यं । चत्वारि वैशारद्यानि ज्ञातव्यानि तैश्च वैशारद्यैर्न मन्तव्यं । चतस्रः प्रतिषम्बिदो ज्ञातव्याः ताभिश्च प्रतिषम्बिद्भिर्न मन्तव्यं । महामैत्री ज्ञातव्या तथा च महामैत्र्या न मन्तव्यं । महाकरुणा ज्ञातव्या तथा च महाकरुणया न

मन्तव्यं । अष्टादशाऽऽवेष्टिकबुद्धधर्माज्ञातव्यास्तैश्चाऽष्टादशाऽऽवेष्टिक-
बुद्धधर्मैर्न मन्तव्यं ।

एवं खलु आयुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शरतातेनाऽपि बोधिचित्तेन न मन्तव्यं । असमसम-
चित्तेन न मन्तव्यं । उदारचित्तेन न मन्तव्यं । तत्कस्य हेतोस्त-
थाहि तच्चित्तमचित्तं प्रकृतिचित्तस्य प्रभास्वरता । आह । कापुन-
रायुष्मन् सुभूते चित्तस्य प्रकृतिप्रभास्वरता । सुभूतिराह । यदा-
युष्मञ्कारद्वतीपुत्र चित्तं न रागेण संयुक्तं न विसंयुक्तं न संथोजनैः
संयुक्तं न विसंयुक्तं । न दृष्टिद्वैतैः संयुक्तं न विसंयुक्तं । न आवकचित्ते-
न संयुक्तं न विसंयुक्तं । न प्रत्येकबुद्धचित्तेन संयुक्तं न विसंयुक्तं । इयमा-
युष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चित्तस्य प्रकृतिप्रभास्वर-
रता । आह । किं पुनरायुष्मन् सुभूते अस्ति तच्चित्तं यच्चित्तमचि-
त्तं । सुभूतिराह । किं पुनरायुष्मन् शारद्वतीपुत्र या अचित्तता
तचाऽस्तिताया अस्तिता वा नाऽस्तितावा न संविद्यते नोपलभ्यते ।
आह नोहीदं आयुष्मन् सुभूते । सुभूतिराह । स चेदायुष्मञ्कार-
द्वतीपुत्र तचाऽस्तिताया अस्तिता वानाऽस्तिता वानसंविद्यते नोपल-
भ्यते । अपि तु युक्तस्ते एषपर्यन्तुयोगेयदायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र एवमा-
हाऽस्ति तच्चित्तमचित्तमिति । आह । का पुनरायुष्मन् सुभूते
अचित्तता । सुभूतिराह । अविकारा अविकल्पा आयुष्मञ्कारद्वती-
पुत्राऽचित्ततायाः सर्वधर्माणां तथता । इयमुच्यते अचिन्त्या
अचित्तता । आह । किं पुनरायुष्मन् सुभूते यथैवचित्तमविकारम-
विकल्पं तथैवरूपमप्यविकारमविकल्पं तथैव वेदनाऽप्यविकारा अवि-

कस्या । तथैव संज्ञायविकारा अविकस्या । तथैवसंस्कारा अप्यवि-
कारा अविकस्याः । तथैवविज्ञानमप्यविकारमविकल्पम् ।

तथैवचित्तमविकारमविकल्पं तथैव चक्षुरप्यविकारमविकल्पं ।
तथैव श्रोत्रमप्यविकारमविकल्पं । तथैव घ्राणमप्यविकारमप्यविकल्पं ।
तथैव जिह्वाऽप्यविकारा अविकस्या । तथैव कायोऽप्यविकारो-
ऽविकल्पः । तथैव मनोऽप्यविकारमविकल्पं । तथैव चित्तमविकारम-
विकल्पं । तथैव रूपमप्यविकारमविकल्पं । तथैव शब्दोऽप्यविकारो-
ऽविकल्पः । तथैव गन्धोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव रसोऽप्यविकारो-
ऽविकल्पः । तथैव स्रग्गोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव धर्मा अप्यवि-
कारा अविकस्याः । तथैव चित्तमप्यविकारमविकल्पं । तथैव चक्षु-
र्धातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव रूपधातुरप्यविकारोऽविकल्पः ।
तथैव चक्षुर्भिज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवश्रोत्रधातुरप्यवि-
कारोऽविकल्पः । तथैव शब्दधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव
श्रोत्रविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव घ्राणधातुरप्यवि-
कारोऽविकल्पः । तथैव गन्धधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव
घ्राणविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव जिह्वाधातुरप्यवि-
कारोऽविकल्पः । तथैव रसधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव जिह्वा-
विज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव कायधातुरप्यविका-
रोऽविकल्पः । तथैव स्पृष्टव्यधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव काय-
विज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव मनोधातुरप्यविकारोऽ-
विकल्पः । तथैव धर्मधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवमनोविज्ञान-
धातुरप्यविकारोऽविकल्पः ।

अथैव चिन्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽविद्याऽप्यविकाराऽविकल्पा ।
 तथैव संस्कारा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैव विज्ञानमप्यविकार-
 मविकल्पं । तथैव नामरूपमप्यविकारमविकल्पं । तथैव षड्ग्रहण-
 मप्यविकारमविकल्पं । तथैव स्पर्शाऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव
 वेदनाऽप्यविकारा अविकल्पाः । तथैव दृश्याप्यविकारा अविकल्पाः ।
 तथैवोपादानमप्यविकारमविकल्पं । तथैव भवोऽप्यविकारोऽविकल्पः ।
 तथैव जातिरप्यविकारा अविकल्पा । तथैव जरामरणमप्यविकार-
 मविकल्पं ।

अथैव चिन्तमविकारमविकल्पं । तथैव दानपारमिताऽप्यविकारा-
 ऽविकल्पा । तथैव शौचपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव
 चान्तिपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव वीर्यपारमिताऽप्यवि-
 काराऽविकल्पा । तथैव ध्यानपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव
 प्रज्ञापारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।

अथैव चिन्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽध्यात्मशून्यताऽप्यविकारा-
 ऽविकल्पा । तथैव वद्विह्वलाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽध्यात्म-
 वद्विह्वलाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव शून्याशून्यताऽप्यविकारा-
 ऽविकल्पा । तथैव महाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव परमा-
 र्थशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव संकृतशून्यताऽप्यविकारा-
 ऽविकल्पा । तथैवाऽत्यन्तशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽनवरा-
 ऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽनवकारशून्यताऽप्यविकारा-
 ऽविकल्पा । तथैव प्रकृतिशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव मर्त्यधर्म-
 शून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव स्वप्नशून्यताऽप्यविकाराऽवि-

कल्पा । तथैवाऽनुपलम्बशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽभाव-
शून्यताप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव स्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽवि-
कल्पा । तथैवाऽभाःस्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैव स्मृत्युपस्थानान्यविकाराण्य-
विकल्पानि । तथैव सम्यक् प्रज्ञाणान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव
च्छिर्द्धिपादा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैवेन्द्रियाण्यविकाराण्यवि-
कल्पानि । तथैव ध्यानान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव बोध्यज्ञान्य-
विकाराण्यविकल्पानि । तथैवार्य्याऽष्टाऽङ्गमार्गोऽप्यविकारोऽविकल्पः ।
तथैवार्य्यसत्यान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव ध्यानान्यविकारान्यवि-
कल्पानि । तथैवाऽप्रमाणान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैवारूप्यसमा-
पत्तयोऽप्यविकाराः अविकल्पाः । तथैवाष्टौ विमोक्षा अप्यविकाराः
अविकल्पाः । तथैव नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यविकारा अवि-
कल्पाः । तथैव शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्यविकाराण्य-
विकल्पानि । तथैवाऽभिज्ञाऽप्यविकाराः अविकल्पा । तथैव समा-
धयोऽप्यविकाराः अविकल्पाः । तथैव धारणीमुखान्यविकाराण्य-
विकल्पानि । तथैव दशतथागतबलान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव
वैशारद्यान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव चतस्रः प्रतिसम्बिदोऽप्य-
विकारा अविकल्पाः । तथैव महामैत्र्यप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव
महाकरुणाऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽष्टादशावेनिकबुद्धधर्मा
अप्यविकारा अविकल्पाः ।

यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव श्रोत आपत्तिफल-
मप्यविकारमविकल्पं । तथैव सकृदागामिफलमप्यविकारमविकल्पं ।

तथैवऽनागामिफलमप्यविकारमविकल्पं । तथैवाऽह्वलमप्यविकारम-
विकल्पं । तथैव प्रत्येकबोधिरप्यविकारविकल्पा । तथैव मार्गाकार-
ज्ञताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव सर्वाकारज्ञताऽप्यविकाराऽवि-
कल्पा ।

सुभूतिराह । एवमेतदायुष्मच्छारदतीपुत्र यथैवचित्तमचित्त-
मविकारमविकल्पं । तथैव चक्षुरप्यविकारमविकल्पं । तथैव ओच-
मप्यविकारमविकल्पं । तथैव घ्राणमप्यविकारमविकल्पं । तथैव
जिह्वाऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव कायोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव
भनोऽप्यविकारमविकल्पं ।

यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव रूपमप्यविकार-
मविकल्पं । तथैव शब्दोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव गन्धोऽप्यवि-
कारोऽविकल्पः । तथैव रसोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव स्पर्शोऽप्य-
विकारोऽविकल्पः । तथैव धर्मा अप्यविकारा अविकल्पाः ।

*यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव चक्षुर्धातुरप्यवि-

-
- * पूर्व्वं चित्तस्य प्रकृति प्रभास्वरताऽभिहित्वा साच प्रकृत्यास्वभावेन
प्रभास्वरता स्वप्रकाशरूपता । तथाच तस्य प्रकृति प्रभास्वरतया
तस्य ज्ञानस्वरूपप्रकाशने नान्यस्यचित्तस्यापेक्षाऽस्तौति चित्तमचित्तं
चित्तान्तर शून्यं चित्तस्य चित्तान्तरापेक्षाया मनवस्था प्रसङ्गात् एवं
बौद्धमते चित्तस्य क्षणिकतया न विकार विकल्पयोः सम्भवः । विका-
रोहि स्थिरस्य दुग्धादेर्दध्यादिरूपोदृष्टः एवं स्थिरस्य स्वर्गादेः कुण्डल-
वलय्यादिविधकल्पनारूपो विकल्पो दृश्यते । बौद्धमते तु सव्यपदा-
र्थानां क्षणिकतया न कुत्रापि पदार्थे विकारविकल्पयोः सम्भावनेति
मनसिद्धत्वं सुभूतिः शारदतीपुत्रेण प्रश्नमुखेनाभिहितं सर्व्वमनूया-

कारोऽविकल्पः । तथैवरूपधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवचक्षुर्वि-
 ज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव ओचधातुरप्यविकारोऽविक-
 ल्पः । तथैव शब्दधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव ओचविज्ञानधातु-
 रप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवघ्राणधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव-
 गन्धधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवघ्राणविज्ञानधातुरप्यविकारो-
 ऽविकल्पः । तथैवजिह्वाधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवस्रधातुर-
 प्यविकारोऽविकल्पः । तथैवजिह्वाविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः ।
 तथैवकायधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवस्पर्शधातुरप्यविकारो-
 ऽविकल्पः । तथैवकायविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवमनो-
 धातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव धर्मधातुरप्यविकारोऽविकल्पः ।
 तथैवमनोविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः ।

तथैवचित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽविद्याऽप्यविकारा-
 ऽविकल्पा । तथैव संस्कारा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैव
 विज्ञानमप्यविकारमविकल्पं । तथैव नामरूपमप्यविकारमविकल्पं ।
 तथैव षड्भूतनमप्यविकारमविकल्पं । तथैव स्यग्रांऽप्यविकारो-
 ऽविकल्पः । तथैव वेदनाऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव दृष्ट्याऽप्यविका-
 राऽविकल्पा । तथैवोपादानमप्यविकारमविकल्पं । तथैव भवोऽप्यवि-
 कारोऽविकल्पः । तथैव जातिरप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव जरामर-
 णमप्यविकारमविकल्पं । तथैव दानपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।
 तथैव श्रीलपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव क्षान्तिपारमिता-

ऽस्तीकरोति यथैवेत्यादिना । चित्तदृष्टान्तेन चक्षुरादौ तदुपपादयति
 तथैवेत्यादिना । एतन्मते चित्तमनसोर्भेदात् न दृष्टान्ताऽनुपपत्तिः ।

ऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव वीर्यपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।
तथैव ध्यानपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव प्रज्ञापारमिता-
ऽप्यविकाराऽविकल्पा ।

यथैवचित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽध्यात्मशून्यताऽप्य-
विकाराऽविकल्पा । तथैव वह्निर्द्वाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथै-
वाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव शून्यताशून्यता-
ऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव महाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।
तथैव परमार्थशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव संसृतशून्यताऽप्य-
विकाराऽविकल्पा । तथैवाऽसंसृतशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथै-
वाऽत्यन्तशून्यशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽनवराऽग्रशून्यताऽप्य-
विकाराऽविकल्पा । तथैवाऽनवकारशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव
प्रकृतिशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव सर्वधर्माशून्यताऽप्यविका-
राऽविकल्पा । तथैव खलक्षणशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवा-
ऽनुपलम्भशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽभावशून्यताऽप्यवि-
काराऽविकल्पा । तथैव स्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवा-
ऽभावस्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।

यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव स्मृत्युपस्थानान्य-
ऽप्यविकाराश्चविकल्पानि । तथैव सम्यक् प्रहाणान्यथ्यविकाराश्चविक-
ल्पानि । तथैवर्द्धिपादा अथ्यविकारा अथ्यविकल्पाः । तथैवेन्द्रियाश्च-
विकाराश्चविकल्पानि । तथैव बोध्यङ्गान्यथ्यविकाराश्चविकल्पानि ।
तथैवाय्याऽष्टाऽङ्गमार्गोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवाय्यसत्यान्यविका-
राश्चविकल्पानि । तथैव ध्यानान्यथ्यविकाराश्चविकल्पानि । तथैवा-

ऽप्रमाणान्यथविकाराण्यविकल्पानि । तथैवाह्वयसमापत्तयोऽप्यवि-
कारा अविकल्पाः । तथैवाऽष्टौ विमोक्षा अप्यविकारा अविकल्पाः ।
तथैवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यविकाराः अविकल्पाः । तथैवशून्य-
तानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्यथविकाराण्यविकल्पानि । तथै-
वाऽभिज्ञा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैव समाधयोऽप्यविकारा
अविकल्पाः । तथैवधारणीमुखान्यथविकाराण्यविकल्पानि । तथैव
महामैत्र्यथविकारा अविकल्पाः । तथैव महाकरुणाऽप्यविकाराऽवि-
कल्पाः । तथैव दशतथागतबलान्यथविकाराण्यविकल्पानि । तथैव
चत्वारिवैशारद्यान्यथविकाराण्यविकल्पानि । तथैवचतस्रः प्रतिमन्त्रि-
दोऽप्यविकारा अविकल्पाः । तथैवाऽष्टादशवेष्टिकबुद्धधर्मा अप्यवि-
कारा अविकल्पाः ।

यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव श्रोत आपत्तिफ-
लमप्यविकारमविकल्पं । तथैव सकृदागामिफलमप्यविकारमविकल्पं
तथैवाऽनागामिफलमप्यविकारमविकल्पं । तथैवाऽर्हलमप्यविकारम-
विकल्पं । तथैव प्रत्येकबोधिरप्यविकाराऽविकल्पाः । तथैव मार्गा-
कारज्ञताऽप्यविकाराऽविकल्पाः । तथैव सर्वाकारज्ञताऽप्यविकाराऽवि-
कल्पाः । तथैव सर्वज्ञताऽप्यविकाराऽविकल्पाः ।

अथायुष्माञ्कारदतीपुत्रः आयुष्मते सुभृतये साधुकारमदात् ।
साधुसाधु आयुष्मन् सुभृते । यथाऽपि नाम त्वं भगवतः पुत्र
श्रीरमो सुखतोजातोधर्मजोधर्मनिर्मितोधर्मदायादोनामिषदायादः ।
प्रत्यक्षचक्षुर्धर्मेषु कायसाक्षी । यथाऽपि तदरण्यविहारिणां श्राव-
काणां अथ्यतायां भगवतानिर्दिष्टस्याऽयमुपदेशः । एवमायुष्मन् सुभृते

बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । अतो बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वोऽवैवर्तिक उपपत्तौ शिञ्चितव्यः । अविरहितश्च बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां वेदितव्यः । आवकभूमावपि
शिञ्चितुकामेनायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन इयमेव प्रज्ञा-
पारमिता प्रयत्नतः श्रोतव्या गृहीतव्या धारयितव्या वाचयितव्या पर्य-
वाप्तव्या योनिशश्च मनसिकर्त्तव्या । प्रत्येकबुद्धभूमावपि शिञ्चितु-
कामेनायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन इयमेव प्रज्ञापारमि-
ता श्रोतव्या गृहीतव्या धारयितव्या वाचयितव्या पर्यवाप्तव्या योनि-
शश्च मनसि कर्त्तव्या । बोधिसत्त्वभूमावपि शिञ्चितुकामेनायुष्मन्
सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन इयमेव प्रज्ञापारमिता श्रोतव्या
गृहीतव्या धारयितव्या वाचयितव्या पर्यवाप्तव्या योनिशश्च मनसि
कर्त्तव्या । बुद्धभूमावपि शिञ्चितुकामेनायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन इयमेव प्रज्ञापारमिता श्रोतव्या गृहीतव्या धारयितव्या
वाचयितव्या पर्यवाप्तव्या योनिशश्च मनसि कर्त्तव्या । तत्कस्य हेतोः ।
अत्र हि प्रज्ञापारमितायां विस्तरेण त्रीणि यानान्युपदिशन्ते यत्र
बोधिसत्त्वैः आवकैः प्रत्येकबुद्धैश्च सततसमितं शिञ्चितव्यं ॥०॥

शतसाहस्र्यां प्रज्ञापारमितायां द्वितीयः परिवर्तः ॥०॥

अथ चतुर्थपरिवर्तः ।

अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतद्वोचत् । सोऽहं भगवन् बोधिसत्त्वं प्रज्ञाधारमितां न विन्दामि नोपलभते । सोऽहं बोधिसत्त्वं महासत्त्वं प्रज्ञाधारमिताञ्चाऽविन्दन्ननुपलभमानः कतमं बोधिसत्त्वं महासत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञाधारमितायामवदिव्याम्यनुशासिष्यामि । एतदेव मे भगवन् कौकृत्यं स्याद्योऽहं सर्वधर्माणामायं व्ययञ्चानुपलभमानोनामधेयमात्रेणायव्यथं कुर्यात् । यदुत बोधिसत्त्व इति प्रज्ञाधारमितेति वा । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिस्थितं । तत्कस्य हेतो रविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिस्थितम् ।

* रूपस्याहं भगवन्नयं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं

* पूर्वं सर्वधर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमान इत्यादिना सर्वधर्माणामुत्पादविनाशयो रूपलम्भाभावमभिधाय तदेव प्रपञ्चयति रूपस्याहमित्यादिना रूपस्य रूपस्त्वन्धस्यायमुत्पाद व्ययं विनाशं नोपलभे न प्रत्यक्षेण प्रमाणे न जानामि । नच प्रत्यक्षेण समनुपश्यामि । दृशिरत्र प्रत्यक्षज्ञानमात्र परः नचाक्षुषज्ञानवचनः । कस्यनामधेयमिति । अस्यायमभिप्रायः । विद्यमानत्वेनोपलभ्यमानस्य हि वस्तुनोनामधेयकरणं सम्भवति नत्वसतः खण्ड्यादि तुल्यत्वादिति । यस्य च नाम-

भगवन् रूपस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यं कस्य नाम धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं नाऽधिस्थितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात् तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिस्थितं । वेदनाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभेन समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वेदनाया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । (वेदनाया) संज्ञाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् संज्ञाया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्स्तदपि संज्ञानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । संस्कारानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । । सोऽहं भगवन् संस्कारानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भवन्

धेयस्य कर्तव्यता, तदापि नामधेयं न स्थितं न स्थितिमत्त्वसदिति-
यावत् । न विहितं न विशेषेण स्थितं । न परमात्मादिवत्प्रत्यक्षतोऽन-
भूवमानमपिमानान्तराण्यसिद्धत् । नाऽधिष्ठितं नाकेनापितत्तृत्वेन स
द्रूपेणाधिष्ठितं व्यवहृतमित्यर्थः । एवं परत्राणिशास्त्रेणम् ।

स्तदपि संस्कारनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । विज्ञानस्याहं भगवन्नायं व्ययस्य नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् विज्ञानस्याहं व्ययस्याऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यामि कस्य नामधेयं करिष्यामि यदत बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात् तस्य नामधेयस्य । एवं नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं ।

चक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययस्य नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवंश्चक्षुष आयं व्ययस्यानुपलभमानोऽसमनुपपश्यामि कस्य नामधेयं करिष्यामि यदत बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । ओचस्याऽहं भगवन्नायं व्ययस्य नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् ओचस्यायं व्ययस्याऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यामि कस्य नामधेयं करिष्यामि यदत बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि ओच नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । प्राणस्याहं भगवन्नायं व्ययस्य नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्राणस्यायं व्ययस्याऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यामि कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्प्राण नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽ-

धिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं नाम-
 धेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जिज्ञासाया अहं भगवन्नाथं
 व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिज्ञासाया अथं
 व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
 सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कायस्त्राहं भगवन्
 नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कायस्त्राथं
 व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
 सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मनसोऽहं भग-
 वन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनस अथं
 व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
 सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

रूपस्त्राहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् रूपस्त्राथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । तत्कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
 दपि रूपनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
 हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न

विहितं नाऽधिहितं । शब्दस्याहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् शब्दस्याथं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । गन्धस्याहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् गन्धस्याथं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि गन्धनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । रसस्याहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् रसस्याथं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । स्पर्शस्याहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्पर्शस्याथं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्पर्शनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । धर्माणां अहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्मा-

कामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

चक्षुर्भिज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चक्षुर्भिज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चक्षुर्भिज्ञान नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

ओचविज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् ओचविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि ओचविज्ञान नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

प्राणविज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्राणविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्राणविज्ञाननामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । जिह्वाविज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिह्वाविज्ञान-

स्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जिह्वाविज्ञान नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । कायविज्ञानस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कायविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि कायविज्ञाननामधेयं न स्थितं नविहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं च स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । मनोविज्ञानस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनोविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मनोविज्ञाननामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

चक्षुः संस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चक्षुः संस्पर्शस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चक्षुः संस्पर्शनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । श्रोत्रसंस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च

नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् ओचसंस्पर्शस्यायं व्यय-
 द्वाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि ओचसंस्पर्शनामधेयं न
 स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य
 नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
 घ्राणसंस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् घ्राणसंस्पर्शस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्
 कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भ-
 गवंस्तदपि घ्राणसंस्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । जिह्वासंस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिह्वासंस्पर्शस्यायं व्यय-
 द्वाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जिह्वासंस्पर्शनामधेयं न स्थितं
 न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । कायसं-
 स्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन् कायसंस्पर्शस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
 दपि कायसंस्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं
 न विष्टितं नाऽधिष्टितं । मनः संस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नो-

पक्षमे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनः संस्पर्शस्त्रायं व्ययञ्चा-
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मनः संस्पर्शनामधेयं न स्थितं
न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य
एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

चक्षुः संस्पर्शजायावेदनायाऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवंचक्षुः संस्पर्शजावेदनायां आयं व्ययञ्चा-
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चक्षुः संस्पर्शजा वेदनानाम-
धेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-
न्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधि-
ष्टितं । ओचसंस्पर्शजावेदनाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् ओचसंस्पर्शजावेदनायाऽयं व्ययञ्चा-
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि ओचसंस्पर्शजावेदनानामधेयं
न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-
न्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाधिष्टितं ।
प्राणसंस्पर्शजा वेदनाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवन् प्राणसंस्पर्शजावेदनाया आयं व्ययञ्चा-
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्राणसंस्पर्शजा वेदनानामधेयं
न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य

नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
जिज्ञासंस्पर्शजावेदनायाश्च भगवन्नायं व्ययस्य नोपलभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवन् जिज्ञासंस्पर्शजावेदनायाश्चायं व्ययस्या-
नुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जिज्ञासंस्पर्शजावेदनानाम-
धेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-
त्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधि-
ष्टितं । कायसंस्पर्शजाया वेदनायाश्च भगवन्नायं व्ययस्य नोपलभे
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कायसंस्पर्शजावेदनायाश्चायं
व्ययस्याऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि कायसंस्पर्शजावेदना-
नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-
मानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । मनः संस्पर्शजावेद-
नायाश्च भगवन्नायं व्ययस्य नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
भगवन् मनः संस्पर्शजावेदनायाश्चायं व्ययस्याऽनुपलभमानोऽसम-
नुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु
पुनर्भगवंस्तदपि मनः संस्पर्शजावेदनानामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

पृथिवीधातोरहं भगवन्नायं व्ययस्य नोपलभे न समनुपश्यामि ।

सोऽहं भगवन् पृथिवीधातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि पृथिवीधातुनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । अब्धातोर्हं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नाब्धातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि अब्धातुनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तेजोधातोर्हं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवंस्तेजोधातोरायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि तेजोधातुनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । वायुधातोर्हं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वायुधातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वायुधातुनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । आकाशधातोर्हं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नाकाशधा-

तोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्याकाशधातुनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

विज्ञानधातोरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् विज्ञानधातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि विज्ञानधातुनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अविद्याया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नाविद्याया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यविद्यानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । संस्काराणामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् संस्काराणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि संस्कारनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

विज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।

सोऽहं भगवन् विज्ञानस्यायं व्ययज्ञाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्
 कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु
 पुनर्भगवंस्तदपि विज्ञाननामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न
 स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । नामरूपस्याहं भगवन्नायं व्ययज्ञ-
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् नामरूपस्यायं व्ययज्ञा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामरूपनामधेयं न स्थितं
 न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । षडाय-
 तनस्याऽहं भगवन्नायं व्ययज्ञ नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन् षडायतनस्यायं व्ययज्ञाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
 दपि षडायतन नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्-
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं
 न विष्टितं नाऽधिष्टितं । स्रग्गस्याऽहं भगवन्नायं व्ययज्ञ नोपलभे न
 समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्रग्गस्यायं व्ययज्ञाऽनुपलभमानोऽस-
 मनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्रग्गनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न
 स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । वेदनायाऽहं भगवन्नायं व्ययज्ञ
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वेदनायाऽयं व्ययज्ञा-

ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वेदानामधेयं न स्थितं न
विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-
यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । दृष्ट्याद्या-
न्नाहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगव-
न्सृष्ट्याद्यान्नायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
दृष्ट्यानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोर-
विद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं
नाऽधिष्ठितं ।

उपादानस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
सोऽहं भगवन्नुपादानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगव-
न्स्तदपि उपादाननामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्-
कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं
न विहितं नाऽधिष्ठितं । जातेरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जातेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसम-
नुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
खलु पुनर्भगवंस्तदपि जातिनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधि-
ष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्ना-
मधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । जरामरणस्याहं भगव-
न्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जराम-

रणस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करि-
ष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जरामरण
नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-
मानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं ।

अविद्यानिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवन्नाविद्यानिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो-
ऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि
तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि अविद्यानिरोध नामधेयं न स्थितं न
विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधे-
यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । संस्का-
रनिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
सोऽहं भगवन् संस्कारनिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुप-
श्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु
पुनर्भगवंस्तदपि संस्कारनिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽ-
धिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । विज्ञाननिरोधस्याहं
भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
विज्ञाननिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नाम-
धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
विज्ञाननिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न

विष्टितं नाऽधिष्टितं । नामरूपनिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् नामरूपनिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामरूपनिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । षडायतननिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् षडायतन निरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि षडायतननिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । स्यर्गनिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्यर्गनिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्यर्गनिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । वेदनानिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वेदनानिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वेदनानिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नाम-

धेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । ऋष्या-
 निरोधस्याहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन् ऋष्यानिरोधस्याथं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंसा-
 दपि ऋष्यानिरोधनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । उपादाननिरोधस्याहं भगवन्नाथं
 व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नुपादाननिरोध-
 स्याथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
 वं धिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंसादप्युपादाननिरोधना-
 मधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमा-
 नत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽ-
 धिष्ठितं । भवनिरोधस्याऽहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् भवनिरोधस्याथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसम-
 नुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
 खलु पुनर्भगवंसादपि भवनिरोधनामधेयं न स्थितं न विहितं
 नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं
 तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । जातिनिरोधस्याऽहं
 भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
 जातिनिरोधस्याथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
 करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंसादपि
 जातिनिरोधनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य

हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । जरामरणनिरोधस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जरामरणनिरोधस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जरामरणनिरोधनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

रागस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि रागनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । द्वेषस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् द्वेषस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि द्वेषनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । मोहस्याहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मोहस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मोहनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधि-

ष्ठितं तत्कस्य हेतोः अविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

दृष्टिगतानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् दृष्टिगतानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि दृष्टिगतनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । आत्मनोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नात्मन आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यात्मनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । सत्त्वस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् सत्त्वस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सत्त्वनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जीवस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जीवस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जीवनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य

नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
जन्तोरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
भगवन् जन्तोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जन्तु
नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-
मानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं । पोषस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवन् पोषस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-
पश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु
पुनर्भगवंस्तदपि पोष नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । पुरुषस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् पुरुषस्यायं व्ययञ्चाऽनुप-
लभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि पुरुष नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । पुङ्गवस्याऽहं भग-
वन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् पुङ्गव-
स्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि पुङ्गव नामधेयं
न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

मनुजस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च गोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनुजस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मनुज नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

मानवस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च गोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मानवस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मानव नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । कारकस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च गोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कारकस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि कारक नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । वेदकस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च गोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वेदकस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वेदक नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

जानकस्याऽहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् जानकस्याथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वरति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
 जानक नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतो-
 रविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं
 नाधिष्ठितं । पश्यकस्याऽहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् पश्यकस्याथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-
 पश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वरति । अपि तु खलु
 पुनर्भगवंस्तदपि पश्यक नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

दानपारमिताया अहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् दानपारमिताया आथं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
 मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वरति । अपि
 तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि दानपारमिता नामधेयं न स्थितं न
 विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य ।
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । श्रौतपारमिताया
 अहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
 श्रौतपारमिताया आथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वरति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
 श्रौतपारमिता नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
 हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं

न विष्टितं नाऽधिष्टितं । चान्तिपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चान्तिपारमिताया
आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चान्तिपारमिता
नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत् कस्य हेतोरविद्य-
मानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं । वीर्यपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वीर्यपारमिताया आयं व्यय-
ञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वीर्यपारमिता
नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत् कस्य हेतोरवि-
द्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं । ध्यानपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् ध्यानपारमिताया आयं व्ययञ्चाऽनुप-
लभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि ध्यानपारमिता नामधेयं न स्थितं
न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नाम-
धेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । प्रज्ञा-
पारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुप-
श्यामि । सोऽहं भगवन् प्रज्ञापारमिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनस्तदपि प्रज्ञापारमिता नामधेयं न स्थितं

न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नाम-
धेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

अध्यात्मशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुप-
श्यामि । सोऽहं भगवन्नध्यात्मशूण्यताया आयं व्ययञ्च नोपलभे
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नध्यात्मशूण्यताया आयं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यध्यात्मशूण्यताना-
मधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमा-
नत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं । वहिर्द्विशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वहिर्द्विशूण्यताया आयं व्यय-
ञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वहिर्द्विशूण्यता नामधेयं
न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
अध्यात्मवहिर्द्विशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नध्यात्मवहिर्द्विशूण्यताया आयं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यध्यात्मवहिर्द्वि-
शूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत् कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं
न विष्टितं नाऽधिष्टितं । शूण्यताशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च

नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् शूण्यताशूण्यताया
 आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि
 बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि शूण्यताशूण्यता
 नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरवि-
 द्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं
 नाऽधिहितं । महाशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न
 समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् महाशूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनु-
 पलभमानोऽसमनुपपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
 अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि महाशूण्यता नामधेयं न स्थितं न
 विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य ।
 एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । परमाऽर्थ-
 शूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् परमाऽर्थशूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽस-
 मनुपपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि परमाऽर्थशूण्यताया नामधेयं न स्थितं न
 विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । संकृत
 शूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् संकृतशूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽस-
 मनुपपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि संकृतशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विहितं
 नाऽधिहितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं

तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । अत्यन्तशूण्यताया
 अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन्नत्यन्त शूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भग-
 वंस्तदप्यत्यन्त शूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । अनवराऽयशूण्यताया अहं
 भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्न-
 नवराऽयशूण्यताया आयं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगव-
 स्तदप्यनवराऽयशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । अनवकारशूण्यताया अहं भगवन्नायं
 व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नवकार
 शूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
 करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यनवकार
 शूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्य
 मानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
 नाऽधिष्टितं । प्रकृतिशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे
 न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रकृतिशूण्यताया आयं व्यय-
 ञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्रकृतिशूण्यता नामधेयं

न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । सर्व्वधर्म्मशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् सर्व्वधर्म्मशूण्यताया आयं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सर्व्वधर्म्मशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । स्वलक्षणशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्वलक्षणशूण्यताया आयं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्वलक्षणशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

अनुपलभशून्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्ननुपलभशून्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदय्यनुपलभशून्यता नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । अभावशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नभावशूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नाम-

धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्य-
 भावशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
 हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । स्वभावशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्वभावशूण्यताया आयं
 व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
 सत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्वभावशूण्यता नामधेयं
 न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य
 नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 अभावस्वभावशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन्नाभावस्वभावशूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
 मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि
 तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यभावस्वभावशूण्यता नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य ।
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

स्रत्युपस्थानानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् स्रत्युपस्थानानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
 मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि
 तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्रत्युपस्थान नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
 नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य ; एवं
 तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । सम्यक् प्रहाणानामहं
 भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् सम्यक्

प्रज्ञापानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो ऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सम्यक् प्रज्ञापानामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

द्विपादानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नृद्विपादानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो ऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यृद्विपादानामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । इन्द्रियाणामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्निन्द्रियाणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपीन्द्रिय नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । वल्लानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वल्लानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वल्लानामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । बोध्यङ्गानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् बोध्यङ्गानामायं व्ययञ्चा-

ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि बोध्यङ्गनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिस्थितं । आर्याष्टाङ्गमार्गस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि सोऽहं भगवन्ना-
र्याष्टाङ्गमार्गस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यार्या-
ष्टाङ्गमार्गनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतो-
रविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । ^(१)शून्यताविमोक्षमुखस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् शून्यताविमोक्षमुखस्यायं व्ययञ्चा-
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि शून्यताविमोक्षमुखनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ^(२) । प्रणिहितविमोक्षमुखस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रणिहितविमोक्षमुखस्यायं व्ययञ्चाऽनुप-
लभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।

(१) क ख ग घ पुक्तकेषु-श्रूय्य इति स्थाने स्थाने पाठः ।

(२) 'प्राणिमित्तविमोक्षमुखस्य निर्देशोऽत्रयुक्तः सर्वत्र शून्यतानिमित्ता-
प्राणिहितविमोक्षमुखस्य स्थानान्.रेनिर्देशो दृश्यते । अत्र तु न
लिखितः । लेखकस्य अभेद्यपतित इत्यनुमोयते ॥

अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्रणिहितविमोक्षमुखनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तं नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । चतुर्णामहं भगवन् ध्यानानामाद्यं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चतुर्णां ध्यानानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि ध्याननामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । मैत्र्या अहं भगवन्नाद्यं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मैत्र्या आद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मैत्रीनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । करुणाया अहं भगवन्नाद्यं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् करुणाया आद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि करुणानामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । सुदिताया अहं भगवन्नाद्यं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् सुदिताया आद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु

खलु पुनर्भगवंसदपि सुदितानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । उपेक्षायाश्च भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन्-
 पेक्षायाश्चाथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपशन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंसदप्युपेक्षा नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-
 मानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । अतस्तृणामहं भगवन्नाथस्यसमापत्तौनामाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन्नाथं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
 मानोऽसमनुपपशन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंसदप्याथस्यसमापत्ति नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । बुद्धाऽनुकृतेरहं
 भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् बुद्धाऽनुकृतेराथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपशन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंसदपि बुद्धा-
 ऽनुकृतिनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । धर्माऽनुकृतेरहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्माऽनुकृतेराथं व्ययञ्चाऽनुप-
 लभमानोऽसमनुपपशन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।

अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि धर्माऽनुस्मृति नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । सङ्गऽनुस्मृतेरहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् सङ्गाऽनुस्मृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सङ्गाऽनुस्मृतिनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

श्रीलाऽनुस्मृतेरहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् श्रीलाऽनुस्मृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि श्रीलाऽनुस्मृति नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । त्यागाऽनुस्मृतेरहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् त्यागाऽनुस्मृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि त्यागाऽनुस्मृति नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कायगताऽनुस्मृतेरहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कायगताऽनुस्मृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-

पश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि काथयताऽनुस्मृतिनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

उद्देगाऽनुस्मृतेरहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नुद्देगाऽनुस्मृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यामि कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युद्देगाऽनुस्मृतिनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । आलापाऽनुस्मृतेरहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नालापाऽनुस्मृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यामि कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यालापाऽनुस्मृतिनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाधिष्ठितं । मरणाऽनुस्मृतेरहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मरणाऽनुस्मृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यामि कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मरणाऽनुस्मृतिनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । मांसचतुषोऽहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्

मांसश्चक्षुषश्चायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपन्नं कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मांसश्चक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । दिव्यश्चक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् दिव्यश्चक्षुषश्चायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपन्नं कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि दिव्यश्चक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । प्रज्ञाश्चक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रज्ञाश्चक्षुषश्चायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपन्नं कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्रज्ञाश्चक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । धर्मश्चक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्मश्चक्षुषश्चायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपन्नं कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि धर्मश्चक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । बुद्धश्चक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् बुद्धश्चक्षुषश्चायं व्ययञ्चाऽनुपलभ-

मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि बुद्धचतुर्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं ।

षष्णामभिज्ञानमहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् षष्णामभिज्ञानामाथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि षडभिज्ञानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । दृश्यानां तथागतवस्त्रानामहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् दृश्यानां तथागतवस्त्रानामाथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि दृश्यतथागतवस्त्रानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । चतुर्णां वैशारद्यानामहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चतुर्णां वैशारद्यानामाथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वैशारद्यानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । चतसृणां प्रतिषन्निदामहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे

न समनुपपन्नानि । सोऽहं भगवन् चतसृषां प्रतिषन्निदासात्त्रं
 व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपन्नं कस्य नामधेयं करिष्यामि
 बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्रतिषन्निदासात्त्रं
 न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य
 नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।
 महाकरुणाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपन्नानि ।
 सोऽहं भगवन् महाकरुणायान्नायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-
 पपन्नं कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु
 पुनर्भगवंस्तदपि महाकरुणानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधि-
 ष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं
 न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । अष्टादशाऽवेष्टिकबुद्धधर्माणामहं
 भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपन्नानि । सोऽहं भगवन्अष्टा-
 दशावेष्टिकबुद्धधर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपन्नं कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं-
 स्तदप्यष्टादशावेष्टिकबुद्धधर्मानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

संप्रोपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्त्वन्नामधेयं व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपपन्नानि । सोऽहं भगवन् संप्रोपमानां पञ्चाना-
 मुपादानस्त्वन्नामधेयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपन्नं कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
 दप्युपादानस्त्वन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य

हेतोरविद्यमानत्वान्नस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । भाषोपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादान-
स्कन्धानामाद्यं व्ययञ्च नोपसभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
भाषोपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपसभमानो-
ऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
खलु पुनर्भगवंस्तदपि उपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विहितं
नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्नस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । प्रतिश्रुत्कोपमाना-
नामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्च नोपसभे न
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रतिश्रुत्कोपमानानां पञ्चानामुपा-
दानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपसभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं
करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदुपादा-
नस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतो-
रविद्यमानत्वान्नस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
विहितं नाऽधिहितं । प्रतिभाषोपमानाहं भगवन् पञ्चानामुपादा-
नस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्च नोपसभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
प्रतिभाषोपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्चानुपसभ-
मानो क समनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदुपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न
विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्नस्य नामधेयस्य ।
एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं ।

प्रतिविम्बोपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं

व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रतिविम्बोपमानां
 पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं-
 स्तदप्युपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । मरीच्युपमानामहं भगवन् पञ्चा-
 नामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन् मरीच्युपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं
 न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । *दक-
 चन्द्रोपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् दकचन्द्रोपमानां पञ्चा-
 नामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
 दप्युपादानस्कन्ध नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्-
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं
 न विहितं नाऽधिष्ठितं । निमित्तकोपमानामहं पञ्चानामुपादान-
 स्कन्धानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्

* उदकचन्द्र इति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

निमित्तकोपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
मानोऽसमनुपपन्नं कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंसदप्युपादानस्कन्ध नामधेयं न स्थितं न
विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य ।
एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । विविक्तस्याऽहं
भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन्
विविक्तस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपन्नं कस्य नामधेयं
करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनस्तदपि विविक्त-
नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरवि-
द्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं ।
नाऽधिहितं ।

शान्तस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि ।
सोऽहं भगवन् शान्तस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपन्नं कस्य
नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवं
स्तदपि शान्तनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
विहितं नाऽधिहितं । अनुत्पादस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे
न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन्ननुत्पादस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो-
ऽसमनुपपन्नं कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु
खलु पुनर्भगवंस्तदप्यनुत्पाद नामधेयं न स्थितं न विहितं
नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं ।

अनिरोधस्याऽहं भगवन्नाथं व्ययञ्च गोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन्ननिरोधस्याथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्सं-
 दप्यनिरोध नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
 हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
 विहितं नाऽधिष्ठितं । अप्रादुर्भावस्याऽहं भगवन्नाथं व्ययञ्च गोपलभे
 न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् अप्रादुर्भावस्याथं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
 मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
 अपि तु खलु पुनर्भगवन्सदप्यप्रादुर्भावनामधेयं न स्थितं न विहितं
 नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
 तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । अनभिसंस्कारस्याऽहं
 भगवन्नाथं व्ययञ्च गोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नभि-
 संस्कारस्याथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करि-
 ष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्सदप्यनभिसंस्कार-
 नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-
 मानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं
 नाऽधिष्ठितं । असंक्षेपस्याऽहं भगवन्नाथं व्ययञ्च गोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन्नसंक्षेपस्याथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-
 पश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु
 पुनर्भगवन्सदप्यसंक्षेपनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । व्यवदानस्याऽहं भगवन्नाथं

व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् व्यवदानस्यायं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि व्यवदान नामधेयं न
स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

धर्मधातोरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि ।
सोऽहं भगवन् धर्मधातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यान्
कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुन-
र्भगवंस्तदपि धर्मधातुनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तथागतस्याऽहंभगवन्नायं व्ययञ्च
नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् तथागतस्यायं व्ययञ्चा-
ऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि तथागतनामधेयं न स्थितं न विहितं
नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । भूतकोटेरहं भगवन्नायं
व्ययञ्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् भूतकोटेरायं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि भूतकोटिनामधेयं न
स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

धर्मस्थितिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-

पश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्मास्थितिताया आद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि
तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि धर्मास्थिति नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । धर्मानियामताया
अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
धर्मानियामताया आद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
धर्मानियामता नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
विष्टितं नाऽधिष्टितं । कुग्रन्थाऽकुग्रन्थानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कुग्रन्थाऽकुग्रन्थानां
धर्माणामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
कुग्रन्थाऽकुग्रन्थानामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
विष्टितं नाऽधिष्टितं । लौकिकलोकोत्तराणामहं भगवन् धर्माणामाद्यं
व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् लौकिकलोको-
त्तराणां धर्माणामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नाम-
धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
लौकिकलोकोत्तराणामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न

स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । संस्कृताऽसंस्कृतानामहं भगवन्
धर्माणामाद्यं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
संस्कृताऽसंस्कृतानां धर्माणामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्
कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुन-
र्भगवंस्तदपि संस्कृताऽसंस्कृत नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधि-
ष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं
न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

साश्रवाणामहं भगवन् धर्माणामाद्यं व्ययञ्च नोपलभे न
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् साश्रवाणां धर्माणामाद्यं व्ययञ्चा-
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि साश्रवधर्मं नामधेयं न
स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
अतीताऽनागतप्रत्युत्पन्नानामहं धर्माणामाद्यं व्ययञ्चनोपलभे न
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नतीताऽनागतप्रत्युत्पन्नानां धर्माणामाद्यं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यतीताऽनागतप्रत्युत्पन्नानां
धर्माणां नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

अनतीतस्याऽनागतस्यां प्रत्युत्पन्नस्याहं भगवन्नाद्यं व्ययञ्च नोपलभे
न समनुपश्यामि । किं न तदित्युच्यते । असंस्कृतं हि नातीतं नाऽपा-

ऽनागतं न प्रत्युत्पन्नं । असंस्कृतस्याऽहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे
 न समनुपश्यामि । कतमचाऽसंस्कृतं यस्य नोत्पादो न स्थितिर्न-
 भङ्गः भगवतोऽप्यहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 पूर्वस्थां दिश्यहं भगवन् गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु तथा-
 गतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्जावकसंघानां स बोधिसत्त्वानामा-
 यञ्च व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । दक्षिणस्थां दिश्यहं भगवन्
 गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बु-
 द्धानां सञ्जावकसंघानां स बोधिसत्त्वानामायञ्च व्ययञ्च नोपलभे
 न समनुपश्यामि । पश्चिमायां दिश्यहं भगवन् गङ्गानदीवाणुकोपमेषु
 लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्जावकसंघानां
 सबोधिसत्त्वानामायञ्च व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । उत्तरस्थां
 दिश्यहं भगवन् गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु तथागताना-
 मर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्जावकसंघानां सबोधिसत्त्वानामायञ्च
 व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । उत्तरपूर्वस्थां दिश्यहं भगवन्
 गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बु-
 द्धानां सञ्जावकसंघानां सबोधिसत्त्वानामायञ्च व्ययञ्च नोपलभे न
 समनुपश्यामि । पूर्वदक्षिणस्थां दिश्यहं भगवन् गङ्गानदीवाणुकोप-
 मेषु लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्जावकसंघानां
 सबोधिसत्त्वानामायञ्च व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । दक्षिण-
 पश्चिमायां दिश्यहं भगवन् गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु
 तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्जावकसंघानामायञ्च व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । पश्चिमोत्तरस्थां दिश्यहं भगवन् गङ्गा-

नदीवाङ्मकोपमेषु लोकाधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां
सञ्चावकसञ्चानां संबोधिसत्त्वानामायस्य व्ययस्य नोपसभे न समनु-
पश्यामि । अथस्त्रादिदृश्यं भगवन् गङ्गानदीवाङ्मकोपमेषु लोकाधातुषु
तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्चावकसञ्चानामायस्य व्ययस्य
नोपसभे न समनुपश्यामि । उपरिष्ठादिदृश्यं भगवन् गङ्गानदी-
वाङ्मकोपमेषु लोकाधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां
सञ्चावकसञ्चानां संबोधिसत्त्वानामायस्य व्ययस्य नोपसभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवंस्तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्चावक-
सञ्चानां संबोधिसत्त्वानामायस्य व्ययस्योऽनुपसभमानोऽसमनुपश्यान्
कतमं बोधिसत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामवदिव्याम्यनुशासि-
ष्यामि । कतमास्य प्रज्ञापारमितामुपदेक्ष्यामि । अपि तु खलु
पुनर्भगवंस्तदपि तथागत नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।
तदपि सञ्चानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
विहितं नाऽधिष्ठितं ।

सर्वधर्मतथताया अहं भगवन्नायस्य व्ययस्य नोपसभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवन् सर्वधर्मतथताया नायस्य व्ययस्योऽनुप-
सभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सर्वधर्मतथता नामधेयं न स्थितं न
विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

यापि भगवन्नामधर्मसंवेतकी धर्मप्रज्ञतिर्धदुत बोधिसत्त्व इति ।

ज्ञानेन चिद्वचनीया रूपेण वा वेदनया वा संज्ञाया वा संस्कारैर्वा
 विज्ञानेन वा चक्षुषा वा श्रोत्रेण वा घ्राणेन वा जिह्वाया वा
 कायेन वा मनसा वा रूपेण वा शब्देन वा गन्धेन वा रसेन वा
 स्पर्शेण वा धर्मेण वा । चक्षुर्भिविज्ञानेन वा श्रोत्रविज्ञानेन वा घ्राण-
 विज्ञानेन वा जिह्वाविज्ञानेन वा कायविज्ञानेन वा मनोविज्ञानेन
 वा । चक्षुः संस्पर्शेण वा श्रोत्रसंस्पर्शेण वा घ्राणसंस्पर्शेण वा जिह्वा-
 संस्पर्शेण वा कायसंस्पर्शेण वा मनः संस्पर्शेण वा । चक्षुः संस्पर्शप्रत्यय
 वेदनया वा श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया वा घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया
 वा जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय वेदनया वा कायसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया वा
 मनः संस्पर्शप्रत्यय वेदनया वा । पृथिवीधातुना वा अग्निधातुना वा
 तेजोधातुना वा वायुधातुना वा आकाशधातुना वा विज्ञानधातुना
 वा । अविद्यया वा संस्कारैर्वा विज्ञानेन वा नामरूपेण वा षड-
 घतनेन वा स्पर्शेण वा वेदनया वा दृष्ट्या वा उपादानेन वा
 भवेन वा जात्या वा जरामरणेन वा । दानपारमितया वा शील-
 पारमितया वा चान्तिपारमितया वा वीर्यपारमितया वा ध्यान-
 पारमितया वा प्रज्ञापारमितया वा । अध्यात्मशून्यतया वा वहि-
 र्भाशून्यतया वा अध्यात्मवहिर्भाशून्यतया वा । शून्यताशून्यतया वा
 परमार्थशून्यतया वा । असंस्क्रुतशून्यतया वा अत्यन्तशून्यतया वा
 अनवकारशून्यतया वा प्रकृतिशून्यतया वा सर्वधर्मशून्यतया वा
 स्वस्वस्वशून्यतया वा अनुपलभशून्यतया वा अभावशून्यतया वा
 स्वभावशून्यतया वा अभावस्वभावशून्यतया वा । स्मृत्युपस्थानैर्वा
 सत्यैर्वा प्रज्ञाणैर्वा अहिपादैर्वा इन्द्रियैर्वा वसुधैर्वा बोध्यैर्वा आर्या-

ऽष्टाऽङ्गमार्गण वा आर्य्यसत्त्वैर्वा ध्यानैर्वा अप्रमाणैर्वा आरूप्यसमा-
पत्तिभिर्वा शून्यतानिभिन्नाऽप्रणिहितविशेषैर्वा तथागतवक्त्रैर्वा वैश्या-
रक्षैर्वा प्रतिशम्भिक्षिर्वा महामैत्र्या वा महाकरुणया वा आवेषिक-
बुद्धधर्मैर्वा यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिः । तथापि नाम भगवन् स्वप्न इति
नाम केनचिद्वचनीयं । मायेति वा नाम केनचिद्वचणीयं प्रति-
श्रुत्केति नाम प्रतिभास इति नाम केनचिद्वचनीयं । मरीचिकेति
नाम केनचिद्वचनीयत । द्रकचन्द्र इति केनचिद्वचनीयं । तथागत
इति केनचिद्वचनीयं । तथापि नाम भगवन् आकाशमिति नाम
केनचिद्वचनीयं । पृथिवीति नाम केनचिद्वचनीयं । आप इति नाम
केनचिद्वचनीयं । तेज इति नाम केनचिद्वचनीयं । वायुरिति नाम
केनचिद्वचनीयं । तथतेति नाम केनचिद्वचनीयं । अवितथतेति नाम
केनचिद्वचनीयं ।

अनन्यतथतेति नाम न केनचिद्वचनीयं । धर्मतथतेति नाम न
केनचिद्वचनीयं । धर्मधातुरिति न केनचिद्वचनीयं । धर्मस्थितितेति
न केनचिद्वचनीयं । भूतकोटिरिति नाम न केनचिद्वचनीयं । दान-
पारमित्तेति नाम न केनचिद्वचनीयं । शीलपारमितेति नाम न
केनचिद्वचनीयं । क्षान्तिपारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं ।
वीर्य्यपारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं । ध्यानपारमितेति नाम
न केनचिद्वचनीयं । प्रज्ञापारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं ।

शीलमिति नाम न केनचिद्वचनीयं । समाधिरिति नाम न
केनचिद्वचनीयं । प्रज्ञेति नाम न केनचिद्वचनीयं । विमुक्तिरिति
नाम न केनचिद्वचनीयं । विमुक्तिज्ञानदर्शनमिति नाम न केन-

पद्यते नियतं च बोधिसत्त्वो महासत्त्वाऽवैवर्णिको बोधिसत्त्व भूमौ
वेदितव्यः क्षित इत्यख्यानयोगेन ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता
रूपे तेन न ज्ञातव्यं । वेदनायां तेन न ज्ञातव्यं । संज्ञायां तेन
न ज्ञातव्यं । संस्कारेषु तेन न ज्ञातव्यं । विज्ञाने तेन न ज्ञातव्यं ।
चक्षुषि तेन न ज्ञातव्यं । श्रोत्रे तेन न ज्ञातव्यं । घ्राणे तेन न
ज्ञातव्यं । जिह्वायां तेन न ज्ञातव्यं । काये तेन न ज्ञातव्यं । मनसि
तेन न ज्ञातव्यं । रूपे तेन न ज्ञातव्यं । शब्दे तेन न ज्ञातव्यं ।
गन्धे तेन न ज्ञातव्यं । रसे तेन न ज्ञातव्यं । स्पर्शे तेन न ज्ञातव्यं ।
धर्मेषु तेन न ज्ञातव्यं । चक्षुर्विज्ञाने तेन न ज्ञातव्यं । श्रोत्रविज्ञाने
तेन न ज्ञातव्यं । घ्राणविज्ञाने तेन न ज्ञातव्यं । जिह्वाविज्ञाने तेन न
ज्ञातव्यं । कायविज्ञाने तेन न ज्ञातव्यं । मनोविज्ञाने तेन न
ज्ञातव्यं । चक्षुः संस्पर्शे तेन न ज्ञातव्यं । श्रोत्रसंस्पर्शे तेन न
ज्ञातव्यं । घ्राणसंस्पर्शे तेन न ज्ञातव्यं । जिह्वासंस्पर्शे तेन न
ज्ञातव्यं । कायसंस्पर्शे तेन न ज्ञातव्यं । मनःसंस्पर्शे तेन न ज्ञातव्यं ।

चक्षुः संस्पर्शजायां वेदनायां तेन न ज्ञातव्यं । श्रोत्रसंस्पर्शजायां
वेदनायां तेन न ज्ञातव्यं । घ्राणसंस्पर्शजायां वेदनायां तेन न
ज्ञातव्यं । जिह्वासंस्पर्शजायां वेदनायां तेन न ज्ञातव्यं । काय-
संस्पर्शजायां वेदनायां तेन न ज्ञातव्यं । मनः संस्पर्शजायां वेदनायां
तेन न ज्ञातव्यं । पृथिवीधातौ तेन न ज्ञातव्यं । अग्नातौ तेन न
ज्ञातव्यं । तेजोधातौ तेन न ज्ञातव्यं । वायुधातौ तेन न ज्ञातव्यं ।
आकाशधातौ तेन न ज्ञातव्यं । विज्ञानं .। तेन न ज्ञातव्यं ।

अविद्यायां तेन न स्यातव्यं । संस्कारेषु तेन न स्यातव्यं । विज्ञाने तेन न स्यातव्यं । नामरूपे तेन न स्यातव्यं । षडायतने तेन न स्यातव्यं । स्पर्शे तेन न स्यातव्यं । वेदनायां तेन न स्यातव्यं । दृष्ट्यायां तेन न स्यातव्यं । उपादाने तेन न स्यातव्यं । जातौ तेन न स्यातव्यं । जरामरणे तेन न स्यातव्यं ।

तत्कस्य हेतो स्तथाहि भगवन् रूपं रूपेण शून्यं । या च रूपशून्यता न तद्रूपं न चाऽन्यत्ररूपाच्छून्यता । रूपमेव शून्यता शून्यतैवरूपं । वेदना वेदनया शून्या । या च वेदना शून्यता न सा वेदना । न चाऽन्यत्र वेदनायाः शून्यता । वेदनैव शून्यता । शून्यतैव वेदना । संज्ञा संज्ञया शून्यता । या च संज्ञायाः शून्यता न सा संज्ञा । न चाऽन्यत्र संज्ञायाः शून्यता संज्ञैव शून्यता शून्यतैव संज्ञा । संस्काराः संस्कारैः शून्याः । या च संस्कारशून्यता न ते संस्काराः न चाऽन्यत्र संस्कारेभ्यः शून्यतासंस्कारा एव शून्यता शून्यतैव संस्काराः । विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । या च विज्ञानशून्यता तद्विज्ञानं । न चाऽन्यत्र विज्ञानाच्छून्यता विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपे तेन न स्यातव्यं । वेदनायां तेन न स्यातव्यं । संज्ञायां तेन न स्यातव्यं । संस्कारेषु तेन न स्यातव्यं । विज्ञाने तेन न स्यातव्यं ।

तथाहि भगवन् चक्षुश्चक्षुषा शून्यं । या च चक्षुः शून्यता न तश्चक्षुः न चाऽन्यत्र चक्षुषः शून्यता । चक्षुरेव शून्यता शून्यतैव चक्षुः । ओचेण शून्यं । या च ओचशून्यता न तत् ओचं । न चाऽन्यत्र ओचा-
च्छून्यता ओचमेव शून्यता शून्यतैव ओचं । प्राणं प्राणेन शून्यं । या च

प्राणशून्यता न तद्प्राणं । न चाऽन्यत्र प्राणाच्छून्यता । प्राणमेव
 शून्यता शून्यतैव प्राणं । जिह्वा जिह्वायां शून्या । या च जिह्वाशून्य-
 ता न सा जिह्वा न चाऽन्यत्र जिह्वायाः शून्यता जिह्वैव शून्यता
 शून्यतैव जिह्वा । कायः कायेन शून्यः । या च काय शून्यता न स
 कायः न चाऽन्यत्र कायाच्छून्यता । काय एव शून्यता शून्यतैव कायः ।
 मनो मनसा शून्यं । या च मनः शून्यता न तन्मनः । न चाऽन्यत्र मनसः
 शून्यता मन एव शून्यता शून्यतैव मनः । रूपं रूपेण शून्यं । या च
 रूपशून्यता न तद्रूपं । न चाऽन्यत्र रूपाच्छून्यता रूपमेव शून्यता
 शून्यतैवरूपं । शब्दः शब्देन शून्यः । या च शब्दशून्यता न स शब्दः ।
 न चाऽन्यत्र शब्दाच्छून्यता । शब्द एव शून्यता शून्यतैव शब्दः ।
 गन्धोगन्धेन शून्यः । या च गन्धशून्यता न स गन्धः । न चाऽन्यत्र
 गन्धाच्छून्यता गन्ध एव शून्यता शून्यतैव गन्धः । रसो रसेन शून्यः ।
 या च रस शून्यता न रसः । न चाऽन्यत्र रसाच्छून्यता । रस एव
 शून्यता शून्यतैव रसः । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः । या च स्पर्शशून्यता न
 स स्पर्शः । न चाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता स्पर्श एव शून्यता शून्यतैव स्पर्शः ।
 धर्माधर्मैः शून्याः । या च धर्मशून्यता न ते धर्माः । न चाऽन्यत्र
 धर्माभ्यः शून्यता धर्मा एव शून्यता शून्यतैव धर्माः ।

चक्षुर्विज्ञानं चक्षुर्विज्ञानेन शून्यं । या च चक्षुर्विज्ञानशून्यता
 न तच्चक्षुर्विज्ञानं । न चाऽन्यत्र चक्षुर्विज्ञानाच्छून्यता । चक्षुर्विज्ञान
 मेव शून्यता शून्यतैव चक्षुर्विज्ञानं । ओचविज्ञानं ओचविज्ञानेन
 शून्यं । या च ओचविज्ञान शून्यता न तत् ओचविज्ञानं । न चाऽन्यत्र
 ओचविज्ञानाच्छून्यता । ओचविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव ओच-

विज्ञानं । प्राणविज्ञानं प्राणविज्ञानेन शून्यं । या च प्राणविज्ञान
 शून्यता न तद्प्राणविज्ञानं न चाऽन्यत्र प्राणविज्ञानाच्छून्यता ।
 प्राणविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव प्राणविज्ञानं । जिज्ञाविज्ञानं
 जिज्ञाविज्ञानेन शून्यं । या च जिज्ञाविज्ञान शून्यता न तज्जिज्ञावि-
 ज्ञानं । न चाऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानाच्छून्यता जिज्ञाविज्ञानमेव शून्यता
 शून्यतैव जिज्ञाविज्ञानं । कायविज्ञानं कायविज्ञानेन शून्यं । या
 च कायविज्ञानशून्यता न तत्कायविज्ञानं । न चाऽन्यत्र कायविज्ञान-
 नाच्छून्यता शून्यतैव कायविज्ञानं । मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन
 शून्यं । या च मनोविज्ञानशून्यता न तन्मनोविज्ञानं । न चाऽन्यत्र
 मनोविज्ञानाच्छून्यता । मनोविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव मनो-
 विज्ञानं ।

चक्षुः संस्पर्शः चक्षुः संस्पर्शेन शून्यः । या च चक्षुःसंस्पर्शशून्यता न
 च चक्षुः संस्पर्शः । न चाऽन्यत्र चक्षुःसंस्पर्शाच्छून्यता । चक्षुः संस्पर्श
 एव शून्यता शून्यतैव चक्षुःसंस्पर्शः । श्रोत्रसंस्पर्शः श्रोत्रसंस्पर्शेन शून्यः ।
 या च श्रोत्रसंस्पर्श शून्यता न च श्रोत्रसंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र श्रोत्र-
 संस्पर्शाच्छून्यता । श्रोत्रसंस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव श्रोत्रसंस्पर्शः ।
 प्राणसंस्पर्शो प्राणसंस्पर्शेन शून्यः । या च प्राणसंस्पर्श शून्यता न
 प्राणसंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र प्राणसंस्पर्शाच्छून्यता । प्राणसंस्पर्श एव
 शून्यता शून्यतैव प्राणसंस्पर्शः । जिज्ञासंस्पर्शो जिज्ञासंस्पर्शेन शून्यः
 या च जिज्ञासंस्पर्शशून्यता न च जिज्ञासंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र
 जिज्ञासंस्पर्शाच्छून्यता । जिज्ञासंस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव जिज्ञा-
 संस्पर्शः । कायसंस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्यः । या च कायसंस्पर्शशून्यता

न स कायसंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र कायसंस्पर्शाच्छून्यता । कायसंस्पर्शो
एव शून्यता शून्यतैव कायसंस्पर्शः । मनः संस्पर्शो मनःसंस्पर्शेन शून्यः ।
था च मनःसंस्पर्शं शून्यता न च मनः संस्पर्शः । न चाऽन्यत्र मनः
संस्पर्शाच्छून्यता । मनः संस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव मनः संस्पर्शः ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । था च
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यता न सा चक्षुःसंस्पर्शप्रत्यय वेदना न
चाऽन्यत्र चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया शून्यता । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव
शून्यता शून्यतैव चक्षुःसंस्पर्शप्रत्यय वेदना । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया शून्या । न चाऽन्यत्र श्रोत्र संस्पर्शप्रत्यय
वेदनायाः शून्यता । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यय वेदनैव शून्यता शून्यतैव
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । घ्राणसंस्पर्श प्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय-
वेदनया शून्य । था च घ्राणसंस्पर्श प्रत्ययवेदना शून्यता न सा
घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय वेदना न चाऽन्यत्र घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया
शून्यता । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययः
वेदना । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या ।
था च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यता न सा जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय-
वेदना । न चाऽन्यत्र जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः शून्यता । जिह्वा-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता । शून्यतैव जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । था च
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यता न सा कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
चाऽन्यत्र कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया शून्यता । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव
शून्यता । शून्यतैव कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना

मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । या च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यता न सा मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न चाऽन्यत्र मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनयाः शून्यता । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदेनैव शून्यता । शून्यतैव मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना ।

पृथिवी धातुः पृथिवी धातुना शून्यः । या च पृथिवी धातु शून्यता न च पृथिवी धातुः । न चान्यत्र पृथिवी धातोः शून्यता । पृथिवी धातुरेव शून्यता शून्यतैव पृथिवी धातुः । अन्धातुरन्धातुना शून्यः या चाऽन्धातु शून्यता न सोऽन्धातुः । न चाऽन्यत्रान्धातोः शून्यता । अन्धातुरेव शून्यता शून्यतैवाऽन्धातुः । तेजोधातुस्तेजधातुना शून्यः । या च तेजोधातु शून्यता न च तेजोधातुः । न चाऽन्यत्र तेजोधातोः शून्यता । तेजोधातुरेव शून्यता शून्यतैव तेजोधातुः । वायुधातुर्वायुधातुना शून्यः । या च वायुधातु शून्यता न च वायुधातुः । न चाऽन्यत्र वायुधातोः शून्यता । वायुधातुरेव शून्यता शून्यतैव वायुधातुः । आकाशधातुराकाशधातुना शून्यः । या चाऽकाशधातु शून्यता न च आकाशधातुः । न चाऽन्यत्राकाशधातोः शून्यता । आकाशधातुरेव शून्यता । शून्यतैवाकाशधातुः । विज्ञानधातुर्विज्ञानधातुना शून्यः । या च विज्ञानधातु शून्यता न च विज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र विज्ञानधातोः शून्यता । विज्ञानधातुरेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानधातुः । अविद्याभगवत्तदविद्यया शून्या । या चाऽविद्याशून्यता न साऽविद्या । न चाऽन्यत्राऽविद्यायाः शून्यता । अविद्यैव शून्यता शून्यतैवाऽविद्या । संस्काराः संस्कारैः शून्याः । या च संस्कार शून्यता न ते संस्काराः । न चाऽन्यत्र

संस्कारेभ्यः शून्यता । संस्कारा एव शून्यता । शून्यतैव संस्कारा ।
विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । या च विज्ञान शून्यता न तद्विज्ञानं । न
चाऽन्यत्र विज्ञानाच्छून्यता । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं ।

नामरूपं नामरूपेण शून्यं । या च नामरूप शून्यता न
तन्नामरूपं । न चाऽन्यत्र नामरूपाच्छून्यता । नामरूपमेव शून्यता
शून्यतैव नामरूपं । षडायतनं षडायतनेन शून्यं । या च षडाय-
तन शून्यता न तत् षडायतनं । न चाऽन्यत्र षडायतनाच्छून्यता ।
षडायतनमेव शून्यता शून्यतैव षडायतनं । स्रग्भः स्रग्भेन शून्यः । या
च स्रग्भशून्यता न स स्रग्भः । न चाऽन्यत्र स्रग्भाच्छून्यता । स्रग्भ
एव शून्यता शून्यतैव स्रग्भः । वेदना वेदनया शून्या । या च वेदना
शून्यता न सा वेदना । न चाऽन्यत्र वेदना शून्यता । वेदनैव
शून्यता शून्यतैव वेदना । दृष्ट्या दृष्ट्याया शून्या । या च दृष्ट्या
शून्या न सा दृष्ट्या । न चाऽन्यत्र दृष्ट्यायाः शून्यता । दृष्ट्यैव
शून्यता शून्यतैव दृष्ट्या । उपादानमुपादानेन शून्यं या चोपादान
शून्यता न तदुपादानं । न चाऽन्यत्रोपादानाच्छून्यता । उपादान-
मेव शून्यता शून्यतैवोपादानं । भवोभवे न शून्यः । या च भव
शून्यता न स भवः । न चाऽन्यत्र भवाच्छून्यता । भव एव शून्यता
शून्यतैव भवः । जातिर्जात्या शून्या । या च जाति शून्यता न सा
जातिः । न चाऽन्यत्र जातेः शून्यता । जातिरेव शून्यता शून्यतैव
जातिः । जरामरणं जरामरणेन शून्यं । या च जरामरण शून्यता
न तत् जरामरणं । न चाऽन्यत्र जरामरणाच्छून्यता । जरामरण
मेव शून्यता शून्यतैव जरामरण ।

अनेन भगवन् पर्यायेषु बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अविद्यार्था न स्थातव्यं । संस्कारेषु न स्थातव्यं । विज्ञाने न स्थातव्यं । नामरूपे न स्थातव्यं । दृग्दृश्यतने न स्थातव्यं । स्पर्शं न स्थातव्यं । वेदनायां न स्थातव्यं । तृप्त्यायां न स्थातव्यं । उपादाने न स्थातव्यं । जरामरणे न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता दानपारमितायां न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि दानपारमिता दानपारमितया शून्या । या च दानपारमिताशून्यता न सा दानपारमिता । न चाऽन्यत्र दानपारमितायाः शून्यता । दानपारमितैव शून्याता शून्यतैव दानपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता शीलपारमितायां न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । शीलपारमिता शीलपारमितया शून्या । या च शीलपारमिताशून्यता न सा शीलपारमिता । न चाऽन्यत्र शीलपारमितायाः शून्यता । शीलपारमितैव शून्यता शून्यतैव शीलपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चान्तिपारमितायां न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । चान्तिपारमिता चान्तिपारमितया शून्या । या च चान्तिपारमिता शून्यता न सा चान्तिपारमिता । न चाऽन्यत्र चान्तिपारमितायाः शून्यता । चान्तिपारमितैव शून्यता शून्यतैव चान्तिपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वीर्यपारमितायां न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । वीर्यपारमिता वीर्यपारमितया शून्या । या च

वीर्यपारमिता शून्यता न सा वीर्यपारमिता । न चाऽन्यत्र वीर्यपारमितायाः शून्यता । वीर्यपारमितैव शून्यता शून्यतैव वीर्यपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता ध्यानपारमितायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । ध्यानपारमिता ध्यानपारमितया शून्या । या च ध्यानपारमिता शून्यता न सा ध्यानपारमिता । न चाऽन्यत्र ध्यानपारमितायाः शून्यता । ध्यानपारमितैव शून्यता शून्यतैव ध्यानपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता प्रज्ञापारमितायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञापारमितया शून्या । या च प्रज्ञापारमिताशून्यता न सा प्रज्ञापारमिता । न चाऽन्यत्र प्रज्ञापारमितायाः शून्यता । प्रज्ञापारमितैव शून्यता शून्यतैव प्रज्ञापारमिता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता षट्षुपारमितासु न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् स्मृत्युपस्थानानि स्मृत्युपस्थानैः शून्यानि । या च भगवन् स्मृत्युपस्थान शून्यता न तानि स्मृत्युपस्थानानि । न चाऽन्यत्र स्मृत्युपस्थानेभ्यः शून्यता । स्मृत्युपस्थानान्येव शून्यता शून्यतैव स्मृत्युपस्थानानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता स्मृत्युपस्थानेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सम्यक्प्रहाणेषु न

स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि भगवन् सम्यक्प्रहाणानि सम्यक्
 प्रहाणेः शून्यानि । या च सम्यक्प्रहाण शून्यता न तानि सम्यक्
 प्रहाणानि । न चाऽन्यत्र सम्यक्प्रहाणेभ्यः शून्यता सम्यक्प्रहाणान्येव
 शून्यता शून्यतैव सम्यक्प्रहाणानि । अनेन भगवन् पर्यायेण
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सम्यक्प्रहाणेषु न
 स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां चरता षड्विपादेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि
 भगवन् षड्विपादाः षड्विपादैः शून्याः । या च षड्विपाद शून्यता न ते
 षड्विपादाः । न चाऽन्यत्र षड्विपादेभ्यः शून्यता । षड्विपादा एव
 शून्यता शून्यतैव षड्विपादाः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता षड्विपादेषु न स्यातव्यं ।
 पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता
 इन्द्रियेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन्निन्द्रिया-
 णीन्द्रियैः शून्यानि या च भगवन्निन्द्रियशून्यता न तानीन्द्रियाणि ।
 न चाऽन्यत्रेन्द्रियेभ्यः शून्यता इन्द्रियाण्येव शून्यता शून्यतैवेन्द्रियाणि ।
 अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 चरता इन्द्रियेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां चरता पञ्चसु बलेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य
 हेतोस्तथा हि भगवन् बलानिबलैः शून्यानि या च भगवन् बल
 शून्यता न तानि बलानि । न चाऽन्यत्र बलेभ्यः शून्यता । बलान्येव
 शून्यता शून्यतैव बलानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता बलेषु न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सप्तसु बोध्यङ्गेषु न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् बोध्यङ्गानि बोध्यङ्गैः शून्यानि । या च भगवन् बोध्यङ्गा शून्यता न तानि बोध्यङ्गानि । न चाऽन्यत्र बोध्यङ्गैः शून्यता । बोध्यङ्गान्येव शून्यता शून्यतैव बोध्यङ्गानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सप्तसु बोध्यङ्गेषु न स्थातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गे न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् मार्गामार्गेण शून्यः । या च भगवन् मार्ग शून्यता न स मार्गः न चाऽन्यत्र मार्गाच्छून्यता मार्गा एव शून्यता शून्यतैव मार्गः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता मार्गे न स्थातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्वार्यसत्येषु न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् चतुर्वार्यसत्यानि आर्यसत्यैः शून्यानि या च भगवन् चतुर्वार्यसत्यशून्यता न तान्यऽर्यसत्यानि न चाऽन्यत्र चतुर्वार्यसत्यैः शून्यता । आर्यसत्यान्येव शून्यता शून्यतैव चतुर्वार्यसत्यानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्वार्यसत्येषु न स्थातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता ध्यानेषु न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् ध्यानानि ध्यानैः शून्यानि । या च ध्यान शून्यता न तानि ध्यानानि । न चाऽन्यत्र ध्यानेभ्यः शून्यता । ध्याना-
न्येव शून्यता । शून्यतैव ध्यानानि । अनेन भगवन् पर्यायेण

बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता ध्यानेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्व्यप्रमाणेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन्नप्रमाणानि प्रमाणैः शून्यानि या च भगवन्नप्रमाणशून्यता न तान्यप्रमाणानि । न चाऽन्यत्राऽप्रमाणैः शून्यता अप्रमाणान्येव शून्यता शून्यतैवाऽप्रमाणानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अप्रमाणेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्व्याहृत्यसमापत्तिषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्नाहृत्यसमापत्तय आहृत्यसमापत्तिभिः शून्याः । या च भगवन्नाहृत्यसमापत्तिशून्यता नता आहृत्यसमापत्तयः । न चाऽन्यत्राहृत्यसमापत्तिभ्यः शून्यता आहृत्यसमापत्तयएवशून्यता शून्यतैवाहृत्यसमापत्तयः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता आहृत्यसमापत्तिषु न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता ऽष्टासु विमोक्षेषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् विमोक्षा विमोक्षैः शून्याः । या च भगवन् विमोक्षशून्यता न ते विमोक्षाः । न चाऽन्यत्र विमोक्षेभ्यः शून्यता विमोक्षाएवशून्यता शून्यतैवविमोक्षाः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विमोक्षेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता नवस्त्रनुपूर्वविहारसमापत्तिषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्ननुपूर्व-

विहारसमापत्तयो ऽनुपूर्वविहारसमापत्तिभिः शून्याः । या च भगवन्ननुपूर्वविहारसमापत्तिशून्यता नता अनुपूर्वविहारसमापत्तयः । न चाऽन्यत्राऽनुपूर्वविहारसमापत्तिभ्यः शून्यता अनुपूर्वविहारसमापत्तयएव शून्यता शून्यतैवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितेषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखैः शून्यानि । या च भगवन् शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखशून्यता न तानि शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि । नचाऽन्यत्रशून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखेभ्यः शून्यता शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्येव शून्यता शून्यतैवशून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता दशतथागतबल्लेषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्स्तथागतबल्लानि तथागतबल्लैः शून्यानि । या च भगवन्स्तथागतबल्लशून्यता न तानि तथागतबल्लानि । न चाऽन्यत्र तथागतबल्लेभ्यः शून्यता । तथागतबल्लान्येव शून्यता शून्यतैव तथागतबल्लानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता तथागतबल्लेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन

प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्षु वैशारद्येषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् वैशारद्यानि वैशारद्यैः शून्यानि । या च भगवन् वैशारद्यशून्यता न तानि वैशारद्यानि । नचान्यत्र वैशारद्येभ्यः शून्यता । वैशारद्यान्धेव शून्यता शून्यतैव वैशारद्यानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वैशारद्येषु न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतसृषु प्रतिसम्बिद्भ्यु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् प्रतिसम्बिद्ः प्रतिसम्बिद्धिः शून्याः । या च प्रतिसम्बिद्भ्यु नताः प्रतिसम्बिद्ः । न चान्यत्र प्रतिसम्बिद्भ्युः शून्यता प्रतिसम्बिद्दएव शून्यता । शून्यतैव प्रतिसम्बिद्ः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता प्रति-सम्बिद्भ्यु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता महाकरुणायां न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् महाकरुणा महाकरुणयाशून्या । या च महाकरुणाशून्यता न सा महाकरुणा । न चाऽन्यत्र महाकरुणायाः शून्यता । महाकरुणैव शून्यता, शून्यतैव महाकरुणा । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता महा-करुणायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मैः न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् आवेणिकबुद्धधर्माः आवेणिकबुद्ध-धर्मैः शून्याः । या च भगवन् आवेणिकबुद्धधर्मैः शून्यता न ते आवेणिक-

बुद्धधर्माः । न चाऽन्यत्रावेणिकबुद्धधर्मैः शून्यता । आवेणिकबुद्ध-
धर्मा एव शून्यता शून्यतैवावेणिकबुद्धधर्माः । अनेन भगवन् पर्यायेण
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता आवेणिकबुद्धधर्मेषु
न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरताऽचरेषु न स्यातव्यं । एकोदाहारेषु न स्यातव्यं । पृथगु-
च्युदाहारे न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्नचरान्यचरेः
शून्या याचाचरशून्यता न तान्यचाराणि । न चाऽन्यत्राचरेभ्यः
शून्यता अचराण्येवशून्यता । शून्यतैवाचराणि । अनेन भगवन्
पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अचरेषु
न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
तायां चरता अभिज्ञासु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि ।
भगवन्नभिज्ञा अभिज्ञाभिः शून्या । या चाभिज्ञाशून्यता न
ताअभिज्ञाः । न चाऽन्यत्राऽभिज्ञाभ्यः शून्यता अभिज्ञा एव शून्यता
शून्यतैवाभिज्ञाः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां चरता अभिज्ञासु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन्
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सर्व्वसमाधिमुखेषु
न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् सर्व्वसमाधिमुखानि
सर्व्वसमाधिमुखैः शून्यानि । याच समाधिमुखशून्यता न तानि
समाधिमुखानि । नचाऽन्यत्र समाधिमुखेभ्यः शून्यता । समाधि-
मुखान्येव शून्यता शून्यतैव समाधिमुखानि । अनेन भगवन् पर्यायेण
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सर्व्वसमाधिमुखेषु

न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सर्वधारणीमुखेषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् धारणीमुखानि धारणीमुखैः शून्यान् । या च धारणीमुखशून्यता न तानि धारणीमुखानि । न चाऽन्यत्र धारणीमुखेभ्यः शून्यता । धारणीमुखान्येव शून्यता शून्यतैव धारणीमुखानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थां चरता धारणीमुखेषु न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमनित्यमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् रूपाऽनित्यता रूपाऽनित्यतया शून्या । या च रूपाऽनित्यताशून्यता न सा रूपाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र रूपाऽनित्यायाः शून्यता । रूपाऽनित्यतैव शून्यता । शून्यतैव रूपाऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थां चरता रूपाऽनित्यतायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थां चरता वेदनाऽनित्येति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् वेदनाऽनित्यता वेदनाऽनित्यतया शून्या । या च वेदनाऽनित्यता न सा वेदनाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र वेदनाऽनित्यतायाः शून्यता । वेदनाऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैव वेदनाऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थां चरता वेदनाऽनित्यतायां न स्यातव्यं । *तेन प्रज्ञापारमितार्थां

* आदर्शपुस्तके पुनरपर मित्यादि पाठो न दृश्यते । अत्राऽपि स पाठः स्थातुमुचितः । एवं परत्रापि ।

चरता संज्ञाऽनित्येति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संज्ञाऽनित्यता संज्ञाऽनित्यतया शून्या । या च संज्ञाऽनित्यता शून्यता न सा संज्ञाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र संज्ञानित्यतायाः शून्यता । संज्ञाऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽनित्येति न स्यातव्यं । तेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अनित्यादिति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संस्काराऽनित्यता संस्काराऽनित्यतया शून्या । या च संस्काराऽनित्यताशून्यता न सा संस्काराऽनित्यता । संस्काराऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैवसंस्काराऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कार अनित्या इति न स्यातव्यं । तेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमनित्यमिति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् विज्ञानाऽनित्यता विज्ञानाऽनित्यतया शून्या । या च भगवन् विज्ञानाऽनित्यता-शून्यता न सा विज्ञानाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र विज्ञानाऽनित्यतायाः शून्यता । विज्ञानाऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैव विज्ञानाऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमनित्यमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं दुःखमिति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि रूपदुःखता रूपदुःखतया शून्या । न च रूपदुःखताशून्यता न सा रूपदुःखता । न चाऽन्यत्र रूपदुःखतायाः शून्यता । रूपदुःखतैव

शून्यता शून्यतैव रूपदुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपदुःखतायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदना दुःखेति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् वेदनादुःखता वेदनादुःखतया शून्या । या च वेदनादुःखता-शून्यता न सा वेदनादुःखता । न चाऽन्यत्र वेदनादुःखतायाः शून्यता । वेदना दुःखतैव शून्यता शून्यतैव वेदनादुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनादुःखतायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञा दुःखेति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संज्ञादुःखता संज्ञादुःखतया शून्या । या च संज्ञादुःखता शून्यता न सा संज्ञादुःखता । न चाऽन्यत्र संज्ञा दुःखतायाः शून्यता । संज्ञादुःखतैव शून्यता शून्यतैव संज्ञादुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञादुःखतायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा दुःखा इति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संस्कारदुःखता संस्कारदुःखतया शून्या । या च संस्कारदुःखताशून्यता न सा संस्कारदुःखता । न चाऽन्यत्र संस्कारदुःखतायाः शून्यता । संस्कारदुःखतैव शून्यता शून्यतैव संस्कारदुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारदुःखतायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-

तार्थां चरता विज्ञानं दुःखमिति न स्थातव्यं । तत् कस्य हेतो-
स्तथाहि । भगवन् विज्ञानदुःखता विज्ञानदुःखतया शून्या । या च
विज्ञानदुःखताशून्यता न सा विज्ञानदुःखता । न चाऽन्यत्र विज्ञान-
दुःखतायाः शून्यता । विज्ञानदुःखतैव शून्यता शून्यतैव विज्ञान-
दुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितार्थां चरता विज्ञानदुःखतार्थां न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थां
चरता रूपमनात्मेति न स्थातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्
रूपाऽनात्मता रूपाऽनात्मतया शून्या । या च रूपाऽनात्मताशून्यता
न सा रूपाऽनात्मता । न चाऽन्यत्र रूपाऽनात्मतायाः शून्यता ।
रूपाऽनात्मतैव शून्यता शून्यतैव रूपाऽनात्मता । अनेन भगवन्
पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थां चरता रूप-
मनात्मेति न स्थातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितार्थां चरता वेदनाऽनात्मेति न स्थातव्यं । तत् कस्य
हेतोस्तथाहि । भगवन् वेदनाऽनात्मता वेदनाऽनात्मतया शून्या या च
वेदनाऽनात्मताशून्यता न सा वेदनाऽनात्मता न चाऽन्यत्र वेदना-
ऽनात्मतायाः शून्यता । वेदनाऽनात्मतैव शून्यता शून्यतैव वेदना-
ऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितार्थां चरता वेदनाऽनात्मेति न स्थातव्यं । पुनरपरं
भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थां चरता संज्ञाऽना-
त्मेति न स्थातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संज्ञाऽनात्मता
संज्ञाऽनात्मतया शून्या । या च संज्ञाऽनात्मताशून्यता न सा

संज्ञाऽनात्मता । न चाऽन्यत्र संज्ञाऽनात्मतायाः शून्यता । संज्ञाऽनात्मतैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽनात्मेति न स्यातथं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अनात्मान इति न स्यातथं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संस्काराऽनात्मता संस्काराऽनात्मतया शून्या । या च संस्काराऽनात्मता शून्यता न सा संस्काराऽनात्मता । न चाऽन्यत्र संस्काराऽनात्मतायाः शून्यता । संस्काराऽनात्मतैव शून्यता शून्यतैव संस्काराऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अनात्मान इति न स्यातथं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमनात्मेति न स्यातथं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् विज्ञानाऽनात्मता विज्ञानाऽनात्मतया शून्या । या च विज्ञानाऽनात्मताशून्यता न सा विज्ञानाऽनात्मता । न चाऽन्यत्र विज्ञानाऽनात्मतायाः शून्यता । विज्ञानाऽनात्मतैव शून्यता । शून्यतैव विज्ञानाऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमनात्मेति न स्यातथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं शान्तमिति न स्यातथं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपशान्तता रूपशान्ततया शून्या । या च रूपशान्तता शून्यता न सा रूपशान्तता । न चाऽन्यत्र रूपशान्ततायाः शून्यता । रूपशान्ततैव शून्यता । शून्यतैव रूपशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण

बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं ज्ञानमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशान्तेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् वेदनाशान्तता वेदनाशान्ततया शून्या । या च वेदनाशान्तता शून्यता न सा वेदनाशान्तता । न चाऽन्यत्र वेदनाशान्ततायाः शून्यता । वेदनाशान्ततैव शून्यता । शून्यतैव वेदनाशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशान्तेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशान्तेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाशान्तता संज्ञाशान्ततया शून्या । या च संज्ञाशान्तता शून्यता न सा संज्ञाशान्तता । न चाऽन्यत्र संज्ञाशान्ततायाः शून्यता । संज्ञाशान्ततैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशान्तेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराःशान्त इति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संस्कारशान्तता संस्कारशान्ततया शून्या । या च संस्कारशान्तता शून्यता न सा संस्कारशान्तता । न चाऽन्यत्र संस्कारशान्ततायाः शून्यता । संस्कारशान्ततैव शून्यता । शून्यतैव संस्कारशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः शान्त इति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता । विज्ञानं शान्तमिति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानशान्तता विज्ञानशान्ततया शून्या । या च विज्ञान-शान्तता शून्यता न सा विज्ञानशान्तता । न चाऽन्यत्र विज्ञान-शान्ततायाः शून्यता । विज्ञानशान्ततेव शून्यता । शून्यतैव विज्ञान शान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं शान्तमिति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं शून्यमिति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपशून्यता रूपशून्यतया शून्या । या च रूपशून्यता न सा रूपशून्यता । न चाऽन्यत्र रूपशून्यतायाः शून्यता । रूपशून्यतैव शून्यता शून्यतैव रूपशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं शून्यमिति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशून्येति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् वेदनाशून्यता वेदनाशून्यतया शून्या । या च वेदनाशून्यता न सा वेदनाशून्यता । न चाऽन्यत्र वेदनाशून्यतायाः शून्यता । वेदनाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव वेदनाशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशून्येति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशून्येति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाशून्यता संज्ञाशून्यतया शून्या । या च संज्ञाशून्यता न सा

संज्ञाशून्यता । न चाऽन्यत्र संज्ञाःशून्यतायाः शून्यता । संज्ञाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशून्येति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः शून्या इति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संस्कारशून्यता संस्कारशून्यतया शून्या । या च संस्कार-शून्यता न सा संस्कारशून्यता । न चाऽन्यत्र संस्कारशून्यतायाः शून्यता संस्कारशून्यतैव शून्यता । शून्यतैव संस्कारशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः शून्य इति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानशून्यमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानशून्यता विज्ञानशून्यतया शून्या । या च विज्ञानशून्यता शून्यता न सा विज्ञानशून्यता । न चाऽन्यत्र विज्ञानशून्यतायाः शून्यता । विज्ञानशून्यतैव शून्यता शून्यतैव विज्ञानशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं शून्यमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमानिमित्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपानिमित्तता रूपानिमित्ततया शून्या । या च रूपानिमित्तता शून्यता न सा रूपानिमित्तता । न चाऽन्यत्र रूपानिमित्ततायाः शून्यता । रूपानिमित्ततैव शून्यता । शून्यतैव रूपानिमित्तता ।

अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमिति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनानिमित्तमिति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् वेदनानिमित्तता वेदनानिमित्ततया शून्या । या च वेदनानिमित्तता शून्यता न सा वेदनानिमित्तता । न चाऽन्यत्र वेदनानिमित्ततायाः शून्यता । वेदनानिमित्ततैव शून्यता । शून्यतैव वेदनानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनानिमित्तमिति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञानिमित्तमिति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञानिमित्तता संज्ञानिमित्ततया शून्या । या च संज्ञानिमित्तता शून्यता न सा संज्ञानिमित्तता । न चाऽन्यत्र संज्ञानिमित्ततायाः शून्यता । संज्ञानिमित्ततैव शून्यता शून्यतैव संज्ञानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञानिमित्तमिति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा निमित्तमिति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि संस्कारानिमित्तता संस्कारानिमित्ततया शून्या । या च संस्कारानिमित्तता शून्यता न सा संस्कारानिमित्तता । न चाऽन्यत्र संस्कारानिमित्ततायाः शून्यता । संस्कारानिमित्ततैव शून्यता । शून्यतैव संस्कारानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन

महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अनिमित्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञान अनिमित्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानानिमित्तता विज्ञानानिमित्ततया शून्या । या च विज्ञानानिमित्तता शून्यता न सा विज्ञानानिमित्तता । न चाऽन्यत्र विज्ञानानिमित्ततायाः शून्यता । विज्ञानानिमित्ततैव शून्यता शून्यतैव विज्ञानानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानानिमित्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमप्रणिहितमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपाऽप्रणिहितता रूपाऽप्रणिहिततया शून्या । या च रूपाऽप्रणिहितता शून्यता न सा रूपाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र रूपाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । रूपाऽप्रणिहिततैव शून्यता । शून्यतैव रूपाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमप्रणिहितमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरताऽप्रणिहितेति न स्यावय्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् वेदनाऽप्रणिहितता वेदनाऽप्रणिहिततया शून्या । या च वेदनाऽप्रणिहितताऽशून्यता न सा वेदनाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र वेदनाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । वेदनाऽप्रणिहिततैव शून्यता । शून्यतैव

वेदनाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽप्रणिहितेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽप्रणिहितेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाऽप्रणिहिता संज्ञाऽप्रणिहिततया शून्या । या च संज्ञाऽप्रणिहितता शून्यता न सा संज्ञाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र संज्ञाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । संज्ञाऽप्रणिततैव शून्यता । शून्यतैव संज्ञाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽप्रणिहितेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः अप्रणिहिता इति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संस्काराऽप्रणिहितता संस्काराऽप्रणिहिततया शून्या । या च संस्काराऽप्रणिहितता शून्यता न सा संस्काराऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र संस्काराऽप्रणिहिततायाः शून्यता । संस्काराऽप्रणिहिततैव शून्यता । शून्यतैव संस्काराऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अप्रणिहिता इति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमप्रणिहितमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानाऽप्रणिहितता विज्ञानाऽप्रणिहिततया शून्या । या च विज्ञानाऽप्रणिहितता शून्यता । न सा विज्ञानाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र विज्ञानाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । विज्ञानाऽप्रणिहिततैव

शून्यता । शून्यतैव विज्ञानाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमप्रणिहितमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं विविक्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपविविक्ता रूपविविक्ततया शून्या । या च रूपविविक्ता शून्यता न सा रूपविविक्ता । न चाऽन्यत्र रूपविविक्तायाः शून्यता । रूपविविक्तैव शून्यता शून्यतैव रूपविविक्ता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं त्रिविक्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाविविक्तेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् वेदनाविविक्ता वेदनाविविक्ततया शून्या । या च वेदनाविविक्ता शून्यता न सा वेदनाविविक्ता । न चाऽन्यत्र वेदनाविविक्तायाः शून्यता । वेदनाविविक्तैव शून्यता शून्यतैव वेदनाविविक्ता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाविविक्तेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाविविक्तेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाविविक्ता संज्ञाविविक्ततया शून्या । या च संज्ञाविविक्ता शून्यता न सा संज्ञाविविक्ता । न चाऽन्यत्र संज्ञाविविक्तायाः शून्यता । संज्ञाविविक्तैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाविविक्ता । अनेन

भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाविविक्तैति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः विविक्तता इति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संस्कारविविक्तता संस्कारविविक्ततया शून्या । या च संस्कारविविक्तता शून्यता न सा संस्कारविविक्तता । न चाऽन्यत्र संस्कारविविक्ततायाः शून्यता । संस्कारविविक्ततैव शून्यता । शून्यतैव संस्कारविविक्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराविविक्ता इति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं विविक्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानविविक्तता विज्ञानविविक्ततया शून्या । या च विज्ञानविविक्तता शून्यता न सा विज्ञानविविक्तता । न चाऽन्यत्र विज्ञानविविक्ततायाः शून्यता । विज्ञानविविक्ततैव शून्यता । शून्यतैव विज्ञानविविक्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं विविक्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता तथतायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् तथता तथतया शून्या । या च तथता शून्यता न सा तथता । न चाऽन्यत्र तथतायाः शून्यता । तथतैव शून्यता । शून्यतैव तथता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता तथतायां न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मतायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् धर्मता धर्मतया शून्या । या च धर्मता शून्यता । न सा धर्मता । न चाऽन्यत्र धर्मतायाः शून्यता । शून्यतैव धर्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मतायां न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मधातौ न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् धर्मधातु धर्मधातुना शून्या । या च धर्मधातु शून्यता न च धर्मधातुः । न चाऽन्यत्र धर्मधातोः शून्यता । धर्मधातुरेव शून्यता । शून्यतैव धर्मधातुः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मधातौ न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मनियामतायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् धर्मनियामता धर्मनियामतया शून्या । या च धर्मनियामता शून्यता न सा धर्मनियामता । न चाऽन्यत्र धर्मनियामतायाः शून्यता । धर्मनियामतैव शून्यता । शून्यतैव धर्मनियामता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मनियामतायां न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता भूतकोषां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् । भूतकोटिर्भूतकोष्या शून्या । या च भूतकोटि शून्यता न सा

भूतकोटिः । न चाऽन्यत्र भूतकोट्याः शून्यता । भूतकोटिरेव शून्यता । शून्यतैव भूतकोटिः । अनेन भगवन् पथ्याधिष्ण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता भूतकोट्यां न ख्यातव्यं ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन रूपे तिष्ठति । रूपस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन वेदनायां तिष्ठति । वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन संज्ञायां तिष्ठति । संज्ञाऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन संज्ञायां तिष्ठति । संज्ञाऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन विज्ञाने तिष्ठति । विज्ञानस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कश्च हेतोर्ऽभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति न प्रज्ञापारमितायोगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्धाति सर्वकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चक्षुषि तिष्ठति । चक्षु-

बोऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोत्रे तिष्ठति । श्रोत्रस्थाऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन घ्राणे तिष्ठति । घ्राणस्थाभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जिह्वायां तिष्ठति । स जिह्वाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन काये तिष्ठति । स कायस्थाभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मनसि तिष्ठति । स मनसोऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्ऽह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति न प्रज्ञापारमितायोगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन रूपे तिष्ठति । स रूपस्थाऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-

कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन शब्दे तिष्ठति । स शब्द-
 स्थाऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
 ममकारगतेन मानसेन गन्धे तिष्ठति । स गन्धस्थाऽभिसंस्कारे
 चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकार-
 गतेन मानसेन रसे तिष्ठति । स रसस्थाऽभिसंस्कारे चरति न
 चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन
 स्पर्शे तिष्ठति । स स्पर्शस्थाऽभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञा-
 पारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मेषु तिष्ठति ।
 स धर्माणामभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि । अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितां परिरुद्धाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते ।
 अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
 पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चक्षुर्विज्ञाने तिष्ठति ।
 स चक्षुर्विज्ञानस्थाभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोत्रविज्ञाने तिष्ठति । स
 श्रोत्रविज्ञानस्थाभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स

चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशले-
नाहङ्कारममकारगतेन मानसेन प्राणविज्ञाने तिष्ठति । स प्राण-
विज्ञानस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशले-
नाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जिज्ञाविज्ञाने तिष्ठति । स
जिज्ञाविज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन कायविज्ञाने तिष्ठति । स
कायविज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन विज्ञाने तिष्ठति । स
मनोविज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चक्षुः संस्पर्शं तिष्ठति ।
स चक्षुः संस्पर्शस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोत्रसंस्पर्शं तिष्ठति । स
श्रोत्रसंस्पर्शस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-

कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन घ्राणसंस्पर्शं तिष्ठति । स घ्राणसंस्पर्शस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जिह्वासंस्पर्शं तिष्ठति । स जिह्वासंस्पर्शस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन कायसंस्पर्शं तिष्ठति । स कायसंस्पर्शस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मनःसंस्पर्शं तिष्ठति । स मनःसंस्पर्शस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोस्तथाहि अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता द्योगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चक्षुःसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स चक्षुःसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोत्रसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स श्रोत्रसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-

ममकारगतेन मानसेन घ्राणसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स घ्राणसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जिह्वासंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स जिह्वासंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन कायसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स कायसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मनःसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स मनःसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्नह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति न प्रज्ञापारमिता योगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन पृथिवीधातौ तिष्ठति । स पृथिवीधातोरभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाब्धातौ तिष्ठति । सोऽब्धातोरभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
ममकारगतेन मानसेन तेजोधातौ तिष्ठति । स तेजोधातोरभि-
संस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
ममकारगतेन मानसेन वायुधातौ तिष्ठति । स वायुधातोरभि-
संस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
ममकारगतेन मानसेनाकाशधातौ तिष्ठति । स आकाशधातो-
रभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
ममकारगतेन मानसेन विज्ञानधातौ तिष्ठति । स विज्ञानधातो-
रभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतो-
र्नैह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परि-
गृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञा-
पारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन विद्यायां तिष्ठति ।
सोऽविद्याया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपा-
यकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन संस्कारेषु तिष्ठति । स संस्का-
राणामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भ-
गवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेना-

हङ्कारममकारगतेन मानसेन नामरूपे तिष्ठति । स नामरूपस्थाभि-
संस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्का-
रममकारगतेन मानसेन षडायतने तिष्ठति । स षडायतनस्था-
भिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
ममकारगतेन मानसेन स्यर्गंतिष्ठति । स स्यर्गस्थाभिसंस्कारे चरति ।
न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मान-
सेन वेदनायां तिष्ठति । स वेदनाया अभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन दृष्णाया
तिष्ठति । स दृष्णायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
मितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनोपादाने तिष्ठति ।
स उपादानस्थाभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-
तायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन भवे तिष्ठति । स
भवस्थाभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौश-
लेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जातौ तिष्ठति । स जातेरभि-
संस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जरामरणेतिष्ठति । स जरामरणस्थाभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हतोर्नेह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन दानपारमितायां तिष्ठति । स दानपारमिताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन शीलपारमितायां तिष्ठति । स शीलपारमिताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चान्तिपारमितायां चरति । स चान्तिपारमितायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन वीर्यपारमितायां तिष्ठति । स वीर्यपारमिताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन ध्यानपारमितायां तिष्ठति । स ध्यानपारमितायां अभि-

संस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगव
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार
रममकारगतेन मानसेन प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति ।
प्रज्ञापारमितायां अभिसंस्कारेचरति । न चरति प्रज्ञापार
मितायां । तत्कस्य हेतोर्नह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्व
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु
पायकौशलेनाहङ्काररममकारगतेन मानसेनाध्यात्मशून्यतायां ति
ष्ठति । सोऽध्यात्मशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार
मितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्काररममकारगतेन मानसेन वधि
र्द्धाशून्यतायां तिष्ठति । स वहिर्द्धाशून्यताया अभिसंस्का
रचरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्काररममका
रगतेन मानसेनाध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतायां तिष्ठति । सोऽध्या
त्मवह्निर्द्धाशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार
मितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्काररममकारगतेन मानसेन शून्यताशून्यताया
तिष्ठति । स शून्यताशून्यतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार
मितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्काररममकारगतेन मानसेन महा

शून्यतायां तिष्ठति । स महाशून्यताया अभिसंस्कारे चरति ।
 न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मान-
 सेन परमार्थशून्यतायां तिष्ठति । स परमार्थशून्यताया अभि-
 संस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
 रममकारगतेन मानसेन संस्कृतशून्यतायां तिष्ठति । स संस्कृ-
 तशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-
 तायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनात्यन्तशून्यतायां
 तिष्ठति । सोऽत्यन्तशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति
 प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनान
 बरायशून्यतायां तिष्ठति । सोऽनबरायशून्यताया अभिसंस्कारे-
 चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारमम-
 कारगतेन मानसेन प्रकृतिशून्यतायां तिष्ठति । स प्रकृतिशू-
 न्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सर्वधर्मशून्यतायां तिष्ठति ।
 स सर्वधर्मशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
 मितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन स्वलक्षणशून्यतायां तिष्ठति । स स्वलक्षणशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽनुपलम्भशून्यतायां तिष्ठति । सोऽनुपलम्भशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽभावशून्यतायां तिष्ठति । सोऽभावशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन स्वभावशून्यतायां तिष्ठति । स स्वभावशून्यताया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽभावस्वभावशून्यतायां तिष्ठति । सोऽभावस्वभावशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णञ्च अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन स्पष्टपुण्यानेषु तिष्ठति । स स्पष्टपुण्यानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।

तत्कस्य हेतोर्णञ्चभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सम्यक्प्रहाणेषु
तिष्ठति । स सम्यक्प्रहाणानामभिसंस्कारेचरति । न चरति प्रज्ञा-
पारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णञ्चभिसंस्कारेचरन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समा-
पद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकार-
ज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन च्छद्धिपादेषु ति-
ष्ठति । स च्छद्धिपादानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णञ्चभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनेन्द्रियुषु तिष्ठति । स
इन्द्रियाणामभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णञ्चभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपू-
रयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन बलेषु तिष्ठति ।
स बलानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णञ्चभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्ब्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनार्य्याष्टाङ्गमार्गं तिष्ठति ।
स आर्य्याष्टाङ्गमार्गस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-
तायां । तत्कस्य हेतोर्णञ्चभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्ब्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनार्य्यसत्येषु तिष्ठति ।
स आर्य्यसत्यानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णञ्चभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां
परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन्
प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्ब्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन ध्यानेषु तिष्ठति ।
स ध्यानानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णञ्चभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां

परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽप्रमाणेषु तिष्ठति । सोऽप्रमाणानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णञ्चभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाह्यसमापत्तिषु तिष्ठति । स आह्यसमापत्तीनामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णञ्चभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाष्टासुविमोक्षेषु तिष्ठति । स विमोक्षानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णञ्चभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-

नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन नवानुपूर्वविहार समापत्तिषु तिष्ठति । स नवानुपूर्वविहार समापत्तीनामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखेषु तिष्ठति । स शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

सचेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाभिज्ञासु तिष्ठति । सोऽभिज्ञानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

सचेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन समाधिषु तिष्ठति । स समाधीनामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-

तायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धारणीमुखेषु तिष्ठति । स धारणीमुखानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन दशसु तथागतबलेषु तिष्ठति । स तथागतबलानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चतुर्धुवैशारथेषु तिष्ठति । सर्वैशारथानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधि-

सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति-सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चतसृषु प्रतिसम्बन्धुतिष्ठति । स प्रतिसम्बिदामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन महाकरुणायां तिष्ठति । स महाकरुणाया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु तिष्ठति । सोष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति ।

न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां
न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोतश्रौतपत्तिफले
तिष्ठति । स श्रोतश्रौतपत्तिफलस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमि-
तायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति
सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सङ्घदागामिफले
तिष्ठति । स सङ्घदागामिफलस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता-
योगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिस-
र्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽनागामिफले तिष्ठति ।
सोऽनागामिफलस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाह्वे तिष्ठति । बोधिसत्त्वाभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन प्रत्येकबोधौ तिष्ठति । स प्रत्येकबोधोरभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मार्गाकारज्ञतायां तिष्ठति । स मार्गाकारज्ञतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । स सर्वाकारज्ञतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति

प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां न परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं
समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकार-
रज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन तथतायां तिष्ठति ।
स तथताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापा-
रमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनावितथतायां तिष्ठति ।
सोऽवितथतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽनन्यतथतायां तिष्ठति ।
सोऽनन्यतथतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मतायां तिष्ठति ।
स धर्मताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णञ्च अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मधातौ तिष्ठति ।
स धर्मधातोरभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णञ्च अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापा-
रमितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अप-
रिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मस्थितितायां
तिष्ठति । स धर्मस्थितितायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णञ्च अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योग-
मापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाका-
रज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मनियामतायां
तिष्ठति । स धर्मनियामताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति

प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णस्यभिसंस्कारे चरन् बोधिस-
त्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता-
योगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वा-
कारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन भूतकोटौ तिष्ठति ।
स भूतकोटेरभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णस्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपमपरिगृहीतं यस्यरूपस्था-
परिग्रहो न तद्रूपं प्रकृतिशून्यतानुपादाय । वेदनाऽपरिगृहीता
यस्य वेदनाया अपरिग्रहो न सा वेदना प्रकृति शून्यतानुपादाय ।
संज्ञाऽपरिगृहीता यस्य संज्ञाया अपरिग्रहो न सा संज्ञा प्रकृति
शून्यतानुपादाय । संस्कारा अपरिगृहीताः यस्य संस्काराणामप-
रिग्रहो न ते संस्काराः प्रकृति शून्यतानुपादाय । विज्ञानमपरि-
गृहीतं यस्य विज्ञानस्थापरिग्रहो न तद्विज्ञानं प्रकृति शून्यतानु-
पादाय । चक्षुरपरिगृहीतं यस्य चक्षुषोऽपरिग्रहः न तच्चक्षुः प्रकृति
शून्यतानुपादाय । श्रोत्रमपरिगृहीतं यस्य श्रोत्रस्थापरिग्रहो न
तत् श्रोत्रं प्रकृतिशून्यतानुपादाय । घ्राणमपरिगृहीतं यस्य घ्राणस्था-
परिग्रहो न तद्घ्राणं प्रकृति शून्यतानुपादाय । जिह्वाऽपरिगृहीता
यस्य जिह्वाया अपरिग्रहो न सा जिह्वा प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

कायोऽपरिगृहीतः यश्च कायस्थापरिग्रहो न स कायः प्रकृति
शून्यतानुपादाय । मनोऽपरिगृहीतं । यश्च मनसोऽपरिग्रहो न
तन्मनः प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

रूपमपरिगृहीतं यश्च रूपस्थापरिग्रहो न तद्रूपं प्रकृति शून्य-
तानुपादाय । शब्दोऽपरिगृहीतो यश्च शब्दस्थापरिग्रहो न स शब्दः
प्रकृति शून्यतानुपादाय । गन्धोऽपरिग्रहो यश्च गन्धस्थापरिग्रहो
न स गन्ध प्रकृति शून्यतानुपादाय । रसोऽपरिगृहीतो यश्च रसस्था-
परिग्रहो न स रसः प्रकृति शून्यतानुपादाय । स्पर्शोऽपरिगृहीतो
यश्च स्पर्शस्थाऽपरिग्रहो न स स्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । धर्मा
अपरिगृहीताः यश्च धर्माणामपरिग्रहो न ते धर्माः प्रकृति शून्यता-
नुपादाय । चक्षुर्विज्ञानमपरिगृहीतं यश्च चक्षुर्विज्ञानमपरिग्रहो
न तत् चक्षुः प्रकृति शून्यतानुपादाय । ज्ञानमपरिगृहीतं यश्च
ज्ञानस्थापरिग्रहो न स ज्ञानं प्रकृतिशून्यतानुपादाय । ओच-
विज्ञानमपरिगृहीतं यश्च ओचविज्ञानस्था परिग्रहो न तत् ओच-
विज्ञानं प्रकृति शून्यतानुपादाय । घ्राणविज्ञानमपरिगृहीतं यश्च
घ्राणविज्ञानस्था परिग्रहो न तत् घ्राणविज्ञानं प्रकृति शून्यतानु-
पादाय । जिह्वाविज्ञानमपरिगृहीतं यश्च जिह्वाविज्ञानस्थापरिग्रहो
न तत् जिह्वाविज्ञानं प्रकृति शून्यतानुपादाय । कायविज्ञानम-
परिगृहीतं यश्च कायविज्ञानस्थापरिग्रहो न तत् कायविज्ञानं
प्रकृति शून्यतानुपादाय । मनोविज्ञानमपरिगृहीतं यश्च मनोवि-
ज्ञानस्थापरिग्रहो न तन्मनोविज्ञानं । प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

चक्षुः संस्पर्शोऽपरिगृहीतो यश्च चक्षुः संस्पर्शस्थापरिग्रहो न स

चक्षुः संस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । ओत्र संस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च ओत्रसंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स ओत्रसंस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । घ्राणसंस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च घ्राणसंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स घ्राण संस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । जिह्वा संस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च जिह्वासंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स जिह्वासंस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । कायसंस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च कायसंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स कायसंस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । मनः संस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च मनःसंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स मनःसंस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृति शून्यतामुपादाय । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहः न सा घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृति शून्यतामुपादाय । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृति शून्यतामुपादाय । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृति शून्यतामुपादाय ।

पृथिवीधातुरपरिगृहीतः । यस्य पृथिवीधातोरपरिग्रहो न स पृथिवीधातुः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अग्नात्तुरपरिगृहीतो यस्याग्नात्तोरपरिग्रहो न सोऽग्नातुः प्रकृति शून्यतामुपादाय । तेजोधातुरपरिगृहीतो यस्य तेजोधातोरपरिग्रहो न स तेजोधातुः प्रकृति शून्यतामुपादाय । वायुधातुरपरिगृहीतो यस्य वायुधातोरपरिग्रहो न स वायुधातुः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आकाशधातुरपरिगृहीतो यस्याकाशधातोरपरिग्रहः न स आकाशधातुः प्रकृति शून्यतामुपादाय ।

विज्ञानधातुरपरिगृहीतो यस्य विज्ञानधातोरपरिग्रहो न स विज्ञानधातुः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अविद्याऽपरिगृहीता । यस्या विद्याया अपरिग्रहो न सा अविद्या प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संस्कारा अपरिगृहीता । यस्य संस्काराणामपरिग्रहो न ते संस्काराः प्रकृति शून्यतामुपादाय । विज्ञानमपरिगृहीतं । यस्य विज्ञानस्याप-
रिग्रहो न तद्विज्ञानं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । नामरूपमपरि-
गृहीतं । यस्य नामरूपस्यापरिग्रहो न तन्नामरूपं प्रकृतिशून्यतामु-
पादाय । षडायतनमपरिगृहीतं । यस्य षडायतनस्यापरिग्रहो न तत्
षडायतनं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्वर्गोऽपरिगृहीतो यस्य स्वर्ग-
स्यापरिग्रहो न स स्वर्गः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनाऽपरिगृ-
हीता । यस्य वेदनाया अपरिग्रहो न सा वेदना प्रकृति शून्यतामु-
पादाय । दृष्ट्याऽपरिगृहीता । यस्य दृष्ट्याया अपरिग्रहो न सा दृष्ट्या
प्रकृति शून्यतामुपादाय । उपादानमपरिगृहीतं । यद्योपादानस्या-
परिग्रहो न तदुपादानं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । भवोऽपरिगृहीतो

यस्य भवस्यापरिग्रहे न स भवः प्रकृति शून्यतामुपादाय । जाति-
रपरिगृहीता । यस्य जातेरपरिग्रहे न सा जातिः प्रकृति शून्यता-
मुपादाय । जरामरणमपरिगृहीतं यस्य जरामरणस्यापरिग्रहे न
तत् जरामरणं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

दानपारमिताऽपरिगृहीता । यस्य दानपारमिताया अपरिग्रहे
न सा दानपारमिता प्रकृति शून्यतामुपादाय । शीलपारमिताऽ-
परिगृहीता । यस्य शीलपारमिताया अपरिग्रहे न सा शीलपार-
मिताप्रकृतिशून्यतामुपादाय । चान्तिपारमिताऽपरिगृहीता । यस्य
चान्तिपारमिताया अपरिग्रहे न सा चान्तिपारमिता प्रकृति शून्य-
तामुपादाय । वीर्यपारमिताऽपरिगृहीता । यस्य वीर्यपारमिताया
अपरिग्रहे न सा वीर्यपारमिता प्रकृति शून्यतामुपादाय । ध्यान-
पारमिताऽपरिगृहीता । यस्य ध्यानपारमिताया अपरिग्रहे न सा
ध्यानपारमिता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रज्ञापारमिताऽपरिगृ-
हीता । यस्य प्रज्ञापारमिताया अपरिग्रहे न सा प्रज्ञापारमिता
प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

अध्यात्मशून्यताऽपरिगृहीता । यस्याध्यात्मशून्यताया अपरिग्रहे
न सा अध्यात्मशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यताऽ-
परिगृहीता । यस्य वहिर्द्धाशून्यताया अपरिग्रहे न सा वहिर्द्धाशू-
न्यता प्रकृति शून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यताऽपरिगृहीता ।
यस्याध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यताया अपरिग्रहे न साऽध्यात्मवह्निर्द्धा-
शून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शून्यता शून्यताऽपरिगृहीता
यस्य शून्यताशून्यताया अपरिग्रहे न सा शून्यताशून्यता । प्रकृति

शून्यतामुपादाय । महाशून्यताऽपरिगृहीता । यच्च महाशून्यतायाः
 अपरिग्रहो न सा महाशून्यता प्रकृति शून्यतामुपादाय ।
 परमार्थशून्यताऽपरिगृहीता । यच्च परमार्थशून्यताया अपरि-
 ग्रहो न सा परमार्थशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संस्कृत-
 शून्यताऽपरिगृहीता । यच्च संस्कृतशून्यताया अपरिग्रहो न सा
 संस्कृतशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यताऽपरिगृहीता
 यथासंस्कृतशून्यताया अपरिग्रहो न साऽसंस्कृतशून्यताप्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यताऽपरिगृहीता यथात्यन्तशून्यताया
 अपरिग्रहो न सा अत्यन्तशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनव-
 राग शून्यताऽपरिगृहीता । यथाऽनवरागशून्यतायाअपरिग्रहो न
 साऽनवरागशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यता-
 ऽपरिगृहीता यथाऽनवकारशून्यताया अपरिग्रहो न साऽनवकार
 शून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यताऽपरिगृहीता । यच्च
 प्रकृतिशून्यताया अपरिग्रहो न सा प्रकृतिशून्यता प्रकृतिशून्य-
 तामुपादाय । सर्वधर्मशून्यताऽपरिगृहीता । यच्च सर्वधर्म-
 शून्यतायाअपरिग्रहो न सा सर्वधर्मशून्यता प्रकृतिशून्यतामु-
 पादाय । खलचणशून्यताऽपरिगृहीता । यच्च खलचणशून्यताया-
 अपरिग्रहो न सा खलचणशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 अनुपलम्भशून्यताऽपरिगृहीता यथानुपलम्भशून्यतायाअपरिग्रहो
 न साऽनुपलम्भशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभावशून्यता-
 ऽपरिगृहीता । यथाभावशून्यताया अपरिग्रहो न साऽभाव-
 शून्यताप्रकृति शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यताऽपरिगृहीता ।

यस्य स्वभावशून्यतायाः अपरिग्रहेण वा स्वभावशून्यता प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यताऽपरिगृहीता यस्याऽभाव-
स्वभावशून्यतायाः अपरिग्रहेण साऽभावस्वभावशून्यता प्रकृतिशून्य-
तामुपादाय ।

स्मृत्युपस्थानान्यपरिगृहीतानि । यस्य स्मृत्युपस्थानानामपरिग्रहे
न तानि स्मृत्युपस्थानानि प्रकृति शून्यतामुपादाय । सम्यक्प्रहाणा-
न्यपरिगृहीतानि । यस्य सम्यक्प्रहाणानामपरिग्रहे न तानि सम्यक्-
प्रहाणानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ऋद्धिपादाऽपरिगृहीता । यस्य
ऋद्धिपादानामपरिग्रहेण ते ऋद्धिपादाः प्रकृतिशून्यतामु-
पादाय । इन्द्रियाण्यपरिगृहीतानि । यस्मैन्द्रियाणामपरिग्रहे न
तानैन्द्रियाणि प्रकृति शून्यतामुपादाय । वलान्यपरिगृहीतानि ।
यस्य वलानामपरिग्रहे न तानि वलानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
बोध्यङ्गान्यपरिगृहीतानि । यस्य बोध्यङ्गानामपरिग्रहे न तानि बोध्य-
ङ्गानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आर्याष्टाङ्गमार्गोऽपरिगृहीतो-
यस्यार्याष्टाङ्गमार्गस्यापरिग्रहे न स आर्याष्टाङ्गमार्गः प्रकृतिशून्य-
तामुपादाय । आर्यसत्यान्यपरिगृहीतानि । यस्यार्यसत्यानामपरि-
ग्रहेण तान्यार्यसत्यानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ध्यानान्यपरि-
गृहीतानि । यस्य ध्यानानामपरिग्रहे न तानि ध्यानानि प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । अप्रमाणान्यपरिगृहीतानि । यस्याऽप्रमाणानाम-
परिग्रहे न तान्यप्रमाणानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आरूप्यसमाप-
त्तयोऽपरिगृहीता । यस्यारूप्यसमापत्तीनामपरिग्रहे न ता आरूप्य-
समापत्तयः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अष्टविमोशाऽपरिगृहीता

यस्य विमोक्षणामपरिग्रहो न ते विमोक्षाः प्रकृतिशून्यतामु-
पादाय । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽपरिगृहीताः । यस्य नवा-
ऽनुपूर्वविहारसमापत्तीनामपरिग्रहो न तानवाऽनुपूर्वविहारसमा-
पत्तयः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-
विमोक्षमुखान्यपरिगृहीतानि । यस्य शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
विमोक्षमुखानामपरिग्रहो न तानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
विमोक्षमुखानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभिज्ञाः अपरिगृहीताः
यस्याऽभिज्ञानामपरिग्रहो न तानभिज्ञाः प्रकृति शून्यतामु-
पादाय । समाधयोऽपरिगृहीताः यस्य समाधीनामपरिग्रहो न ते
समाधयः प्रकृति शून्यतामुपादाय । धारणीमुखान्यपरिगृहीतानि ।
यस्य धारणीमुखानामपरिग्रहो न तानि धारणीमुखानि प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । दशतथागतबलान्यपरिगृहीतानि । यस्य
तथागतबलानामपरिग्रहो न तानि तथागतबलानि प्रकृति
शून्यतामुपादाय । वैशारद्यान्यपरिगृहीतानि यस्य वैशारद्याना-
मपरिग्रहो न तानि वैशारद्यानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
चतस्रःप्रतिषम्बिदोऽपरिगृहीताः । यस्य चतसृणा प्रतिषम्बिदार-
परिग्रहो न ताः प्रतिषम्बिदः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महाकरुणा
अपरिगृहीता । यस्य महाकरुणायाऽपरिग्रहो न सा महाकरुणा
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्मा अपरि-
गृहीताः । यस्यावेणिक बुद्धधर्माणामपरिग्रहो न ते आवेणिक-
बुद्धधर्माः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ओत आपत्तिकलमपरि-
गृहीतं । यस्य ओत आपत्तिकलमपरिग्रहो न तत् ओत आप-

त्तिफलं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सकृदागामिफलमपरिगृहीतं ।
 यश्च सकृदागामिफलस्यापरिग्रहो न तत् सकृदागामिफलं प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । अनागामिफलमपरिगृहीतं । यस्यानागामिफल-
 स्यापरिग्रहो न तदनागामिफलं प्रकृति शून्यतामुपादाय । अर्ह-
 त्वमपरिगृहीतं । यस्यार्हत्वस्यापरिग्रहो न तदर्हत्वं प्रकृतिशून्यतामु-
 पादाय । प्रत्येकबोधिरपरिगृहीता यश्च प्रत्येकबोधेरपरिग्रहो न
 सा प्रत्येकबोधिः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मार्गाकारज्ञताऽपरि-
 गृहीता । यश्च मार्गाकारज्ञतायाः अपरिग्रहो न सा मार्गाकारज्ञता
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वाकारज्ञताऽपरिगृहीता । यश्च सर्वा-
 कारज्ञताया अपरिग्रहो न सा सर्वाकारज्ञता प्रकृतिशून्यतामु-
 पादाय । तथताऽपरिगृहीता । यश्च तथताया अपरिग्रहो न सा
 तथता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अवितथताऽपरिगृहीता । यस्यावि-
 तथताया अपरिग्रहो न सा अवितथता प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 अनन्यतथताऽपरिगृहीता । यस्यानन्यतथताया अपरिग्रहो न सा
 अनन्यतथता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धर्मताऽपरिगृहीता । यश्च
 धर्मताया अपरिग्रहो न सा धर्मता प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 धर्मधातुरपरिगृहीता यश्च धर्मधातेरपरिग्रहो न स धर्मधातुः
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धर्मस्थितिता अपरिगृहीता । यश्च धर्म-
 स्थितिताया अपरिग्रहो न सा धर्मस्थितिता प्रकृतिशून्यतामु-
 पादाय । धर्मनियामताऽपरिगृहीता । यश्च धर्मनियामताया अप-
 रिग्रहो न सा धर्मनियामता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । भूतको-
 टिरपरिगृहीता । यश्च भूतकोटेरपरिग्रहो न सा भूतकोटिः प्रकृति-

शून्यतामुपादाय । सापि प्रज्ञापारमिताऽपरिगृहीता यच्च प्रज्ञापारमितायाः अपरिग्रहे न सा प्रज्ञापारमिता प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

एवं खलु भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता प्रकृतिशून्याः सर्वधर्मा व्युपपत्तीक्षितव्याः । तथापरीक्षितव्या यथा नक्तचिद्धर्मेषु मनसोव्यवचारो भवेत् । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वधर्मापरिगृहीतं नाम समाधिमण्डलं विपुलं पुरस्कृत मप्रमाणनियतमसंहार्यमसाधारणं सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । यत्र समाधिमण्डले विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वो निर्व्यास्यति सर्वकारज्ञतायाः । सापि सर्वकारज्ञताऽपरिगृहीता अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्वारशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्वारशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंकृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलुचण्डशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

तत्कस्य हेतोर्न हि सा निमित्ततोवक्तव्या । तथाहि निमित्तुः केशतः । कतरन्निमित्तमिति । रूपं निमित्तं मञ्जानिमित्तं संस्कारनिमित्तं विज्ञानं निमित्तं चक्षुर्निमित्तं श्रोत्रं निमित्तं घ्राणं निमित्तं जिह्वानिमित्तं कायोनिमित्तं मनोनिमित्तं । रूपं निमित्तं

शब्दोनिमित्तं गन्धोनिमित्तं रसोनिमित्तं । स्पर्शोनिमित्तं । धर्मा-
 निमित्तं । चक्षुर्षिज्ञानं निमित्तं श्रोत्रविज्ञानं निमित्तं । घ्राणवि-
 ज्ञानं निमित्तं जिह्वाविज्ञानं निमित्तं कायविज्ञानं निमित्तं
 मनोविज्ञानं निमित्तं । चक्षुःसंस्पर्शजावेदनानिमित्तं । श्रोत्रसंस्पर्श-
 जावेदनानिमित्तं । घ्राणसंस्पर्शजावेदनानिमित्तं । जिह्वासंस्पर्शजावेद-
 नानिमित्तं । कायसंस्पर्शजावेदनानिमित्तं । मनःसंस्पर्शजावेदना-
 निमित्तं । पृथिवीधातुर्निमित्तं । अध्यातुर्निमित्तं । तेजोधातु-
 र्निमित्तं । वायुधातुर्निमित्तं । आकाशधातुर्निमित्तं । विज्ञान-
 धातुर्निमित्तं । अविद्यानिमित्तं । संस्कारानिमित्तं । नामरूपं
 निमित्तं । षडायतनं निमित्तं । वेदनानिमित्तं । दृष्टानिमित्तं ।
 उपादानं निमित्तं । भवोनिमित्तं । जरामरणं निमित्तं ।
 दानपारमितानिमित्तं । शीघ्रपारमितानिमित्तं । क्षान्तिपारमि-
 तानिमित्तं । वीर्यपारमितानिमित्तं । ध्यानपारमितानिमित्तं ।
 प्रज्ञापारमितानिमित्तं । अध्यात्मशून्यतानिमित्तं । वहिर्द्वारशून्य-
 तानिमित्तं । अध्यात्मवहिर्द्वारशून्यतानिमित्तं । शून्यताशून्यतानि-
 मित्तं । महाशून्यतानिमित्तं । परमार्थशून्यतानिमित्तं । संकृत-
 शून्यतानिमित्तं । असंकृतशून्यतानिमित्तं । अत्यन्तशून्यतानिमित्तं ।
 अनवरागशून्यतानिमित्तं । अनवकारशून्यतानिमित्तं । प्रकृतिशू-
 न्यतानिमित्तं । सर्वधर्मशून्यतानिमित्तं । स्वस्वप्नशून्यतानिमित्तं ।
 अनुपलम्भशून्यतानिमित्तं । अभावशून्यतानिमित्तं । स्वभावशून्य-
 तानिमित्तं । अभावस्वभावशून्यतानिमित्तं । आर्याष्टाङ्गमार्गीनि-
 मित्तं । आर्यैश्वर्यानिमित्तं । ध्यानानिमित्तं । अप्रमाणानि-

निमित्तं । आरूढसमापत्तयोर्निमित्तं । अष्टौविमोक्षानिमित्तं ।
नवानुपूर्वविहारसमापत्तयोर्निमित्तं । शून्यतानिमित्तं । प्रणिहित-
निमित्तं । अभिज्ञानिमित्तं । समाधयोर्निमित्तं । धारणीमुखानि-
निमित्तं । दृशतथागतवस्तानिनिमित्तं । चत्वारिवैशारद्यानिनिमित्तं ।
चतस्रःप्रतिसम्बिदोर्निमित्तं । महाकरुणानिमित्तं । अष्टादशावेष्टि-
काबुद्धधर्मानिमित्तं । अचराणिनिमित्तानि । एकोदाहरोर्निमित्तं ।
व्युदाहरोर्निमित्तं । पृथगुदाहरोर्निमित्तं ।

अथमुच्यते क्लेशः मचेत् स निमित्ततत्त्वदपह्यैतयो भविष्यत्वे-
ऽश्रेणिकः परिव्राजकः अद्भ्यां प्रतिस्फप्यते । नाऽच सर्वज्ञज्ञाने ।
कतमाद्भ्या यदुत प्रज्ञापारमितायाः अभिअद्भुधानताऽवकल्पनता
अधिमुच्यता त्वयनताचितता तुलनाव्युपपरीक्षणता । तच्च न
निमित्तयोगेन । एव मानिमित्तानिमित्ताऽनुग्रहीतव्या । श्रेणिकः
पुनः परिव्राजकोऽत्रसर्वज्ञानेऽधिमुच्यअद्भ्यानुसारीप्रादेशिकेन ज्ञाने-
नावतीर्णः । सोऽवतीर्थ्य न रूपं परिगृहीतवान् । न वेदनां परि-
गृहीतवान् । न संज्ञां परिगृहीतवान् । न संस्कारान् परिगृहीत-
वान् । न विज्ञानं परिगृहीतवान् । तथाहि स्तलक्षणशून्येषु सर्वधर्मेषु
परिपाहकं नोपलब्धा । तत्कस्य हेतोस्तथाहि नाऽध्यात्मं प्राप्यभि-
समयतस्तत् ज्ञानं समनुपपश्यतिस्म । न वहिर्द्वां प्राप्यभिसमय-
तस्तत् ज्ञानं समनुपपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्वांप्राप्यभिसमयतस्तत्-
ज्ञानं समनुपपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रप्राप्यभिसमयतस्तत्ज्ञानं समनु-
पपश्यतिस्म । तत्कस्य हेतोस्तथाहि स तद्भूमं न समनुपपश्यतिस्म । येन
प्रजानीयात् यो वा प्रजानीयात् । यदाप्रजानीयात् । नाऽध्यात्मरूपस्य

तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्वारूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्य-
 तिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वारूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽप्य-
 न्यत्ररूपान्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवेदनायास्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्वारवेदनायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाऽध्यात्मवह्निर्द्वारवेदनायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽप्यन्यत्रवेद-
 नायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मसंज्ञायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । न वहिर्द्वारसंज्ञायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्म-
 वह्निर्द्वारसंज्ञायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽप्यन्यत्रसंज्ञायास्तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मसंस्काराणां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । न वहिर्द्वारसंस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाध्यात्मवह्निर्द्वारसंस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽप्यन्यत्र-
 संस्कारेभ्यः तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मविज्ञानस्य तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्वारविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्य-
 तिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वारविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाऽप्यन्यत्रविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । अध्यात्मवह्निर्द्वार-
 शून्यतामुपादाय ।

स नाऽध्यात्मश्चक्षुषस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्वारश्च-
 क्षुषस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वारश्चक्षुषस्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाऽप्यन्यत्रश्चक्षुषस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं
 श्रोत्रस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्वारश्रोत्रस्य
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वारश्रोत्रस्य तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रश्रोत्रात् तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।

स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्ममाकाशधातोस्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धां आकाशधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाध्यात्म वहिर्द्धां आकाशधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्य-
 न्यचाकाशधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं विज्ञान-
 धातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धां विज्ञानधातोस्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवहिर्द्धांविज्ञानधातोस्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र विज्ञानधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 अध्यात्मवहिर्द्धांशून्यतामुपादाय ।

स नाध्यात्ममविद्यायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धां-
 ऽविद्यायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्म वहिर्द्धांऽविद्याया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्राविद्यायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । स नाध्यात्मं संस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 न वहिर्द्धां संस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्म-
 वहिर्द्धांसंस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाप्यन्यत्र
 संस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मंविज्ञानस्य
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धां विज्ञानस्य तत्ज्ञानं
 समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवहिर्द्धां विज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाप्यन्यत्र विज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 स नाध्यात्मं नामरूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धां-
 नामरूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवहिर्द्धां नाम-
 रूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाप्यन्यत्र नामरूपस्य तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मं षडायतनस्य तत्ज्ञानं समनुप-

श्यति स्म । न वहिर्द्धा षडायतनस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाध्यात्मवह्निर्द्धा षडायतनस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाप्य-
 न्यत्र षडायतनस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं स्वर्गस्य
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धा स्वर्गस्य तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धास्वर्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाप्यन्यत्र स्वर्गात्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं वेदनाया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धावेदनायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धावेदनायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाप्यन्यत्र वेदनायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं दृष्ट्या-
 चास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धादृष्ट्यायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धा दृष्ट्यायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाप्यन्यत्र दृष्ट्यायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं भवस्य
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धा भवस्य तत्ज्ञानं समनुप-
 श्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धा भवस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाप्यन्यत्र भवस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं जातेस्त-
 त्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धाजातेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति
 स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धा जातेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाप्यन्यत्र
 जातेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं जरामरणस्य तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धा जरामरणस्य तत्ज्ञानं
 समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धा जरामरणस्य तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाप्यन्यत्र जरामरणस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति
 स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतासुपादाय ।

स नाध्यात्मं स्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
 वहिर्द्वास्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्म-
 वहिर्द्वास्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र
 स्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्ममनुप-
 लम्बशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्वाऽनुपलम्ब-
 शून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मं वहिर्द्वाऽनुपलम्ब-
 शून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रानुपलम्बशून्यताया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं मभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्वाऽभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाध्यात्मवहिर्द्वाऽभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्य-
 न्यत्राभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं स्वभाव-
 शून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्वास्वभावशून्यताया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवहिर्द्वास्वभावशून्यतायास्तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र स्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । स नाध्यात्ममभावस्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । न वहिर्द्वास्वऽभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्राभावस्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।

स नाध्यात्मं स्मृत्युपस्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
 वहिर्द्वास्मृत्युपस्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मं
 वहिर्द्वास्मृत्युपस्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रस्मृत्युप-
 स्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं सम्यक्प्रहाणां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्वा सम्यक्प्रहाणानां तत्ज्ञानं

समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवह्निर्द्वासम्यक्प्रहाणानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र सम्यक्प्रहाणानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाध्यात्मवह्निर्द्वापादानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वा-
 षड्विपादानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र वह्निर्द्वाषड्वि-
 पादानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्म मिन्द्रियाणां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वा इन्द्रियाणां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाध्यात्मवह्निर्द्वाइन्द्रियाणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्रेन्द्रियाणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं बलानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वाबलानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाबलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्र बलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं बोध्य-
 ज्ञानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वाबोध्यज्ञानां तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाबोध्यज्ञानां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र बोध्यज्ञानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाऽध्यात्ममार्याष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
 वह्निर्द्वाार्याष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्म-
 वह्निर्द्वाार्याष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रार्या-
 ष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्ममार्य्यसत्यानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वाार्य्यसत्यानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाार्य्यसत्यानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्रार्य्यसत्यानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं ध्यानानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वाध्यानानां तत्ज्ञानं समनु-

पश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाधानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्रधानेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मम-
 प्रामाणानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धाऽप्रमाणानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाऽप्रमाणानां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्राप्रमाणानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाऽध्यात्ममाख्य समापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
 वह्निर्द्धा आख्यसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्म-
 वह्निर्द्धा आख्यसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रा-
 ख्यसमापत्तिभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं विमो-
 चाणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धाविमोचाणां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाविमोचाणां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र विमोचेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स
 नाऽध्यात्ममनुपूर्वविहारसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 न वह्निर्द्धाऽपूर्वविहारसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाऽपूर्वविहारसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाऽप्यन्यत्रापूर्वविहारसमापत्तिभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स
 नाऽध्यात्मं शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । न वह्निर्द्धाशून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतानिमित्ताप्रणि-
 हितविमोचमुखानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र शून्यता-
 निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स
 नाऽध्यात्ममभिज्ञानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धाऽभि-

ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाऽभिज्ञानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्राभिज्ञाभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स
 नाऽध्यात्मं समाधीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्म-
 वह्निर्द्वासमाधीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रसमाधिभ्य-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं धारणीमुखानां तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वाधारणीमुखानां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वा धारणीमुखानां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रधारणीमुखेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाऽध्यात्मं दृशानां तथागतबलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 न वह्निर्द्वादृशानां तथागतबलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाऽध्यात्मवह्निर्द्वादृशानां तथागतबलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्रदृशतथागतबलेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं
 वैशारद्यानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वावैशारद्यानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वावैशारद्यानां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रवैशारद्येभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाऽध्यात्मं प्रतिसम्बिदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
 वह्निर्द्वाप्रतिसम्बिदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्म-
 वह्निर्द्वाप्रतिसम्बिदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रप्रति-
 सम्बिदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं महाकरुणाया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वामहाकरुणायास्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वामहाकरुणायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रमहाकरुणायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।

स नाऽध्यात्ममावेणिकबुद्धधर्माणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धा आवेणिकबुद्धधर्माणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धा आवेणिक बुद्धधर्माणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रावेणिक बुद्धधर्माणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतासुपादाय ।

स नाऽध्यात्मं श्रोत आपत्तिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाश्रोत आपत्तिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धाश्रोत आपत्तिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र श्रोत आपत्तिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं सङ्गदागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धासङ्गदागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धासङ्गदागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र सङ्गदागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्ममनागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाऽनागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धाऽनागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रानागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्ममर्हत्वस्यतत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाऽर्हत्वस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धाऽर्हत्वस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रार्हत्वस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं प्रत्येकबोधेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धाप्रत्येकबोधेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धाप्रत्येकबोधेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र प्रत्येकबोधेस्तत्-

धातोस्तज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मधर्मधातोस्तज्ञानं
समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र धर्मधातोस्तज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
स नाऽध्यात्मं धर्मस्थितितायास्तज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धा
धर्मस्थितितायास्तज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धा धर्म-
स्थितितायास्तज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र धर्मस्थिति-
तायास्तज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं धर्मनियामताया-
स्तज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाधर्मनियामतायास्तज्ञानं
समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धा धर्मनियामतायास्तज्ञानं समनु-
पश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं भूतकोटेस्तज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
वहिर्द्धा भूतकोटेस्तज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धाभूत-
कोटेस्तज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र भूतकोटेस्तज्ञानं समनु-
पश्यतिस्म । अध्यात्मवहिर्द्धा शून्यतामुपादाय ।

अत्र पद्यायेणश्रेणिकः परिव्राजकोऽधिमुक्तेः सोऽत्रा धिमुच्य-
अद्धानुसारी सर्वाकारज्ञताज्ञानेनावतीर्णधर्मतां प्रमाणीकृत्य
सर्वधर्माऽनुपलब्धितामुपादाय । स एवमधिमुक्तस्तेन न कश्चिद्धर्मः
परिगृहीतः । अनिमित्तमनसिकारतामुपादाय । नाप्यनेन कश्चि-
द्धर्मउपलब्धोऽयं परिगृहीत्यादधिमुच्येदा सर्वधर्माग्रहानुत्सर्ग-
तामुपादाय । स निर्वाण नापि न मन्यतेस्म सर्वधर्ममवगता*-
मुपादाय । इयमपि भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मिता । अपारपारगमनतामुपादाय । अद्रूपं न परिगृह्णाति ।
वेदनां न परिगृह्णाति । संज्ञां न परिगृह्णाति । संस्कारान्

* सर्वधर्मावगता—इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

परिगृह्णाति । विज्ञानं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्माऽपरिगृह्णीत-
तामुपादाय । चक्षुः न परिगृह्णाति* । ओचं न परिगृह्णाति ।
घ्राणं न परिगृह्णाति । जिह्वां न परिगृह्णाति । कायं न
परिगृह्णाति । मनो न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा न परिगृ-
ह्णीततामुपादाय । रूपं न परिगृह्णाति । शब्दं न परि-
गृह्णाति । गन्धं न परिगृह्णाति । रसं न परिगृह्णाति ।
स्पर्शं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मान् न परिगृह्णाति ।
धर्म्मान् परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा न परिगृह्णीतामुपादाय ।
चक्षुर्व्विज्ञानं न परिगृह्णाति । ओचविज्ञानं न परिगृह्णाति ।
घ्राण विज्ञानं न परिगृह्णाति । जिह्वा विज्ञानं न परिगृह्णाति ।
काय विज्ञानं न परिगृह्णाति । मनो विज्ञानं न परिगृह्णाति ।
सर्व्वधर्म्मा न परिगृह्णीततामुपादाय । चक्षुः संस्पर्शं न परिगृह्णाति ।
ओचसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । घ्राण संस्पर्शं न परिगृह्णाति ।
जिह्वासंस्पर्शं न परिगृह्णाति । काय संस्पर्शं न परिगृह्णाति ।
मनः संस्पर्शं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा न परिगृह्णीततामु-
पादाय । चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । ओचसंस्पर्शप्र-
त्ययवेदनां न परिगृह्णाति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न परि-
गृह्णाति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । काय
संस्पर्शप्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनां न
परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृह्णीततामुपादाय ।

पृथिवीधातुं न परिगृह्णाति । अन्धातुं न परिगृह्णाति ।

* सर्व्वधर्म्मा न परिगृह्णीतता-इति पुस्तकपक्षके पाठः ।

तेजो धातुं न परिगृह्णाति । वायु धातुं न परिगृह्णाति ।
 आकाशधातुं न परिगृह्णाति* । विज्ञानधातुं न परिगृह्णाति ।
 सर्व्वधर्मापरिगृहीततामुपादाय । अविद्यां न परिगृह्णाति ।
 संस्कारा न परिगृह्णाति । विज्ञानं न परिगृह्णाति । नामरूपं
 न परिगृह्णाति । षडायतनं न परिगृह्णाति । स्पर्शं न परि-
 गृह्णाति । वेदनां न परिगृह्णाति । दृष्णां न परिगृह्णाति ।
 उपादानं न परिगृह्णाति । भवं न परिगृह्णाति । जातिं न
 परिगृह्णाति । जरामरणं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परि-
 गृहीततामुपादाय । दानपारमितां न परिगृह्णाति । शीलपार-
 मितां न परिगृह्णाति । चान्तिपारमितां न परिगृह्णाति ।
 वीर्यपारमितां न परिगृह्णाति । ध्यानपारमितां न परि-
 गृह्णाति । प्रज्ञापारमितां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मापरिगृही-
 ततामुपादाय । अध्यात्मशून्यतां न परिगृह्णाति । वहिर्द्वातु-
 शून्यतां न परिगृह्णाति । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतां न परिगृ-
 ह्णाति । शून्यताशून्यतां न परिगृह्णाति । महाशून्यतां न
 परिगृह्णाति । परमार्थशून्यतां न परिगृह्णाति । संस्कृतशून्यतां
 न परिगृह्णाति । असंस्कृतशून्यतां न परिगृह्णाति । अत्यन्त-
 शून्यतां न परिगृह्णाति । अनवरागशून्यतां न परिगृह्णाति ।
 अनवकारशून्यतां न परिगृह्णाति । प्रकृतिशून्यतां न परि-
 गृह्णाति । सर्व्वधर्माशून्यतां न परिगृह्णाति । खलक्षणशून्यतां न

* स्थलान्तारे आकाशधातोः परं विज्ञानधातोर्निर्देशोदृश्यते । इह तु
 गान्ति । लेखकभ्रमात् पतितमिति प्रतिभाति ।

परिगृह्णाति । अनुपलम्बशून्यतां न परिगृह्णाति । अभावशून्यतां न परिगृह्णाति । स्वभावशून्यतां न परिगृह्णाति । अभावस्वभावशून्यतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।

स्मृत्युपस्थानानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । भन्त्यङ्गप्रहाणानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । ऋद्धिपादा न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । इन्द्रियाणि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । बलानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । बोध्यङ्गानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । आर्य्याष्टाङ्गमार्गं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । आर्य्यसत्यानि न परिगृहीतानि । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । ध्यानानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । अप्रमाणानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । आह्वयसमापत्तीर्न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । अष्टाविमोक्षान् न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । नवानुपूर्वविहारसमापत्तीर्न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि न परिगृहीतानि । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । अभिज्ञा न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । समाधीन् न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । धारणीमुखानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । दशतथागतबलानि

न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । सत्कारिवैभार-
 यानि न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । तिस्रः
 प्रतिसम्बिदो न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।
 महाकल्पणं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।
 आवेणिकबुद्धधर्मा न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपा-
 दाय । श्रोतश्रापत्तिफलं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीतता-
 मुपादाय । सङ्गदागामिफलं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीत-
 तामुपादाय । अनागामिफलं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीत-
 तामुपादाय । अर्हत्वं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीतता-
 मुपादाय । प्रत्येकबोधिं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मापरिगृहीतता-
 मुपादाय । मार्गाकारज्ञतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीत-
 तामुपादाय । सर्व्वाकारज्ञतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परि-
 गृहीततामुपादाय । तथतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीत-
 तामुपादाय । अवितथतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीत-
 तामुपादाय । अनन्यतथतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीत-
 तामुपादाय । धर्मातां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीतता-
 मुपादाय । धर्माधातुं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीतता-
 मुपादाय । धर्मास्थितितां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीतता-
 मुपादाय । धर्मानियामतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परि-
 गृहीततामुपादाय । भूतकोटिं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परि-
 गृहीततामुपादाय ।

परान्तरा परिनिर्वाणपरिपूर्णेः प्रणिधानैरपरिपूर्णेस्तुभिः

स्मृत्युपस्थानैरपरिपूर्णेऽस्तुभिः सम्यक् प्रहाणैरपरिपूर्णेऽस्तुभिः षड्वि-
पादैरपरिपूर्णेः पञ्चभिरिन्द्रियैरपरिपूर्णेपञ्चभिर्व्वलैरपरिपूर्णेः सप्त-
भिर्व्विध्यङ्गैरपरिपूर्णेनार्याष्टाङ्गमार्गेण । अपरिपूर्णेऽस्तुभिर्नार्यसत्यै-
रपरिपूर्णेऽस्तुभिर्ध्यानैरपरिपूर्णेऽस्तुभिर्प्रमाणैरपरिपूर्णाभिस्तत्सृभि-
रारूप्यसमापत्तिरपरिपूर्णेरेष्टाभिर्व्विमोचैरपरिपूर्णाभिर्षवभिरनुपूर्व्व-
विहारसमापत्तिभिरपरिपूर्णेः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोच-
मुखैरपरिपूर्णाभिरभिज्ञाभिरपरिपूर्णे समाधिभिरपरिपूर्णेधारणी-
मुखैरपरिपूर्णेर्दशभिस्तथागतबलैरपरिपूर्णेऽस्तुभिर्व्वैशारद्यैरपरिपूर्णा-
भिस्तत्सृभिः प्रतिसंविद्धिरपरिपूर्णेया महाकरुणया । अपरिपूर्णे-
रष्टादशभिरावेणिक बुद्धधर्माः ।

तत्कस्य हेतोस्तथा हि तानि प्रणिधानान्यप्रणिधानानि । स्मृत्यु-
पस्थानान्य स्मृत्युपस्थानानि । सम्यक् प्रहाणान्य सम्यक् प्रहाणानि ।
षड्विपादा अनृद्विपादाः । इन्द्रियाण्यनिन्द्रियाणि । वलान्यवलानि ।
बोध्यज्ञान्यबोध्यज्ञानि । आर्याष्टाङ्गमार्गोऽनार्यष्टाङ्गमार्गः । आर्य-
सत्यान्यनार्यसत्यानि । ध्यानान्यधानानि । अप्रमाणान्यनप्रमाणानि ।
आरूप्यसमापत्तयोऽनारूप्यसमापत्तयः । अष्टोविमोचा अविमोचाः ।
नवानुपूर्व्वविहार समापत्तयोऽनवानुपूर्व्वविहार समापत्तयः । शून्य-
तानिमित्ता प्रणिहितविमोचमुखान्य शून्यतानिमित्ता प्रणिहित-
विमोचमुखानि । अभिज्ञाः अनभिज्ञाः । समाधयोऽसमाधयः ।
धारणीमुखान्य धारणीमुखानि । तथागतबलान्य तथागतबलानि ।
वैशारद्यान्य वैशारद्यानि । प्रतिसम्बिदोऽप्रतिसम्बिदः । महाक-
रुणा अमहाकरुणा । आवेणिकबुद्धधर्माः अनावेणिकबुद्धधर्माः ।

दयं भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । यद्रूपं न परिगृह्णाति । वेदनां न परिगृह्णाति । संज्ञां न परिगृह्णाति । संस्कारा न परिगृह्णाति । विज्ञानं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । चक्षु न परिगृह्णाति । श्रोत्रं न परिगृह्णाति । घ्राणं न परिगृह्णाति । जिह्वां न परिगृह्णाति । कायं न परिगृह्णाति । मनो न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । रूपं न परिगृह्णाति । शब्दं न परिगृह्णाति । गन्धं न परिगृह्णाति । रसं न परिगृह्णाति । स्पर्शं न परिगृह्णाति । धर्मा न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । चक्षुर्व्विज्ञानं न परिगृह्णाति । श्रोत्रविज्ञानं न परिगृह्णाति । घ्राणविज्ञानं न परिगृह्णाति । जिह्वाविज्ञानं न परिगृह्णाति । कायविज्ञानं न परिगृह्णाति । मनोविज्ञानं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । चक्षुः संस्पर्शं न परिगृह्णाति । श्रोत्रसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । घ्राणसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । जिह्वासंस्पर्शं न परिगृह्णाति । कायसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । मनःसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । चक्षुःसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । श्रोत्रसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । घ्राणसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । जिह्वासंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । कायसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । मनःसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । पृथिवीधातुं न परिगृह्णाति । अग्निधातुं न परिगृह्णाति । तेजोधातुं न परिगृह्णाति । वायुधातुं न परिगृह्णाति । आकाशधातुं न परि-

गृह्णाति । विज्ञानधातुं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीतता-
मुपादाय । अविद्यां न परिगृह्णाति । संस्कारा न परिगृह्णाति ।
विज्ञानं न परिगृह्णाति । नामरूपं न परिगृह्णाति । षडायतनं न
परिगृह्णाति । स्पर्शं न परिगृह्णाति । दृष्णां न परिगृह्णाति ।
उपादानं न परिगृह्णाति । भवं न परिगृह्णाति । जातिं न परि-
गृह्णाति । जराभरणं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा न परिगृहीतता-
मुपादाय ।

दानपारमितां न परिगृह्णाति । शीलपारमितां न परि-
गृह्णाति । वीर्य्यपारमितां न परिगृह्णाति । ध्यानपारमितां न
परिगृह्णाति । प्रज्ञापारमितां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृ-
हीततामुपादाय ।

अध्यात्मशून्यतां न परिगृह्णाति । वहिर्द्वारशून्यतां न परि-
गृह्णाति । अध्यात्म वहिर्द्वारशून्यतां न परिगृह्णाति । शून्यताशून्यतां
न परिगृह्णाति । महाशून्यतां न परिगृह्णाति । परमार्थं शून्यतां न
परिगृह्णाति । संस्कृतशून्यतां न परिगृह्णाति । असंस्कृतशून्यतां न
परिगृह्णाति । अत्यन्तशून्यतां न परिगृह्णाति । अनवरागशून्यतां न
परिगृह्णाति । अनवकारशून्यतां न परिगृह्णाति । प्रकृति शून्यतां
न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्माशून्यतां न परिगृह्णाति । स्वलक्षणशून्यतां
न परिगृह्णाति । असुपलम्भशून्यतां न परिगृह्णाति । अभावशून्यतां
न परिगृह्णाति । स्वभावशून्यतां न परिगृह्णाति । अभावस्वभाव
शून्यतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीततामुपादाय । स्यत्यु-
पस्थानानि न परिगृह्णाति । सम्यक् प्रज्ञाणानि न परिगृह्णाति ।

द्विपादान् न परिगृह्णाति । इन्द्रियाणि न परिगृह्णाति ।
 बलानि न परिगृह्णाति । बोध्यज्ञानि न परिगृह्णाति । आर्याष्टा-
 ङ्गमागं न परिगृह्णाति । ध्यानानि न परिगृह्णाति । अप्रमाणानि
 न परिगृह्णाति । आरूढ्यसमापत्तिर्न परिगृह्णाति । अष्टौ विमो-
 चान् न परिगृह्णाति । नवानुपूर्वविहार समापत्तिर्न परिगृ-
 ह्णाति । शून्यतानिमित्ता प्रणिहित विमोचमुखानि न परिगृ-
 ह्णाति । अभिज्ञा न परिगृह्णाति । समाधीन् न परिगृ-
 ह्णाति । धारणीमुखानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीत-
 तामुपादाय ।

दशतथागतत्रलानि न परिगृह्णाति । चत्वारि वैशारद्यानि न
 परिगृह्णाति । चतस्रः प्रतिसम्बिदो न परिगृह्णाति । महाकरुणां
 न परिगृह्णाति । अष्टादशावेणिकान् बुद्धधर्मा न परिगृह्णाति ।
 सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । श्रोतत्रापत्तिफलं न परिगृ-
 ह्णाति । सकृदागामिफलं न परिगृह्णाति । अनागामिफलं न
 परिगृह्णाति । अर्हत्त्वं न परिगृह्णाति । प्रत्येकबोधिं न परिगृ-
 ह्णाति । मार्गाकारज्ञतां न परिगृह्णाति । सर्वाकारज्ञतां न
 परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । तथतां न
 परिगृह्णाति । अवितथतां न परिगृह्णाति । अनन्यतथतां न परि-
 गृह्णाति । धर्मतां न परिगृह्णाति । धर्मस्थितितां न परिगृह्णाति ।
 धर्मनियामतां न परिगृह्णाति । भूतकोटिं न परिगृह्णाति । सर्व-
 धर्मा परिगृहीततामुपादाय ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां

चरतैवं व्युपपरीक्षितव्यं । कतमैषा प्रज्ञापारमिता । कस्यैषा प्रज्ञापारमिता । किमेता प्रज्ञापारमिता । केनैषा प्रज्ञापारमिता इति । स चेत् पुनर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नेवमुपनिश्चाति । तत् किं यो धर्म्मो न संविद्यतेनोपलभ्यते सा प्रज्ञापारमितेति स चरति प्रज्ञापारमितायां ।

अथ खल्वायुष्मन् शरदतीपुत्र आयुष्मन्तं सुभृतिमेतदवोचत् । कतमै आयुष्मन् सुभृते धर्म्मानं संविद्यतेनोपलभ्यते । सुभृतिराह । प्रज्ञापारमितायुष्मन्शरदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । ध्यानपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । वीर्यपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । ज्ञान्तिपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । शीलपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । दानपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । अथात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्म वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्त शून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म्म शून्यतामुपादाय । खल्लक्षण शून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । खभावशून्यतामुपादाय । अभावखभावशून्यतामुपादाय । रूपमायुष्मन्शरदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । संज्ञा न संविद्यते नोपलभ्यते । संस्कारा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । विज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामु-

पादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृत शून्यतामुपादाय ।
अत्यन्त शून्यतामुपादाय । अनवराग शून्यतामुपादाय । अनव-
कार शून्यतामुपादाय । प्रकृति शून्यतामुपादाय । अनुपलम्ब
शून्यतामुपादाय । अभाव शून्यतामुपादाय । स्वभाव शून्यतामु-
पादाय । अभावस्वभाव शून्यतामुपादाय ।

चक्षुरायुष्मच्छारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । ओचं न
संविद्यते नोपलभ्यते । प्राणं न संविद्यते नोपलभ्यते । जिह्वा न
संविद्यते नोपलभ्यते । कायो न संविद्यते नोपलभ्यते । मनो न
संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्म शून्यतामुपादाय । वहिर्द्धा शून्य-
तामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्धा शून्यतामुपादाय । शून्यता शून्य-
तामुपादाय । महा शून्यतामुपादाय । परमार्थ शून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामु-
पादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्य-
तामुपादाय । अनुपलम्बशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

रूपमायुष्मच्छारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । शब्दो न
संविद्यते नोपलभ्यते । गन्धो न संविद्यते नोपलभ्यते । रसो न
संविद्यते नोपलभ्यते । स्पर्शा न संविद्यते नोपलभ्यते । धर्मा न
संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यता
मुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपा-
दाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृत-

शून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चक्षुर्विज्ञानमायुष्कारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । श्रोत्रविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । घ्राणविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । जिह्वाविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । कायविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । मनोविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चक्षुःसंस्पर्श आयुष्कारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । श्रोत्रसंस्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । घ्राणसंस्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । जिह्वासंस्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । कायसंस्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । मनः संस्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्म-

वह्निर्द्वांशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यता-
मुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय ।
असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशू-
न्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय ।
अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्य-
तामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनायुञ्जकारदतीपुत्र न संविद्यते नोपल-
भ्यते । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । घ्राणसंस्पर्-
शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना न
संविद्यते नोपलभ्यते । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते ।
मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्य-
तामुपादाय । वह्निर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतामु-
पादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्य-
तामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपा-
दाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभाव-
स्वभावशून्यतामुपादाय ।

पृथिवीधातुरायुञ्जकारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । अ-
ध्यात् न संविद्यते नोपलभ्यते । तेजोधातुर्न संविद्यते नोपलभ्यते ।

वायुधातुर्न संविद्यते नोपलभ्यते । आकाशधातुर्न संविद्यते नोप-
लभ्यते । विज्ञानधातुर्न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामु-
पादाय । वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतामुपा-
दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशू-
न्यतामुपादाय । स्वस्वस्वशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपा-
दाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अ-
भावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अविद्यायुग्मस्कारइतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । संस्कारा
न संविद्यते नोपलभ्यते । विज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । षड्-
तमं न संविद्यते नोपलभ्यते । स्थितिं न संविद्यते नोपलभ्यते ।
वेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । तृष्णा न संविद्यते नोपलभ्यते ।
उपादानं न संविद्यते नोपलभ्यते । भवो न संविद्यते नोपलभ्यते ।
जातिर्न संविद्यते नोपलभ्यते । जरामरणं न संविद्यते नोप-
लभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।
अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महा-
शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामु-
पादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय ।
अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्य-
तामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वस्वस्वशून्यतामुपादाय ।

अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

दानपारमितायुञ्जहारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । शीलपारमितायुञ्जहारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । ज्ञान्तिपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । वीर्यपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । ध्यानपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । प्रज्ञापारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

सृष्ट्युपस्थानान्यायुञ्जहारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यन्ते । सम्यक्प्रहाणानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अर्द्धिपादा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । इन्द्रियाणि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । वस्त्रानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । बोध्यङ्गानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । आर्याष्टाङ्गमार्गो न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।

अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

आर्यसत्यान्यायुञ्जकारद्वतीपुत्र न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । ध्यानानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अप्रमाणानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । आरूप्यसमापत्तयो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अष्टौ-विमोक्षा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अभिज्ञा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । समाधयो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । धारणीमुखानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

दशतथागतबलान्यायुञ्जकारद्वतीपुत्र न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । चत्वारिवैशारद्यानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । चतस्रः

प्रतिबन्दिदो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । महाकहणा न संविद्यते नोपलभ्यते । अष्टादशावेषिकबुद्धधर्मा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

श्रोत आपत्तिफलं न संविद्यते नोपलभ्यते । सकृदागामिफलं न संविद्यते नोपलभ्यते । अनागामिफलं न संविद्यते नोपलभ्यते । अर्हत्त्वं न संविद्यते नोपलभ्यते । प्रत्येकबोधिर्न संविद्यते नोपलभ्यते । मार्गाकारज्ञता न संविद्यते नोपलभ्यते । सर्वाकारज्ञता न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

तथता आयुश्चकारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । अवि-
 तथता न संविद्यते नोपलभ्यते । अनन्यतथता न संविद्यते नोपल-
 भ्यते । धर्मता न संविद्यते नोपलभ्यते । धर्मधातुर्न संविद्यते नोप-
 लभ्यते । धर्मस्थितिता न संविद्यते नोपलभ्यते । धर्मनियामता न
 संविद्यते नोपलभ्यते । भूतकोटिर्न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्म-
 शून्यतामुपादाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्य-
 तामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय ।
 परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
 मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
 अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्य-
 तामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादा-
 य । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभाव-
 स्वभावशून्यतामुपादाय ।

ओत आप्त्योप्यायुश्चकारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते ।
 सकृदागामिनो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अनागामिनो न संवि-
 द्यन्त नोपलभ्यन्ते । अर्हन्तो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । प्रत्येकबुद्धो
 न संविद्यते नोपलभ्यते । बोधिसत्त्वोपि न संविद्यते नोपलभ्यते ।
 बुद्धोप्यायुश्चकारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्य-
 तामुपादाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामु-
 पादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
 मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामु-
 पादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।

प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अध्यात्मशून्यताप्यायुष्मच्छारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । वहिर्द्वाशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । वहिर्द्वाशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतानुपलब्धितामुपादाय । शून्यताशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । शून्यताशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । महाशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । महाशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । परमार्थशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । परमार्थशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । संस्कृतशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यतानुपलब्धितामुपादाय । असंस्कृतशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । असंस्कृतशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अत्यन्तशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अनवरागशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अनवरागशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अनवकारशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अनवकारशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रकृतिशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । खलक्षणशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । खलक्षणशून्यतानुपलब्धितामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अनुपलम्भशू-

न्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अभावशून्यतापि न संविद्यते नोपल-
भ्यते । अभावशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । स्वभावशून्यतापि न
संविद्यते नोपलभ्यते । स्वभावशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अभा-
वस्वभावशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यता
ऽनुपलब्धितामुपादाय ।

सचेत्युनः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्नेवमुपपरीक्षति । एवमुपनिध्याति । एवञ्चोपपरीक्षमाणेष्वेवमुप-
निध्यायतश्चित्तं पावस्वीयते न संलौयते नोत्तस्थति न संत्रासना-
पद्यते ।

अविरहितो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां वेदि-
तव्यः । आह । केन कारणेन सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽविरहितः
प्रज्ञापारमितया वेदितव्यः । सुभूतिराह । रूपमाद्युभयञ्छारदतीपुत्र
विरहितं रूपस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । वेदनाविरहिता वेदनास्वभावेन तां*
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
संज्ञाविरहिता संज्ञास्वभावेन तां बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । संस्काराविरहिताः संस्कारस्व-
भावेन तान् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । विज्ञानं विरहितं विज्ञानस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् तथाभूतं प्रजानाति ।

* अत्र तच्छब्दस्य विशेष्यलिङ्गभागित्वं दृश्यते पश्चात् सर्वत्रनपुंसकलि-
ङ्गभागिता ।

चक्षुरायुष्मङ्कारदतीपुत्र विरहितं चक्षुः स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । श्रोत्रं
विरहितं श्रोत्रस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । घ्राणं विरहितं घ्राणस्वभावेन तद्बो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
जिह्माविरहिता जिह्मास्वभावेन तां बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । कायोविरहितः कायस्वभा-
वेन तं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां यथाभूतं प्रजानाति ।
मनोविरहितं मनः स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

रूपमायुष्मङ्कारदतीपुत्र विरहितं रूपस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्थां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । शब्दो-
विरहितः शब्दस्वभावेन तं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्थां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । गन्धोविरहितः गन्धस्वभावेन तं
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्थां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
रसोविरहिता रसस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्थां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । स्पर्शोविरहितः स्पर्शस्वभावेन तद्बो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्थां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
धर्मोविरहिताः धर्मस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमिता-
यां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

चक्षुर्विज्ञानमायुष्मङ्कारदतीपुत्र विरहितं चक्षुर्विज्ञान स्वभा-
वेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्थां चरन् यथाभूतं प्रजा-

नाति । श्रोत्रविज्ञानं विरहितं श्रोत्रविज्ञानस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । घ्राणविज्ञानं विरहितं घ्राणविज्ञानस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । जिह्वाविज्ञानं विरहितं जिह्वाविज्ञानस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । कार्याविज्ञानं विरहितं कायविज्ञानस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । मनोविज्ञानं विरहितं मनोविज्ञानस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

चक्षुःसंस्पर्शं आयुष्मच्छारद्ववतीपुत्र विरहितश्चक्षुः संस्पर्शस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । श्रोत्रसंस्पर्शोविरहितः श्रोत्रसंस्पर्शस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । घ्राणसंस्पर्शोविरहितो घ्राणसंस्पर्शस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । जिह्वासंस्पर्शोविरहितो जिह्वासंस्पर्शस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । कायसंस्पर्शोविरहितः कायसंस्पर्शस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । मनः संस्पर्शोविरहितो मनः संस्पर्शस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं

प्रजानाति । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना
 स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
 प्रजानाति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवे-
 दनास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 यथाभूतं प्रजानाति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता जिह्वासं-
 स्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् यथाभूतं प्रजानाति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता काय-
 संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् यथाभूतं प्रजानाति । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना विरहिता
 मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

पृथिवीधातुरायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहितः पृथिवीधातुस्वभा-
 वेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-
 नाति । अग्नात्तुर्विरहितोऽग्नात्तुस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । तेजोधातुर्विरहि-
 तस्तेजोधातुस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 यथाभूतं प्रजानाति । वायुधातुर्विरहितो वायुधातुस्वभावेन तद्बो-
 धिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
 आकाशधातुर्विरहित आकाशधातुस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । विज्ञानधातुर्विर-
 हितो विज्ञानधातुस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमिता-
 यां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

अविद्या आयुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहिताऽविद्यास्वभावेन तद्दो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
संस्काराविरहिताः संस्कारस्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापा-
रमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । विज्ञानं विरहितं विज्ञान-
स्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । नामरूपं विरहितं नाम रूपस्वभावेन तद्दोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । षडायतनं
विरहितं षडायतनस्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । दृष्ट्याविरहिता दृष्ट्यास्वभावेन तद्दोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
उपादानं विरहितमुपादानस्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । भवोविरहितो भवस्वभा-
वेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-
नाति । जातिर्विरहिता जातिस्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । जराभरणं विरहितं
जराभरणस्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति ।

दानपारमितायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहिता दानपारमितास्वभावेन
तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
शौलपारमिता विरहिता शौलपारमितास्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोम-
हासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । ज्ञान्ति-
पारमिताविरहिता ज्ञान्तिपारमितास्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः

प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । वीर्यपारमिता
विरहिता वीर्यपारमितास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापा-
रमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । ध्यानपारमिता विरहिता
ध्यानपारमितास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । प्रज्ञापारमिता विरहिता प्रज्ञापर-
मितास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति ।

अध्यात्मशून्यतायुष्मत्कारद्वतौपुत्र विरहिताऽध्यात्मशून्यतास्वभा-
वेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । वहिर्द्विशून्यताविरहिता वहिर्द्विशून्यतास्वभावेन तद्बो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
अध्यात्मवहिर्द्विशून्यताविरहिता अध्यात्मवहिर्द्विशून्यतास्वभावेन
तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
शून्यताशून्यताविरहिता शून्यताशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । महाशून्यता-
विरहिता महाशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । परमार्थशून्यताविरहिता
परमार्थशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । संस्कृतशून्यताविरहिता संस्कृतशून्यता-
स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । असंस्कृतशून्यताविरहिताऽसंस्कृतशून्यतास्वभावेन तद्बो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

अत्यन्तशून्यताविरहिता अत्यन्तशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अनवरागशून्यताविरहिता अनवरागशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अनवकारशून्यताविरहिता अनवकारशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । प्रकृतिशून्यताविरहिता प्रकृतिशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । सर्वधर्मशून्यताविरहिता सर्वधर्मशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । खलक्षणशून्यताविरहिता खलक्षणशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अनुपलम्भशून्यताविरहिताऽनुपलम्भशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अभावशून्यताविरहिताऽभावशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । स्वभावशून्यताविरहितास्वभावशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अभावस्वभावशून्यताविरहिताऽभावस्वभावशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

चत्वारिंशत्पुण्यानान्यायुष्मञ्कारद्वतीषु च विरहितानि स्मृत्युपस्थान स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि विरहितानि सम्यक्-

प्रज्ञाणस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । चत्वार ऋद्धिपादाविरहितः ऋद्धिपाद-
स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । पञ्चेन्द्रियाणिविरहितानि इन्द्रियस्वभावेन तद्बोधिस-
त्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । पञ्च-
बलानि विरहितानि बलस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापा-
रमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । सप्तबोध्यङ्गानि विरहितानि
बोध्यङ्गस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति । आर्य्याष्टाङ्गमार्गोविरहितः आर्य्याष्टाङ्गमार्ग-
स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । चत्वार्य्यसत्यान्यायुष्मच्छारदत्तोपुत्र विरहितान्यार्य्य-
सत्यस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथा-
भूतं प्रजानाति । चत्वारिध्यानानि विरहितानि ध्यानस्वभावेन
तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
चत्वार्य्यप्रमाणानि विरहितान्यप्रमाणस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । चतस्र आरूप्यसमा-
पत्तयोविरहिता आरूप्यसमापत्तिस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अष्टौविमोचा-
विरहिता विमोचस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । नवानुपूर्वविहारसमापत्तयोविरहिता
अनुपूर्वविहारसमापत्तिस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-

विमोक्षमुखानि विरहितानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्ष-
मुखस्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथा-
भूतं प्रजानाति । अभिज्ञाविरहिता अभिज्ञास्वभावेन तद्दोधि-
मत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
समाधयोविरहिताः समाधिस्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । धारणीमुखानि विर-
हितानि धारणीमुखस्वभावेन तद्दोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

दशतथागतबलान्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहितानि दशतथाग-
तबलस्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति । चत्वारि वैशारद्यानि विरहितानि वैशारद्य-
स्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । चतस्रः प्रतिमम्बदोविरहिताः प्रतिमम्बित्त्वभावेन तद्दो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
महामैत्रौविरहिता महामैत्रौस्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । महाकरुणाविरहिता
महाकरुणास्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्माविरहिता आवेणिक
बुद्धधर्मस्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति ।

श्रोत आपत्तिफलमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहितं श्रोत आप-
त्तिफलस्वभावेन तद्दोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्

यथाभूतं प्रजानाति । मरुदागामिफलं विरहितं मरुदागामिफल-
 स्त्रभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
 प्रजानाति । अनागामिफलं विरहितमनागामिफलस्त्रभावेन तद्बो-
 धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
 अर्हत्त्वं विरहितमर्हत्त्वस्त्रभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । प्रत्येकबोधिर्विरहिता प्रत्येक-
 बोधिस्त्रभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 यथाभूतं प्रजानाति । मार्गाकारज्ञताविरहिता मार्गाकारज्ञता-
 स्त्रभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
 प्रजानाति । सर्वाकारज्ञताविरहिता सर्वाकारज्ञतास्त्रभावेन तद्बो-
 धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

तथता आयुश्चकारदतौपुत्र विरहिता तथतास्त्रभावेन तद्बो-
 धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
 अवितथताविरहिता अवितथतास्त्रभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अनन्यतथताविर-
 हिता अनन्यतथतास्त्रभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् यथाभूतं प्रजानाति । धर्मताविरहिता धर्मतास्त्रभावेन
 तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-
 नाति । धर्मधातुर्विरहितो धर्मधातुस्त्रभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । धर्मनियामता विर-
 हिता धर्मनियामतास्त्रभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । भूतकोटिर्विरहिता भूतकोटि

स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

अनेनाद्युपगच्छारवतीपुत्र कारणेनाविरहितो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायावेदितव्यः । आह । कथं पुनरायुषान् सुभूते रूपस्य स्वभावः । कथं वेदनायाः स्वभावः । कथं संज्ञायाः स्वभावः । कथं संस्कारायां स्वभावः । कथं विज्ञानस्य स्वभावः । कथं चक्षुषः स्वभावः । कथं श्रोत्रस्य स्वभावः । कथं घ्राणस्य स्वभावः । कथं जिह्वायाः स्वभावः । कथं कायस्य स्वभावः । कथं मनसः स्वभावः । कथं रूपस्य स्वभावः । कथं शब्दस्य स्वभावः । कथं गन्धस्य स्वभावः । कथं रसस्य स्वभावः । कथं स्पर्शस्य स्वभावः । कथं धर्माणां स्वभावः । कथं चक्षुर्विज्ञानस्य स्वभावः । कथं श्रोत्रविज्ञानस्य स्वभावः । कथं घ्राणविज्ञानस्य स्वभावः । कथं जिह्वाविज्ञानस्य स्वभावः । कथं कायविज्ञानस्य स्वभावः । कथं मनोविज्ञानस्य स्वभावः । कथं चक्षुः संस्पर्शस्य स्वभावः । कथं श्रोत्रसंस्पर्शस्य स्वभावः । कथं घ्राणसंस्पर्शस्य स्वभावः । कथं जिह्वासंस्पर्शस्य स्वभावः । कथं कायसंस्पर्शस्य स्वभावः । कथं मनः संस्पर्शस्य स्वभावः । कथं चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । कथं श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । कथं घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । कथं जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । कथं कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । कथं मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः ।

कथं पृथिवीधातोः स्वभावः । कथमग्नातोः स्वभावः । कथं तेजोधातोः स्वभावः । कथं वायुधातोः स्वभावः । कथमाकाशधातोः

स्वभावः । कथं विज्ञानधातोः स्वभावः । कथमविद्यायाः स्वभावः ।
 कथं संस्काराणां स्वभावः । कथं विज्ञानस्य स्वभावः । कथं नाम-
 रूपस्य स्वभावः । कथं षडायतनस्य स्वभावः । कथं स्पर्शस्य स्वभा-
 वः । कथं वेदनायाः स्वभावः । कथं दृष्ट्यायाः स्वभावः । कथमु-
 पादानस्य स्वभावः । कथं भवस्य स्वभावः । कथं जातेः स्वभावः ।
 कथं जरामरणस्य स्वभावः ।

कथं दानपारमितायाः स्वभावः । कथं शीलपारमितायाः
 स्वभावः । कथं चान्तिपारमितायाः स्वभावः । कथं वीर्यपारमि-
 तायाः स्वभावः । कथं ध्यानपारमितायाः स्वभावः । कथं प्रज्ञापार-
 मितायाः स्वभावः ।

कथमध्यात्मशून्यतायाः स्वभावः । कथं वहिर्द्धाशून्यतायाः
 स्वभावः । कथमध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतायाः स्वभावः । कथं शून्यता-
 शून्यतायाः स्वभावः । कथं महाशून्यतायाः स्वभावः । कथं पर-
 मार्थशून्यतायाः स्वभावः । कथं संस्कृतशून्यतायाः स्वभावः । कथम-
 संस्कृतशून्यतायाः स्वभावः । कथमत्यन्तशून्यतायाः स्वभावः । कथ-
 मनवरागशून्यतायाः स्वभावः । कथमनवकारशून्यतायाः स्वभावः ।
 कथं प्रकृतिशून्यतायाः स्वभावः । कथं सर्वधर्मशून्यतायाः स्वभावः ।
 कथं खलचणशून्यतायाः स्वभावः । कथमनुपलम्भशून्यतायाः स्वभा-
 वः । कथमभावशून्यतायाः स्वभावः । कथं स्वभावशून्यतायाः
 स्वभावः । कथमभावस्वभाव शून्यतायाः स्वभावः । कथं कृत्युप-
 स्थानानां स्वभावः । कथं सम्यक्प्रहाणानां स्वभावः । कथमृद्धिपा-
 दानां स्वभावः । कथमिन्द्रियाणां स्वभावः । कथं बलानां स्वभावः ।

कथं बोध्यङ्गानां स्वभावः । कथमार्थ्याष्टाङ्गमार्गस्य स्वभावः । कथ-
 मार्यसत्यानां स्वभावः । कथं ध्यानानां स्वभावः । कथमप्रमाणानां
 स्वभावः । कथमाख्यसमापत्तीनां स्वभावः । कथं विमोक्षाणां
 स्वभावः । कथं नवानुपूर्वविहारसमापत्तीनां स्वभावः । कथं
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां स्वभावः । कथमभिज्ञानां
 स्वभावः । कथं समाधीनां स्वभावः । कथं धारणीमुखानां स्वभावः ।
 कथं दशतथागतबलानां स्वभावः । कथं वैशारद्यानां स्वभावः । कथं
 प्रतिस्मिदां स्वभावः । कथं महामैत्र्याः स्वभावः । कथं महाकर्-
 णायाः स्वभावः । कथमावेणिकबुद्धधर्माणां स्वभावः । कथं श्रौत
 आपत्तिफलस्य स्वभावः । कथं सहदागामिफलस्य स्वभावः ।
 कथमनागामिफलस्य स्वभावः । कथमर्हत्त्वस्य स्वभावः । कथं
 प्रत्येकबोधेः स्वभावः । कथं मार्गाकारजतायाः स्वभावः । कथं
 सर्वाकारजतायाः स्वभावः । कथं तथतायाः स्वभावः । कथमवि-
 तथतायाः स्वभावः । कथमनन्ततथतायाः स्वभावः । कथं धर्मतायाः
 स्वभावः । कथं धर्मधातोः स्वभावः । कथं धर्मस्थितितायाः स्वभावः ।
 कथं धर्मनियामतायाः स्वभावः । कथं भूतकोटेः स्वभावः ।

सुभूतिराह । अभाव आयुष्कारद्वतीपुत्र रूपस्य स्वभावः ।
 अभावोवेदनायाः स्वभावः । अभावः संज्ञायाः स्वभावः । अभावः
 संस्काराणां स्वभावः । अभावोविज्ञानस्य स्वभावः । अभावश्चक्षुषः
 स्वभावः । अभावः श्रोत्रस्य स्वभावः । अभावो घ्राणस्य स्वभावः ।
 अभावोजिह्वायाः स्वभावः । अभावः कायस्य स्वभावः । अभावो-
 ऽनसः स्वभावः । अभावोरूपस्य स्वभावः । अभावः शब्दस्य स्वभावः ।

अभावोगन्धस्य स्वभावः । अभावोरसस्य स्वभावः । अभावः स्पर्शस्य
 स्वभावः । अभावोधर्माणां स्वभावः । अभावश्चक्षुर्विज्ञानस्य स्वभावः ।
 प्रभावः ओत्रविज्ञानस्य स्वभावः । अभावोघ्राणविज्ञानस्य स्वभावः ।
 प्रभावोजिह्वाविज्ञानस्य स्वभावः । अभावः कायविज्ञानस्य स्वभावः ।
 प्रभावोमनोविज्ञानस्य स्वभावः । अभावश्चक्षुः संस्पर्शस्य स्वभावः ।
 प्रभावः ओत्रसंस्पर्शस्य स्वभावः । अभावोघ्राणसंस्पर्शस्य स्वभावः ।
 प्रभावोजिह्वासंस्पर्शस्य स्वभावः । अभावः कायसंस्पर्शस्य स्वभावः ।
 प्रभावोमनःसंस्पर्शस्य स्वभावः । अभावश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः
 स्वभावः । अभावः ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावो-
 णसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावोजिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेद-
 नायाः स्वभावः । अभावः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः ।
 प्रभावोमनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावः पृथिवीधातोः
 स्वभावः । अभावोऽग्नातोः स्वभावः । अभावस्तेजोधातोः स्वभावः ।
 प्रभावोवायुधातोः स्वभावः । अभाव आकाशधातोः स्वभावः ।
 प्रभावोविज्ञानधातोः स्वभावः । अभावोऽविद्यायाः स्वभावः । अभावः
 स्काराणां स्वभावः । अभावोविज्ञानस्य स्वभावः । अभावोनामरू-
 पस्य स्वभावः । अभावः षडायतनस्य स्वभावः । अभावः स्पर्शस्य
 स्वभावः । अभावोवेदनायाः स्वभावः । अभावस्तृष्णायाः स्वभावः ।
 अभाव उपादानस्य स्वभावः । अभावोभवस्य स्वभावः । अभावोजातेः
 स्वभावः । अभावोजरामरणस्य स्वभावः ।

अभावोदानपारमितायाः स्वभावः । अभावः शीलपारमितायाः
 स्वभावः । अभावः चान्तिपारमितायाः स्वभावः । अभावोवैर्यपार-

मितायाः स्वभावः । अभावोऽध्यानपारमितायाः स्वभावः । अभावः
प्रज्ञापारमितायाः स्वभावः ।

अभावोऽध्यात्मशून्यतायाः स्वभावः । अभावोऽवहिर्द्वाशून्यतायाः
स्वभावः । अभावोऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतायाः स्वभावः । अभावः शून्य-
तायाः स्वभावः । अभावोऽमहाशून्यतायाः स्वभावः । अभावः परमार्थ-
शून्यतायाः स्वभावः । अभावः संकृतशून्यतायाः स्वभावः । अभावो-
ऽसंकृतशून्यतायाः स्वभावः । अभावोऽत्यन्तशून्यतायाः स्वभावः ।
अभावोऽनवरागशून्यतायाः स्वभावः । अभावोऽनवकारशून्यतायाः
स्वभावः । अभावः प्रकृतिशून्यतायाः स्वभावः । अभावः सर्वधर्म-
शून्यतायाः स्वभावः । अभावः स्वलक्षणशून्यतायाः स्वभावः । अभा-
वोऽनुपलम्भशून्यतायाः स्वभावः । अभावोऽभावशून्यतायाः स्वभावः ।
अभावः स्वभावशून्यतायाः स्वभावः । अभावोऽभावस्वभावशून्यतायाः
स्वभावः ।

अभावः सत्युपस्थानानां स्वभावः । अभावः सम्यक्प्रहाणानां
स्वभावः । अभावः च्छिपादानां स्वभावः । अभावः इन्द्रियाणां
स्वभावः । अभावोऽबलानां स्वभावः । अभावोऽवोध्जानां स्वभावः ।
अभावः आर्याष्टाङ्गमार्गस्य स्वभावः । अभावः आर्यसत्यानां
स्वभावः । अभावोऽध्यानानां स्वभावः । अभावोऽप्रमाणानां स्वभावः ।
अभावः आरूप्यसमापत्तीनां स्वभावः । अभावोऽविमोक्षाणां स्वभावः ।
अभावोऽनुपूर्वविहारसमापत्तीनां स्वभावः । अभावः शून्यतानि-
मित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां स्वभावः । अभावोऽभिज्ञानां स्वभावः ।
अभावः समाधीनां स्वभावः । अभावोऽधारणीमुखानां स्वभावः ।

अभावस्तथागतबलानां स्वभावः । अभावोवैशारद्यानां स्वभावः ।
 अभावः प्रतिसम्बिदां स्वभावः । अभावोमहामैत्र्याः स्वभावः ।
 अभावोमहाकरुणायाः स्वभावः । अभावोऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माणां
 स्वभावः । अभावः श्रोत आपत्तिफलस्य स्वभावः । अभावः सङ्गदा-
 गामिफलस्य स्वभावः । अभावोऽनागामिफलस्य स्वभावः । अभावो-
 ऽर्हत्वस्य स्वभावः । अभावः प्रत्येकबोधेः स्वभावः ।

अभावोमार्गाकारज्ञतायाः स्वभावः । अभावः सर्वाकारज्ञतायाः
 स्वभावः । अभावस्तथतायाः स्वभावः । अभावोऽवितथतायाः स्वभावः ।
 अभावोऽनन्यतथतायाः स्वभावः । अभावोधर्मतायाः स्वभावः । अभा-
 वोधर्मधातोः स्वभावः । अभावोधर्मस्थितितायाः स्वभावः । अभा-
 वोधर्मनियामतायाः स्वभावः । अभावोभूतकोटेः स्वभावः ।

अनेनायुष्कारद्वतौपुत्र पर्यायेणैव वेदितव्यः । यथारूपं
 विरहितं रूपस्वभावेन । वेदनाविरहिता वेदनास्वभावेन । संज्ञा-
 विरहिता संज्ञास्वभावेन । संस्काराविरहिताः संस्कारस्वभावेन ।
 विज्ञानं विरहितं विज्ञानस्वभावेन । चतुर्विंशतिं चतुःस्वभावेन ।
 श्रोत्रं विरहितं श्रोत्रस्वभावेन । घ्राणं विरहितं घ्राणस्वभावेन ।
 जिह्वाविरहितं जिह्वास्वभावेन । कायोविरहितः कायस्वभावेन ।
 मनोविरहितः मनःस्वभावेन । रूपं विरहितं रूपस्वभावेन । शब्दो-
 विरहितः शब्दस्वभावेन । गन्धोविरहितो गन्धस्वभावेन । रसोवि-
 रहितो रसस्वभावेन । स्पर्शोविरहितः स्पर्शस्वभावेन । धर्माविर-
 हिताः धर्मस्वभावेन । चतुर्विंशतिं विरहितं चतुर्विंशतिस्वभावेन ।
 श्रोत्रविज्ञानं विरहितं श्रोत्रविज्ञानस्वभावेन । घ्राणविज्ञानं विर-

हितं प्राणविज्ञानस्वभावेन । जिह्वाविज्ञानं विरहितं जिह्वाविज्ञान-
 स्वभावेन । कायविज्ञानं विरहितं कायविज्ञानस्वभावेन । मनो-
 विज्ञानं विरहितं मनोविज्ञानस्वभावेन । चक्षुःसंस्पर्शोविरहितश्चक्षुः
 संस्पर्शस्वभावेन । श्रोत्रसंस्पर्शोविरहितः श्रोत्रसंस्पर्शस्वभावेन । घ्राण-
 संस्पर्शोविरहितो घ्राणसंस्पर्शस्वभावेन । जिह्वासंस्पर्शोविरहितो
 जिह्वासंस्पर्शस्वभावेन । कायसंस्पर्शोविरहितः कायसंस्पर्शस्वभावेन ।
 मनः संस्पर्शोविरहितो मनः संस्पर्शस्वभावेन । चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवे-
 दनाविरहिता चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनाविरहिता श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनाविरहिता घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनाविरहिता जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । कायसंस्पर्शप्रत्यय
 वेदनाविरहिता कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । मनः संस्पर्शप्रत्यय
 वेदनाविरहिता मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । पृथिवीधातुर्वि-
 रहितः पृथिवीधातुस्वभावेन । अग्नाधातुर्विरहितोऽग्नाधातुस्वभावेन ।
 तेजोधातुर्विरहितस्तेजोधातुस्वभावेन । वायुधातुर्विरहितो वायु-
 धातुस्वभावेन । आकाशधातुर्विरहित आकाशधातुस्वभावेन । वि-
 ज्ञानधातुर्विरहितो विज्ञानधातुस्वभावेन । अविद्याविरहिताऽवि-
 द्यास्वभावेन । संस्काराविरहिताः संस्कारस्वभावेन । विज्ञानं विर-
 हितं विज्ञानस्वभावेन । नामरूपं विरहितं नामरूपस्वभावेन ।
 षडायतनं विरहितं षडायतनस्वभावेन । स्पर्शोविरहितःस्पर्शस्वभा-
 वेन । वेदनाविरहिता वेदनास्वभावेन । दृष्ट्याविरहिता दृष्ट्यास्व-
 भावेन । उपादानं विरहितमुपादानस्वभावेन । भवोविरहितो भवस्व-

भावेन । जातिर्विरहिता जातिस्वभावेन । जरामरणं विरहितं जरामरणस्वभावेन ।

दानपारमिताविरहिता दानपारमितास्वभावेन । शीलपारमिताविरहिता शीलपारमितास्वभावेन । चान्तिपारमिताविरहिता चान्तिपारमितास्वभावेन । वीर्यपारमिताविरहिता वीर्यपारमितास्वभावेन । ध्यानपारमिताविरहिता ध्यानपारमितास्वभावेन । प्रज्ञापारमिताविरहिता प्रज्ञापारमितास्वभावेन ।

अध्यात्मशून्यताविरहिता अध्यात्मशून्यतास्वभावेन । वहिर्द्धाशून्यताविरहिता वहिर्द्धाशून्यतास्वभावेन । अध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यताविरहिता अध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतास्वभावेन । शून्यताशून्यताविरहिता शून्यताशून्यतास्वभावेन । महाशून्यताविरहिता महाशून्यतास्वभावेन । परमार्थशून्यताविरहिता परमार्थशून्यतास्वभावेन । संस्कृतशून्यताविरहिता संस्कृतशून्यतास्वभावेन । असंस्कृतशून्यताविरहिता असंस्कृतशून्यतास्वभावेन । अत्यन्तशून्यताविरहिता अत्यन्तशून्यतास्वभावेन । अनवरागशून्यताविरहिता अनवरागशून्यतास्वभावेन । अनवकारशून्यताविरहिता अनवकारशून्यतास्वभावेन । प्रकृतिशून्यताविरहिता प्रकृतिशून्यतास्वभावेन । सर्वधर्मशून्यताविरहिता सर्वधर्मशून्यतास्वभावेन । खलक्षणशून्यताविरहिता खलक्षणशून्यतास्वभावेन । अनुपलम्भशून्यताविरहिता अनुपलम्भशून्यतास्वभावेन । अभावशून्यताविरहिता अभावशून्यतास्वभावेन । स्वभावशून्यताविरहिता स्वभावशून्यतास्वभावेन । अभावस्वभावशून्यताविरहिता अभावस्वभावशून्यतास्वभावेन ।

स्मृत्युपस्थानानि विरहितानि स्मृत्युपस्थानस्वभावेन । सम्यक्
 प्रहाणानि विरहितानि सम्यक्प्रहाणस्वभावेन । षड्विपादाविरहि-
 ताः षड्विपादस्वभावेन । इन्द्रियाणि विरहितानि इन्द्रियस्वभा-
 वेन । बलानि विरहितानि बलस्वभावेन । बोध्यङ्गानि विरहि-
 तानि बोध्यङ्गस्वभावेन । आर्याष्टाङ्गमार्गोविरहित आर्याष्टाङ्ग-
 मार्गस्वभावेन । आर्यसत्यानि विरहितान्यार्यसत्यस्वभावेन ।
 ध्यानानि विरहितानि ध्यानस्वभावेन । अप्रमाणानि विरहितान्य-
 प्रमाणस्वभावेन । आरूप्यसमापत्तयोविरहिता आरूप्यसमापत्ति-
 स्वभावेन । अष्टविमोक्षाविरहिता अष्टविमोक्षस्वभावेन । अनुपूर्व-
 विहारसमापत्तयो विरहिता अनुपूर्वविहारसमापत्तिस्वभावेन ।
 शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि विरहितानि शून्यता-
 मित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखस्वभावेन । समाधयोविरहिताः समाधि-
 स्वभावेन । धारणीमुखानि विरहितानि धारणीमुखस्वभावेन ।
 तथागतबलानि विरहितानि तथागतबलस्वभावेन । वैशारद्यानि
 विरहितानि वैशारद्यस्वभावेन । प्रतिभाम्बदोविरहिताः प्रतिभम्बित्
 स्वभावेन । महामैत्रीविरहिता महामैत्रीस्वभावेन । महाकरुणा-
 विरहिता महाकरुणास्वभावेन । आवेणिकबुद्धधर्माविरहिता
 आवेणिकबुद्धधर्मस्वभावेन । श्रोत आपत्तिफलं विरहितं श्रोत आप-
 त्तिफलस्वभावेन । सङ्गदागामिफलं विरहितं सङ्गदागामिफलस्वभा-
 वेन । अनागामिफलं विरहितमनागामि फलस्वभावेन । अर्हत्त्वं
 विरहितमर्हत्त्वस्वभावेन । प्रत्येकबोधिर्विरहिता प्रत्येकबोधिस्वभावेन ।
 मार्गाकारज्ञताविरहिता मार्गाकारज्ञतास्वभावेन । सर्व्याकारज्ञता-

विरहिता सर्वाकारज्ञतास्वभावेन । तथताविरहिता तथतास्वभावेन ।
 अवितथताविरहिता अवितथतास्वभावेन । अनन्यतथताविरहिता
 अनन्यतथतास्वभावेन । धर्मताविरहिता धर्मतास्वभावेन । धर्मधातु-
 र्विरहितो धर्मधातुस्वभावेन । धर्मस्थितिताविरहिता धर्मस्थिति-
 तास्वभावेन । धर्मनियामताविरहिता धर्मनियामतास्वभावेन ।
 भूतकोटिर्विरहिता भूतकोटिस्वभावेन ।

पुनरपरमायुष्मच्छारदतीपुत्र रूपं विरहितं रूपलक्षणेन । वेद-
 नाविरहिता वेदनालक्षणेन । संज्ञाविरहिता संज्ञालक्षणेन । संस्का-
 राविरहिताः संस्कारालक्षणेन । विज्ञानं विरहितं विज्ञानलक्षणेन ।
 चक्षुर्विरहितं चक्षुर्लक्षणेन । ओत्रं विरहितं ओत्रलक्षणेन । प्राणं
 विरहितं प्राणलक्षणेन । जिह्वाविरहिता जिह्वालक्षणेन । कायोवि-
 रहितः कायलक्षणेन । मनोविरहितं मनोलक्षणेन । रूपं विरहितं
 रूपलक्षणेन । शब्दोविरहितः शब्दलक्षणेन । गन्धोविरहितो गन्ध-
 लक्षणेन । रसोविरहितो रसलक्षणेन । स्पर्शोविरहितः स्पर्शलक्षणेन ।
 धर्मविरहिता धर्मलक्षणेन । चक्षुर्विज्ञानं विरहितं चक्षुर्विज्ञान-
 लक्षणेन । ओत्रविज्ञानं विरहितं ओत्रविज्ञानलक्षणेन । प्राणवि-
 ज्ञानं विरहितं प्राणविज्ञानलक्षणेन । जिह्वाविज्ञानं विरहितं
 जिह्वाविज्ञानलक्षणेन । कायविज्ञानं विरहितं कायविज्ञानलक्षणेन ।
 मनोविज्ञानं विरहितं मनोविज्ञानलक्षणेन । चक्षुःसंस्पर्शोविरहितश्चक्षुः
 संस्पर्शलक्षणेन । ओत्रसंस्पर्शोविरहितं ओत्रसंस्पर्शलक्षणेन । प्राणसं-
 स्पर्शोविरहितो प्राणसंस्पर्शलक्षणेन । जिह्वासंस्पर्शोविरहितो जिह्वा-
 संस्पर्शलक्षणेन । कायसंस्पर्शोविरहितः कायसंस्पर्शलक्षणेन । मनः-

संस्पर्शविरहितो मनःसंस्पर्शलक्षणेन । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहि-
ता चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता
घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता
मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन ।

पृथिवीधातुर्विरहितः पृथिवीधातुलक्षणेन । अग्नात्तुर्विरहितो-
ऽग्नात्तुलक्षणेन । तेजोधातुर्विरहितस्तेजोधातुलक्षणेन । वायुधातुर्वि-
रहितो वायुधातुलक्षणेन । आकाशधातुर्विरहित आकाशधातुलक्ष-
णेन । विज्ञानधातुर्विरहितो विज्ञानधातुलक्षणेन । अविद्याविरहिता
अविद्यालक्षणेन । संस्काराविरहिताः संस्कारलक्षणेन । विज्ञानं
विरहितं विज्ञानलक्षणेन । नामरूपं विरहितं नामरूपलक्षणेन ।
षडायतनं विरहितं षडायतनलक्षणेन । स्पर्शोविरहितः स्पर्शलक्षणेन ।
वेदनाविरहिता वेदनालक्षणेन । दृष्ट्याविरहिता दृष्ट्यालक्षणेन ।
उपादानं विरहितमुपादानलक्षणेन । भवोविरहितो भवलक्षणेन ।
जातिर्विरहिता जातिलक्षणेन । जरामरणं विरहितं जरामरणलक्षणेन ।

दानपारमिताविरहिता दानपारमितालक्षणेन । शीलपारमि-
ताविरहिता शीलपारमितालक्षणेन । चान्तिपारमिताविरहिता
चान्तिपारमितालक्षणेन । वीर्यपारमिताविरहिता वीर्यपारमिता-
लक्षणेन । ध्यानपारमिताविरहिता ध्यानपारमितालक्षणेन । प्रज्ञा-
मागा-मिता विरहिता प्रज्ञापारमितालक्षणेन ।

अध्यात्मशून्यताविरहिता अध्यात्मशून्यतालक्षणेन । वहिर्द्धाशून्यताविरहिता वहिर्द्धाशून्यतालक्षणेन । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यताविरहिता अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतालक्षणेन । शून्यताशून्यताविरहिता शून्यताशून्यतालक्षणेन । महाशून्यताविरहिता महाशून्यतालक्षणेन । परमार्थशून्यताविरहिता परमार्थशून्यतालक्षणेन । संस्कृतशून्यताविरहिता संस्कृतशून्यतालक्षणेन । असंस्कृतशून्यताविरहिता असंस्कृतशून्यतालक्षणेन । अत्यन्तशून्यताविरहिता अत्यन्तशून्यतालक्षणेन । अनवरागशून्यताविरहिता अनवरागशून्यतालक्षणेन । अनवकारशून्यताविरहिता अनवकारशून्यतालक्षणेन । प्रकृतिशून्यताविरहिता प्रकृतिशून्यतालक्षणेन । सर्वधर्मशून्यताविरहिता सर्वधर्मशून्यतालक्षणेन । स्वलक्षणशून्यताविरहिता स्वलक्षणशून्यतास्वभावेन । अनुपलम्भशून्यताविरहिता अनुपलम्भशून्यतालक्षणेन । अभावशून्यताविरहिता अभावशून्यतालक्षणेन । स्वभावशून्यताविरहिता स्वभावशून्यतालक्षणेन । अभावस्वभावशून्यताविरहिता अभावस्वभावशून्यतालक्षणेन ।

स्मृत्युपस्थानानि विरहितानि स्मृत्युपस्थानलक्षणेन । सम्यक्प्रहाणानि विरहितानि सम्यक्प्रहाणलक्षणेन । षड्विपादाविरहिता षड्विपादलक्षणेन । इन्द्रियाणि विरहितानि इन्द्रियलक्षणेन । बलानि विरहितानि बललक्षणेन । बोध्यङ्गानि विरहितानि बोध्यङ्गलक्षणेन । आर्याष्टाङ्गमार्गोविरहित आर्याष्टाङ्गमार्गलक्षणेन । आर्य्यसत्यानि विरहितान्यार्य्यसत्यलक्षणेन । ध्यानानि विरहितानि ध्यानलक्षणेन । अप्रमाणानि विरहितानि अप्रमाणलक्ष-

षेन । आरूप्य समापत्तयोविरहिता आरूप्य समापत्तिलक्षणेन ।
 अष्टौ विमोक्षाविरहिता अष्टविमोक्षलक्षणेन । अनुपूर्वविहारसमा-
 पत्तयोविरहिता अनुपूर्वविहारसमापत्तिलक्षणेन । शून्यतानिमि-
 त्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि विरहितानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहि-
 तविमोक्षमुखलक्षणेन । अभिज्ञाविरहिता अभिज्ञालक्षणेन । समा-
 धयोविरहिताः समाधिलक्षणेन । धारणीमुखानि विरहितानि
 धारणीमुखलक्षणेन । तथागतबलानि विरहितानि तथागतबल-
 लक्षणेन । वैशारद्यानि विरहितानि वैशारद्यलक्षणेन । प्रतिषम्भि-
 दोविरहिताः प्रतिषम्भिदलक्षणेन । महामैत्रीविरहिता महामैत्री-
 लक्षणेन । महाकरुणाविरहिता महाकरुणालक्षणेन । आवेषिक-
 बुद्धधर्माविरहिता आवेषिकबुद्धधर्मलक्षणेन । श्रोत आपत्तिफलं
 विरहितं श्रोत आपत्तिफललक्षणेन । सक्रदागामिफलं विरहितं
 सक्रदागामिफललक्षणेन । अनागामिफलं विरहितमनागामिलक्ष-
 णेन । अर्हत्वविरहितमर्हत्वलक्षणेन । प्रत्येकबोधिर्विरहिता प्रत्ये-
 कबोधिलक्षणेन । मार्गाकारज्ञताविरहिता मार्गाकारज्ञतालक्षणेन ।
 सर्वाकारज्ञताविरहिता सर्वाकारज्ञतालक्षणेन । तथताविरहिता
 तथतालक्षणेन । अवितथताविरहिता अवितथतालक्षणेन । अनन्य-
 तथताविरहिता अनन्यतथतालक्षणेन । धर्मताविरहिता धर्मतालक्ष-
 णेन । धर्मधातुर्विरहितो धर्मधातुलक्षणेन । धर्मस्थितिताविरहिता
 धर्मस्थितितालक्षणेन । धर्मनियामताविरहिता धर्मनियामतालक्ष-
 णेन । भूतकोटिर्विरहिता भूतकोटिलक्षणेन । लक्षणस्वभावेनापि
 लक्षणं विरहितं । स्वभावलक्षणेनापि लक्षणस्वभावोविरहितः ।

आह । य आयुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽत्र शिक्षायां
 शिक्षिष्यते । अनिर्यास्यति सर्वाकारज्ञतायां । सुभूतिराह । एव-
 मेवेतदायुष्मच्छारदतीपुत्र एव मेतत् । यो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो-
 ऽत्र शिक्षायां शिक्षिष्यते । अनिर्यास्यति सर्वाकारज्ञतायां । तत्कस्य
 हेतोस्तथास्त्वायुष्मच्छारदतीपुत्राजातानिर्याताः सर्वधर्माः । आह ।
 कतम आयुष्मन् सुभूतेऽजातानिर्याताः सर्वधर्माः । सुभूतिराह ।
 रूपमायुष्मच्छारदतीपुत्र शून्यरूपेण । तस्य नैव जातिरूपलभ्यते ।
 न निर्याणं । वेदनाशून्यावेदनया तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न
 निर्याणं । मञ्जाशून्यासंज्ञया । तस्यानैव जातिरूपलभ्यते । न निर्याणं ।
 संस्काराः शून्याः । संस्कारैस्तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 विज्ञानं शून्यं विज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 चक्षुरायुष्मच्छारदतीपुत्र शून्यं चक्षुषा तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न
 निर्याणं । श्रोत्रं शून्यं श्रोत्रेण तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 घ्राणं शून्यं घ्राणेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वाशून्या
 जिह्वया तस्या नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायः शून्यः कायेन
 तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनः शून्यं मनसा तस्य नैव
 जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । रूपमायुष्मच्छारदतीपुत्र शून्यं रूपेण
 तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शब्दः शून्यः शब्देन तस्य
 नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । गन्धः शून्यो गन्धेन तस्य नैव
 जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । रसः शून्योरसेन तस्य नैव जातिरूप-
 लभ्यते न निर्याणं । स्पृशः शून्यः स्पृशेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते
 न निर्याणं । धर्माः शून्याधर्मैस्तेषां नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

चक्षुर्विज्ञानमायुष्कारद्वतीपुत्र शून्यं चक्षुर्विज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । श्रोत्रविज्ञानं शून्यं श्रोत्रविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । घ्राणविज्ञानं शून्यं घ्राणविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वाविज्ञानं शून्यं जिह्वाविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायविज्ञानं शून्यं कायविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनोविज्ञानं शून्यं मनोविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

चक्षुःसंस्पर्शं आयुष्कारद्वतीपुत्र शून्यश्चक्षुःसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । श्रोत्रसंस्पर्शः शून्यः श्रोत्रसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । घ्राणसंस्पर्शः शून्यो घ्राणसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वासंस्पर्शः शून्यो जिह्वासंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायसंस्पर्शः शून्यः कायसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनः संस्पर्शः शून्यो मनः संस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

पृथिवीधातुरायुञ्जकारद्वितीयुच शून्यः पृथिवीधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अग्नात्तुः शून्योऽग्नात्तुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । तेजोधातुः शून्यस्तेजोधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । वायुधातुः शून्यो वायुधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । आकाशधातुः शून्य आकाशधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । विज्ञानधातुः शून्यो विज्ञानधातुना । तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

अविद्या आयुञ्जकारद्वितीयुच शून्याऽविद्यया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । संस्काराः शून्याः संस्कारैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । विज्ञानं शून्यं विज्ञानेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । नामरूपं शून्यं नामरूपेण तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । षडायतनं शून्यं षडायतनेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । स्वर्गः शून्यः स्वर्गेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । वेदनाशून्यावेदनया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । तृष्णाशून्यातृष्णया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । उपादानं शून्यमुपादानेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । भवः शून्योभवेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जातिः शून्यो जात्या तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जरा-मरणं शून्यं जरामरणेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

दानपारमितायुञ्जकारद्वितीयुच शून्यादानपारमितया तस्या नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शीलपारमिता शून्या शीलपार-

मितया तस्थानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । चान्तिपारमिता
 शून्या चान्तिपारमितया तस्थानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 वीर्यपारमिता शून्या वीर्यपारमितया तस्थानैवजातिरूपलभ्यते
 न निर्याणं । ध्यानपारमिता शून्या ध्यानपारमितया तस्थानैव-
 जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । प्रज्ञापारमिता शून्या प्रज्ञापारमितया
 तस्थानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

अध्यात्मशून्यतायुष्मङ्कारद्वतीपुत्र शून्याऽध्यात्मशून्यतया तस्था-
 नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । वहिर्द्धाशून्यताशून्या वहिर्द्धाशून्य-
 तया तस्थानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्य-
 ताशून्याऽध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतया तस्थानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 शून्यताशून्यता शून्या शून्यताशून्यतया तस्थानैवजातिरूपल-
 भ्यते न निर्याणं । महाशून्यताशून्या महाशून्यतया तस्थानैवजा-
 तिरूपलभ्यते न निर्याणं । परमार्थशून्यताशून्या परमार्थशून्यतया
 तस्थानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । संस्कृतशून्यताशून्या संस्कृत-
 शून्यतया तस्थानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । असंस्कृतशून्यता-
 शून्या असंस्कृतशून्यतया तस्थानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 अत्यन्तशून्यताशून्या अत्यन्तशून्यतया तस्थानैवजातिरूपलभ्यते न
 निर्याणं । अनवरागशून्यताशून्या अनवरागशून्यतया तस्थानैवजा-
 तिरूपलभ्यते न निर्याणं । अनवकारशून्यताशून्याऽनवकारशून्यतया
 तस्थानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । प्रकृतिशून्यताशून्या प्रकृति-
 शून्यतया तस्थानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । सर्वधर्मशून्यता
 शून्या सर्वधर्मशून्यतया तस्थानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

स्वल्पक्षयशून्यताशून्या स्वल्पक्षयशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अनुपलम्भशून्यताशून्या अनुपलम्भशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अभावशून्यताशून्या अभावशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । स्वभावशून्यताशून्या स्वभावशून्यतया । तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अभावस्वभावशून्यताशून्याऽभावस्वभावशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

स्मृत्युपस्थानान्यायुष्मत्कारदतीपुत्र शून्यानि स्मृत्युपस्थानैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । सम्यक्प्रहाणानि शून्यानि सम्यक्प्रहाणैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । ऋद्धिपादाः शून्याः ऋद्धिपादैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । इन्द्रियाणि शून्यानीन्द्रियैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । बह्वानि शून्यानि बह्वैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । बोध्यङ्गानि शून्यानि बोध्यङ्गैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । आर्याष्टाङ्गमार्गः शून्य आर्याष्टाङ्गमार्गेण तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

आर्यसत्यान्यायुष्मत्कारदतीपुत्र शून्यान्यार्यसत्यैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । ध्यानानि शून्यानि ध्यानैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अप्रमाणानि शून्यान्यप्रमाणैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । आरूप्यसमापत्तयः शून्या आरूप्यसमापत्तिभिः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अष्टौ विमोचाः शून्याविमोचैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न

निर्याणं । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः शून्या नवाऽनुपूर्वविहारस-
 मापत्तिभिः तासां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शून्यतानि-
 मित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि शून्यानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
 विमोचैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अभिज्ञाः
 शून्या अभिज्ञाभिः तासां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 समाधयः शून्याः समाधिभिः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न नि-
 र्याणं । धारणीमुखानि शून्यानि धारणीमुखैः तेषां नैवजाति-
 रूपलभ्यते न निर्याणं । दशतथागतबलानि शून्यानि दशतथाग-
 तबलैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । चत्वारिवैशारद्यानि
 शून्यानि वैशारद्यैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । चतस्रः
 प्रतिषम्बिदः शून्याः प्रतिषम्बिद्भिः तासां नैवजातिरूपलभ्यते न
 निर्याणं । महामैत्रीशून्या महामैत्र्या तस्यानैवजातिरूपलभ्यते
 न निर्याणं । महाकरुणाशून्या महाकरुणया तस्यानैवजातिरूप-
 लभ्यते न निर्याणं । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः शून्या आवेणिक
 बुद्धधर्मैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

श्रोत आपत्तिफलमायुश्चञ्चारदतीपुत्र शून्यं श्रोत आपत्तिफ-
 लेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । सहदागामिफलं
 शून्यं सहदामिफलेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 अनागामिफलं शून्यमनागामिफलेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न
 निर्याणं । अर्हत्त्वं शून्यमर्हत्त्वेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न नि-
 र्याणं । प्रत्येकबोधिः शून्या प्रत्येकबोध्या । तस्यानैवजातिरूपलभ्यते
 न निर्याणं ।

तथतायुञ्जकारद्वतीपुत्र शून्या तथतया । तस्यानेवजातिरूप-
लभ्यते न निर्याणं । अवितथताशून्याऽवितथतया । तस्यानेवजाति-
रूपलभ्यते न निर्याणं । अनन्यतथतायुञ्जकारद्वतीपुत्र शून्याऽनन्य-
तथतया तस्यानेवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मताशून्या
धर्मतया तस्यानेवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मधातुः शून्यो
धर्मधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मस्थितिताशून्या
धर्मस्थितितया तस्यानेवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मनिया-
मताशून्या धर्मनियामतया तस्यानेवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
भूतकोटिः शून्या भूतकोट्या तस्यानेवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

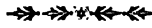
एवमायुञ्जकारद्वतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् सर्वाकारज्ञताया अभ्यामीभवति । स यथा यथा सर्वाकार-
ज्ञताया अभ्यामी भवति स तथा तथा कायपरिशुद्धिं वाक्परिशुद्धिं
चित्तपरिशुद्धिं लक्षणपरिशुद्धिञ्चाधिगच्छति । यथा यथा काय-
परिशुद्धिं वाक्परिशुद्धिं चित्तपरिशुद्धिञ्चाधिगच्छति । स तथा-
तथा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वो रागमहगतं चित्तं नोत्पादयति । द्वेष
महगतं मोहमहगतं मानमहगतं मायाशास्त्रमहगतं ईर्ष्यामात्सर्य-
महगतं लोभमहगतं दृष्टिमहगतं चित्तं नोत्पादयति । स रागचित्त-
मुत्पाद्य द्वेषमोहमायाशास्त्रेषां मात्सर्यलोभमहगतं चित्तमुत्पादयन्
न(?) जातुमातुः कुत्सावुपगच्छते । सततममितमुपपादको भवति । न
च कदाचिदपायेषूपपद्यते । अन्यत्र सत्त्वपरिपाकहेतोः सर्व्वबुद्धचे-
षेण बुद्धचेचं संक्रामति । सत्त्वान् परिपाचयन् न जातुबुद्धैर्भगवद्भि-
र्व्विरहितो भवति । यावदनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुद्धः ।

तस्मान्नह्यायुष्मन् शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनेमां गुणानुसं-
 खां प्रतिलब्धुकामेनेवं प्रज्ञापारमितायामनिश्चिन्धुरेण चरितव्यं ।
 एवं ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् स्वभाषीभवति सर्वाकारज्ञतायां ॥ ० ॥

शतसाहस्रयाः प्रज्ञापारमितायाश्चतुर्थः परिवर्त्तः ।

अथ पञ्चमः परिवर्तः ।

अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । सचेद्भगवन् बोधिस-
त्त्वोमहासत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपे चरति
निमित्ते चरति । स चेद् वेदनायां चरति निमित्ते चरति । स
चेत् संज्ञायां चरति निमित्ते चरति । स चेत् संस्कारेषु चरति
निमित्ते चरति । स चेद्विज्ञाने चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् रूपं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
रूपमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं सुख-
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं दुःखमिति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौश-
लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमात्मैति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् रूपमनात्मैति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं
शान्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-

सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कारा-
दुःखा इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कारा आत्मान
इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्काराः अनात्मान इति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्काराः शान्ता इति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्काराः अशान्ता इति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् संस्काराविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् संस्कारा अविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् विज्ञानं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् विज्ञानमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
विज्ञानं सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् विज्ञानं
दुःखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् विज्ञानमात्मेति

चरन् कायोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् कायः सुष्ठमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् कायो-दुःखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् काथ आत्मेति चरति निमित्ते चरति । न चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनु-पाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् कायोऽनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् कायः शान्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् कायोऽग्रान्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौ-शलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् कायोविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् कायोऽविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-मितायां चरन् मनोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्

मनःसुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोदुःख-
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मन आत्मेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनु-
पाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोऽनात्मेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनःशान्तमिति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोऽशान्तमिति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमि-
तायां चरन् मनोविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्-
भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् मनोऽविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापा-
रमितायां चरन् रूपं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् रूपमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं
सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं दुःख-
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहास-

त्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमात्मैति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमनात्मैति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं शान्तमिति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् रूपमशान्तमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमिता-
यां चरन् रूपं विविक्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भ-
गवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् रूपमविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् शब्दोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् शब्दोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
शब्दःसुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
सत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोदुः-
खमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्द आत्मैति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनु-
पाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोऽनात्मैति चरति

निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय-
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दः शान्तमिति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोऽशान्त इति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोविविक्तमिति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोऽविविक्तमिति चरति
 निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापा-
 रमितायां* चरन् गन्धोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
 चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
 चरन् गन्धोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
 गन्धः सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्धोदः-
 खमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोम-
 हासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्ध आत्मेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनु-
 पाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्धोऽनात्मेति चरति

* आदर्शपुस्तके गन्धादिशब्दनां केषाञ्चित् द्वितीयान्तत्वं केषाञ्चित्
 प्रथमान्तत्वं दृश्यते ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् मनःसंस्पर्शं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् मनःसंस्पर्शमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
 चरन् मनःसंस्पर्शं सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
 मनःसंस्पर्शं दुःखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
 मनःसंस्पर्शमात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनः-
 संस्पर्शमनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनःसंस्पर्शं
 शान्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनःसंस्पर्शम-
 शान्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनःसंस्पर्शं
 विविक्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनः-
 संस्पर्शमविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना नित्येति चरति निमित्ते

प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातु सुखः इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुर्दुःख इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुरात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुरनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुःशान्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुरशान्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुर्विविक्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायांचरन् पृथिवी धातुरविविक्त इति चरति निमित्ते चरति* ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नधातुर्नित्य इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नधातुरनित्य इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्

* ख । घ । पुस्तकं पृथिवी धातुमिति द्वितीयान्त पाठो दृश्यते । एक परत्रापिसर्वत्र द्वितीयान्तः पाठः ।

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्-
 भ्यातुःसुख इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुर्दुःख
 इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यारात्मेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहास-
 त्तोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुरनात्मेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽ-
 नुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुःशान्त इति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुरशान्त इति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुर्विविक्त इति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुरविविक्त इति चरति
 निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन् तेजोधातुर्नित्य इति चरति निमित्ते चरति ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् तेजोधातुरनित्य इति चरति निमित्ते चरति ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् तेजोधातुःसुख इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
 चरन् षडायतनमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
 चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
 चरन् षडायतनं सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
 षडायतनं दुःखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् षडायत-
 नमात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
 सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् षडायतनमनात्मेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् षडायतनं ग्राममिति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौश-
 लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् षडायतनमग्राममिति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौश-
 लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् षडायतनं त्रिविक्रममिति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् षडायतनमविविक्रममिति चरति
 निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् स्थग्नमित्य इति चरति निमित्ते चरति । स
 चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
 चरन् स्थग्नोऽमित्य इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
 स्यर्गःसुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्यर्गो-
 दुःखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्यर्गं चात्मेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्यर्गोऽनात्मेति चरति निमित्ते
 चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन् स्यर्गः शान्त इति चरति निमित्ते चरति ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो प्रज्ञापारमितायां चरन् स्यर्गो-
 ऽशान्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्यर्गोविविक्त
 इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
 सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्यर्गोविविक्त
 इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् वेदना नित्येति चरति निमित्ते चरति । स
 चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
 चरन् वेदनाऽनित्येति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
 वेदनासुखेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वेदना दुःखेति

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिताऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिता विविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिताऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्नध्यात्मशून्यता नित्येति* चानित्येति चरति निमित्ते

चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति

निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता आत्मेति चाऽनात्मेति

चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति

चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता विविकेति चाऽवि-

विकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् वहिर्द्धाशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते

चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन

* पुस्तकपक्षके अनित्यादि स्थले स चेद्भगवन्नित्यादि सप्रस्त वाक्यं न
लिखतं एवं परत्र सर्वत्र ॥

प्रज्ञापारमितायां चरन् वहिर्द्वांशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वहिर्द्वांशून्यता आत्मेति चाऽना-
त्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वहिर्द्वांशून्यता शान्तेति
चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वहिर्द्वांशून्यता
विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्नध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यता सुखेति च दुःखेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यता आत्मेति
चाऽनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मवह्निर्द्वां-
शून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
ध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यता विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते
चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् शून्यताशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते

चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन् शून्यताशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौश-
 लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यताशून्यता आत्मेति चाऽनात्मेति*
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यताशून्यताग्रान्तेति चाऽग्रान्तेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यताशून्यता विविक्तेति
 चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् महाशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते
 चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन् महाशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति निमित्ते
 चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन् महाशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौश-
 लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् महाशून्यता ग्रान्तेति चाऽग्रान्तेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् महाशून्यता विविक्तेति चाऽवि-
 विक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

* आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति पाठः स्त्रीलिङ्गनिर्देशस्थाने आदर्शपुस्तके
 प्रायशो दृश्यते ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् स्वलक्षणशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वलक्षणशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वलक्षणशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वलक्षणशून्यता शान्तेति
चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वलक्षणशून्यता
विविकेति चाऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्ननुपलम्भशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपलम्भशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपलम्भशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपलम्भशून्यता शान्तेति चाऽशा-
न्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपलम्भशून्यता
विविकेति चाऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितार्था चरन्नभावस्त्रभावशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
 प्रज्ञापारमितार्था चरन्नभावस्त्रभावशून्यता सुखेति च दुःखेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितार्था चरन्नभावस्त्रभावशून्यता आत्मिकेति
 चाऽनात्मिकेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितार्था चरन्नभावस्त्रभाव-
 शून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स
 चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितार्था
 चरन्नभावस्त्रभावशून्यता विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते
 चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितार्था चरन् स्मृत्युपस्थानानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
 प्रज्ञापारमितार्था चरन् स्मृत्युपस्थानानि सुखानीति च दुःखानीति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितार्था चरन् स्मृत्युपस्थानानि आत्मिकानीति
 चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितार्था चरन् स्मृत्युप-
 स्थानानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितार्था

चरन् कृत्युपख्यानानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि सुखानीति च दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् श्रद्धिपादाः नित्या इति चाऽनित्या इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् श्रद्धिपादाः सुखा इति च दुःखा इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् श्रद्धिपादाः आत्मान इति चाऽनात्मान इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् श्रद्धिपादाः शान्ता इति चाऽशान्ता

चाऽग्रान्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नार्थ्यंष्टाङ्गमार्गे
विविक्त इति चाऽविविक्त इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्नार्थ्यसत्यानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्नार्थ्यसत्यानि सुखानीति च दुःखानीति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नार्थ्यसत्यानि आत्मिकानीति
चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नार्थ्यसत्यानि
शान्तानीति चाऽग्रान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नार्थ्य-
सत्यानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् ध्यानानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् ध्यानानि सुखानीति च
दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् ध्यानानि
आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां

चरन् ध्यानानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् ध्यानानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि सुखानीति च दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

*स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नादृष्यसमापत्तौर्नित्या इति चाऽनित्या इति चरति सुखाइति दुःखा इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता

* अत्रापि पूर्ववत् नित्यानित्यादि प्रत्येक विशेषणशब्दे स चेद्भगवन्नित्यादि वाक्यभागोलिखितुमुचितः । आदर्शपुस्तके तथा लिखनाभावात् मया यथा दृष्टमेव लिखितमिति ।

इति अग्रान्ता इति विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् विमोक्षा नित्या इति चानित्या इति सुखा इति
दुःखा इति आत्मान इति चाऽनात्मान इति ग्रान्ता इति चाऽग्रान्ता
इति विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् नवानुपूर्वविहारसमापत्तीर्नित्या इति चाऽनित्या
इति सुखा इति दुःखा इति आत्मिका इति चाऽनात्मिका इति
ग्रान्ता इति चाऽग्रान्ता इति विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति
चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नित्या-
नीति चाऽनित्यानीति सुखानीति च दुःखानीति आत्मिकानीति
चाऽनात्मिकानीति ग्रान्तानीति चाऽग्रान्तानीति विविक्कानीति
चाऽविविक्कानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् अभिज्ञा नित्या इति चानित्या इति सुखा इति
दुःखा इति आत्मान इति चाऽनात्मान इति ग्रान्ता इति चाऽग्रान्ता
इति विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् समाधीर्नित्या इति चाऽनित्या इति सुखा इति दुःखा

इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता इति चाऽशान्ता इति
विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् धारणीमुखानि नित्यानीति अनित्यानीति सुखा-
नीति दुःखानीति आत्मिकानीति अनात्मिकानीति शान्तानीति
अशान्तानीति विविक्तानीति अविविक्तानीति चरति निमित्ते
चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् दृश्यतथागतबलानि नित्यानीति अनित्यानीति
सुखानीति दुःखानीति आत्मिकानीति अनात्मिकानीति शान्तानीति
अशान्तानीति विविक्तानीति अविविक्तानीति चरति
निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् वैशारद्यानि नित्यानीति अनित्यानीति सुखानीति
दुःखानीति आत्मिकानीति अनात्मिकानीति शान्तानीति अशान्तानीति
विविक्तानीति अविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रतिषन्निदो नित्या इति अनित्या इति सुखा
इति दुःखा इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता इति
अशान्ता इति विविक्ता इति अविविक्ता इति चरति निमित्ते
चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-

मितायां चरन् महाकल्पानित्या इति अनित्या इति सुखा इति दुःखा इति आत्मिका इति अनात्मिका इति ग्रान्ता इति अग्रान्ता इति विविक्ता इति अविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः नित्या इति अनित्या इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः सुखा इति दुःखा इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः आत्मिका इति अनात्मिका इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः ग्रान्ता इति अग्रान्ता इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः विविक्ता इति अविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरत एवं भवत्यहं प्रज्ञापारमितायां चरामीत्यपक्षभे चरत्ययं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैवं भवति । य एवं चरति स प्रज्ञापारमितायां चरति । स प्रज्ञापारमितायां भावयतीति निमित्त एवं चरतीदं न बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्योपाय कौशलं वेदितव्यं ।

आयुष्कारदत्तौपुत्र आयुष्मन् सुभ्रुतिमेतद्वोचत् । कथमायु-

अन् सुभ्रूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्थानुपाय कौश्र्णं वेदितव्यं ।
 सुभ्रूतिराह । तथा ज्ञायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमधितिष्ठति । संजानाति । अधिसुच्यते ।
 स रूपमधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानो रूपस्याऽभिसंस्कारे
 चरति । स न परिसुच्यते जातिजराभ्रमरणशोकव्याधिपरिदेवदुःख-
 दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।
 स चेद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् वेदनामधि-
 तिष्ठति संजानात्यधिसुच्यते । स वेदनामधितिष्ठन् संजानन् अधि-
 सुच्यमानो वेदनाया अभिसंस्कारे चरति । न परिसुच्यते जाति-
 जराव्याधिभ्रमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
 सुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् संज्ञामधितिष्ठति संजानात्यधिसुच्यते ।
 स संज्ञामधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानः संज्ञाया अभिसंस्कारे
 चरति । न परिसुच्यते जातिजराव्याधिभ्रमरणशोकपरिदेवदुःख-
 दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स
 चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कारानधितिष्ठति
 संजानात्यधिसुच्यते । स संस्कारानधितिष्ठन् संजानन् अधिसुच्यमानः
 संस्काराणामभिसंस्कारे चरति । न परिसुच्यते जातिजराव्याधि-
 भ्रमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो
 दुःखादिति वदामि । स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् स विज्ञानमधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स विज्ञान-
 मधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानो विज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति । न

परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपाया-
सेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् चतुरधि-
तिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स चतुरधितिष्ठन् संजानन्नधि-
सुच्यमानश्चक्षुषोऽभिसंस्कारे चरति । न परिसुच्यते जातिजरा-
व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते
महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् श्रोत्रमधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स
श्रोत्रमधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानः श्रोत्रस्थाभिसंस्कारे चरति ।
स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्म-
नस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स
चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् घ्राणमधितिष्ठति ।
घ्राणमधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानो घ्राणस्थाभिसंस्कारे चरति ।
स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्म-
नस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स
चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् जिह्वामधितिष्ठति ।
संजानात्यधिसुच्यते । स जिह्वामधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानो
जिह्वाया अभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते जातिजरा-
व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते
महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् कायमधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स काय-
मधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानः कायस्थाभिसंस्कारे चरति ।

स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्म-
नस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।
स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोऽधितिष्ठति ।
संजानात्यधिमुच्यते । स मनोऽधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो-
मनोऽभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधि-
मरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो
दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमधिति-
ष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स रूपमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो-
रूपस्याऽभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरण-
शोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखा-
दिति वदामि । स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
शब्दमधितिष्ठति । संजानाति न् अधिमुच्यते । स शब्दमधितिष्ठन्
संजानन्नधिमुच्यमानः शब्दस्याभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्धमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते ।
स गन्धमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो गन्धस्याभिसंस्कारे चरति ।
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मन-
स्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स
चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रसमधितिष्ठति ।
संजानात्यधिमुच्यते । स रसमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो

रसखाभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते जाति-
जराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतोदुःखादिति वदामि । स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् स्यार्गमधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते ।
स स्यार्गमधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानः स्यार्गस्याऽभिसंस्कारे चरति ।
स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मन-
स्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स
चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्मानधितिष्ठति ।
संजानात्यधिसुच्यते । स धर्मानधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानो-
धर्मानामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते जातिजराव्याधि-
मरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो
दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्सच्चुर्ब्विज्ञान-
मधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स चचुर्ब्विज्ञानमधितिष्ठन्
संज्ञानन्नधिसुच्यमानसच्चुर्ब्विज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति । स न परि-
मुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो,
न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

*श्रोत्रविज्ञानं प्राणविज्ञानं जिह्वाविज्ञानं कायविज्ञानं मनो-

* इतः परं प्रत्येक श्रोत्रविज्ञानादिपदार्थमुद्दिश्य स चेद्बोधिसत्त्व
इत्यादि वाक्यभाग आदर्शपुस्तके न लिखितो दृश्यते पूर्वलिखित-
क्रमादेतेष्वपि तल्लेख उचितः । मया तु आदर्शानुरूपमेव लिखित-
मिति ।

विज्ञानमधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स एतामधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानः एतेषामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेव दुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् चक्षुः-संस्पर्शजां वेदनामधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स चक्षुःसंस्पर्शजां वेदनामधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानश्चक्षुःसंस्पर्शजायाः वेदनाया अभिसंस्कारे चरति । स नपरिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोक-परिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतोदुःखादिति वदामि । स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् श्रोत्रसंस्पर्शजां वेदनां घ्राणसंस्पर्शजां वेदनां जिह्वासंस्पर्शजां वेदनां कायसंस्पर्शजां वेदनां मग्नसंस्पर्शजां वेदना मधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स एतामधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमान एतासामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते जातिजरा-व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् अविद्याया अभिसंस्कारे चरति । सोऽविद्यामधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमा-नोऽविद्याया अभिसंस्कारे चरति । न स परिसुच्यते जातिजरा-व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कारं

नामरूपं षड्वाचतनं स्युर्ग्रं वेदनां दृष्ट्यां उपदानं भवं आतिं जरा-
मरणमधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स एतान्वधितिष्ठन् संजा-
नन्नाधिसुच्यमान एतेषामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
सुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् दानपार-
मितां शीलपारमितां शान्तिपारमितां वीर्यपारमितां ध्यानपार-
मितां प्रज्ञापारमितामधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स ताऽ-
धितिष्ठन् संजानन्नाधिसुच्यमानस्त्वाप्तमभिसंस्कारे चरति । स न
परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपाया-
सेभ्यो, न परिसुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् अथात्मशून्य-
तामधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते सोऽधितिष्ठन् संजानन्नाधि-
सुच्यमानोऽथात्मशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
सुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् वचिद्धाशून्यता-
मथात्मवचिद्धाशून्यतां शून्यताशून्यतां महाशून्यतां परमार्थशून्यतां
संस्कृतशून्यतामसंस्कृतशून्यतां अत्यन्तशून्यतां अनवराशून्यतां
अनवकारशून्यतां प्रकृतिशून्यतां सर्वधर्माशून्यतां स्वस्वप्नशून्यतां
अनुपलब्धाशून्यतां अभावशून्यतां स्वभावशून्यतां अभावस्वभावशून्य-
तामधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । सोऽधितिष्ठन् संजानन्नाधि-

मुच्यमानोऽभिसंस्कारे चरति । न सपरिमुच्यते जातिजरा-
व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते
महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् चत्वारि
स्रत्युपस्थानान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स चत्वारि कृत्युप-
स्थानान्यधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः चतुर्णां कृत्युपस्थानानाम-
भिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोक-
परिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति
वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् चत्वारि
सम्यक् प्रहाणान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । सोऽधितिष्ठन्
संजानन्नधिमुच्यमानः चतुर्णां सम्यक्प्रहाणानामभिसंस्कारे चरति ।
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मन-
स्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् षड्विपा-
दानधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स षड्विपादानधितिष्ठन्
संजानन्नधिमुच्यमानः षड्विपादानामभिसंस्कारे चरति । स न
परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपाया-
सेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् पञ्चेन्द्रिया-
ण्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स पञ्चेन्द्रियाण्यधितिष्ठन्
संजानात्यधिमुच्यमानः इन्द्रियाणामभिसंस्कारे चरति । स न

परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपाया-
सेभ्यो, न परिसुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् पञ्चबलान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स पञ्चबलान्यधितिष्ठन् संजा-
नन्नधिसुच्यमानः पञ्चबलानामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
सुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सप्तबोध्य-
ज्ञान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स बोध्यज्ञान्यधितिष्ठन् संजा-
नन्नधिसुच्यमानः बोध्यज्ञानामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
सुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् आर्याष्टाङ्ग-
मार्गमधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स आर्याष्टाङ्गमार्गमधि-
तिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानः आर्याष्टाङ्गमार्गस्याभिसंस्कारे
चरति । स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःख-
दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् आर्यसत्या-
न्यधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स आर्यसत्यान्यधितिष्ठन्
संजानन्नधिसुच्यमानः आर्यसत्यानामभिसंस्कारे चरति । न
स परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-
पायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंस्वत्वारिथ्या-
नान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स ध्यानान्यधितिष्ठन् संजान-
न्नधिसुच्यमानो ध्यानानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंस्वत्वार्यप्रमाणा-
न्यधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स चत्वार्यप्रमाणान्यधितिष्ठन्
संजानन्नधिसुच्यमानोऽप्रमाणानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंस्वतस आरूप्य-
समापत्तौ रधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स आरूप्यसमापत्तौ-
रधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानः आरूप्यसमापत्तौ नामभिसंस्कारे
चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःख-
दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टौ विमोक्षा-
नधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स विमोक्षधर्मेध्वधितिष्ठन्
संजानन्नधिसुच्यमानो विमोक्षधर्मानामभिसंस्कारे चरति । स
न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-
पायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यता-
भिभिन्नाप्रणिहितविमोक्षमुखान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते ।

सतान्वधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानसोषामभिसंस्कारे चरति ।
 स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-
 पायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् षडभिज्ञा
 अधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । सोऽभिज्ञा अधितिष्ठन् संजान-
 न्नधिसुच्यमानोऽभिज्ञानामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते
 जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
 सुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् पञ्चचतु-
 रधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स पञ्चचतुरधितिष्ठन् संजानन्नधि-
 सुच्यमानः पञ्चचतुषामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते जाति-
 जराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते
 महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् धारणी-
 सुखान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स धारणीसुखान्यधि-
 तिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानो धारणीसुखानामभिसंस्कारे चरति ।
 स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-
 पायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् द्वाग्रतथा-
 गतबलान्वधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स द्वाग्रतथागतबला-
 न्वधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानो द्वाग्रतथागतबलानामभिसंस्कारे
 चरति । स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःख-

दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंश्चत्वारिवैशारद्यान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स वैशारद्यान्यधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानोवैशारद्यानामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंश्चतस्रः प्रतिषन्निदोऽधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स प्रतिषन्निदोऽधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानः प्रतिषन्निदामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेव दुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकान् बुद्धधर्मानधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । सोऽधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानोऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेत् खलु पुनरायुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽभ्यः श्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं साक्षात् कर्तुं कः पुनर्षादोऽनुत्तरां सम्यक् सम्योधिमभिसम्भोत्स्यते इति नेदं स्थानं विद्यते । एवं खलु आयुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकुशलो वेदितव्यः । शारदतीपुत्र आह । कथमायुष्यन् सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकुशलो वेदितव्यः ।

सुभृतिराह । यदाद्युष्कारद्वतीयुच बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन्नुरूपे चरति । न रूपस्य निमित्ते चरति ।
 न रूपं नित्यमिति चरति । न रूपमनित्यमिति चरति । न रूपं
 सुखमिति चरति । न रूपं दुःखमिति चरति । न रूपमात्मेति
 चरति । न रूपमनात्मेति चरति । न रूपं शान्तमिति चरति ।
 न रूपमशान्तमिति चरति । न रूपं शून्यमिति चरति । न रूप-
 मशून्यमिति चरति । न रूपं निमित्तमिति चरति । न रूप-
 मनिमित्तमिति चरति । न रूपं प्रणिहितमिति चरति । न रूप-
 मप्रणिहितमिति चरति । न रूपं विविक्तमिति चरति । न रूप-
 मविविक्तमिति चरति ।

स वेदनायां चरति । न वेदनायानिमित्ते चरति । न वेदना
 नित्येति चरति । न वेदना ऽनित्येति चरति । न वेदना सुखेति
 चरति । न वेदना दुःखेति चरति । न वेदना आत्मेति चरति ।
 न वेदना ऽनात्मेति चरति । न वेदना शान्तेति चरति । न वेदना
 अशान्तेति चरति । न वेदना शून्येति चरति । न वेदना ऽशून्येति
 चरति । न वेदना निमित्तेति चरति । न वेदना ऽनिमित्तेति
 चरति । न वेदना प्रणिहितेति चरति । न वेदना ऽप्रणिहितेति
 चरति । न वेदना विविक्तेति चरति । न वेदना ऽविविक्तेति
 चरति ।

न संज्ञायां चरति । न संज्ञाया निमित्ते चरति । न संज्ञा
 नित्येति चरति । न संज्ञा ऽनित्येति चरति । न संज्ञा सुखेति
 चरति । न संज्ञा दुःखेति चरति । न संज्ञा आत्मेति चरति ।

न संज्ञा ऽनात्मति चरति । न संज्ञा ग्रान्तेति चरति । न संज्ञा ऽग्रान्तेति चरति । न संज्ञा शून्येति चरति । न संज्ञा ऽशून्येति चरति । न संज्ञा निमित्तेति चरति । न संज्ञा अनिमित्तेति चरति । न संज्ञा प्रणिहितेति चरति । न संज्ञा ऽप्रणिहितेति चरति । न संज्ञा विविक्तेति चरति । न संज्ञा ऽविविक्तेति चरति ।

न संस्कारेषु चरति । न संस्काराणां निमित्ते चरति । न संस्कारा नित्या इति चरति । न संस्कारा अनित्या इति चरति । न संस्कारा सुखा इति चरति । न संस्कारा दुःखा इति चरति । न संस्कारा आत्मान इति चरति । न संस्कारा अनात्मान इति चरति । न संस्कारा ग्रान्ता इति चरति । न संस्कारा अग्रान्ता इति चरति । न संस्कारा शून्या इति चरति । न संस्कारा अशून्या इति चरति । न संस्कारा निमित्ता इति चरति । न संस्कारा अनिमित्ता इति चरति । न संस्कारा प्रणिहिता इति चरति । न संस्कारा अप्रणिहिता इति चरति । न संस्कारा विविक्ता इति चरति । न संस्कारा अविविक्ता इति चरति ।

न विज्ञाने चरति । न विज्ञानस्य निमित्ते चरति । न विज्ञानं नित्यमिति चरति । न विज्ञानमनित्यमिति चरति । न विज्ञानं सुखमिति चरति । न विज्ञानं दुःखमिति चरति । न विज्ञानमात्मेति चरति । न विज्ञानमनात्मेति चरति । न विज्ञानं ग्रान्तमिति चरति । न विज्ञानमग्रान्तमिति चरति । न विज्ञानं शून्यमिति चरति । न विज्ञानमशून्यमिति चरति । न विज्ञानं निमित्तमिति चरति । न विज्ञानमनिमित्तमिति

चरति । न विज्ञानं प्रणिहितमिति चरति । न विज्ञानमप्रणि-
हितमिति चरति । न विज्ञानं विविक्तमिति चरति । न विज्ञान-
मविविक्तमिति चरति ।

न चक्षुषि चरति । न चक्षुषो निमित्ते चरति । न चक्षुर्नित्य-
मिति चरति । न चक्षुरनित्यमिति चरति । न चक्षुः सुखमिति
चरति । न चक्षुर्दुःखमिति चरति । न चक्षुरात्मेति चरति । न
चक्षुरनात्मेति चरति । न चक्षुः शान्तमिति चरति । न चक्षु-
रशान्तमिति चरति । न चक्षुः शून्यमिति चरति । न चक्षुरशून्य-
मिति चरति । न चक्षुर्निमित्तमिति चरति । न चक्षुरनिमित्त-
मिति चरति । न चक्षुः प्रणिहितमिति चरति । न चक्षुरप्रणि-
हितमिति चरति । न चक्षुर्भिविक्तमिति चरति । न चक्षुर-
विविक्तमिति चरति ।

न ओचे चरति । न ओचस्य निमित्ते चरति । न ओचं
नित्यमिति चरति । न ओचमनित्यमिति चरति । न ओचं सुख-
मिति चरति । न ओचं दुःखमिति चरति । न ओचमात्मेति
चरति । न ओचमनात्मेति चरति । न ओचं शान्तमिति चरति ।
न ओचमशान्तमिति चरति । न ओचं शून्यमिति चरति । न
ओचमशून्यमिति चरति । न ओचं निमित्तमिति चरति । न
ओचमनिमित्तमिति चरति । न ओचं प्रणिहितमिति चरति ।
न ओचमप्रणिहितमिति चरति । न ओचं विविक्तमिति चरति ।
न ओचमविविक्तमिति चरति ।

न प्राप्ते चरति । न प्राप्स्य निमित्ते चरति । न प्रापं

नित्यमिति चरति । न घ्राणमनित्यमिति चरति । न घ्राणं सुख-
मिति चरति । न घ्राणं दुःखमिति चरति । न घ्राणमात्मेति
चरति । न घ्राणमनात्मेति चरति । न घ्राणं ग्रान्तमिति चरति ।
न घ्राणमग्रान्तमिति चरति । न घ्राणं शून्यमिति चरति । न
घ्राणमशून्यमिति चरति । न घ्राणं निमित्तमिति चरति । न
घ्राणमनिमित्तमिति चरति । न घ्राणं प्रणिहितमिति चरति । न
घ्राणमप्रणिहितमिति चरति । न घ्राणं विविक्तमिति चरति । न
घ्राणमविविक्तमिति चरति ।

न जिज्ञायां चरति । न जिज्ञायां निमित्ते चरति । न जिज्ञा
नित्येति चरति । न जिज्ञाऽनित्येति चरति । न जिज्ञा सुखेति
चरति । न जिज्ञा दुःखेति चरति । न जिज्ञा आत्मेति चरति ।
न जिज्ञा अनात्मेति चरति । न जिज्ञा ग्रान्तेति चरति । न
जिज्ञाऽग्रान्तेति चरति । न जिज्ञा शून्यमिति चरति । न जिज्ञा
ऽशून्यमिति चरति । न जिज्ञा निमित्ते चरति । न जिज्ञाऽनिमित्ते
चरति । न जिज्ञा प्रणिहितेति चरति । न जिज्ञा ऽप्रणिहितेति
चरति । न जिज्ञा विविक्तेति चरति । न जिज्ञाऽविविक्तेति
चरति ।

न काये चरति । न कायस्थनिमित्ते चरति । न कायं नित्य-
मिति चरति । न कायमनित्यमिति चरति । न कायं सुखमिति
चरति । न कायं दुःखमिति चरति । न कायमात्मेति चरति ।
न कायमनात्मेति चरति । न कायं ग्रान्तमिति चरति । न काय-
मग्रान्तमिति चरति । न कायं शून्यमिति चरति । न काय-

मशून्यमिति चरति । न काथं निमित्तमिति चरति । न काथ-
मनिमित्तमिति चरति । न काथं प्रणिहितमिति चरति । न
काथमप्रणिहितमिति चरति । न काथं विविक्तमिति चरति । न
काथमविविक्तमिति चरति ।

न मनसि चरति । न मनसो निमित्ते चरति । न मनोऽनित्य-
मिति चरति । न मनोऽनित्यमिति चरति । न मनः सुखमिति
चरति । न मनो दुःखमिति चरति । न मनः आत्मेति चरति ।
न मनोऽनात्मेति चरति । न मनः शान्तमिति चरति । न मनो-
ऽशान्तमिति चरति । न मनः शून्यमिति चरति । न मनोऽशून्य-
मिति चरति । न मनःनिमित्तमिति चरति । न मनोऽनिमित्त-
मिति चरति । न मनः प्रणिहितमिति चरति । न मनोऽप्रणिहित-
मिति चरति । न मनोविविक्तमिति चरति । न मनोऽविविक्त-
मिति चरति ।

न रूपे चरति । न रूपस्य निमित्ते चरति । न रूपं नित्य-
मिति चरति । न रूपमनित्यमिति चरति । न रूपं सुखमिति
चरति । न रूपं दुःखमिति चरति । न रूपमात्मेति चरति ।
न रूपमनात्मेति चरति । न रूपं शान्तमिति चरति । न रूप-
मशान्तमिति चरति । न रूपं शून्यमिति चरति । न रूपमशून्य-
मिति चरति । न रूपं निमित्तमिति चरति । न रूपमनिमित्त-
मिति चरति । न रूपं प्रणिहितमिति चरति । न रूपमप्रणि-
हितमिति चरति । न रूपं विविक्तमिति चरति । न रूप-
मविविक्तमिति चरति ।

न शब्दे चरति । न शब्दस्य निमित्ते चरति । न शब्दो नित्य इति चरति । न शब्दोऽनित्य इति चरति । न शब्दः सुख इति चरति । न शब्दः दुःख इति चरति । न शब्द आत्मेति चरति । न शब्दोऽनात्मेति चरति । न शब्दः शान्त इति चरति । न शब्दोऽशान्त इति चरति । न शब्दः शून्य इति चरति । न शब्दोऽशून्य इति चरति । न शब्दो निमित्त इति चरति । न शब्दोऽनिमित्त इति चरति । न शब्दः प्रणिहित इति चरति । न शब्दोऽप्रणिहित इति चरति । न शब्दो विविक्त इति चरति । न शब्दोऽविविक्त इति चरति ।

न गन्धे चरति । न गन्धस्य निमित्ते चरति । न गन्धो नित्य इति चरति । न गन्धोऽनित्य इति चरति । न गन्धः सुख इति चरति । न गन्धो दुःख इति चरति । न गन्ध आत्मेति चरति । न गन्धोऽनात्मेति चरति । न गन्धः शान्त इति चरति । न गन्धोऽशान्त इति चरति । न गन्धः शून्य इति चरति । न गन्धोऽशून्य इति चरति । न गन्धो निमित्तमिति चरति । न गन्धोऽनिमित्त इति चरति । न गन्धः प्रणिहित इति चरति । न गन्धोऽप्रणिहित इति चरति । न गन्धो विविक्त इति चरति । न गन्धोऽविविक्त इति चरति ।

न रसे चरति । न रसस्य निमित्ते चरति । न रसो नित्य इति चरति । न रसोऽनित्य इति चरति । न रसः सुख इति चरति । न रसो दुःख इति चरति । न रस आत्मेति चरति । न रसोऽनात्मेति चरति । न रसः शान्त इति चरति । न रसो-

ऽग्रान्त इति चरति । न रसः शून्य इति चरति । न रसोऽशून्य इति चरति । न रसो निमित्त इति चरति । न रसोऽनिमित्त इति चरति । न रसः प्रणिहित इति चरति । न रसोऽप्रणिहित इति चरति । न रसो विविक्त इति चरति । न रसोऽविविक्त इति चरति ।

न स्वर्गं चरति । न स्वर्गस्य निमित्ते चरति । न स्वर्गो नित्य इति चरति । न स्वर्गोऽनित्य इति चरति । न स्वर्गः सुख इति चरति । न स्वर्गो दुःख इति चरति । न स्वर्ग आत्मेति चरति । न स्वर्गोऽनात्मेति चरति । न स्वर्गः ग्रान्त इति चरति । न स्वर्गोऽग्रान्त इति चरति । न स्वर्गः शून्य इति चरति । न स्वर्गोऽशून्य इति चरति । न स्वर्गो निमित्त इति चरति । न स्वर्गोऽनिमित्त इति चरति । न स्वर्गः प्रणिहित इति चरति । न स्वर्गोऽप्रणिहित चरति । न स्वर्गो विविक्त इति चरति । न स्वर्गोऽविविक्त इति चरति ।

न धर्माषु चरति । न धर्माणां निमित्ते चरति । न धर्माः नित्या इति चरति । न धर्माः अनित्या इति चरति । न धर्माः सुखा इति चरति । न धर्माः दुःखा इति चरति । न धर्माः आत्मान इति चरति । न धर्माः अनात्मान इति चरति । न धर्माः ग्रान्त इति चरति । न धर्माः अग्रान्त इति चरति । न धर्माः शून्या इति चरति । न धर्माः अशून्या इति चरति । न धर्माः निमित्ता इति चरति । न धर्माः अनिमित्ता इति चरति । न धर्माः प्रणिहिता इति चरति । न धर्माः अप्रणिहिता इति

चरति । न धर्माः विविक्ता इति चरति । न धर्माः अविविक्ता इति चरति ।

न चक्षुर्धातौ चरति । न चक्षुर्धातोर्निमित्ते चरति । न चक्षुर्धातुर्नित्य इति चरति । न चक्षुर्धातुरनित्य इति चरति । न चक्षुर्धातुः सुख इति चरति । न चक्षुर्धातुर्दुःख इति चरति । न चक्षुर्धातुरात्मेति चरति । न चक्षुर्धातुरनात्मेति चरति । न चक्षुर्धातुः शान्त इति चरति । न चक्षुर्धातुरशान्त इति चरति । न चक्षुर्धातुः शून्य इति चरति । न चक्षुर्धातुरशून्य इति चरति । न चक्षुर्धातुर्निमित्त इति चरति । न चक्षुर्धातुरनिमित्त इति चरति । न चक्षुर्धातुः प्रणिहित इति चरति । न चक्षुर्धातुरप्रणिहित इति चरति । न चक्षुर्धातुर्बिभ्रित इति चरति । न चक्षुर्धातुरविविक्त इति चरति ।

न रूपधातौ चरति । न रूपधातोर्निमित्ते चरति । न रूपधातुर्नित्य इति चरति । न रूपधातुरनित्य इति चरति । न रूपधातुः सुख इति चरति । न रूपधातुर्दुःख इति चरति । न रूपधातुरात्मेति चरति । न रूपधातुरनात्मेति चरति । न रूपधातुः शान्त इति चरति । न रूपधातुरशान्त इति चरति । न रूपधातुः शून्य इति चरति । न रूपधातुरशून्य इति चरति । न रूपधातुर्निमित्त इति चरति । न रूपधातुरनिमित्त इति चरति । न रूपधातुः प्रणिहित इति चरति । न रूपधातुरप्रणिहित इति चरति । न रूपधातुर्बिभ्रित इति चरति । न रूपधातुरविविक्त इति चरति ।

न चक्षुर्विज्ञानधातौ चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुः सुख इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरात्मेति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुः ग्रान्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरग्रान्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्निमित्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्विविक्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न ओचधातौ चरति । न ओचधातोर्निमित्ते चरति । न ओचधातुर्नित्य इति चरति । न ओचधातुरनित्य इति चरति । न ओचधातुः सुख इति चरति । न ओचधातुर्दुःख इति चरति । न ओचधातुरात्मेति चरति । न ओचधातुरनात्मेति चरति । न ओचधातुः ग्रान्त इति चरति । न ओचधातुरग्रान्त इति चरति । न ओचधातुः शून्य इति चरति । न ओचधातुरशून्य इति चरति । न ओचधातुर्निमित्त इति चरति । न ओचधातुरनिमित्त इति चरति । न ओचधातुः प्रणिहित इति चरति । न ओचधातुरप्रणिहित इति चरति । न ओचधातुर्विविक्त इति चरति । न ओचधातुरविविक्त इति चरति ।

न शब्दधातौ चरति । न शब्दधातोर्निमित्ते चरति । न शब्द-
धातुर्नित्य इति चरति । न शब्दधातुरनित्य इति चरति । न
शब्दधातुः सुख इति चरति । न शब्दधातुर्दुःख इति चरति । न
शब्दधातुरात्मेति चरति । न शब्दधातुरनात्मेति चरति । न
शब्दधातुः शान्त इति चरति । न शब्दधातुरशान्त इति चरति ।
न शब्दधातुः शून्य इति चरति । न शब्दधातुरशून्य इति चरति ।
न शब्दधातुः प्रणिहित इति चरति । न शब्दधातुरप्रणिहित
इति चरति । न शब्दधातुर्विविक्त इति चरति । न शब्दधातु-
रविविक्त इति चरति ।

न ओचविज्ञानधातौ चरति । न ओचविज्ञानधातोर्निमित्ते
चरति । न ओचविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न ओचविज्ञान-
धातुरनित्य इति चरति । न ओचविज्ञानधातुः सुख इति चरति ।
न ओचविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न ओचविज्ञानधातुरात्मेति
चरति । न ओचविज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न ओचविज्ञान-
धातुः शान्त इति चरति । न ओचविज्ञानधातुरशान्त इति
चरति । न ओचविज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न ओचविज्ञान-
धातुरशून्य इति चरति । न ओचविज्ञानधातुर्निमित्त इति चरति ।
न ओचविज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । न ओचविज्ञानधातुः
प्रणिहित इति चरति । न ओचविज्ञानधातुरप्रणिहित इति
चरति । न ओचविज्ञानधातुर्विविक्त इति चरति । न ओच-
विज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न प्राणधातौ चरति । न प्राणधातोर्निमित्ते इति चरति ।

न प्राणधातुर्नित्य इति चरति । न प्राणधातुरनित्य इति चरति ।
 न प्राणधातुः सुख इति चरति । न प्राणधातुर्दुःख इति चरति ।
 न प्राणधातुरात्मेति चरति । न प्राणधातुरनात्मेति चरति ।
 न प्राणधातुः शान्त इति चरति । न प्राणधातुरशान्त इति चरति ।
 न प्राणधातुः शून्य इति चरति । न प्राणधातुरशून्य इति चरति ।
 न प्राणधातुर्निमित्त इति चरति । न प्राणधातुरनिमित्त इति
 चरति । न प्राणधातुः प्रणिहित इति चरति । न प्राणधातु-
 रप्रणिहित इति चरति । न प्राणधातुर्बिभक्त इति चरति । न
 प्राणधातुरविविक्त इति चरति ।

न गन्धधातौ चरति । न गन्धधातोर्निमित्ते चरति । न गन्ध-
 धातुर्नित्य इति चरति । न गन्धधातुरनित्य इति चरति । न
 गन्धधातुः सुख इति चरति । न गन्धधातुर्दुःख इति चरति ।
 न गन्धधातुरात्मेति चरति । न गन्धधातुरनात्मेति चरति । न
 गन्धधातुः शान्त इति चरति । न गन्धधातुरशान्त इति चरति ।
 न गन्धधातुः शून्य इति चरति । न गन्धधातुरशून्य इति चरति ।
 न गन्धधातुर्निमित्त इति चरति । न गन्धधातुरनिमित्त इति
 चरति । न गन्धधातुः प्रणिहित इति चरति । न गन्धधातु-
 रप्रणिहित इति चरति । न गन्धधातुर्बिभक्त इति चरति । न
 गन्धधातुरविविक्त इति चरति ।

न प्राणविज्ञानधातौ चरति । न प्राणविज्ञानधातोर्निमित्ते
 चरति । न प्राणविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न प्राण-
 विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न प्राणविज्ञानधातुः सुख इति

चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न घ्राणविज्ञान-
धातुरात्मेति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न
घ्राणविज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुरशान्त-
इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न घ्राण-
विज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्निमित्त
इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । न
घ्राणविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातु-
रप्रणिहित इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्बि्विक्र इति
चरति । न घ्राणविज्ञानधातुरबि्विक्र इति चरति ।

न जिज्ञाधातौ चरति । न जिज्ञाधातोर्निमित्ते चरति । न
जिज्ञाधातुर्नित्य इति चरति । न जिज्ञाधातुरनित्य इति चरति ।
न जिज्ञाधातुः सुख इति चरति । न जिज्ञाधातुर्दुःख इति चरति
न जिज्ञाधातुरात्मेति चरति । न जिज्ञाधातुरनात्मेति चरति ।
न जिज्ञाधातुः शान्त इति चरति । न जिज्ञाधातुरशान्त इति
चरति । न जिज्ञाधातुः शून्य इति चरति । न जिज्ञाधातुरशून्य
इति चरति । न जिज्ञाधातुर्निमित्त इति चरति । न जिज्ञा-
धातुरनिमित्त इति चरति । न जिज्ञाधातुः प्रणिहित इति
चरति । न जिज्ञाधातुरप्रणिहित इति चरति । न जिज्ञाधातु-
र्बि्विक्र इति चरति । न जिज्ञाधातुरबि्विक्र इति चरति ।

न रसधातौ चरति । न रसधातोर्निमित्ते चरति । न रस-
धातुर्नित्य इति चरति । न रसधातुरनित्य इति चरति । न
रसधातुः सुख इति चरति । न रसधातुर्दुःख इति चरति । न

रसधातुरात्मेति चरति । न रसधातुरनात्मेति चरति । न रस-
धातुः शान्त इति चरति । न रसधातुरशान्त इति चरति । न
रसधातुः शून्य इति चरति । न रसधातुरशून्य इति चरति । न
रसधातुर्निमित्त इति चरति । न रसधातुरनिमित्त इति चरति ।
न रसधातुः प्रणिहित इति चरति । न रसधातुरप्रणिहित इति
चरति । न रसधातुर्विक्त् इति चरति । न रसधातुरविक्त् इति
चरति ।

न जिज्ञाविज्ञानधातौ चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातोर्निमित्ते
चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न जिज्ञा-
विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः सुख
इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न जिज्ञा-
विज्ञानधातुरात्मेति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरनात्मेति
चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न जिज्ञा-
विज्ञानधातुरशान्त इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः शून्य
इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न जिज्ञा-
विज्ञानधातुर्निमित्त इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरनिमित्त
इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न
जिज्ञाविज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातु-
र्विक्त् इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरविक्त् इति चरति ।

न कायधातौ चरति । न कायधातोर्निमित्ते चरति । न
कायधातुर्नित्य इति चरति । न कायधातुरनित्य इति चरति ।
न कायधातुः सुख इति चरति । न कायधातुर्दुःख इति चरति ।

न कायधातुरात्मेति चरति । न कायधातुरनात्मेति चरति । न कायधातुः शान्त इति चरति । न कायधातुरशान्त इति चरति । न कायधातुः शून्य इति चरति । न कायधातुरशून्य इति चरति । न कायधातुर्निमित्त इति चरति । न कायधातुरनिमित्त इति चरति । न कायधातुः प्रणिहित इति चरति । न कायधातुरप्रणिहित इति चरति । न कायधातुर्व्विविक्त इति चरति । न कायधातुरविविक्त इति चरति ।

न स्पृष्टव्यधातौ चरति । न स्पृष्टव्यधातोर्निमित्ते चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्नित्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनित्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः सुख इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्दुःख इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरात्मेति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनात्मेति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः शान्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरशान्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः शून्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरशून्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्निमित्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनिमित्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः प्रणिहित इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरप्रणिहित इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्व्विविक्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरविविक्त इति चरति ।

न कायविज्ञानधातौ चरति । न कायविज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न कायविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न कायविज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न कायविज्ञानधातुः सुख इति चरति । न कायविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न कायविज्ञानधातुरात्मेति चरति । न कायविज्ञानधातुरनात्मेति चरति ।

न कायविज्ञानधातुःशान्त इति चरति । न कायविज्ञानधातुर-
शान्त इति चरति । न कायविज्ञानधातुःशून्य इति चरति । न
कायविज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न कायविज्ञानधातुर्निमित्त
इति चरति । न कायविज्ञान धातुरनिमित्त इति चरति ।
न कायविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न कायविज्ञान-
धातुरप्रणिहित इति चरति । न कायविज्ञानधातुर्बिभक्त
इति चरति । न कायविज्ञानधातुरबिभक्त इति चरति ।

न मनोधातौ चरति । न मनोधातोर्निमित्ते चरति । न
मनोधातुर्नित्य इति चरति । न मनोधातुरनित्य इति चरति ।
न मनोधातुः सुख इति चरति । न मनोधातुर्दुःख इति
चरति । न मनोधातुरात्मेति चरति । न मनोधातुरनात्मेति
चरति । न मनोधातुः शान्त इति चरति । न मनोधातुरशान्त
इति चरति । न मनोधातुः शून्य इति चरति । न मनो-
धातुरशून्य इति चरति । न मनोधातुर्निमित्त इति चरति । न
मनोधातुरनिमित्त इति चरति । न मनोधातुः प्रणिहित इति
चरति । न मनोधातुरप्रणिहित इति चरति । न मनोधातु-
र्बिभक्त इति चरति । न मनोधातुरबिभक्त इति चरति ।

न धर्मधातौ चरति । न धर्मधातोर्निमित्ते चरति । न
धर्मधातुर्नित्य इति चरति । न धर्मधातुरनित्य इति चरति ।
न धर्मधातुः सुख इति चरति । न धर्मधातुर्दुःख इति चरति ।
न धर्मधातुरात्मेति चरति । न धर्मधातुरनात्मेति चरति ।
न धर्मधातुः शान्त इति चरति । न धर्मधातुरशान्त इति

चरति । न धर्मधातुः शून्य इति चरति । न धर्मधातुरशून्य इति चरति । न धर्मधातुर्निमित्त इति चरति । न धर्मधातुरनिमित्त इति चरति । न धर्मधातुः प्रणिहित इति चरति । न धर्मधातुरप्रणिहित इति चरति । न धर्मधातुर्बि्विक्र इति चरति । न धर्मधातुरबि्विक्र इति चरति ।

न मनोविज्ञानधातौ चरति । न मनोविज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न मनोविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुः सुख इति चरति । न मनोविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरात्मेति चरति । न मनोविज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न मनोविज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरशान्त इति चरति । न मनोविज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति । न मनोविज्ञानधातुर्बि्विक्र इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरबि्विक्र इति चरति ।

न पृथिवीधातौ चरति । न पृथिवीधातोर्निमित्ते चरति । न पृथिवीधातुर्नित्य इति चरति । न पृथिवीधातुरनित्य इति चरति । न पृथिवीधातुः सुख इति चरति । न पृथिवीधातुर्दुःख इति चरति । न पृथिवीधातुरात्मेति चरति । न पृथिवीधातुरनात्मेति चरति । न पृथिवीधातुः शान्त इति चरति । न पृथिवीधातुरशान्त इति चरति । न पृथिवीधातुः शून्य इति चरति ।

चरति । न पृथिवीधातुरशून्य इति चरति । न पृथिवीधातुर्निमित्त इति चरति । न पृथिवीधातुरनिमित्त इति चरति । न पृथिवीधातुः प्रणिहित इति चरति । न पृथिवीधातुरप्रणिहित इति चरति । न पृथिवीधातुर्बिभक्त इति चरति । न पृथिवीधातुरविभक्त इति चरति ।

नाऽऽधातौ चरति । नाऽऽधातोर्निमित्ते चरति । नाऽऽधातुर्नित्य इति चरति । नाऽऽधातुरनित्य इति चरति । नाऽऽधातुः सुख इति चरति । नाऽऽधातुर्दुःख इति चरति । नाऽऽधातुरात्मेति चरति । नाऽऽधातुरनात्मेति चरति । नाऽऽधातुः शान्त इति चरति । नाऽऽधातुरशान्त इति चरति । नाऽऽधातुः शून्य इति चरति । नाऽऽधातुरशून्य इति चरति । नाऽऽधातुः प्रणिहित इति चरति । नाऽऽधातुरप्रणिहित इति चरति । नाऽऽधातुर्बिभक्त इति चरति । नाऽऽधातुरविभक्त इति चरति ।

न तेजोधातौ चरति । न तेजोधातोर्निमित्ते चरति । न तेजोधातुर्नित्य इति चरति । न तेजोधातुरनित्य इति चरति । न तेजोधातुः सुख इति चरति । न तेजोधातुर्दुःख इति चरति । न तेजोधातुरात्मेति चरति । न तेजोधातुरनात्मेति चरति । न तेजोधातुः शान्त इति चरति । न तेजोधातुरशान्त इति चरति । न तेजोधातुः शून्य इति चरति । न तेजोधातुरशून्य इति चरति । न तेजोधातुर्निमित्त इति चरति । न तेजोधातुरनिमित्त इति चरति । न तेजोधातुः प्रणिहित इति चरति । न तेजोधातुरप्रणिहित इति चरति । न तेजोधातुर्बिभक्त इति चरति । न तेजोधातुरविभक्त इति चरति ।

न वायुधातौ चरति । न वायुधातोर्निमित्ते चरति । न वायुधातुर्नित्य इति चरति । न वायुधातुरनित्य इति चरति । न वायुधातुः सुख इति चरति । न वायुधातुर्दुःख इति चरति । न वायुधातुरात्मेति चरति । न वायुधातुरनात्मेति चरति । न वायुधातुः शान्त इति चरति । न वायुधातुरशान्त इति चरति । न वायुधातुः शून्य इति चरति । न वायुधातुरशून्य इति चरति । न वायुधातुर्निमित्त इति चरति । न वायुधातुरनिमित्त इति चरति । न वायुधातुः प्रणिहित इति चरति । न वायुधातुरप्रणिहित इति चरति । न वायुधातुर्भ्रिविक्त इति चरति । न वायुधातुरभ्रिविक्त इति चरति ।

नाकाशधातौ चरति । नाकाशधातोर्निमित्ते चरति । नाकाशधातुर्नित्य इति चरति । नाकाशधातुरनित्य इति चरति । नाकाशधातुः सुख इति चरति । नाकाशधातुर्दुःख इति चरति । नाकाशधातुरात्मेति चरति । नाकाशधातुरनात्मेति चरति । नाकाशधातुः शून्य इति चरति । नाकाशधातुरशून्य इति चरति । नाकाशधातुर्निमित्त इति चरति । नाकाशधातुरनिमित्त इति चरति । नाकाशधातुः प्रणिहित इति चरति । नाकाशधातुरप्रणिहित इति चरति । नाकाशधातुर्भ्रिविक्त इति चरति । नाकाशधातुरभ्रिविक्त इति चरति ।

न विज्ञानधातौ चरति । न विज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न विज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न विज्ञानधातुः सुख इति चरति । न विज्ञानधातुर्दुःख

इति चरति । न विज्ञानधातुरात्मेति चरति । न विज्ञानधातु-
रनात्मेति चरति । न विज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न विज्ञान-
धातुरशान्त इति चरति । न विज्ञानधातुः शून्य इति चरति ।
न विज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न विज्ञानधातुर्निमित्त इति
चरति । न विज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । न विज्ञानधातुः
प्रणिहित इति चरति । न विज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति ।
न विज्ञानधातुर्विविक्त इति चरति । न विज्ञानधातुरविविक्त
इति चरति ।

नाऽविद्यायां चरति । नाऽविद्यायाःनिमित्ते चरति । नाऽविद्या-
नित्येति चरति । नाऽविद्याऽनित्येति चरति । नाऽविद्या सुखेति
चरति । नाऽविद्यादुःखेति चरति । नाऽविद्या आत्मेति चरति ।
नाऽविद्याऽनात्मेति चरति । नाऽविद्याशान्तेति चरति । नाऽविद्या-
ऽशान्तेति चरति । नाऽविद्याशून्येति चरति । नाऽविद्याऽशून्येति
चरति । नाऽविद्यानिमित्तेति चरति । नाऽविद्याऽनिमित्तेति चरति ।
नाऽविद्याप्रणिहितेति चरति । नाऽविद्याऽप्रणिहितेति चरति ।
नाऽविद्याविविक्तेति चरति । नाऽविद्याऽविविक्तेति चरति ।

न संस्कारेषु चरति । न संस्कारायां निमित्ते चरति । न
संस्काराः नित्या इति चरति । न संस्कारा अनित्या इति चरति ।
न संस्काराः सुखा इति चरति । न संस्काराः दुःखा इति चरति ।
न संस्कारा आत्मा इति चरति । न संस्कारा अनात्मा इति
चरति । न संस्काराः शान्ता इति चरति । न संस्कारा अशान्ता
इति चरति । न संस्काराः शून्या इति चरति । न संस्कारा

अशून्या इति चरति । न संस्काराः निमित्ता इति चरति । न संस्कारा अनिमित्ता इति चरति । न संस्काराः प्रणिहिता इति चरति । न संस्कारा अप्रणिहिता इति चरति । न संस्काराः विविक्ता इति चरति । न संस्कारा अविविक्ता इति चरति ।

न विज्ञाने चरति । न विज्ञानस्य निमित्ते चरति । न विज्ञानं नित्यमिति चरति । न विज्ञानमनित्यमिति चरति । न विज्ञानं सुखमिति चरति । न विज्ञानं दुःखमिति चरति । न विज्ञानमात्मेति चरति । न विज्ञानमनात्मेति चरति । न विज्ञानं शान्तमिति चरति । न विज्ञानमशान्तमिति चरति । न विज्ञानं शून्यमिति चरति । न विज्ञानमशून्यमिति चरति । न विज्ञानं निमित्तमिति चरति । न विज्ञानमनिमित्तमिति चरति । न विज्ञानं प्रणिहितमिति चरति । न विज्ञानमप्रणिहितमिति चरति । न विज्ञानं विविक्तमिति चरति । न विज्ञानमविविक्तमिति चरति ।

न नामरूपे चरति । न नामरूपस्य निमित्ते चरति । न नामरूपं नित्यमिति चरति । न नामरूपमनित्यमिति चरति । न नामरूपं सुखमिति चरति । न नामरूपं दुःखमिति चरति । न नामरूपमात्मेति चरति । न नामरूपमनात्मेति चरति । न नामरूपं शान्तमिति चरति । न नामरूपमशान्तमिति चरति । न नामरूपं शून्यमिति चरति । न नामरूपमशून्यमिति चरति । न नामरूपं निमित्तमिति चरति । न नामरूपमनिमित्तमिति चरति । न नामरूपं प्रणिहितमिति चरति । न नामरूपमप्रणि-

हितमिति चरति । न नामरूपं विविक्तमिति चरति । न नाम-
रूपमविविक्तमिति चरति ।

न षडायतने चरति । न षडायतनस्य निमित्ते चरति । न
षडायतनं नित्यमिति चरति । न षडायतनमनित्यमिति चरति ।
न षडायतनं सुखमिति चरति । न षडायतनं दुःखमिति चरति ।
न षडायतनमात्मेति चरति । न षडायतनमनात्मेति चरति ।
न षडायतनं शान्तमिति चरति । न षडायतनमशान्तमिति चरति ।
न षडायतनं शून्यमिति चरति । न षडायतनमशून्यमिति चरति ।
न षडायतनं निमित्तमिति चरति । न षडायतनमनिमित्तमिति
चरति । न षडायतनं प्रणिहितमिति चरति । न षडायतनमप्रणि-
हितमिति चरति । न षडायतनं विविक्तमिति चरति । षडाय-
तनमविविक्तमिति चरति ।

न स्पर्शं चरति । न स्पर्शस्य निमित्ते चरति । न स्पर्शोऽनित्य
इति चरति । न स्पर्शोऽनित्य इति चरति । न स्पर्शः सुख इति
चरति । न स्पर्शोऽदुःख इति चरति । न स्पर्शः आत्मेति चरति ।
न स्पर्शः अनात्मेति चरति । न स्पर्शः शान्त इति चरति । न
स्पर्शोऽशान्त इति चरति । न स्पर्शः शून्य इति चरति । न
स्पर्शोऽशून्य इति चरति । न स्पर्शः निमित्त इति चरति । न
स्पर्शोऽनिमित्त इति चरति । न स्पर्शः प्रणिहित इति चरति । न
स्पर्शोऽप्रणिहित इति चरति । न स्पर्शो विविक्त इति चरति । न
स्पर्शोऽविविक्त इति चरति ।

न वेदनायां चरति । न वेदनायाः निमित्ते चरति । न

वेदना नित्येति चरति । न वेदनाऽनित्येति चरति । न वेदना
सुखेति चरति । न वेदना दुःखेति चरति । न वेदना आत्मेति
चरति । न वेदना अनात्मेति चरति । न वेदना ग्रान्तेति चरति ।
न वेदना अग्रान्तेति चरति । न वेदना शून्येति चरति । न
वेदनाऽशून्येति चरति । न वेदना निमित्तेति चरति । न वेदना-
ऽनिमित्तेति चरति । न वेदना प्रणिहितेति चरति । न वेदना-
ऽप्रणिहितेति चरति । न वेदना विविक्तेति चरति । न वेदना-
ऽविविक्तेति चरति ।

न दृष्ट्यायां चरति । न दृष्ट्यायाः निमित्ते चरति । न
दृष्ट्या नित्येति चरति । न दृष्ट्या अनित्येति चरति । न दृष्ट्या
सुखेति चरति । न दृष्ट्या दुःखेति चरति । न दृष्ट्या आत्मेति
चरति । न दृष्ट्या अनात्मेति चरति । न दृष्ट्या ग्रान्तेति चरति ।
न दृष्ट्या अग्रान्तेति चरति । न दृष्ट्या शून्येति चरति । न दृष्ट्या-
ऽशून्येति चरति । न दृष्ट्या निमित्तेति चरति । न दृष्ट्याऽनिमि-
त्तेति चरति । न दृष्ट्या प्रणिहितेति चरति । न दृष्ट्याऽप्रणिहि-
तेति चरति । न दृष्ट्या विविक्तेति चरति । न दृष्ट्याऽविविक्तेति
चरति ।

नोपादाने चरति । नोपादानस्य निमित्ते चरति । नोपादानं
नित्यमिति चरति । नोपादानमनित्यमिति चरति । नोपादानं
सुखमिति चरति । नोपादानं दुःखमिति चरति । नोपादान-
मात्मेति चरति । नोपादानमनात्मेति चरति । नोपादानं ग्रान्त-
मिति चरति । नोपादानमग्रान्तमिति चरति । नोपादानं शून्य-

मिति चरति । नोपादानमशून्यमिति चरति । नोपादानं निमित्त-
मिति चरति । नोपादानमनिमित्तमिति चरति । नोपादानं
प्रणिहितमिति चरति । नोपादानमप्रणिहितमिति चरति ।
नोपादानं विविक्तमिति चरति । नोपादानमविविक्तमिति चरति ।

न भवे चरति । न भवस्य निमित्ते चरति । न भवोनित्य
इति चरति । न भवोऽनित्य इति चरति । न भवः सुख इति
चरति । न भवोदुःख इति चरति । न भवः आत्मेति चरति । न
भवोऽनात्मेति चरति । न भवः ग्रान्त इति चरति । न भवो-
ऽग्रान्त इति चरति । न भवः शून्य इति चरति । न भवोऽशून्य
इति चरति । न भवोनिमित्त इति चरति । न भवोऽनिमित्त
इति चरति । न भवः प्रणिहित इति चरति । न भवोऽप्रणिहित
इति चरति । न भवोविविक्त इति चरति । न भवोऽविविक्त
इति चरति ।

न जातौ चरति । न जातेर्निमित्ते चरति । न जातिर्नित्येति
चरति । न जातिरनित्येति चरति । न जातिः सुखेति चरति । न
जातिर्दुःखेति चरति । न जातिरात्मेति चरति । न जातिरना-
त्मेति चरति । न जातिः ग्रान्तेति चरति । न जातिरग्रान्तेति
चरति । न जातिः शून्येति चरति । न जातिरशून्येति चरति ।
न जातिर्निमित्तेति चरति । न जातिरनिमित्तेति चरति । न
जातिः प्रणिहितेति चरति । न जातिरप्रणिहितेति चरति । न
जातिर्बिम्बितेति चरति । न जातिरबिम्बितेति चरति ।

न जरामरणे चरति । न जरामरणस्य निमित्ते चरति । न

जरामरणं नित्यमिति चरति । न जरामरणमनित्यमिति चरति ।
 न जरामरणं सुखमिति चरति । न जरामरणं दुःखमिति चरति ।
 न जरामरणमात्मेति चरति । न जरामरणमनात्मेति चरति ।
 न जरामरणं शान्तमिति चरति । न जरामरणमशान्तमिति चरति ।
 न जरामरणं शून्यमिति चरति । न जरामरणमशून्यमिति चरति ।
 न जरामरणं निमित्तमिति चरति । न जरामरणमनिमित्तमिति
 चरति । न जरामरणं प्रणिहितमिति चरति । न जरामरण-
 मप्रणिहितमिति चरति । न जरामरणं विविक्तमिति चरति ।
 न जरामरणमविविक्तमिति चरति ।

न दानपारमितायां चरति । न दानपारमितायाः निमित्ते
 चरति । न दानपारमिता नित्येति चरति । न दानपारमिता-
 ऽनित्येति चरति । न दानपारमिता सुखेति चरति । न दान-
 पारमिता दुःखेति चरति । न दानपारमिता आत्मेति चरति ।
 न दानपारमिताऽनात्मेति चरति । न दानपारमिता शान्तेति
 चरति । न दानपारमिताऽशान्तेति चरति । न दानपारमिता
 शून्येति चरति । न दानपारमिताऽशून्येति चरति । न दानपार-
 मिता निमित्तेति चरति । न दानपारमिताऽनिमित्तेति चरति ।
 न दानपारमिता प्रणिहितेति चरति । न दानपारमिताऽप्रणि-
 हितेति चरति । न दानपारमिता विविक्तेति चरति । न दान-
 पारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न ग्रीहपारमितायां चरति । न ग्रीहपारमितायाः निमित्ते
 चरति । न ग्रीहपारमिता नित्येति चरति । न ग्रीहपारमिता-

ऽमित्येति चरति । न ग्रीलपारमिता सुखेति चरति । न ग्रील-
 पारमिता दुःखेति चरति । न ग्रीलपारमिता आत्मेति चरति ।
 न ग्रीलपारमिताऽनात्मेति चरति । न ग्रीलपारमिता ग्रान्तेति
 चरति । न ग्रीलपारमिताऽग्रान्तेति चरति । न ग्रीलपारमिता
 शून्येति चरति । न ग्रीलपारमिताऽशून्येति चरति । न ग्रीलपार-
 मिता निमित्तेति चरति । न ग्रीलपारमिताऽनिमित्तेति चरति ।
 न ग्रीलपारमिता प्रणिहितेति चरति । न ग्रीलपारमिताऽप्रणि-
 हितेति चरति । न ग्रीलपारमिता विविक्रेति चरति । न ग्रील-
 पारमिताऽविविक्रेति चरति ।

न चान्तिपारमितायां चरति । न चान्तिपारमितायाः निमित्ते
 चरति । न चान्तिपारमिता नियेति चरति । न चान्तिपारमिता-
 ऽनियेति चरति । न चान्तिपारमिता सुखेति चरति । न चान्ति-
 पारमिता दुःखेति चरति । न चान्तिपारमिता आत्मेति चरति ।
 न चान्तिपारमिताऽनात्मेति चरति । न चान्तिपारमिता ग्रान्तेति
 चरति । न चान्तिपारमिताऽग्रान्तेति चरति । न चान्तिपारमिता
 शून्येति चरति । न चान्तिपारमिताऽशून्येति चरति । न चान्ति-
 पारमिता निमित्तेति चरति । न चान्तिपारमिताऽनिमित्तेति
 चरति । न चान्तिपारमिता प्रणिहितेति चरति । न चान्तिपार-
 मिताऽप्रणिहितेति चरति । न चान्तिपारमिता विविक्रेति
 चरति । न चान्तिपारमिताऽविविक्रेति चरति ।

न वीर्यपारमितायां चरति । न वीर्यपारमितायाः निमित्ते
 चरति । न वीर्यपारमिता नियेति चरति । न वीर्यपारमिता-

ऽनित्येति चरति । न वीर्य्यपारमिता सुखेति चरति । न वीर्य्य-
 पारमिता दुःखेति चरति । न वीर्य्यपारमिता आत्मेति चरति ।
 न वीर्य्यपारमिता अनात्मेति चरति । न वीर्य्यपारमिता शान्तेति
 चरति । न वीर्य्यपारमिताऽशान्तेति चरति । न वीर्य्यपारमिता
 शून्येति चरति । न वीर्य्यपारमिताऽशून्येति चरति । न वीर्य्य-
 पारमिता निमित्तेति चरति । न वीर्य्यपारमिताऽनिमित्तेति
 चरति । न वीर्य्यपारमिता प्रणिहितेति चरति । न वीर्य्यपार-
 मिताऽप्रणिहितेति चरति । न वीर्य्यपारमिता विविक्तेति चरति ।
 न वीर्य्यपारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न ध्यानपारमितायां चरति । न ध्यानपारमितायाः निमित्ते
 चरति । न ध्यानपारमिता नित्येति चरति । न ध्यानपारमिता-
 ऽनित्येति चरति । न ध्यानपारमिता सुखेति चरति । न ध्यान-
 पारमिता दुःखेति चरति । न ध्यानपारमिता आत्मेति चरति ।
 न ध्यानपारमिता अनात्मेति चरति । न ध्यानपारमिता शान्तेति
 चरति । न ध्यानपारमिताऽशान्तेति चरति । न ध्यानपारमिता
 शून्येति चरति । न ध्यानपारमिताऽशून्येति चरति । न ध्यान-
 पारमिता निमित्तेति चरति । न ध्यानपारमिताऽनिमित्तेति
 चरति । न ध्यानपारमिता प्रणिहितेति चरति । न ध्यानपार-
 मिताऽप्रणिहितेति चरति । न ध्यानपारमिता विविक्तेति चरति ।
 न ध्यानपारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न प्रज्ञापारमितायां चरति । न प्रज्ञापारमितायाः निमित्ते
 चरति । न प्रज्ञापारमिता नित्येति चरति । न प्रज्ञापारमिता-

ऽनित्येति चरति । न प्रज्ञापारमिता सुखेति चरति । न प्रज्ञा-
 पारमिता दुःखेति चरति । न प्रज्ञापारमिता आत्मेति चरति ।
 न प्रज्ञापारमिताऽनात्मेति चरति । न प्रज्ञापारमिता शान्तेति
 चरति । न प्रज्ञापारमिताऽशान्तेति चरति । न प्रज्ञापारमिता
 शून्येति चरति । न प्रज्ञापारमिताऽशून्येति चरति । न प्रज्ञापार-
 मिता निमित्ते चरति । न प्रज्ञापारमिताऽनिमित्ते चरति ।
 न प्रज्ञापारमिता प्रणिहितेति चरति । न प्रज्ञापारमिताऽप्रणि-
 हितेति चरति । न प्रज्ञापारमिता विविक्रेति चरति । न प्रज्ञा-
 पारमिताऽविविक्रेति चरति ।

नाऽध्यात्मशून्यतायां चरति । नाऽध्यात्मशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । नाऽध्यात्मशून्यता नित्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता सुखेति चरति । नाऽध्यात्म-
 शून्यता दुःखेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता आत्मेति चरति ।
 नाऽध्यात्मशून्यताऽनात्मेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता शान्तेति
 चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता
 शून्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽध्यात्म-
 शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 नाऽध्यात्मशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता विविक्रेति चरति । नाऽध्यात्म-
 शून्यताऽविविक्रेति चरति ।

न वहिर्द्वाशून्यतायां चरति । न वहिर्द्वाशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । न वहिर्द्वाशून्यता नित्येति चरति । न वहिर्द्वाशून्यता-

चरति । न परमार्थशून्यता नित्येति चरति । न परमार्थशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । न परमार्थशून्यता सुखेति चरति । न परमार्थ-
 शून्यता दुःखेति चरति । न परमार्थशून्यता आत्मेति चरति ।
 न परमार्थशून्यता अनात्मेति चरति । न परमार्थशून्यता शान्तेति
 चरति । न परमार्थशून्यताऽशान्तेति चरति । न परमार्थशून्यता
 शून्येति चरति । न परमार्थशून्यताऽशून्येति चरति । न परमार्थ-
 शून्यता निमित्तेति चरति । न परमार्थशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 न परमार्थशून्यता प्रणिहितेति चरति । न परमार्थशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । न परमार्थशून्यता विविक्तेति चरति । न परमार्थ-
 शून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न संस्कृतशून्यतायां चरति । न संस्कृतशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । न संस्कृतशून्यता नित्येति चरति । न संस्कृतशून्यताऽनि-
 त्येति चरति । न संस्कृतशून्यता सुखेति चरति । न संस्कृतशून्यता
 दुःखेति चरति । न संस्कृतशून्यता आत्मेति चरति । न संस्कृत-
 शून्यता अनात्मेति चरति । न संस्कृतशून्यता शान्तेति चरति । न
 संस्कृतशून्यताऽशान्तेति चरति । न संस्कृतशून्यता शून्येति चरति ।
 न संस्कृतशून्यताऽशून्येति चरति । न संस्कृतशून्यता निमित्तेति
 चरति । न संस्कृतशून्यताऽनिमित्तेति चरति । न संस्कृतशून्यता
 प्रणिहितेति चरति । न संस्कृतशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । न
 संस्कृतशून्यता विविक्तेति चरति । न संस्कृतशून्यता ऽविविक्तेति चरति ।

नाऽसंस्कृतशून्यतायां चरति । नाऽसंस्कृतशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता नित्येति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता-

ऽनित्येति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता सुखेति चरति । नाऽसंस्कृत-
 शून्यता दुःखेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता आत्मेति चरति ।
 नाऽसंस्कृतशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता ग्राम्णेति
 चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽग्राम्णेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता
 शून्येति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽसंस्कृत-
 शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 नाऽसंस्कृतशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽसंस्कृत-
 शून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽत्यन्तशून्यतायां चरति । नाऽत्यन्तशून्यतायाः निमित्ते चरति ।
 नाऽत्यन्तशून्यता नित्येति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽनित्येति चरति ।
 नाऽत्यन्तशून्यता सुखेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता दुःखेति चरति ।
 नाऽत्यन्तशून्यता आत्मेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता अनात्मेति चरति ।
 नाऽत्यन्तशून्यता ग्राम्णेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽग्राम्णेति चरति ।
 नाऽत्यन्तशून्यता शून्येति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽशून्येति चरति ।
 नाऽत्यन्तशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽनिमित्तेति
 चरति । नाऽत्यन्तशून्यताप्रणिहितेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता-
 ऽप्रणिहितेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता विविक्तेति चरति ।
 नाऽत्यन्तशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽनवराघशून्यतायां चरति । नाऽनवराघशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । नाऽनवराघशून्यता नित्येति चरति । नाऽनवराघशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । नाऽनवराघशून्यता सुखेति चरति । नाऽनवराघ-

शून्यता दुःखेति चरति । नाऽनवरागशून्यता आत्मेति चरति ।
 नाऽनवरागशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽनवरागशून्यता शान्तेति
 चरति । नाऽनवरागशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽनवरागशून्यता
 शून्येति चरति । नाऽनवरागशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽनवराग-
 शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽनवरागशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 नाऽनवरागशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽनवरागशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । नाऽनवरागशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽन-
 वरागशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽनवकारशून्यतायां चरति । नाऽनवकारशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । नाऽनवकारशून्यता नित्येति चरति । नाऽनवकारशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । नाऽनवकारशून्यता सुखेति चरति । नाऽनव-
 कारशून्यता दुःखेति चरति । नाऽनवकारशून्यता आत्मेति चरति ।
 नाऽनवकारशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽनवकारशून्यता शान्तेति
 चरति । नाऽनवकारशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽनवकारशून्यता
 शून्येति चरति । नाऽनवकारशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽनवकार-
 शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽनवकारशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 नाऽनवकारशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽनवकारशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । नाऽनवकारशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽनव-
 कारशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न प्रकृतिशून्यतायां चरति । न प्रकृतिशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । न प्रकृतिशून्यता नित्येति चरति । न प्रकृतिशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । न प्रकृतिशून्यता सुखेति चरति । न प्रकृति-

शून्यता दुःखेति चरति । न प्रकृतिशून्यता आत्मेति चरति ।
 न प्रकृतिशून्यता अनात्मेति चरति । न प्रकृतिशून्यता शान्तेति
 चरति । न प्रकृतिशून्यताऽशान्तेति चरति । न प्रकृतिशून्यता
 शून्येति चरति । न प्रकृतिशून्यताऽशून्येति चरति । न प्रकृतिशून्यता
 निमित्तेति चरति । न प्रकृतिशून्यताऽनिमित्तेति चरति । न
 प्रकृतिशून्यता प्रणिहितेति चरति । न प्रकृतिशून्यताऽप्रणिहितेति
 चरति । न प्रकृतिशून्यता विविक्तेति चरति । न प्रकृतिशून्यता-
 ऽविविक्तेति चरति ।

न सर्वधर्मशून्यतायां चरति । न सर्वधर्मशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । न सर्वधर्मशून्यता नित्येति चरति । न सर्वधर्मशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । न सर्वधर्मशून्यता सुखेति चरति । न सर्व-
 धर्मशून्यता दुःखेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता आत्मेति चरति ।
 न सर्वधर्मशून्यता अनात्मेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता शान्तेति
 चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽशान्तेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता
 शून्येति चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽशून्येति चरति । न सर्वधर्म-
 शून्यता निमित्तेति चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 न सर्वधर्मशून्यता प्रणिहितेति चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता विविक्तेति चरति । न सर्व-
 धर्मशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न खलक्षणशून्यतायां चरति । न खलक्षणशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । न खलक्षणशून्यता नित्येति चरति । न खलक्षणशून्यता
 अनित्येति चरति । न खलक्षणशून्यता सुखेति चरति । न

खलक्षणशून्यता दुःखेति चरति । न खलक्षणशून्यता आत्मेति चरति । न खलक्षणशून्यता अनात्मेति चरति । न खलक्षणशून्यता ग्रान्तेति चरति । न खलक्षणशून्यताऽग्रान्तेति चरति । न खलक्षणशून्यता शून्येति चरति । न खलक्षणशून्यताऽशून्येति चरति । न खलक्षणशून्यता निमित्तेति चरति । न खलक्षणशून्यताऽनिमित्तेति चरति । न खलक्षणशून्यता प्रणिहितेति चरति । न खलक्षणशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । न खलक्षणशून्यता विविक्तेति चरति । न खलक्षणशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽनुपलम्भशून्यतायां चरति । नाऽनुपलम्भशून्यतायाः निमित्ते चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता नित्येति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽनित्येति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता सुखेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता दुःखेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता आत्मेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता ग्रान्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽग्रान्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता शून्येति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽनिमित्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽभावशून्यतायां चरति । नाऽभावशून्यतायाः निमित्ते चरति । नाऽभावशून्यता नित्येति चरति । नाऽभावशून्यताऽनित्येति चरति । नाऽभावशून्यता सुखेति चरति । नाऽभावशून्यता दुःखेति चरति ।

नाऽभावशून्यता आत्मेति चरति । नाऽभावशून्यता अनात्मेति चरति ।
 नाऽभावशून्यता शान्तेति चरति । नाऽभावशून्यताऽशान्तेति चरति ।
 नाऽभावशून्यता शून्येति चरति । नाऽभावशून्यताऽशून्येति चरति ।
 नाऽभावशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽभावशून्यताऽनिमित्तेति
 चरति । नाऽभावशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽभावशून्यता-
 ऽप्रणिहितेति चरति । नाऽभावशून्यता विविक्तेति चरति ।
 नाऽभावशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न खभावशून्यतायां चरति । न खभावशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । न खभावशून्यता नित्येति चरति । न खभावशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । न खभावशून्यता सुखेति चरति । न खभाव-
 शून्यता दुःखेति चरति । न खभावशून्यता आत्मेति चरति । न
 खभावशून्यता अनात्मेति चरति । न खभावशून्यता शान्तेति चरति ।
 न खभावशून्यताऽशान्तेति चरति । न खभावशून्यता शून्येति
 चरति । न खभावशून्यताऽशून्येति चरति । न खभावशून्यता
 निमित्तेति चरति । न खभावशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 न खभावशून्यता प्रणिहितेति चरति । न खभावशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । न खभावशून्यता विविक्तेति चरति । न खभाव-
 शून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽभावखभावशून्यतायां चरति । नाऽभावखभावशून्यतायाः
 निमित्ते चरति । नाऽभावखभावशून्यता नित्येति चरति ।
 नाऽभावखभावशून्यताऽनित्येति चरति । नाऽभावखभावशून्यता
 सुखेति चरति । नाऽभावखभावशून्यता दुःखेति चरति । नाऽभाव-

स्वभावशून्यता आत्मेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता शान्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता शून्येति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽनिमित्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न स्मृत्युपस्थानेषु चरति । न स्मृत्युपस्थानानां निमित्ते चरति । न स्मृत्युपस्थानानि नित्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि अनित्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि सुखानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि दुःखानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि आत्मिकानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यनात्मिकानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि शान्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यशान्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि शून्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यशून्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि निमित्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यनिमित्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि प्रणिहितानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यप्रणिहितानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि विविक्कानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यविविक्कानीति चरति ।

न सम्यक्प्रहाणेषु चरति । न सम्यक्प्रहाणानां निमित्ते चरति । न सम्यक्प्रहाणानि नित्यानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्य-

नित्यानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि सुखानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणानि दुःखानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि
 आत्मिकानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्यनात्मिकानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणानि शान्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्य-
 शान्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि शून्यानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणान्यशून्यानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि
 निमित्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्यनिमित्तानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणानि प्रणिहितानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्य-
 प्रणिहितानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि विविक्तानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणान्यविविक्तानीति चरति ।

न षड्विपादेषु चरति । न षड्विपादानां निमित्ते चरति ।
 न षड्विपादाः नित्या इति चरति । न षड्विपादा अनित्या इति
 चरति । न षड्विपादाः सुखा इति चरति । न षड्विपादाः
 दुःखा इति चरति । न षड्विपादा आत्मान इति चरति ।
 न षड्विपादा अनात्मान इति चरति । न षड्विपादाः शान्ता
 इति चरति । न षड्विपादा अशान्ता इति चरति । न षड्वि-
 पादाः शून्या इति चरति । न षड्विपादा अशून्या इति चरति ।
 न षड्विपादाः निमित्ता इति चरति । न षड्विपादा अनिमित्ता
 इति चरति । न षड्विपादाः प्रणिहिता इति चरति । न षड्वि-
 पादा अप्रणिहिता इति चरति । न षड्विपादाः विविक्ता इति
 चरति । न षड्विपादा अविविक्ता इति चरति ।

नेन्द्रियेषु चरति । नेन्द्रियाणां निमित्ते चरति । नेन्द्रियाणि

मित्यानीति चरति । नेन्द्रियाणि अनित्यानीति चरति । नेन्द्रियाणि सुखानीति चरति । नेन्द्रियाणि दुःखानीति चरति । नेन्द्रिया-
 ष्यात्मिकानीति चरति । नेन्द्रियाष्यनात्मिकानीति चरति ।
 नेन्द्रियाणि ग्रान्तानीति चरति । नेन्द्रियाष्यग्रान्तानीति चरति ।
 नेन्द्रियाणि शून्यानीति चरति । नेन्द्रियाष्यशून्यानीति चरति ।
 नेन्द्रियाणि निमित्तानीति चरति । नेन्द्रियाष्यनिमित्तानीति
 चरति । नेन्द्रियाणि प्रणिहितानीति चरति । नेन्द्रियाष्यप्रणि-
 हितानीति चरति । नेन्द्रियाणि विविक्तानीति चरति । नेन्द्रि-
 याष्यत्रिविक्तानीति चरति ।

न बलेषु चरति । न बलानां निमित्ते चरति । न बलानि
 नित्यानीति चरति । न बलान्यनित्यानीति चरति । न बलानि
 सुखानीति चरति । न बलानि दुःखानीति चरति । न बलानि
 आत्मिकानीति चरति । न बलान्यनात्मिकानीति चरति । न बलानि
 ग्रान्तानीति चरति । न बलान्यग्रान्तानीति चरति । न बलानि
 शून्यानीति चरति । न बलान्यशून्यानीति चरति । न बलानि
 निमित्तानीति चरति । न बलान्यनिमित्तानीति चरति । न बलानि
 प्रणिहितानीति चरति । न बलान्यप्रणिहितानीति चरति । न
 बलानि विविक्तानीति चरति । न बलान्यविविक्तानीति चरति ।

न बोध्यङ्गेषु चरति । न बोध्यङ्गानां निमित्ते चरति । न
 बोध्यङ्गानि नित्यानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यनित्यानीति चरति ।
 न बोध्यङ्गानि सुखानीति चरति । न बोध्यङ्गानि दुःखानीति
 चरति । न बोध्यङ्गान्यात्मिकानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यना-

त्तिकानीति चरति । न बोध्यङ्गानि शान्तानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यशान्तानीति चरति । न बोध्यङ्गानि शून्यानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यशून्यानीति चरति । न बोध्यङ्गानि निमित्तानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यनिमित्तानीति चरति । न बोध्यङ्गानि प्रणिहितानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यप्रणिहितानीति चरति । न बोध्यङ्गानि विविक्तानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यविविक्तानीति चरति ।

नार्य्याष्टाङ्गमार्गं चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गस्य निमित्ते चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गं नित्य इति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गोऽनित्य इति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गः सुख इति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गो दुःख इति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गः आत्मेति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गः अनात्मेति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गः शान्त इति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गः अशान्त इति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गः शून्य इति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गः अशून्य इति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गः निमित्त इति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गोऽनिमित्त इति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गः प्रणिहित इति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गोऽप्रणिहित इति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गो विविक्त इति चरति । नार्य्याष्टाङ्गमार्गोऽविविक्त इति चरति ।

नार्य्यसत्त्वेषु चरति । नार्य्यसत्त्वानां निमित्ते चरति । नार्य्यसत्त्वानि नित्यानीति चरति । नार्य्यसत्त्वान्यनित्यानीति चरति । नार्य्यसत्त्वानि सुखानीति चरति । नार्य्यसत्त्वानि दुःखानीति चरति । नार्य्यसत्त्वानि आत्मिकानीति चरति । नार्य्यसत्त्वान्यनात्मिकानीति चरति ।

चरति । नार्थ्यसत्यानि श्रान्तानीति चरति । नार्थ्यसत्यान्यश्रान्तानीति चरति । नार्थ्यसत्यानि शून्यानीति चरति । नार्थ्यसत्यान्यशून्यानीति चरति । नार्थ्यसत्यानि निमित्तानीति चरति । नार्थ्यसत्यान्यनिमित्तानीति चरति । नार्थ्यसत्यानि प्रणिहितानीति चरति । नार्थ्यसत्यान्यप्रणिहितानीति चरति । नार्थ्यसत्यानि विविक्तानीति चरति । नार्थ्यसत्यान्यविविक्तानीति चरति ।

न ध्यानेषु चरति । न ध्यानानां निमित्ते चरति । न ध्यानानि नित्यानीति चरति । न ध्यानान्यनित्यानीति चरति । न ध्यानानि सुखानीति चरति । न ध्यानानि दुःखानीति चरति । न ध्यानानि आत्मिकानीति चरति । न ध्यानान्यनात्मिकानीति चरति । न ध्यानानि श्रान्तानीति चरति । न ध्यानान्यश्रान्तानीति चरति । न ध्यानानि शून्यानीति चरति । न ध्यानान्यशून्यानीति चरति । न ध्यानानि निमित्तानीति चरति । न ध्यानान्यनिमित्तानीति चरति । न ध्यानानि प्रणिहितानीति चरति । न ध्यानान्यप्रणिहितानीति चरति । न ध्यानानि विविक्तानीति चरति । न ध्यानान्यविविक्तानीति चरति ।

नाऽप्रमाणेषु चरति । नाऽप्रमाणानां निमित्ते चरति । नाऽप्रमाणानि नित्यानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यनित्यानीति चरति । नाऽप्रमाणानि सुखानीति चरति । नाऽप्रमाणानि दुःखानीति चरति । नाऽप्रमाणानि आत्मिकानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यनात्मिकानीति चरति । नाऽप्रमाणानि श्रान्तानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यश्रान्तानीति चरति । नाऽप्रमाणानि शून्यानीति चरति ।

चरति । नाऽप्रमाणान्यशून्यानीति चरति । नाऽप्रमाणाणि निमित्तानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यनिमित्तानीति चरति । नाऽप्रमाणाणि प्रणिहितानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यप्रणिहितानीति चरति । नाऽप्रमाणाणि विविक्तानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यविविक्तानीति चरति ।

नाह्यसमापत्तिषु चरति । नाह्यसमापत्तीनां निमित्ते चरति । नाह्यसमापत्तीर्नित्या इति चरति । नाह्यसमापत्तीरनित्या इति चरति । नाह्यसमापत्तीः सुखा इति चरति । नाह्यसमापत्तीर्दुःखा इति चरति । नाह्यसमापत्तीरात्मान इति चरति । नाह्यसमापत्तीरनात्मान इति चरति । नाह्यसमापत्तीः शान्ता इति चरति । नाह्यसमापत्तीरशान्ता इति चरति । नाह्यसमापत्तीः शून्या इति चरति । नाह्यसमापत्तीरशून्या इति चरति । नाह्यसमापत्तीर्निमित्ता इति चरति । नाह्यसमापत्तीरनिमित्ता इति चरति । नाह्यसमापत्तीः प्रणिहिता इति चरति । नाह्यसमापत्तीरप्रणिहिता इति चरति । नाह्यसमापत्तीर्बिक्ता इति चरति । नाह्यसमापत्तीरबिक्ता इति चरति ।

* पूर्व्वरूपादिषु क्वचित् द्वितीयान्तता क्वचित् प्रथमान्तता, आदर्श-
पुस्तके कृष्टा मया तु सर्व्वत्र प्रथमान्ततालिखिता । आह्यसमा-
पत्तीरारम्भ द्वितीयान्ततैरपश्चात् लिखितग्रन्थे कृष्टवते । अतोमयापि
तथैव लिखितम् ।

न विमोक्षेषु चरति । न विमोक्षाणां निमित्ते* चरति ।
 न विमोक्षाः नित्या इति चरति । न विमोक्षान् अनित्या इति
 चरति । न विमोक्षान् सुखा इति चरति । न विमोक्षान् दुःखा
 इति चरति । न विमोक्षानात्मान इति चरति । न विमोक्षान-
 नात्मान इति चरति । न विमोक्षान् ग्रान्ता इति चरति ।
 न विमोक्षानग्रान्ता इति चरति । न विमोक्षान् शून्या इति
 चरति । न विमोक्षानशून्या इति चरति । न विमोक्षान् निमित्ता
 इति चरति । न विमोक्षाननिमित्ता इति चरति । न विमोक्षान्
 प्रणिहिता इति चरति । न विमोक्षानप्रणिहितानिति चरति ।
 न विमोक्षान् विविक्ता इति चरति । न विमोक्षानविविक्ता इति
 चरति ।

नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिषु चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमा-
 पत्तीनां निमित्ते चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्नित्या इति
 चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरनित्या इति चरति । नाऽनु-
 पूर्वविहारसमापत्तीः सुखा इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमा-
 पत्तीर्दुःखा इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरात्मान इति
 चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरनात्मान इति चरति ।
 नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः ग्रान्ता इति चरति । नाऽनुपूर्वविहार-
 समापत्तीरग्रान्ता इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः शून्या
 इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरशून्या इति चरति ।
 नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्निमित्ता इति चरति । नाऽनुपूर्वविहार-

* क आदर्शपुस्तके धर्मे इति लिखितम् ।

नाऽभिज्ञासु चरति । नाऽभिज्ञानां निमित्ते चरति । नाऽभिज्ञाः
 नित्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनित्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः
 सुखा इति चरति । नाऽभिज्ञाः दुःखा इति चरति । नाऽभिज्ञाः
 आत्मान इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनात्मान इति चरति ।
 नाऽभिज्ञाः शान्ता इति चरति । नाऽभिज्ञाः अशान्ता इति चरति ।
 नाऽभिज्ञाः शून्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः अशून्या इति चरति ।
 नाऽभिज्ञाः निमित्ता इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनिमित्ता इति
 चरति । नाऽभिज्ञाः प्रणिहिता इति चरति । नाऽभिज्ञाः
 अप्रणिहिता इति चरति । नाऽभिज्ञाः विविक्ता इति चरति ।
 नाऽभिज्ञाः अविविक्ता इति चरति ।

न समाधिषु चरति । न समाधिनां चरति । न समाधीनित्या
 इति चरति । न समाधीननित्या इति चरति । न समाधीन् सुखा
 इति चरति । न समाधीन् दुःखा इति चरति । न समाधीनात्मान
 इति चरति । न समाधीननात्मान इति चरति । न समाधीन्
 शान्ता इति चरति । न समाधीनशान्ता इति चरति । न समा-
 धीन् शून्या इति चरति । न समाधीनशून्या इति चरति । न
 समाधीनिमित्ता इति चरति । न समाधीननिमित्ता इति
 चरति । न समाधीन् प्रणिहिता इति चरति । न समाधीन-
 प्रणिहिता इति चरति । न समाधीन् विविक्ता इति चरति ।
 न समाधीनविविक्ता इति चरति ।

न धारणीमुखेषु चरति । न धारणीमुखानां निमित्ते चरति ।
 न धारणीमुखानि नित्यापीति चरति । न धारणीमुखान्यनित्या-

नोति चरति । न धारणीमुखानि सुखानीति चरति । न धारणीमुखानि दुःखानीति चरति । न धारणीमुखान्यात्मिकानीति चरति । न धारणीमुखान्यनात्मिकानीति चरति । न धारणीमुखानि शान्तानीति चरति । न धारणीमुखान्यशान्तानीति चरति । न धारणीमुखानि शून्यानीति चरति । न धारणीमुखान्यशून्यानीति चरति । न धारणीमुखानि निमित्तानीति चरति । न धारणीमुखान्यनिमित्तानीति चरति । न धारणीमुखानि प्रणिहितानीति चरति । न धारणीमुखान्यप्रणिहितानीति चरति । न धारणीमुखानि विविक्तानीति चरति । न धारणीमुखान्यविविक्तानीति चरति ।

न तथागतबलेषु चरति । न तथागतबलानां निमित्ते चरति । न तथागतबलानि नित्यानीति चरति । न तथागतबलान्यनित्यानीति चरति । न तथागतबलानि सुखानीति चरति । न तथागतबलानि दुःखानीति चरति । न तथागतबलान्यात्मिकानीति चरति । न तथागतबलान्यनात्मिकानीति चरति । न तथागतबलानि शान्तानीति चरति । न तथागतबलान्यशान्तानीति चरति । न तथागतबलानि शून्यानीति चरति । न तथागतबलान्यशून्यानीति चरति । न तथागतबलानि निर्मित्तानीति चरति । न तथागतबलान्यनिमित्तानीति चरति । न तथागतबलानि प्रणिहितानीति चरति । न तथागतबलान्यप्रणिहितानीति चरति । तथागतबलानि विविक्तानीति चरति । न तथागतबलान्यविविक्तानीति चरति ।

न वैशारद्येषु चरति । न वैशारद्यानां निमित्ते चरति ।
 न वैशारद्यानि नित्यानीति चरति । न वैशारद्यान्यनित्यानीति
 चरति । न वैशारद्यानि सुखानीति चरति । न वैशारद्यानि
 दुःखानीति चरति । न वैशारद्यान्यात्मिकानीति चरति । न
 वैशारद्यान्यात्मिकानीति चरति । न वैशारद्यानि शान्तानीति
 चरति । न वैशारद्यान्यशान्तानीति चरति । न वैशारद्यानि
 शून्यानीति चरति । न वैशारद्यान्यशून्यानीति चरति । न
 वैशारद्यानि निमित्तानीति चरति । न वैशारद्यान्यनिमित्तानीति
 चरति । न वैशारद्यानि प्रणिहितानीति चरति । न वैशारद्यान्य-
 प्रणिहितानीति चरति । न वैशारद्यानि विविक्तानीति चरति ।
 न वैशारद्यान्यविविक्तानीति चरति ।

न प्रतिषम्बित्सु चरति । न प्रतिषम्बिदां निमित्ते चरति ।
 न प्रतिषम्बिदो नित्या इति चरति । न प्रतिषम्बिदोऽनित्या इति
 चरति । न प्रतिषम्बिदः सुखा इति चरति । न प्रतिषम्बिदा
 दुःखा इति चरति । न प्रतिषम्बिदः आत्मान इति चरति । न
 प्रतिषम्बिदोऽनात्मान इति चरति । न प्रतिषम्बिदः शान्ता इति
 चरति । न प्रतिषम्बिदोऽशान्ता इति चरति । न प्रतिषम्बिदः
 शून्या इति चरति । न प्रतिषम्बिदोऽशून्या इति चरति । न
 प्रतिषम्बिदो निमित्ता इति चरति । न प्रतिषम्बिदोऽनिमित्ता
 इति चरति । न प्रतिषम्बिदो प्रणिहिता इति चरति । न प्रति-
 षम्बिदोऽप्रणिहिता इति चरति । न प्रतिषम्बिदो विविक्ता इति
 चरति । न प्रतिषम्बिदोऽविविक्ता इति चरति ।

न महाकरुणायां चरति । न महाकरुणाया निमित्ते चरति ।
 न महाकरुणा नित्येति चरति । न महाकरुणाऽनित्येति चरति ।
 न महाकरुणा सुखेति चरति । न महाकरुणा दुःखेति चरति ।
 न महाकरुणा आत्मेति चरति । न महाकरुणाऽनात्मेति चरति ।
 न महाकरुणा शान्तेति चरति । न महाकरुणाऽशान्तेति चरति ।
 न महाकरुणा शून्येति चरति । न महाकरुणाऽशून्येति चरति ।
 न महाकरुणा निमित्तेति चरति । न महाकरुणाऽनिमित्तेति चरति ।
 न महाकरुणा प्रणिहितेति चरति । न महाकरुणाऽप्रणिहितेति
 चरति । न महाकरुणा विविकेति चरति । न महाकरुणा-
 ऽविविकेति चरति ।

नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्म्मेषु चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्म्माणां
 निमित्ते चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्म्माञ्चित्या इति चरति ।
 नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्म्माननित्या इति चरति । नाष्टादशावेणिक-
 बुद्धधर्म्मान् सुखा इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्म्मान् दुःखा
 इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्म्मानात्मान इति चरति ।
 नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्म्माननात्मान इति चरति । नाष्टादशावेणिक-
 बुद्धधर्म्मान् शान्ता इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्म्मानशान्ता
 इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्म्मान् शून्या इति चरति ।
 नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्म्मानशून्या इति चरति । नाष्टादशावेणिक-
 बुद्धधर्म्माञ्चिमित्ता इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्म्मान-
 निमित्ता इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्म्मान् प्रणिहिता
 इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्म्मानप्रणिहिता इति चरति ।

नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान् विविक्ता इति चरति । नाष्टादशा-
वेणिकबुद्धधर्मानविविक्ता इति चरति ।

तत्कस्य हेतोस्तथाह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र या रूपस्य शून्यता न
तद्रूपं । न चाऽन्यत्र शून्यतायारूपं नाऽन्यत्र रूपाच्छून्यता । शून्यतैव
रूपं । रूपमेव शून्यता । या वेदनायाः शून्यता न सा वेदना न
चाऽन्यत्र शून्यताया वेदना नाऽन्यत्र वेदनायाः शून्यता । शून्यतैव
वेदना । वेदनैव शून्यता । या संज्ञायाः शून्यता न सा शून्यता ।
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः संज्ञा । नाऽन्यत्र संज्ञायाः शून्यता ।
शून्यतैव संज्ञा । संज्ञैव शून्यता । या संस्काराणां शून्यता न ते
संस्काराः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः संस्काराः । नाऽन्यत्र संस्कारेभ्यः
शून्यता । शून्यतैव संस्काराः । संस्कारा एव शून्यता । या विज्ञानस्य
शून्यता न तद्विज्ञानं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः विज्ञानं । नाऽन्यत्र
विज्ञानाच्छून्यता । शून्यतैव विज्ञानं । विज्ञानमेव शून्यता ।

या चक्षुषः शून्यता न तच्चक्षुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाश्चक्षुः ।
नाऽन्यत्र चक्षुषः शून्यता । शून्यतैव चक्षुः । चक्षुरेव शून्यता ।
या श्रोत्रस्य शून्यता न तत् श्रोत्रं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः श्रोत्रं ।
नाऽन्यत्र श्रोत्राच्छून्यता । शून्यतैव श्रोत्रं । श्रोत्रमेव शून्यता ।
या घ्राणस्य शून्यता न तद्घ्राणं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः घ्राणं ।
नाऽन्यत्र घ्राणाच्छून्यता । शून्यतैव घ्राणं । घ्राणमेव शून्यता । या
जिह्वायाः शून्यता न सा जिह्वा । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः जिह्वा ।
नाऽन्यत्र जिह्वायाः शून्यता । शून्यतैव जिह्वा । जिह्वैव शून्यता ।
या कायस्य शून्यता न स कायः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः कायः ।

नाऽन्यत्र कायाच्छून्यता । शून्यतैव कायः । काय एव शून्यता ।
या मनसः शून्यता न तन्मनः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः मनः ।
नाऽन्यत्र मनसः शून्यता । शून्यतैव मनः । मन एव शून्यता ।

या रूपस्य शून्यता न तद्रूपं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः रूपं ।
नाऽन्यत्र रूपाच्छून्यता । शून्यतैव रूपं । रूपमेव शून्यता । या शब्दस्य
शून्यता न स शब्दः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः शब्दः । नाऽन्यत्र
शब्दाच्छून्यता । शून्यतैव शब्दः । शब्द एव शून्यता । या गन्धस्य
शून्यता न स गन्धः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः गन्धः । नाऽन्यत्र
गन्धाच्छून्यता । शून्यतैव गन्धो गन्ध एव शून्यता । या रसस्य
शून्यता न स रसः । न चाऽन्यत्र शून्यताया रसोनाऽन्यत्र
रसाच्छून्यता । शून्यतैव रसोरस एव शून्यता । या स्पर्शस्य शून्यता
न स स्पर्शः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्पर्शा नाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता ।
शून्यतैव स्पर्शः । स्पर्श एव शून्यता । या धर्माणां शून्यता न ते
धर्माः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः धर्माः । नाऽन्यत्र धर्मैभ्यः
शून्यता । शून्यतैव धर्माः । धर्मा एव शून्यता ।

या चक्षुर्धातुशून्यता न स चक्षुर्धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यताया-
श्चक्षुर्धातुर्नाऽन्यत्र चक्षुर्धातोः शून्यता । शून्यतैव चक्षुर्धातुश्चक्षुर्धातुरेव
शून्यता । या रूपधातु शून्यता न स रूपधातुः । न चाऽन्यत्र
शून्यतायाः रूपधातुः । नाऽन्यत्र रूपधातोः शून्यता । शून्यतैव
रूपधातुः । रूपधातुरेव शून्यता । या चक्षुर्विज्ञानधातु शून्यता
न स चक्षुर्विज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाश्चक्षुर्विज्ञानधातुः ।
नाऽन्यत्र चक्षुर्विज्ञानधातोः शून्यता । शून्यतैव चक्षुर्विज्ञानधातुः ।

चक्षुर्विज्ञानधातुरेव शून्यता । या ओचधातु शून्यता न स ओच-
 धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः ओचधातुः । नाऽन्यत्र ओचधातोः
 शून्यता । शून्यतैव ओचधातुः । ओचधातुरेव शून्यता । या शब्द-
 धातुशून्यता न स शब्दधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः शब्दधातुः ।
 नाऽन्यत्र शब्दधातोः शून्यता । शून्यतैव शब्दधातुः । शब्दधातुरेव
 शून्यता । या ओचविज्ञानधातु शून्यता । न स ओचविज्ञान-
 धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः ओचविज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र
 ओचविज्ञानधातोः शून्यता । शून्यतैव ओचविज्ञानधातुः ।
 ओचविज्ञानधातुरेव शून्यता । या घ्राणधातुशून्यता न स घ्राण-
 धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः घ्राणधातुः । नाऽन्यत्र घ्राणधातोः
 शून्यता । शून्यतैव घ्राणधातुः । घ्राणधातुरेव शून्यता । या गन्धधातु
 शून्यता न स गन्धधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः गन्धधातुः ।
 नाऽन्यत्र गन्धधातोः शून्यता । शून्यतैव गन्धधातुः । गन्धधातुरेव
 शून्यता । या घ्राणविज्ञानधातु शून्यता । न स घ्राणविज्ञानधातुः ।
 न चाऽन्यत्र शून्यतायाः घ्राणविज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र घ्राणविज्ञान-
 धातोः शून्यता । शून्यतैव घ्राणविज्ञानधातुः । घ्राणविज्ञानधातुरेव
 शून्यता । या जिह्वाधातुशून्यता न स जिह्वाधातुः । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः जिह्वाधातुः । नाऽन्यत्र जिह्वाधातोः शून्यता । शून्यतैव
 जिह्वाधातुः । जिह्वाधातुरेव शून्यता । या रसधातु शून्यता । न स
 रसधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः रसधातुः । नाऽन्यत्र रसधातोः
 शून्यता । शून्यतैव रसधातुः । रसधातुरेव शून्यता । या जिह्वा-
 विज्ञानधातुशून्यता न स जिह्वाविज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः

जिज्ञाविज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातोः शून्यता ।
 शून्यतैव जिज्ञाविज्ञानधातुः । जिज्ञाविज्ञानधातुरेव शून्यता । या
 कायधातुशून्यता न स कायधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 कायधातुः । नाऽन्यत्र कायधातोः शून्यता । शून्यतैव कायधातुः ।
 कायधातुरेव शून्यता । या स्पर्शधातु शून्यता न स स्पर्शधातुः ।
 न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्पर्शधातुः । नाऽन्यत्र स्पर्शधातोः शून्यता ।
 शून्यतैव स्पर्शधातुः । स्पर्शधातुरेव शून्यता ।

या कायविज्ञानधातुशून्यता न स कायविज्ञानधातुः । न
 चाऽन्यत्र शून्यतायाः कायविज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र कायविज्ञान-
 धातोः शून्यता । शून्यतैव कायविज्ञानधातुः । कायविज्ञानधातुरेव
 शून्यता । या मनोधातु शून्यता न स मनोधातुः । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः मनोधातुः । नाऽन्यत्र मनोधातोः शून्यता । शून्यतैव
 मनोधातुः । मनोधातुरेव शून्यता । या धर्मधातुशून्यता न स
 धर्मधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः धर्मधातुः । नाऽन्यत्र
 धर्मधातोः शून्यता । शून्यतैव धर्मधातुः । धर्मधातुरेव शून्यता ।
 या मनोविज्ञानधातुशून्यता न स मनोविज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः मनोविज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र मनोविज्ञानधातोः शून्यता ।
 शून्यतैव मनोविज्ञानधातुः । मनोविज्ञानधातुरेव शून्यता ।

या पृथिवीधातुशून्यता न स पृथिवीधातुः । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः पृथिवीधातुः । नाऽन्यत्र पृथिवीधातोः शून्यता । शून्यतैव
 पृथिवीधातुः । पृथिवीधातुरेव शून्यता । या ऽम्भातु शून्यता न
 साऽम्भातुः । न चाऽन्यत्र शून्यताया ऽम्भातुः । नाऽन्यत्राऽम्भातोः

शून्यता । शून्यतेवाऽऽभातुः । अभातुरेव शून्यता । या तेजोधातु
 शून्यता न म तेजोधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायास्तेजोधातुः ।
 नाऽन्यत्र तेजोधातोः शून्यता । शून्यतैव तेजोधातुः । तेजोधातुरेव
 शून्यता । या वायुधातुशून्यता न म वायुधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 वायुधातुः । नाऽन्यत्र वायुधातोः शून्यता । शून्यतैव वायुधातुः ।
 वायुधातुरेव शून्यता । या आकाशधातु शून्यता न म आकाश-
 धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यताया आकाशधातुः । नाऽन्यत्राऽऽकाशधातोः
 शून्यता । शून्यतेवाऽऽकाशधातुः । आकाशधातुरेव शून्यता ।

या विज्ञानधातु शून्यता न म विज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः विज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र विज्ञानधातोः शून्यता । शून्यतैव
 विज्ञानधातुः । विज्ञानधातुरेव शून्यता । या ऽविद्याशून्यता न सा
 ऽविद्या । न चाऽन्यत्र शून्यताया अविद्या । नाऽन्यत्राऽविद्यायाः
 शून्यता । शून्यतेवाऽविद्या । अविद्यैव शून्यता । या संस्कारशून्यता
 न ते संस्काराः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः संस्काराः । नाऽन्यत्र
 संस्कारेभ्यः शून्यता । शून्यतैव संस्काराः । संस्कारा एव शून्यता ।
 या विज्ञानशून्यता न तद्विज्ञानं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः विज्ञानं ।
 नाऽन्यत्र विज्ञानाच्छून्यता । शून्यतैव विज्ञानं । विज्ञानमेव शून्यता ।

या नामरूपशून्यता न तन्नामरूपं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 नामरूपं । नाऽन्यत्र नामरूपाच्छून्यता । शून्यतैव नामरूपं ।
 नामरूपमेव शून्यता । या षडायतनशून्यता न तत्षडायतनं ।
 न चाऽन्यत्र शून्यतायाः षडायतनं । नाऽन्यत्र षडायतनाच्छून्यता ।
 शून्यतैव षडायतनं । षडायतनमेव शून्यता । या स्पर्श शून्यता न स

स्यर्गः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्यर्गः । नाऽन्यत्र स्यर्गाच्छून्यता ।
 शून्यतैव स्यर्गः । स्यर्ग एव शून्यता । *या वेदना शून्यता न सा
 वेदना । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः वेदना । नाऽन्यत्र वेदनायाः
 शून्यता । शून्यतैव वेदना । वेदनैव शून्यता । या दृष्ट्या शून्यता
 न सा दृष्ट्या । न चाऽन्यत्र शून्यतायास्तृष्णा । नाऽन्यत्र दृष्ट्यायाः
 शून्यता । शून्यतैव दृष्ट्या । दृष्ट्यैव शून्यता । या उपादानशून्यता
 न तदुपादानं । न चाऽन्यत्र शून्यताया उपादानं । नाऽन्यत्रो-
 पादानाच्छून्यता । शून्यतैवोपादानं । उपादानमेव शून्यता ।
 या भवशून्यता न स भवः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः भवः ।
 नाऽन्यत्र भवाच्छून्यता । शून्यतैव भवः । भव एव शून्यता । या
 जाति शून्यता न सा जातिः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः जातिः ।
 नाऽन्यत्र जातेः शून्यता । शून्यतैव जातिः । जातिरेव शून्यता ।
 या जरामरणशून्यता न तज्जरामरणं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 जरामरणं । नाऽन्यत्र जरामरणाच्छून्यता । शून्यतैव जरामरणं ।
 जरामरणमेव शून्यता ।

या दानपारमिता शून्यता न सा दानपारमिता । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः दानपारमिता । नाऽन्यत्र दानपारमितायाः शून्यता ।
 शून्यतैव दानपारमिता । दानपारमितैव शून्यता । या ग्रीक्षपार-
 मितायाः शून्यता न सा ग्रीक्षपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 ग्रीक्षपारमिता । नाऽन्यत्र ग्रीक्षपारमितायाः शून्यता । शून्यतैव

* क, ग, पुस्तकेषु पाठः ।

श्रीलपारमिता । श्रीलपारमितैव शून्यता । या चान्तिपारमिता शून्यता न सा चान्तिपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः चान्तिपारमिता । नाऽन्यत्र चान्तिपारमितायाः शून्यता । शून्यतैव चान्तिपारमिता । चान्तिपारमितैव शून्यता । अथ वीर्यपारमिता शून्यता न सा वीर्यपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः वीर्यपारमिता । नाऽन्यत्र वीर्यपारमितायाः शून्यता । शून्यतैव वीर्यपारमिता । वीर्यपारमितैव शून्यता । या ध्यानपारमिता शून्यता न सा ध्यानपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः ध्यानपारमिता । नाऽन्यत्र ध्यानपारमितायाः शून्यता । शून्यतैव ध्यानपारमिता । ध्यानपारमितैव शून्यता । या प्रज्ञापारमिता शून्यता न सा प्रज्ञापारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः प्रज्ञापारमिता । नाऽन्यत्र प्रज्ञापारमितायाः शून्यता । शून्यतैव प्रज्ञापारमिता । प्रज्ञापारमितैव शून्यता ।

या अध्यात्मशून्यतायाः शून्यता न सा अध्यात्मशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया अध्यात्मशून्यता । नाऽन्यत्राध्यात्मशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽध्यात्मशून्यता । अध्यात्मशून्यतैव शून्यता । या बहिर्द्धाशून्यतायाः शून्यता न सा बहिर्द्धाशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः बहिर्द्धाशून्यता । नाऽन्यत्र बहिर्द्धाशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव बहिर्द्धाशून्यता । बहिर्द्धाशून्यतैव शून्यता । या अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतायाः शून्यता न सा अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता । नाऽन्यत्राऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता ।

अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतैव शून्यता । या शून्यताशून्यतायाः शून्यता
न सा शून्यताशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः शून्यताशून्यता ।
नाऽन्यत्र शून्यता शून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव शून्यताशून्यता ।
शून्यताशून्यतैव शून्यता । या महाशून्यतायाः शून्यता न सा
महाशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः महाशून्यता । नाऽन्यत्र
महाशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव महाशून्यता । महाशून्यतैव
शून्यता । या परमार्थशून्यतायाः शून्यता न सा परमार्थशून्यता । न
चाऽन्यत्र शून्यतायाः परमार्थशून्यता । नाऽन्यत्र परमार्थशून्यतायाः
शून्यता । शून्यतैव परमार्थशून्यता । परमार्थशून्यतैव शून्यता ।
या संस्कृतशून्यतायाः शून्यता । न सा संस्कृतशून्यता । न चाऽन्यत्र
शून्यतायाः संस्कृतशून्यता । नाऽन्यत्र संस्कृतशून्यतायाः शून्यता ।
शून्यतैव संस्कृतशून्यता । संस्कृतशून्यतैव शून्यता । या असंस्कृत-
शून्यतायाः शून्यता न सा असंस्कृतशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया
असंस्कृतशून्यता । नाऽन्यत्राऽसंस्कृतशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवा-
ऽसंस्कृतशून्यता । असंस्कृतशून्यतैव शून्यता । या अत्यन्तशून्यतायाः
शून्यता । न सा अत्यन्तशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः अत्यन्त-
शून्यता । नाऽन्यत्राऽत्यन्तशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽत्यन्तशून्यता ।
अत्यन्तशून्यतैव शून्यता । याऽनवरागशून्यतायाः शून्यता । न
साऽनवरागशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया अनवरागशून्यता ।
नाऽन्यत्राऽनवरागशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽनवरागशून्यता ।
या ऽनवकारशून्यतायाः शून्यता । न सा ऽनवकार शून्यता । न
चाऽन्यत्र शून्यताया अनवकार शून्यता । नाऽन्यत्राऽनवकार-

शून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽनवकार शून्यता । अनवकारशून्यतेव
 शून्यता । या प्रकृतिशून्यतायाः शून्यता । न सा प्रकृतिशून्यता ।
 न चाऽन्यत्र शून्यतायाः प्रकृतिशून्यता । नाऽन्यत्र प्रकृतिशून्यतायाः
 शून्यता । शून्यतैव प्रकृतिशून्यता । प्रकृतिशून्यतैव शून्यता । या
 सर्वधर्माशून्यतायाः शून्यता न सा सर्वधर्माशून्यता । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः सर्वधर्माशून्यता । नाऽन्यत्र सर्वधर्माशून्यतायाः शून्यता ।
 शून्यतैव सर्वधर्माशून्यता । सर्वधर्माशून्यतैव शून्यता । या खलक्षण-
 शून्यतायाः शून्यता न सा खलक्षणशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 खलक्षणशून्यता । नाऽन्यत्र खलक्षणशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव
 खलक्षणशून्यता । खलक्षणशून्यतैव शून्यता । या ऽनुपलम्भशून्यतायाः
 शून्यता न सा अनुपलम्भ शून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया
 अनुपलम्भशून्यता । नाऽन्यत्राऽनुपलम्भशून्यतायाः शून्यता । शून्य-
 तैवानुपलम्भशून्यता । अनुपलम्भशून्यतैव शून्यता । या ऽभावशून्य-
 तायाः शून्यता न सा ऽभावशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया
 अभावशून्यता । नाऽन्यत्राऽभावशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽभाव-
 शून्यता । अभावशून्यतैव शून्यता । या खभावशून्यतायाः शून्यता
 न सा खभावशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः खभावशून्यता ।
 नाऽन्यत्र खभावशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव खभावशून्यता ।
 खभावशून्यतैव शून्यता । या ऽभावखभावशून्यता न सा ऽभाव-
 खभावशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया अभावखभावशून्यता ।
 नाऽन्यत्राऽभावखभावशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽभावखभाव-
 शून्यता । अभावखभावशून्यतैव शून्यता ।

या चतुर्णां स्मृत्युपस्थानानां शून्यता न तानि स्मृत्युपस्थानानि ।
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्मृत्युपस्थानानि । नाऽन्यत्र स्मृत्युपस्थानेभ्यः
शून्यता । शून्यतैव स्मृत्युपस्थानानि । स्मृत्युपस्थानान्येव शून्यता ।
या चतुर्णां सम्यक्प्रहाणानां शून्यता न तानि सम्यक्प्रहाणानि ।
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः सम्यक्प्रहाणानि । नाऽन्यत्र सम्यक्प्रहाणेभ्यः
शून्यता । शून्यतैव सम्यक्प्रहाणानि । सम्यक्प्रहाणान्येव शून्यता ।
या चतुर्णां षड्विपादानां शून्यता न ते षड्विपादाः । न चाऽन्यत्र
शून्यताया षड्विपादाः । नाऽन्यत्र षड्विपादेभ्यः शून्यता । शून्यतैव
षड्विपादाः । षड्विपादा एव शून्यता । या पञ्चानामिन्द्रियाणां
शून्यता । न तानीन्द्रियाणि । न चाऽन्यत्र शून्यताया इन्द्रियाणि ।
नाऽन्यत्रेन्द्रियेभ्यः शून्यता । शून्यतैवेन्द्रियाणि । इन्द्रियाण्येव शून्यता ।
या पञ्चानां बलानां शून्यता न तानि बलानि । न चाऽन्यत्र
शून्यतायाः बलानि । नाऽन्यत्र बलेभ्यः शून्यता । शून्यतैव बलानि ।
बलान्येव शून्यता । या सप्तानां बोध्यङ्गानां शून्यता । न तानि
बोध्यङ्गानि । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः बोध्यङ्गानि । नाऽन्यत्र
बोध्यङ्गेभ्यः शून्यता । शून्यतैव बोध्यङ्गानि । बोध्यङ्गान्येव शून्यता ।
या आर्याष्टाङ्गमार्गस्य शून्यता न स आर्याष्टाङ्गमार्गः । न
चाऽन्यत्र शून्यताया आर्याष्टाङ्गमार्गः । नाऽन्यत्राऽर्याष्टाङ्गमार्गा-
च्छून्यता । शून्यतैवाऽर्याष्टाङ्गमार्गः । आर्याष्टाङ्गमार्ग एव शून्यता ।
या चतुर्णामार्थसत्यानां शून्यता । न तन्यार्थसत्यानि । न चाऽन्यत्र
शून्यताया आर्थसत्यानि । नाऽन्यत्रार्थसत्येभ्य एव शून्यता । शून्य-
तैवार्थसत्यानि । आर्थसत्यान्येव शून्यता । या चतुर्णां ध्यानानां

शून्यता न तानि ध्यानानि । न चाऽन्यत्र ध्यानेभ्यः शून्यता ।
 नाऽन्यत्र ध्यानेभ्यः शून्यता । शून्यतैव ध्यानानि । ध्यानान्येव
 शून्यता । या चतुर्णामप्रमाणानां शून्यता न तान्यप्रमाणानि ।
 न चाऽन्यत्र शून्यताया अप्रमाणानि । नाऽन्यत्राऽप्रमाणेभ्यः शून्यता ।
 शून्यतैवाऽप्रमाणानि । अप्रमाणान्येव शून्यता । या चतसृणामारूप्य-
 समापत्तीनां शून्यता न ता आरूप्यसमापत्तयः । न चाऽन्यत्र
 शून्यताया आरूप्यसमापत्तयः । नाऽन्यत्राऽरूप्यसमापत्तिभ्यः शून्यता ।
 शून्यतैवाऽरूप्यसमापत्तयः । आरूप्यसमापत्तय एव शून्यता । या
 अष्टानां विमोक्षाणां शून्यता । न ते विमोक्षाः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 विमोक्षाः । नाऽन्यत्र विमोक्षेभ्यः शून्यता । शून्यतैव विमोक्षाः ।
 विमोक्षाएव शून्यता । या न वानुपूर्वविहारसमापत्तीनां शून्यता न ता
 अनुपूर्वविहारसमापत्तयः । न चाऽन्यत्र शून्यताया अनुपूर्वविहार-
 समापत्तयः । नाऽन्यत्रानुपूर्वविहारसमापत्तिभ्यः शून्यता । शून्यतै-
 वाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः । आनुपूर्वविहारसमापत्तय एव शून्यता ।

या शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां शून्यता । न
 तानि शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । नाऽन्यत्र
 शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेभ्यः शून्यता । शून्यतैव शून्यता
 निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । शून्यता निमित्ताप्रणिहित-
 विमोक्षमुखान्येव शून्यता । या पञ्चानामभिज्ञानां शून्यता न ता
 अभिज्ञाः । न चाऽन्यत्र शून्यताया अभिज्ञाः । नाऽन्यत्राभिज्ञाभ्यः
 शून्यता । शून्यतैवाऽभिज्ञाः । अभिज्ञा एव शून्यता । या समाधीनां

शून्यता न ते समाधयः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः समाधयः ।
नाऽन्यत्र समाधिभ्यः शून्यता । शून्यतैव समाधयः । समाधय एव
शून्यता । या धारणीमुखानां शून्यता न तानि धारणीमुखानि ।
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः धारणीमुखानि । नाऽन्यत्र धारणीमुखेभ्यः
शून्यता । शून्यतैव धारणीमुखानि । धारणीमुखान्येव शून्यता ।
या दशानां तथागतबलानां शून्यता न तानि तथागतबलानि ।
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः तथागतबलानि । नाऽन्यत्र तथागतबलेभ्यः
शून्यता । शून्यतैव तथागतबलानि । तथागतबलान्येव शून्यता । या
चतुर्णां वैशारद्यानां शून्यता न तानि वैशारद्यानि । न चाऽन्यत्र
शून्यतायाः वैशारद्यानि । नाऽन्यत्र वैशारद्येभ्यः शून्यता । शून्यतैव
वैशारद्यानि । वैशारद्यान्येव शून्यता । या चतसृणां प्रतिमम्बिदां
शून्यता न ताः प्रतिमम्बिदः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः प्रतिमम्बिदः ।
नाऽन्यत्र प्रतिमम्बिदः शून्यता । शून्यतैव प्रतिमम्बिदः । प्रतिमम्बिद
एव शून्यता । या महामैत्र्याः शून्यता न सा महामैत्री । न
चाऽन्यत्र शून्यतायाः महामैत्री । नाऽन्यत्र महामैत्र्याः शून्यता ।
शून्यतैव महामैत्री । महामैत्र्येव शून्यता । या महाकरुणायाः
शून्यता न सा महाकरुणा । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः महाकरुणा ।
नाऽन्यत्र महाकरुणायाः शून्यता । शून्यतैव महाकरुणा । महाकरुणैव
शून्यता । या ऽष्टादशानामावेणिकबुद्धधर्माणां शून्यता । न ते
आवेणिकबुद्धधर्माः । न चाऽन्यत्र शून्यताया आवेणिकबुद्धधर्माः ।
नाऽन्यत्र आवेणिकबुद्धधर्मेभ्यः शून्यता । शून्यतैवावेणिकबुद्धधर्माः ।
आवेणिकबुद्धधर्मा एव शून्यता ।

या सर्वज्ञतायाः शून्यता न सा सर्वज्ञता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः सर्वज्ञता । नाऽन्यत्र सर्वज्ञतायाः शून्यता । शून्यतैव सर्वज्ञता । सर्वज्ञतैव शून्यता । या मार्गाकारज्ञतायाः शून्यता न सा मार्गाकारज्ञता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः मार्गाकारज्ञता । नाऽन्यत्र मार्गाकारज्ञतायाः शून्यता । शून्यतैव मार्गाकारज्ञता । मार्गाकारज्ञतैव शून्यता । या सर्वाकारज्ञतायाः शून्यता । न सा सर्वाकारज्ञता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः सर्वाकारज्ञता । नाऽन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः शून्यता । शून्यतैव सर्वाकारज्ञता । सर्वाकारज्ञतैव शून्यता ।

एवं ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशलो वेदितव्यः । एवं खल्वायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् भव्योऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिमम्बोद्धुं । स खलु पुनर्बोधिबोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरामीति नोपैति । न चरामीति नोपैति । चरामीति न चरामीति नोपैति । नैव चरामि च न चरामीति नोपैति । शारदतीपुत्र आह । केन कारणेनायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंश्चरामीति नोपैति न चरामीति नोपैति । चरामि च न चरामीति नोपैति । नैव चरामि च न चरामीत्येवमपि नोपैति । सुभूतिराह । तथाह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र प्रज्ञापारमितायां स्वभावो नोपलभ्यते । तत्कस्यहेतोस्तथाह्यभावस्वभावाप्रज्ञापारमिता । अनेनायुष्मच्छारदतीपुत्र पर्यायेण बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरामीति नोपैति । न चरामीति नोपैति ।

चरामि च न चरामीति नोपैति । नैव चरामि च न चरामीत्येव-
मपि नोपैति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तेन सर्व्वधर्मा अभावस्तभावा
इत्यनुगता अनुपात्ताः । स चेदेवं प्रज्ञापारमितार्था चरतो
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चिन्तं नावलीयते । न संलीयते नोत्स्यति
न संवस्यति । न संचासमापद्यते । वेदितव्यमायुष्कारदतीपुत्रा-
सखीभवत्ययं बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञताया इति ।

सापि खलु सर्वाकारज्ञता अद्वया अद्वैधीकारा सर्व्वधर्माभाव-
स्वभावतामुपादाय । अयं सर्व्वधर्मानुत्पादोनाम समाधिर्व्वोधि-
मत्त्वानां महासत्त्वानां विपुलःपुरस्कृतोऽप्रमाणनियतः असंहाय्यः
सर्व्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । अनेन समाधिनाविहरन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

आह । किं पुनरायुष्मन् सुभृते अनेनैव समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अथान्यैरपि समाधिभिः । सुभृतिराह अन्यैरप्यायुष्कारदतीपुत्र
समाधिभिर्विहरन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । आह कतमैः पुनरायुष्मन् सुभृतेऽन्यैः
समाधिभिर्विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । सुभृतिराह । अस्ति शूरङ्गमोनाम समाधि-
र्येण समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति किंशिकीडितोनाम समाधिर्येण
समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
मभिसम्बुध्यते । अस्ति सुचन्द्रोनाम समाधिर्येण समाधिना विहरन्

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्ति चन्द्रध्वजकेतुर्नाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्व-
 धर्मोद्गतोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्वधर्मसुद्गोनाम
 समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
 सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति विज्ञोकितसूद्धानाम समाधिर्धेन
 समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति धर्मधातुनियतोनाम समाधिर्धेन
 समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति नियतध्वजकेतुर्नाम समाधिर्धेन
 समाधिनाविहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति वज्रोनाम समाधिर्धेन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
 सम्बुध्यते । अस्ति सर्वधर्मप्रवेशसुद्गोनाम समाधिर्धेन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
 सम्बुध्यते । अस्ति रश्मिप्रसूक्तोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्ति वल्लयुहोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति समु-
 द्गतोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति निरङ्गनियत-

प्रवेशोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्यधिवचन संप्रवेशो-
 नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनु-
 त्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति दिग्विखोक्तितोनाम समा-
 धिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्याधारमुद्रोनाम समाधिर्येन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बु-
 ध्यते । अस्त्यसंप्रमोषोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
 सर्वधर्मसमवसरणमुद्रोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्या-
 कागस्फुरणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति वज्रमण्डलोनाम
 समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
 सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति ध्वजागकेयूरोनाम समाधिर्येन
 समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । इक्ष्मीन्द्रकेतुनाम समाधिर्येन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
 सम्बुध्यते । अस्ति श्रोतोऽनुगतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्ति "सिंहत्रिकीड़ितोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति ज्ञानकेतुर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति वज्रोपमोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
चित्तस्थितिर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति समन्तालोकोनाम
समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सुप्रतिष्ठितोनाम समाधिर्येन
समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति रत्नकोटिर्नाम समाधिर्येन समा-
धिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
मभिसम्बुध्यते ।

अस्ति वरधर्ममुद्गोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति सम्बंधर्षसमतानाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति रतिजहोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
धर्मोद्गतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति विकिरणोनाम
समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां

धिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्व्वगुणसङ्घयोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति स्थितनिश्चितोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति शुभपुष्पितशुद्धिर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति बोध्यङ्गवतीनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्यनन्तप्रभोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्यममसमोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्व्वधर्मातिक्रमणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति परिच्छेदकरोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति विमतिविकरोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति निरधिष्ठानोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्येकव्यूहोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः

क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्याकारोऽभिनिर्हारो-
नामसमाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्र-
मनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्वेकाकारोनाम समाधिर्येन
समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्याकारानवकारोनाम समाधिर्येन समा-
धिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
मभिसम्बुध्यते ।

अस्ति नैवेधिकसर्व्वभवतलापगतोनाम समाधिर्येन समाधिना
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यते । अस्ति सर्व्वसङ्केतव्रतप्रवेगोनाम समाधिर्येन समाधिना
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यते । अस्ति गिरिघोषाक्षरत्रिसुक्तोनाम समाधिर्येन समाधिना
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यते । अस्ति ज्वलनोल्कोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति लक्षणपरिग्रोधनोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्त्यनाविल्लान्निर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति सर्वाकारवरोपेतनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति सर्व्वसुखदुःखनिराभनन्दीनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्यैक्यकरण्डोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
 धारणीमतिर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सम्यक्-
 त्वमिथ्यात्वसर्वसंग्रहणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति सर्वरोधनिरोधसंप्रश्रमनोनाम समाधिर्येन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिभि-
 सन्बुध्यते । अस्यैक्यनुरोधाप्रतिरोधोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्ति विमलप्रभासोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति शारवतीनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
 परिपूर्णचन्द्रविमलोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
 विद्युत्प्रभोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति महाब्यूहोनाम
 समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
 सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्वलोकप्रभाकरोनाम समाधि-
 र्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां

सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति समाधिसमतानाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अख्यरजोविरजोर्नययुक्तोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अख्यरणसमवसरणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अख्यरणमरणसर्व्वसमवसरणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अख्यनिलम्भनिकेतनिरतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति तथता स्थितनिश्चितोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति कायकलिसंप्रमथनोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति वारकलिविध्वंसनगगणकत्पोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्याकाशाऽसङ्गविमुक्तिनिरूपधिप्रोषोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति इमे आयुष्मञ्कारदतीपुत्रममाधयो बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां यैः समाधिभिर्विहरन्तो बोधिसत्त्वामहामत्त्वाः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

अथ बुद्धानुभावेनायुष्मान् सुभूतिः पुनरप्येवमाह । व्याहृतो-
 वतारमायुष्माञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्यैः पौर्व्वकैश्चथागतै-
 रर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैरनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । येऽपि तत्र तर्हि
 दशषु दिक्षु गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तथागताः सम्यक्-
 सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति धियन्ते यापयन्ति । तेऽपि तथागताः सम्यक्सम्बु-
 द्धास्तं बोधिसत्त्वं व्याकुर्व्वन्ति य एभिः समाधिभिर्व्विहरति । समाधि-
 मपि न समनुपश्यति । नापि तेन समाधिनामथते । अहं समा-
 हित इति अहं समापत्य इत्यहं समापद्य इत्यहं समापन्नवानिति ।
 सर्व्वत्र ते तस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य विकल्पा न संविद्यन्ते न
 प्रवर्त्तन्ते ।

आह । किं पुनरायुष्मन् सुभूतेऽत्र समाधिषु स्थितो
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो व्याक्रियते तथागतैरर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैः ।
 सुभूतिराह । नोहीदमायुष्माञ्कारदतीपुत्र, तत्कस्य हेतोर्नह्यायु-
 ष्माञ्कारदतीपुत्राऽन्याप्रज्ञापारमिताऽन्यः समाधिरन्यो बोधिसत्त्वः ।
 प्रज्ञापारमितैव समाधिसमाधिरेव बोधिसत्त्वः, बोधिसत्त्व एव
 समाधिः । आह आयुष्मन् सुभूते नान्यः समाधिरन्यो बोधिसत्त्वो
 नान्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः समाधिः । समाधिरेव बोधिसत्त्वो बोधिसत्त्व
 एव समाधिः सर्व्वधर्ममतामुपादाय । तत् किं पुनः शक्यं समाधिं
 दर्शयितुं । सुभूतिराह । नोहीदमायुष्माञ्कारदतीपुत्र । आह किं
 पुनरायुष्मन् सुभूते सकुलपुत्रस्तं समाधिं संजानाति । सुभूतिराह ।
 न संजानात्यायुष्माञ्कारदतीपुत्र । आह । तत्कथं न संजानाति ।
 सुभूतिराह । यथा न कल्पयति । आह । कस्मादायुष्मन् सुभूते

न विजानाति न संजानाति । सुभृतिराह । अविद्यमानत्वात्तस्य
समाधेस्तस्य बोधिसत्त्वस्य । न विजानाति न संजानाति ।

अथ भगवानायुष्मते सुभृतये साधुकारमदात् । साधु साधु
सुभृते । सुभाषितैषा वाक् । यथापि ते मया विहारिणां श्रावका-
नामश्रुतायां निर्दिष्टस्यायमुपदेशः । एवञ्च बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । ध्यानपारमितायां शिचित्यं । वीर्य-
पारमितायां शिचित्यं । चान्तिपारमितायां शिचित्यं । शील-
पारमितायां शिचित्यं । दानपारमितायां शिचित्यं । स्मृत्युप-
स्थानेषु शिचित्यं । सम्यक्प्रहाणेषु शिचित्यं । ऋद्धिपादेषु शिचि-
त्यं । इन्द्रियेषु शिचित्यं । बलेषु शिचित्यं । बोध्यङ्गेषु शिचि-
त्यं । आर्याष्टाङ्गमार्गं शिचित्यं । आर्यसत्येषु शिचित्यं । ध्यानेषु
शिचित्यं । अप्रमाणेषु शिचित्यं । आरूढ्यसमापत्तिषु शिचित्यं ।
विमोक्षेषु शिचित्यं । अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु शिचित्यं ।
शून्यता निमित्ताऽप्रणिहितविभोक्षमुखेषु शिचित्यं । अभिज्ञासु
शिचित्यं । समाधिषु शिचित्यं । धारणीमुखेषु शिचित्यं ।
तथागतबलेषु शिचित्यं । वैशारद्येषु शिचित्यं । प्रतिभम्बित्सु
शिचित्यं । महामैत्र्यां शिचित्यं । महाकरुणायां शिचित्यं ।
आवेणिकबुद्धधर्मेषु शिचित्यं ।

अथायुष्माऽऽकारद्वतीपुत्रो भगवन्तमेतदवोचत् । एवं शिचमानो
भगवन् बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचतेऽनुपलम्भ-
योगेन । ध्यानपारमितायां शिचतेऽनुपलम्भयोगेन । वीर्यपार-
मितायां शिचतेऽनुपलम्भयोगेन । चान्तिपारमितायां शिचतेऽनुप-

लभयोगेन । शीलपारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । दानपार-
मितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । स्मृत्युपस्थानेषु शिचतेऽनुपलभ-
योगेन । सम्यक्प्रहाणेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । षड्विपादेषु
शिचतेऽनुपलभयोगेन । इन्द्रियेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । बलेषु
शिचतेऽनुपलभयोगेन । बोध्यङ्गेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । आर्या-
ष्टाङ्गमार्गे शिचतेऽनुपलभयोगेन । आर्यसत्येषु शिचतेऽनुपलभ-
योगेन । ध्यानेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अप्रमाणेषु शिचतेऽनुप-
लभयोगेन । आरूप्यसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अनुपूर्व-
विहारसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । शून्यतानिमित्ताप्रणि-
हितविमोक्षमुखेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अभिज्ञासु शिचतेऽनुप-
लभयोगेन । धारणीमुखेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । तथागतबलेषु
शिचतेऽनुपलभयोगेन । वैशारद्येषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । प्रति-
सम्बित्सु शिचतेऽनुपलभयोगेन । महामैत्र्यां शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
महाकरुणायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । आवेष्टिकबुद्धधर्मेषु शिचते-
ऽनुपलभयोगेन ।

भगवानाह । एवं शिचमाणः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । वीर्यपारमितायां शिच-
तेऽनुपलभयोगेन । चान्तिपारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
शीलपारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । दानपारमितायां
शिचतेऽनुपलभयोगेन । स्मृत्युपस्थानेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
सम्यक्प्रहाणेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । षड्विपादेषु शिचतेऽनुप-
लभयोगेन । इन्द्रियेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । बलेषु शिचतेऽनुप-

लभयोगेन । बोध्यङ्गेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । आर्याष्टाङ्गमार्गं
शिचतेऽनुपलभयोगेन । आर्यसत्येषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
धानेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अप्रमाणेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
आरूप्यसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । विमोक्षेषु शिचतेऽनुप-
लभयोगेन । अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
अभिज्ञासु शिचतेऽनुपलभयोगेन । समाधिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
धारणीमुखेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । तथागतबलेषु शिचतेऽनुप-
लभयोगेन । वैशारद्येषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । प्रतिसम्बित्सु
शिचतेऽनुपलभयोगेन । महामैत्र्यां शिचतेऽनुपलभयोगेन । महा-
कर्णायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । आवेणिकबुद्धधर्मेषु शिचतेऽनुप-
लभयोगेन ।

शारदतीपुत्र आह । किमिति भगवन्नोपलभते । भगवानाह ।
आत्मानं शारदतीपुत्र नोपलभते । जीवं नोपलभते । जन्तुं नोप-
लभते । पोषं नोपलभते । पुरुषं नोपलभते । पुङ्गुलं नोपलभते ।
मनुजं नोपलभते । मानवं नोपलभते । कारकं नोपलभते । जानकं
नोपलभते । पश्यकं नोपलभते । अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

रूपं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वेदनां नोपलभते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । संज्ञां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
दाय । संस्कारान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । विज्ञानं
नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । चक्षुर्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धि-
तामुपादाय । श्रोत्रं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । घ्राणं

नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जिज्ञां नोपलभतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । कायं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 मनो नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । रूपं नोपलभतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । शब्दं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 गन्धं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । रसं नोपलभतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । स्पर्शं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 धर्मान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

चक्षुर्धातुं रूपधातुं चक्षुर्विज्ञानधातुं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । श्रोत्रधातुं शब्दधातुं श्रोत्रविज्ञानधातुं नोपलभतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । घ्राणधातुं गन्धधातुं घ्राणविज्ञानधातुं
 नोपलभते । जिज्ञाधातुं रसधातुं जिज्ञाविज्ञानधातुं नोपलभते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । कायधातुं स्पर्शधातुं कायविज्ञानधातुं
 नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मनोधातुं धर्मधातुं मनो-
 विज्ञानधातुं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पृथिवीधातु-
 मन्धातुं तेजोधातुं वायुधातुमाकाशधातुं विज्ञानधातुं नोपलभते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

अविद्यां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । संस्कारान्नोप-
 लभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । विज्ञानं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धि-
 तामुपादाय । नामरूपं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 षडायतनं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्पर्शं नोपलभते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वेदनां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । दृष्ट्यां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । उपादानं

नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । भवं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जातिः नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जरामरणं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । दुःखं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

समुदयं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । निरोधं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मार्गं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । कायधातुं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । रूपधातुमारूपधातुं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । दानपारमितां शीलपारमितां चान्तिपारमितां वीर्यपारमितां ध्यानपारमितां प्रज्ञापारमितां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

कृत्यपश्चानानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सम्यक्प्रहाणानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अद्भिपादान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । इन्द्रियाणि बलानि बोध्यङ्गानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आर्याष्टाङ्गमार्गं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आर्यसत्यानिनोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । ध्यानानि चाप्रमाणानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आरूप्यसमापत्तीर्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । विमोचान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनुपूर्वविहारसमापत्तीर्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचसुखानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभिज्ञानोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । समाधीन्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । धारणीसुखानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धिता-

सुपादाय । तथागतबलानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय ।
 वैश्वारद्यानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । प्रतिसन्निदा
 नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । महामैत्रौ नोपलभतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितासुपादाय । महाकहणां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपा-
 दाय । आवेणिकबुद्धधर्मांनोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । स्रोत
 आपत्तिफलं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । सकदागामिफलं
 नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । अनागामिफलं नोपलभते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । अर्हत्वं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपा-
 दाय । प्रत्येकबुद्धत्वं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । बोधिसत्त्वं
 नोपलपतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । बोधिं नोपलभतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितासुपादाय । बुद्धं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय ।

आह । किमिति भगवन् विशुद्धिता । भगवानाह । अनु-
 त्पादः । अनिरोधः । असंक्षोभः । अथ्यवदानमप्रादुर्भावोऽनुपलभो-
 ऽनभिसंस्कारः सर्वधर्माणामेषामाविशुद्धिरित्युच्यते । एवं हि
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो न कश्चिद्धर्मं शिष्यते । तत्कथ-
 हेतोर्नैते शारदतीपुत्रधर्मास्तथासंविद्यन्ते यथा बालपृग्जना अभि-
 निविष्टाः ।

आह । कथं भगवन्नेते धर्माः संविद्यन्ते । भगवानाह । यथा न
 संविद्यन्ते तथा विद्यन्ते । एव सन्निद्यमाना तेनोच्यते अविद्येति ।

आह । कस्मान् पुनर्भगवन्नसंविद्यमाना उच्यतेऽविद्येति ।
 भगवानाह । रूपं न संविद्यतेऽध्यात्मशून्यतासुपादाय । बहिर्द्वाशून्य-
 तासुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतासुपादाय । शून्यताशून्यतासुपा-

दाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृत-
शून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवराऽयशून्यतामुपा-
दाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्व-
धर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

वेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरायशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

मञ्जा शारदतीपुत्र न संविद्यतेऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । बहिर्द्धा-
शून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यता-
मुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृत-
शून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपा-
दाय । अनवरायशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्य-
तामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

संस्काराः शारदतीपुत्र न संविद्यन्तेऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
 बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
 शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपा-
 दाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनव-
 राराशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यता-
 मुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय
 अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्य-
 तामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

विज्ञानं शारदतीपुत्र न संविद्यते अध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
 बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
 शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
 संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
 मुपादाय । अनवराशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्य-
 तामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
 स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतुः शारदतीपुत्र न संविद्यते अध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
 "एवं ओचं प्राणं जिज्ञा काय मनो न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यता-
 मुपादाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपा-

* आदर्शपुस्तके यथा दृष्टं तथा लिखितं । वस्तुतः ओत्रप्राणादीन्
 प्रत्येकमध्यात्मशून्यतामुपादायेत्यादि लिखितमुचितं प्रतिभाति पूर्वा-
 परयोस्तथैव लिखनादिति ।

दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वप्नचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

रूपं शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । एवं
शब्दोगन्धोरसः स्पर्शाधर्मो न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वप्नचणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतुर्भिर्ज्ञानं शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
एवं त्रैविज्ञानं प्राणविज्ञानं जिह्माविज्ञानं कायविज्ञानं मनो-
विज्ञानं न संविद्यते ऽध्याशून्यतामुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।
अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महा-
शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय ।
असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यता-

सुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वस्वच्छणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भ-
शून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चक्षुः संस्पर्शः शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वस्वच्छणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

एवं शारदतीपुत्र ओचसंस्पर्शोप्राणसंस्पर्शो जिह्वासंस्पर्शः काय-
संस्पर्शः मनः संस्पर्शो न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । बहिर्द्वी-
शून्यतामुपादायः । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यता-
मुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
सर्वधर्मशून्यतामुपादायः । स्वस्वच्छणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भ-
शून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतुः संख्यार्गप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता-
मुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वल्पलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यता-
मुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

श्रोत्रसंख्यार्गप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपा-
दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वल्पलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

प्राणसंख्यार्गप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपा-
दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृति-

शून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वि-
शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपा-
दाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृत-
शून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यता-
मुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपा-
दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपा-
दाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षण-
शून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपा-
दाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वि-

मुपादाय । अनुपलम्बशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

श्रीलपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वल्पशून्यतामुपादाय । अनुपलम्बशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

ज्ञानिपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वल्पशून्यतामुपादाय । अनुपलम्बशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

बौर्यपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।

स्वल्पलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

स्यत्पस्थानानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपा-
दाय । स्वल्पलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय ।
अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभाव-
शून्यतामुपादाय ।

सम्यक्प्रहाणानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वल्पलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यता-
मुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

ऋद्धिपादाः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-

दाय । खल्लक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय ।
अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभाव-
शून्यतामुपादाय ।

अष्टौ विमोक्षाः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंकृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मर्व्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
खल्लक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

नवानुपूर्व्वविहारममापत्तयः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादायः । अध्यात्मबहिर्द्धा-
शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय ।
परमार्थशून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंकृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मर्व्वधर्म-
शून्यतामुपादायः । खल्लक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

शून्यतानिभित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि शारदतीपुत्र न संवि-

द्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्म-
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यता-
मुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय ।
असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवराग-
शून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुप-
लभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपा-
दाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अभिज्ञाः शारदतौपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

समाधयः शारदतौपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-

मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

धारणीमुखानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यता-
मुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय ।
अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभाव-
शून्यतामुपादाय ।

तथागतबलानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता-
मुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म-
शून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चत्वारिवैशारद्यानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता-

मुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म्म-
शून्यतामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतस्रः प्रतिसम्बिदः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता-
मुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म्म-
शून्यतामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

महामैत्री शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यता-

मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

महाकरुणा शारदतौपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्माशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः शारदतौपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धा-
शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय ।
परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकरशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मा-
शून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

तत्र बालपृथग्जना अभिनिवेशेन दृष्णामभिनिविष्टाः । तेर-
विद्याकल्पिता । अविद्याऽभिनिविश्योभयोत्तरयोः सक्ताः । यदुतो-
च्छेदशा तयोस्तेन जानन्ति न पश्यन्ति । ये धर्मा न संविद्यन्ते

तान् कल्पयित्वा नामरूपेऽभिनिविष्टाः । दानपारमितायामभि-
निविष्टाः । शीलपारमितायामभिनिविष्टाः । चान्तिपारमिताया-
मभिनिविष्टाः । वीर्यपारमितायामभिनिविष्टाः । ध्यानपार-
मितायामभिनिविष्टाः । प्रज्ञापारमितायामभिनिविष्टाः ।

अध्यात्मशून्यतायामभिनिविष्टाः । बहिर्द्धाशून्यतायामभि-
निविष्टाः । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतायामभिनिविष्टाः । शून्यताशून्य-
तायामभिनिविष्टाः । महाशून्यतायामभिनिविष्टाः । परमार्थशून्य-
तायामभिनिविष्टाः । संस्कृतशून्यतायामभिनिविष्टाः । असंस्कृत-
शून्यतायामभिनिविष्टाः । अत्यन्तशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनव-
रागशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनवकारशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
प्रकृतिशून्यतायामभिनिविष्टाः । सर्वधर्मशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
स्वप्नचणशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनुपलम्भशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
अभावशून्यतायामभिनिविष्टाः । स्वभावशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
अभावस्वभावशून्यतायामभिनिविष्टाः ।

सत्युपस्थानेष्वभिनिविष्टाः । सम्यक्प्रहाणेष्वभिनिविष्टाः ।
अद्विपादेष्वभिनिविष्टाः । इन्द्रियेष्वभिनिविष्टाः । वनेष्वभि-
निविष्टाः । बोध्यङ्गेष्वभिनिविष्टाः । आर्याष्टाङ्गमार्गेष्वभिनिविष्टाः ।
आर्यसत्येष्वभिनिविष्टाः । ध्यानेष्वभिनिविष्टाः । अप्रमाणेष्वभि-
निविष्टाः । आरूप्यसमापत्तिष्वभिनिविष्टाः । विमोक्षेष्वभिनिविष्टाः ।
नवानुपूर्वविहारसमापत्तिष्वभिनिविष्टाः । शून्यतानिमित्ताप्रणि-
हितविमोक्षमुखेष्वभिनिविष्टाः । अभिज्ञानेष्वभिनिविष्टाः । समा-
धिष्वभिनिविष्टाः । धारणामुखेष्वभिनिविष्टाः । तथागतबलेष्वभि-

निविष्टाः । वैशारद्येष्वभिनिविष्टाः । प्रतिषम्वित्त्वभिनिविष्टाः ।
महानैश्यामभिनिविष्टाः । महाकरुणायामभिनिविष्टाः । आवेणिक-
बुद्धधर्मेष्वभिनिविष्टाः ।

तेऽभिनिविष्टा एवं सन्तः अविद्यमानान् धर्मान् कल्पयन्ति ।
ते न जानन्ति न पश्यन्ति । किं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

रूपं न जानन्ति न पश्यन्ति । वेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
संज्ञां न जानन्ति न पश्यन्ति । संस्कारान्नजानन्ति न पश्यन्ति ।
विज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । चक्षुर्नजानन्ति न पश्यन्ति ।
श्रोत्रं न जानन्ति न पश्यन्ति । घ्राणं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
जिह्वां न जानन्ति न पश्यन्ति । कायं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
मनो न जानन्ति न पश्यन्ति ।

रूपं न जानन्ति न पश्यन्ति । शब्दं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
गन्धं न जानन्ति न पश्यन्ति । रसं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
स्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । धर्मान्नजानन्ति न पश्यन्ति ।

चक्षुर्विज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । श्रोत्रविज्ञानं न जानन्ति
न पश्यन्ति । घ्राणविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । जिह्वाविज्ञानं
न जानन्ति न पश्यन्ति । कायविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
मनोविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

चक्षुः संस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । श्रोत्रसंस्पर्शं न जानन्ति
न पश्यन्ति । घ्राणसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । जिह्वासंस्पर्शं न
जानन्ति न पश्यन्ति । कायसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
मनःसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति । ओचसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न
जानन्ति न पश्यन्ति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न
पश्यन्ति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति । मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति ।

दानपारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति । ग्रीलपारमितां न
जानन्ति न पश्यन्ति । चान्तिपारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
वीर्यपारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति । ध्यानपारमितां न
जानन्ति न पश्यन्ति । प्रज्ञापारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति ।

अध्यात्मशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । बहिर्द्वीशून्यतां न
जानन्ति न पश्यन्ति । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतां न जानन्ति न
पश्यन्ति । शून्यताशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । महाशून्यतां
न जानन्ति न पश्यन्ति । परमार्थशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
संस्कृतशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । असंस्कृतशून्यतां न
जानन्ति न पश्यन्ति । अत्यन्तशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
अनवरागशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । अनवकारशून्यतां न
जानन्ति न पश्यन्ति । प्रकृतिशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
सर्वधर्मशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ! खलक्षणशून्यतां न
जानन्ति न पश्यन्ति । अनुपलम्भशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
अभावशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । स्वभावशून्यतां न जानन्ति
न पश्यन्ति । अभावस्वभावशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।

कृत्यपस्त्रानानि न जानन्ति न पश्यन्ति । सम्यक्प्रज्ञापानि न

जानन्ति न पश्यन्ति । ऋद्धिपादान् न जानन्ति न पश्यन्ति । पद्मेन्द्रियाणि न जानन्ति न पश्यन्ति । पद्मबलानि न जानन्ति न पश्यन्ति । सप्तबोधङ्गानि न जानन्ति न पश्यन्ति । आर्याष्टाङ्ग-
मार्गं न जानन्ति न पश्यन्ति । आर्यसत्यानि न जानन्ति न पश्यन्ति । ध्यानानि न जानन्ति न पश्यन्ति । अप्रमाणानि न जानन्ति न पश्यन्ति । आरूपसमापत्तीर्नजानन्ति न पश्यन्ति । अष्टौविमोक्षज्ञानानि न पश्यन्ति । नवानुपूर्वविहारसमापत्तीर्न-
जानन्ति न पश्यन्ति । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि न जानन्ति न पश्यन्ति । अभिज्ञानानि न जानन्ति न पश्यन्ति । समा-
धोक्षज्ञानानि न पश्यन्ति । धारणीमुखानि न जानन्ति न पश्यन्ति । तथागतबलानि न जानन्ति न पश्यन्ति । चत्वारिवैशारद्यानि न जानन्ति न पश्यन्ति । चतस्रः प्रतिभस्मिदो न जानन्ति न पश्यन्ति । महामैत्री न जानन्ति न पश्यन्ति । महाकरुणां न जानन्ति न पश्यन्ति । अष्टादशावेणिकान् बुद्धधर्मान् जानन्ति न पश्यन्ति ।

ते बाला इति संख्यां गच्छन्ति । ते न निर्यान्ति । कुतो न निर्यान्ति । कामधातोर्न निर्यान्ति । रूपधातोर्न निर्यान्ति । आरूप्य-
धातोर्न निर्यान्ति । आवकधातोर्न निर्यान्ति । प्रत्येकबुद्धभूमेर्न निर्यान्ति ।

ते न अद्धति । किमिति न अद्धति । रूपं रूपेणशून्यमिति न अद्धति । वेदनावेदनयाशून्येति न अद्धति । संज्ञामञ्जया-
शून्येति न अद्धति । संस्काराः संस्कारैः शून्या इति न अद्धति । विज्ञानं विज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति ।

चक्षुश्चक्षुषा शून्यमिति न अद्दधति । एवं ओत्रेण शून्यमिति न अद्दधति । घ्राणं घ्राणेन शून्यमिति न अद्दधति । जिह्वा-
जिह्वया शून्येति न अद्दधति । कायः कायेन शून्य इति न
अद्दधति । मनो मनसा शून्यमिति न अद्दधति । रूपं रूपेण
शून्यमिति न अद्दधति । शब्दः शब्देन शून्य इति न अद्दधति ।
गन्धो गन्धेन शून्य इति न अद्दधति । रसो रसेन शून्य इति न
अद्दधति । स्पर्शः स्पर्शेन शून्य इति न अद्दधति । धर्माः धर्मैः
शून्या इति न अद्दधति । चक्षुर्विज्ञानं चक्षुर्विज्ञानेन शून्यमिति
न अद्दधति । ओत्रविज्ञानं ओत्रविज्ञानेन शून्यमिति न अद्दधति ।
घ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानेन शून्यमिति न अद्दधति । जिह्वाविज्ञानं
जिह्वाविज्ञानेन शून्यमिति न अद्दधति । कायविज्ञानं काय-
विज्ञानेन शून्यमिति न अद्दधति । मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन
शून्यमिति न अद्दधति ।

चक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुःसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्दधति । ओत्रसंस्पर्शः
ओत्रसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्दधति । घ्राणसंस्पर्शो घ्राणसंस्पर्शेन
शून्य इति न अद्दधति । जिह्वासंस्पर्शो जिह्वासंस्पर्शेन शून्य इति
न अद्दधति । कायसंस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्दधति ।
मनःसंस्पर्शो मनःसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्दधति ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या इति न
अद्दधति । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्येति
न अद्दधति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया
शून्येति न अद्दधति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय-

वेदनया शून्येति न अद्दधति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनया शून्येति न अद्दधति । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्येति न अद्दधति ।

दानपारमिता दानपारमिताया शून्येति न अद्दधति । शील-
पारमिता शीलपारमिताया शून्येति न अद्दधति । चान्तिपार-
मिता चान्तिपारमिताया शून्येति न अद्दधति । वीर्यपारमिता
वीर्यपारमिताया शून्येति न अद्दधति । ध्यानपारमिता ध्यान-
पारमिताया शून्या इति न अद्दधति । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञा-
पारमिताया शून्येति न अद्दधति ।

अधात्मशून्यता अधात्मशून्यतया शून्येति न अद्दधति । बहिर्द्धा-
शून्यता बहिर्द्धाशून्यतया शून्येति न अद्दधति । अधात्मबहिर्द्धा-
शून्यता अधात्मबहिर्द्धाशून्यतया शून्येति न अद्दधति । शून्यता-
शून्यता शून्यताशून्यतया शून्येति न अद्दधति । महाशून्यता महा-
शून्यतया शून्येति न अद्दधति । परमार्थशून्यता परमार्थशून्यतया
शून्येति न अद्दधति । संस्कृतशून्यता संस्कृतशून्यतया शून्येति न
अद्दधति । असंस्कृतशून्यताऽसंस्कृतशून्यतया शून्येति न अद्दधति ।
अत्यन्तशून्यता अत्यन्तशून्यतया शून्येति न अद्दधति । अनवराग-
शून्यता अनवरागशून्यतया शून्येति न अद्दधति । अनवकारशून्यता
अनवकारशून्यतया शून्येति न अद्दधति । प्रकृतिशून्यता प्रकृति-
शून्यतया शून्येति न अद्दधति । सर्वधर्मशून्यता सर्वधर्मशून्यतया
शून्येति न अद्दधति । खलक्षणशून्यता खलक्षणशून्यतया शून्येति
न अद्दधति । अनुपलम्भशून्यता अनुपलम्भशून्यतया शून्येति न

अद्दधति । अभावशून्यता अभावशून्यतया शून्येति न अद्दधति ।
स्वभावशून्यता स्वभावशून्यतया शून्येति न अद्दधति । अभाव-
स्वभावशून्यता अभावस्वभावशून्यतया शून्येति न अद्दधति ।

चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि स्मृत्युपस्थानैः शून्यानीति न
अद्दधति । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि सम्यक्प्रहाणैः शून्यानीति
न अद्दधति । च्छद्विपादाः च्छद्विपादैः शून्या इति न अद्दधति ।
इन्द्रियाणीन्द्रियैः शून्यानीति न अद्दधति । बलानिबलैः
शून्यानीति न अद्दधति । बोध्यङ्गानि बोध्यङ्गैः शून्यानीति
न अद्दधति । आर्याष्टाङ्गमार्ग आर्याष्टाङ्गमार्गेण शून्य इति
न अद्दधति । आर्य्यसत्यान्यार्य्यसत्यैः शून्यानीति न अद्दधति ।
धानानि ध्यानैः शून्यानीति न अद्दधति । अप्रमाणान्यप्रमाणैः
शून्यानीति न अद्दधति । आरूप्यसमापत्तय आरूप्यसमा-
पत्तिभिः शून्या इति न अद्दधति । अष्टौ विमोक्षाः विमोक्षैः
शून्या इति न अद्दधति । नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो नवानु-
पूर्वविहारसमापत्तिभिः शून्या इति न अद्दधति । शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्ष-
मुखैः शून्यानीति न अद्दधति । अभिज्ञा अभिज्ञाभिः शून्या इति
न अद्दधति । समाधयः समाधिभिः शून्या इति न अद्दधति ।
धारणीमुखानि धारणीमुखैः शून्यानीति न अद्दधति । तथागत-
बलानि तथागतबलैः शून्यानीति न अद्दधति । वैशारद्यानि
वैशारद्यैः शून्यानीति न अद्दधति । प्रतिषम्बिदः प्रतिषम्बिद्भिः
शून्या इति न अद्दधति । महामैत्री महामैत्र्या शून्येति न

अद्दधति । महाकरुणा महाकरुणया शून्येति न अद्दधति ।

आवेणिकबुद्धधर्माः आवेणिकबुद्धधर्मैः शून्या इति न अद्दधति ।

श्रोत आपत्तिफलं श्रोत आपत्तिफलेन शून्यमिति न अद्दधति । सकृदागामिफलं सकृदागामिफलेन शून्यमिति न अद्दधति ।

अनागामिकफलमनागामिकफलेन शून्यमिति न अद्दधति ।

अर्हत्त्वमर्हत्त्वेन शून्यमिति न अद्दधति । प्रत्येकबोधिः प्रत्येकबोध्या

शून्येति न अद्दधति । मार्गाकारज्ञता मार्गाकारज्ञतया शून्येति न

अद्दधति । सर्वाकारज्ञता सर्वाकारज्ञतया शून्येति न अद्दधति ।

ते न प्रतितिष्ठन्ति । कमिति न प्रतितिष्ठन्ति । दानपार-

मितायां न प्रतितिष्ठन्ति । शौलपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति ।

चान्तिपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति । वीर्यपारमितायां न प्रति-

तिष्ठन्ति । ध्यानपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति । प्रज्ञापारमितायां

न प्रतितिष्ठन्ति ।

अध्यात्मशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । बहिर्द्विशून्यतायां न

प्रतितिष्ठन्ति । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।

शून्यताशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । महाशून्यतायां न प्रति-

तिष्ठन्ति । परमार्थशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । संस्कृतशून्यतायां

न प्रतितिष्ठन्ति । असंस्कृतशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । अत्यन्त-

शून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । अनवरागशून्यतायां न प्रतिष्ठन्ति ।

अनवकारशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । प्रकृतिशून्यतायां न प्रति-

तिष्ठन्ति । सर्वधर्मशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । खल्लक्षणशून्य-

तायां न प्रतितिष्ठन्ति । अनुपलम्भशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।

अभावशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । स्वभावशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । अभावस्वभावशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।

आवैवर्त्तिकभूमौ न प्रतितिष्ठन्ति । स्मृत्युपस्थानेषु न प्रतितिष्ठन्ति । सम्यक्प्रहाणेषु न प्रतितिष्ठन्ति । अद्विपादेषु न प्रतितिष्ठन्ति । इन्द्रियेषु न प्रतितिष्ठन्ति । बलेषु न प्रतितिष्ठन्ति । बोध्यङ्गेषु न प्रतितिष्ठन्ति । आर्याष्टाङ्गमार्गे न प्रतितिष्ठन्ति । आर्य्यसत्येषु न प्रतितिष्ठन्ति । ध्यानेषु न प्रतितिष्ठन्ति । अप्रमाणेषु न प्रतितिष्ठन्ति । आरूढ्यसमापत्तिषु न प्रतितिष्ठन्ति । अष्टासु विमोक्षेषु न प्रतितिष्ठन्ति । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिषु न प्रतितिष्ठन्ति । अभिज्ञासु न प्रतितिष्ठन्ति । समाधिषु न प्रतितिष्ठन्ति । धारणौमुखेषु न प्रतितिष्ठन्ति । तथागतबलेषु न प्रतितिष्ठन्ति । वैशारद्येषु न प्रतितिष्ठन्ति । प्रतिमग्नित्सु न प्रतितिष्ठन्ति । महाभैर्यां न प्रतितिष्ठन्ति । महाकरुणायां न प्रतितिष्ठन्ति । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु न प्रतितिष्ठन्ति ।

तेऽभिनविष्टाः । किमित्यभिनविष्टाः । रूपेऽभिनविष्टाः । वेदनायामभिनविष्टाः । संज्ञायामभिनविष्टाः । संस्कारेष्वभिनविष्टाः । विज्ञानेऽभिनविष्टाः । चतुःष्वभिनविष्टाः । ओत्रेष्वभिनविष्टाः । प्राणेष्वभिनविष्टाः । जिज्ञायामभिनविष्टाः । काथेऽभिनविष्टाः । मनस्यभिनविष्टाः । रूपेऽभिनविष्टाः । शब्देऽभिनविष्टाः । गन्धेऽभिनविष्टाः । रसेऽभिनविष्टाः । स्पर्शेऽभिनविष्टाः । धर्मेऽभिनविष्टाः । चतुर्धातावभिनविष्टाः । ओत्रधातावभिनविष्टाः । प्राणधातावभिनविष्टाः । जिज्ञाधातावभिनविष्टाः । कायधातावभिनविष्टाः । मनोधातावभिनविष्टाः ।

चक्षुर्विज्ञानधातावभिनिविष्टाः । ओचविज्ञानधातावभिनिविष्टाः ।
 घ्राणविज्ञानधातावभिनिविष्टाः । जिह्वाविज्ञानधातावभिनिविष्टाः ।
 कायविज्ञानधातावभिनिविष्टाः । मनोविज्ञानधातावभिनिविष्टाः ।
 धर्मधातुष्वभिनिविष्टाः । विज्ञानेऽभिनिविष्टाः । रागेऽभिनिविष्टाः ।
 द्वेषेऽभिनिविष्टाः । मोहेऽभिनिविष्टाः । दृष्टिद्वयेऽभिनिविष्टाः ।
 अविद्यायामभिनिविष्टाः । संस्कारेष्वभिनिविष्टाः । विज्ञानेऽभि-
 निविष्टाः । नामरूपेऽभिनिविष्टाः । षडायतनेऽभिनिविष्टाः । सर्ग-
 ऽभिनिविष्टाः । वेदनायामभिनिविष्टाः । दृष्ट्यायामभिनिविष्टाः ।
 उपादानेऽभिनिविष्टाः । भावेऽभिनिविष्टाः । जातावभिनिविष्टाः ।
 जरामरणेष्वभिनिविष्टाः ।

दानपारमितायामभिनिविष्टाः । श्रीलपारमितायामभि-
 निविष्टाः । चान्तिपारमितायामभिनिविष्टाः । वीर्यपारमिताया-
 मभिनिविष्टाः । ध्यानपारमितायामभिनिविष्टाः । प्रज्ञापार-
 मितायामभिनिविष्टाः ।

अध्यात्मशून्यतायामभिनिविष्टाः । बहिर्द्वारशून्यतायामभि-
 निविष्टाः । अध्यात्मबहिर्द्वारशून्यतायामभिनिविष्टाः । शून्यता-
 शून्यतायामभिनिविष्टाः । महाशून्यतायामभिनिविष्टाः । परमार्थ-
 शून्यतायामभिनिविष्टाः । संकृतशून्यतायामभिनिविष्टाः । असंकृत-
 शून्यतायामभिनिविष्टाः । अत्यन्तशून्यतायामभिनिविष्टाः । अन-
 वरायशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनवकारशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
 प्रकृतिशून्यतायामभिनिविष्टाः । सर्वधर्मशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
 क्लृप्तशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनुपलम्बशून्यतायामभिनिविष्टाः ।

अभावशून्यतायामभिविष्टाः । स्वभावशून्यतायामभिविष्टाः ।
अभावस्वभावशून्यतायामभिविष्टाः ।

स्मृत्युपस्थानेष्वभिविष्टाः । सम्यक्प्रहाणेष्वभिविष्टाः । अङ्घ्रि-
पादेष्वभिविष्टाः । इन्द्रियेष्वभिविष्टाः । बलेष्वभिविष्टाः ।
बोधज्ञेष्वभिविष्टाः । आर्याष्टाङ्गमार्गेष्वभिविष्टाः । आर्यसत्ते-
ष्वभिविष्टाः । ध्यानेष्वभिविष्टाः । अप्रमाणेष्वभिविष्टाः ।
आरूप्यसमापत्तिष्वभिविष्टाः । अष्टासु विमोक्षेष्वभिविष्टाः ।
नवानुपूर्वविहारसमापत्तिष्वभिविष्टाः । शून्यतामिमित्ताप्रशि-
हितविमोक्षासुखेष्वभिविष्टाः । अभिज्ञास्वभिविष्टाः । समाधि-
ष्वभिविष्टाः । तथागतबलेष्वभिविष्टाः । वैशारद्येष्वभि-
विष्टाः । प्रतिसम्बन्धेष्वभिविष्टाः । महात्मैश्यामभिविष्टाः ।
महाकरुणायामभिविष्टाः । आवेष्टिकबुद्धधर्मेष्वभिविष्टाः ।
श्रोत आपत्तिफलेष्वभिविष्टाः । सप्तदागामिफलेष्वभिविष्टाः ।
अनागामिफलेष्वभिविष्टाः । अर्हत्त्वेऽभिविष्टाः । प्रत्येकबोधा-
वभिविष्टाः । मार्गाकारज्ञतायामभिविष्टाः । अनुत्तरायां
सम्यक्सम्बोधावभिविष्टाः ।

तेन कारणेन बाला इत्युच्यन्ते । आह । एवं शिष्यमाणा
भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिष्यते । सर्व्या-
कारज्ञतायां निर्याति । भगवानाह । इह शारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितां कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । ध्यानपारमितां कल्पयित्वाऽभिविशते । वीर्यपार-
मितां कल्पयित्वाऽभिविशते । चान्तिपारमितां कल्पयित्वा-

ऽभिनिविशते । श्रील्लपारमितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । दान-
पारमितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अध्यात्मशून्यतां कल्पयित्वा-
ऽभिनिविशते । बहिर्द्धाशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अध्यात्म-
बहिर्द्धाशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । शून्यताशून्यतां कल्प-
यित्वाऽभिनिविशते । महाशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । पर-
मार्थशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । संस्कृतशून्यतां कल्पयित्वा-
ऽभिनिविशते । असंस्कृतशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अत्यन्त-
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अनवरागशून्यतां कल्पयित्वा-
ऽभिनिविशते । अनवकारशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । प्रकृति-
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वधर्मशून्यतां कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । स्वलक्षणशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अनुपलम्भ-
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अभावशून्यतां कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । स्वभावशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अभावस्वभाव-
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।

सृष्ट्युपस्थानानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सम्यक्प्रहाणानि
कल्पयित्वाऽभिनिविशते । ऋद्धिपादान् कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।
इन्द्रियाणि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । बलानि कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । बोध्यज्ञानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । आर्याष्टाङ्गमार्गं
कल्पयित्वाऽभिनिविशते । आर्यसत्यानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।
ध्यानानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अप्रमाणानि कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । आरूप्यसमापत्तौ कल्पयित्वाऽभिनिविशते । शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोक्षाणि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अभिज्ञाः

कल्पयित्वाऽभिनिविशते । समाधीन् कल्पयित्वाऽभिनिविशते । धारणीमुखानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । तथागतबलानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । वैशारद्यानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । प्रति-
सम्बिद्ः कल्पयित्वाऽभिनिविशते । महामैत्रीं कल्पयित्वाऽभिनिवि-
शते । महाकरुणां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अष्टादशावेणिकबुद्ध-
धर्मान् कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वज्ञतां कल्पयित्वाऽभिनिवि-
शते । मार्गाकारज्ञतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वाकारज्ञतां
कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।

अनेन शारदतीपुत्र पर्यायेण बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां न शिञ्चते । सर्वाकारज्ञतायां न निर्याति । आह । कथं
पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चते । यथा-
शिञ्चमाणः प्रज्ञापारमितायां निर्याति । भगवानाह । यदा शार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंस्तं प्रज्ञापार-
मितां नोपलभते । न समनुपश्यत्येव खलु शारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चमाणः सर्वाकारज्ञतायां
निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
धानपारमितायां चरंस्तं धानपारमितां नोपलभते न समनु-
पश्यत्येवं खलु शिञ्चमाणः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां शिञ्चमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन ।
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो वीर्यपारमितायां चरंस्तं
वीर्यपारमितां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चमाणः सर्वाकारज्ञतायां

निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वः चान्तिपारमितायां चरंस्तां चान्तिपारमितां नोपलभते न
समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः शीलपारमितायां चरंस्तां
शीलपारमितां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वो दानपारमितायां चरंस्तां दानपारमिता नोपलभते न
समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।

यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽध्यात्मशून्यतायां चरं-
स्तामध्यात्मशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
बहिर्द्वाशून्यतायां चरंस्तां बहिर्द्वाशून्यतां नोपलभते न समनु-
पश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतायां चरंस्ताम-
ध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहा-

द्वितीयपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनवकारशून्यतायां चरंस्तामनवकारशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रकृतिशून्यतायां चरंस्तं प्रकृतिशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वधर्मशून्यतायां चरंस्तं सर्वधर्मशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः स्वलक्षणशून्यतायां चरंस्तं स्वलक्षणशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपलम्भशून्यतायां चरंस्तमनुपलम्भशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽभावशून्यतायां चरंस्तमभावशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भ-

योगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः स्वभावशून्यतायां चरंस्तं स्वभावशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽभावस्वभावशून्यतायां चरंस्तामभावस्वभावशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।

यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः स्मृत्युपस्थानेषु चरंस्तानि स्मृत्युपस्थानानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सम्यक् प्रहाणेषु चरंस्तानि सम्यक् प्रहाणानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः षट्द्विपादेषु चरंस्तानृद्धिपादान् नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्व इन्द्रियेषु चरंस्तानीन्द्रियाणि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदती-

पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोबलेषु चरंस्तानि बलानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो बोध्यङ्गेषु चरंस्तानि बोध्यङ्गानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्व आर्याष्टाङ्गमार्गं चरंस्तमार्याष्टाङ्गमार्गः नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्व आर्यसत्येषु चरंस्तान्यार्यसत्यानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो ध्यानेषु चरंस्तानि ध्यानानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽप्रमाणेषु चरंस्तान्यप्रमाणानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्व आरूप्य समापत्तिषु चरंस्ता आरूप्यममापत्तीर्नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो विमोक्षेषु चरंस्तानि विमोक्षाणि नोप-
 लभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा
 पारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन ।
 यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपूर्वविहारसमापत्तिषु
 चरंस्ता अनुपूर्वविहारसमापत्तीर्नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिक्षमाणः
 सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु चरं-
 स्तानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नोपलभते न सम-
 नुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽभिज्ञासु चरंस्ता अभिज्ञानोपल-
 भते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
 पारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन ।
 यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः समाधिषु चरंस्तान् समा-
 धीन् नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्य-
 नुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽध्यानेषु
 चरंस्तानि ध्यानानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञ-
 तायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-

महासत्त्वोऽप्रमाणेषु चरंस्तान्यप्रमाणानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिच-
माणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।

यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वश्चतसृषु प्रतिषम्बित्सु
चरंस्ताः प्रतिषम्बिदो नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
महामैत्र्यां चरंस्तां महामैत्र्यौ नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः
सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो महाकरुणायां चरंस्तां महाकरुणां नोपलभते
न समनुपश्यत्येव खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो आवेणिकबुद्धधर्मेषु चरं-
स्तानावेणिकबुद्धधर्माज्ञोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाका-
रज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।

यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञतायां
चरंस्तां सर्वाकारज्ञतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकार-
ज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वो मार्गाकारज्ञतायां चरंस्तां मार्गाकारज्ञतां नोपलभते न

समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंस्तौ
प्रज्ञापारमितां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बाधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।

आह । कस्याऽनुपलम्भयोगेन । भगवानाह । अध्यात्मशून्य-
ताया अनुपलम्भयोगेन । वहिर्द्धाशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।
अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । शून्यताशून्यताया
अनुपलम्भयोगेन । महाशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । परमार्थशून्य-
ताया अनुपलम्भयोगेन । संकृतशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।
असंकृतशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अत्यन्तशून्यताया अनुपलम्भ-
योगेन । अनवरागशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अनवकारशून्य-
ताया अनुपलम्भयोगेन । प्रकृतिशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । सर्व-
धर्मशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । खलचणशून्यताया अनुपलम्भ-
योगेन । अनुपलम्भशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अभावशून्यताया
अनुपलम्भयोगेन । स्वभावशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अभावस्व-
भावशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।

शतमाहस्त्राः प्रज्ञापारमितायाः पञ्चमः परिवर्तः ॥

अथ षष्ठः परिवर्तः ।

अथायुञ्जान् सुभूतिर्भगवन्तमेतद्वोचत् । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्
किमयं मायापुरुषः प्रज्ञापारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां
निर्याति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः
सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः
ध्यानपारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतां निर्यास्यति । सर्वाका-
रज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं ।
यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोवीर्यपारमितायां शिचिला
सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य
भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं
मायापुरुषः चान्तिपारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्या-
स्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः
कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः श्रील-
पारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकार-
ज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं ।
यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोदानपारमितायां शिचिला
सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य
भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् ।
किमयं मायापुरुषोऽध्यात्मशून्यतायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां
निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः

सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽनव-
 रायशून्यतायां शिञ्जिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाका-
 रज्ञतामनुप्रास्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्दे-
 ष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽनवकारशून्यतायां
 शिञ्जिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्य-
 तीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगव-
 न्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः प्रकृतिशून्यतायां शिञ्जिला
 सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यतीति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्यतीति ।
 तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्
 किमयं मायापुरुषः सर्वधर्मशून्यतायां शिञ्जिला सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः
 सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः
 स्वलक्षणशून्यतायां शिञ्जिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वा-
 कारज्ञतामनुप्रास्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं
 निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽनुपलम्बशून्य-
 तायां शिञ्जिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञताम-
 नुप्रास्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं ।
 यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽभावशून्यतायां शिञ्जिला
 सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्यतीति ।
 तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं
 पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः स्वभावशून्यतायां शिञ्जिला सर्वाकार-
 ज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्यतीति । तस्य भग-

ज्ञेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं
मायापुरुषोऽभावस्त्रभावशून्यतायां शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां
निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्यतीति ।

तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं
पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः स्मृत्युपस्थानेषु शिञ्चिला सर्वाकारज्ञ-
तायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्यतीति । तस्य भगवन्नेवं
पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं माया-
पुरुषः सम्यक् प्रहाणेषु शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति ।
सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं
निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष षड्विपादेषु
शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्य-
तीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो
भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष इन्द्रियेषु शिञ्चिला सर्वाका-
रज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्यतीति । तस्य
भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्
किमयं मायापुरुषो बोध्यङ्गेषु शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्या-
स्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः
सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष
आर्याष्टाङ्गमार्गे शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञ-
तामनुप्रास्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं ।
यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष आर्यमत्तेषु शिञ्चिला
सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्यतीति । तस्य

भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं
 मायापुरुषो ध्यानेषु शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वा-
 कारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्दे-
 ष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽप्रमाणेषु शिञ्चिला
 सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति ।
 तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्
 किमयं मायापुरुष आरूप्य समापत्तिषु शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः
 सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषो-
 ऽष्टासु विमोक्षेषु शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वा-
 कारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्दे-
 ष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषो नवस्वनुपूर्ववि-
 हारसमापत्तिषु शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाका-
 रज्ञतामनुप्राप्यतीति ।

तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं
 पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः शून्यता निमित्ता प्रणिहितविमोक्षेषु
 शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्य-
 तीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भग-
 वन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽभिज्ञासु शिञ्चिला सर्वाकार-
 ज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगव-
 न्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं
 मायापुरुषः समाधिषु शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति ।

सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोधारणीमुखेषु शिञ्जिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषस्तथागतबलेषु शिञ्जिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषो वैशारद्येषु शिञ्जिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः प्रतिसम्बित्सु शिञ्जिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषो महामैत्र्यां शिञ्जिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषो महाकरुणायां शिञ्जिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु शिञ्जिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति ।

एवमुक्ते भगवानायुष्मन् सुभृतिमेतदवोचत् । तेन हि सुभृते त्वामेवात्र प्रतिप्रक्ष्यामि । यथा ते क्षमते तथाव्याकुल ।

तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्रुपमन्यमाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यावेदनाऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यासंज्ञाऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्येसंस्काराः । अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्विज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यच्चचुरण्यमाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्यच्छोचमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्वाणमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याजिज्ञाऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यःकायो-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्यवर्णनाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्रुपमन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यः
 शब्दाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्योगन्धोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्योरसोऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यःस्पर्शा-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ऽन्येधर्मा अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।

संस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याकायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्यामनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यः पृथिवीधातुरन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्योऽद्भ्यातुरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते ऽन्यस्तेजोधातुरन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्योवायुधातुरन्या-
 माया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ऽन्य आकाशधातुरण्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्योविज्ञानधातुरन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्याऽविद्याऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते ऽन्येसंस्कारा अन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्विज्ञानमन्या-
 माया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्यन्नामरूपमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यत् षडायतनमन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यःस्पर्श-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ऽन्यावेदनाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।

तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यादृष्ट्याऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यदुपादानमन्या-
माया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्योभवोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्याजातिरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यत् जरामरण-
मन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यादानपारमिताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्याश्रीस्त-
पारमिताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्याचान्तिपारमिताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यावीर्यपारमिता-
ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्याध्यानपारमिताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्याप्रज्ञापारमिताऽन्यामाया ।
आह । नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्याऽधात्मशून्यता
अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्याबहिर्द्वाशून्यता अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्याऽधात्मबहिर्द्वा-
शून्यता अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्याशून्यताशून्यता अन्यामाया । आह । नोहीदं

भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यामहाशून्यता-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्यापरमार्थशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यासंस्कृतशून्यता-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ऽन्याऽसंस्कृतशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या अत्यन्तशून्यताऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्याऽनवरायशून्यता अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽनवकारशून्यताऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्याप्रकृतिशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यासर्व्वधर्म्मशून्यताऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या-
 स्त्रलक्षणशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽनुपलम्भशून्यताऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽभाव-
 शून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्यास्त्रभावशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽभावशून्यता-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि स्रत्युपस्थानानि

अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते ऽन्यानि सम्यक्प्रहाणानि अन्यामाया । आह । नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्ये षड्विपादाः
अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते ऽन्यानीन्द्रियाणि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि बलानि अन्यामाया ।
आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
ऽन्यानि बोध्यङ्गानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्योऽष्टाङ्गमार्गोऽन्यामाया ।
आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
ऽन्यान्यार्थमत्यानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि ध्यानानि अन्यामाया । आह ।
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यान्य-
प्रमाणानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या आरूप्यममापत्तयोऽन्यामाया । आह ।
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि अन्यामाया । आह ।
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या
प्रभिज्ञा अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते ऽन्ये समाधयोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि धारणीमुखानि
अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे

सुभृते ऽन्यानि तथागतबलानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यानि वैशारद्यानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्या प्रतिस्म्बिदोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यामहामैत्री अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यामहाकरुणाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्येऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्याबोधिरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।

न भगवन्नन्यद्रूपमन्यामाया । रूपमेव माया माथैव रूपं । न भगवन्नन्यावेदनाऽन्यामाया । वेदनैव माया माथैव वेदना । न भगवन्नन्यामंज्ञाऽन्यामाया । मंज्ञैव माया माथैव मंज्ञा । न भगवन्नन्येसंस्कारा अन्यामाया । संस्कारा एव माया माथैव संस्काराः । न भगवन्नन्यद्विज्ञानमन्यमाया । विज्ञानमेव माया माथैव विज्ञानं । न भगवन्नन्यच्चक्षुरन्यामाया । चक्षुरेव माया माथैव चक्षुः । न भगवन्नन्यच्छ्रोत्रमन्यामाया । श्रोत्रमेव माया माथैव श्रोत्रं । न भगवन्नन्यद्वाणमन्यामाया । घ्राणमेव माया माथैव घ्राणं । न भगवन्नन्याजिह्वाऽन्यामाया । जिह्वैव माया माथैव जिह्वा । न भगवन्नन्यः कायोऽन्यामाया । काथ एव माया माथैव काथः । न भगवन्नन्यन्मनोऽन्यामाया । मन एव माया माथैव मनः ।

न भगवन्नन्यद्रूपमन्यामाया । रूपमेव माया माथैव रूपं ।

न भगवन्नन्यः शब्दोऽन्यामाथा । शब्द एव माथा माथैव शब्दः ।
 न भगवन्नन्योगन्धोऽन्यामाथा । गन्ध एव माथा माथैव गन्धः ।
 न भगवन्नन्योरसोऽन्यामाथा । रस एव माथा माथैव रसः ।
 न भगवन्नन्यः स्पर्शोऽन्यामाथा । स्पर्श एव माथा माथैव स्पर्शः ।
 न भगवन्नन्ये धर्मा अन्यामाथा । धर्मा एव माथा माथैव धर्माः ।
 न भगवन्नन्यश्चतुर्विज्ञानमन्या माथा । चतुर्विज्ञानमेव माथा
 माथैव चतुर्विज्ञानं । न भगवन्नन्यत् श्रोत्रविज्ञानमन्या माथा ।
 श्रोत्रविज्ञानमेव माथा माथैव श्रोत्रविज्ञानं । न भगवन्नन्यद्वाण-
 विज्ञानमन्या माथा । घ्राणविज्ञानमेव माथा माथैव घ्राणविज्ञानं ।
 न भगवन्नन्याज्जिज्ञाविज्ञानमन्या माथा । जिज्ञाविज्ञानमेव माथा
 माथैव जिज्ञाविज्ञानं । न भगवन्नन्यत् कायविज्ञानमन्या माथा ।
 कायविज्ञानमेव माथा माथैव कायविज्ञानं । न भगवन्नन्यन्मनो-
 विज्ञानमन्या माथा । मनोविज्ञानमेव माथा माथैव मनोविज्ञानं ।
 न भगवन्नन्यश्चतुःसंस्पर्शोऽन्या माथा । चतुःसंस्पर्श एव माथा माथैव
 चतुःसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यः श्रोत्रसंस्पर्शोऽन्यामाथा । श्रोत्रसंस्पर्श एव
 माथा माथैव श्रोत्रसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यो घ्राणसंस्पर्शोऽन्या माथा ।
 घ्राणसंस्पर्श एव माथा माथैव घ्राणसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यो जिज्ञा-
 संस्पर्शोऽन्या माथा । जिज्ञासंस्पर्श एव माथा माथैव जिज्ञासंस्पर्शः ।
 न भगवन्नन्यः कायसंस्पर्शोऽन्या माथा । कायसंस्पर्श एव माथा माथैव
 कायसंस्पर्शः । न भगवन्नन्योमनःसंस्पर्शोऽन्या माथा । मनःसंस्पर्श एव
 माथा माथैव मनःसंस्पर्शः । न भगवन्नन्याश्चतुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना
 ऽन्यामाथा । चतुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव माथा माथैव चतुःसंस्पर्श-

प्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्या ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्यामाया ।
 ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव माया मायैव ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
 न भगवन्नन्यो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्या माया । घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनैव माया मायैव घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्या
 जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्या माया । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव माया
 मायैव जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्याकायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
 ऽन्या माया । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव माया मायैव कायसंस्पर्श-
 प्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्या माया ।
 मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव माया मायैव मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।

न भगवन्नन्यः पृथिवीधातुरन्या माया । पृथिवीधातुरेव माया
 मायैव पृथिवीधातुः । न भगवन्नन्योऽम्भातुरन्या माया । अम्भातुरेव
 माया मायैवाम्भातुः । न भगवन्नन्यस्तेजोधातुरन्या माया । तेजो-
 धातुरेव माया मायैव तेजोधातुः । न भगवन्नन्योवायुधातुरन्या माया ।
 वायुधातुरेव माया मायैव वायुधातुः । न भगवन्नन्य आकाश-
 धातुरन्या माया । आकाशधातुरेव माया मायैवाकाशधातुः । न
 भगवन्नन्योविज्ञानधातुरन्या माया । विज्ञानधातुरेव माया मायैव
 विज्ञानधातुः । न भगवन्नन्याऽविद्याऽन्या माया । अविद्यैव माया
 मायैवाविद्या । न भगवन्नन्य संस्काराः अन्या माया । संस्कारा एव
 माया मायैव संस्काराः । न भगवन्नन्यद्विज्ञानमन्या माया ।
 विज्ञानमेव माया मायैव विज्ञानं । न भगवन्नन्यनामरूपमन्या
 माया । नामरूपमेव माया मायैव नामरूपं । न भगवन्नन्यत्
 षड्भूतमन्या माया । षड्भूतमेव माया मायैव षड्भूतमं ।

न भगवन्नन्यःस्पर्शाऽन्या माया । स्पर्श एव माया मायैव स्पर्शः ।
 न भगवन्नन्या वेदनाऽन्या माया । वेदनेव माया मायैव वेदना ।
 न भगवन्नन्या दृष्ट्याऽन्या माया । दृष्टौव माया मायैव दृष्ट्या ।
 न भगवन्नन्यदुपादानमन्या माया । उपादान एव माया मायैवो-
 पादानं । न भगवन्नन्योभवोऽन्या माया । भव एव माया मायैव
 भवः । न भगवन्नन्या जातिरन्या माया । जातिरेव माया मायैव
 जातिः । न भगवन्नन्यज्जराभरणमन्या माया । जराभरणमेव माया
 मायैव जराभरणं ।

न भगवन्नन्या दानपारमिताऽन्या माया । दानपारमितैव माया
 मायैव दानपारमिता । न भगवन्नन्याश्रीलपारमिताऽन्यामाया ।
 श्रीलपारमितैव माया मायैव श्रीलपारमिता । न भगवन्नन्या
 चान्तिपारमिताऽन्या माया । चान्तिपारमितैव माया मायैव
 चान्तिपारमिता । न भगवन्नन्या वीर्यपारमिताऽन्या माया ।
 वीर्यपारमितैव माया मायैव वीर्यपारमिता । न भगवन्नन्या
 ध्यानपारमिताऽन्या माया । ध्यानपारमितैव माया मायैव ध्यान-
 पारमिता । न भगवन्नन्या प्रज्ञापारमिताऽन्या माया । प्रज्ञा-
 पारमितैव माया मायैव प्रज्ञापारमिता ।

न भगवन्नन्याऽध्यात्मशून्यताऽन्या माया । अध्यात्मशून्यतैव माया
 मायैवाध्यात्मशून्यता । न भगवन्नन्याबहिर्द्धाशून्यताऽन्या माया ।
 बहिर्द्धाशून्यतैव माया मायैव बहिर्द्धाशून्यता । न भगवन्नन्या
 ऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यताऽन्या माया । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतैव माया
 मायैवाऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता । न भगवन्नन्याशून्यताशून्यताऽन्यामाया ।

शून्यताशून्यतैव माया मायैव शून्यता शून्यता । न भगवन्नन्या
 महाशून्यताऽन्या माया । महाशून्यतैव माया मायैव महाशून्यता ।
 न भगवन्नन्या परमार्थशून्यताऽन्या माया । परमार्थशून्यतैव माया
 मायैव परमार्थशून्यता । न भगवन्नन्या संस्कृतशून्यताऽन्या माया ।
 संस्कृतशून्यतैव माया मायैव संस्कृतशून्यता । न भगवन्नन्याऽसंस्कृत-
 शून्यताऽन्या माया । असंस्कृतशून्यतैव माया मायैवासंस्कृतशून्यता ।
 न भगवन्नन्याऽत्यन्तशून्यताऽन्या माया । अत्यन्तशून्यतैव माया
 मायैवात्यन्तशून्यता । न भगवन्नन्याऽनवराशून्यताऽन्यामाया ।
 अनवराशून्यतैव माया मायैवाऽनवराशून्यता । न भगवन्नन्या-
 नवकारशून्यताऽन्या माया । अनवकारशून्यतैव माया मायैवानव-
 कारशून्यता । न भगवन्नन्या प्रकृतिशून्यताऽन्या माया । प्रकृति-
 शून्यतैव माया मायैव प्रकृतिशून्यता । न भगवन्नन्या सर्वधर्मशून्यता-
 ऽन्या माया । सर्वधर्मशून्यतैव माया मायैव सर्वधर्मशून्यता । न
 भगवन्नन्याऽखलक्षणशून्यताऽन्या माया । खलक्षणशून्यतैव माया मायैव
 खलक्षणशून्यता । न भगवन्नन्याऽनुपलम्भशून्यताऽन्या माया । अनुप-
 लम्भशून्यतैव माया मायैवानुपलम्भशून्यता । न भगवन्नन्याऽभाव-
 शून्यताऽन्या माया । अभावशून्यतैव माया मायैवाभावशून्यता । न
 भगवन्नन्या स्वभावशून्यताऽन्या माया । स्वभावशून्यतैव माया मायैव
 स्वभावशून्यता । न भगवन्नन्याऽभावस्वभावशून्यताऽन्या माया ।
 अभावस्वभावशून्यतैव माया मायैवाभावस्वभावशून्यता ।

न भगवन्नन्यानि स्मृत्युपस्थानान्यन्यामाया । स्मृत्युपस्थानान्येव
 माया मायैव स्मृत्युपस्थानानि । न भगवन्नन्यानि सम्यक्प्रहाणानि

अन्या माया । सम्यक्प्रहाणान्येव माया मायैव सम्यक्प्रहाणानि ।
 न भगवन्नन्ये ऋद्धिपादा अन्यामाया । ऋद्धिपादा एव माया मायैव
 ऋद्धिपादाः । न भगवन्नन्यानीन्द्रियाण्यन्यामाया । इन्द्रियाण्येव माया
 मायैवेन्द्रियाणि । न भगवन्नन्यानि बलान्यमाया । बलान्येव माया
 मायैव बलानि । न भगवन्नन्यानि बोध्यङ्गान्यन्या माया । बोध्यङ्गान्येव
 माया मायैव बोध्यङ्गानि । न भगवन्नन्याऽर्थ्याष्टाङ्गमार्गोऽन्या माया ।
 आर्याष्टाङ्गमार्ग एव माया मायैवाख्याष्टाङ्गमार्गः । न भगवन्नन्या
 न्यार्थसत्यान्यन्या माया । आर्यसत्यान्येव माया मायैवार्थसत्यानि ।
 न भगवन्नन्यानि ध्यानान्यन्या माया । ध्यानान्येव माया मायैव
 ध्यानानि । न भगवन्नन्यान्यप्रमाणान्यन्या माया । अप्रमाणान्येव माया
 मायैवाप्रमाणानि । न भगवन्नन्या आरूप्यसमापत्तयोऽन्या माया ।
 आरूप्यसमापत्तय एव माया मायैवारूप्यसमापत्तयः । न भगवन्नन्ये
 विमोक्षा अन्यामाया । विमोक्षा एव माया मायैव विमोक्षाः ।
 न भगवन्नन्या नवानुपूर्वविहार समापत्तयोऽन्यामाया । नवानु-
 पूर्वविहारसमापत्तय एव माया मायैव नवानुपूर्वविहारसमा-
 पत्तयः । न भगवन्नन्यानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि
 अन्यामाया । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्येव माया मायैव
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । न भगवन्नन्याऽभिज्ञा
 अन्यामाया । अभिज्ञैव माया मायैवाभिज्ञा । न भगवन्नन्ये समा-
 धयोऽन्यामाया । समाधय एव माया मायैव समाधयः । न
 भगवन्नन्यानि धारणीमुखान्यन्या माया । धारणीमुखान्येव माया
 मायैव धारणीमुखानि । न भगवन्नन्यानि तथागतबलान्यन्यामाया ।

तथागतबलान्येव माया मायैव तथागतबलानि । न भगवन्नन्यानि
 वैशारद्यानि अन्यामाया । वैशारद्यान्येव माया मायैव वैशारद्यानि ।
 न भगवन्नन्याः प्रतिसम्बिदोऽन्यामाया । प्रतिसम्बिद एव माया
 मायैव प्रतिसम्बिदः । न भगवन्नन्यामहामैत्री अन्यामाया ।
 महामैत्र्येव माया मायैव महामैत्री । न भगवन्नन्या महाकरुणा-
 ऽन्यामाया । महाकरुणैव माया मायैव महाकरुणा । न भगवन्नन्या
 ऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः अन्यामाया । ऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्मा
 एव माया मायैवाष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः । न भगवन्नन्यच्छ्रोत
 आपत्तिफलमन्यामाया । श्रोत आपत्तिफलमेव माया मायैव श्रोत
 आपत्तिफलं । न भगवन्नन्यत्सङ्गदागामिफलमन्यामाया । सङ्गदा-
 गामिफलमेव माया मायैव सङ्गदागामिफलं । न भगवन्नन्यदना-
 गामिफलमन्यामाया । अनागामिफलमेव माया मायैवानागामि-
 फलं । न भगवन्नन्यदर्हत्वमन्यामाया । अर्हत्वमेव माया मायैवार्हत्वं ।
 न भगवन्नन्याप्रत्येकबोधिरेव माया मायैव प्रत्येकबोधिः । न भगवन्नन्यामार्गाकारज्ञताऽन्यामाया । मार्गाकारज्ञ-
 तैव माया मायैव मार्गाकारज्ञता । न भगवन्नन्यासर्वाकारज्ञता-
 ऽन्यामाया । सर्वाकारज्ञतैव माया मायैव सर्वाकारज्ञता ।

तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि पुमायाया उत्पादो वा निरोधो
 वा । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि
 ऽनुमायायाः संक्षेपो वा व्यवदानं वा । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते यस्य नोत्पादो न निरोधो न
 व्यवदानमपि स न प्रज्ञापारमितायां शिचिष्यते । सर्वाकारज्ञतायां

निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । आह नोह्यैदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽत्रैषा स संज्ञासमज्ञाप्रज्ञप्रिव्यवहारः । पञ्चसूपादानस्कन्धेषु यदुतबोधिसत्त्व इति । आह नोह्यैदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञासमज्ञाप्रज्ञप्रिव्यवहारमात्रेण पञ्चानामुपादानस्कन्धानामुत्पादो वा निरोधो वा संक्लेशोवाव्यवदानं वोपलभ्यते । आह नोह्यैदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते यस्य न संज्ञा न समज्ञा न प्रज्ञप्रिर्न व्यवहारो न नाम न नामप्रज्ञप्रिर्न कायो न कायकर्म्म, न वाक् न वाक्कर्म्म, न मनो न मनःकर्म्मनोत्पादो न निरोधो न संक्लेशो न व्यवदानमपि नु स प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । आह नोह्यैदं भगवन् ।

भगवानाह । एवं खलु सुभूते बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यत्यनुपलम्भयोगेन । आह । यथाहं भगवन् भगवतो-भाषितस्वार्थमाजानामि । प्रज्ञापारमितायां शिञ्चमाणेन बोधिमत्त्वेन महासत्त्वेन मायापुरुषेणैव शिञ्चितव्यं । भवत्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् सर्व एते मायापुरुषावेदितव्याः । यदुतपञ्चस्कन्धाः ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि त्विमे पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । आह । नोह्यैदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावः पञ्चस्कन्धाः । स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते

स्वप्नोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्न-
 भावस्वभावः पञ्चस्कन्धाः । स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते मायोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् ।
 तत्कस्यहेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावाः पञ्चस्कन्धाः स चाभाव-
 स्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते प्रतिश्रुत्-
 कोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्न-
 भावस्वभावाः प्रतिश्रुत्काः स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते प्रतिभासोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावः प्रतिभामः स चाभाव-
 स्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते उदक-
 चन्द्रोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्न
 भावस्वभाव उदकचन्द्रः स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते मरीच्युपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन्
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावो मरीचिः स चाभावस्वभावो
 नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते निर्मितोपमा
 पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति

आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावो-
निर्मितः । स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते स्वप्नोपमं रूपं स्वप्नोपमा वेदना स्वप्नोपमा संज्ञा
स्वप्नोपमाः संस्काराः स्वप्नोपमं विज्ञानं । तत् षडिन्द्रियं ते पञ्चो-
पादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते बहिर्द्विशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । संस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । सर्वधर्माशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वलक्षणशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अनुपलम्भशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया
नोपलभ्यन्ते ।

मायोपमं सुभूते रूपं मायोपमा वेदना मायोपमा संज्ञा
मायोपमाः संस्काराः मायोपमं विज्ञानं । यच्च विज्ञानं तत्
षडिन्द्रियं । तत् पञ्चोपादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात्मशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । बहिर्द्विशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते । संस्कृतशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया नोप-

लभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्मशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । स्वलक्षणशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलम्भशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

प्रतिश्रुत्कोपमं सुभूते रूपं प्रतिश्रुत्कोपमा वेदना प्रतिश्रुत्कोपमा
संज्ञा । प्रतिश्रुत्कोपमाः संस्काराः । प्रतिश्रुत्कोपमं विज्ञानं । तत्
षडिन्द्रियं तत्पञ्चोपादानस्कन्धास्ते चाऽध्यात्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
बहिर्द्वीशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थ-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । संकृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंकृत-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवराध-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृति-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वलक्षण-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलम्भशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभाव-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभाव-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

प्रतिभासोपमं सुभूते रूपं प्रतिभासोपमा वेदना । प्रतिभासो-
पमा संज्ञा । प्रतिभासोपमाः संस्काराः । प्रतिभासोपमं विज्ञानं ।
यच्च विज्ञानं तत् षडिन्द्रियं तत्पञ्चोपादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात्म-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । बहिर्द्वीशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अध्यात्म-
बहिर्द्वीशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते । संकृत-

शून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्त-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकार-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्मा-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । खलक्षणशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलम्भ-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्य-
तया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

उदकचन्द्रोपमं सुभूते रूपं । उदकचन्द्रोपमा वेदना । उदक-
चन्द्रोपमा संज्ञा । उदकचन्द्रोपमाः संस्काराः । उदकचन्द्रोपमं
विज्ञानं । यच्च विज्ञानं तत् षडिन्द्रियं तत्पञ्चोपादानस्कन्धाः । ते
चाऽध्यात्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते । बहिर्द्वीशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
संस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
अत्यन्तशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
अनवकारशून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
सर्वधर्माशून्यतया नोपलभ्यन्ते । खलक्षणशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
अनुपलम्भशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
स्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

मरीच्युपमं सुभूते रूपं मरीच्युपमा वेदना । मरीच्युपमा
संज्ञा । मरीच्युपमाः संस्काराः । मरीच्युपमं विज्ञानं । यच्च
विज्ञानं तत् षडिन्द्रियं । तत्पञ्चोपादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात्म-
तया नोपलभ्यन्त । बहिर्द्वीशून्यतया नोपलभ्यन्ते । नाऽध्यात्म-

बहिर्द्वाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते । संस्कृत-शून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्त-शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकार-शून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्मा-शून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वलक्षणशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलम्भ-शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्य-तया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

आह । माहैव भगवन्नवयान संप्रस्थितो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमं निर्देशं श्रुत्वा उत्तस्येत्सन्नासमापद्येत । भगवानाह । स चेत् सुभूते नवयानसंप्रस्थितो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो न प्रज्ञापारमितायामुपाय-कौशल्यो भवेत् । नैव कल्याणमित्रहस्तगतो भवेत् । उत्तस्येत् सन्नासमापद्येत । आह । कतमद्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायामुपायकौशल्यं । यत्र चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमं निर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यन्ति । न सन्नासमापद्येत ।

भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमिता-याश्चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिमं युक्तेन चित्तेन रूपमनित्यमिति प्रत्य-वेचते । तच्च नोपलभते । वेदनामनित्येति प्रत्यवेचते नोपलभते । संज्ञामनित्येति प्रत्यवेचते नोपलभते । संस्काराननित्या इति प्रत्यवेचते नोपलभते । विज्ञानमनित्यमिति प्रत्यवेचते नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशल्यं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-

मितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं दुःखमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनादुःखेति* संज्ञादुःखेति संस्काराः दुःखा इति विज्ञानं दुःखमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदना अनात्मेति संज्ञा अनात्मेति संस्कारा अनात्मान इति विज्ञानमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते वेदना शान्तेति संज्ञा शान्तेति संस्काराः शान्ता इति विज्ञानं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतमुपायकौशलं । पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं शून्यमिति वेदनाशून्येति संज्ञाशून्येति संस्काराः शून्या इति विज्ञानं शून्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः

* ख । ग । घ । पुस्तके वेदना, संज्ञा, इत्यादिशब्दोक्तं दुःखादिशब्दात् परं प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभत इति लिखितं । एवं परत्रापि सर्वत्र-वेदनादिशब्दोक्तानात्मादिशब्दात् परमपि ।

प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमानिमित्तमिति वेदना आनिमित्तेति संज्ञा आनिमित्तेति संस्काराः आनिमित्ता इति विज्ञानमानिमित्तमिति प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । वेदनाऽप्रणिहितेति प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । संज्ञाऽप्रणिहितेति प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । संस्काराः अप्रणिहितेति प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । विज्ञानमप्रणिहितमिति प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनभिसंस्कारमिति प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । वेदनाऽनभिसंस्कारेति प्रत्यवेचते । तच्च नोपलभते । संज्ञाऽनभिसंस्कारेति प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । संस्कारा अनभिसंस्कारा इति प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । विज्ञानमनभिसंस्कारमिति प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं विविक्तमिति प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । वेदनाविविक्तेति प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । संज्ञाविविक्तेति प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । संस्काराविविक्ता इति

प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं विविक्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभ्रूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपि सुभ्रूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनामनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराननित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानमनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभ्रूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभ्रूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनां दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञां दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभ्रूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभ्रूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनामनात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामनात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराननात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानमनात्माकारेण

प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः रूपं शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनां शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञां शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः रूपं शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनां शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञां शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमानिमित्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनामानिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामानिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारानामिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानमानिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनामप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् प्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । विज्ञानमप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनामनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराननभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानमनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनां विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञां विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

तस्य पुनः सुभ्रूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैवं प्रत्यवेक्षमाणस्यैवं भवत्यहं सर्व्वसत्त्वेभ्यो रूपमनित्यमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपं दुःखमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपमनात्मेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपं शान्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपं शून्यमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपमानिमित्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपमप्रणिहितमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपमनभिसंस्कारमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपं विविक्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

वेदनामनित्येति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदनां दुःखेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदानामनात्मेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदनां शान्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदनां शून्येति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदानामानिमित्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदानामप्रणिहितेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदानामनभिसंस्कारेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदनां विविक्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

संज्ञामनित्येति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञां दुःखेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञामनात्मेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञां शान्तेति धर्मं देश-

यिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञां शून्येति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञामानिमित्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञामप्रणिहितेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञामनभिसंस्कारेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञां विविक्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

संस्काराननित्या इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारान् दुःखा इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानात्मान इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारान् ग्रान्ता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारान् शून्या इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानानिमित्ता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानप्रणिहिता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्काराननभिसंस्कारा इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानविविक्ता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

विज्ञानमनित्यमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानं दुःखमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानमनात्मेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानं ग्रान्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानं शून्यमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानमनिमित्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानम-

प्रणिहितमिति धर्मं देशयिष्यामि । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञान-
मनभिसंस्कारमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
विज्ञानं विविक्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

इयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानपारमिता । येन बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वो नोत्तस्यति । न सन्नस्यति । न सन्नासमापद्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्थां शरन्
यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनित्याकारेण मन-
सिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मन-
सिकारैरूपमनित्याकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शान्ताकारेण मन-
सिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्म-
नसिकारैरूपं शून्याकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमानिमित्ताकारेण
मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैरूपमप्रणिहिताकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभि-
संस्काराकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यस्य आवक-
प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्ताकारेण मनसिकरोति
तच्चानुपलम्भयोगेन ।

यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्बिन्द्वानामनित्याकारेण
मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तै-
र्मनसिकारैर्बिन्द्वानां दुःखाकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानं शान्ताकारेण मनसिकरोति तच्चानुप-
लम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानं शून्या-
कारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्ध-
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमानिमित्ताकारेण मनसिकरोति तच्चानु-
पलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानम-
प्रणिहिताकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवक-
प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमनभिसंस्काराकारेण मनसि-
करोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मन-
सिकारैर्विज्ञानं विविक्ताकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

इयं सुभूते' बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्यापरासृष्टाशौलपारमिता
येन बोधिमत्वोमहामत्त्वो नोत्तस्यति न संवस्यति न सन्ताममापद्यते ।

पुनरपरं बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरन्तो येषां
धर्माणामनित्याकारेण दुःखाकारेणानात्माकारेण शून्याकारेणा-
निमित्ताकारेणाप्रणिहिताकारेणानभिसंस्काराकारेण विविक्ताकारेण
प्रत्यवेक्षतेक्षमनारोचनेयं बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य चान्तिपारमिता येन
बोधिमत्वोमहामत्त्वो नोत्तस्यति न संवस्यति न सन्ताममापद्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
सर्व्याकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । सर्व्याकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं दुःखमिति
प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्याकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारै-

* एष एव पाठः ख, ग, घ, पुस्तकेऽपि दृश्यते । अर्थस्तु न सङ्गच्छते ।

रूपमनात्मेति प्रत्यवेचते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रति-
 संयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शान्तमिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शून्यमिति प्रत्यवेचते तच्चानु-
 पलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमानिमित्त-
 मिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तै-
 र्मनसिकारैरूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभिसंस्कारमिति प्रत्यवेचते
 तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्त-
 मिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनाऽनित्येति वेदनादुःखेति*
 वेदनाऽनात्मेति वेदनाशान्तेति वेदनाशून्येति वेदना आनिमित्तेति
 वेदनाऽप्रणिहितेति वेदनाऽनभिसंस्कारेति वेदनाविविक्तेति प्रत्य-
 वेचते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः
 संज्ञाऽनित्येति संज्ञादुःखेति संज्ञा अनात्मेति संज्ञाशान्तेति संज्ञा-
 शून्येति संज्ञा आनिमित्तेति संज्ञाऽप्रणिहितेति संज्ञाऽनभिसंस्कारेति
 संज्ञाविविक्तेति प्रत्यवेचते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञता-
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनित्या इति संस्कारादुःखा इति
 संस्कारा अनात्मान इति संस्काराः शान्ता इति संस्काराः शून्या
 इति संस्काराः आनिमित्ता इति संस्कारा अप्रणिहिता इति
 संस्कारा अनभिसंस्कारा इति संस्काराः विविक्ता इति प्रत्यवेचते

* वेदनादिष्वपि सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तरित्यादिपदानां निर्देशोऽस्ति-
 रूपवदिति ग्रन्थस्य रीत्यालक्ष्यते आदर्शपुस्तके तु तच्चानिर्देशो नास्ति ।

तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानम-
नित्यमिति विज्ञानं दुःखमिति विज्ञानमनात्मेति विज्ञानं शान्त-
मिति विज्ञानं शून्यमिति विज्ञानमानिमित्तमिति विज्ञानमप्रणि-
हितमिति विज्ञानमनभिसंस्कारमिति विज्ञानं विविक्तमिति प्रत्य-
वेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । तस्यै* तेषां सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तानां
मनसिकाराणां मनुत्सर्जनता अनिच्छिन्नधुरता इयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य वीर्यपारमिता येन बोधिसत्त्वो महासत्त्वो नोत्स्यति न
सन्दस्यति न सन्नासमापद्यते ।

पुनरपरं सुभ्रूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानु-
पलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणा-
मवकाशं ददाति । तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं दुःखमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः रूपमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

* इति समस्तपुस्तकेषु पाठः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामव-
काशं ददाति न च तदन्वेषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शून्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्वेषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वा-
कारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः रूपमानिमित्तमिति प्रत्यवेक्षते
तच्चानुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसि-
काराणामवकाशं ददाति तदन्वेषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये
बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानु-
पलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसि-
काराणामवकाशं ददाति तदन्वेषाञ्चाकुशलमूलानां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभिसंस्कारमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानु-
पलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-

णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्जताप्रतिसंयुक्तैर्मनमिकारैरूपं विविक्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनमिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्जताप्रतिसंयुक्तैर्मनमिकारैर्वेदनामनित्येति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनमिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्जताप्रतिसंयुक्तैर्मनमिकारैर्वेदनां दुःखेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनमिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्जताप्रतिसंयुक्तैर्मनमिकारैर्वेदनामनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनमिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्जताप्रतिसंयुक्तैर्मनमिकारैर्वेदनां ग्रान्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनमिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाऽनित्येतिप्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञा दुःखेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति न च तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाऽनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति न च तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाशान्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाशून्येति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञा आनिमित्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाऽप्रणिहितेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाऽनभिसंस्कारेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाविविक्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनित्या इति प्रत्यवेक्षते तच्चा-

नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारादुखा इति प्रत्यवेचते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनात्मान इति प्रत्यवेचते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलधर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्काराः शून्या इति प्रत्यवेचते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्काराः शून्या इति प्रत्यवेचते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनिमिता इति प्रत्यवेचते
तच्चानुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मन-
सिकाराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये
बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अप्रणिहिता इति प्रत्यवेचते
तच्चानुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मन-
सिकाराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये
बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः अनभिसंस्कारा इति प्रत्यवेचते तच्चानुप-
लम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्काराविविक्ता इति प्रत्यवेचते तच्चानु-
पलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमनित्यमिति प्रत्यवेचते तच्चानु-

सुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानं दुःखमिति
प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां
मनसिकाराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां
ये बोधेः परिपन्थकराः । इयं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
ध्यानपारमिता । येन बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो नोत्तस्यति न संत्रस्यति
न संचासमापद्यते ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरेवं प्रत्यवेक्षते । न रूपशून्यतया
रूपं शून्यं रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । न वेदना शून्यतया
वेदनाशून्या वेदनैव शून्यता शून्यतैव वेदना । न संज्ञाशून्यतया
संज्ञाशून्यासंज्ञैव शून्यता शून्यतैव संज्ञा । न संस्कारशून्यतया संस्काराः
शून्याः संस्कारा एव शून्यता शून्यतैव संस्काराः । न विज्ञानशून्य-
तया विज्ञानं शून्यं । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं ।

न चक्षुः शून्यतया चक्षुः शून्यं चक्षुरेव शून्यता शून्यतैव चक्षुः ।
न श्रोत्रं शून्यतया श्रोत्रं शून्यं श्रोत्रमेव शून्यता शून्यतैव श्रोत्रं ।
न घ्राणशून्यतया घ्राणं शून्यं घ्राणमेव शून्यता शून्यतैव घ्राणं ।
न जिह्वाशून्यतया जिह्वाशून्या जिह्वैव शून्यता शून्यतैव जिह्वा ।
न कायशून्यतया कायः शून्यः कायएव शून्यता शून्यतैव कायः ।
न मनः शून्यतया मनः शून्यं मनएव शून्यता शून्यतैव मनः ।

न रूपशून्यतरारूपं शून्यं रूपमेव शून्यतरा शून्यतैव रूपं । न शब्दशून्यतरा शब्दः शून्यः शब्दएव शून्यतरा शून्यतैव शब्दः । न गन्धशून्यतरा गन्धः शून्यः गन्धएव शून्यतरा शून्यतैव गन्धः । न रसशून्यतरा रसः शून्यः रसएव शून्यतरा शून्यतैव रसः । न स्पर्शशून्यतरा स्पर्शः शून्यः स्पर्शएव शून्यतरा शून्यतैव स्पर्शः । न धर्माशून्यतरा धर्माः शून्याः धर्माएव शून्यतरा शून्यतैव धर्माः ।

न चक्षुर्विज्ञानशून्यतरा चक्षुर्विज्ञानं शून्यं चक्षुर्विज्ञानमेव शून्यतरा शून्यतैव चक्षुर्विज्ञानं । न ओत्रविज्ञानशून्यतरा ओत्रविज्ञानं शून्यं ओत्रविज्ञानमेव शून्यतरा शून्यतैव ओत्रविज्ञानं । न घ्राणविज्ञानशून्यतरा घ्राणविज्ञानं शून्यं घ्राणविज्ञानमेव शून्यतरा शून्यतैव घ्राणविज्ञानं । न जिह्वाविज्ञानशून्यतरा जिह्वाविज्ञानं शून्यं जिह्वाविज्ञानमेव शून्यतरा शून्यतैव जिह्वाविज्ञानं । न कायविज्ञानशून्यतरा कायविज्ञानं शून्यं कायविज्ञानमेव शून्यतरा शून्यतैव कायविज्ञानं । न मनोविज्ञानशून्यतरा मनोविज्ञानं शून्यं मनोविज्ञानमेव शून्यतरा शून्यतैव मनोविज्ञानं ।

न चक्षुः संस्पर्शशून्यतरा चक्षुः संस्पर्शः शून्यः चक्षुः संस्पर्शएव शून्यतरा शून्यतैव चक्षुः संस्पर्शः । न ओत्रसंस्पर्शशून्यतरा ओत्रसंस्पर्शः शून्यः ओत्रसंस्पर्शएव शून्यतरा शून्यतैव ओत्रसंस्पर्शः । न घ्राणसंस्पर्शशून्यतरा घ्राणसंस्पर्शः शून्यः घ्राणसंस्पर्शएव शून्यतरा शून्यतैव घ्राणसंस्पर्शः । न जिह्वासंस्पर्शशून्यतरा जिह्वासंस्पर्शः शून्यः जिह्वासंस्पर्शएव शून्यतरा शून्यतैव जिह्वासंस्पर्शः । न कायसंस्पर्शशून्यतरा कायसंस्पर्शः शून्यः कायसंस्पर्शएव शून्यतरा शून्यतैव कायसंस्पर्शः ।

न मनः संस्पर्शशून्यतया मनः संस्पर्शः शून्यः मनः संस्पर्शएव शून्यता
शून्यतैव मनः संस्पर्शः ।

न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या ओच-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या घ्राण-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
न कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
न मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या मनः
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना ।

न पृथिवीधातुशून्यतया पृथिवीधातुः शून्यः पृथिवीधातुरेव
शून्यता शून्यतैव पृथिवीधातुः । नाऽऽत्माशून्यतयाऽऽत्मातुः शून्यः
अऽऽत्मातुरेव शून्यता शून्यतैवाऽऽत्मातुः । न तेजोधातुशून्यतया तेजो-
धातुः शून्यः तेजोधातुरेव शून्यता शून्यतैव तेजोधातुः । न वायु-
धातुशून्यतया वायुधातुः शून्यः वायुधातुरेव शून्यता शून्यतैव वायु-
धातुः । नाकाशधातुशून्यतया आकाशधातुः शून्यः आकाशधातुरेव
शून्यता शून्यतैवाकाशधातुः । न विज्ञानधातुशून्यतया विज्ञानधातुः
शून्यः विज्ञानधातुरेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानधातुः ।

नाऽविद्याशून्यतयाऽविद्याशून्याऽविद्यैव शून्यता शून्यतैवाविद्या ।
 न संस्कारशून्यतया संस्काराः शून्याः संस्काराएव शून्यता शून्यतैव
 संस्काराः । न विज्ञानशून्यतया विज्ञानं शून्यं विज्ञानमेव शून्यता
 शून्यतैव विज्ञानं । न नामरूपशून्यतया नामरूपं शून्यं नामरूपमेव
 शून्यता शून्यतैव नामरूपं । न षडायतनशून्यतया षडायतनं शून्यं
 षडायतनमेव शून्यता शून्यतैव षडायतनं । न स्पर्शशून्यतया स्पर्शः
 शून्यं स्पर्श एव शून्यता शून्यतैवस्पर्शः । न तृष्णाशून्यतया तृष्णाशून्या
 तृष्णैव शून्यता शून्यतैव तृष्णा । नोपादानशून्यतया उपादानं शून्यं
 उपादानमेव शून्यता शून्यतैवोपादानं । न वेदनाशून्यतया वेदना-
 शून्यावेदनैव शून्यता शून्यतैव वेदना । न भवशून्यतया भवः शून्यः
 भवएव शून्यता शून्यतैव भवः । न जातिशून्यतया जातिः शून्या
 जातिरेव शून्यता शून्यतैव जातिः । न जरामरणशून्यतया जरा-
 मरणं शून्यं जरामरणमेव शून्यता शून्यतैव जरामरणं ।

न दानपारमिताशून्यतया दानपारमिताशून्या दानपारमितैव
 शून्यता शून्यतैव दानपारमिता । न शीलपारमिता शून्यतया शील-
 पारमिताशून्या शीलपारमितैव शून्यता शून्यतैव शीलपारमिता ।
 न चान्तिपारमिताशून्यतया चान्तिपारमिताशून्या चान्तिपारमितैव
 शून्यता शून्यतैव चान्तिपारमिता । न वीर्यपारमिताशून्यतया
 वीर्यपारमिताशून्या वीर्यपारमितैव शून्यता शून्यतैव वीर्यपारमिता ।
 न ध्यानपारमिताशून्यतया ध्यानपारमिताशून्या ध्यानपारमितैव
 शून्यता शून्यतैव ध्यानपारमिता । न प्रज्ञापारमिताशून्यतया प्रज्ञा-
 पारमिताशून्या प्रज्ञापारमितैव शून्यता शून्यतैव प्रज्ञापारमिता ।

नाध्यात्मशून्यताशून्यतया अध्यात्मशून्यताशून्या अध्यात्मशून्यतैव
 शून्यता शून्यतैवाध्यात्मशून्यता । न बहिर्द्विशून्यताशून्यतया बहिर्द्वि-
 शून्यताशून्या बहिर्द्विशून्यतैव शून्यता शून्यतैव बहिर्द्विशून्यता ।
 नाध्यात्म बहिर्द्विशून्यताशून्यतया अध्यात्म बहिर्द्विशून्यताशून्या
 अध्यात्म बहिर्द्विशून्यतैव शून्यता शून्यतैवाध्यात्म बहिर्द्विशून्यता । न
 शून्यताशून्यताशून्यतया शून्यताशून्यताशून्या शून्यता शून्यतैव शून्यता
 शून्यतैव शून्यताशून्यता । न महाशून्यताशून्यतया महाशून्यताशून्या
 महाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव महाशून्यता । न परमार्थशून्यता-
 शून्यतया परमार्थशून्यताशून्या परमार्थशून्यतैव शून्यता शून्यतैव
 परमार्थशून्यता । न संस्कृतशून्यताशून्यतया संस्कृतशून्यताशून्या
 संस्कृतशून्यतैव शून्यता शून्यतैव संस्कृतशून्यता । नाऽसंस्कृतशून्यता-
 शून्यतया ऽसंस्कृतशून्यताशून्या असंस्कृतशून्यतैव शून्यता शून्यतैवा-
 संस्कृतशून्यता । नाऽत्यन्तशून्यताशून्यतया ऽत्यन्तशून्यताशून्या अत्यन्त-
 शून्यतैव शून्यता शून्यतैवात्यन्तशून्यता । नानवरागशून्यताशून्यतया
 ऽनवरागशून्यताशून्या ऽनवरागशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानवरागशू-
 न्यता । नाऽनवकारशून्यताशून्यतया ऽनवकारशून्यताशून्या अनव-
 कारशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानवकारशून्यता । न प्रकृतिशून्यताशू-
 न्यतया प्रकृतिशून्यताशून्या प्रकृतिशून्यतैव शून्यता शून्यतैव प्रकृति-
 शून्यता । न सर्वधर्मशून्यताशून्यतया सर्वधर्मशून्यताशून्या सर्व-
 धर्मशून्यतैव शून्यता शून्यतैव सर्वधर्मशून्यता । न खलचणशून्यता-
 शून्यतया खलचणशून्यताशून्या खलचणशून्यतैव शून्यता शून्यतैव
 खलचणशून्यता । नाऽनुपलम्भशून्यताशून्यतया ऽनुपलम्भशून्यताशून्या

अनुपलम्भशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानुपलम्भशून्यता । नाऽभावशून्य-
ताशून्यतया ऽभावशून्यताशून्या अभावशून्यतैव शून्यता शून्यतैवा-
भावशून्यता । न स्वभावशून्यताशून्यतया स्वभावशून्यताशून्या स्वभाव-
शून्यतैव शून्यता शून्यतैव स्वभावशून्यता । नाभावस्वभावशून्यता
शून्यतया ऽभावस्वभावशून्यताशून्या अभावस्वभावशून्यतैव शून्यता
शून्यतैवाभावस्वभावशून्यता ।

न स्रुत्युपस्थानानिशून्यतया स्रुत्युपस्थानानि शून्यानि स्रुत्युप-
स्थानान्येव शून्यता शून्यतैव स्रुत्युपस्थानानि । न सम्यक्प्रहाणानि
शून्यतया सम्यक्प्रहाणानि शून्यानि सम्यक्प्रहाणान्येव शून्यता शून्यतैव
सम्यक्प्रहाणानि । नर्द्धिपादाशून्यतया ऋद्धिपादाः शून्याः ऋद्धि-
पादाएव शून्यता शून्यतैवर्द्धिपादाः । नेन्द्रियशून्यतया इन्द्रियाणि
शून्यानि इन्द्रियान्येव शून्यता शून्यतैवेन्द्रियाणि । न बलानि शून्य-
तया बलानि शून्यानि बलान्येव शून्यता शून्यतैव बलानि । न
बोधज्ञानानि शून्यतया बोधज्ञानानि शून्यानि बोधज्ञानान्येव शून्यता
शून्यतैव बोधज्ञानानि । नार्थ्याष्टाङ्गामार्गाशून्यतया आर्थ्याष्टाङ्गामार्गः
शून्यः आर्थ्याष्टाङ्गामार्ग एव शून्यता शून्यतैवार्थ्याष्टाङ्गामार्गः । नार्थ्य-
सत्यानि शून्यतया आर्थ्यसत्यानि शून्यानि आर्थ्यसत्यान्येव शून्यता
शून्यतैवार्थ्यसत्यानि । न ध्यानशून्यतया ध्यानानि शून्यानि ध्यानान्येव
शून्यता शून्यतैव ध्यानानि । नाऽप्रमाणशून्यतया ऽप्रमाणानि शून्यानि
अप्रमाणान्येव शून्यता शून्यतैवाप्रमाणानि । नाह्यसमापत्तिशून्यतया
आह्यसमापत्तयः शून्याः आह्यसमापत्तय एव शून्यता शून्यतैवा-
ह्यसमापत्तयः । न विमोचशून्यतया विमोचाः शून्याः विमोचा

एव शून्यता शून्यतैव विमोक्षाः । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिशून्यतया
 ऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः शून्याः अनुपूर्वविहारसमापत्तय एव
 शून्यता शून्यतैवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । न शून्यतानिमित्ता ऽप्रणि-
 हितविमोक्षमुखशून्यतया शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि
 शून्यानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्येव शून्यताशून्य-
 तैव शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । नाऽभिज्ञाशून्यतया
 ऽभिज्ञाः शून्याः अभिज्ञाएव शून्यताशून्यतैवाभिज्ञाः । न समा-
 धिशून्यतया समाधयः शून्याः समाधयएव शून्यताशून्यतैव समा-
 धयः । न धारणीमुखशून्यतया धारणीमुखानि शून्यानि धारणी-
 मुखान्येव शून्यता शून्यतैव धारणीमुखानि । न तथागतबलशून्यतया
 तथागतबलानि शून्यानि तथागतबलान्येव शून्यता शून्यतैव तथा-
 गतबलानि । न वैशारद्यशून्यतया वैशारद्यानि शून्यानि वैशारद्या-
 न्येव शून्यता शून्यतैव वैशारद्यानि । न प्रतिसम्बिद्धशून्यतया प्रात-
 सम्बिदः शून्याः प्रतिसम्बिदएव शून्यता शून्यतैव प्रतिसम्बिदः । न
 महामैत्रैशून्यतया महामैत्रैशून्या महामैत्रैशैव शून्यता शून्यतैव
 महामैत्रै । न महाकरुणाशून्यतया महाकरुणाशून्या महाकरुणैव
 शून्यता शून्यतैव महाकरुणा । नावेणिकबुद्धधर्माशून्यतया आवेणिक
 बुद्धधर्माः शून्याः आवेणिकबुद्धधर्माएव शून्यता शून्यतैवावेणिक-
 बुद्धधर्माः । इयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता ।

इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरन्
 उपायकौशलं । येनोपायकौशलेन समन्नागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्व
 इमं निर्देशं श्रुत्वा नोत्सृजति न संत्रस्यति न संत्रासमापद्यते ।

सुभृतिराह । कतमानि भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्राणि । यैः कल्याणमित्रैः परिगृहीतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः इमं प्रज्ञापारमितानिर्देशं श्रुत्वा नोत्स्यति न संचस्यति न संचासमापद्यते । भगवानाह । इदं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मैरूपमनित्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः । *योऽस्मैवेदनाऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मैसंज्ञाऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मैसंस्कारा अनित्या इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानमनित्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै

* पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं । इति वाक्यभागः अत्रास्ति एवं परत्रापि योऽस्मै इत्यस्मात् प्रागन्तीति सन्देहस्य गचनायाः शीघ्रा अनुमीयते । आदर्शपुस्तके तु नास्ति ।

रूपं दुःखमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशल-
 मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
 सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनादुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुप-
 लम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञादुःखेति धर्मं
 देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
 वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै
 संस्काराः दुःखा इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
 यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानं दुःखमिति धर्मं
 देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
 वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
 रूपमनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि
 च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
 सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाऽनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानु-
 पलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबु-
 द्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञा-
 ऽनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि
 च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकार-
 ज्ञतायाः । योऽस्मै संस्कारा अनात्मान इति धर्मं देशयति तच्चानु-
 पलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-

बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानमनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपं शान्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाशान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञाशान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः शान्ता इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानं शान्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपं शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाशून्येति धर्मं देशयति

तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञाशून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः शून्या इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानं शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽस्मै रूपमानिमित्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदना आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञा आनिमित्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः आनिमित्ता इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानमानिमित्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुप-

सामर्थ्येन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमप्रणिहितमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-
त्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै
संज्ञाऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-
त्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्कारा अप्रणिहिता इति
धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आव-
कभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।
योऽस्मै विज्ञानमप्रणिहितमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमनभिसंस्कारमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणा-
मयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्मं
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

योऽस्मै संज्ञाऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः अनभिसंस्कारा इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानमनभिसंस्कारमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै रूपं विविक्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै वेदनाविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं वेदितव्यं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै चचुरनित्यमिति श्रोत्रमनित्यमिति प्राणमनित्यमिति जिह्वाऽनित्येति कायोऽनित्य इति मनोऽनित्यमिति धर्मं देशयति तच्चानु-

नुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
चक्षुर्दुःखमिति ओचं दुःखमिति घ्राणं दुःखमिति जिह्वादुःखेति
कायोदुःख इति मनोदुःखमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
चक्षुरनात्मेति ओचमनात्मेति घ्राणमनात्मेति जिह्वाऽनात्मेति
कायोऽनात्मेति मनोऽनात्मेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
चक्षुः शान्तमिति ओचं शान्तमिति घ्राणं शान्तमिति जिह्वा-
शान्तेति कायः शान्त इति मनः शान्तमिति धर्म्मं देशयति
तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
चक्षुः शून्यमिति ओचं शून्यमिति घ्राणं शून्यमिति जिह्वाशून्येति
कायः शून्य इति मनः शून्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुरानिमित्तमिति श्रोत्रमानिमित्तमिति घ्राणमानिमित्तमिति
जिह्वा श्रानिमित्तेति काय श्रानिमित्त इति मन श्रानिमित्तमिति
धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न
आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकार-
ज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुरप्रणिहितमिति श्रोत्रमप्रणिहितमिति घ्राणमप्रणिहितमिति धर्मं
जिह्वाऽप्रणिहितेति कायोऽप्रणिहित इति मनोऽप्रणिहितमिति धर्मं
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुरनभिसंस्कारमिति श्रोत्रमनभिसंस्कारमिति घ्राणमनभिसंस्का-
रमिति जिह्वाऽनभिसंस्कारेति कायोऽनभिसंस्कार इति मनोऽ-
नभिसंस्कारमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुश-
लमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-
त्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायां ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुर्व्विविक्तमिति श्रोत्रं विविक्तमिति घ्राणं विविक्तमिति जिह्वा-
विविक्तेति कायोविविक्त इति मनोविविक्तमिति धर्मं देशयति
चक्षुःानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
त्येति कद्भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपमनित्यमिति शब्दोऽनित्य इति गन्धोऽनित्य इति रसोऽनित्य इति स्यर्गोऽनित्य इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपं दुःखमिति शब्दोदुःख इति गन्धोदुःख इति रसोदुःख इति स्यर्गोदुःख इति धर्म्माःदुःखा इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपमनात्मेति शब्दोऽनात्मेति गन्धोऽनात्मेति रसोऽनात्मेति स्यर्गोऽनात्मेति धर्म्मा अनात्मान इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपं शान्तमिति शब्दः शान्त इति गन्धः शान्त इति रसः शान्त इति स्यर्गः शान्त इति धर्म्माः शान्ता इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपं शून्यमिति शब्दः शून्य इति गन्धः शून्य इति रसः शून्य

इति स्पर्शः शून्य इति धर्माः शून्या इति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं चोऽस्मै रूपमनिमित्तमिति शब्द आनिमित्त इति गन्ध आनिमित्त इति रस आनिमित्त इति स्पर्श आनिमित्त इति धर्मा आनिमित्ता इति धर्मं देशयति । तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं चोऽस्मै रूपमप्रणिहितमिति शब्दोऽप्रणिहित इति गन्धोऽप्रणिहित इति रसोऽप्रणिहित इति स्पर्शोऽप्रणिहित इति धर्मा अप्रणिहिता इति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं चोऽस्मै रूपमनभिसंस्कारमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं चोऽस्मै रूपं विविक्तमिति शब्दोविविक्त इति गन्धोविविक्त इति रसोविविक्त इति स्पर्शोविविक्त इति धर्माविविक्ता इति धर्मं देशयति

तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चतुर्विज्ञानमनित्यमिति ओचविज्ञानमनित्यमिति घ्राणविज्ञानमनित्यमिति कायविज्ञानमनित्यमिति मनोविज्ञानमनित्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चतुर्विज्ञानं दुःखमिति ओचविज्ञानं दुःखमिति घ्राणविज्ञानं दुःखमिति जिज्ञाविज्ञानं दुःखमिति कायविज्ञानं दुःखमिति मनोविज्ञानं दुःखमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चतुर्विज्ञानमनात्मेति ओचविज्ञानमनात्मेति घ्राणविज्ञानमनात्मेति जिज्ञाविज्ञानमनात्मेति कायविज्ञानमनात्मेति मनोविज्ञानमनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चतुर्विज्ञानं शान्तमिति ओचविज्ञानं शान्तमिति घ्राणविज्ञानं

शान्तमिति जिज्ञाविज्ञानं शान्तमिति कायविज्ञानं शान्तमिति मनोविज्ञानं शान्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिरुत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चतुर्व्विज्ञानं शून्यमिति श्रोत्रविज्ञानं शून्यमिति घ्राणविज्ञानं शून्यमिति जिज्ञाविज्ञानं शून्यमिति कायविज्ञानं शून्यमिति मनोविज्ञानं शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चतुर्व्विज्ञानमानिमित्तमिति श्रोत्रविज्ञानमानिमित्तमिति घ्राणविज्ञानमानिमित्तमिति जिज्ञाविज्ञानमानिमित्तमिति कायविज्ञानमानिमित्तमिति मनोविज्ञानमानिमित्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चतुर्व्विज्ञानमप्रणिहितमिति श्रोत्रविज्ञानमप्रणिहितमिति घ्राणविज्ञानमप्रणिहितमिति जिज्ञाविज्ञानमप्रणिहितमिति कायविज्ञानमप्रणिहितमिति मनोविज्ञानमप्रणिहितमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुर्विज्ञानमनभिसंस्कारमिति ओत्रविज्ञानमनभिसंस्कारमिति
प्राणविज्ञानमनभिसंस्कारमिति जिज्ञाविज्ञानमनभिसंस्कारमिति
कायविज्ञानमनभिसंस्कारमिति मनोविज्ञानमनभिसंस्कारमिति धर्मं
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुर्विज्ञानं विविक्तमिति ओत्रविज्ञानं विविक्तमिति प्राणविज्ञानं
विविक्तमिति जिज्ञाविज्ञानं विविक्तमिति कायविज्ञानं विविक्त-
मिति मनोविज्ञानं विविक्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुःसंस्पर्शमनित्यमिति ओत्रसंस्पर्शमनित्यमिति प्राणसंस्पर्शमनित्य-
मिति जिज्ञासंस्पर्शमनित्यमिति कायसंस्पर्शमनित्यमिति मनः
संस्पर्शमनित्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणा-
मयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुःसंस्पर्शं दुःखमिति ओत्रसंस्पर्शं दुःखमिति प्राणसंस्पर्शं दुःखमिति
जिज्ञासंस्पर्शं दुःखमिति कायसंस्पर्शं दुःखमिति मनः संस्पर्शं दुःख
मिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च

न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽस्मै चक्षुः संस्पर्शमनात्मेति श्रोत्रसंस्पर्शमनात्मेति घ्राणसंस्पर्शमनात्मेति जिह्वासंस्पर्शमनात्मेति कायसंस्पर्शमनात्मेति मनः संस्पर्शमनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽस्मै चक्षुः संस्पर्शं ग्रान्तमिति श्रोत्रसंस्पर्शं ग्रान्तमिति घ्राणसंस्पर्शं ग्रान्तमिति जिह्वासंस्पर्शं ग्रान्तमिति कायसंस्पर्शं ग्रान्तमिति मनः संस्पर्शं ग्रान्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽस्मै चक्षुः संस्पर्शं शून्यमिति श्रोत्रसंस्पर्शं शून्यमिति घ्राणसंस्पर्शं शून्यमिति जिह्वासंस्पर्शं शून्यमिति कायसंस्पर्शं शून्यमिति मनः संस्पर्शं शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽस्मै चक्षुः संस्पर्शमिति श्रोत्रसंस्पर्शमिति घ्राणसंस्पर्शमिति जिह्वासंस्पर्शमिति कायसंस्पर्शमिति मनः संस्पर्शमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

मानिभित्तमिति जिज्ञासंस्पर्शमानिभित्तमिति कायसंस्पर्शमानि-
भित्तमिति मनः संस्पर्शमानिभित्तमिति धर्मं देशयति तच्चानु-
पलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबु-
द्भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शमप्रणिहितमिति ओचसंस्पर्शमप्रणिहितमिति घ्राणसंस्पर्-
शमप्रणिहितमिति जिज्ञासंस्पर्शमप्रणिहितमिति कायसंस्पर्शमप्रणि-
हितमिति मनः संस्पर्शमप्रणिहितमिति धर्मं देशयति तच्चानु-
पलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबु-
द्भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शमनभिसंस्कारमिति ओचसंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति
घ्राणसंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति जिज्ञासंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति
कायसंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति मनः संस्पर्शमनभिसंस्कारमिति धर्मं
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवक-
भूमौ वा प्रत्येकबुद्भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शं विविक्तमिति ओचसंस्पर्शं विविक्तमिति घ्राणसंस्पर्शं
विविक्तमिति जिज्ञासंस्पर्शं विविक्तमिति कायसंस्पर्शं विविक्तमिति
मनः संस्पर्शं विविक्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्भूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 चक्षुः संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनित्येति घ्राण-
 संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽनित्येति कायसंस्पर्श-
 जावेदनाऽनित्येति मनः संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति धर्मं देशयति
 तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
 प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 चक्षुः संस्पर्शजावेदनादुःखेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनादुःखेति घ्राणसंस्पर्श-
 जावेदनादुःखेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनादुःखेति कायसंस्पर्शजावेद-
 नादुःखेति मनः संस्पर्शजावेदनादुःखेति धर्मं देशयति तच्चानु-
 पलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
 बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 चक्षुः संस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति घ्राणसं-
 स्पर्शजावेदनाऽनात्मेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति कायसंस्पर्श-
 जावेदनाऽनात्मेति मनः संस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति धर्मं देशयति
 तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
 प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 चक्षुः संस्पर्शजावेदनाशान्तेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाशान्तेति घ्राणसंस्पर्श-
 जावेदनाशान्तेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनाशान्तेति कायसंस्पर्शजावेदना-
 शान्तेति मनः संस्पर्शजावेदनाशान्तेति धर्मं देशयति । तच्चानुप-

लभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुःसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्मं देशयति । तच्चानुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
घ्राणसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
जिह्वासंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

१ पूर्वत्र सर्वत्र चक्षुःश्रोत्रादिपदार्थं प्रत्येकमेव, पुनरपरमित्यादि-
वाक्यमावर्त्तणीयमित्येतत् क्षिपिदृष्ट्याऽनुमीयते । आदर्शपुस्तके तयो
लेखो न दृश्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
कायसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
मनः संस्पर्शजां वेदनां शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
ओत्रसंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
प्राणसंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
जिह्वासंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-

योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
कायसंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
मनः संस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुःसंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्राणसंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै जिज्ञासंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै कायसंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै मनः संस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुः संस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै घ्राणसंस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-

योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देयं तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
कायसंस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देययति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
मनः संस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देययति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शजावेदना विविक्तेति धर्म्मं देययति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना विविक्तेति धर्म्मं देययति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 प्राणसंस्पर्शजावेदना विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 जिह्वासंस्पर्शजावेदना विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 कायसंस्पर्शजावेदनाविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 मनःसंस्पर्शजावेदनाविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 प्रतीत्यसमुत्पादाऽनित्य इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 प्रतीत्यसमुत्पादो दुःख इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतीत्यसमुत्पादोऽनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतीत्यसमुत्पादः शान्त इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतीत्यसमुत्पादः शून्य इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतीत्यसमुत्पादः आनिमित्त इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतीत्यसमुत्पादोऽप्रणिहित इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतीत्यसमुत्पादोऽनभिसंस्कार इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतीत्यसमुत्पादोविविक्त इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै दानपारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शीलपारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै ज्ञानिपारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वीर्य्यपारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै ध्यानपारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रज्ञापारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै दानपारमिता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शीलपारमिता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चान्तिपारमिता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
वीर्यपारमिता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
ध्यानपारमिता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
दानपारमिताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
शीलपारमिताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
चान्तिपारमिताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं थोऽस्मै वीर्यपारमिताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं थोऽस्मै ध्यानपारमिताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं थोऽस्मै प्रज्ञापारमिताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं थोऽस्मै दानपारमिताग्रान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं थोऽस्मै शीलपारमिताग्रान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि न च आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
ज्ञान्तिपारमिताशान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
वीर्यपारमिताशान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
ध्यानपारमिताशान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिताशान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
दानपारमिताशून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
शीलपारमिताशून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चान्तिपारमिताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वीर्यपारमिताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै ध्यानपारमिताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रज्ञापारमिताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै दानपारमिता अनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
श्रीलपारमिता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ज्ञान्तिपारमिता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वीर्यपारमिता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानपारमिता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
दानपारमिताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शीलपारमिताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चान्तिपारमिताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वीर्यपारमिताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै ध्यानपारमिताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रज्ञापारमिताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
दानपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शीलपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चान्तिपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वीर्यपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै दानपारमिता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शीलपारमिता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चान्तिपारमिता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वीर्यपारमिता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै ध्यानपारमिता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिता विविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बहिर्द्वारशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मबहिर्द्वारशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-

कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्कृतशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
असंस्कृतशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरापशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवकारशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्व्वधर्म्मशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वल्पलक्षणशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपलम्भशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-

कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वभावशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावस्वभावशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बहिर्द्विशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मबहिर्द्विशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्कृतशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
असंस्कृतशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-

कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरायशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवकारशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्वधर्मशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वल्पशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपलम्भशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वभावशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावस्वभावशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बहिर्द्वीशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अथात्मबहिर्द्वांशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यताशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै परमार्थशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै संकृतशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
असंस्कृतशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरापशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवकारशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्व्वधर्मशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्वलक्षणशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपलम्भशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्वभावशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावस्वभावशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बहिर्द्वीशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै संस्कृतशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै असंस्कृतशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अत्यन्तशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनवरागशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनवकारशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्वधर्मशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वल्पक्षयशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपलम्भशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वभावशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावस्त्रभावशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अध्यात्मशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बहिर्द्विशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अध्यात्मबहिर्द्विशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यताशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संज्ञितशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
असंज्ञितशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरागशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनवकारशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रकृतिशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सर्वधर्म्मशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै खल्वचणशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपलम्भशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वभावशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावस्वभावशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अधात्मशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बहिर्द्वाशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अधात्मबहिर्द्वाशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुप-

लक्ष्मयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलक्ष्मयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलक्ष्मयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलक्ष्मयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्कृतशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलक्ष्मयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
असंस्कृतशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलक्ष्मयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरागशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवकारशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्व्वधर्म्मशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वप्नक्षणशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-

गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपलभ्यशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्वभावशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावस्वभावशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अध्यात्मशून्यता अप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बहिर्द्वारशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मबहिर्द्वारशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपल-
म्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संज्ञतशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ऽसंक्रतशून्यताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरागशून्यताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयो-
गेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवकारशून्यताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयो-
गेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्व्वधर्मशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वल्पक्षयशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपलम्भशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वभावशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावस्वभावशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ

योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अध्यात्मशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बहिर्द्धाशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यताशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै परमार्थशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै संस्कृतशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अमंस्कृतशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अत्यन्तशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अजवरागशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनवकारशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-

गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रकृतिशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सर्व्वधर्म्मशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्मलक्षणशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपलम्भशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
स्वभावशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
अभावस्वभावशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
अध्यात्मशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
बहिर्द्वाशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यताविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
शून्यताशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाशून्यताविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै परमार्थशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै संकृतशून्यताविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै असंकृतशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अत्यन्तशून्यताविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरागशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवकारशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्वधर्मशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वस्वक्षणशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपलम्भशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावशून्यता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्वभावशून्यता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावस्वभावशून्यता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्मृत्युपस्थानान्यनित्यानौति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्मृत्युपस्थानानि दुःखानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 मृत्युपस्थानान्यनात्मानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 मृत्युपस्थानानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 मृत्युपस्थानानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 मृत्युपस्थानान्यान्यनिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 मृत्युपस्थानान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 मृत्युपस्थानान्यनभिस्काराणीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-

योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सम्यक्प्रहाणानि विविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सम्यक्प्रहाणान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सम्यक्प्रहाणानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सम्यक्प्रहाणान्यनात्मानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सम्यक्प्रहाणानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ऋद्धिपादानानिमित्ता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ऋद्धिपादानप्रणिहिता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ऋद्धिपादाननभिसंस्कारा इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ऋद्धिपादान् विविक्ता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ऋद्धिपादभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 इन्द्रियाण्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै इन्द्रियाणि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै इन्द्रियाण्यनात्मानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै इन्द्रियाणि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै इन्द्रियाणि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै इन्द्रियाण्यनिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियाण्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियाण्यनभिसंस्काराणीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियाणि विविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वलानि अनान्यनात्मकानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वलानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वलानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वलान्यनिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वलान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलान्यनभिसंस्काराणीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलानि विविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बोधज्ञान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बोधज्ञानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बोधज्ञान्यनात्मिकानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यङ्गानि ग्रान्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यङ्गानि शून्यानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यङ्गान्यानिमित्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यङ्गान्यप्रणिहितानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यङ्गान्यनभिसंस्काराणीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽसौ बोध्यङ्गानि विविक्तानौति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽसौ बोध्यङ्गभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽसौ आर्याष्टाङ्गमार्गमनित्यमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽसौ आर्याष्टाङ्गमार्गं दुःखमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽसौ आर्याष्टाङ्गमार्गमनात्मेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽसौ आर्याष्टाङ्गमार्गं शान्तमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै आर्याष्टाङ्गमार्गं शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै आर्याष्टाङ्गमार्गमानिमित्तमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै आर्याष्टाङ्गमार्गमप्रणिहितमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै आर्याष्टाङ्गमार्गमनभिसंस्कारमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै आर्याष्टाङ्गमार्गं विविक्तमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आर्याष्टाङ्गमार्गभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आर्य्यसत्यान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आर्य्यसत्यानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आर्य्यसत्यान्यनात्मिकानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आर्य्यसत्यानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आर्य्यसत्यानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्य्यसत्यान्यानिमित्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्य्यसत्यान्यप्रणिहितानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्य्यसत्यान्यनभिसंस्कारानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्य्यसत्यानि विविक्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्य्यसत्याभावनतायै धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
ध्यानान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
ध्यानानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
ध्यानान्यनात्मिकानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
ध्यानानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
ध्यानानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
ध्यानान्यामिहितानीति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-

कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
धानान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
धानान्यनभिसंस्काराणीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
धानानि विविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
धानभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
अप्रमाणान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽस्मै
अप्रमाणानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽस्मै
अप्रमाणान्यनात्मिकानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽस्मै
अप्रमाणानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽस्मै
अप्रमाणानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽस्मै
अप्रमाणान्यानिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽस्मै
अप्रमाणान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै अप्रमाणान्यनभिसंस्कारानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै अप्रमाणानिविक्लानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै अप्रमाणभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै आरूप्यसमापत्तीरनित्यादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै आरूप्यसमापत्ती दुःखादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
 आरूप्यसमापत्तीरनात्मिकाइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
 आरूप्यसमापत्तीः शान्ताइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
 आरूप्यसमापत्तीः शून्याइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
 आरूप्यसमापत्तीरानिमित्ताइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
 आरूप्यसमापत्तीरप्रणिहिताइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
 आरूप्यसमापत्तीरनभिसंस्काराइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-

योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आरूप्यसमापत्तीर्ष्वविकारइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आरूप्यसमापत्तिभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै विमोक्षा अग्नित्याइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै विमोक्षा दुःखाइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै विमोक्षा अनात्मानाइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं धोऽस्यै
विमोक्षाः शान्तादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपसन्नभयोगेन ।
सर्वकुशलमूल्यानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं धोऽस्यै
विमोक्षाः शून्यादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपसन्नभयोगेन ।
सर्वकुशलमूल्यानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं धोऽस्यै
विमोक्षाः आनिमित्तादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपसन्नभयोगेन ।
सर्वकुशलमूल्यानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं धोऽस्यै
विमोक्षाः अप्रणिहितादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपसन्नभयोगेन ।
सर्वकुशलमूल्यानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं धोऽस्यै
विमोक्षाः अनभिसंस्कारादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपसन्नभयोगेन ।
सर्वकुशलमूल्यानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं धोऽस्यै
विमोक्षाविविक्तादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपसन्नभयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै विमोक्षाभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपूर्वविहारसमापत्तीरनित्यादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपूर्वविहारसमापत्तीर्दुःखादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपूर्वविहारसमापत्तीरनात्मिकादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपूर्वविहारसमापत्तीः शान्तादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्व्वविहारसमापत्तीः शून्यादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्व्वविहारसमापत्तीरानिमित्तादिति धर्मं देशयति तच्चा-
ऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्व्वविहारसमापत्तीरप्रणिहितादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्व्वविहारसमापत्तीरणभिसंस्कारादिति धर्मं देशयति तच्चा-
ऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्व्वविहारसमापत्तीर्ब्विक्तादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्व्वविहारसमापत्तिभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-

योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

*पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखान्यनात्मिकानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखानिग्रान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

* क । ग । पुस्तके पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रमिच्छो न लिखितः । योऽस्मै इत्यादि भागः सर्व्वत्र लिखितः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखानिशून्यानीति धर्मं देशयति
तच्चाऽनुपसन्नयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामथत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखान्यानिमित्तानीति धर्मं देश-
यति तच्चाऽनुपसन्नयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामथत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षसुखान्यप्रणिहितानीति धर्मं देश-
यति तच्चाऽनुपसन्नयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामथत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखान्यनभिसंस्कारानीति धर्मं
देशयति तच्चाऽनुपसन्नयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवक-
भूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामथत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखानिविनिष्ठाानीति धर्मं देश-
यति तच्चाऽनुपसन्नयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामथत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखभावनतायै धर्मं देशयति

तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभिज्ञा अभित्या इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभिज्ञा दुःखाइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभिज्ञा अनात्मानइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभिज्ञाः ग्रान्ताइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभिज्ञाः शून्याइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञा आनिमित्तादिति धर्मं देय्यति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञा अप्रणिहित्तादिति धर्मं देय्यति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञा अनभिसंस्कारादिति धर्मं देय्यति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञाविविक्तादिति धर्मं देय्यति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञाभावनताये धर्मं देय्यति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाभयोऽनित्यादिति धर्मं देय्यति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिषं षोऽसौ समाधयो दुःखादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिषं षोऽसौ समाधयः अनात्मान इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिषं षोऽसौ समाधयः शान्तादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिषं षोऽसौ समाधयः शून्यादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिषं षोऽसौ समाधयः आनिमित्ता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
समाधयोऽप्रणिहिता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
समाधयोऽनभिसंस्कारा इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
समाधयोविविक्ता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
समाधिभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
धारणीमुखान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
धारणीमुखानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखान्यनात्मानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखान्यानिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखान्यनभिसंस्कारानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखानिविक्लानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखभावनताये धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलान्यनात्मानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै तथागतबलानि ग्रान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै तथागतबलानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै तथागतबलान्यानिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै तथागतबलान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै तथागतबलान्यनभिसंस्कारानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलानिविक्लानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यान्यनात्मानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूल्यानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वैशारद्यानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूल्यानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वैशारद्यान्यानिमिसानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूल्यानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वैशारद्यान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूल्यानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वैशारद्यान्यनभिसंस्कारानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूल्यानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वैशारद्यानिविविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूल्यानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यभावनायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिबन्दिदोऽनित्या इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिबन्दिदोऽदुःखा इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिबन्दिदोऽनात्मान इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिबन्दिदः शान्ताइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिबन्दिदः शून्याइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिषं योऽस्मै प्रतिषन्निदं आनिमित्तादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिषं योऽस्मै प्रतिषन्निदोऽप्रणिहिता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिषं योऽस्मै प्रतिषन्निदोऽनभिसंस्कारा इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिषं योऽस्मै प्रतिषन्निदोऽविविक्ता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिषं योऽस्मै प्रतिषन्निद्वावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री अनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री शून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री अनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महामैत्री अग्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महामैत्री अनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महामैत्री विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महामैत्री भावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाकरुणाऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
महाकरुणा दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
महाकरुणाऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
महाकरुणा शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
महाकरुणा शून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
महाकरुणा आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
महाकरुणाऽप्रसिद्धेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाकरुणाऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाकरुणाविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाकरुणाभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आवेषिकबुद्धधर्मा अनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आवेषिकबुद्धधर्मा दुःखाइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽप्यै
 आवेषिकबुद्धधर्मा अनात्मानइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽप्यै
 आवेषिकबुद्धधर्माः शान्ताइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽप्यै
 आवेषिकबुद्धधर्माः शून्याइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽप्यै
 आवेषिकबुद्धधर्मा अनिमित्ताइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽप्यै
 आवेषिकबुद्धधर्मा अप्रणिहिता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽप्यै
 आवेषिकबुद्धधर्मा अनभिसंस्कारा इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुप-

लक्ष्मयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं थोऽस्मै
श्रावेषिकबुद्धधर्म्मं विविक्ताइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलक्ष्म-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं थोऽस्मै
श्रावेषिकबुद्धधर्म्मभावनताये धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलक्ष्मयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं थोऽस्मै
सर्व्वकारज्ञताभावनताये धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलक्ष्मयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

अथं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं वेदितव्यं । येन
कल्याणमिचेण परिगृहीतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्व इमं प्रज्ञापारमिता-
निर्देशं श्रुत्वा मोक्षस्यति न सन्नस्यति न सन्नासमापद्यते ।

सुभृतिराह । कथं भगवन् बोधिसत्त्वमहासत्त्वः प्रज्ञापारमिताथां
परसनुपायकुशलः पापमिच हस्तगतोभवति । कल्याणमिचपरि-
वर्जितश्च भवति । थ इमं प्रज्ञापारमितानिर्देशं श्रुत्वा मोक्षस्यति
न सन्नस्यति न सन्नासमापद्यते ।

भगवानाह । इह सुभृते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमिताथां

चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः प्रज्ञापारमितां भावयत्युपलभते तथाच प्रज्ञापारमितयामन्यते । अपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो ध्यानपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच ध्यानपारमितयामन्यते । अपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वीर्यपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच वीर्यपारमितयामन्यते । अपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः चान्तिपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच चान्तिपारमितयामन्यते । अपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः शीलपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच शीलपारमितयामन्यते । अपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोदानपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच दानपारमितयामन्यते । एवं हि सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकुशलो वेदितव्यः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोरूपमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । तास्त्राध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

*स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोरूपं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । तास्त्र बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते ।

* स इत्यनेन पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त इति पूर्व-वाक्यैकदेशः परामृष्टः एवं परत्रापि । आदर्शपुस्तके सर्वत्र स इति निर्देशो दृश्यते । अ, पुस्तके च तथैव लिखितमस्ति ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वार्थाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोरूपमध्यात्मबहिर्द्धाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
बहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वार्थाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यताशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वार्थाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारोरूपं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वार्थाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोरूपं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वार्थाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वार्थाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमसंकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वार्थाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वार्थाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारोरूपमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराय-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चानवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायांचरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनमि-
कारोरूपं खलचणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च खलचण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमनुपलभशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलभ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोरूपमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाभावशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमभावस्त्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्त्राभाव-
स्त्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वेदनाऽध्यात्मशून्येति
मनसिकरोति । तास्त्राऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो वेदनावहिर्द्धाशून्येति मनसिकरोति । तास्त्र बहिर्द्धाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्येति मनसिकरोति । तास्त्राऽध्या-
त्मबहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति । तास्त्र शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना महाशून्येति मनसिकरोति । तास्त्र महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति । तास्त्र परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽत्यन्तशून्येति धर्मं देशयति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनवराद्यशून्येति मनसिकरोति । तच्चाऽनवराद्य-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना प्रकृतिशून्येति धर्मं देशयति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना सर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

षिकारो वेदना खलक्षणशून्येति मनसिकरोति । तासु खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो वेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति । तास्वाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो वेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति । तास्वाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो वेदना खभावशून्येति मनसिकरोति । तासुखभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारोवेदनाऽभावखभावशून्येति मनसिकरोति । तास्वाऽभाव-
खभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारः संज्ञाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति । तास्वाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः संज्ञाबहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । तासु बहिर्द्वाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः संज्ञाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । तास्वाऽध्यात्म-
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाशून्यताशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यताशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञामहाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञापरमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञासंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽनवराद्यशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराद्य-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः संज्ञाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञा प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञा सर्वधर्माशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्मा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञा स्वस्वच्छणशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वस्वच्छण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञास्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारः संज्ञाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चा-

ऽभावस्वभाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अद्यात्मशून्याइति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः बहिर्द्वाशून्याइति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराःअध्यात्मबहिर्द्वाशून्याइति मनसिकरोति । ताच्चा
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन
सिकारः संस्काराः शून्यताशून्याइति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः महाशून्याइति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः परमार्थशून्याइति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

विकारः संस्काराः संस्कृतशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः संस्काराः असंस्कृतशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्चा
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः संस्काराः अत्यन्तशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः संस्काराः अनवराशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
राशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः संस्काराः अनवकारशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः संस्काराः प्रकृतिशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः संस्काराः सर्व्वधर्मशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्च सर्व्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः संस्काराः स्वल्पशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्च

स्वप्नशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अनुपलभ्यशून्याइति मनसिकरोति । ताश्चा-
नुपलभ्यशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अभावशून्याइति मनसिकरोति । ताश्चाभाव-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः स्वभावशून्यताइति मनसिकरोति । ताश्च
स्वभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अभावस्वभावशून्याइति मनसिकरोति । ताश्चा-
भावस्वभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चर-
न्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानमध्यात्मशून्य-
मिति मनसिकरोति । ताश्चाऽध्यात्मशून्यतासुपलभते । तथाच
शून्यतथामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च बहिर्द्वि-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च पर-
मार्थशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृत-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चात्यन्त-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकरो विज्ञानमनवरापशून्यमिति मनसिकरोति । तादृशमनवराप-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । तादृशानव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । तादृश प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । तादृश सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । तादृश
खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति । तादृशानुप-
लब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । तादृशभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सेकारो विज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तासु स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सेकारो विज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तासा-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सेकारसचुरध्यात्मशून्यामेति मनसिकरोति । तासाऽध्यात्मशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सेकारसचुर्बुद्धिशून्यमिति मनसिकरोति । तासु बुद्धिशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सेकारसचुरध्यात्मबुद्धिशून्यमिति मनसिकरोति । तासाऽध्यात्म-
बुद्धिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सेकारसचुः शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । तासु शून्यताशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सेकारसचुर्महाशून्यमिति मनसिकरोति । तासु महाशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारश्चुः परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारश्चुः संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारश्चुरसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारश्चुरत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारश्चुरनवराशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारश्चुरनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारश्चुः प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-

विकारस्युः सर्व्वभर्ष्यशून्यमिति मनश्चिकरोति । तासु सर्व्वभर्ष्य-
शून्यतासुपस्रभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपस्रस्रयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्रपगतसर्व्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारस्युः स्रस्रस्रशून्यमिति मनश्चिकरोति । तासु स्र-
स्रस्रशून्यतासुपस्रभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपस्रस्र-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्रपगतसर्व्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारस्रचुरनुपस्रस्रशून्यमिति मनश्चिकरोति । तास्रानुपस्रस्र-
शून्यतासुपस्रभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपस्रस्रयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्रपगतसर्व्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारस्रचुरभावशून्यमिति मनश्चिकरोति । तास्राऽभावशून्यता-
सुपस्रभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपस्रस्रयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्रपगतसर्व्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारस्रस्रुः स्रभावशून्यमिति मनश्चिकरोति । तासु स्रभावशून्य-
तासुपस्रभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपस्रस्रयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्रपगतसर्व्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारस्रचुरभावस्रभावशून्यमिति मनश्चिकरोति । तास्राभाव-
स्रभावशून्यतासुपस्रभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपस्रस्र-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्रपगतसर्व्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः स्रौचमध्यात्मशून्यमिति मनश्चिकरोति । तास्राऽध्यात्म-
शून्यतासुपस्रभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपस्रस्रयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः ओषं बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्वी-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः ओषमध्यात्मबहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः ओषं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः ओषं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः ओषं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः ओषं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संकृतशून्य-
तासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः ओषमसंकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंकृतशून्य-
तासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः ओषमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । तास्त्रात्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः ओषमनवराणशून्यमिति मनसिकरोति । तास्त्रानवराण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः ओषमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । तास्त्राऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः ओषं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । तास्त्र प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः ओषं सर्वधर्माशून्यमिति मनसिकरोति । तास्त्र सर्वधर्मा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः ओषं स्वरूपशून्यमिति मनसिकरोति । तास्त्र स्वरूप-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः ओषमनुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति । तास्त्राऽनुप-
लब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-

धिकारः औचमभावशून्यमिति मनधिकरोति । ताद्याऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः औचं स्वभावशून्यमिति मनधिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

घ प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः औचमभावस्वभावशून्यमिति मनधिकरोति । ताद्या-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

ङ प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः प्राणमध्यात्मशून्यमिति मनधिकरोति । ताद्याऽध्यात्मशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो प्राणं बहिर्द्विशून्यमिति मनधिकरोति । ताच्च बहिर्द्वि-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

छ प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो प्राणमध्यात्मबहिर्द्विशून्यमिति मनधिकरोति । ताद्या-
ऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

ज प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो प्राणं शून्यताशून्यमिति मनधिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

४ प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो प्राणं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

५ प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो प्राणं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

६ प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो प्राणं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संकृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

७ प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो प्राणमसंकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चासंकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

८ प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो प्राणमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चात्यन्तशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

९ प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो प्राणमनवरापशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराप-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

१० प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो प्राणमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो घ्राणं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपस्रभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपस्रन्नधोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो घ्राणं सर्वधर्माशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपस्रभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपस्रन्नधोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो घ्राणं स्खलचणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्खलचण-
शून्यतामुपस्रभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपस्रन्नधोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो घ्राणमनुपस्रन्नशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
स्रन्नशून्यतामुपस्रभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपस्रन्नधोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो घ्राणमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्य-
तामुपस्रभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपस्रन्नधोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो घ्राणं स्खभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्खभाव-
शून्यतामुपस्रभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपस्रन्नधोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो घ्राणमभावस्खभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
भावस्खभावशून्यतामुपस्रभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपस्रन्न-
धोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञाऽध्यात्मशून्येति मनधिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्य-
तासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञाबहिर्द्वाशून्येति मनधिकरोति । ताच्च बहिर्द्वा-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्येति मनधिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञाशून्यताशून्येति मनधिकरोति । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञामहाशून्येति मनधिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञापरमार्थशून्येति मनधिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञासंस्कृतशून्येति मनधिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताद्याऽसंस्कृतशून्य-
तासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति । ताद्यात्यन्तशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽनवरापशून्येति मनसिकरोति । ताद्याऽनवराप-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताद्याऽनवकार-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताद्य प्रकृतिशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽसर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताद्य सर्वधर्म-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽखलखलशून्येति मनसिकरोति । ताद्य खलखल-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

विकारो जिज्ञाऽपुपक्षमशून्येति मनसिकरोति । तास्त्वऽपुपक्षम-
शून्यतामुपसभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसन्नयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारो जिज्ञाऽभावशून्येति मनसिकरोति । तास्त्वाऽभावशून्यता-
मुपसभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसन्नयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारो जिज्ञास्वभावशून्येति मनसिकरोति । तास्त्व स्वभावशून्य-
तामुपसभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसन्नयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारो जिज्ञाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । तास्त्वाऽ-
भावस्वभावशून्यतामुपसभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसन्न-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः काथोऽध्यात्मशून्यइति मनसिकरोति । तास्त्वाऽध्यात्मशून्य-
तामुपसभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसन्नयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः काथो वहिर्द्वाशून्यइति मनसिकरोति । तास्त्व वहिर्द्वा-
शून्यतामुपसभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसन्नयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः काथोऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यइति मनसिकरोति । तास्त्वाऽ-
ध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपसभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसन्न-
योगेन ।

सं प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः शून्यताशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

सं प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायो महाशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

सं प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः परमार्थशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

सं प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः संस्कृतशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

सं प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽसंस्कृतशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

सं प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽत्यन्तशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चात्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

सं प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽनवराणशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः कायोऽणवकारशून्यइति मनसिकरोति । तास्त्राऽणवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः कायः प्रकृतिशून्यइति मनसिकरोति । तासु प्रकृतिशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः कायः सर्वधर्माशून्यइति मनसिकरोति । तासु सर्वधर्मा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः कायः खलक्षणशून्यइति मनसिकरोति । तासु खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः कायोऽनुपलम्भशून्यइति मनसिकरोति । तास्त्राऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः कायोऽभावशून्यइति मनसिकरोति । तास्त्राऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः कायः स्वभावशून्यइति मनसिकरोति । तासु स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स ब्रह्माधारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः काथोऽभावस्तथावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽभाव-
स्तथावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स ब्रह्माधारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनोऽध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽध्यात्म-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स ब्रह्माधारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनो बहिर्दृशशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा बहिर्दृश-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स ब्रह्माधारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनोऽध्यात्मबहिर्दृशशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
ऽध्यात्मबहिर्दृशशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स ब्रह्माधारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनः शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा शून्यता-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स ब्रह्माधारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनो महाशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा महाशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स ब्रह्माधारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनः परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा परमार्थ-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

४ प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो मनः संज्ञातशून्यमिति मनधिकरोति । ताच्च संज्ञातशून्य-
तासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

५ प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो मनोऽसंज्ञातशून्यमिति मनधिकरोति । ताच्चाऽसंज्ञात-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

६ प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो मनोऽत्यन्तशून्यमिति मनधिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

७ प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो मनोऽनवराशशून्यमिति मनधिकरोति । ताच्चाऽनव-
राशशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

८ प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो मनोऽनवकारशून्यमिति मनधिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

९ प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो मनः प्रकृतिशून्यमिति मनधिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

१० प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो मनः सर्वधर्मशून्यमिति मनधिकरोति । ताच्च सर्व-
धर्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः खभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च खभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽभावखभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावखभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं बहिर्दुर्गाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्दुर्गा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपमथात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽथात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपमनवराद्यशून्यमिति मनधिकरोति । तास्मान्नवराप-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपमनवकारशून्यमिति मनधिकरोति । तास्मान्नवकार-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपं प्रकृतिशून्यमिति मनधिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्य-
तासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपं सर्वधर्मशून्यमिति मनधिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपं खलक्षणशून्यमिति मनधिकरोति । ताच्च ख-
लक्षणशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपमनुपलम्भशून्यमिति मनधिकरोति । तास्मान्ननुप-
लम्भशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपमभावशून्यमिति मनधिकरोति । तास्मान्नभावशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो रूपं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारः शब्दोऽध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्या-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः शब्दोबहिर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्विशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽध्यात्मबहिर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृत-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽनवरायशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवरा-
यशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः शब्दः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्य-
तासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

षिकारः शब्दः सर्वधर्षशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्ष-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः शब्दः स्वस्वच्छशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वस्वच्छ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः शब्दोऽनुपलब्धशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलब्ध-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः शब्दोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः शब्दः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः शब्दोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो गन्धोऽध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो गन्धोबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वाशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । तथाच शून्यत-
यामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो गन्धोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽनवराद्यशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराद्य-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता मनसिकारो
गन्धः खलक्षणाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च खलक्षणाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारो गन्धोऽनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो गन्धोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभा-
वस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसोऽध्यात् शून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसोबहिर्द्धाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्धा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसोऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्या-
त्मबहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

धिकारो रसोमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रसः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रसः संकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रसोऽसंकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रसोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रसोऽनवरायशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराय-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारो रसोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिंकारो रसः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंकारो रसः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंकारो रसः खलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंकारो रसोऽनुपलक्षशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलक्ष-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयाचमन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंकारो रसोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंकारो रसः स्वभावशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिंकारो रसोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः स्वर्गोऽध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गोवद्विद्धिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च वद्विद्धिशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गोऽध्यात्मवद्विद्धिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मवद्विद्धिशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यताशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यताशून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गोमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गः संज्ञतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संज्ञतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः शून्यताशून्या इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्मान्महाशून्याइति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः परमार्थशून्याइति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः संस्कृतशून्याइति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्मा असंस्कृतशून्याइति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्मा अत्यन्तशून्याइति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्मा अनवरापशून्यताइति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराप
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः अनवकारशून्याइति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः प्रकृतिशून्याइति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः सर्वधर्मशून्याइति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः स्वलक्षणशून्याइति मनसिकरोति । ताच्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः अनुपलभशून्याइति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
लभशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः अभावशून्याइति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः स्वभावशून्याइति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो धर्मा अभावस्त्रभावशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
स्त्रभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्रचुर्विज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्या-
त्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्रचुर्विज्ञानं बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्विशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्रचुर्विज्ञानमध्यात्मबहिर्द्विशून्यामिति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्रचुर्विज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्रचुर्विज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्रचुर्विज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्रक्षुर्विज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्रक्षुर्विज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्रक्षुर्विज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्रक्षुर्विज्ञानमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वरायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्रक्षुर्विज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्रक्षुर्विज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्रक्षुर्विज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारस्यचुर्विज्ञानं स्वस्वच्छणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वस्वच्छणशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्यचुर्विज्ञानमनुपलम्बशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनु-
पलम्बशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्यचुर्विज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्यचुर्विज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभा-
वशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्यचुर्विज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
भावस्वभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्ब-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओषविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
ध्यात्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओषविज्ञानं बहिर्द्वीशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्वीशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिंहकारः ओषविज्ञानमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्याऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंहकारः ओषविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्य
शून्यताशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंहकारः ओषविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्य
महाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंहकारः ओषविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्य
परमार्थशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंहकारः ओषविज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्य
संस्कृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंहकारः ओषविज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या-
ऽसंस्कृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंहकारः ओषविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या-
ऽत्यन्तशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिंहकारः ओचविज्ञानमनवरापशून्यमिति मनसिकरोति । तास्वा-
ऽनवरापशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंहकारः ओचविज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । तास्वा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंहकारः ओचविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंहकारः ओचविज्ञानं सर्वधर्माशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च
सर्वधर्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंहकारः ओचविज्ञानं स्खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च
स्खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंहकारः ओचविज्ञानमनुपलभशून्यमिति मनसिकरोति । तास्वा-
ऽनुपलभशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिंहकारः ओचविज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्वा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः ओषविज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओषविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताच्चाभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमध्यात्मबहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो ब्राह्मविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो ब्राह्मविज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
संस्कृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो ब्राह्मविज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो ब्राह्मविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽत्यन्तशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो ब्राह्मविज्ञानमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनवराद्यशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो ब्राह्मविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
प्रकृतिशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो ब्राह्मविज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्मशून्यतासुपलभते तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

धिकारो घ्राणविज्ञानं स्वस्वच्छशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वस्वच्छशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो घ्राणविज्ञानमनुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
नुपलब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो घ्राणविज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
भावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो घ्राणविज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो घ्राणविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञाविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञाविज्ञानं बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो जिज्ञाविज्ञानमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च-
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

धिकारो जिज्ञाविज्ञानमनवरापशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवरापशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञाविज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञाविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञाविज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञाविज्ञानं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञाविज्ञानं अनुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनुपलब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञाविज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

धिकारो जिज्ञाविज्ञानस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तासु स्वभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो जिज्ञाविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति ।
तासांऽभावस्वभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते
उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः कायविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । तासां-
ध्यात्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः कायविज्ञानं बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । तासु
बहिर्द्विशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः कायविज्ञानमध्यात्मबहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति ।
तासांऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते
उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः कायविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । तासुशून्यता
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यताशून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः कायविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । तासु
महाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः कायविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनधिकरोति । ताञ्च
शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः कायविज्ञानं संकृतशून्यमिति मनधिकरोति । ताञ्च
संकृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः कायविज्ञानमसंकृतशून्यमिति मनधिकरोति । ताञ्चा-
संकृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः कायविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनधिकरोति । ताञ्चा-
त्यन्तशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः कायविज्ञानमनवरायशून्यमिति मनधिकरोति । ताञ्चा-
नवरायशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः कायविज्ञानमनवकारशून्यमिति मनधिकरोति । ताञ्चा-
नवकारशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः कायविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनधिकरोति । ताञ्च
प्रकृतिशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । तासु
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । तासु
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । तासु
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । तासु
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तासु
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति ।
तासुऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । तासु
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमसंकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽसंकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरकपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनोविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
त्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरकपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनोविज्ञानमनवरापशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवरापशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरकपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनोविज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरकपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनोविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरकपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनोविज्ञानं सर्वधर्माशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरकपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनोविज्ञानं स्वस्वच्छणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
स्वस्वच्छणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरकपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनोविज्ञानमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरकपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

धिकारो मनोविज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनोविज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनोविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थाच्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चतुःसंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽधा-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थाच्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चतुःसंस्पर्शं बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थाच्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चतुःसंस्पर्शमध्यात्मबहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थाच्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चतुःसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चक्षुःसंस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चक्षुःसंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चक्षुःसंस्पर्शं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशू-
न्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चक्षुःसंस्पर्शमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चक्षुःसंस्पर्शमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चक्षुःसंस्पर्शमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
नवराद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चक्षुःसंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

धिकारश्चतुःसंख्यं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चतुःसंख्यं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चतुःसंख्यं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चतुःसंख्यंमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चतुःसंख्यंमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चतुःसंख्यंस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभा-
वशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारश्चतुःसंख्यंमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

विकारः ओषसंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽध्या-
त्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
विकारः ओषसंस्पर्शं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

घ प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
विकारः ओषसंस्पर्शमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

ङ प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
विकारः ओषसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
विकारः ओषसंस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

छ प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
विकारः ओषसंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

ज प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
विकारः ओषसंस्पर्शं संज्ञतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
संज्ञतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

झ प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-

धिकारः ओचसंस्पर्शमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽन-
वराद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शं सर्व्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च
सर्व्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शं स्तलक्षणाशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च
स्तलक्षणाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

विकारः श्रोत्रसंस्पर्शमनुपलम्बशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
ऽनुपलम्बशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्बयोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः श्रोत्रसंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽभा-
वशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्बयोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः श्रोत्रसंस्पर्शं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्बयोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः श्रोत्रसंस्पर्शमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्ब-
योगेन ।

च प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो घ्राणसंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽधा-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्बयोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारो घ्राणसंस्पर्शं बहिर्दृशिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्दृशिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्बयोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनविकारो घ्राणसंस्पर्शमध्यात्मबहिर्दृशिशून्यमिति मनसिकरोति ।
तास्माऽध्यात्मबहिर्दृशिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते
उपलम्बयोगेन ।

धिकारो प्राणसंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वकारशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो प्राणसंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो प्राणसंस्पर्शं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारी प्राणसंस्पर्शं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वल-
क्षणशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो प्राणसंस्पर्शमनुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनु-
पलब्धशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो प्राणसंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारी प्राणसंस्पर्शं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभा-
वशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

षिकारो प्राणसंख्यग्रंमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो जिज्ञासंख्यग्रंमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो जिज्ञासंख्यग्रं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो जिज्ञासंख्यग्रंमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो जिज्ञासंख्यग्रं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो जिज्ञासंख्यग्रं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
महाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो जिज्ञासंख्यग्रं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

शिकारो जिज्ञासंस्पर्शं संस्कृतशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
शिकारो जिज्ञासंस्पर्शमसंस्कृतशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताच्च जिज्ञाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
शिकारो जिज्ञासंस्पर्शमन्यन्नशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताच्चाऽन्यन्न-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
शिकारो जिज्ञासंस्पर्शमनवराद्यशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताच्चाऽ-
नवराद्यशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्य-
योगेन ।

च प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
शिकारो जिज्ञासंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताच्चा-
नवकारशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
शिकारो जिज्ञासंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
शिकारो जिज्ञासंस्पर्शं सर्वधर्माशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताच्च सर्वधर्माशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-

विकारो जिज्ञासंस्पर्शं स्वस्वपश्यन्वमिति मनसिकरोति । तास्व
स्वस्वपश्यन्वतासुपस्रभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपस्रभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारो जिज्ञासंस्पर्शमनुपस्रभशून्यमिति मनसिकरोति । तास्वा-
ऽनुपस्रभशून्यतासुपस्रभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपस्रभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारो जिज्ञासंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्वा-
ऽभावशून्यतासुपस्रभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपस्रभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनविकारो जिज्ञासंस्पर्शं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्व
स्वभावशून्यतासुपस्रभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपस्रभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारो जिज्ञासंस्पर्शमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्वा-
ऽभावस्वभावशून्यतासुपस्रभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपस्रभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारो कायसंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । तास्वा-
ऽध्यात्मशून्यतासुपस्रभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपस्रभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारो कायसंस्पर्शं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । तास्व
बहिर्द्वाशून्यतासुपस्रभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपस्रभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

शिकारो कायसंस्पर्शमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनशिकरोति । तास्त्राऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
शिकारो कायसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनशिकरोति । तास्त्र
शून्यताशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
शिकारो कायसंस्पर्शं मद्वाशून्यमिति मनशिकरोति । तास्त्र
मद्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
शिकारो कायसंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनशिकरोति । तास्त्र
परमार्थशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
शिकारो कायसंस्पर्शं संस्कृतशून्यमिति मनशिकरोति । तास्त्र
संस्कृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
शिकारो कायसंस्पर्शमसंस्कृतशून्यमिति मनशिकरोति । तास्त्राऽसंस्कृ-
तशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
शिकारो कायसंस्पर्शमत्यन्तशून्यमिति मनशिकरोति । तास्त्रात्यन्त-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

धिकारो कायसंस्पर्शमनवरापशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मान्वा-
रापशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो कायसंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मान्वा-
कारशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो कायसंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मान्वा-
प्रकृतिशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो कायसंस्पर्शं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मान्वा-
सर्वधर्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो कायसंस्पर्शं स्वस्वच्छणशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मान्वा-
स्वस्वच्छणशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो कायसंस्पर्शमनुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मान्वा-
ऽनुपलब्धशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो कायसंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मान्वा-
ऽभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो कायसंस्पर्शं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शं बहिर्द्धाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शमध्यात्मबहिर्द्धाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

षिकारो मनःसंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो मनःसंस्पर्शं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो मनःसंस्पर्शमसंकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो मनःसंस्पर्शमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो मनःसंस्पर्शमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वराद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो मनःसंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो मनःसंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

धिकारो मनःसंस्पर्शं सर्वधर्मशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो मनःसंस्पर्शं स्वस्वच्छशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताच्च
स्वस्वच्छशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो मनःसंस्पर्शमनुपलम्भशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताच्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो मनःसंस्पर्शमभावशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताच्चा-
ऽभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो मनःसंस्पर्शं स्वभावशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताच्च
स्वभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारो मनःसंस्पर्शमभावस्वभावशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारश्चतुःसंस्पर्शप्रत्यक्षवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनश्चिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-

विकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनावहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
वहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
विकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
विकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
विकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनामहाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
विकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनापरमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
विकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
विकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽत्यन्तशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्मयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरापशून्येति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवरापशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्मयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताच्चा
ऽनवकारशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्मयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्मयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनासर्वधर्माशून्येति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्माशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्मयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना खलक्षणशून्येति मनसिकरोति । ताच्च
खलक्षणशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्मयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलक्ष्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनुपलक्ष्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति । तास्त्रा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्त्रभावशून्येति मनसिकरोति । तास्त्र
स्त्रभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्त्रभावशून्येति मनसिकरोति ।
तास्त्राऽभावस्त्रभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपल-
म्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
तास्त्राऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शप्रत्यवेदनावहिर्द्धाशून्येति मनसिकरोति । तास्त्र
वहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यताशून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मवहिर्द्धाशून्येति मनसिकरोति ।
तास्त्राऽध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः ओषसंस्पर्शप्रत्ययवेदेना शून्यताशून्येति मनधिकरोति ।
ताञ्च शून्यताशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः ओषसंस्पर्शप्रत्ययवेदेना महाशून्येति मनधिकरोति । ताञ्च
महाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनधिकारः ओषसंस्पर्शप्रत्ययवेदेना परमार्थशून्येति मनधिकरोति ।
ताञ्च परमार्थशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः ओषसंस्पर्शप्रत्ययवेदेना संस्कृतशून्येति मनधिकरोति । ताञ्च
संस्कृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः ओषसंस्पर्शप्रत्ययवेदेनाऽसंस्कृतशून्येति मनधिकरोति ।
ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः ओषसंस्पर्शप्रत्ययवेदेनाऽत्यन्तशून्येति मनधिकरोति ।
ताञ्चाऽत्यन्तशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति ।
तास्माऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
तास्माऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
तासु प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनासर्व्वधर्म्मशून्येति मनसिकरोति ।
तासु सर्व्वधर्म्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्त्वलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।
तासु स्त्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।

तास्माऽनुपलभशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति । तास्माऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । तास्माऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति । तास्माऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनावहिर्ज्ञांशून्येति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्ज्ञांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्येति मनसिक-
रोति । ताच्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयाम-
न्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना महाशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थाच्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनापरमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च मरमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थाच्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थाच्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना अत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनासर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्मलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।

ताञ्च स्वल्पशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना अनुपलक्षशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च अनुपलक्षशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना अभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनावहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति ।
ताश्च वहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्येति मनसि-
करोति । ताश्चाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताशून्येति मनसिकरोति ।
ताश्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनामहाशून्येति मनसिकरोति ।
ताश्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनापरमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताश्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञार्थस्पर्शप्रत्ययवेदना संकृतशून्येति मनसिकरोति ।

ताच्च संस्कृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽसंस्कृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽत्यन्तशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवराद्यशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवराद्यशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवकारशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च प्रकृतिशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदना सर्व्वधर्म्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च सर्व्वधर्म्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्खलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च स्खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।

ताच्चाऽभावस्तभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्ब-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना बहिर्द्विशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्ब-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चशून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्ब-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना महाशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्ब-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।

ताच्चाऽगवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना सर्व्वधर्म्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च सर्व्वधर्म्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्त्रभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च स्त्रभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्त्रभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽभावस्त्रभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना बहिर्द्विशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्येति मनसि-
करोति । ताच्चाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति ।

ताच्च शून्यताशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना महाशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च महाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च परमार्थशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति
ताच्च संस्कृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽसंस्कृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽत्यन्तशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवराद्यशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवराद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना सर्वधर्माशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च सर्वधर्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना स्खलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च स्खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।

ताञ्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः पृथिवीधातुरध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः पृथिवीधातुर्बहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

षिकारः पृथिवीधातुरध्यात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः पृथिवीधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः पृथिवीधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः पृथिवीधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः पृथिवीधातुः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृत-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः पृथिवीधातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः पृथिवीधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽत्यन्तशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरनवराघशून्य इति मनसिकरोति । तास्त्रा-
ऽनवराघशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । तास्त्राऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । तास्त्र
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । तास्त्र
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः खलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । तास्त्र
खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । तास्त्रा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । तास्त्राभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नप-
गतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोऽध्यातुरध्यात्मशून्य इति
मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुर्बहिर्द्धाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्धा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुरध्यात्मबहिर्द्धाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुर्मेधाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च मधाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुरनवराशशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराश-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारोऽन्धातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम-
धिकारोऽन्धातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतासुपलभते तथाच शून्यतयामन्यते । उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारोऽन्धातुः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वलक्षण-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारोऽन्धातुरनुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलब्ध-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारोऽन्धातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारोऽन्धातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारोऽन्धातुरभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

पुनरपरं सुभ्रूते बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पग-
गतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारस्त्रेजोधातुरध्यात्मशून्य इति
मनसिकरोति । तास्त्राऽध्यात्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्त्रेजोधातुर्वह्निर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । तास्त्र वह्निर्द्वा-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्त्रेजोधातुरध्यात्मवह्निर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । तास्त्रा-
ऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्त्रेजोधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । तास्त्र शून्यता-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्त्रेजोधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । तास्त्र महा-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्त्रेजोधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । तास्त्र
परमार्थशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

खिकारस्त्रेजोधातुः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
खिकारस्त्रेजोधातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
खिकारस्त्रेजोधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
खिकारस्त्रेजोधातुरनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
रागशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
खिकारस्त्रेजोधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽ-
नवकारशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
खिकारस्त्रेजोधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यसुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
खिकारस्त्रेजोधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारस्तेजोधातुः स्वस्वच्छणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वस्व-
च्छणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्था
चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वायुधातुरध्यात्म-
शून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन
सिकारो वायुधातुर्बुद्धिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
बुद्धिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरथात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति ।
तास्मात्स्थान्नात्मबहिर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुः संकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
संकृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरसंकृतशून्य इति मनसिकरोति । तास्मा-
त्संकृतशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । तास्मात्स्थान्त-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो वायुधातुः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वल-
क्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरनुपलब्धशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनु-
पलब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो वायुधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभा-
वशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्वो मन्त्रासत्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो आकाशधातुरध्यात्मशून्य
इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्य-
तयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुर्बुद्धिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
बुद्धिशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरध्यात्मबुद्धिशून्य इति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मबुद्धिशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

षिकारो आकाशधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो आकाशधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो आकाशधातुः संकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो आकाशधातुरसंकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽसंकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो आकाशधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो आकाशधातुरनवराशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवराशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो आकाशधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो आकाशधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुः सर्वधर्माशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुः स्वस्वच्छणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वस्वच्छणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरनुपलब्धशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनुपलब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारो आकाशधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

पुनरपरं सुभ्रुते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितासाक्षरन्नप-

गतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुरध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुरध्यात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुः संकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो विज्ञानधातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृ-
तशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो विज्ञानधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्य-
न्तशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो विज्ञानधातुरनवराषशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वराषशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो विज्ञानधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वकारशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो विज्ञानधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो विज्ञानधातुः सर्व्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
सर्व्वधर्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो विज्ञानधातुः स्वस्वस्वशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
स्वस्वस्वशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो विज्ञानधातुरनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानतुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्तः प्रज्ञापारमितायां
चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोऽविद्याऽध्यात्मशून्येति
मनसिकरोति । ताच्चाऽविद्याध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याबहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्वाशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतथामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याशून्यताशून्येति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यामहाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यापरमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यासंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽनवराद्यशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराद्य-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारोऽविद्याऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताद्याऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्या प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यासर्वधर्माशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्मा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्या खलक्षणशून्येति मनसिकरोति । ताच्च खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति । ताद्याऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यातो ब्रह्मशून्येति मनसिकरोति । ताद्याऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यास्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताद्याऽ-

भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्कारोऽध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्कारोवह्निर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च वह्निर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्कारोऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्कारः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्कारोमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चमहाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्कारः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽनवराय्यशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
राय्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिंहकारः संस्कारः स्वस्वच्छणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वस्वच्छणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिंहकारः संस्कारोऽनुपलब्धशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिंहकारः संस्कारोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिंहकारः संस्कारः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिंहकारः संस्कारोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिंहकारः विज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिंहकारोविज्ञानं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो विज्ञानमध्यात्मवद्दिर्घाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ध्यात्मवद्दिर्घाशून्यतामुपलभते तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाशून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रसिसंयुक्तमन-

सिकारो विज्ञानमनवराध्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
राध्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च खल-
क्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-

ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमिताया-
ञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो नामरूपमध्यात्म-
शून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो नामरूपमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो नामरूपं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमसंकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमनवराय्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
राय्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो नामरूपं स्वस्वच्छणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वस्वच्छणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमनुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

घ प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

ङ प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चर-
न्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः षडायतनमध्यात्मशून्य-
मिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च बहि-
र्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः षडायतनमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः षडायतनं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः षडायतनं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः षडायतनमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
राद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं स्खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः षडायतनं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्णयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ण-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमिताया-
ञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गोऽध्यात्मशून्य
इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्य-
तयामन्यते उपलक्ष्णयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गो बहिर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वि-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्णयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः स्वर्गोऽध्यात्मबहिर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्म-
बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्णयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन
सिकारः स्वर्गः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्णयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गो महाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्णयोगेन ।

प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः स्वर्गः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः स्वर्गः संकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः स्वर्गोऽसंकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः स्वर्गोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः स्वर्गोऽनवराद्यशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराद्य-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः स्वर्गोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
धिकारः स्वर्गः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-

सिकारः स्वर्गः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चर-
न्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वेदनाऽध्यात्मशून्येति
मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना बहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना महाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनवराद्यशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराद्य-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनासर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना स्वलक्षणशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनुपलब्धशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलब्ध-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारोवेदना भावशून्येति मनसिकरोति । तास्माऽभाव शून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्त-
मनसिकारोवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्त-
मनसिकारोवेदनाऽभावस्वभावशून्येतिमनसिकरोति । तास्माऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

पुनरपरं सुभ्रुते बोधिसत्वो महासत्वः प्रज्ञापारमितायाश्च-
रन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिबंधुक्तमनसिकारसृष्ट्याऽध्यात्मशून्येति मन-
सिकरोति । तास्माध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगत सर्वाकारज्ञताप्रतिबंधुक्तमनसि-
कारसृष्ट्यावच्छिद्धाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च वच्छिद्धाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमनसि-
कारसृष्ट्याऽध्यात्मवच्छिद्धाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च वच्छिद्धा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगत सर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमनसि-
कारसृष्ट्याऽध्यात्मवच्छिद्धाशून्येति मनसिकरोति । तास्माध्यात्मवच्छिद्धा
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमनसि-

कारसृष्ट्याशून्यताशून्येति मनसि करोति । ताञ्च शून्यताशून्यतामुप-
सृज्यते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसृष्ट्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमनसि
कारसृष्ट्यामहाशून्येति मनसि करोति । ताञ्च महाशून्यतामुप-
सृज्यते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसृष्ट्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञताप्रतिबंधुक्तमनसि-
कारसृष्ट्यापरमार्थशून्येति मनसि करोति । ताञ्च परमार्थ
शून्यतामुपसृज्यते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसृष्ट्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञताप्रतिबंधुक्तमनसि-
कारसृष्ट्यासंस्कृतशून्येति मनसि करोति । ताञ्च संस्कृतशून्यतामुपसृ-
ज्यते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसृष्ट्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञताप्रतिबंधुक्तमनसि-
कारसृष्ट्याऽसंस्कृतशून्येति मनसि करोति । ताञ्चासंस्कृतशून्यता-
मुपसृज्यते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसृष्ट्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञताप्रतिबंधुक्त मनसि
कारसृष्ट्याऽत्यन्तशून्येति मनसि करोति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्यतामुप-
सृज्यते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसृष्ट्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञताप्रतिबंधुक्तमनसि-
कारसृष्ट्याऽनवराद्यशून्येति मनसि करोति । ताञ्चाऽनवराद्यशून्यता-
मुपसृज्यते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसृष्ट्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञताप्रतिबंधुक्तमनसि
कारसृष्ट्याऽनवकारशून्येति मनसि करोति । ताञ्चाऽनवकारशून्यता-
मुपसृज्यते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसृष्ट्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि कारसृष्ट्याप्रकृतिशून्येति मनसि करोति । ताच्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार सृष्ट्यासर्वधर्माशून्येतिमनसि करोति । ताच्च सर्वधर्माशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारसृष्ट्यास्वस्वच्छणशून्येतिमनसि करोति । ताच्च स्वस्वच्छणशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारसृष्ट्याऽनुपलब्धशून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽनुपलब्धशून्य-
तामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारसृष्ट्याऽभावशून्येतिमनसि करोति । ताच्चाऽभावशून्यतामुप-
लभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारसृष्ट्यास्वभावशून्येति मनसि करोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्त मनसि
कारसृष्ट्याऽभावस्वभाव शून्येतिमनसि करोति । ताच्चाऽभावस्वभाव
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नप-

गतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । तास्त्राध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानं वहिर्द्वाशून्यमिति मनसि करोति । तास्त्र वहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानमध्यात्मवहिर्द्वाशून्यमिति मनसि करोति । तास्त्राऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानशून्यताशून्यमिति मनसि करोति । तास्त्र शून्यताशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानं महाशून्यमिति मनसि करोति । तास्त्र महाशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानं परमार्थशून्यमिति मनसि करोति । तास्त्र परमार्थशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानं संकृतशून्यमिति मनसि करोति । तास्त्र संकृतशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमसंस्कृतशून्यमितिमनसि करोति । ताच्च ऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्त
मनसिकार उपादानमद्यन्तशून्यमितिमनसि करोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमनवरायशून्यमितिमनसि करोति । ताच्चाऽनवराय-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमनवकारशून्यमिति मनसि करोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानं प्रकृतिशून्यमितिमनसि करोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानं सर्व्वधर्म शून्यमितिमनसि करोति । ताच्च सर्व्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानं खलक्षणशून्यमिति करोति । ताच्च खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-

कार उपादानमनुपलम्बशून्यमिति मनसि करोति । तास्माऽनुपलम्ब-
शून्यतासुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमभावशून्यमिति मनसिकरोति तास्माऽभावशून्यता-
सुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्म स्वभाव-
शून्यतासुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमभावस्वभावशून्यमिति मनसि करोति । तास्माऽभाव-
स्वभावशून्यतासुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्वो महासत्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्न-
पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारोभवोऽध्यात्म शून्य इति
मनसि करोति । तास्माऽध्यात्मशून्यतासुपलभते । तथा च शून्य-
तयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो भवो वह्निर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । तास्म वह्निर्द्वा-
शून्यतासुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्य इति मनसि करोति । तास्माऽध्यात्म-
वह्निर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्त-मनसि-

कारोभवः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यताशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभव महाशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवः परमार्थ शून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवः संस्कृतशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारोभवोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यता
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारोभवोऽनवराणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चानवराणशून्य-
तामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

ख प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽनवकार शून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवःप्रकृतिशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवः सर्वधर्मशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च सर्वधर्मशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारोभवः स्वलक्षणशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च स्वलक्षण
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽनुपलब्धशून्य इति मनसि करोति । ताञ्चाऽनुपलब्ध-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽभावशून्य इति मनसि करोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । ताञ्चाऽभाव शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया
मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारोभवः स्वभावशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च स्वभावशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽभावशून्य इति मनसि करोति । ताञ्चाऽभावस्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्वो महासत्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्न-
पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारो जातिरध्यात्मशून्येति मनसि
करोति । तास्वाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिवह्निर्द्धा शून्य इति मनसि करोति । तासु वह्निर्द्धा-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरध्यात्मवह्निर्द्धाशून्य इति मनसिकरोति । तास्वाऽध्यात्म
वह्निर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिशून्यताशून्य इति मनसिकरोति । तासु शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथा शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिमहाशून्य इति मनसि करोति । तासु महाशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिः परमार्थशून्य इति मनसि करोति । तासु परमार्थ
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिः संकृतशून्यता मनसिकरोति । तासु संकृतशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरत्यन्तशून्येति मनसि करोति । ताच्चात्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरनवरापशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवरापशून्य-
तामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरनवकार शून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिः प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिः सर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिः खलक्षणशून्येति मनसि करोति । ताच्च खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-

कारोजातिरनुपलम्बशून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽनुपलम्ब-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिरभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव शून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिः स्वभावशून्यइति मनसि करोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगत सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिरभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावस्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्बयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्वो महासत्वः स्पर्शः वेदना दृष्ट्या उपा-
दानं भवं जातिः जरामरणं सृत्युपस्थानानि भावयति । तानि च
सृत्युपस्थानान्युपलभते । तैश्च सृत्युपस्थानैर्मन्यते उपलम्बयोगेन ।
एवं, सत्यक् प्रहणानि षड्विपादान् इन्द्रियाणि बलानि । बोध्य-
ज्ञानि आर्याष्टाङ्गामागं आर्यसत्यानि ध्यानानि अप्रमाणानि
आरूप्यसमापत्तीः विमोक्षान् अनुपूर्वविहारसमापत्तीः शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोक्षम् स्वानि अभिज्ञाः समाधीन् धारणी-
मुखानि तथागतबलानि वैशारद्यानि प्रतिमन्विदः महाकक्षणां
आवेष्टिकयुद्धधर्मान् ।

स प्रज्ञापारमिताश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजरामरणमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जरामरणं वहिर्द्वाशून्यमिति मनसि करोति । ताश्च वहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जरामरणमध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यमिति मनसि करोति । ताश्चा-
ऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजरामरणं शून्यताशून्यमिति मनसि करोति । ताश्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजरामरणं महाशून्यमिति मनसि करोति । ताश्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं परमार्थशून्यमिति मनसि करोति । ताश्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं संकृतशून्यमिति मनसि करोति । ताश्च संकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमसंकृतशून्यमिति मनसि करोति । ताश्चाऽसंकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारो जरामरणमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारो जरामरणमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चाऽनव-
रायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारो जरामरणमनकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारो जरामरणं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारो जरामरणं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारो जरामरणं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च स्व-
लक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-
सिकारो जरामरणमनुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चा-
ऽनुपलब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्तमन-

सिकारो जरामरणमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्न-
पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः कृत्युपस्थानानि भाव-
यति । तानि च कृत्युपस्थानान्युपलभते । तैश्च कृत्युपस्थानैर्मन्यते
उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः सम्यक्प्रहाणानि भावयति । तानि च सम्यक्प्रहाणान्युप-
लभते । तैश्च सम्यक्प्रहाणैर्मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षड्विपादान् भावयति । तानि च षड्विपादानुपलभते ।
तैश्च षड्विपादैर्मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः इन्द्रियाणि भावयति । तानि चेन्द्रियान्युपलभते । तैश्चे-
न्द्रियैर्मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वक्षानि भावयति । तानि च वक्षान्युपलभते । तैश्च वक्षै-
र्मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो बोध्यज्ञानि भावयति । तानि च बोध्यज्ञान्युपलभते । तैश्च
बोध्यज्ञैर्मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आर्याष्टाङ्गमार्गं भावयति । तैश्चाऽर्याष्टाङ्गमार्गमुपलभते ।
तेन चार्याष्टमार्गेन मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आर्य्यसत्यानि भावयति । तानि च आर्य्यसत्यान्युपलभते ।
तैश्च आर्य्यसत्यैर्मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो ध्यानानि भावयति । तानि च ध्यानान्युपलभते । तैश्च
ध्यानेन मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽप्रमाणानि भावयति । तानि च अप्रमाणान्युपलभते ।
तैश्चाऽप्रमापैर्मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आरूप्यसमापत्तीर्भावयति । ताश्चाऽरूप्यसमापत्तीरुपलभते ।
ताभिश्चाऽरूप्यसमापत्तिभिर्मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो विमोक्षान् भावयति । तांश्च विमोक्षानुपलभते । तैश्च विमोक्षैर्मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्भावयति । ताश्चानुपूर्वविहारसमा-
पत्तीरुपलभते । ताभिश्चानुपूर्वविहारसमापत्तिभिर्मन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि भावयति । तानि
च शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्युपलभते । तैश्च शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितमोक्षमुखैर्मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽभिज्ञाः भावयति । ताश्चाऽभिज्ञा उपलभते । ताभिश्चाभि-
ज्ञाभिर्मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः समाधीन् भावयति । तांश्च समाधीनुपलभते । तैश्च
समाधिभिर्मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धारणीमुखानि भावयति । तानि च धारणीमुखान्युप-
लभते । तैश्च धारणीमुखैर्मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तथागतबलानि भावयति । तानि च तथागतबलान्युप-
लभते । तैश्च तथागतबलैर्मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वैशारद्यानि भावयति । तानि च वैशारद्यान्युपलभते ।
तैश्च वैशारद्यैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः प्रतिसम्बिदो भावयति । ताश्च प्रतिसम्बिद् उपलभते ।
ताभिश्च प्रतिसम्बिद्धैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो महाकरुणाभावावयति । ताश्च महाकरुणामुपलभते ।
तथाच महाकरुणयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आवेणिकबुद्धधर्मान् भावयति । तांश्च बुद्धधर्मानुपलभते ।
तैश्च बुद्धधर्माैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्-
नुपायकुशल इमं प्रज्ञापारमितानिर्देशात् श्रुत्वोत्तस्यति सन्त्रस्यति
सन्त्रासमापद्यते । आह । कथम्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पाप-
मिचहस्तगतो भवति । येन पापमित्रेण परिगृहीत इमं प्रज्ञा-
पारमितानिर्देशं श्रुत्वोत्तस्यति सन्त्रस्यति सन्त्रासमापद्यते । भग-
वानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं यः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन्तं विरेचयति विह्वन्दयति । ध्यानपारमिताया-
ञ्चरन्तं विरेचयति विह्वन्दयति । वीर्यपारमितायां चरन्तं विरे-
चयति विह्वन्दयति । चान्तिपारमितायां चरन्तं विरेचयति
विह्वन्दयति । शीलपारमितायाञ्चरन्तं विरेचयति विह्वन्दयति ।

दानपारमितायाञ्चरन्तं विरेष्यति विह्वन्द्यति । नाऽपि शिषि-
तव्यं । नैतन्तथागतभाषितं नैषधर्मी नविनयः । कुवितर्का एते
सूचान्ताः नैते श्रोतव्याः नोद्गृहीतव्याः न धारयितव्याः न वाचधि-
तव्याः न पर्यवाप्तव्याः । न धोनिशो मनसि कर्त्तव्याः नैतेपरेभ्यो
देशयितव्याः । इत्ययं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमिचं
वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमिचं योऽस्मै
नमारकर्माण्युपदिशति । नमारदोषानाचष्टे इति । मारः पापीयान्
बुद्धवेषेणोपसंक्रम्य बोधिसत्त्वं महासत्त्वं षड्भ्यः पारमिताभ्यो विरे-
ष्यति विह्वन्द्यति । किन्ते कुलपुत्र प्रज्ञापारमितया भाषितया ।
किन्ते ध्यानपारमितया भाषितया । किन्ते वीर्यपारमितया
भाषितया । किन्ते चान्तिपारमितया भाषितया । किन्ते शील-
पारमितया भाषिताया । किन्ते दानपारमितया भाषितया ।
इत्येवं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमिचं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धरूपेण बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमुपसंक्रम्य आवक प्रतिशंयुक्तसूचं गेधं व्याकरणं गाधो दान-
निदानत्युक्तकजातकवैपुल्याद्भूतधर्मावदानोपदेशं देशयति । विवृ-
णोति विभजते उत्तानीकरोति सम्प्रकाशयति । य इमान्येवं
रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे न बोधयत्ययं सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य पापमिचं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धवेषेण बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमुपसंक्रम्यैवं वदति । न ते किञ्चित् कुलपुत्र बोधिचित्तं नापि

त्वमवैवर्तिको न त्वं शक्यस्तनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बोद्धुम् ।
 य इमान्नेवं रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे न बोधयति । अत्रं
 सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं बोधितव्यम् ।

सुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धवेषेण बोधिसत्त्वं महा-
 सत्त्वमुपसंक्रम्यैवं वदति । चक्षुः कुलपुत्र शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
 श्रोत्रं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । घ्राणं शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
 जिह्वा शून्यात्मनात्मीयेन वा । कायः शून्य आत्मनात्मीयेन वा ।
 मनः शून्यमात्मनात्मीयेन वा । रूपं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । शब्दः
 शून्य आत्मनात्मीयेन वा । गन्धः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । रसः
 शून्य आत्मनात्मीयेन वा । स्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । धर्मः
 शून्य आत्मनात्मीयेन वा । चक्षुर्विज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
 श्रोत्रविज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । घ्राणविज्ञानं शून्यमात्मना-
 त्मीयेन वा । जिह्वाविज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । कायविज्ञानं
 शून्यमात्मनात्मीयेन वा । मनोविज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
 चक्षुः संस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । श्रोत्रसंस्पर्शः शून्य आत्म-
 नात्मीयेन वा । घ्राणसंस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । जिह्वा-
 संस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । कायसंस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन
 वा । मनः संस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । चक्षुः संस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मी-
 येन वा । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । जिह्वा-
 संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
 शून्यात्मनात्मीयेन वा । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा ।

धृतिवीधातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । अन्धातुः शून्य आत्म-
 नात्मीयेन वा । तेजो धातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । वायु
 धातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । आकाशधातुः शून्य आत्म-
 नात्मीयेन वा । विज्ञानधातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । अविद्या-
 शून्यात्मनात्मीयेन वा । संस्काराः शून्या आत्मनात्मीयेन वा ।
 विज्ञानं शून्यमात्मदात्मीयेन वा । नामरूपं शून्यमात्मनात्मीयेन
 वा । षडायतनं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । स्वर्गः शून्य आत्मनात्मी-
 येन वा । वेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । दृष्ट्याशून्यात्मनात्मीयेन
 वा । उपादानशून्यमात्मनात्मीयेन वा । भवः शून्य आत्मनात्मी-
 येन वा । जातिरशून्यात्मनात्मीयेन वा । जरामरणं शून्यमात्म-
 नात्मीयेन वा ।

दानपारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा । शीलपारमिताशून्यात्म-
 नात्मीयेन वा । चान्तिपारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा । वीर्य-
 पारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा । ध्यानपारमिताशून्यात्मनात्मी-
 येन वा । प्रज्ञापारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।

अध्यात्मशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । बहिर्द्धाशून्यताशून्यात्म-
 नात्मीयेन वा । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतात्मनात्मीयेन वा । शून्यता-
 शून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । महाशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।
 परमार्थशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । संस्कृतशून्यताशून्यात्मनात्मी-
 येन वा । असंस्कृतशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । अद्यन्तशून्यता-
 शून्यात्मनात्मीयेन वा । अनवरागशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।
 अनवकारशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । प्रकृतिशून्यताशून्यात्मना-

त्मीयेन वा सर्व्वधर्मशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । स्वसङ्गणशून्यता-
शून्यात्मनात्मीयेन वा । अनुपसङ्गशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।
अभावशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । स्वभावशून्यताशून्यात्मनात्मी-
येन वा । स्वभावशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।

स्मृत्युपाख्यानानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । सम्यक्प्रहाणानि
शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । षड्विपादाः शून्या आत्मनात्मीयेन वा ।
इन्द्रियाणि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । बलानि शून्यान्यात्मनात्मी-
येन वा । बोध्यज्ञानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । आर्याष्टाङ्गमार्गः
शून्य आत्मनात्मीयेन वा । आर्य्यसत्यानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन
वा । ध्यानानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । अप्रमाणानि शून्या-
न्यात्मनात्मीयेन वा । आरूप्यसमापत्तयः शून्या आत्मनात्मीयेन वा ।
विमोक्षाः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । अनुपूर्व्वविहारसमापत्तयः
शून्या आत्मनात्मीयेन वा । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्ष-
मुखानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । अभिज्ञाः शून्या आत्मनात्मी-
येन वा । समाधायः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । धारणीमुखानि
शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । तथागतबलानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन
वा । वैशारद्यानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । प्रतिषम्बिदः शून्या
आत्मनात्मीयेन वा । महाकरुणाशून्यात्मनात्मीयेन वा । आवे-
णिकबुद्धधर्माः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । किं करिष्यन्नुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्य ।

य इमान्येवं रूपाणि मारकर्षाणि नासृष्टे नोपदिशत्यर्थं
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धवेषेण नोपसंक्रम्य बोधिसत्त्वं महासत्त्वं मेवं वदति । शून्या कुलपुत्रपूर्वादिग्वुद्धैर्भगवद्भिर्विधासत्तैः आवकैश्च । वाच बुद्धाः न बोधिसत्त्वाः न आवकाः । एवं शून्या दक्षिणादिक् पश्चिमा उत्तरा अधस्तादुपरिष्ठात् यावत् समन्ताद्दशदिशः शून्या बुद्धैर्भगवद्भिर्विधासत्तैः आवकैश्च । नाऽप्य बुद्धा न बोधिसत्त्वा न आवकाः । य इमान्वेवं रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे नोपदिशत्यथं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् आवकवेषेणोपसंक्रम्य बोधिसत्त्वं महासत्त्वं सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारेभ्यो विरेचयति । आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तमनसिकारैरवदत्यनुशास्ति । य एवं रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे नोपदिशत्यथं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयानुपाध्यायाचार्यवेषेणोपसंक्रम्य बोधिसत्त्वं महासत्त्वं बोधिसत्त्वपर्याया विरेचयोः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारेभ्यो विरेचयति । स्मृत्युपस्थानेषु नियोजयति । सम्यक्प्रहाणेषु नियोजयति । च्छद्धिपादेषु नियोजयति । बल्लेषु नियोजयति । बोधक्षेत्रेषु नियोजयति । आर्याष्टाङ्गमार्गेषु नियोजयति । आर्यसत्त्वेषु नियोजयति । ध्यानेषु नियोजयति । अप्रमाणेषु नियोजयति । आरूप्यसमापत्तिषु नियोजयति । विमोक्षेषु नियोजयति । अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु नियोजयति । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखेषु नियोजयति । एवं तं कुल-

पुत्रेमान् धर्मान् भाषित्वा आवकभूमिं साक्षात् कुर्व किं करिष्य-
स्वमुत्तरया सम्यक्सम्बोधा । य एवं रूपाणि मारकर्षाणि नाचष्टे
नोपदिशत्ययं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदि-
तव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् मातापितृवेषेषोपसंक्रम्य
बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेवं वदति यत्र कुलपुत्र ओत आपत्तिफल
साक्षात्क्रिया । सहादागामिफल साक्षात्क्रिया । अनागामिफल
साक्षात्क्रिया । अर्हत्त्व साक्षात्क्रिया । प्रत्येकबुद्धसाक्षात्क्रिया ।
तत्र योगमापद्यत । किन्तोऽनुत्तरया सम्यक्सम्बोधाऽभिसम्बुद्धया ।
यथाः ह्यतेऽप्रमेया संख्येयान् कल्पान् संश्ररन्नपरिमाणान् ह्यसपाद-
ग्निरच्छेदानुभविव्यसि । य इमान्येवं रूपाणि मारकर्षाणि न
बोधयति नाचष्टे नोपदिशत्ययं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् भिक्षुवेषेणो बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमुपक्रम्य* अनात्मेति ग्रान्तमिति शून्यमिति । अनिमित्तमिति
अप्रणिहितमित्यनभिसंस्कारं इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदि-
शति । वेदनाऽनित्येत्यनुपलम्भयोगेनोपदिशति । वेदनादुःखेत्य-
नात्मेति ग्रान्तेति शून्येति अनिमित्तेति । अप्रणिहितेति अमभि-
संस्कारेति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । संज्ञा अनित्ये-

* रूपमनित्यमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति रूपदुःखमिति उपलम्भ-
योगेनोपदिशतीति वाक्यभागः सर्वत्र प्रयोक्तव्यः आदर्शपुस्तके न तथा
लिखितमस्ति । आदर्शानुरूपमत्र लिखितम् ।

त्युपलम्भयोगेनोपदिशति । संज्ञा दुःखेति अनात्मेति ग्राप्तेति
 शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारेति विविक्तेति
 उपलम्भयोगेनोपदिशति । संस्कारा अनित्या इति उपलम्भयोगे-
 नोपदिशति । संस्कारा दुःखा इति अनात्मा न इति ग्राप्ता
 इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभि-
 संस्कारा इति विविक्ता इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । विज्ञान-
 मन्वित्यमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति । विज्ञानं दुःखमित्यनात्मेति
 ग्राह्यमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभि-
 संस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।

चचुरनित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति ग्राह्यमिति शून्यमिति अन-
 भिमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युप-
 लम्भयोगेनोपदिशति । घ्राणमन्वित्यमिति । अथायुष्मान् सुभृतिर्भग-
 वत्तामेतदवोचत् । बोधिसत्त्वोमहासत्त्व इति भगवन्मुच्यते । कोऽस्य
 पदार्थः । एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभृतिमेतदवोचत् । अपदार्थः
 सुभृते बोधिसत्त्वपदार्थः । तत्कस्य हेतोरनुत्पादा बोधिरनुत्पादः
 सत्त्वः । न हि सुभृते बोधौपदमस्तिनसत्त्वे तस्मादपदार्थो बोधि-
 सत्त्वपदार्थः । तद्यथापि नाम सुभृते आकाशेऽशकुनेः पदं न
 विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभृते स्वप्नेपदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभृते मायायाः पदं न विद्यते एवमेव बोधिसत्त्व
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम मरीच्याः पदं न विद्यते
 एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते

उदकचन्द्रस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम प्रतिश्रुत्कायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते प्रतिभासस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते प्रतिविम्बस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतनिर्मितस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते भूतकोट्याः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते । तद्यथायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते अवितथतायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते अनन्यतथतायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते धर्मतायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते धर्मधातोः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते धर्मस्मितायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते धर्मनियामतायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य रूपे पदं न विद्यते । वेदनार्या पदं न विद्यते संज्ञार्या पदं न विद्यते संस्कारेषु पदं न विद्यते विज्ञाने पदं न विद्यते संस्कारेषु पदं न विद्यते विज्ञानेपदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्य चक्षुषि पदं न विद्यते श्रोत्रे पदं न विद्यते घ्राणेपदं
 न विद्यते जिह्वायां पदं न विद्यते काये पदं न विद्यते मनसि
 पदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्य चक्षुर्विज्ञानेपदं न विद्यते श्रोत्रविज्ञाने पदं न
 विद्यते घ्राणविज्ञाने पदं न विद्यते जिह्वाविज्ञानेपदं न विद्यते
 कायविज्ञाने पदं न विद्यते । मनोविज्ञाने पदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्य चक्षुः संस्पर्शं पदं न विद्यते श्रोत्रसंस्पर्शं पदं न
 विद्यते । घ्राणसंस्पर्शं पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शं पदं न विद्यते ।
 कायसंस्पर्शं पदं न विद्यते । मनः संस्पर्शं पदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्य चक्षुःसंस्पर्शं प्रत्ययवेदयिते पदं न विद्यते श्रोत्र-
 संस्पर्शंप्रत्ययवेदयिते पदं न विद्यते घ्राणसंस्पर्शंप्रत्ययवेदयिते पदं
 न विद्यते जिह्वासंस्पर्शंप्रत्ययवेदयिते पदं न विद्यते कायसंस्पर्श-
 प्रत्ययवेदयिते पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शंप्रत्ययवेदयिते पदं
 न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्याविद्यायां पदं न विद्यते संस्कारेषु पदं न विद्यते
 विज्ञाने पदं न विद्यते नाम रूपे पदं न विद्यते षडायतने पदं
 न विद्यते स्पर्शे पदं न विद्यते वेदनायां पदं न विद्यते दृष्ट्यायां
 पदं न विद्यते उपादाने पदं न विद्यते भवे पदं न विद्यते ।
 जातौ पदं न विद्यते जरामरणे पदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्य दानपारमितायां चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्य-
 थापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य ग्रीहपारमितायां चरतः पदार्थो
 न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य ज्ञान्तिपार-
 मितायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्य वीर्यपारमितायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्य-
 थापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य ध्यानपारमितायाञ्चरतः पदार्थो
 न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य प्रज्ञापारमिता-
 याञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिताया-
 ञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्याध्यात्म शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते मायापुरुषस्य बहिर्दृशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याध्यात्म बहिर्दृशू-

शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्य शून्यताशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते मायापुरुषस्य महाशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य परमार्थ शून्यतायाञ्चरतः
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य संस्कृत-
 शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्यासंस्कृत शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते मायापुरुषस्यात्यन्तशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यानवराद्य शून्यतायाञ्चरतः
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यानवकार-
 शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते माया-
 पुरुषस्य प्रकृतिशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते मायापुरुषस्य सर्वधर्मशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य खलक्षणशून्यतायाञ्चरतः
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याऽनुप-
 ख्यशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्याभाव शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते मायापुरुषस्य खभाव शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याभावखभावशून्य-
 तायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्च-
 रतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते माया-

पुरुषस्य स्थापस्थानेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य सम्यक् प्रहाणेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यार्द्धपादेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्येन्द्रियेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य बलेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य बोध-
ज्ञेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरु-
षस्यार्थाष्टाङ्गमार्गं चरतः पदार्थो न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते माया-
पुरुषस्यार्थसत्येषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य ध्यानेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याप्रमाणेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्य-
थापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यारूपसमापत्तिषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याष्टसु विमोक्षेषु चरतः पदा दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति शून्यमित्यनिमित्त-
मित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोप-
दिशति । जिह्वाऽनित्येति दुःखेत्यनात्मेति शान्तेति शून्येत्यनिमित्ते-
त्यप्रणिहितेत्यनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।
कायोऽनित्य इति दुःख इत्यनात्मेति शान्त इति शून्य इत्यनि-
मित्त इत्यप्रणिहित इत्यनभिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलम्भ-
योगेनोपदिशति । मनोऽनित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति

शून्यमित्यनिमित्तमित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्त-
मित्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।

रूपमित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति शून्यमित्यनि-
मित्तमित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयो-
गेनोपदिशति । शब्द"मित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति
शून्यमित्यनिमित्तमित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्तमि-
त्युपलम्भयोगेनोपदिशति । गन्धोऽनित्य इति दुःख इत्यनात्मेति
शान्त इति शून्य इत्यनिमित्त इत्यप्रणिहित इत्यनभिसंस्कार इति
विविक्त इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । रसोऽनित्य इति दुःख इति
अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इत्यप्रणिहित इत्य-
भिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । स्पर्शोऽनित्य
इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त
इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इत्युपलम्भयो-
गेनोपदिशति । धर्मा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति
शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अन-
भिसंस्कारा इति विविक्ता इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।

चतुर्विज्ञानमित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार
इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति । ओचविज्ञानमित्यमिति
दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति ।
अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोप-

* शब्दशब्दस्य पुल्लिङ्गे प्रयोगोयुक्तः आदर्शपुरुषके नपुंसकेन निर्दिष्टं ।

दिशति । प्राणविज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
 शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति । अनभिसंस्कार इति
 विविक्तमित्युपलभ्ययोगेनोपदिशति । जिज्ञाविज्ञानमनित्यमिति
 दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति
 अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलभ्ययोगेनोप-
 दिशति । कायविज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्त-
 मिति शून्यमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्त-
 मित्युपलभ्ययोगेनोपदिशति । मनोविज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति
 अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति
 अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलभ्ययोगेनोपदिशति ।

चक्षुःसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति
 शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति । अनभिसंस्कार इति
 विविक्त इत्युपलभ्ययोगेनोपदिशति । श्रोत्रसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख
 इति । अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित
 इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलभ्ययोगेनोपदिशति ।
 घ्राणसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति । अनात्मेति शान्त इति शून्य
 इति निमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त
 इत्युपलभ्ययोगेनोपदिशति ।

जिज्ञासंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति
 शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति ।
 विविक्त इत्युपलभ्ययोगेनोपदिशति । कायसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख
 इति अनात्मा इति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति

अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भयोगे-
नोपदिशति । मनःसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त
इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार
इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति
शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभि-
संस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । श्रोत्रसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्य-
मिति । अग्निमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितम-
नित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्त-
मिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति । विविक्तमिति उपलम्भ-
योगेनोपदिशति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति
अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति
अनभिसंस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति
शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभि-
संस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । मनः संस्पर्श-
प्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

पृथिवीधातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति

शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति
 विविक्त इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । अवधातुरनित्य इति
 दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति
 अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलभ्ययोगे-
 नोपदिशति । तेजोधातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त
 इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार
 इति विविक्त इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । वायुधातुरनित्य
 इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त
 इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलभ्य-
 योगेनोपदिशति । आकाश धातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति
 शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति
 अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति ।

विज्ञानधातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति
 शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति
 विविक्त इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । अविद्याऽनित्येति दुःखेति
 अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभि-
 संस्कार इति विविक्तेति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । संस्कारा
 अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या
 इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति
 विविक्ता इत्युपलभ्ययोगेनोपदिशति । विज्ञानमनित्यमिति दुःख-
 मिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणि-
 हितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमिति उपलभ्ययोगेनोप-

दिशति । नामरूपमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
 शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
 विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । षडायतनमनित्यमिति
 दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति
 अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगे-
 नोपदिशति । स्वप्नोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति
 शून्य इति अनिमित्त इति । अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार
 इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । वेदनाऽनित्येति
 दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति । अप्रणिहितेति
 अनभिसंस्कार इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । तृष्णा-
 ऽनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति
 अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोप-
 दिशति । उपादानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
 शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
 विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । भवोऽनित्य इति दुःख इति
 अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित
 इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।
 जातिरनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति
 अप्रणिहितेति अनभिसंस्कार इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोप-
 दिशति । जरामरणमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
 शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
 विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

दानपारमिताऽनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति
 अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कार इति विविक्तेति
 उपलम्भयोगेनोपदिशति । ग्रीष्मपारमिताऽनित्येति दुःखेति अनात्मेति
 शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कार इति
 विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । चान्तिपारमिताऽनित्येति
 दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति
 अनभिसंस्कार इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । वीर्य-
 पारमिता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनि-
 मित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भ-
 योगेनोपदिशति । ध्यानपारमिता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति
 शान्तेति शून्येति निमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा
 इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । प्रज्ञापारमिताऽनित्येति
 दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति
 अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

अध्यात्मशून्यताऽनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति
 अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति
 उपलम्भयोगेनोपदिशति । वहिर्द्विशून्यता अनित्येति दुःखेति
 अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभि-
 संस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अध्यात्मवहिर्द्वी-
 शून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमि-
 त्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भ-
 योगेनोपदिशति । शून्यता शून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति

विविक्तेति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । स्वलक्षणशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । अनुपलभ्यशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । अभावशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । स्वभाव शून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । अभाव-स्वभावशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलभ्ययोगेनोपदिशति ।

स्रत्युपस्थानानि अनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारा इति विविक्तानीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । सम्यक् प्रहाणान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारा इति विविक्तानीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । ऋद्धिपादा अनित्या इति दुःखाइति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । इन्द्रियान्यनित्यानीति

दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति* विविक्तानीति उपलक्ष्ययोगेनोपदिशति । बलान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलक्ष्ययोगेनोपदिशति । बोध्यज्ञान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलक्ष्ययोगेनोपदिशति । आर्याष्टाङ्गमार्गोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलक्ष्ययोगेनोपदिशति । आर्यसत्यान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलक्ष्ययोगेनोपदिशति । ध्यानान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलक्ष्ययोगेनोपदिशति । अप्रमाणान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलक्ष्ययोगेनोपदिशति । आर्यसमापत्तयोऽनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति

* पूर्वं सर्वत्रानेभिसंस्कारा इति पाठः इह तु अनभिसंस्कारानीति विशेष्यलिङ्गभाषितया निर्दिष्टं एवं परत्रापि ।

अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इति उपलम्भयोगे-
नोपदिशति । विमोक्षा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति
शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभि-
संस्कारा इति विविक्ता इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अनुपूर्व-
विहारसमापत्तयोऽनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता
इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा
इति विविक्ता इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । शून्यतानिमित्ता-
प्रणिहितविमोक्षमुखान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति
शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति
अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।
अभिज्ञा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति
शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा
इति विविक्ता इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । समाधयोऽनित्या
इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति
अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता
इति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

धारणौमुखानि अनित्यानि दुःखानि अनात्मानि शान्तानि
शून्यानि अनिमित्तानि अप्रणिहितानि अनभिसंस्कारानीति
विविक्तानीति उपलम्भयोगेनोपदिशति । तथागत ब्रह्मानि अनि-
त्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति
अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्ता-
नीति उपलम्भयोगेनोपदिशति । वैशारद्यानि अनित्यानीति

दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । प्रतिषम्बिदोऽनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । महामैत्री अनित्या इति दुःखा इति अनात्मानति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारेति विविक्तेति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । महाकरुणा अनित्येति दुःखेति अनात्मानति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारेति विविक्तेति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । आवेष्कबुद्धधर्मा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । य एकरूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे नोपदिशत्यथं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यं । एवं हि सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पापमित्राणि वेदितव्यानि । विदित्वा च परिवर्ज्यचित्तव्यानि ॥ ० ॥

शतसाहस्रं प्रज्ञापारमितायाः षष्ठः परिवर्तः ॥

अथ सप्तमः परिवर्तः ।

अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति भगवत्युच्यते, कोऽस्य पदार्थः । एवमुक्ते भगवानायुष्मानं सुभृतिमेतदवोचत् । अपदार्थः सुभूते बोधिसत्त्वपदार्थः । तत्कस्मिन् हेतोरनुत्पादो बोधिरनुत्पादः सत्त्वः । नहि सुभूते बोधोपदमस्ति नवासत्त्वे तस्मादपदार्थो बोधिसत्त्वपदार्थः तद्यथापि नाम सुभूते आकाशेऽङ्गुणेः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम स्वप्नेपदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मरीच्याः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते उदकचन्द्रस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते प्रतिश्रुत्कायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते प्रतिभासस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते विम्बस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतनिर्मितस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते मायायुषस्याख्यांष्टाङ्गमार्गेश्वरतः पदार्थो न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य

प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्त्वार्यसत्त्वेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य ध्यानेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याऽप्रमाणेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याख्यसमापत्तिषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याष्टसुविमोक्षेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य नवस्त्रलुपूर्वविहारसमापत्तिषु चरतः पदं न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य शून्यतामिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याऽभिज्ञासु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य समाधिषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य धारणीसुखेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य तथागतबल्लेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य वैशारद्येषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य प्रतिसम्बिसु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य महामैत्र्यां चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य महाकरुणायां चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यावेष्टिक बुद्धधर्मेषु

चरतः पदार्था न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य रूपेपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य रूपस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य वेदनायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्या वेदनायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य संज्ञायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्याः संज्ञायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य संस्कारेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां संस्काराणां ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य विज्ञानेपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य विज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्बुद्धस्य चतुषिपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य चतुषः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो

न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य
 ओषेपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य ओषस्य ।
 एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
 बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः
 सम्यक् समुद्भूत्य प्राणेषदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-
 न्तस्य प्राणस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते तथागतस्वार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य जिह्वायां पदं न विद्यते ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्या जिह्वायाः । एवमेव सुभूते बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य
 कायपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य कायस्य ।
 एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 तथागतस्वार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य मनसिपदं न विद्यते । तत्कस्य
 हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य मनसः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य
 रूपे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य रूपस्य एवमेव
 सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्व
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः
 सम्यक् समुद्भूत्य शब्दे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-

त्स्य शब्दस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितार्थां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते तथागतस्यार्हतं सम्यक् सम्बुद्धस्य गन्धे पदं न विद्यते ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य गन्धस्य । एवमेव सुभूते बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितार्थां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य
 रथे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य रसस्य । एव
 मेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितार्थां चरतो
 बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्-
 हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य स्यर्गं पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमा-
 नत्वान्तस्य स्यर्गस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
 पारमितार्थां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य धर्मेषु पदं
 न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां धर्मार्थां । एवमेव
 सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितार्थां चरतो बोधिस-
 त्वपदार्यों न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य चक्षु-
 र्विज्ञाने पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य चक्षुर्वि-
 ज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितार्थां
 चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथा-
 गतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य ओषविज्ञाने पदं न विद्यते । तत्कस्य
 हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य ओषविज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधि-

चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथा-
गतस्वार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य ब्राह्मसंस्पर्शप्रत्ययवेदिते पदं न विद्यते ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य ब्राह्मसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य । एवमेव
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितार्था चरतो बोधि-
सत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः
सम्यक् समुद्भूत्य जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदिते पदं न विद्यते । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितार्था
चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
तथागतस्वार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदिते पदं न
विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य ।
एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितार्था चरतो
बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागत-
स्वार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदिते पदं न विद्यते ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य । एवमेव
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितार्था चरतो बोधि-
सत्त्वपदार्यो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः सम्यक् समुद्भूत्याऽवि-
द्यायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य अविद्यायाः ।
एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितार्था चरतो
बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्-
हतः सम्यक् समुद्भूत्य संस्कारेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोर-

विद्यमानत्वान्तेषां संस्काराणाम् । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य विज्ञाने पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य विज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य नामरूपे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नाम रूपस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य षडायतने पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य षडायतनस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य स्वर्गं पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य स्वर्गस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य वेदनायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्या वेदनायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य दृष्ट्यायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्याः दृष्ट्यायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-

ईतः सम्यक् समुद्भूतस्य ज्ञान्तिपारमितायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्याः ज्ञान्तिपारमितायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य वीर्य्यपारमितायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्या वीर्य्यपारमितायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य ध्यानपारमितायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्या ध्यानपारमितायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य प्रज्ञापारमितायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्याः प्रज्ञापारमितायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्या-
ध्यात्मशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्त-
स्या अध्यात्मशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महास-
त्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य वसिष्ठा-
शून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्या
वसिष्ठा शून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य

प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः सम्यक् सम्बुधात्मवद्दिङ्माशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या अर्थात्मवद्दिङ्माशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य शून्यता शून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः शून्यता शून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य महाशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या महाशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य परमार्थशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः परमार्थशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य संस्कृतशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः संस्कृतशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽसंस्कृतशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या असंस्कृतशून्यतायाः ।

त्वान्तस्थाः स्वस्वक्षणशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽनुपलम्भशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्थाऽनुपलम्भशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याभावशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्थाः अभावशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य स्वभावशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्थाः स्वभावशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याभावस्वभावशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्थाः अभावस्वभावशून्यतायाः ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य स्मृत्युपस्थानेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां स्मृत्युपस्थानानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य सम्यक्प्रहाणेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां सम्यक्प्रहाणानां । एवमेव

सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधि-
सत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः
सम्यक् सम्बुद्धस्य षड्विपादेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतो-
रविद्यमानत्वात्तेषामृद्विपादानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य द्वादशेषु
पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषामिन्द्रियाणां ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिताया-
ञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य बल्लेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां बल्लानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य बोध्यङ्गेषु
पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां बोध्यङ्गानां ।
एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो
बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्-
हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य मार्गपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्य-
मानत्वात्तस्य मार्गस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्यार्थसत्येषु पदं न
विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषामार्थसत्यानां । एवमेव
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्व-

पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य ध्यानेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां ध्यानानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्याप्रमाणेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषामप्रमाणानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमित्तयाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्यारूप्यसमापत्तिषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तास्यामारूप्यसमापत्तीनां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य विमोक्षेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां विमोक्षाणां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्यानुपूर्वविहारसमापत्तिषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तास्यामनुपूर्वविहारसमापत्तिनां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षाणां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो

न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः सम्यक् सम्बु-
 द्धुस्त्राभिज्ञानुपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्नासा-
 मभिज्ञानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
 तायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 तथागतस्वार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य समाधिषु पदं न विद्यते । तत्
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्नेषां समाधीनां । एवमेव सुभूते बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्वार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य
 धारणीसुखेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्नेषां
 धारणीसुखानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
 पारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते तथागतस्वार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य तथागतबल्लेषु पदं न
 विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्नेषां तथागतबल्लानां । एव-
 नेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
 बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागत-
 स्वार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य चतुर्षुवैशारद्येषु पदं न विद्यते । तत्-
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्नेषां वैशारदानां ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथा-
 गतस्वार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य चतसृषु प्रतिसम्बिन्दु पदं न विद्यते ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्नासां प्रतिसम्बिन्दां । एवमेव सुभूते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो

न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बु-
द्धस्य महाकवणायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-
त्तस्या महाकवणायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्याष्टादश्रावेणिकबुद्ध-
धर्मेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्नेषामावेणिक-
बुद्धधर्माणां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
तायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूतेऽसंस्कृतधातौ संस्कृतधातु पदं न विद्यते ।
संस्कृतधातवसंस्कृतधातुपदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो
न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते ऽनिरोधेपदा न विद्यते ।
एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
बोधिसत्त्वपदं न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूतेऽसंकीर्णाऽवदाने
पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
पारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूतेऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूतेऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो

न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूतेऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

आह । कस्य भगवन्ननुत्पादे पदं न विद्यते । कस्यापिरोधे पदं न विद्यते । कस्यासंक्षेगाव्यवदाने पदं न विद्यते । कस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । कस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । कस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । भगवानाह । रूपस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । रूपस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । रूपस्याऽसंक्षेगाव्यवदाने पदं न विद्यते । रूपस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । रूपस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । रूपस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । वेदनायाः सुभूते अनुत्पादे पदं न विद्यते । वेदनाया अनिरोधे पदं न विद्यते । वेदनाया असंक्षेगा व्यवदाने पदं न विद्यते । वेदनाया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वेदनाया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वेदनाया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । संज्ञायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । संज्ञाया अनिरोधे पदं न विद्यते । संज्ञाया असंक्षेगाव्यवदाने पदं न विद्यते । संज्ञाया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । संज्ञाया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । संज्ञाया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । संस्काराणां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । संस्काराणामनिरोधे पदं न विद्यते । संस्काराणामसंक्षेगाव्यवदाने पदं न विद्यते । संस्काराणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । संस्काराणामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । संस्काराणामनुपलम्भे पदं न विद्यते । विज्ञानस्य

सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । विज्ञानस्यानिरोधे पदं न विद्यते । विज्ञानस्याऽसंक्षेगाव्यवदाने पदं न विद्यते । विज्ञान-
स्यानभिसंस्कारे पदं न विद्यते । विज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । विज्ञानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

चक्षुषः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । चक्षुषोऽनिरोधे पदं न विद्यते । चक्षुषोऽसंक्षेगाव्यवदाने पदं न विद्यते । चक्षुषोऽनभि-
संस्कारे पदं न विद्यते । चक्षुषोऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । चक्षुषोऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । ओचस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । ओचस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । ओचस्याऽसंक्षेगाव्यव-
दाने पदं न विद्यते । ओचस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । ओच-
स्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । ओचस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । घ्राणस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । घ्राणस्यानिरोधे पदं न विद्यते । घ्राणस्याऽसंक्षेगाव्यवदाने पदं न विद्यते । घ्राणस्याऽनभि-
संस्कारे पदं न विद्यते । घ्राणस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । घ्राणस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । जिह्वायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जिह्वाया अनिरोधे पदं न विद्यते । जिह्वाया असंक्षेगाव्यवदाने पदं न विद्यते । जिह्वाया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । जिह्वाया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । जिह्वाया अनु-
पलम्भे पदं न विद्यते । कायस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । कायस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । कायस्याऽसंक्षेगाव्यवदाने पदं न विद्यते । कायस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । कायस्याऽप्रा-
दुर्भावे पदं न विद्यते । कायस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । मनसः

सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । मनसोऽनिरोधे पदं न विद्यते ।
मनसोऽसंज्ञेऽव्यवदाने पदं न विद्यते । मनसोऽनभिसंस्कारे पदं
न विद्यते । मनसोऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते मनसोऽनुपलम्भे पदं
न विद्यते ।

रूपस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । रूपस्याऽनिरोधे पदं
न विद्यते । रूपस्याऽसंज्ञेऽव्यवदाने पदं न विद्यते । रूपस्याऽनभि-
संस्कारे पदं न विद्यते । रूपस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
रूपस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । शब्दस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं
न विद्यते । शब्दस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । शब्दस्याऽसंज्ञेऽव्यव-
दाने पदं न विद्यते । शब्दस्यानभिसंस्कारे पदं न विद्यते ।
शब्दस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । शब्दस्याऽनुपलम्भे पदं न
विद्यते । गन्धस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । गन्धस्याऽनिरोधे
पदं न विद्यते । गन्धस्याऽसंज्ञेऽव्यवदाने पदं न विद्यते । गन्ध-
स्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । गन्धस्याऽप्रादुर्भावे पदं न
विद्यते । गन्धस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । रसस्य सुभूतेऽनुत्पादे
पदं न विद्यते । रसस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । रसस्याऽसंज्ञेऽव्य-
वदाने पदं न विद्यते । रसस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते ।
रसस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । रसस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
स्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न
विद्यते । स्पर्शस्याऽसंज्ञेऽव्यवदाने पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽनभि-
संस्कारे पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
स्पर्शस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । धर्माणां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न

विद्यते । धर्माणामनिरोधे पदं न विद्यते । धर्माणामसंज्ञेऽव्यवदाने पदं न विद्यते । धर्माणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । धर्माणामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । धर्माणामनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

चतुर्विज्ञानस्य सुभ्रूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । चतुर्विज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । चतुर्विज्ञानस्याऽसंज्ञेऽव्यवदाने पदं न विद्यते । चतुर्विज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । चतुर्विज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । चतुर्विज्ञानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । ओषविज्ञानस्य सुभ्रूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । ओषविज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । ओषविज्ञानस्याऽसंज्ञेऽव्यवदाने पदं न विद्यते । ओषविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । ओषविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । ओषविज्ञानस्यानुपलम्भे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्य सुभ्रूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽसंज्ञेऽव्यवदाने पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्य सुभ्रूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽसंज्ञेऽव्यवदाने पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्य सुभ्रूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽनि-

रोधे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽसंक्षेपव्यवदाने पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽसंक्षेपव्यवदाने पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते ।

चक्षुःसंस्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽसंक्षेपव्यवदाने पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्शस्याऽसंक्षेपव्यवदाने पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्शस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्शस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्शस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्यानिरोधे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्याऽसंक्षेपव्यवदाने पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शस्यानिरोधे पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्श-

रनिरोधे पदं न विद्यते । पृथिवीधातोरसंक्लेशावदाने पदं न विद्यते । पृथिवीधातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । पृथिवीधातोर-
 प्रादुर्भावे पदं न विद्यते । पृथिवीधातोरनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 अग्नातोः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अग्नातोरनिरोधे पदं
 न विद्यते । अग्नातोरसंक्लेशावदाने पदं न विद्यते । अग्नातोर-
 नभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अग्नातोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
 अग्नातोरनुपलम्भे पदं न विद्यते । तेजोधातोः सुभूतेऽनुत्पादे
 पदं न विद्यते । तेजोधातोरनिरोधे पदं न विद्यते । तेजोधातो-
 रसंक्लेशावदाने पदं न विद्यते । तेजोधातोरनभिसंस्कारे पदं न
 विद्यते । तेजोधातोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । तेजोधातोरनुपलम्भे
 पदं न विद्यते । वायुधातोः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
 वायुधातोरनिरोधे पदं न विद्यते । वायुधातोरसंक्लेशावदाने पदं
 न विद्यते । वायुधातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वायुधातो-
 रप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वायुधातोरनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 आकाशधातोः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । आकाशधातोरनि-
 रोधे पदं न विद्यते । आकाशधातोरसंक्लेशावदाने पदं न विद्यते ।
 आकाशधातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । आकाशधातोरप्रादु-
 र्भावे पदं न विद्यते । आकाशधातोरनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

विज्ञानधातोः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । विज्ञानधातो-
 रनिरोधे पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरसंक्लेशावदाने पदं न
 विद्यते । विज्ञानधातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । विज्ञानधा-
 तोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरनुपलम्भे पदं न

विद्यते । अविद्यायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अविद्याया
 अनिरोधे पदं न विद्यते । अविद्याया असंक्षेप्राव्यवदाने पदं न
 विद्यते । अविद्याया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अविद्याया
 अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अविद्याया अनुपलम्भे पदं न
 विद्यते । संस्काराणां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । संस्कारा-
 णानिरोधे पदं न विद्यते । संस्काराणामसंक्षेप्राव्यवदाने पदं
 न विद्यते । संस्काराणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । संस्कारा-
 णामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । संस्काराणामनुपलम्भे पदं न
 विद्यते । विज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । विज्ञान-
 स्थानिरोधे पदं न विद्यते । विज्ञानस्याऽसंक्षेप्राव्यवदाने पदं न
 विद्यते । विज्ञानस्थानभिसंस्कारे पदं न विद्यते । विज्ञानस्था-
 ऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । विज्ञानस्थानुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 नामरूपस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । नामरूपस्याऽनिरोधे
 पदं न विद्यते । नामरूपस्याऽसंक्षेप्राव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 नामरूपस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । नामरूपस्याऽप्रादु-
 र्भावे पदं न विद्यते । नामरूपस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 षडायतनस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । षडायतनस्याऽनिरोधे
 पदं न विद्यते । षडायतनस्याऽसंक्षेप्राव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 षडायतनस्थानभिसंस्कारे पदं न विद्यते । षडायतनस्याऽप्रादुर्भावे
 पदं न विद्यते । षडायतनस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । स्वर्गस्य
 सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । स्वर्गस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते ।
 स्वर्गस्याऽसंक्षेप्राव्यवदाने पदं न विद्यते । स्वर्गस्याऽनभिसंस्कारे पदं

न विद्यते । स्वर्गस्याप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । स्वर्गस्याऽनुपलम्भे
 पदं न विद्यते । वेदनायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
 वेदनाया अनिरोधे पदं न विद्यते । वेदनाया असंक्लेशाव्यवदाने
 पदं न विद्यते । वेदनाया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वेद-
 नाया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वेदनाया अनुपलम्भे पदं न
 विद्यते । दृष्ट्यायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । दृष्ट्याया
 अनिरोधे पदं न विद्यते । दृष्ट्याया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न
 विद्यते । दृष्ट्याया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । दृष्ट्याया
 अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । दृष्ट्याया अनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 उपादानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । उपादानस्याऽनिरोधे
 पदं न विद्यते । उपादानस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 उपादानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । उपादानस्याऽप्रादुर्भावे
 पदं न विद्यते । उपादानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । भवस्य
 सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । भवस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते ।
 भवस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । भवस्याऽनभिसंस्कारे पदं
 न विद्यते । भवस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । भवस्याऽनुपलम्भे
 पदं न विद्यते । जातेः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जातेर-
 निरोधे पदं न विद्यते । जातेरसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 जातेरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । जातेरप्रादुर्भावे पदं न
 विद्यते । जातेरनुपलम्भे पदं न विद्यते । जरामरणस्य सुभूते-
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जरामरणस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते ।
 जरामरणस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । जरामरणस्याऽन-

भिसंस्कारे पदं न विद्यते । जरामरणस्थाऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । जरामरणस्थाऽनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

दानपारमितायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । दान-
पारमिताया अनिरोधे पदं न विद्यते । दानपारमिताया
असंक्लेशावदाने पदं न विद्यते । दानपारमिताया अनभि-
संस्कारे पदं न विद्यते । दानपारमिताया अप्रादुर्भावे पदं न
विद्यते । दानपारमिताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । श्रौत-
पारमितायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । श्रौतपारमि-
ताया अनिरोधे पदं न विद्यते । श्रौतपारमिताया असंक्लेशा-
वदाने पदं न विद्यते । श्रौतपारमिताया अनभिसंस्कारे पदं
न विद्यते । श्रौतपारमिताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
श्रौतपारमिताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । चान्तिपार-
मितायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया
अनिरोधे पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया असंक्लेशावदाने
पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते ।
चान्तिपारमिताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । चान्तिपार-
मिताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । वीर्यपारमितायाः सुभूतेऽनु-
त्पादे पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया अनिरोधे पदं न विद्यते ।
वीर्यपारमिताया असंक्लेशावदाने पदं न विद्यते । वीर्यपार-
मिताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया
अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया अनुपलम्भे पदं न
विद्यते । ध्यानपारमितायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । ध्यान-

पारमिताया अनिरोधे पदं न विद्यते । ध्यानपारमिताया असंक्ले-
 शाव्यवदाने पदं न विद्यते । ध्यानपारमिताया अनभिसंस्कारे पदं
 न विद्यते । ध्यानपारमिताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । ध्यान-
 पारमिताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमितायाः सुभूते
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमिताया अनिरोधे पदं न
 विद्यते । प्रज्ञापारमिताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 प्रज्ञापारमिताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमि-
 ताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमिताया अनुपलम्भे
 पदं न विद्यते ।

अध्यात्मशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अध्यात्म-
 शून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अध्यात्मशून्यताया असंक्ले-
 शाव्यवदाने पदं न विद्यते । अध्यात्मशून्यताया अनभिसंस्कारे
 पदं न विद्यते । अध्यात्मशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
 अध्यात्मशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । वद्विद्धाशून्यतायाः
 सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । वद्विद्धाशून्यताया अनिरोधे पदं न
 विद्यते । वद्विद्धाशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 वद्विद्धाशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वद्विद्धाशून्यताया
 अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वद्विद्धाशून्यताया अनुपलम्भे पदं न
 विद्यते । अध्यात्मवद्विद्धाशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
 अध्यात्मवद्विद्धाशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अध्यात्मवद्वि-
 ष्टाशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । अध्यात्मवद्विष्टा-
 शून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अध्यात्मवद्विष्टाशून्य-

ताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अथात्मवह्निर्द्वाशून्यताया अनु-
पलम्भे पदं न विद्यते । शून्यताशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न
विद्यते । शून्यताशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । शून्यता-
शून्यतायाः असंक्तेऽव्यवदाने पदं न विद्यते । शून्यताशून्यताया
अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । शून्यताशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं
न विद्यते । शून्यताशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । महा-
शून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । महाशून्यताया अनि-
रोधे पदं न विद्यते । महाशून्यताया असंक्तेऽव्यवदाने पदं न
विद्यते । महाशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । महा-
शून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । महाशून्यताया अनुपलम्भे
पदं न विद्यते । परमार्थशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
परमार्थशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । परमार्थशून्यताया
असंक्तेऽव्यवदाने पदं न विद्यते । परमार्थशून्यताया अनभिसं-
स्कारे पदं न विद्यते । परमार्थशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न
विद्यते । परमार्थशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । संस्कृत-
शून्यताया सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । संस्कृतशून्यताया अनि-
रोधे पदं न विद्यते । संस्कृतशून्यताया असंक्तेऽव्यवदाने पदं न
विद्यते । संस्कृतशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । संस्कृ-
तशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । संस्कृतशून्यताया अनुप-
लम्भे पदं न विद्यते । असंस्कृतशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं
न विद्यते । असंस्कृतशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । असं-
स्कृतशून्यताया असंक्तेऽव्यवदाने पदं न विद्यते । असंस्कृतशून्यताया

अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । असंस्कृतशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं
 न विद्यते । असंस्कृतशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 अत्यन्तशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अत्यन्तशून्य-
 ताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अत्यन्तशून्यताया असंक्तेऽग्राव्यव-
 दाने पदं न विद्यते । अत्यन्तशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न
 विद्यते । अत्यन्तशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अत्यन्त-
 शून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । अनवरागशून्यतायाः सुभू-
 तेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अनवरागशून्यताया अनिरोधे पदं न
 विद्यते । अनवरागशून्यताया असंक्तेऽग्राव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 अनवरागशून्यतायाः अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अनवराग-
 शून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अनवरागशून्यताया अनुप-
 लम्भे पदं न विद्यते । अनवकारशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न
 विद्यते । अनवकारशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अनवकार
 शून्यताया असंक्तेऽग्राव्यवदाने पदं न विद्यते । अनवकारशून्यताया
 अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अनवकारशून्यताया अप्रादुर्भावे
 पदं न विद्यते । अनवकार शून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 प्रकृतिशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया
 अनिरोधे पदं न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया असंक्तेऽग्राव्यवदाने पदं
 न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते ।
 प्रकृतिशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया
 अनुपलम्भे पदं न विद्यते । सर्वधर्माशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे
 पदं न विद्यते । सर्वधर्माशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । सर्व-

अभावस्तभावशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अभावस्तभावशून्यताया असंक्ते ग्राह्यवदाने पदं न विद्यते । अभावस्तभावशून्यताया अनभिःसंस्कारे पदं न विद्यते । अभावस्तभावशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अभावस्तभावशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

कृत्युपस्थानानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । कृत्युपस्थानानामनिरोधे पदं न विद्यते । कृत्युपस्थानानामसंक्ते ग्राह्यवदाने पदं न विद्यते । कृत्युपस्थानानामभिःसंस्कारे पदं न विद्यते । कृत्युपस्थानानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । कृत्युपस्थानानामनुपलम्भे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामनिरोधे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामसंक्ते ग्राह्यवदाने पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामभिःसंस्कारे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामनुपलम्भे पदं न विद्यते । अद्विपादानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अद्विपादानामनिरोधे पदं न विद्यते । अद्विपादानामसंक्ते ग्राह्यवदाने पदं न विद्यते । अद्विपादानामभिःसंस्कारे पदं न विद्यते । अद्विपादानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अद्विपादानामनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

इन्द्रियाणां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामनिरोधे पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामसंक्ते ग्राह्यवदाने पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामभिःसंस्कारे पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामनुपलम्भे पदं न विद्यते । ब्रह्मणां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । ब्रह्मणामनिरोधे पदं न विद्यते ।

ब्रह्मानामसंज्ञेश्चाव्यवदाने पदं न विद्यते । ब्रह्मानामनभिसंस्कारे
 पदं न विद्यते । ब्रह्मानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । ब्रह्मानामनुप-
 लब्धे पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
 बोध्यज्ञानामनिरोधे पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानामसंज्ञेश्चाव्यवदाने
 पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । बोध्य-
 ज्ञानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानामनुपलब्धे पदं न
 विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
 आर्याष्टाङ्गमार्गस्यानिरोधे पदं न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्या-
 संज्ञेश्चाव्यवदाने पदं न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्यानभिसंस्कारे पदं
 न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्याप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । आर्या-
 ष्टाङ्गमार्गस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । आर्यासत्यानां सुभूते-
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । आर्यासत्यानामनिरोधे पदं न विद्यते ।
 आर्यासत्यानामसंज्ञेश्चाव्यवदाने पदं न विद्यते । आर्यासत्यानाम-
 नभिसंस्कारे पदं न विद्यते । आर्यासत्यानामप्रादुर्भावे पदं न
 विद्यते । आर्यासत्यानामनुपलब्धे पदं न विद्यते । ध्यानाणां
 सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । ध्यानानामनिरोधे पदं न
 विद्यते । ध्यानानामसंज्ञेश्चाव्यवदाने पदं न विद्यते । ध्यानानाम-
 नभिसंस्कारे पदं न विद्यते । ध्यानानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
 ध्यानानामनुपलब्धे पदं न विद्यते । अप्रमाणानां सुभूतेऽनुत्पादे
 पदं न विद्यते । अप्रमाणानामनिरोधे पदं न विद्यते । अप्रमाणाना-
 मसंज्ञेश्चाव्यवदाने पदं न विद्यते । अप्रमाणानामनभिसंस्कारे पदं
 न विद्यते । अप्रमाणानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अप्रमाणाना-

मनुपलम्भे पदं न विद्यते । आरूप्यसमापत्तीनां सुभूतेऽनुत्पादे
 पदं न विद्यते । आरूप्यसमापत्तीनामनिरोधे पदं न विद्यते ।
 आरूप्यसमापत्तीनामसंक्ले शाव्यवदाने पदं न विद्यते । आरूप्यसमा-
 पत्तीनामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । आरूप्यसमापत्तीनामप्रादु-
 भावे पदं न विद्यते । आरूप्यसमापत्तीनामनुपलम्भे पदं न
 विद्यते । विमोक्षाणां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । विमोक्षाणाम-
 निरोधे पदं न विद्यते । विमोक्षाणामसंक्ले शाव्यवदाने पदं न
 विद्यते । विमोक्षाणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । विमोक्षाणाम-
 प्रादुभावे पदं न विद्यते । विमोक्षाणामनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 अनुपूर्वविहारसमापत्तीनां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अनु-
 पूर्वविहारसमापत्तीनामनिरोधे पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारस-
 मापत्तीनामसंक्ले शाव्यवदाने पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारसमाप-
 त्तीनामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्ती-
 नामप्रादुभावे पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्तीनामनुपलम्भे
 पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां सुभूते-
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखाना-
 मनिरोधे पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखाना-
 मसंक्ले शाव्यवदाने पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमो-
 क्षमुखानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
 विमोक्षमुखानामप्रादुभावे पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणि-
 हितविमोक्षमुखानामनुपलम्भे पदं न विद्यते । अभिज्ञानां सुभूते-
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अभिज्ञानामनिरोधे पदं न विद्यते ।

अभिज्ञानामसंज्ञे शाब्दवदाने पदं न विद्यते । अभिज्ञानामनभिसं-
 स्कारे पदं न विद्यते । अभिज्ञानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
 अभिज्ञानामनुपलब्धे पदं न विद्यते । समाधीनां सुभ्रूतेऽनुत्पादे
 पदं न विद्यते । समाधीनामनिरोधे पदं न विद्यते । समाधीना-
 मसंज्ञे शाब्दवदाने पदं न विद्यते । समाधीनामनभिसंस्कारे पदं न
 विद्यते । समाधीनामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । समाधीनामनुप-
 लब्धे पदं न विद्यते । धारणीमुखानां सुभ्रूतेऽनुत्पादे पदं न
 विद्यते । धारणीमुखानामनिरोधे पदं न विद्यते । धारणीमुखा-
 नामसंज्ञे शाब्दवदाने पदं न विद्यते । धारणीमुखानामनभिसंस्कारे
 पदं न विद्यते । धारणीमुखानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । धार-
 णीमुखानामनुपलब्धे पदं न विद्यते । तथागतबलानां सुभ्रूते-
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । तथागतबलानामनिरोधे पदं न
 विद्यते । तथागतबलानामसंज्ञे शाब्दवदाने पदं न विद्यते । तथा-
 गतबलानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । तथागतबलानामप्रादु-
 र्भावे पदं न विद्यते । तथागतबलानामनुपलब्धे पदं न विद्यते ।
 वैशारद्यानां सुभ्रूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । वैशारद्यनामनिरोधे
 पदं न विद्यते । वैशारद्यानामसंज्ञे शाब्दवदाने पदं न विद्यते ।
 वैशारद्यानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वैशारद्यानामप्रादुर्भावे
 पदं न विद्यते । वैशारद्यानामनुपलब्धे पदं न विद्यते । प्रतिष-
 म्बिदां सुभ्रूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । प्रतिषम्बिदामनिरोधे पदं
 न विद्यते । प्रतिषम्बिदामसंज्ञे शाब्दवदाने पदं न विद्यते । प्रति-
 षम्बिदामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । प्रतिषम्बिदामप्रादुर्भावे

पदं न विद्यते । प्रतिचन्दिदामनुपलभ्ये पदं न विद्यते । महा-
 मैश्याः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । महामैश्या अनिरोधे पदं
 न विद्यते । महामैश्या असंक्तेऽप्यवदाने पदं न विद्यते । महा-
 मैश्या अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । महामैश्या अप्रादुर्भावे
 पदं न विद्यते । महामैश्या अनुपलभ्ये पदं न विद्यते । महाक-
 रणायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । महाकरणाया अनिरोधे
 पदं न विद्यते । महाकरणाया असंक्तेऽप्यवदाने पदं न
 विद्यते । महाकरणाया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । महाक-
 रणाया अनुपलभ्ये पदं न विद्यते । आवेष्टिकबुद्धधर्माणां सुभूते-
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । आवेष्टिकबुद्धधर्माणामनिरोधे पदं न
 विद्यते । आवेष्टिकबुद्धधर्माणामसंक्तेऽप्यवदाने पदं न विद्यते ।
 आवेष्टिकबुद्धधर्माणामभिसंस्कारे पदं न विद्यते । आवेष्टिकबुद्ध-
 धर्माणामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । आवेष्टिकबुद्धधर्माणामनुपलभ्ये
 पदं न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते रूपस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न
 विद्यते । वेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते ।
 संज्ञाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । संस्काराणामत्य-
 न्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । विज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ
 निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वस्य पदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चक्षुषोऽत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न
 विद्यते । श्रोत्रस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । घ्राणस्या-

त्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जिज्ञासा अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । कायस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । मनसोऽत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते रूपस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । शब्दस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । गन्धस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । रसस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । स्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । धर्माणामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चक्षुर्विज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । श्रोत्रविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । मनोविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चक्षुःसंस्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । श्रोत्रसंस्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शविज्ञानस्यात्यन्त-

विशुद्धौ पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते पृथिवीधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अग्नातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । तेजोधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वायुधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । आकाशधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते अविद्याया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । संस्काराणामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । विज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । नामरूपस्यात्यन्त-

विशुद्धौ पदं न विद्यते । षड्भयतनस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । स्यर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । दृष्ट्याया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । उपादानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । भवस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जातेरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जरामरणस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दानपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । शीलपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । ध्यानपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते अध्यात्मशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वहिर्द्वाशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । शून्यताशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । महाशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । परमार्थशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं

न विद्यते । संस्कृतशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । असंस्कृतशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अत्यन्तशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनवरागशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनवकारशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । सर्वधर्मशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । स्वल्पशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनुपलम्बशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अभावशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । स्वभावशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अभावस्वभावशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते सत्युपस्थानानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । च्छुद्धिपादानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । बलानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । बोध्यङ्गानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते आर्य्यसत्यानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । ध्यानानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अप्रमाणानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । आरूप्यसमापत्तीनामत्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । विमोचानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्तीनामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचसुखानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अभिज्ञानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । समाधीनामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । धारणीसुखानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरत बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतबलानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वैशारद्यानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । प्रतिबन्दिदामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । महामैत्र्या अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । महाकरुणाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । आवेणिकबुद्धधर्माणामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते आत्मात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते सत्त्वात्यन्त-

विशुद्धौ पदं न विद्यते । सत्त्वासत्तासुपादाय । एवमेव सुभूते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो
 न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते जीवात्यन्तविशुद्धौ पदं न
 विद्यते । जीवासत्तासुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्य-
 थापि नाम सुभूते पोषात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । पोषास-
 त्तासुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते पुरुषात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । पुरुषासत्तासुपादाय ।
 एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो
 बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते पुद्गलात्य-
 न्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । पुद्गलासत्तासुपादाय । एवमेव सुभूते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो
 न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मनुजात्यन्तविशुद्धौ पदं न
 विद्यते । मनुजासत्तासुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मानवात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते ।
 मानवासत्तासुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते कारकात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । कारकासत्ता-
 सुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
 तायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते

वेदकात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । वेदकासन्तामुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते जानकात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । जानकासन्तामुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते पञ्चकात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । पञ्चकासन्तामुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते सूक्ष्मण्डलेऽभ्युदगच्छति अन्धकारे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते कन्योद्वाहेवर्त्तमाने सर्वसंस्कारगतानां पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य ग्रीलदौः ग्रीले पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य समाधौ विमोक्षे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य प्रज्ञायां दौष्प्रज्ञे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः

सम्यक् समुद्भूतं विमुक्तौ पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतं विमुक्तिज्ञान-
दृग्गणे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते सूर्याचन्द्रमणोः प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते ग्रहमणिरत्नविद्युज्ज्योतिषां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चातुर्महाराजकायिकानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते चायस्त्रिंशानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते यामानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तुषितानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते निर्वाण-
रतीनां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधि-

बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थे
न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते शुद्धावासकायिकानां देवानां
प्रभाषाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थे न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रभाषाः
पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
पारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थे न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूते तथागतानामर्हतां सम्यक् सम्बुद्धानां प्रभाषाः पदं न
विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतो बोधिसत्त्वपदार्थे न विद्यते । तत्कस्य हेतोः तथाहि या
च बोधिर्यस्य बोधिसत्त्वा यस्य बोधिसत्त्वापदार्थः सर्व्वत्र ते धर्मा
न संयुक्ताः परिसंयुक्ताः अरूपिणोऽनिदर्शना अप्रतिघातकलक्षणा ।
यदुताऽलक्षणाः । सर्व्वधर्माणां सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽसङ्गत-
तायां शिञ्चितव्यं । सर्व्वधर्मास्य बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽवबोद्धव्याः ।
आह । कतमे भगवन् सर्व्वधर्माः । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेनाऽसङ्गततायां शिञ्चितव्यं । कथञ्च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
सर्व्वधर्मा अवबोद्धव्याः । भगवानाह । सर्व्वधर्माः सुभूते उच्यन्ते
कुशलास्याकुशलास्याकृता व्याकृतास्य लौकिकास्य लोकोत्तरास्य
साश्रवास्यानाश्रवास्य । संकृतास्याऽसंकृतास्य सावद्यास्याऽनावद्यास्य ।
साधारणास्यासाधारणास्य । इमे सुभूते उच्यन्ते कुशलाधर्माः ।
एषां बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वधर्माणामसन्तायां शिञ्चितव्यं ।
इमे सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वधर्मा अवबोद्धव्याः ।

आह कतमे भगवन् कुशलाधर्मा लौकिकाः । भगवानाह ।
 कुशलाः सुभूते लौकिकाधर्मा उच्यन्ते मादृशता पितृशता
 आमृतता ब्राह्मण्यता कुलव्येष्ठानुपासिता । दानमयं पुण्यक्रिया-
 वन्तु, शीलमयं पुण्यक्रियावन्तु, भावनामयं पुण्यक्रियावन्तु, वैद्या-
 दृत्तसहगतमौषधिकं दशकुशलाः कर्मपथाः लौकिकानवसंज्ञाः ।
 यदुतव्याघतिकसंज्ञा, निरुत्तमकसंज्ञा, विपूतिकसंज्ञा । विज्ञोहि-
 तकसंज्ञा, विलीनकसंज्ञा, विवादिकसंज्ञा, विचिन्तकसंज्ञा, अस्मि-
 संज्ञा, विदग्गकसंज्ञा, लौकिकानिचत्वारिधानानि । चत्वार्य्यप्रमा-
 णानि । चतस्र आरूप्यसमापत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः लौकिकादशा-
 नुसृतयः । यदुतबुद्धाऽनुसृतिः, धर्माऽनुसृतिः, संघाऽनुसृतिः,
 शीलानुसृतिः, त्यागाऽनुसृतिः, देवाऽनुसृतिः, आनापानाऽनु-
 सृतिः । कायगतानुसृतिः । उद्देगाऽनुसृतिः । मरणाऽनुसृतिः ।
 इने उच्यते सुभूते कुशलालौकिकाधर्माः । आह । कतमे भगव-
 न्कुशलालौकिकाधर्माः । भगवानाह । दशाऽकुशलाः कर्मपथाः ।
 यदुतप्राणतिपातः सुभूतेऽकुशलोलौकिकोधर्माः । अदत्तादानं
 सुभूतेऽकुशलोलौकिकोधर्माः । काममिथ्यावादः सुभूतेऽकुशलो-
 लौकिकोधर्मः । मृषावादः सुभूतेऽकुशलोलौकिकोधर्मः । पारुष्यं
 सुभूतेऽकुशलोलौकिकोधर्मः । अभिधा सुभूतेऽकुशलोलौकिको-
 धर्मः । व्यापादं सुभूतेऽकुशलोलौकिकोधर्मः । मिथ्यादृष्टिः सुभूते
 ऽकुशलोलौकिकोधर्मः । क्रोध उपनाहोप्रघः प्रदोषोविहिंसा ईत्या-
 मात्सर्वं मदोमिथ्यामानः । इने उच्यन्ते सुभूते ऽकुशलोलौकि-
 काधर्माः । आह कतमे भगवन्नव्याकृताधर्माः । भगवानाह ।

अव्याकृतं कायकर्म, अव्याकृतं वाक्कर्म । अव्याकृतं मनस्कर्म ।
 अव्याकृतानि चत्वारि महाभूतानि । अव्याकृतानि पञ्चेन्द्रियाणि ।
 अव्याकृतं षडायतनं । अव्याकृताश्चतस्र आरूप्यसमापत्तयः ।
 अव्याकृताः स्कन्धाः । अव्याकृताधातवः । अव्याकृतान्यायतनानि ।
 अव्याकृतः सर्वोविपाकः । इमे उच्यन्ते अव्याकृताधर्माः । आह ।
 कतमे भगवन् लौकिकाधर्माः । भगवानाह । लौकिकाधर्माः
 सुभूते उच्यन्ते । पञ्चस्कन्धा द्वादशायतनानि । अष्टादशधातवः ।
 दशकुशलाः कर्मपथाः । चत्वारिध्यानानि । चत्वार्यप्रमाणानि ।
 चतस्र आरूप्यसमापत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः । लोकोत्तराश्च धर्मान्
 स्थापयित्वा ये तदन्येधर्माः । इमे उच्यन्ते लौकिकाधर्माः । आह ।
 कतमे भगवन् लोकोत्तराधर्माः । भगवानाह । लोकोत्तराधर्माः
 सुभूते उच्यन्ते चत्वारिस्मृत्युपस्थानानि । चत्वार्यप्रमाणानि ।
 चत्वार षड्विपादाः । पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चरसानि सप्तबोध्यङ्गानि ।
 आर्याष्टाङ्गोमार्गः । शून्यताविमोचमुखत्वानिमित्तविमोचमुखमप्रणि-
 हितविमोचमुखं । अनाज्ञातमाज्ञास्थामौतीन्द्रियं । आञ्जेन्द्रियं ।
 आज्ञातावीन्द्रियं । सवितर्कः सविचारः समाधिः । अवितर्को-
 ऽविचारः समाधिः । विद्याविमुक्तिसंप्रजन्यं योनिशोमनसिकारः ।
 अष्टोविमोचाः । कतमेऽष्टौ रूपौरूपाणि पश्यत्ययं प्रथमोविमोचः ।
 अथात्मरूपं संज्ञीवद्द्विर्द्वारूपाणि पश्यत्ययं द्वितीयोविमोचः ।
 शुभल्लाविमुक्तोभवत्ययं तृतीयोविमोचः । स सर्वेशोरूपसंज्ञानां
 समतिक्रमान् प्रतिपद्यसंज्ञानामन्तंगमाज्ञानात्संज्ञानाममनसिकारा-
 दनन्तमाकाशमित्याकाशानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरत्ययं चतुर्थो-

विमोचः । स सर्व्याग्रत्याकाशापन्यायनं समतिक्रमादनन्तं विज्ञान-
मिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरतीत्यथं पञ्चमोविमोचः ।
स सर्व्यग्रोविज्ञानानन्यायतनसमभिक्रमा नास्ति किञ्चिदित्याकिञ्च
न्यायतनमुपसम्पद्य विहरतीत्यथं षष्ठोविमोचः । स सर्व्यग्र आकिञ्च-
न्यायतनसमतिक्रमाच्चैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरतीत्यथं
सप्तमोविमोचः । स सर्वग्रानैवसंज्ञानासंज्ञायतनसमतिक्रमात्संज्ञावेद-
नायितन्निरोधमुपसम्पद्य विहरतीत्यथमष्टमोविमोचः । इमेऽष्टौ
विमोचाः ।

नवानुपूर्वविहारसमापन्तथः । कतमा नव । स विविक्तं कामैः
विविक्तं पापैकैरकुशलधर्मैः । सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं
प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । सवितर्कं स विचाराणां व्युत्पन्-
मादध्यात्मसम्प्रमादाश्चेत् स एकोतीभावादवितर्कमविचारं समाधिजं
प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सप्रीतेर्विरागादुपेचको-
विहरति । स्मृतिमान् संप्रजानः सुखञ्च कायेन प्रतिभवेदयति ।
यत्तदार्था आचक्षते । उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारौ तृतीयं
ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । स सुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च
प्रहाणात् पूर्वमेव स सौमनस्य दौर्मनस्थानामस्तङ्गमाददुःखासुख-
मुपेक्षा स्मृतिपरिशुद्धिश्चतुर्थध्यानमुपसम्पद्य विहरति । स सर्व्यग्रो
रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्य संज्ञानामस्तङ्गमाज्ञानात्वसंज्ञानाम-
मनसिकारादनन्ताकाशमित्याकाशानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
स सर्व्यग्र आकाशानन्यायतनसमतिक्रमादनन्तरिकज्ञानमिति
विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । स सर्व्यग्रो विज्ञाना-

अन्यायतनसमतिक्रमात्प्राप्ति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य
विहरति । स सर्व्यंश आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमाच्चैव संज्ञाना-
संज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्व्यंशो नैव संज्ञानासंज्ञायतन-
समतिक्रमात् संज्ञावेदयति निरोधमुपसम्पद्य विहरति । एता
नवानुपूर्वविहार समापत्तयः ।

अध्यात्मशून्यता वद्विद्धाशून्यता अध्यात्मवद्विद्धाशून्यता शून्यता-
शून्यता महाशून्यता परमार्थशून्यता संस्कृतशून्यता असंस्कृतशून्यता
अत्यन्तशून्यता अनवरागशून्यता अनवकारशून्यता प्रकृतिशून्यता
सर्व्वधर्मशून्यता स्वस्वच्छणशून्यता अनुपलम्भशून्यता अभावशून्यता
स्वभावशून्यता अभावस्वभावशून्यता । दशतथागतबलानि चत्वारि-
वैशारद्यानि चतस्रः प्रतिषम्बिदोऽष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः इमे
उच्यन्ते लोकोत्तराः धर्माः ।

भगवानाह । साश्रवाधर्मा इति सुभूते यदुपपन्नस्त्वन्वाः
द्वादशायतनानि । अष्टादशधातवः । चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्य्य-
प्रमाणानि । चतस्र आरूढ्य समापत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः । इमे
उच्यन्ते साश्रवाधर्माः । भगवानाह । चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि ।
चत्वारि सम्यक् ग्रहाणानि । चत्वार षड्विपादाः । पञ्चेन्द्रियाणि ।
पञ्चरसानि । सप्तबोध्यङ्गानि । आर्याष्टाऽङ्गमार्गः । चत्वार्यार्य्य-
सत्यानि । चत्वारिध्यानानि । अष्टौ विमोक्षाः । नवानुपूर्वविहार-
समापत्तयः । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि । दशतथा-
गतबलानि । चत्वारि वैशारद्यानि । चतस्रः प्रतिषम्बिदः । महा-
नैत्री । महाकरुणा । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः । इमे उच्यन्ते

अनाश्रवाधर्माः । आह । कतमे भगवन् संस्कृताधर्माः । भगवानाह ।
 संस्कृताधर्माः सुभृते उच्यन्ते कामधातू रूपधातुरारूप्यधातुः ।
 येऽपि तदन्ये केषित् संस्कृतधातुपर्यापञ्चाधर्माः । यान्यपि चत्वारि
 स्मृत्युपस्थानानि । चत्वारि सम्यक् प्रहाणानि । चत्वार ऋद्धिपादा ।
 पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चबलानि । सप्तबोधङ्गानि । आर्याष्टाङ्गमार्गः ।
 चत्वार्यर्थसत्यानि । चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्यर्थप्रमाणानि । चतस्र
 आरूप्य समापत्तयः । अष्टौविमोक्षाः । नवाऽसुपूर्वविहारसमापत्तयः ।
 शून्यतामिन्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि । पञ्चाऽभिज्ञाः । षट्-
 पारमिताः । सर्वशून्यताः । सर्वसमाधयः । सर्वधारणीमुखानि ।
 दशतथागतबलानि । चत्वारि वैशारद्यानि । चतस्रः प्रतिसन्निदः ।
 महामैत्री । महाकरुणा । अष्टादशावेषिकानुद्धर्माः । इमे उच्यन्ते
 संस्कृताधर्माः ।

आह । कतमे भगवन्नसंस्कृताधर्माः । भगवानाह । असंस्कृता-
 धर्मा उच्यन्ते । यस्य मोत्पादोनव्याया न स्थितेरन्यथात्वं रागक्षयो
 द्वेषक्षयो मोहक्षयः । तथता वितथताऽनन्यतथता धर्मता । धर्म-
 धातुः । धर्मस्थितिता । धर्मनियामता । अचिन्मधातुर्भूतकोटि-
 रयमुच्यतेऽसंस्कृतोधर्मः । आह । कतमे भगवन् साधारणा-
 धर्माः । भगवानाह । चत्वार्यर्थ प्रमाणानि । चतस्र आरूप्यसम-
 पत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः । इमे उच्यन्ते साधारणाधर्माः पृथग्जनैः ।

आह । कतमे भगवन्नसाधारणाः । भगवानाह । चत्वारिस्म-
 त्युपस्थानानि । चत्वारिसम्यक् प्रहाणानि । चत्वार ऋद्धिपादाः ।
 पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चबलानि । सप्तबोधङ्गानि । आर्याष्टाङ्गोमार्गः ।

चत्वार्यार्षसत्यानि । अष्टोविमोक्षाः । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः ।
 शून्यता अनिमित्तमप्रणिहितं सर्वसमाधयः । सर्वधारणीमुखानि ।
 दशतथागतबन्धानि । चत्वारिवैशारधानि । चतस्रः प्रतिबन्दिदः ।
 महाभैषी । महाकक्षणा । अष्टादशावेष्टिकानुद्धर्माः । इमे उच्यन्ते
 असाधारणाधर्माः ।

तत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायाश्चरता स्वसङ्ग-
 शून्यतानुसर्वधर्माषु न सञ्चितव्यमकल्पनतया सर्वधर्माणामदययो-
 गेन सर्वधर्मा अवबोद्धव्याः । अकल्पनाविकल्पनातामुपादाय ।
 अथायुष्मान् सुभूति भगवन्तमेतदवोचत् । यत् पुनरिदं भगवन्-
 उच्यते बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति केन कारणेन भगवन् बोधिसत्त्वो
 महासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह । महतः सुभूते सत्त्वराश्रयि-
 म्याद्योतां कारयिष्यति तेनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्वो इत्युच्यते ।
 आह । कर्त्तव्यं भगवन् महासत्त्वराश्रेनियतः । यस्य बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वोऽश्रुतां कारयिष्यते । भगवानाह । महासत्त्वराश्रिरिति
 सुभूते गोचभूरष्टमकः श्रोत आपन्नः सङ्गदागम्यर्हन् प्रत्येकबुद्धः
 प्रथमचित्तोत्पादिको बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यावदवैवर्त्थभूमि-
 स्थितो बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽयमुच्यते सुभूते महासत्त्वराश्रिनि-
 यतः । यस्य बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽश्रुतां कारयिष्यति । यत्र
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन वज्रोपमचित्तमुत्पाद्य महतः सत्त्वराश्रेणि-
 यतस्याऽश्रुतां कारयितव्या । आह । कतमो भगवन् वज्रोपमचि-
 त्तोत्पादः । भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो एवं
 चित्तमुत्पादय । परिमिते मया संसारेमन्नाहः सत्त्वद्वयः । सर्व-

सत्त्वानां कृते सर्वसत्त्वापिनामया भवितव्यं । सर्वसत्त्वानामग्निके-
मया समचित्तमुत्पादयितव्यं । सर्वसत्त्वा मया चिन्मियाणैः परि-
निर्वापयितव्याः । सर्वसत्त्वानपि परिनिर्वाप्यनकश्चित्तसत्त्वः परि-
निर्वापितो भवत्यनुत्पादो निरोधो मया सर्वधर्मानामवबोद्धव्यः ।
अव्यकीर्णं मया सर्वाकारज्ञता चित्तेन षट्पारमितासुचरितव्यं ।
सर्वानुगतायाधर्मप्रतिबेधनिव्यर्त्ता मया शिञ्चितव्यं । एकनि-
यतनिर्हारोमयाधर्माणां प्रतिबोद्धव्यः । यावदपरिमितनिर्हार-
प्रतिबोधाय मया धर्माणां शिञ्चितव्यं । अथ सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य वज्रोपमस्मितोत्पादः । यत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वो महा-
सत्त्वो महतः सत्त्वराशेर्नियतस्याश्रतां कारयिष्यति । तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः एकचित्तमुत्पाद-
यति । यावन्तः सत्त्वानैरयिका वा तैर्योग्योनिका वा यामसौ-
किका वा दुःखावेदनां वेदयन्ति । तेषामरथायाहं ता दुःखावेदना
वेदयेयं । तत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनान्तर्ध्वं* चित्तमुत्पादयितव्यं ।
एकैकस्याहं सत्त्वस्य कृते कल्पकोटीनियुतशतसहस्राणि क्षणैवयिक-
दुःखमनुभवेयं । यावन्नसत्त्वोऽनुपरिशेषनिर्वाणधातौ परिनिर्वा-
पितो भवेत् । एवमेवोपायेन सर्वसत्त्वानां कृते तन्निरधिकं दुःख-
मनुभवेयं । यावन्न सर्वसत्त्वा अनुपविशेषे निर्वाणधातौ परिनिर्वा-
पयिताभवेयुः । पश्चादहमात्मनः कृते कुशसमूहान्यवरोप्य कल्प-
कोटीनियुतशतसहस्रैरनेकान् बोधिसंस्कारान् समृत्त्याऽनुत्तरां

* आप्तार्जवमिति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

सन्नाक् सन्नोधिमभिसम्नुद्येयं । अथं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
वज्रोपमश्चित्तोत्पादः । यच्च स्थित्वा बोधिसत्त्वो महासत्त्वोमहताः
सत्त्वराग्नेर्नियतस्यापतां कारयिष्यति ।

तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
सततसमितमुदारचित्तेन भवितव्यं । येनोदारचित्तेन सर्वसत्त्वा
नामय्यतां कारयिष्यति । तत्रेयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्योदारचि-
त्तता । यत् पूर्वमचित्तोत्पादाय । न रागचित्तमुत्पादयति ।
न द्वेषचित्तमुत्पादयति । न मोहचित्तमुत्पादयति । न विद्भिंसा-
चित्तमुत्पादयति । न हिंसाचित्तमुत्पादयति । न श्रावकचित्त-
मुत्पादयति । न प्रत्येकबुद्धचित्तमुत्पादयति । इयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्योदारचित्तता । यथा सर्वसत्त्वानामय्यतां कारयिष्य-
यितव्या । तथाचोदारचित्ततथानमन्तव्यं । पुनरपरं सुभूते बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेनाऽप्रकम्प्यचित्तेन भवितव्यं । तत्रेयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्याप्रकम्प्यचित्तता । योऽयं सर्वाकारज्ञताप्रतिभंयुक्तमन-
सिकारस्तेनचामनता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रकम्प्यचित्तता ।
यथा सर्वसत्त्वानामय्यतां कारयिष्यति । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वानामज्जित्ते
हितसुखचित्ततोत्पादयितव्या । तत्रेयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
हितसुखचित्तता । या सर्वसत्त्वानाचाणता सर्वसत्त्वानां परित्या-
गिता तथाचामनता । इयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
हितसुखचित्तता यथा सर्वसत्त्वानामय्यतां कारयिष्यति । तच्चा-
ऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सततस-

मितधर्मकामेन भवितव्यं । धर्मरतेन धर्मरामेण धर्मरामतायो-
गानुयुक्तेन भवितव्यं । तत्र कतमो धर्मो यः सर्वधर्माणामसकम्भदः ।
अथमुच्यते धर्मः । तत्र कतमाधर्मकामता या धर्मैश्चाऽभिज्ञातः ।
इयमुच्यते धर्मकामता । तत्र कतमाधर्मरतिः । यात्र धर्मै रति-
रभिरतिरियमुच्यते धर्मरतिः । तत्र कतमाधर्मरामता । यद्बुद्ध-
गुणानुशंसादर्शनमित्यमुच्यते धर्मरामता । तत्र कतमाधर्मरामता-
योगमनुयुक्तता । यस्मैव धर्मस्य भावनावज्जलीकरणता इत्यमुच्यते
धर्मरामतायोगमनुयुक्तता । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायाश्चरता महतः सत्त्वराग्रेरभ्यता कारयि-
तव्या । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमिताया-
श्चरताऽध्यात्मशून्यतायां स्थित्वा बहिर्द्विशून्यतायां स्थित्वा अर्था-
त्मबहिर्द्विशून्यतायां स्थित्वा शून्यताशून्यतायां स्थित्वा महाशून्य-
तायां स्थित्वा परमार्थशून्यतायां स्थित्वा संकृतशून्यतायां स्थित्वा
असंकृतशून्यतायां स्थित्वा अत्यन्तशून्यतायां स्थित्वा अनवरागशून्य-
तायां स्थित्वा अनवकारशून्यतायां स्थित्वा प्रकृतिशून्यतायां स्थित्वा
सर्वधर्मशून्यतायां स्थित्वा स्वस्वच्छणशून्यतायां स्थित्वा अनुपलम्भ-
शून्यतायां स्थित्वा अभावशून्यतायां स्थित्वा स्वभावशून्यतायां स्थित्वा
अभावस्वभावशून्यतायां स्थित्वा महतः सत्त्वराग्रेर्नियतस्याभ्यतां
कारयितव्या ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमिताया-
श्चरता स्मृत्युपस्थानेषु स्थित्वा सम्यक् प्रज्ञाणेषु स्थित्वा अद्विपादेषु

स्थिता इन्द्रियेषु स्थिता बन्धेषु स्थिता बोध्यज्ञेषु स्थिता आर्या-
 द्याङ्गमार्गं स्थिता अन्यसत्येषु स्थिता ध्यानेषु स्थिता अप्रसाधेषु
 स्थिता आरूप्यसमापत्तिषु स्थिता विमोक्षेषु स्थिता अनुपूर्ववि-
 हारसमापत्तिषु स्थिता शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु
 स्थिता समाधिषु स्थिता धारणीमुखेषु स्थिता तथागतबन्धेषु
 स्थिता वैशारद्येषु स्थिता प्रतिषम्बित्सु स्थिता महामैत्र्यां स्थिता
 महाकरुणायां स्थिता अष्टादशावेष्टिकबुद्धधर्मेषु स्थिता महतः
 सत्त्वराग्रेर्नियतस्थाय्यता कारयितव्या । तच्चाऽनुपलम्बयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमिताया-
 च्छरता शूरङ्गमसमाधौ स्थिता रत्नसुद्रायां समाधौ स्थिता सिंह-
 विक्रीडिते समाधौ स्थिता सुचन्द्रसमाधौ स्थिता चन्द्रध्वजसमाधौ
 स्थिता सर्वधर्मोद्भूतेसमाधौ स्थिता सर्वधर्मसुद्रायां समाधौ स्थिता
 विज्ञोकितमूर्द्धिसमाधौ स्थिता धर्मधातुनियतेसमाधौ स्थिता
 नियतध्वजकेतौ समाधौ स्थिता वज्रोपने समाधौ स्थिता सर्वधर्म-
 प्रवेशसुद्रायां समाधौ स्थिता समाधिराजसुप्रतिष्ठिते समाधौ
 स्थिता बलव्यूहसमाधौ स्थिता समुद्भूते समाधौ स्थिता निरक्तिनि-
 यतप्रवेशे समाधौ स्थिता अधिवचनसं प्रवेशे समाधौ स्थिता दिग्वि-
 क्षोकिते समाधौ स्थिता आधारसुद्रायां समाधौ स्थिता असम्प्रमोक्षे
 समाधौ स्थिता सर्वधर्मसमवसरणसागरसुद्रायां समाधौ स्थिता
 आकाशस्फुरणे समाधौ स्थिता वज्रमण्डले समाधौ स्थिता ध्वजाय-
 केयूरे समाधौ स्थिता इन्द्रकेतुसमाधौ स्थिता ओतोऽनुगते समाधौ
 स्थिता सिंहविक्रीडिते समाधौ स्थिता व्यक्तान्ते समाधौ स्थिता

राजंजहे समाधौ स्थित्वा वैरोचने समाधौ स्थित्वा अनित्यसमाधौ
 स्थित्वा अनिकेतस्थिते समाधौ स्थित्वा निश्चिंते समाधौ स्थित्वा विम-
 लप्रदीपे समाधौ स्थित्वा अनन्तप्रभे समाधौ स्थित्वा प्रभाकरे समाधौ
 स्थित्वा समन्तावभासे समाधौ स्थित्वा शुद्धावभासे समाधौ स्थित्वा
 विमलप्रभे समाधौ स्थित्वा रतिकरे समाधौ स्थित्वा विद्युत्प्रदीपे
 समाधौ स्थित्वा अक्षये समाधौ स्थित्वा अग्नये समाधौ स्थित्वा तेजो-
 रत्यां समाधौ स्थित्वा अथाद्यगतसमाधौ स्थित्वा अनिन्द्यसमाधौ
 स्थित्वा विवर्णे समाधौ स्थित्वा सूर्यप्रदीपे समाधौ स्थित्वा चन्द्रवि-
 मले समाधौ स्थित्वा प्रज्ञाप्रदीपे समाधौ स्थित्वा शुद्धाप्रतिभासे
 समाधौ स्थित्वा आलोककरे समाधौ स्थित्वा काराकारे समाधौ
 स्थित्वा ज्ञानकेतुसमाधौ स्थित्वा वज्रोपने समाधौ स्थित्वा चित्त-
 स्थितिसमाधौ स्थित्वा समन्तालोके समाधौ स्थित्वा सुप्रतिष्ठिते
 समाधौ स्थित्वा रत्नकोटिसमाधौ स्थित्वा वरधर्मसुद्रायां समाधौ
 स्थित्वा सर्वधर्मसभायां समाधौ स्थित्वा रतिञ्जहेसमाधौ स्थित्वा
 धर्मोद्गते समाधौ स्थित्वा विकिरणे समाधौ स्थित्वा सर्वधर्मपदप्रभेदे
 समाधौ स्थित्वा समाचारावकारे समाधौ स्थित्वा अक्षरापगते समाधौ
 स्थित्वा आवरणच्छेदने समाधौ स्थित्वा अविकारे समाधौ स्थित्वा
 अपकारे समाधौ स्थित्वा नामनियतप्रवेशे समाधौ स्थित्वा अनिके-
 तचारिणि समाधौ स्थित्वा तिमिरापगते समाधौ स्थित्वा चारिच-
 वतिसमाधौ स्थित्वा अवले समाधौ स्थित्वा विषयतीर्णे समाधौ
 स्थित्वा सर्वगुणसञ्चयगते समाधौ स्थित्वा स्थितनिश्चिन्तसमाधौ
 स्थित्वा शुभपुष्पितशुद्धिसमाधौ स्थित्वा बोध्यङ्गवत्यां समाधौ

त्वा अग्नप्रतिभानेसमाधौ स्थित्वा असमसमसमाधौ स्थित्वा
 अर्धधर्मातिक्रमणे समाधौ स्थित्वा परिच्छेदकरे समाधौ स्थित्वा
 विमतिविकरणे समाधौ स्थित्वा निरधिचे समाधौ स्थित्वा एकयूहे
 समाधौ स्थित्वा आकाराभिनिर्हारे समाधौ स्थित्वा एकाकार
 समाधौ स्थित्वा आकारानवकारे समाधौ स्थित्वा नैर्बधिष्वर्धभव-
 ष्ठापगते समाधौ स्थित्वा सङ्केतस्तप्रवेशे समाधौ स्थित्वा गीर्घोषाक्षर
 समाधौ स्थित्वा ज्वलनोक्तासमाधौ स्थित्वा लक्षणपरिग्रोधन
 समाधौ स्थित्वा अनभिलक्षिते समाधौ स्थित्वा सर्वाकार वरोपेते
 समाधौ स्थित्वा सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दिसमाधौ स्थित्वा अच-
 करण्डेसमाधौ स्थित्वा धारणीमतिसमाधौ स्थित्वा सम्य-
 क्कामिष्यात्वसंपसनसमाधौ स्थित्वा सर्वरोषनिरोधसंप्रश्नमनसमाधौ
 स्थित्वा अनुरोधप्रतिरोधे समाधौ स्थित्वा सारवति समाधौ
 स्थित्वा परिपूर्णचन्द्रविमलप्रभे समाधौ स्थित्वा विद्युत्प्रभे
 समाधौ स्थित्वा महाव्युहसमाधौ स्थित्वा सर्वाकारप्रभा-
 कारसमाधौ स्थित्वा समाधिसमतासमाधौ स्थित्वा अरजो-
 विरजोनययुक्तौ समाधौ स्थित्वा अरणसर्वसमरसरणे समाधौ
 स्थित्वा अनिलम्बनिकेतनिरते समाधौ स्थित्वा तथतास्थित-
 निश्चिन्ने समाधौ स्थित्वा कायकलिसम्प्रमथनसमाधौ स्थित्वा
 वाककलिविध्वंसनगणकल्पे समाधौ स्थित्वा आकाशासङ्ग-
 विमुक्तिनिरूपलेपसमाधौ स्थित्वा महतः सत्त्वाग्नेर्नियतस्याप्यतां
 कारयितव्या ।

तच्चानुपलभ्ययोगेन । इह सुभूते धर्मेषु स्थित्वा बोधिसत्त्वो

महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन् महतः बलराशेर्निघतस्याऽप्यतां
कारयिष्यति । तेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते ।

अथायुष्माञ्कारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत् । ममाऽपि भगवन्
प्रतिभाति । येनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह ।
प्रतिभातु ते शरदतीपुत्र येनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्यु-
च्यते । शरदतीपुत्र आह । आत्मदृष्टेर्भगवन् प्रहाणाय सत्त्वेभ्यो-
धर्मं देयमिति । सत्त्वदृष्टेः प्रहाणाय । जीवदृष्टेः प्रहाणाय । पोष-
दृष्टेः प्रहाणाय । पुङ्गवदृष्टेः प्रहाणाय । पुरुषदृष्टेः प्रहाणाय ।
मनुजदृष्टेः प्रहाणाय । मानवदृष्टेः प्रहाणाय । कारकदृष्टेः प्रहा-
णाय । कारापकदृष्टेः प्रहाणाय । उत्थापकदृष्टेः प्रहाणाय ।
समुत्थापकदृष्टेः प्रहाणाय । वेदकदृष्टेः प्रहाणाय । वेदयितुकदृष्टेः
प्रहाणाय । ज्ञानकदृष्टेः प्रहाणाय । पञ्चकदृष्टेः प्रहाणाय ।
उच्छेददृष्टेः प्रहाणाय । शास्त्रतदृष्टेः प्रहाणाय । अस्तिदृष्टेः प्रहा-
णाय । नास्तिदृष्टेः प्रहाणाय । स्कन्धदृष्टेः प्रहाणाय । धातुदृष्टेः
प्रहाणाय । आयतनदृष्टेः प्रहाणाय । प्रतीत्यसमुत्पादनदृष्टेः प्रहाणाय ।
सत्यदृष्टेः प्रहाणाय । पारमितादृष्टेः प्रहाणाय । शून्यतादृष्टेः प्रहा-
णाय । कृत्युपस्थानदृष्टेः प्रहाणाय । सम्यक्प्रहाणदृष्टेः प्रहाणाय ।
अङ्घ्रिपाददृष्टेः प्रहाणाय । इन्द्रियदृष्टेः प्रहाणाय । बलदृष्टेः प्रहा-
णाय । बोध्यङ्गदृष्टेः प्रहाणाय । आर्याष्टाङ्गमार्गदृष्टेः प्रहाणाय ।
आर्यसत्यदृष्टेः प्रहाणाय । ध्यानदृष्टेः प्रहाणाय । अप्रमाणदृष्टेः
प्रहाणाय । आरूप्यसमापत्तिदृष्टेः प्रहाणाय । विमोचदृष्टेः प्रहा-
णाय । अनुपूर्वविहारसमापत्तिदृष्टेः प्रहाणाय । शून्यतानिमित्ता-

प्रसिद्धितविमोक्षसुखदृष्टेः प्रहाणाय । समाधिदृष्टेः प्रहाणाय ।
 धारणौसुखदृष्टेः प्रहाणाय । तथागतबलदृष्टेः प्रहाणाय । वैशारद्य-
 दृष्टेः प्रहाणाय । प्रतिबन्दिदृष्टेः प्रहाणाय । महामैत्रीदृष्टेः
 प्रहाणाय । महाकरुणादृष्टेः प्रहाणाय । आवेणिकबुद्धधर्मदृष्टेः
 प्रहाणाय । सत्त्वपरिपाकदृष्टेः प्रहाणाय । बुद्धचेचपरिग्रोधनदृष्टेः
 प्रहाणाय । बोधिदृष्टेः प्रहाणाय । बुद्धदृष्टेः प्रहाणाय । धर्मचक्र-
 प्रवर्तनदृष्टेः प्रहाणाय । परिनिर्वाणदृष्टेः प्रहाणाय । सत्त्वभोधर्म
 देशयत्यनुपलम्भयोगेन । तेनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते ।

अथाद्युक्तान् सुभूतिरायुक्तानां शारदतीपुत्रमेतदवोचत् । केन
 कारणेनायुक्तशारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य रूपदृष्टिर्भवति ।
 वेदनादृष्टिर्भवति । संज्ञादृष्टिर्भवति । संस्कारदृष्टिर्भवति ।
 विज्ञानदृष्टिर्भवति । चक्षुदृष्टिर्भवति । ओचदृष्टिर्भवति । घ्राण-
 दृष्टिर्भवति । जिह्वादृष्टिर्भवति । कायदृष्टिर्भवति । मनोदृष्टि-
 र्भवति । रूपदृष्टिर्भवति । शब्ददृष्टिर्भवति । गन्धदृष्टिर्भवति ।
 रसदृष्टिर्भवति । स्पर्शदृष्टिर्भवति । धर्मदृष्टिर्भवति । चक्षुर्विज्ञान-
 दृष्टिर्भवति । ओचविज्ञानदृष्टिर्भवति । घ्राणविज्ञानदृष्टिर्भवति ।
 जिह्वाविज्ञानदृष्टिर्भवति । कायविज्ञानदृष्टिर्भवति । मनोविज्ञान-
 दृष्टिर्भवति । चक्षुःसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । ओचसंस्पर्शदृष्टिर्भवति ।
 घ्राणसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । जिह्वासंस्पर्शदृष्टिर्भवति । कायसंस्पर्शदृष्टि-
 र्भवति । मनःसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति ।
 ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टि-
 र्भवति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । कायसंस्पर्शप्रत्यय-

वेदनादृष्टिर्भवति । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । पृथिवी-
धातुदृष्टिर्भवति । अन्धातुदृष्टिर्भवति । तेजोधातुदृष्टिर्भवति ।
वायुधातुदृष्टिर्भवति । आकाशधातुदृष्टिर्भवति । विज्ञानधातु-
दृष्टिर्भवति । अविद्यादृष्टिर्भवति । संस्कारदृष्टिर्भवति । विज्ञान-
दृष्टिर्भवति । नामरूपदृष्टिर्भवति । षड्गणतनदृष्टिर्भवति । स्पर्श-
दृष्टिर्भवति । वेदनादृष्टिर्भवति । दृष्ट्यादृष्टिर्भवति । उपादान-
दृष्टिर्भवति । भवदृष्टिर्भवति । जातिदृष्टिर्भवति । जरामरण-
दृष्टिर्भवति ।

दानपारमितादृष्टिर्भवति । शीघ्रपारमितादृष्टिर्भवति । चान्ति-
पारमितादृष्टिर्भवति । वीर्यपारमितादृष्टिर्भवति । ध्यानपारमि-
तादृष्टिर्भवति । प्रज्ञापारमितादृष्टिर्भवति । अध्यात्मशून्यतादृष्टि-
र्भवति । बहिर्द्धाशून्यतादृष्टिर्भवति । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतादृष्टि-
र्भवति । शून्यताशून्यतादृष्टिर्भवति । महाशून्यतादृष्टिर्भवति ।
परमार्थशून्यतादृष्टिर्भवति । संकृतशून्यतादृष्टिर्भवति । असंकृत-
शून्यतादृष्टिर्भवति । अत्यन्तशून्यतादृष्टिर्भवति । अनवरागशून्यता-
दृष्टिर्भवति । अनवकारशून्यतादृष्टिर्भवति । प्रकृतिशून्यतादृष्टि-
र्भवति । सर्वधर्मशून्यतादृष्टिर्भवति । स्वस्वस्वशून्यतादृष्टिर्भवति ।
अभावशून्यतादृष्टिर्भवति । स्वभावशून्यतादृष्टिर्भवति । अभावस्व-
भावशून्यतादृष्टिर्भवति ।

कृत्युपस्थानदृष्टिर्भवति । सम्यक्प्रहाणदृष्टिर्भवति । ऋद्धिपा-
ददृष्टिर्भवति । इन्द्रियदृष्टिर्भवति । बलदृष्टिर्भवति । बोध्यज्ञ-
दृष्टिर्भवति । आर्याष्टाङ्गमार्गदृष्टिर्भवति । आर्यसत्यदृष्टिर्भवति ।

ज्ञानदृष्टिर्भवति । अप्रमाणदृष्टिर्भवति । आरूप्यसमापत्तिदृष्टि-
र्भवति । विमोक्षदृष्टिर्भवति । अनुपूर्वविहारसमापत्तिदृष्टिर्भवति ।
शून्यतामिच्छाप्रणिहितविमोक्षसुखदृष्टिर्भवति । अभिज्ञादृष्टि-
र्भवति । समाधिदृष्टिर्भवति । धारणीसुखदृष्टिर्भवति । तत्प्राप्त-
वत्तदृष्टिर्भवति । वैशारद्यदृष्टिर्भवति । प्रतिसंवित्दृष्टिर्भवति ।
महामैत्रादृष्टिर्भवति । महाकरुणादृष्टिर्भवति । आवेषिकबुद्ध-
धन्दृष्टिर्भवति । बुद्धचेतनोधनदृष्टिर्भवति । बोधिदृष्टिर्भवति ।
बुद्धदृष्टिर्भवति । धर्मदृष्टिर्भवति । धर्मसकप्रवर्त्तनदृष्टिर्भवति ।
परिनिर्वाणदृष्टिर्भवति ।

आह । इहायुक्तान् सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायाश्चरन्ननुपाय कौशलेन रूपसुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ-
योगेन । वेदानासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । संज्ञासुप-
लभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । संस्कारानुपलभ्यदृष्टिसुत्पादय-
त्युपलभयोगेन । विज्ञानसुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन ।
चक्षुरूपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । श्रोत्रसुपलभ्यदृष्टिसु-
त्पादयत्युपलभयोगेन । घ्राणसुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन ।
जिह्वासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । कायसुपलभ्यदृष्टि-
सुत्पादयत्युपलभयोगेन । मन उपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयो-
गेन । रूपसुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । शब्दसुपलभ्यदृ-
ष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । गन्धसुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ-
योगेन । रससुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । स्पर्शसुपलभ्य-
दृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । धर्मानुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ-

योगेन । चक्षुर्विज्ञानमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । श्रोत्र-
विज्ञानमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । घ्राणविज्ञानमुपलभ्य-
दृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । जिह्वाविज्ञानमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादय-
त्युपलभ्ययोगेन । कायविज्ञानमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
मनोविज्ञानमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । चक्षुःसंस्पर्शमुप-
लभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । श्रोत्रसंस्पर्शमुपलभ्यदृष्टिसुत्पाद-
यत्युपलभ्ययोगेन । घ्राणसंस्पर्शमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
जिह्वासंस्पर्शमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । कायसंस्पर्शमुपल-
भ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । मनःसंस्पर्शमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादय-
त्युपलभ्ययोगेन । पृथिवीधातुमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
अग्नात्मुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । तेजोधातुमुपलभ्य-
दृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । वायुधातुमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युप-
लभ्ययोगेन । आकाशधातुमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
विज्ञानधातुमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । अविद्यामुपलभ्य-
दृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । संस्कारात्मुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपल-
भ्ययोगेन । विज्ञानमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । नामरूप-
मुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । षडायतनमुपलभ्यदृष्टिसुत्पा-
दयत्युपलभ्ययोगेन । स्पर्शमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । वेद-
नामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । दृष्ट्यामुपलभ्यदृष्टिसुत्पा-
दयत्युपलभ्ययोगेन । उपादानमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
भवमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । जातिमुपलभ्यदृष्टिसुत्पा-
दयत्युपलभ्ययोगेन । जरामरणमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।

दानपारमितासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । शीलपा-
रमितासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । चाग्निपारमितासुप-
लभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । बौर्ध्यपारमितासुपलभ्यदृष्टिसु-
त्पादयत्युपलभ्ययोगेन । ध्यानपारमितासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युप-
लभ्ययोगेन । प्रज्ञापारमितासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।

अध्यात्मशून्यतासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । बहिर्द्वा-
शून्यतासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्य-
तासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । शून्यताशून्यतासुपलभ्यदृ-
ष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । महाशून्यतासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्यु-
पलभ्ययोगेन । परमार्थशून्यतासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
संस्कृतशून्यतासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । असंस्कृतशून्यता-
सुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । अत्यन्तशून्यतासुपलभ्यदृष्टि-
सुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । अनवरागशून्यतासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्यु-
पलभ्ययोगेन । अनवकारशून्यतासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययो-
गेन । प्रकृतिशून्यतासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । सर्वध-
र्मशून्यतासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । स्वज्ञचणशून्यतासुप-
लभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । अनुपलभ्यशून्यतासुपलभ्यदृष्टिसु-
त्पादयत्युपलभ्ययोगेन । अभावशून्यतासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपल-
भ्ययोगेन । स्वभावशून्यतासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
अभावस्वभावशून्यतासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।

स्रत्युपस्थानान्युपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । सम्यक्प्रहा-
णान्युपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । ऋद्धिपादानुपलभ्यदृष्टि-

सुत्पादयत्युपलभयोगेन । इन्द्रियान्युपलभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ-
 योगेन । बह्वान्युपलभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । बोध्यज्ञान्यु-
 पलभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । आर्ष्याष्टाङ्गमार्गसुपलभदृष्टि-
 सुत्पादयत्युपलभयोगेन । आर्ष्यसत्यान्युपलभदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लभयोगेन । ज्ञानान्युपलभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । अप्रमा-
 णान्युपलभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । आरूप्यसमापत्तीरुपलभ-
 दृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । विमोक्षानुपलभदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लभयोगेन । अनुपूर्वविहारसमापत्तीरुपलभदृष्टिसुत्पादयति अतु-
 पलभयोगेन । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षसुखान्युपलभदृष्टि-
 सुत्पादयत्युपलभयोगेन । अभिज्ञा उपलभदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लभयोगेन । समाधीनुपलभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । धारणी-
 सुखान्युपलभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । तथागतबह्वान्युपलभ-
 दृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । वैशारद्यान्युपलभदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लभयोगेन । प्रतिबन्दि उपलभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन ।
 महामैत्रीसुपलभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । महाकरुणासुप-
 लभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । आवेष्टिकबुद्धधर्मानुपलभदृष्टि-
 सुत्पादयत्युपलभयोगेन । सत्त्वपरिपाकसुपलभदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लभयोगेन । बुद्धचेचपरिशोधनसुपलभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ-
 योगेन । बोधिसुपलभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । बुद्धसुपलभ-
 दृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । धर्मसुपलभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ-
 योगेन । धर्मचक्रप्रवर्त्तनसुपलभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन ।
 परिनिर्वाणसुपलभदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन ।

अनेन कारणेनायुक्त्वा सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य रूप-
दृष्टिर्भवति । वेदनादृष्टिर्भवति । संज्ञादृष्टिर्भवति । संस्कारदृष्टि-
र्भवति । विज्ञानदृष्टिर्भवति । अनेन कारणेन चक्षुर्दृष्टिर्भवति । ओच-
दृष्टिर्भवति । प्राणदृष्टिर्भवति । जिह्वादृष्टिर्भवति । कायदृष्टि-
र्भवति । मनोदृष्टिर्भवति । अनेन कारणेन सुरूपदृष्टिर्भवति । शब्द-
दृष्टिर्भवति । गन्धदृष्टिर्भवति । रसदृष्टिर्भवति । स्पर्शदृष्टिर्भवति ।
धर्मदृष्टिर्भवति । अनेन कारणेन चक्षुर्विज्ञानदृष्टिर्भवति । ओच-
विज्ञानदृष्टिर्भवति । प्राणविज्ञानदृष्टिर्भवति । जिह्वाविज्ञानदृष्टि-
र्भवति । कायविज्ञानदृष्टिर्भवति । मनोविज्ञानदृष्टिर्भवति । अनेन
कारणेन चक्षुःसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । ओचसंस्पर्शदृष्टिर्प्राणसंस्पर्शदृष्टि-
र्जिह्वासंस्पर्शदृष्टिः कायसंस्पर्शदृष्टिर्मनःसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । अनेन-
कारणेन चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
दृष्टिर्प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिः काय-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्मनसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति ।

अनेन कारणेन पृथिवीधातुदृष्टिर्भवति । अन्धातुदृष्टिस्तेजोधातु-
दृष्टिर्वायुधातुदृष्टिराकाशधातुदृष्टिर्विज्ञानधातुदृष्टिर्भवति । अनेन
कारणेनाऽविद्यादृष्टिर्भवति । संस्कारदृष्टिर्विज्ञानदृष्टिर्नामरूपदृष्टिः
षड्भावतमदृष्टिः स्पर्शदृष्टिर्वेदनादृष्टिस्तृष्णादृष्टिरुपादानदृष्टिर्भव-
दृष्टिर्जातिदृष्टिर्जरामरणदृष्टिर्भवति । अनेन कारणेन दानपार-
मितादृष्टिर्भवति । शीलपारमितादृष्टिः शान्तिपारमितादृष्टिर्वीर्य-
पारमितादृष्टिर्दानपारमितादृष्टिः प्रज्ञापारमितादृष्टिर्भवति ।

अनेन कारणेनाध्यात्मशून्यतादृष्टिर्भवति । बहिर्द्व्याशून्यतादृष्टि-

रथात्मवद्भिर्ज्ञानशून्यतादृष्टिः शून्यताशून्यतादृष्टिर्महाशून्यतादृष्टिः
 परमार्थशून्यतादृष्टिः संकृतशून्यतादृष्टिरसंकृतशून्यतादृष्टिरत्यन्त-
 शून्यतादृष्टिरनवराशून्यतादृष्टिरनवकारशून्यतादृष्टिः प्रकृतिशून्य-
 तादृष्टिः सर्वधर्मशून्यतादृष्टिः स्वलक्षणशून्यतादृष्टिरनुपलम्बशून्य-
 तादृष्टिरभावशून्यतादृष्टिः स्वभावशून्यतादृष्टिरभावस्वभावशून्यता-
 दृष्टिर्भवति ।

अनेन कारणेन कृत्युपस्थानदृष्टिर्भवति । सम्यक् प्रहाणदृष्टि-
 र्बद्धिपाददृष्टिरिन्द्रियदृष्टिर्बलदृष्टिर्बोधदृष्टिरार्याष्टाङ्गमार्गदृष्टि-
 रार्यसत्यदृष्टिर्धानदृष्टिरप्रमाणदृष्टिराख्यसमापत्तिर्दृष्टिर्विमोक्षदृष्टि-
 रनुपूर्वविहारदृष्टिः शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखदृष्टिर-
 भिज्ञादृष्टिः समाधिदृष्टिर्धारणीमुखदृष्टिस्तथागतबलदृष्टिर्व्यारण-
 दृष्टिः प्रतिषम्बिदृष्टिः महामैत्रौदृष्टिर्महाकरुणादृष्टिरावेणिकबुद्ध-
 धर्मदृष्टिः सत्त्वपरिपाकदृष्टिर्बुद्धचेचपरिग्रोधनदृष्टिर्व्याधिदृष्टिर्बुद्ध-
 दृष्टिर्धर्मदृष्टिर्धर्मचक्रप्रवर्तनदृष्टिः परिनिर्वाणदृष्टिर्भवति ।

तत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशले-
 नैषां दृष्टिगतानां प्रहाणाय धर्मं देययत्यनुपलम्बयोगेन । अथायु-
 ज्ञान् सुभ्रूतिर्भगवत्तमेतदवोचत् । समापि भगवान् तत्प्रतिभाति
 येनार्थेन बोधिसत्त्वोमहासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह । प्रतिभातुते
 सुभ्रूते । सुभ्रूतिराह । यदपि भगवान् बोधिचित्तमसमचित्त-
 मसाधारणचित्तं सर्वत्रावकप्रत्येकबुद्धैस्तथापि चित्तेऽसक्तस्तेनार्थेन
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्व इत्युच्यते । तत्कस्यहेतोः । तथा हि तत्सर्व-
 ज्ञताचित्तमनाश्रवमपर्यापन्नं यदपि सत्सर्वज्ञताचित्तमनाश्रवमपर्या-

पक्षं चैधातुके तथापि चित्तेऽसक्तः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । तस्मा-
द्बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति संख्यां गच्छति ।

अथायुष्माञ्छारदतीपुत्र आयुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत् । कत-
मसदायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यासमचित्तमसाधारण-
चित्तं सर्व्वंश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । सुभूतिराह । इहायुष्माञ्छारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रथमं चित्तोत्पादसुपादाय । न कस्यचि-
द्बुद्धस्योत्पादं न निरोधं समनुपश्यति । न हानिं न वृद्धिं न गतिं
नागतिं न संक्षेपं न व्यवदानं । यत्र चायुष्मन् शारदतीपुत्र नोत्पादो
न निरोधो न हानिर्नवृद्धिर्नगतिर्नागतिर्नसंक्षेपो न व्यवदानं तत्र न
श्रावकचित्तं न प्रत्येकचित्तं न प्रत्येकबुद्धचित्तं न बोधिचित्तं न
सम्यक्सम्बुद्धचित्तमिदमायुष्माञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्या-
समचित्तमसाधारणचित्तं सर्व्वंश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । आह । यदायुष्मन्
सुभूते एवं वदसि । यदपि तत्सर्व्वज्ञताचित्तमनाश्रवमर्थापक्षं
तथापि चित्तेन सक्त इति । न ह्यायुष्मन् सुभूते रूपमप्यसक्तं वेद-
नापि संज्ञापि संस्कारा अपि विज्ञानमप्यसक्तं चक्षुरप्यसक्तं श्रोत्र-
मप्यसक्तं घ्राणमप्यसक्तं जिह्वाप्यसक्ता कायोप्यसक्तः मनोप्यसक्तः ।
रूपमप्यासक्तं शब्दोप्यसक्तो गन्धोऽप्यसक्तो रसोऽप्यसक्तः स्पर्शोप्यसक्तः
धर्मोऽप्यसक्ताः । चक्षुर्विज्ञानमप्यसक्तं श्रोत्रविज्ञानमप्यसक्तं घ्राण-
विज्ञानमप्यसक्तं जिह्वाविज्ञानमप्यसक्तं कायविज्ञानमप्यसक्तं मनो-
विज्ञानमप्यसक्तं । चक्षुःसंस्पर्शोऽप्यसक्तः श्रोत्रसंस्पर्शोऽप्यसक्तः घ्राणसंस्पर्शो-
ऽप्यसक्तः जिह्वासंस्पर्शोऽप्यसक्तः । कायसंस्पर्शोऽप्यसक्तः मनःसंस्पर्शोऽप्य-
सक्तः । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽप्यसक्ता श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽप्य-

सक्ता । प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽप्यसक्ता । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्य-
सक्ता । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽप्यसक्ता । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
ऽप्यसक्ता ।

शुचिबीधातुरप्यसक्तः । अन्धातुरप्यसक्तः । तेजोधातुरप्यसक्तः ।
वायुधातुरप्यसक्तः । आकाशधातुरप्यसक्तः । विज्ञानधातुरप्यसक्तः ।
अविद्याऽप्यसक्तासंस्काराऽप्यसक्ताः । विज्ञानमप्यसक्तं । नामरूपमप्य-
सक्तं । सद्भावतनमप्यसक्तं । स्युर्ग्रीऽप्यसक्तः । वेदनाऽप्यसक्ता । दृष्ट्या-
ऽप्यसक्ता । उपदानमप्यसक्तं । भावाऽप्यसक्तः । जातिरप्यसक्ता ।
जरामरणमप्यसक्तं ।

दानपारमिताप्यसक्ता । शीलपारमिताप्यसक्ता । चान्तिपार-
मिताप्यसक्ता । वीर्यपारमिताप्यसक्ता । ध्यानपारमिताप्यसक्ता ।
प्रज्ञापारमिताप्यसक्ता ।

अथात्मशून्यताप्यसक्ता । बहिर्दुर्गशून्यताप्यसक्ता । अथात्मबहि-
र्दुर्गशून्यताप्यसक्ता । शून्यताशून्यताप्यसक्ता । महाशून्यताप्यसक्ता ।
परमार्थशून्यताप्यसक्ता । संकृतशून्यताप्यसक्ता । असंकृतशून्यताप्यसक्ता ।
अत्यन्तशून्यताप्यसक्ता । अनवरासशून्यताप्यसक्ता । अनवकारशून्यता-
प्यसक्ता । प्रकृतिशून्यताप्यसक्ता । सर्वधर्मशून्यताप्यसक्ता । स्वस्वस्व-
शून्यताप्यसक्ता । अनुपलम्भशून्यताप्यसक्ता । अभावशून्यताप्यसक्ता ।
स्वभावशून्यताप्यसक्ता । अभावस्वभावशून्यताप्यसक्ता ।

कृत्युपख्यानान्यप्यसक्तानि । सम्यक्प्रज्ञापान्यप्यसक्तानि । अद्वि-
पादाप्यसक्ताः । इन्द्रियान्यप्यसक्तानि । वशान्यप्यसक्तानि । बोध्यक्या-
न्यप्यसक्तानि । आर्याष्टाङ्गमार्गोऽप्यसक्तः । आर्यसत्यान्यप्यसक्तानि ।

ध्यानस्यसक्तानि । अप्रमाणान्यसक्तानि । आख्यसमापत्तयो-
ऽप्यसक्ताः । विमोक्षाप्यसक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यसक्ताः ।
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यसक्तानि । अभिज्ञाप्य-
सक्ताः । समाधयोऽप्यसक्ता । धारणीमुखान्यसक्तानि । तथागत-
बलान्यसक्तानि । वैशारद्यान्यसक्तानि । प्रतिषण्विदोऽप्यसक्ताः ।
महामैत्र्यसक्ता । महाकरुणायसक्ता । आवेणिकबुद्धधर्माप्यसक्ताः ।
सर्वज्ञताप्यसक्ता । मार्गाकारज्ञताप्यसक्ता । सर्वाकारज्ञताप्यसक्ता ।

सुभूतिराह । एवमेतदायुधश्कारदतीपुत्ररूपमप्यसक्तं । वेदना-
ऽप्यसक्ता । संज्ञाप्यसक्ता । संस्काराप्यसक्ताः । विज्ञानप्यसक्तं । चक्षु-
रप्यसक्तं । श्रोत्रमप्यसक्तं । घ्राणमप्यसक्तं । जिह्वाप्यसक्तं । कायोऽप्य-
सक्तः । मनोप्यसक्तं । रूपमप्यसक्तं । शब्दोऽप्यसक्तः । गन्धोऽप्यसक्तः ।
रसोऽप्यसक्तः । स्पर्शोऽप्यसक्तः । धर्माप्यसक्ताः । चक्षुर्विज्ञानमप्य-
सक्तं । श्रोत्रविज्ञानमप्यसक्तं । घ्राणविज्ञानमप्यसक्तं । जिह्वाविज्ञान-
मप्यसक्तं । कायविज्ञानमप्यसक्तं । मनोविज्ञानमप्यसक्तं । चक्षुः-
संस्पर्शोऽप्यसक्तः । श्रोत्रसंस्पर्शोऽप्यसक्तः । घ्राणसंस्पर्शोऽप्यसक्तः । जिह्वा-
संस्पर्शोऽप्यसक्तः । कायसंस्पर्शोऽप्यसक्तः । मनःसंस्पर्शोऽप्यसक्तः । चक्षुः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । घ्राण-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । काय-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता ।

पृथिवीधातुरप्यसक्तः । अध्यातुरप्यसक्तः । तेजोधातुरप्यसक्तः ।
वायुधातुरप्यसक्तः । आकाशधातुरप्यसक्तः । विज्ञानधातुरप्यसक्तः ।
अविद्याऽप्यसक्ता । संस्काराऽप्यसक्ताः । विज्ञानमप्यसक्तं । नामरूप-

मयसक्तं । वडाद्यतनमयसक्तं । स्वर्गोऽप्यसक्तः । वेदेनाप्यसक्ता ।
दृष्याप्यसक्ता । उपादानमयसक्तं । भवोऽप्यसक्तः । जातिरप्यसक्ता ।
जरामरणमयसक्तं ।

दानपारमिताप्यसक्ता । शीघ्रपारमिताप्यसक्ता । ज्ञानिपार-
मिताप्यसक्ता । वीर्यपारमिताप्यसक्ता । ध्यानपारमिताप्यसक्ता ।
प्रज्ञापारमिताप्यसक्ता ।

अध्यात्मशून्यताप्यसक्ता । बहिर्द्विशून्यताप्यसक्ता । अध्यात्मबहि-
र्द्विशून्यताप्यसक्ता । शून्यताशून्यताप्यसक्ता । महाशून्यताप्यसक्ता ।
परमार्थशून्यताप्यसक्ता । संकृतशून्यताप्यसक्ता । असंकृतशून्यताप्य-
सक्ता । अत्यन्तशून्यताप्यसक्ता । अनवरागशून्यताप्यसक्ता । अनव-
कारशून्यताप्यसक्ता । प्रकृतिशून्यताप्यसक्ता । सर्वधर्मशून्यताप्यसक्ता ।
स्वल्पक्षयशून्यताप्यसक्ता । अनुपलम्भशून्यताप्यसक्ता । अभावशून्यता-
प्यसक्ता । स्वभावशून्यताप्यसक्ता । अभावस्वभावशून्यताप्यसक्ता ।

सृष्ट्युपस्थानान्यप्यसक्तानि । सम्यक्प्रज्ञानान्यप्यसक्तानि । च्छद्धि-
पादाप्यसक्ताः । इन्द्रियान्यप्यसक्तानि । बलान्यप्यसक्तानि । बोधज्ञा-
न्यप्यसक्तानि । आर्य्याष्टाङ्गमार्गीयसक्ताः । आर्य्यसत्यान्यप्यसक्तानि ।
ध्यानान्यप्यसक्तानि । अप्रमाणान्यप्यसक्तानि । आह्वयसमापन्नयो-
ऽप्यसक्तानि । विमोक्षाप्यसक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापन्नयोऽप्य-
सक्ताः । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखान्यप्यसक्तानि । अभि-
ज्ञाप्यसक्ताः । समाधयोऽप्यसक्ताः । धारणीमुखान्यप्यसक्तानि ।
तथागतबलान्यप्यसक्तानि । वैशारद्यान्यप्यसक्तानि । प्रतिबन्धिदो-
ऽप्यसक्ताः । महामैत्र्यप्यसक्ता । महाकरुणायसक्ता । आवेणिकबुद्ध-

धर्माप्यसक्ताः । सर्वज्ञताप्यसक्ता । मार्गाकारज्ञताप्यसक्ता । सर्वा-
कारज्ञताप्यसक्ता ।

आह । यदप्यायुष्मान् सुभृतिरेवमाह । तदपि सर्वज्ञताचित्त-
मनाश्रवमर्थ्यापन्नमिति । तत्र आयुष्मन् सुभृते बालपृथग्जनाना-
मपि चित्तमनाश्रवमर्थ्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आवक-
प्रत्येकबुद्धानामपि बुद्धानामपि भगवतामपि चित्तमनाश्रवमर्थ्या-
पन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सुभृतिराह । आयुष्मन् शारदती-
पुत्र बालपृथग्जनानामपि चित्तमनाश्रवमर्थ्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । आवकानामपि चित्तमनाश्रवमर्थ्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । प्रत्येकबुद्धानामपि चित्तमनाश्रवमर्थ्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । बुद्धानामपि भगवतां चित्तमनाश्रवमर्थ्यापन्नं प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । नत्वायुष्मन् सुभृते रूपमप्यनाश्रवाऽमर्थ्यापन्नं
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्थ्यापन्ना प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । संज्ञाप्यनाश्रवाऽपर्थ्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
संस्कारा अप्यनाश्रवा अपर्थ्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
विज्ञानमप्यनाश्रवमर्थ्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । चक्षुरप्यना-
श्रवमर्थ्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत्रमप्यनाश्रवमर्थ्यापन्नं
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घ्राणमप्यनाश्रवमर्थ्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । जिह्वाऽप्यनाश्रवाऽपर्थ्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
कायोऽप्यनाश्रवोऽपर्थ्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मनोऽप्यना-
श्रवमर्थ्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । रूपमप्यनाश्रवमर्थ्यापन्नं
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शब्दोऽप्यनाश्रवोऽपर्थ्यापन्नः प्रकृतिशून्यता-

सुपादाय । गन्धोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतासुपादाय ।
 रसोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । स्रग्गोऽप्य-
 नाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । धर्मा अप्यना-
 श्रवा अपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । चक्षुर्विज्ञानमयना-
 श्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतासुपादाय । श्रोत्रविज्ञानमयनाश्रव-
 मपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतासुपादाय । घ्राणविज्ञानमयनाश्रवमपर्या-
 पन्नं प्रकृतिशून्यतासुपादाय । जिह्वाविज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं
 प्रकृतिशून्यतासुपादाय । कायविज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृति-
 शून्यतासुपादाय । मनोविज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
 सुपादाय । चक्षुःसंस्पर्शोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतासुपा-
 दाय । श्रोत्रसंस्पर्शोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतासुपादाय ।
 घ्राणसंस्पर्शोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । जिह्वा-
 संस्पर्शोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । कायसंस्पर्शो-
 ऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । मनःसंस्पर्शोऽप्यना-
 श्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । चक्षुःसंस्पर्शजावेदनाप्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽप्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । घ्राणसंस्पर्शजावेदनाप्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । जिह्वासंस्पर्शजावेदना-
 ऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । कायसंस्पर्शजावेदना-
 ऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । मनःसंस्पर्शजावेदना-
 ऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय ।

पृथिवीधातुरप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतासुपादाय ।

अधातुरप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तेजोधातु-
रप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वायुधातुरप्यना-
श्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आकाशधातुरप्यनाश्रवो-
ऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । विज्ञानधातुरप्यनाश्रवोऽपर्या-
पन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अविद्याऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । संस्कारा अप्यनाश्रवाः अपर्यापन्ना प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । विज्ञानमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । नामरूपमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
षडायतनमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्थग्री-
ऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनाप्यनाश्रवा-
ऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तृष्णाप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । उपादानमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । भावाऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । जातिरप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जरा-
मरणमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

दानपारमिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
श्रीरूपपारमिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । चान्ति-
पारमिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वीर्यपार-
मिताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ध्यानपार-
मिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रज्ञापारमिता-
प्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

अध्यात्मशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

धिद्धिशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 अध्यात्मवहिद्धिशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 शून्यताशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महा-
 शून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
 शून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यता-
 ऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
 ऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
 ऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनवराशून्यता-
 ऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यता-
 ऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यताऽप्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यताऽप्यनाश्रवा-
 ऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्या-
 पन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्या-
 पन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभावशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय ।

कृत्युपस्थानान्यप्यनाश्रवाऽन्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपा-
 दाय । सम्यक्प्रहाणान्यप्यनाश्रवान्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपा-
 दाय । अद्विपादाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । इन्द्रियान्यप्यनाश्रवान्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ब्रह्मा-
 न्यप्यनाश्रवान्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । बोध्यज्ञान्य-

ष्यनाश्रवान्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मार्गोऽप्यनाश्रवो-
 ऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आर्यसत्यान्यष्यनाश्रवाऽन्य-
 पर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ध्यानान्यष्यनाश्रवाऽपर्या-
 पन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अप्रमाणान्यष्यनाश्रवाऽपर्या-
 पन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आरूप्यसमापत्तयोऽप्यनाश्रवा-
 ऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । विमोच्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यनाश्रवा-
 ऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
 विमोचसुखान्यष्यनाश्रवाऽपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 अभिज्ञायनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । समाध्या-
 ष्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धारणीसुखान्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तथागतबलान्यष्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वैशारद्यान्यष्यनाश्रवा-
 ऽपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रतिषम्बिदोऽप्यनाश्रवा-
 ऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महामैत्र्यनाश्रवाऽपर्या-
 पन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महाकरुणायनाश्रवाऽपर्यापन्ना
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आवेणिकबुद्धधर्माऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । मार्गाकारज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । सर्वाकारज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय ।

सुभूतिराह । एवमेतदायुञ्जन् शारदतीपुत्र यथावदसि ।

रूपमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनायनाश्रवाः
 ऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संज्ञाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संस्काराऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । विज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
 मुपादाय ।

चक्षुरयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत्रमयना-
 श्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घ्राणमयनाश्रवमपर्यापन्नं
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वायनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यता-
 मुपादाय । कायोऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 मनोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । रूपमयनाश्रव-
 मपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शब्दोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । गन्धोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यता-
 मुपादाय । रसोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 स्पर्शाऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धर्माऽप्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

चक्षुर्विज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 श्रोत्रविज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घ्राण-
 विज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वावि-
 ज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । कायविज्ञान-
 मयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मनोविज्ञानमयना-
 श्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । चक्षुःसंस्पर्शाऽप्यनाश्रवो-
 ऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत्रसंस्पर्शाऽप्यनाश्रवोऽपर्या-

सुपादाय । भवोऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय ।
जातिरप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । जराभरण-
मयनाश्रवमपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय ।

दानपारमिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय ।
श्रीशपारमिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । शान्ति-
पारमिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । वीर्यपार-
मिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । ध्यानपारमिता-
प्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । प्रज्ञापारमिताप्यना-
श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय ।

अध्यात्मशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय ।
बहिर्द्वाशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । अध्या-
त्मबहिर्द्वाशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय ।
शून्यताशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । महा-
शून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । परमार्थ-
शून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । संकृतशून्यता-
प्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । असंकृतशून्यताप्यना-
श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । अत्यन्तशून्यताप्यनाश्रवा-
ऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । अनवरागशून्यताप्यनाश्रवा-
ऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । अनवकारशून्यताप्यनाश्रवा-
ऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । प्रकृतिशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्या-
पन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । सर्वधर्मशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्या-
पन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । स्वस्वचयशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः

प्रकृतिशून्यतासुपादाय । अनुपपन्नशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृति-
 तिशून्यतासुपादाय । अभावशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृति-
 शून्यतासुपादाय । स्वभावशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यता-
 सुपादाय । अभावस्वभावशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यता-
 सुपादाय ।

कृत्युपख्यानान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नाणि प्रकृतिशून्यतासुपादाय ।
 सत्यकूप्रहाणान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नाणि प्रकृतिशून्यतासुपादाय ।
 चङ्किपादाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । इन्द्रि-
 यान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नाणि प्रकृतिशून्यतासुपादाय । बलाण्यप्य-
 नाश्रवाण्यपर्यापन्नाणि प्रकृतिशून्यतासुपादाय । बोध्यजाप्यना-
 श्रवाण्यपर्यापन्नाणि प्रकृतिशून्यतासुपादाय । आर्याष्टाङ्गमार्गी-
 ऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । आर्यसत्यान्यप्यना-
 श्रवाण्यपर्यापन्नाणि प्रकृतिशून्यतासुपादाय । ध्यानान्यप्यनाश्रवाण्य-
 पर्यापन्नाणि प्रकृतिशून्यतासुपादाय । अप्रमासान्यप्यनाश्रवाण्य-
 पर्यापन्नाणि प्रकृतिशून्यतासुपादाय । आरूयसमापत्तयोऽप्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । विमोक्षाऽप्यनाश्रवाऽपर्या-
 पन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । शून्यतानिमित्ताप्रशि-
 द्धिविमोक्षसुखान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नाणि प्रकृतिशून्यतासुपादाय ।
 अभिज्ञाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । समाधयो-
 ऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतासुपादाय । धारणीसुखान्यप्य-
 नाश्रवाण्यपर्यापन्नाणि प्रकृतिशून्यतासुपादाय । तथागतबलाण्य-

प्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वैशारद्यान्यप्यना-
श्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रतिसन्निदोऽप्यना-
श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महामैत्रय्यनाश्रवाऽपर्याप-
न्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महाकरुणाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आवेणिकबुद्धधर्माऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । मार्गाकारज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । सर्वाकारज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

आह । यदप्यायुष्मान् सुभूतिरेवमाह । अचित्तत्वात्तत्रापि
चित्तेऽसक्त इति । न लायुष्मन् सुभूते रूपमपि रूपेऽसक्तं । अवेद-
नापि वेदनायामसक्ता । असंज्ञापि संज्ञायामसक्ता । असंस्काराऽपि
संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं । अचक्षुरपि चक्षु-
ष्वसक्तं । अत्रोचमपि ओचेऽसक्तं । अघ्राणमपि घ्राणेऽसक्तं । अजिज्ञापि
जिज्ञायामसक्ता । अकाथोऽपि काथेऽसक्तः । अमनोऽपि मनस्यसक्तं ।
अरूपमपि रूपेऽसक्तं । अशब्दोऽपि शब्देऽसक्तः । अगन्धोऽपि गन्धे-
ऽसक्तः । अरसोऽपि रसेऽसक्तः । अस्यर्गोऽपि स्पर्शेऽसक्तः । अधर्माऽपि
धर्मेष्वसक्ताः । अचक्षुर्विज्ञानमपि चक्षुर्विज्ञानेऽसक्तं । अत्रोचविज्ञान-
मपि ओचविज्ञानेऽसक्तं । अघ्राणविज्ञानमपि घ्राणविज्ञानेऽसक्तं ।
अजिज्ञाविज्ञानमपि जिज्ञाविज्ञानेऽसक्तं । अकाथविज्ञानमपि
काथविज्ञानेऽसक्तं । अमनोविज्ञानमपि मनोविज्ञानेऽसक्तं । अचक्षुः-
संस्पर्शोऽपि चक्षुःसंस्पर्शेऽसक्तः । अत्रोचसंस्पर्शोऽपि ओचसंस्पर्शेऽसक्तः ।
अघ्राणसंस्पर्शोऽपि घ्राणसंस्पर्शेऽसक्तः । अजिज्ञासंस्पर्शोऽपि जिज्ञा-

संस्पर्शऽसक्तः । अकायसंस्पर्शोऽपि कायसंस्पर्शोऽसक्तः । अमनःसंस्पर्शो-
 ऽपि मनःसंस्पर्शोऽसक्तः । अचक्षुःसंस्पर्शजावेदनापि चक्षुःसंस्पर्शजावेद-
 नायामसक्ता । अश्रोत्रसंस्पर्शजापि वेदनाश्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाया-
 मसक्ता । अघ्राणसंस्पर्शजापिवेदना घ्राणसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता ।
 अजिह्वासंस्पर्शजापि वेदनाजिह्वासंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अकाय-
 संस्पर्शजापि वेदनाकायसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अमनःसंस्पर्श-
 जापि वेदनामनःसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता ।

अपृथिवीधातुरपि पृथिवीधातावसक्तः । अनग्धातुरपि अग्धा-
 तावसक्तः । अतेजोधातुरपि तेजोधातावसक्तः । अवायुधातुरपि
 वायुधातावसक्तः । अनाकाशधातुरपि आकाशधातावसक्तः । अवि-
 ज्ञानधातुरपि विज्ञानधातावसक्तः । अनविद्याय्यविद्यायामसक्ता ।
 असंस्कारा अपि संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं ।
 अनामरूपमपि नामरूपेऽसक्तं । अषडायतनमपि षडायतनेऽसक्तं ।
 असंस्पर्शोऽपि स्पर्शोऽसक्तः । अवेदनापि वेदनायामसक्ता । अदृष्ट्यापि
 दृष्ट्यायामसक्ता । अनुपादानमथुपादानंऽसक्तं । अभवोऽपि भवेऽसक्तः ।
 अजातिरपि जातावसक्ता । अजरामरणमपि जरामरणेऽसक्तं* ।

अदानपारमितापि दानपारमितायामसक्ता । अश्रीक्षपार-
 मितापि श्रीक्षपारमितायामसक्ता । अचान्तिपारमितापि चान्ति-
 पारमितायामसक्ता । अवीर्यपारमितापि वीर्यपारमितायामसक्ता ।
 अध्यानपारमितापि ध्यानपारमितायामसक्ता । अप्रज्ञापारमितापि
 प्रज्ञापारमितायामसक्ता ।

अनधात्मशून्यतायथात्मशून्यतायामसक्ता । अवहिर्द्वाशून्यतापि
 वहिर्द्वाशून्यतायामसक्ता । अनधात्मवहिर्द्वाशून्यतापि अध्यात्म-
 वहिर्द्वाशून्यतायामसक्ता । अशून्यताशून्यतापि शून्यताशून्यताया-
 मसक्ता । अनहाशून्यतापि महाशून्यतायामसक्ता । अपरमार्थ-
 शून्यतापि परमार्थशून्यतायामसक्ता । असंस्कृतशून्यतापि संस्कृत-
 शून्यतायामसक्ता । अनसंस्कृतशून्यतापि असंस्कृतशून्यतायामसक्ता ।
 अनत्यन्तशून्यताप्यत्यन्तशून्यतायामसक्ता । अननवरायशून्यताप्यनव-
 रायशून्यतायामसक्ता । अननवकारशून्यताप्यनवकारशून्यतायाम-
 सक्ता । अप्रकृतिशून्यतापि प्रकृतिशून्यतायामसक्ता । असर्वधर्म-
 शून्यतापि सर्वधर्मशून्यतायामसक्ता । अखलक्षणशून्यतापि खल-
 क्षणशून्यतायामसक्ता । अननुपलम्बशून्यताप्यनुपलम्बशून्यतायाम-
 सक्ता । अननभावशून्यताप्यभावशून्यतायामसक्ता । अखभावशून्य-
 तापि खभावशून्यतायामसक्ता । अनभावखभावशून्यताप्यभावखभाव-
 शून्यतायामसक्ता ।

अस्यत्युपस्थानान्यपि स्यत्युपस्थानेष्वसक्तानि । असम्यक्प्रहाणा-
 न्यपि सम्यक्प्रहाणेष्वसक्तं । अनृद्धिपादाऽपि सृद्धिपादैस्वसक्ताः ।
 अनिम्ब्रिथान्यपौम्ब्रियेष्वसक्तानि । अबलान्यपि बलेष्वसक्तानि ।
 अबोधज्ञान्यपि बोध्यज्ञेष्वसक्तानि । अनार्थ्याष्टाङ्गमार्गोऽप्यार्थ्याष्टाङ्ग-
 मार्गोऽसक्तः । अनार्थ्यसत्यान्यप्यार्थ्यसत्येष्वसक्तानि । अध्यानान्यपि
 ध्यानेष्वसक्तानि । अनप्रमाणान्यप्यप्रमाणेष्वसक्तानि । अनाह्वयसमा-
 पत्तयोऽप्याह्वयसमापत्तिष्वसक्ताः । अविमोक्षाऽपि विमोक्षेष्वसक्ताः ।
 अननुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यनुपूर्वविहारसमापत्तिष्वसक्ताः । अशू-

न्यतानिनिताप्रचिहितविमोक्षसुखान्यपि इत्यतानिनिताप्रचिहित-
विमोक्षसुखेष्वसक्तानि । अगभिज्ञाप्यभिज्ञास्यसक्ताः । असमाधिबो-
रपि समाधिष्वसक्ताः । अधारणीसुखान्यपि धारणीसुखेष्वसक्तानि ।
अतथागतबन्धान्यपि तथागतबन्धेष्वसक्तानि । अवैशारद्यान्यपि वैशा-
र्येष्वसक्तानि । अप्रतिसम्बिदोऽपि प्रतिसम्बित्स्यसक्ताः । अमहा-
मैत्र्यपि महामैत्र्यामसक्ता । अमहाकल्याणपि महाकल्याणामसक्ता ।
अनावेषिकबुद्धधर्मा अप्यावेषिकबुद्धधर्मेष्वसक्ताः । असर्वज्ञतापि
सर्वज्ञतायामसक्ता । अमार्गाकारज्ञतापि मार्गाकारज्ञतायामसक्ता ।
असर्वाकारज्ञतापि सर्वाकारज्ञतायामसक्ता ।

आह । एवमेतदायुष्मच्छारदतीपुत्र । अरूपमपि रूपेऽसक्तं ।
अवेदनापि वेदनायामसक्ता । असंज्ञापि संज्ञायामसक्ता । असंस्कार-
राऽपि संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं । अचक्षुरपि
क्षुष्यसक्तं । अओचमपि ओचेऽसक्तं । अप्राणमपि प्राणेष्वसक्तं ।
अजिज्ञापि जिज्ञायामसक्ता । अकाथोऽपि काथेष्वसक्तः । अमनोऽपि
मनस्यसक्तं । अरूपमपि रूपेऽसक्तं । अशब्दोऽपि शब्देऽसक्तः । अन-
न्वोऽपि गन्धेष्वसक्तः । अरसोऽपि रसेऽसक्तः । असंज्ञोऽपि संज्ञे-
ऽसक्तः । अधर्मापि धर्मेष्वसक्ताः । अक्षुब्धविज्ञानमपि क्षुब्धविज्ञाने-
ऽसक्तं । अओचविज्ञानमपि ओचविज्ञानेऽसक्तं । अप्राणविज्ञानमपि
प्राणविज्ञानेऽसक्तं । अजिज्ञाविज्ञानमपि जिज्ञाविज्ञानेऽसक्तं ।
अकाथविज्ञानमपि काथविज्ञानेऽसक्तं । अमनोविज्ञानमपि मनो-
विज्ञानेऽसक्तं । अक्षुःसंस्पर्शोऽपि क्षुःसंस्पर्शेऽसक्तः । अओचसंस्पर्शो-
ऽपि ओचसंस्पर्शेऽसक्तः । अप्राणसंस्पर्शोऽपि प्राणसंस्पर्शेऽसक्तः ।

अजिज्ञासंस्पर्शोऽपि जिज्ञासंस्पर्शोऽसक्तः । अकायसंस्पर्शोऽपि काय-
संस्पर्शोऽसक्तः । अमनःसंस्पर्शोऽपि मनःसंस्पर्शोऽसक्तः । अचक्षुःसंस्पर्श-
जावेदनापि चक्षुःसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अत्रोचसंस्पर्शजावेदनापि
ओचसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अत्राणसंस्पर्शजावेदनापि प्राणसंस्पर्श-
जावेदनायामसक्ता । अजिज्ञासंस्पर्शजावेदनापि जिज्ञासंस्पर्शजावे-
दनायामसक्ता । अकायसंस्पर्शजावेदनापि कायसंस्पर्शजावेदनाया-
मसक्ता । अमनःसंस्पर्शजावेदनापि मनःसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता ।

अपृथिवीधातुरपि पृथिवीधातावसक्तः । अनन्धातुरप्यन्धाता-
वसक्तः । अतेजोधातुरपि तेजोधातावसक्तः । अवायुधातुरपि वायु-
धातावसक्तः । अनाकाशधातुरप्याकाशधातावसक्तः । अविज्ञानधातु-
रपि विज्ञानधातावसक्तः । अनविद्याप्यविद्यायामसक्ता । असंस्कार-
राऽपि संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं । अनामरूप-
मपि नामरूपेऽसक्तं । अषडायतनमपि षडायतनेऽसक्तं । अस्यर्शो-
ऽपि स्पर्शोऽसक्तः । अवेदनापि वेदनायामसक्ता । अदृष्णापि दृष्णा-
यामसक्ता । अनुपादानमप्युपादानेऽसक्तं । अभवोऽपि भवेऽसक्तः ।
अजातिरपि जातावसक्तः । अजरामरणमपि जरामरणेऽसक्तं* ।

अदानपारमितापि दानपारमितायामसक्ता । अशौचपार-
मिताऽपि शौचपारमितायामसक्ता । अचान्तिपारमिताऽपि चान्ति-
पारमितायामसक्ता । अवीर्यपारमिताऽपि वीर्यपारमितायाम-
सक्ता । अध्यानपारमितापि ध्यानपारमितायामसक्ता । अप्रज्ञापार-
मिताऽपि प्रज्ञापारमितायामसक्ता । अनध्यात्मशून्यतापि अध्यात्म-

शून्यतायामसक्ता । अबहिर्द्वाशून्यतापि बहिर्द्वाशून्यतायामसक्ता ।
 अनधात्मबहिर्द्वाशून्यतापि अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतायामसक्ता । अशू-
 न्यताशून्यतापि शून्यताशून्यतायामसक्ता । अमहाशून्यताऽपि महा-
 शून्यतायामसक्ता । अपरमार्थशून्यतापि परमार्थशून्यतायामसक्ता ।
 असंस्कृतशून्यताऽपि संस्कृतशून्यतायामसक्ता । अनसंस्कृतशून्यताऽपि
 असंस्कृतशून्यतायामसक्ता । अनत्यन्तशून्यताऽपि अत्यन्तशून्यतायाम-
 सक्ता । अननवराद्यशून्यतायनवराद्यशून्यतायामसक्ता । अननवकार-
 शून्यतायनवकारशून्यतायामसक्ता । अप्रकृतिशून्यतापि प्रकृतिशून्य-
 तायामसक्ता । असर्वधर्मशून्यतापि सर्वधर्मशून्यतायामसक्ता ।
 असलक्षणशून्यतापि खलक्षणशून्यतायामसक्ता । अननुपलम्बशून्य-
 ताप्यनुपलम्बशून्यतायामसक्ता । अनभावशून्यतायभावशून्यतायाम-
 सक्ता । अस्वभावशून्यतापि स्वभावशून्यतायामसक्ता । अनभाव-
 स्वभावशून्यतायभावस्वभावशून्यतायामसक्ता ।

अस्मृत्युपस्थानान्यपि स्मृत्युपस्थानेष्वसक्तानि । असम्यक्प्रहाणा-
 न्यपि सम्यक्प्रहाणेष्वसक्तानि । अनृद्धिपादाप्यृद्धिपादेष्वसक्ताः ।
 अनौन्द्रियानीन्द्रियेष्वसक्तानि । अबलान्यपि बलेष्वसक्तानि । अबो-
 धङ्गान्यपि बोधङ्गेष्वसक्तानि । अनार्थ्याष्टाङ्गमार्गेष्टार्थ्याष्टाङ्गमार्गे-
 ऽसक्ताः । अनार्थ्यसत्यान्यथार्थ्यसत्येष्वसक्तानि । अध्यानान्यपि ध्याने-
 ष्वसक्तानि । अनप्रमाणान्यथप्रमाणेष्वसक्तानि । अनारूप्यसमापत्तयो-
 थारूप्यसमापत्तिष्वसक्ताः । अविमोचाऽपि विमोचेष्वसक्ताः । अननु-
 पूर्णविहारसमापत्तयोरनुपूर्णविहारसमापत्तिष्वसक्ताः । अशून्यता-
 निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यपि शून्यतान्निमित्ताप्रणिहितवि-

मोक्षसुखेष्वसक्तानि । अनभिज्ञायनभिज्ञास्वसक्ताः ।

ऽपि समाधिष्वसक्ताः । अधारणीसुखान्यपि धारणीसुखेष्वसक्तानि ।
 अतथागतबलान्यपि तथागतबलेष्वसक्तानि । अवैशारद्यान्यपि वैशा-
 रधेष्वसक्तानि । अप्रतिबन्दिदोऽपि प्रतिबन्दिष्वसक्ताः । अमहा-
 मैत्र्यपि महामैत्र्यामसक्ताः । अमहाकरुणापि महाकरुणायामसक्ता ।
 अनावेषिकबुद्धधर्माप्यावेषिकबुद्धधर्मेष्वसक्ताः । असर्वज्ञतापि सर्व-
 ज्ञतायामसक्ता । अमार्गाकारज्ञतापि मार्गाकारज्ञतायामसक्ता ।
 असर्वाकारज्ञतापि सर्वाकारज्ञतायामसक्ता ।

एवं स्वप्नायुष्मद्धारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायाश्चरन् तेनापि बोधिचित्तेनासमसमचित्तेन सर्वत्रावब
 प्रत्येकबुद्धैर्नमन्यते नाभिनिविशते । अनुपलम्भयोगेन सर्वधर्माणां
 तेन बोधिसत्त्वोमहासत्त्व इत्युच्यते । अथायुष्मान् पूर्वां मैत्रायणी-
 पुत्रो भगवत्तमेतदवोचत् । ममापि भगवन् प्रतिभाति येनार्थेन
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह । प्रतिभा तु ते पूर्णं ।
 पूर्णं आह । महासत्त्वानुसम्बन्धो वत भगवन् ससत्त्वो महायान-
 संप्रस्थितः ससत्त्वो महायानसमारूढो भगवन् ससत्त्वः । तेन
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्व इत्युच्यते । अथायुष्मान् शारदतीपुत्र आयुष्मन्
 पूर्णं मैत्रायणीपुत्रमवोचत् । कियतायुष्मन् पूर्णं बोधिसत्त्वोमहा-
 सत्त्वो महासत्त्वानुसम्बन्ध इत्युच्यते । पूर्णं आह । इहायुष्मद्धार-
 दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो न प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते
 दानपारमितायां खिला दानं ददात्यपि तु सर्वसत्त्वानां कृते
 दानपारमितायां चरन् दानं ददाति । न प्रादेशिकानां सत्त्वानां

ति ग्रीक्षपारमितायां स्थित्वा ग्रीक्षं रचति । अपि तु सर्व-
 सत्त्वानां कृते ग्रीक्षपारमितायां चरन् ग्रीक्षं रचति । न प्रादे-
 शिकानां सत्त्वानां कृते चान्तिपारमितायां स्थित्वा चान्तिं भाव-
 यति । अपि तु सर्वसत्त्वानां कृते चान्तिपारमितायां चरन्
 चान्तिं भावयति । न प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते वीर्यपारमितायां
 स्थित्वा वीर्यमारभते । अपि तु सर्वसत्त्वानां कृते वीर्यपार-
 मितायां चरन् वीर्यमारभते । न प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते
 ध्यानपारमितायां स्थित्वा ध्यानान्युत्पादयति । अपि तु सर्व-
 सत्त्वानां कृते ध्यानपारमितायां चरन् ध्यानान्युत्पादयति । न
 प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते प्रज्ञापारमितायां स्थित्वा प्रज्ञाभाव-
 यति । अपि तु सर्वसत्त्वानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रज्ञा-
 भावयति ।

न सत्त्वपरिच्छेदेन बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सत्त्वाहं सञ्जहाति ।
 इत्यतः सत्त्वान् निरुपधिग्रेषु निर्घ्वाणधातौ परिनिर्घ्वापयिष्यामि ।
 इत्यतः सत्त्वाञ्च परिनिर्घ्वापयिष्यामि । इत्यतः सत्त्वान् बोधौ प्रति-
 ष्ठापयिष्यामि । इत्यतः सत्त्वाञ्च प्रतिष्ठापयिष्यामि । अपि तु खलु
 पुण्यबोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वसत्त्वानां कृते महासत्त्वाहं सञ्जहाति ।
 एवञ्चास्य भवत्यात्मना च दानपारमितां परिपूरयिष्यामि । सर्व-
 सत्त्वाञ्च दानपारमितायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च ग्रीक्ष-
 पारमितान्परिपूरयिष्यामि । सर्वसत्त्वाञ्च ग्रीक्षपारमितायां नियो-
 जयिष्यामि । आत्मना च चान्तिपारमितान्परिपूरयिष्यामि ।
 सर्वसत्त्वाञ्च चान्तिपारमितायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च

वीर्यपारमिताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च वीर्यपारमितायां
 नियोजयिष्यामि । आत्मना च ध्यानपारमिताम्परिपूरयिष्यामि ।
 सर्व्वसत्त्वांश्च ध्यानपारमितायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च
 प्रज्ञापारमिताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च प्रज्ञापारमितायां
 नियोजयिष्यामि ।

आत्मना चाध्यात्मशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चा-
 ध्यात्मशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च बहिर्द्वाशून्यता
 परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च बहिर्द्वाशून्यतायां नियोजयि-
 ष्यामि । आत्मना चाध्यात्मबहिर्द्वाशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्व-
 सत्त्वांश्चाध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च
 शून्यताशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च शून्यताशून्यतायां
 नियोजयिष्यामि । आत्मना च महाशून्यताम्परिपूरयिष्यामि ।
 सर्व्वसत्त्वांश्च महाशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च पर-
 मार्थशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च परमार्थशून्यतायां
 नियोजयिष्यामि । आत्मना च संकृतशून्यताम्परिपूरयिष्यामि ।
 सर्व्वसत्त्वांश्च संकृतशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चासं-
 कृतशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चासंकृतशून्यतायां नियो-
 जयिष्यामि । आत्मना चाऽत्यन्तशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्व-
 सत्त्वांश्चाऽत्यन्तशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चाऽनवराग-
 शून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चानवरागशून्यतायां नियो-
 जयिष्यामि । आत्मना चाऽनवकारशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्व-
 सत्त्वांश्चाऽनवकारशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च प्रकृति-

शून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च प्रकृतिशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च सर्व्वधर्म्मशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च सर्व्वधर्म्मशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च खल्लक्षणशून्यतायाम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च खल्लक्षणशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चाऽनुपलम्भशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चानुपलम्भशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चाऽभावशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चाभावशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च खल्लक्षणशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च खल्लक्षणशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चाऽभावखल्लक्षणशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चाभावखल्लक्षणशून्यतायां नियोजयिष्यामि ।

आत्मना च चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु स्थास्यामि । परांश्चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च चतुर्षु सम्यक्प्रज्ञाणेषु स्थास्यामि । परांश्चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च चतुर्षु षड्विधापादेषु स्थास्यामि । परांश्चतुर्षु षड्विधापादेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च पञ्चेन्द्रियेषु स्थास्यामि । परांश्चपञ्चेन्द्रियेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च पञ्चसु बलेषु स्थास्यामि । परांश्चपञ्चसु बलेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च सप्तसु बोध्यङ्गेषु स्थास्यामि । परांश्चसप्तसु बोध्यङ्गेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना चार्याष्टाङ्गमार्गं स्थास्यामि । परांश्चार्याष्टाङ्गमार्गं नियोजयिष्यामि । आत्मना चार्य्यसत्त्वेषु स्थास्यामि । परांश्चार्य्यसत्त्वेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च ध्यानेषु स्थास्यामि । परांश्च ध्यानेषु

निधोजयिष्यामि । आत्मना चाऽप्रमाणेषु स्थास्यामि । परांश्चा-
 ऽप्रमाणेषु निधोजयिष्यामि । आत्मना चाख्यसमापत्तिषु
 स्थास्यामि । परांश्चाख्यसमापत्तिषु निधोजयिष्यामि । आत्मना
 चाष्टासु विमोक्षेषु स्थास्यामि । परांश्चाष्टासु विमोक्षेषु निधोजयि-
 ष्यामि । आत्मना च नवस्त्रनुपूर्वविहारसमापत्तिषु स्थास्यामि ।
 परांश्च नवस्त्रनुपूर्वविहारसमापत्तिषु निधोजयिष्यामि । आत्मना
 च शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु स्थास्यामि । परांश्च
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु निधोजयिष्यामि । आत्मना
 चाभिज्ञासु स्थास्यामि । परांश्चाऽभिज्ञासु निधोजयिष्यामि ।
 आत्मना च समाधिषु स्थास्यामि । परांश्च समाधिषु निधोजयि-
 ष्यामि । आत्मना च धारणीमुखेषु स्थास्यामि । परांश्च धारणी-
 मुखेषु निधोजयिष्यामि । आत्मना च तथागतबलेषु स्थास्यामि ।
 परांश्च तथागतबलेषु निधोजयिष्यामि । आत्मना च वैशारद्येषु
 स्थास्यामि । परांश्च वैशारद्येषु निधोजयिष्यामि । आत्मना च प्रति-
 सम्बित्सु स्थास्यामि । परांश्च प्रतिसम्बित्सु निधोजयिष्यामि ।
 आत्मना च महामैत्र्यां स्थास्यामि । परांश्च महामैत्र्यां निधोजयि-
 ष्यामि । आत्मना च महाकरुणायां स्थास्यामि । परांश्च महा-
 करुणायीं निधोजयिष्यामि । आत्मना चाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु
 स्थास्यामि । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु निधोजयिष्यामि ।

इयतायुसंस्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाहसम्बन्ध
 इत्युच्यते । पुनरपरमायुसंस्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
 पारमिताचाक्षरम् चहरन् ददाति । तत्सर्वाकारज्ञता प्रतिबंधुक्त-

मनसिकारैर्नञ्चावक प्रत्येकबुद्धे प्रतिबंधयुक्तैस्तच्च कुशलमूर्खं सर्वसत्त्व-
 साधारणं ज्ञानाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयत्ययं बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो दानपारमितासञ्ज्ञाहः ।
 पुनरपरमायुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो दानं ददत्
 सर्वाकारज्ञताप्रतिबंधयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवक प्रत्येकबुद्धप्रतिबंधयुक्तै
 भूमौ परिणामयत्ययं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापरमिषाणां
 चरतो दानं ददतः शीलपारमितासञ्ज्ञाहः । पुनरपरमायुष्मञ्छार-
 दतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानं ददतः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिबंधयुक्तैर्मनसिकारैर्यतिषां धर्माणां समपता रोचनताऽधिवास-
 नता । अयं बोधितत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
 दानं ददतः ज्ञानिपारमितासञ्ज्ञाहः । पुनरपरमायुष्मञ्छारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानं ददतः सर्वाकारज्ञताप्रति-
 बंधयुक्तैर्मनसिकारैर्वीर्याभिसनता । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 प्रज्ञापारमितायां चरतो दानं ददतो वीर्यपारमितासञ्ज्ञाहः ।
 पुनरपरमायुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानं ददतो
 या चित्तैकाग्रता अदुतसर्वाकारज्ञताप्रतिबंधयुक्तैर्मनसिकारै आवक
 प्रत्येकबुद्धाप्रतिबंधयुक्तानाञ्च चित्तोत्पादनामनवकाग्रदानं तदेका-
 लम्बनतासुपादाय । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
 तायां चरतोदानं ददतो ध्यानपारमितासञ्ज्ञाहः । पुनरपरमायुष्म-
 ञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
 दानं ददतः सर्वाकारज्ञताप्रतिबंधयुक्तैर्मनसिकारैर्मानावकृतसंज्ञेयता
 भवति । स न च दानसुपलभते । न दायकं न प्रतिपाद्यकसुप-

लभते । अथ बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो दानं ददतः प्रज्ञापारमितासन्नाहः । यदायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्ताः पारमिता न निमित्तीकरोति नोपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् महासन्नाह सम्बन्धो बोधितथः ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः शीलपारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्दानं ददाति तच्च सर्व्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयत्ययमनुपलम्भयोगेन । अथ बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतो दानपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वाकारज्ञताप्रसियुक्तैर्मनसिकारैः शीलपारमितायां चरतो या आवकप्रत्येकबुद्धभूम्यस्यृहानताः प्रागेव पृथग्जनभूमयः । इत्थं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्यां तेषां धर्माणां समणत्वरोचनताऽधिवासनता । इत्थं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः क्षान्तिपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्यां वीर्यासंसनता नवलीनवीर्यता । इत्थं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो वीर्यपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः सर्वा-

कारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विहरतो *या आवकप्रत्येकबुद्ध-
चित्तानामनवकाशदानं तस्य च कुशलमूलस्य सर्वसत्त्वसाधारणी-
कृतस्याऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति । इयं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य ग्रीलपारमितायां चरतो ध्यानपारमिता ।
पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवक-
प्रत्येकप्रतिसंयुक्तैर्या सर्वधर्मेषु मायाकृतसंज्ञा प्रत्युपस्थिता भवति ।
तेन च ग्रीलेन न मन्यते न तच्छीलसुपलभते प्रकृतिशून्यता-
सुपादाय । तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां
सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
ग्रीलपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं खल्वायुष्मन् शार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः ग्रीलपारमितायां चरन् षट्पार-
मिताः परिगृह्णाति । तेन महासत्त्वाच्च सम्यक् इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः चान्तिपार-
मितायां चरन् यद्दानं ददाति तत्सर्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
कारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं
कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति । इयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य चान्तिपारमितायां चरतो दानपारमिता । पुनरपर-
मायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः चान्तिपारमितायाश्चरन्
यच्छीलं रक्षति तत्सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवक

* अदिति युक्तः पाठः ।

प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्त-
 रायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामवतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 ज्ञान्तिपारमितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमाद्युद्भङ्गकार-
 दतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ज्ञान्तिपारमितायां चरतो वा
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणां समणतारोचनताऽधि-
 वास्यता । इयं ज्ञान्तिपारमितायां चरतः ज्ञान्तिपारमिता । पुन-
 रपरमाद्युद्भङ्गकारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ज्ञान्तिपार-
 मितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवक-
 प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्था चिन्तस्थैकाग्रता इयं ज्ञान्तिपारमितायां
 चरतो ध्यानपारमिता । पुनरपरमाद्युद्भङ्गकारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य ज्ञान्तिपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मन-
 सिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैः सर्वसत्त्वेषु मायाकृतसंज्ञा-
 प्रत्युपस्थिता भवति । तथा च ज्ञान्या न मन्यते । न च तां ज्ञान्ति-
 सुपकमते । इयं ज्ञान्तिपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं
 खण्ड्याद्युद्भङ्गकारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः ज्ञान्तिपारमितायां
 चरन् सर्वाः षट्पारमिताः पविष्टञ्जाति । तेन महासत्त्वाह सम्बुद्ध
 प्रत्युच्यते ।

पुनरपरमाद्युद्भङ्गकारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो वीर्यपार-
 मितायां चरन् व्यहानं ददाति । तत्सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मन-
 सिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधार-
 णं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति इयं बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यपारमितायां चरतो द्वापारमिता । पुन-

रपरमायुष्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमितायां
 चरन् ग्रीक्षं रक्षति सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवक-
 प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तत्र कुग्रहमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्त-
 रायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीथं वीर्यपारमितायां चरतः
 ग्रीक्षपारमिता । पुनरपरमायुष्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य वीर्यपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मन-
 सिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्था तेषां धर्माणां सम्यक्ता-
 रोचनताऽधिवासनता । इथं वीर्यपारमितायां चरतः चान्तिपार-
 मिता । पुनरपरमायुष्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 वीर्यपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न
 आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैः सर्वसत्त्वार्थं या वीर्यासं मनताऽग्रह-
 णता, इथं वीर्यपारमितायां चरतो वीर्यपारमिता । पुनरपर-
 मायुष्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यपारमितायां
 चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रति-
 संयुक्तैरिथं वीर्यपारमितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनरपरमा-
 युष्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यप्रज्ञापारमितायां
 चरतो या चिन्तयैकाग्रता सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न
 आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्था सर्वधर्मेषु मायाकृतसंज्ञाप्रत्युपस्थिता
 भवति । तेन च वीर्येण न मन्यते न तद्दीर्यमुपस्रभते । तच्च
 कुग्रहमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
 षमयतीथं वीर्यपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं षडध्या-
 युष्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमितायां चरन्

सर्वाः षट्पारमिताः परिगृह्णाति । तेन महासत्त्वस्य सत्त्वस्य इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमितायां चरन् यद्दानं ददाति तत्सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च सर्व्वकुशलम् सर्व्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीथं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमितायां चरतो दानपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमितायां चरन् यच्छीघ्रं रक्षति तत्सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्व्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीथं ध्यानपारमितायां चरतः शीघ्रपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमितायां चरन् ज्ञान्तिं भावयति । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्व्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीथं ध्यानपारमितायां चरतः ज्ञान्तिपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्या वीर्य्यसंसनता तच्च कुशलमूलं सर्व्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीथं ध्यानपारमितायां चरतो वीर्य्यपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमितायां चरतो या सर्वाकारज्ञता

प्रतिसंयुक्तेषु मनसिकारेषु चिन्तस्त्रैकाग्रताश्रावकप्रत्येकबुद्धप्रति-
संयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशदानं तदेकालम्बनतामुपादाय ।
तच्च कुशलमूलं सर्व्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ
परिणामयतीयं ध्यानपारयितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनर-
परमायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमितायां
चरतः सर्व्वधर्म्मेषु मायाकृतसंज्ञा प्रत्युपस्थिता भवति । तेन च
ध्यानेन न मन्यते । न च ध्यानमुपस्रभते । तच्च कुशलमूलं सर्व्व-
सत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं
ध्यानपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं खन्वायुष्मच्छारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वोऽहासत्त्वो ध्यानपारमितायां चरन् सर्वाः षट्पार-
मिताः परिगृह्णाति तेन महासम्प्राप्तं सन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरतस्त्रिमण्डलपरिशुद्धं दानं ददाति सर्वाकारज्ञता
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं
सर्व्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो दानपारमिता ।
पुनरपरमायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतः शीलं रक्षतः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
कारैर्न श्रावक प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तस्य च कुशलमूलं सर्व्वसत्त्व-
साधारणं कृत्वा तस्याऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं
प्रज्ञापारमितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मच्छार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो या

तेषां धर्माणां समपता रीचनताऽधिवासनता । सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तस्य च कुग्रस-
 मूखस्य सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
 णामयतीथं प्रज्ञापारमितायां चरतः चान्तिपारमिता । पुनरपर-
 मायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्ध-
 प्रतिसंयुक्तीयां वीर्यासंसनता । तस्य च कुग्रसमूखं सर्वसत्त्वसाधारणं
 कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीथं प्रज्ञापारमितायां
 चरतो वीर्यपारमिता । पुनरपरमायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो या चित्तस्यैकाग्रतासर्वाकार-
 ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तस्य कुग्रस-
 मूखं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
 णामयतीथं प्रज्ञापारमितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनरपर-
 मायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतः सर्वधर्मेषु मायाकृतसंज्ञा प्रत्युपस्थिता भवति । सर्वाकार-
 ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तस्य कुग्रस-
 मूखं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
 णामयतीथं प्रज्ञापारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । यदायुष्म-
 च्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन
 चित्तेनेताः पारमिता न सत्त्वात्त बोधिं निमित्तीकरोति । बोध-
 सभते । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः
 षट्पारमिता महासत्त्वाहः ।

एवं सन्नायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्व एकैकक्षां
गारमितायां खिला सर्वाः षट्पारमिताः परिपूरयति ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानाणि
शाप्रमाणानि चाख्यं समापत्तीञ्च समापद्यते । न च ध्यानाऽप्र-
माणाख्यसमापत्तीराच्छादयति । न च तैर्धानैरप्रमाथैराख्य-
समापत्तिभिश्च संश्रियते । न च ध्यानाप्रमाणाख्यसमापत्तिवशे-
तोपपद्यते । इयमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यो-
ग्य कौशलसहगताप्रज्ञापारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानाणि चाप्रमाणानि चाख्यसमापत्तीञ्च
विवेकदर्शनेन च शून्यतानिमित्ताप्रणिहितदर्शनेन च समापद्यते ।
न च तेषां वाग्नोपपद्यते । न च भूतकोटिं साक्षात्करोति ।
धर्मभावकप्रत्येकबुद्धांस्य । भवत्यथं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
गारमितायां चरत उपाथकौशलमहासत्त्वः । एवं सन्नायुष्म-
ञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वः सत्त्व इत्युच्यते ।
एवं सत्त्वः सत्त्वस्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
धर्मस्थां दिशि गङ्गानदीवाणुकोपनेषु शोकधातुषु बुद्धाभगवन्स्य
उदानसुदानयन्ति । नामधेयस्य कीर्त्तयन्ति शब्दसुदीरयन्ति ।
बोधमनुश्रावयन्ति । एषोऽसुप्तिन् शोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
महासत्त्वः सत्त्वांस्य पवयति बुद्धचेतस्य परिशोधयति ।
सत्त्वा च विक्रीडति । दक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवाणुकोपनेषु
शोकधातुषु बुद्धाभगवन्स्य उदानसुदानयन्ति नामधेयस्य परि-
कीर्त्तयन्ति । शब्दसुदीरयन्ति । बोधमनुश्रावयन्ति । एषोऽसुप्तिन्

लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सत्तद्धः । सत्त्वांश्च
 परिपाचयति । बुद्धचेचञ्च परिशोधयति । षड्द्या च विक्रीडति ।
 पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त
 उदानमुदानयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्त्तयन्ति । शब्दसुदीर-
 यन्ति । घोषमनुआवयति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वो महासत्त्वाह सत्तद्धः सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेचञ्च
 परिशोधयति । षड्द्या च विक्रीडति । उत्तरस्थां दिशि गङ्गानदी-
 वाणुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति । नाम-
 धेयञ्च परिकीर्त्तयन्ति । शब्दसुदीरयन्ति । घोषमनुआवयन्ति ।
 एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सत्तद्धः
 सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेचञ्च परिशोधयति । षड्द्या च
 विक्रीडति । पूर्वदक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोक-
 धातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्त्त-
 यन्ति । शब्दसुदीरयन्ति । घोषमनुआवयन्ति । एषोऽमुष्मिन्
 लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सत्तद्धः सत्त्वांश्च
 परिपाचयति । बुद्धचेचञ्च परिशोधयति । षड्द्या च विक्रीडति ।
 दक्षिणपश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धा-
 भगवन्त उदानमुदानयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्त्तयन्ति । शब्द-
 सुदीरयन्ति । घोषमनुआवयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सत्तद्धः सत्त्वांश्च परिपाचयति ।
 बुद्धचेचञ्च परिशोधयति । षड्द्या च विक्रीडति । पश्चिमोत्तरस्थां
 दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त उदान-

मुदारयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्त्तयन्ति । शब्दमुदीरयन्ति ।
घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
महासञ्जाह सन्नद्धः सत्त्वाञ्च परिपाचयति । बुद्धचेष्टञ्च परिशोध-
यति । ऋद्ध्या च विक्रीडति । उत्तरपूर्वस्थां दिग्नि गङ्गानदी-
वाणुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति ।
नामधेयञ्च परिकीर्त्तयन्ति । शब्दमुदीरयन्ति । घोषमनुश्राव-
यन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो महासञ्जाह
सन्नद्धः सत्त्वाञ्च परिपाचयति । बुद्धचेष्टञ्च परिशोधयति । ऋद्ध्या
च विक्रीडति । अधस्ताद्दिग्नि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु
बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्त्तयन्ति ।
शब्दमुदीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो महासञ्जाह सन्नद्धः सत्त्वाञ्च परिपाचयति ।
बुद्धचेष्टञ्च परिशोधयति । ऋद्ध्या च विक्रीडति । उपरिष्ठाद्दिग्नि
गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदा-
नयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्त्तयन्ति । शब्दमुदीरयन्ति । घोष-
मनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
महासञ्जाह सन्नद्धः सत्त्वाञ्च परिपाचयति । बुद्धचेष्टञ्च परिशोध-
यति । ऋद्ध्या च विक्रीडति ।

आह । कियतायुष्मन् पूर्णं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो महासाम-
संप्रस्थित इत्युच्यते । कतमञ्च बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महासामं ।
पूर्णं आह । इहायुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः षट्पार-
मितानुचरति । षट्पारमितयां चरन् विविक्तं कामै-

र्विविक्तं पापकैरक्षुग्रसैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीति-
 सुखं प्रथमध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सवितर्कसविचाराणां व्यु-
 ग्रमादध्यात्मसम्पत्सादाश्चेतस एकोतिभावादवितर्कमविचारं समा-
 धिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सप्रीतेर्विरा-
 गादुपेक्षको विहरति । स्मृतिमान् संजानन् सुखञ्च कायेन प्रति-
 वेदयति । यत्तदार्या आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारो
 निष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । ससुखस्य च प्रहा-
 णात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव च सौमनस्य दौर्मनस्य
 थोरसङ्गमाददुःखासुखमुपेक्षकस्मृतिपरिसुद्धिं चतुर्थध्यानमुपसम्पद्य-
 विहरति । समैचीसहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेना-
 प्रमाणेनावैरेणाव्यावध्येनाऽसम्पत्तेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्म-
 धातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दग्धदिग्धः स्फुरित्वाऽधि-
 सुख्य विहरति । सकल्पसहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेना-
 दयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाव्यावध्येनाऽसम्पत्तेन परिपूर्णं सुभावितेन
 धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दग्धदिग्धः स्फुरित्वा-
 ऽधिसुख्यविहरति । समुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गते-
 नादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाव्यावध्येनाऽसम्पत्तेन परिपूर्णं सुभावितेन
 धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दग्धदिग्धः स्फुरित्वा
 ऽधिसुख्यविहरति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गते-
 नादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाव्यावध्येनाऽसम्पत्तेन परिपूर्णं सुभावितेन
 धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दग्धदिग्धः स्फुरित्वा
 विहरति । अनुपलम्भयोगेन । स सर्व्यग्रोरूपसंज्ञानामतिक्रमान्

प्रतिपद्यसंज्ञानामस्तङ्गमात्रानालसंज्ञानाम् मनसिकारादनन्तमाका-
 ग्रानन्यायतनमुपसम्यद्य विहरति । स सर्व्वग्रः आकाग्रानन्यायतन-
 समतिक्रमादनन्तविज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्यद्य विह-
 रति । स सर्व्वग्रो विज्ञानानन्यायतनसमतिक्रमात्प्रसिद्धि किञ्चि-
 दित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्यद्य विहरति । स सर्व्वग्र आकिञ्चन्याय-
 तनसमतिक्रमात्त्रैव संज्ञाना संज्ञायतनमुपसम्यद्य विहरति । असुप-
 क्षमयोगेन । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं । यदा बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्व एतानि ध्यानान्येतान्यप्रमाणान्येतानि चारूपाया-
 काशाकारखिङ्गनिमित्तैः समापद्यमानो व्युत्तिष्ठं स सर्वाकारश-
 तायां परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानपारमिता ।

सग्रीहपारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकै-
 रकुग्रलैर्धर्मैः सवितर्कसविचारजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुप-
 सम्यद्यविहरति । स सवितर्क सविचाराणां क्षुप्रमादध्यात्मसम्य-
 सादाच्चेतसं एकोतिभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं
 द्वितीयं ध्यानमुपसम्यद्य विहरति । सप्रीतेर्विरागादुपेक्षको विह-
 रति । स्मृतिमान् संप्रजानन् सुखञ्च कायेन प्रतिसंवेदयति ।
 यत्तदार्या आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारौनिष्प्रीतिकं
 तृतीयं ध्यानमुपसम्यद्य विहरति । ससुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च
 प्रहाणात् पूर्व्वमेव च सौमनस्य दौर्मनस्यथो वस्तङ्गमाददुःखासुख-
 सुपेक्षा स्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्यद्य विहरति । समैची-
 सद्गतेन चित्तेन विपुल्येन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनावैरेषायाव-
 धेनासपत्नेन परिपूर्णेन सुभावितेन धर्म्मधातुपरमे लोके आकाग्र-

धातुपर्यवसाने दृग्दिग्ः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । सकृदा-
 सङ्गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्या-
 वधेनासपनेष परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके
 आकाशधातुपर्यवसाने दृग्दिग्ः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति ।
 ससुदितासङ्गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्र-
 माणेनाऽवैरेणाऽव्यावधेनासपनेष परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातु-
 परमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दृग्दिग्ः स्फुरित्वाऽधिमुच्य-
 विहरति । स उपेक्षासङ्गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेना-
 प्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावधेनासपनेष परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातु-
 परमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दृग्दिग्ः स्फुरित्वाऽधिमुच्य-
 विहरति । अनुपसम्भयोगेन । ससर्व्वग्रो रूपसंज्ञानां समतिक्रमान्
 प्रतिपद्यसंज्ञानामसं गमात्मानात्वसंज्ञानाम मनसिकारादनन्तमा-
 काशमित्याकाशागन्थायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्व्वग्रः आका-
 शावन्थायतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्थायतन-
 मुपसम्पद्यविहरति । ससर्व्वग्रो रूपविज्ञानानन्थायतनसमतिक्रमा-
 नाक्षि किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्व्वग्रः
 चाकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमात्तैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्यविहरति ।
 इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाऽप्र-
 माणान्येतानि चारूप्यान्याकाशाकार सिद्धानिमित्तैः समापद्यमानो
 व्युत्थितं च सर्वाकारशतार्था परिणामयतीथं बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य शीलपरमिता ।

॥ ४ ॥ अग्निपारमितायांश्चरन् विविक्तं कामैर्बिबिक्तं पापकै-
रकुञ्जशैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्या-
नुपसम्यद्यविहरति । सवितर्कं सविचाराणां व्युपसमादध्यात्मसम्य-
सादासेतस एकोति भावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं
द्वितीयं ध्यानमुपसम्यद्यविहरति । सप्रीतेर्बिर्वागादुपेक्षकोविह-
रति । स्मृतिमान् संजानन् सुखञ्च कायेन प्रतिभवेदयति । यद्-
त्तदार्यां आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारा । निष्प्रीतिकं
तृतीयं ध्यानमुपसम्यद्यविहरति । असुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च
प्रहाणात् पूर्वमेव च सौमनस्य दौर्मनस्ययोरसं गमाददुःखासुख-
मुपेक्षास्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्यद्यविहरति । समैप्रीसह-
गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽदयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्याव-
ध्येनासपचेण परिपूर्णेन सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके आकाश-
धातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुच्यविहरति । सकक्षणा-
सहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेण-
ऽव्यावध्येनासपचेण परिपूर्णेन सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुच्यविहरति ।
समुदितसहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽदयेनाऽप्रमाणेना-
ऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसपचेण परिपूर्णेन सुभावितेन धर्मधातुपरमे
लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुच्यविह-
रति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेना-
ऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनासपचेण परिपूर्णेन सुभावितेन धर्म-
धातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधि-

सुखविहरति । उपलभ्ययोगेन । सर्व्वशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्य संज्ञानामस्तङ्गमाशानात्वसंज्ञानाम मनसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशानन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । सर्व्वशः आकाशानन्यायतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । सर्व्वशो विज्ञानानन्यायतनसमतिक्रमाशक्ति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । सर्व्वशः आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमाच्चैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्यविहरति । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाऽप्रमाणान्येतानि चारूप्याणांकाशाकारलिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानो व्युत्तिष्ठंश्च सर्वाकारज्ञतायां परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिपारमिता ।

सवीर्य्यपारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्बिबिक्तं पापकैरकुग्रलैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सवितर्कसविचाराणां व्युपग्रमादध्यात्मसंप्रसादाच्चेतस एकोतिभावादवितर्कसविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सप्रीतेर्बिबिरागादुपेक्षको विहरति । स्मृतिमान् संप्रजानम् सुखञ्च कायेन प्रतिसंवेदयति । यत्तदार्यां आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारौनिष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । समुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्व्वमेव सौमन्यदौर्मन्यस्यथोरस्तङ्गमाददुःखासुखमुपेक्षा स्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । स मैत्रीसहगतेन चित्तेन विपुलेन

महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावधेनासपचेन परिपूर्णेन सुभा-
वितेन धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिग्ः
स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । सकरुणासहगतेन विपुलेन महद्गते-
नादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनासपचेण परिपूर्णेन सुभावितेन
धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिग्ः स्फुरित्वा-
ऽधिमुच्यविहरति । समुदिता सहगतेन चित्तेन विपुलेन
महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनासपचेण परिपूर्णेन सुभा-
वितेन धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दश-
दिग्ः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन
विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनासपचेण परि-
पूर्णेन सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्य-
वसाने दशदिग्ः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । उपसम्भयोगेन ।
ससर्व्वशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिसम्पद्यसंज्ञानामस्तङ्ग-
माशानात्वसंज्ञानाम मनसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशानन्या-
यतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्व्वशः आकाशानन्यायतनसमति-
क्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति ।
ससर्व्वशो विज्ञानानन्यायतनसमतिक्रमाश्लि किञ्चिदित्या-
किञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्व्वशः आकिञ्चन्यायतन-
समतिक्रमाश्लैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्यविहरति । इदं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाप्रमा-
णान्येतानि चारूप्याख्याकाशकार लिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानो

व्युत्तिष्ठन् सर्वाकारज्ञतायां परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य वीर्यपारमिता ।

स ध्यानपारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्बिबिक्तं पापकै-
रक्षुग्रलैर्धर्मैः सवितर्कसविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यान-
मुपसम्पद्यविहरति । सवितर्कसविचाराणां व्युपशमादध्यात्म-
सम्प्रसादाच्चेतस एकोतिभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीति-
सुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सप्रीतेर्बिन्दिरागादुपेक्षको
विहरति स्मृतिमान् संप्रज्ञानन् सुखञ्च कायेन प्रतिषम्बेदयति ।
यत्तदाय्यां आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारौनिष्प्रीतिकं
तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । ससुखस्य प्रहाणात् दुःखस्य च
प्रहाणात् पूर्वमेव सौमनस्य दौर्मनस्यथोरक्षगमाद्दुःखाऽसुख-
मुपेक्षास्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । मैत्रीसह-
गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्या-
वध्येनाऽसपत्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुख्यविहरति । स
कहणासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणा-
व्यावध्येनाऽसपत्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुख्यविहरति । स
सुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽदयेनाऽप्रमाणेना-
ऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसपत्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे
लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुख्यविहरति ।
स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽदयेनाऽप्रमाणेना-

वैरेणाऽद्यावच्छेनासपत्नेन परिपूर्णेन सुभाषितेन धर्मधातु परने
 लोक आकाशधातुपर्यवसाने दृग्दिग्गः स्फुरित्वाऽधिसुच्यविहरति ।
 अनुपस्यस्ययोगेन । स सर्व्वग्रोरूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्य-
 संज्ञानामक्षमाणात्संज्ञानामनधिकाराद्गन्तमाकाशमित्याका-
 शानन्यायतनसुपस्यस्य विहरति । स सर्व्वग्र आकाशानन्यायतन-
 समतिक्रमाद्गन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनसुपस्यस्य-
 विहरति । स सर्व्वग्रो विज्ञानानन्यायतनसमतिक्रमाच्छि-
 किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनसुपस्यस्यविहरति । स सर्व्वग्र आकिञ्च-
 न्यायतनसमतिक्रमानैव संज्ञानासंज्ञायतनसुपस्यस्यविहरति । इदं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानम् ।

अदा बोधिसत्त्वो महासत्त्व एतानि ध्यानान्येतानि चाऽप्रमाणा-
 न्येतानि चानुपस्यस्यकाशकारशिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानो-
 युक्तिष्ठस्य सर्वाकारज्ञतायां परिषामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य ध्यानपारमिता ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्व्विक्तं पापकैर-
 कुग्रसैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यान-
 सुपस्यस्यविहरति । सवितर्कं सविचारयां कुप्रमादध्यात्म-
 स्यसादाश्चेतस एकोतीभावाद्द्वितर्कमविचारं समाधिजं प्रीति-
 सुखं द्वितीयं ध्यानसुपस्यस्यविहरति । स प्रीतेर्ध्विरागादुपेक्षको-
 विहरति । कृतिमान् सव्यजानन् सुखस्य कायेन प्रतिवेदयति ।
 चतुर्धायां आवस्यति उपेक्षकः कृतिमान् सुखविहारौति निष्प्रीतिकं
 तृतीयं ध्यानसुपस्यस्यविहरति । स सुखस्य चाग्रहाणात् दुःखस्य च

यथाणात् पूर्वमेवसौमनस्य दौर्मनस्ययोरस्तङ्गमाददुःखासुखसुपेसा-
 कृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । समैषीसहगतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येना
 सपत्नेन परिपूर्णं सुभाषितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातु-
 पर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुच्यविहरति । स कक्षणासहगतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽस-
 पत्नेण परिपूर्णं सुभाषितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातु-
 पर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुच्यविहरति । समुदितासहगतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽस-
 पत्नेन परिपूर्णं सुभाषितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातु-
 पर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुच्यविहरति । स उपेक्षासहगतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसपत्नेन
 परिपूर्णं सुभाषितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने
 दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुच्यविहरति । अनुपसम्भयोगेन । स सर्व्यग्रो
 रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्यसंज्ञानामस्तङ्गमाशानात्वसंज्ञानाम्
 मनसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशागन्धायतनमुपसम्पद्यविहरति ।
 स सर्व्यग्र आकाशागन्धायतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञा-
 नान्धायतनमुपसम्पद्यविहरति । स सर्व्यग्रो विज्ञानान्धायतन-
 समतिमाकाशं किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । स
 सर्व्यग्र आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमास्यैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्य-
 विहरति । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं । यदा बोधिसत्त्वो
 महासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाप्रमाणान्येतानि चाख्यास्या-

काशाकारशिङ्गाभिनिर्जैः समापद्यमानोद्युत्तिष्ठस्य सर्वाकारश्रुतायां
परिषामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । एवं खण्ड-
युग्मद्वारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोमहाद्यानसंप्रक्षित इत्युच्यते ।

युनरपरमायुग्मद्वारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो मैषीसहगतेन
चित्तेन विपुत्सेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावध्येनासपत्नेन
परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमेलोक आकाशधातुपर्यवसाने-
दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुच्यविहरति । स महाकरुणासहगतेन
चित्तेन विपुत्सेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावध्येनासपत्नेन
परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमेलोक आकाशधातुपर्यवसाने
दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुच्यविहरति । समुदितासहगतेन चित्तेन
विपुत्सेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावध्येनासपत्नेन परिपूर्णं
सुभावितेन धर्मधातुपरमेलोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः
स्फुरित्वाऽधिसुच्यविहरति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुत्सेन
महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावध्येनासपत्नेन परिपूर्णं सुभावि-
तेन धर्मधातुपरमेलोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वा
ऽधिसुच्यविहरति । स विविक्तं कामैर्बिबिक्तं पापकैरकुशलेर्धर्मैः
सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानसुप्रसन्नस्य-
विहरति । सवितर्कं सविचाराणां व्युपशमादध्यात्मसन्नसदादृष्टेत्तस्य
एकोत्तिभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यान-
सुप्रसन्नस्यविहरति । स प्रीतोर्बिरागादुपेक्षकोविहरति । कृतिमान्
सन्नजान् सुखस्यकारेण प्रतिभवेदयति । यत्तदार्या आसक्तते
उपेक्षकः कृतिमान् सुखविहारति निष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानसुप-

सम्पद्यविहरति । असुखस्य च प्रहाषात् दुःखस्य च प्रहाषात् पूर्वमेव
 बौमनस्य दौर्मन्थस्यचोरसङ्गमाद् दुःखसुखसुपेक्षाकृतिपरिशुद्धं चतुर्धं
 ध्यानसुपसम्पद्यविहरति । स सर्व्वग्रोरूपज्ञं ज्ञानां समतिक्रमान्
 प्रतिपद्यसंज्ञानामसङ्गमानानले संज्ञानाम् मगधिकाराद्गन्तमाका-
 श्रमित्याकाशागन्त्यायतनसुपसम्पद्यविहरति । स सर्व्वग्रत्याकाशागन्त्या-
 यतनसमतिक्रमाद्गन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानग्न्यायतनसुपसम्पद्य-
 विहरति । स सर्व्वग्रो विज्ञानानग्न्यायतनसमतिक्रमाद्वाह्नि किञ्चि-
 दित्याकिञ्चन्यायतनसुपसम्पद्यविहरति । स सर्व्वग्रश्चाकिञ्चन्यायत-
 नसमतिक्रमात्त्रैव संज्ञायतनसुपसम्पद्यविहरति । अयं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य समाधिः ।

स खलु पुनर्व्वोभिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिबन्धुत्वेन
 चित्तेन महाकरुणापूर्व्वङ्गमेन क्लेशप्रहाषाय ध्यानाऽप्रमाणाख्य
 समापत्तौः परेभ्य आचष्टे देयति । प्रकाशयति । विदर्शयति ।
 उत्तानीकरोति । विवक्षता समाप्तादज्ञादीनवद्य निःसरणस्योप-
 दिशति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानपारमिता । अद्बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वक्षैरेव सर्वाकारज्ञता प्रतिबन्धुत्वेनमगधिकारैर्ध्याना-
 प्रमाणाख्यसमापत्तौः समापद्यमानो श्रुन्तिष्ठस्य नान्येषां चित्तो-
 त्पादानामवकाशं ददाति । अदुत आवकचित्तानां वा प्रत्नेकबुद्ध-
 चित्तानां वा । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परामृष्टा शौचपार-
 पारमिता । अद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिबन्धुत्वेनम-
 गधिकारैर्ध्यानाप्रमाणाख्यसमापत्तिभिर्विहरत° एवं भवति ।

सर्वसत्त्वानां क्रोधवशाच्च धर्मं देवप्रियव्यामीति । या तेषां मन-
 विकाराणां चमता, रोचनता, क्षुपपरीक्षयताश्रवबोधनता ।
 उपरिष्ठायतनता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चाक्तिपार-
 मिता । यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तै-
 र्मनसिकारैर्धानाप्रमाणरूप्यसमापत्तिभिर्विहरति । सर्वसत्त्वार्थस्य
 सर्वाकारज्ञतार्था वीर्यं नमं सद्यतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 वीर्यपारमिता । यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञताप्रति-
 संयुक्तैर्मनसिकारैः सर्वज्ञता ध्यानविमोक्षसमापत्तौः समापद्यते च
 क्षुप्तिष्ठते च न च आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिष्ठाभय-
 तीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमिता । यदा बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्तानि प्रथमध्याना-
 ऽङ्गानि द्वितीयध्यानाङ्गानि तृतीयध्यानाङ्गानि चतुर्थध्यानाङ्गानि ।
 मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षाकाशानन्वायतनं विज्ञानानन्वायतमाकिञ्च
 न्वायतनं नैव संज्ञानासंज्ञायतनमनित्याकारेण दुःखाकारेणा-
 नात्माकारेणाशान्ताकारेण शून्यताकारेणानिमित्ताकारेणाप्रधि-
 क्षिताकारेणाप्रत्यवेचमाणस्ता ध्यानाप्रमाणरूप्यसमापत्तीर्नोपलभते ।
 ताभिस्तु न मन्यते । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता ।
 इदमायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितार्था चरतो महाथानं ।

युनरपरमायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महा-
 थानं । सत् सर्वाकारैः चत्वारि क्षुप्यपस्थानानि भावयति ।
 सर्वाकारैश्चत्वारि सम्यक्प्रज्ञापानि भावयति । सर्वाकारैश्चतुर

षड्विपादान् भावयति । सर्वाकारैः पञ्चेन्द्रियाणि भावयति ।
 सर्वाकारैः पञ्चबहानि भावयति । सर्वाकारैः सप्तबोधाङ्गानि
 भावयति । सर्वाकारैराख्याङ्गाङ्गमार्गं भावयति । सर्वाकारैराख्य-
 सत्यानि भावयति । सर्वाकारैर्ध्यानानिभावयति । सर्वाकारै-
 रप्रमाणानि भावयति । सर्वाकारैराख्यसमापत्तीर्भावयति ।
 सर्वाकारैर्विमोक्षान् भावयति । सर्वाकारैरनुपूर्वविहारसमा-
 पत्तीर्भावयति । सर्वाकारैः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्ष-
 मुखानि भावयति । सर्वाकारैरभिज्ञा भावयति । सर्वाकारैः
 समाधिं भावयति । सर्वाकारैर्धारणीमुखानि भावयति । सर्वा-
 कारैस्त्रयागतबहानि भावयति । सर्वाकारैर्वैभारद्यानि भाव-
 यति । सर्वाकारै प्रतिबन्धिदो भावयति । सर्वाकारैर्महामैत्रीं
 भावयति । सर्वाकारैर्महाकरुणां भावयति । सर्वाकारैरावे-
 षिकबुद्धधर्मान् भावयति । सर्वाकारैः सर्वज्ञतां भावयति ।
 सर्वाकारैर्मार्गाकारज्ञतां भावयति । सर्वाकारैः सर्वाकारज्ञतां
 भावयति । इदमायुष्माञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 महायानं ।

पुनरपरमायुष्माञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो मैत्रीं
 समाधिं समापद्यते । मया सर्वसत्त्वास्त्रातथाः इत्यति नामयति
 करुणाञ्च समाधिं सम्पद्यते । कृपाकरुण्यताञ्च सत्त्वेषु निर्णयति ।
 सुदिताञ्च समाधिं समापद्यते । अहमेवं समाधायिव्यामीति
 सत्त्वेषु निर्णयति । उपेक्षाञ्च समाधिं समापद्यते । आसववचय-
 ताञ्च सत्त्वेषु निर्णयतीथं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रमाणेषु

चरतो दानपारमिता । यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानाप्रमाणा-
कारक्षिप्पनिमित्तानि समापद्यते च व्युत्तिष्ठते च । न च आवक-
प्रत्येकबुद्धभूमौ परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । इयं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रमाणेषु चरतोऽपरामृष्टा ग्रीलपारमिता ।
यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्ताभिर्धानाऽप्रमाणाख्यसमापत्तिभिर-
व्यवकीर्णो विहरति । आभ्याच्च द्वाभ्यां भूमिभ्यां आवकभूमये वा
प्रत्येकबुद्धभूमये वा नस्युहेत् । सर्वाकारज्ञतैवाख्य समते रोचते
येषां बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रमाणेषु चरतः क्षान्तिपारमिता ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तै-
स्त्रिप्तोत्पादैरनिच्छिन्नधुरो विहरत्यकुग्रस्रधर्मप्रहाणाय कुग्रस्रधर्माय
सम्यदैरियं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रमाणेषु चरतो वीर्यपारमिता ।
यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्व एतानि च ध्यानान्वेताञ्चाऽप्रमाणाख्य-
समापत्तीञ्च समापद्यते । न च ध्यानाप्रमाणाख्यसमापत्तिवशेनोप-
पद्यते । न च ता आखादयति । न च ताभिः संछ्रियते । इयं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रमाणेषु चरतो वीर्यपारमिता । यदा
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मगधिकारैस्साध्याना-
प्रमाणाख्यसमापत्तीः समापद्यते च व्युत्तिष्ठते च तासाऽनित्या-
कारेण दुःखाकारेणानात्माकारेणाशान्ताकारेणाऽशून्यताकारेणा-
ऽनिमित्ताकारेणाऽप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते । न च आवकाणाम्वा
प्रत्येकबुद्धानाम्वाऽवक्कामति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमिता । इदमायुषञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
महाथानम् ।

पुनरपरमायुषञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महा-
 ध्याताशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । अदृष्टिर्ह्यशून्य-
 तायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । अदृष्टात्मवर्धिर्याशून्यतायां
 ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । अशून्यताशून्यतायां ज्ञानं न
 चाऽनुपलभ्ययोगेन । अन्महाशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्य-
 योगेन । अत्परमार्थशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । अत्
 संकृतशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । अदसंकृतशून्यतायां
 ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । अदत्यन्तशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुप-
 लभ्ययोगेन । अदमवराशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 अदमवकारशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । अत्प्रकृतिशून्यतायां
 ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । अत्सर्वधर्मशून्यतायां ज्ञानं न
 चाऽनुपलभ्ययोगेन । अत् स्वस्वचरणशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्य-
 योगेन । अदनुपलभ्यशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 अदभावशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । अत् स्वभावशून्य-
 त्वायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । अदभावस्वभावशून्यतायां ज्ञानं
 न चाऽनुपलभ्ययोगेन । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाध्यानम् ।

पुनरपरमायुषञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महा-
 ध्यानं । अत् सर्वधर्मेषु न विज्ञेयते चित्तं समाहितमिति ज्ञानमिदं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाध्यानं ।

अस्वमित्यमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते । नामित्यमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते ।
 न सुखमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते । न दुःखमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते ।
 नात्मेति ज्ञानं प्रवर्त्तते । नाऽनात्मेति ज्ञानं प्रवर्त्तते । न शून्यमिति

ज्ञानं प्रवर्तते । तत्राऽऽभिमिति ज्ञानं प्रवर्तते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाध्यानं । तत्राऽनुपसन्नयोगेन ।

पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाध्यानं । अदतीतेऽध्वनिज्ञानं प्रवर्तते । अनागतेऽध्वनिप्रवर्तते । प्रत्युत्पन्नेऽध्वनिप्रवर्तते । न चास्य चित्तध्वंसुज्ञानमिदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाध्यानं । तत्रानुपसन्नयोगेन । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाध्यानं । यत्कामधातौ ज्ञानं प्रवर्तते । न रूपधातौ । नाह्यधातौ ज्ञानं प्रवर्तते । न चाऽस्य कामरूपाह्यधातुषु ज्ञानमिदमपि बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाध्यानं । तत्राऽनुपसन्नयोगेन । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाध्यानं । यत्तैव लौकिकेषु ज्ञानं प्रवर्तते । न लोकोत्तरेषु न साश्रवेषु नानाश्रवेषु न संकृतेषु धर्मेषु ज्ञानं प्रवर्तते । नाऽसंकृतेषु । न चास्य लौकिक लोकोत्तरेषु धर्मेषु न साश्रवणाश्रवेषु न संकृतासंकृतेषु धर्मेषु ज्ञानमिदमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाध्यानं तत्राऽनुपसन्नयोगेन । आह ।

किञ्चतायुष्मन् पूर्णं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महाध्यानसमाकूट इत्युच्यते । पूर्णं आह । इदमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् दानपारमितां समारोहति । स नैव दानमुपसन्नभते । न दानपारमितां न बोधिसत्त्वं न प्रतिपाद्यकं न तान् मनसिकारानुपसन्नभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महाध्यानसमाकूट इत्युच्यते । अनुपसन्नयोगेन । इहायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रीतिपारमितां

समारोहति । स नैव ग्रीक्षमुपलभते न ग्रीक्षपारमितां न बोधिसत्त्वं न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वः ग्रीक्षपारमितासमाहूढ इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् चान्तिपारमितां समारोहति । स नैव चान्तिमुपलभते न चान्तिपारमितां न बोधिसत्त्वं न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वः चान्तिपारमिता समाहूढ इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् वीर्यपारमितां समारोहति । स नैव वीर्यमुपलभते न वीर्यपारमितां न बोधिसत्त्वं न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमिता समाहूढ इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् ध्यानपारमितां समारोहति । स नैव ध्यानमुपलभते न ध्यानपारमितां न बोधिसत्त्वं न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमिता समाहूढ इत्युच्यतेऽनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन् प्रज्ञापारमितां समारोहति । स नैव कुशलधर्ममुपलभते । नाऽकुशलं न लौकिकं न लोकोत्तरं न संस्कृतं नाऽसंस्कृतं न साश्रवं नाऽनाश्रवं धर्ममुपलभते । नापि प्रज्ञां न प्रज्ञापारमितामुपलभते न बोधिसत्त्वं न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमिता समाहूढ इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरमायुञ्जकारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽव्यवकीर्णैः
 सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरध्यात्मशून्यतां भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वा-
 कारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्बहिर्द्व्याशून्यतां भावयति । भावना-
 विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरध्यात्मबहिर्द्व्याशून्यतां भावयति । भावना-
 विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः शून्यताशून्यतां भावयति । भावनाविभा-
 वनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रति-
 संयुक्तैर्मनसिकारैर्महाशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मन-
 सिकारैः परमार्थशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चा-
 ऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः
 संस्कृतशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरसंस्कृत-
 शून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरत्यन्तशून्यतां
 भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यव-
 कीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरनवराशून्यतां भाव-
 यति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः
 सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरनवकारशून्यतां भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वा-

कारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः प्रकृतिशून्यतां भावयति । भावना-
विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः सर्वधर्मशून्यतां भावयति । भावनाविभावना-
र्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैः स्वस्वच्छाणशून्यतां भावयति । भावनाविभावना-
र्थेन तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्ते-
र्मनसिकारैरनुपलम्भशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
कारैरभावशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः
स्वभावशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरभाव-
स्वभावशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरमायुञ्जकारद्वितीयो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽव्यवकीर्णैः
सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारै चत्वारिभूत्युपस्थानानि भाव-
यति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः
सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः चत्वारिसम्यक्प्रहाणानि भाव-
यति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः
सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैश्चतुर षड्विपादान् भावयति ।
भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वा-
कारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः पञ्चेन्द्रियाणि भावयति । भावना-

विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः पञ्चबलानि भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैः सप्तबोधाङ्गानि भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चा-
 ऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैराख्याष्टाङ्गमार्गं भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुप-
 लभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारै-
 राख्यैश्चतुष्टयानि भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
 अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैश्चत्वारि ध्यानानि
 भावयति । तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रति-
 संयुक्तैर्मनसिकारैश्चत्वार्यप्रमाणानि भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैश्चतस्र आरूप्यसमापत्तीर्भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैरष्टौ विमोक्षान् भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुप-
 लभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्ष-
 बानुपूर्वविहारसमापत्ति भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चा-
 ऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः
 शून्यतानिभित्ताऽप्रणिहितविमोक्षसुखानि भावयति । भावना-
 विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता-
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरभिज्ञाभावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चा-
 ऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः

समाधीन् भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्धारणीमुखानिभाव-
 यति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्त्वयागतबलानि भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्सन्नारिवेशारद्यानि भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वा-
 कारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्सतत्रः प्रतिसम्बिदो भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकार-
 ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्महामैत्री भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैर्महाकरुणां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरष्टादशा-
 वेष्टिकबुद्धधर्मान् भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुप-
 लम्भयोगेन । एवं खल्वायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
 महायानसमारूढ इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्व एवं जानाति ।
 व्यवहारमात्रं मेतद्यदुत बोधिसत्त्व इति बोधिसत्त्वाऽनुपलम्भिता-
 मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतरूपं रूपाऽनुपलम्भितामुपादाय ।
 नाममात्रमेतद्यदुतवेदनावेदनाऽनुपलम्भितामुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुतसंज्ञासंज्ञानुपलम्भितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतसंस्काराः
 संस्काराऽनुपलम्भितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतविज्ञानं विज्ञाना-

ऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुश्चक्षुरणुपलब्धिता-
सुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतश्रोत्रं श्रोत्राऽनुपलब्धितासुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणं घ्राणाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुतजिह्वाजिह्वाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायः
कायाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतमनः मनोऽनुपलब्धि-
तासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतरूपं रूपाऽनुपलब्धितासुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुतशब्दः शब्दाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुतगन्धो गन्धाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतरसो-
रसाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतस्पर्शः स्पर्शाऽनुप-
लब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतधर्माः धर्माऽनुपलब्धिता-
सुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुःर्षिज्ञानं चक्षुर्षिज्ञानाऽनुपलब्धितासुपा-
दाय । नाममात्रमेतद्यदुतश्रोत्रविज्ञानं श्रोत्रविज्ञानाऽनुपलब्धिता-
सुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानाऽनुप-
लब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतजिह्वाविज्ञानं जिह्वाविज्ञाना-
ऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायविज्ञानं कायविज्ञा-
नाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतमनोविज्ञानं मनो-
विज्ञानाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुः-
संस्पर्शाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतश्रोत्रसंस्पर्शः
श्रोत्रसंस्पर्शाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणसंस्पर्शः
घ्राणसंस्पर्शाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतजिह्वासंस्पर्शः
जिह्वासंस्पर्शाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायसंस्पर्शः

कायसंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तमनःसंस्पर्शोः
मनःसंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तचक्षुःसंस्पर्श-
जावेदना चक्षुःसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुत्तश्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाश्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुत्तघ्राणसंस्पर्शजावेदनाघ्राणसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धि-
तामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तजिह्वासंस्पर्शजावेदना जिह्वासंस्पर्श-
जावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तकायसंस्पर्श-
जावेदनाकायसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुत्तमनःसंस्पर्शजावेदनामनःसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुत्तपृथिवीधातुः पृथिवीधालनुपलब्धितामुपा-
दाय । नाममात्रमेतद्यदुत्ताऽभ्यातुरभ्यालनुपलब्धितामुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुत्तेजोधातुतेजोधालनुपलब्धितामुपादाय । नाम-
मात्रमेतद्यदुत्तवायुधातुर्वायुधालनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुत्ताकाशधातुराकाशधालनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुत्तविज्ञानधातुर्बिज्ञानधालनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुत्ताविद्या अविद्याऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्त-
संस्काराः संस्काराऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तविज्ञानं
विज्ञानाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तनामरूपं नाम-
रूपाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तषडायतनं षडाय-
तनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तस्पर्शः स्पर्शाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तवेदनावेदनाऽनुपलब्धिता-
मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तदृणादृणाऽनुपलब्धितामुपादाय ।

नाममाचमेतद्यदुतोपादानसुपादानाऽनुपलब्धितासुपादाथ । नाम-
माचमेतद्यदुतभवोभवाऽनुपलब्धितासुपादाथ । नाममाचमेतद्यदुत-
जातिजात्यसुपलब्धितासुपादाथ । नाममाचमेतद्यदुतजरा मरणं
जरामरणाऽनुपलब्धितासुपादाथ ।

नाममाचमेतद्यदुतदानपारमितादानपारमिताऽनुपलब्धिता-
सुपादाथ । नाममाचमेतद्यदुतश्रीलपारमिताश्रीलपारमिताऽनुप-
लब्धितासुपादाथ । नाममाचमेतद्यदुतचाप्तिपारमिताचाप्तिपार-
मिताऽनुपलब्धितासुपादाथ । नाममाचमेतद्यदुतवीर्यपारमिता-
वीर्यपारमिताऽनुपलब्धितासुपादाथ । नाममाचमेतद्यदुतध्यानपार-
मिताध्यानपारमिताऽनुपलब्धितासुपादाथ । नाममाचमेतद्यदुत-
प्रज्ञापारमिताप्रज्ञापारमिताऽनुपलब्धितासुपादाथ ।

नाममाचमेतद्यदुताऽध्यात्मशून्यताऽध्यात्मशून्यताऽनुपलब्धिता-
सुपादाथ । नाममाचमेतद्यदुतवद्विर्द्वाशून्यतावद्विर्द्वाशून्यताऽनुप-
लब्धितासुपादाथ । नाममाचमेतद्यदुताऽध्यात्मवद्विर्द्वाशून्यताऽध्यात्म-
वद्विर्द्वाशून्यताऽनुपलब्धितासुपादाथ । नाममाचमेतद्यदुतशून्यता-
शून्यताशून्यताऽनुपलब्धितासुपादाथ । नाममाचमेतद्यदुत-
महाशून्यतामहाशून्यताऽनुपलब्धितासुपादाथ । नाममाचमेतद्यदुत-
परमार्थशून्यतापरमार्थशून्यताऽनुपलब्धितासुपादाथ । नाममाच-
मेतद्यदुतसंस्कृतशून्यतासंस्कृतशून्यताऽनुपलब्धितासुपादाथ । नाम-
माचमेतद्यदुताऽसंस्कृतशून्यताऽसंस्कृतशून्यताऽनुपलब्धितासुपादाथ ।
नाममाचमेतद्यदुताऽत्यन्तशून्यताऽत्यन्तशून्यताऽनुपलब्धितासुपादाथ ।
नाममाचमेतद्यदुताऽनवराशून्यताऽनवराशून्यताऽनुपलब्धितासु-

पादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽनवकारशून्यताऽनवकारशून्यताऽनुप-
 लब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतप्रकृतिशून्यताप्रकृतिशून्यता-
 ऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतसर्व्वर्धर्धशून्यतासर्व्वर्धर्ध-
 शून्यताऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतस्वस्वशून्यता-
 स्वस्वशून्यताऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽनुपलब्ध-
 शून्यताऽनुपलब्धशून्यताऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुता-
 भावशून्यताऽभावशून्यताऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
 स्वभावशून्यतास्वभावशून्यताऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेत-
 यदुताऽभावस्वभावशून्यताऽभावस्वभावशून्यताऽनुपलब्धितासुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतचत्वारिस्रत्युपस्थानानि चत्वारिस्रत्युस्थाऽनुप-
 लब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचत्वारिस्रत्युक्प्रहाणानिचत्वा-
 रिस्रत्युक्प्रहाणाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचत्वार-
 षड्विपादाः चत्वारिषड्विपादाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुतपञ्चेन्द्रियाणीन्द्रियाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेत-
 यदुतपञ्चबलानिवन्धाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतसप्त-
 बोध्यज्ञानिबोध्यज्ञाऽनुपलब्धितासुपादाय । नामात्रमेतद्यदुतार्था-
 ष्टाङ्गमार्ग आर्याष्टाङ्गमार्गाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेत-
 यदुतार्थसत्यानि आर्यसत्याऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेत-
 यदुतधानानि धानाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽप्र-
 माणान्यप्रमाणाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽह्यसमा-
 पत्तय आह्यसमापत्त्यनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताष्टौ
 विमोक्षाःविमोक्षाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतानु-

पूर्वविहारसमापत्तयोऽनुपूर्वविहारसमापत्यनुपलब्धिसुपादाय ।
 नाममात्रमेतद्यदुत्पन्नमित्यादिभिन्नाप्रणिहीतविमोचसुखानिशून्यता-
 निमित्ताप्रस्थितविमोचसुखाऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुत्ताऽभिज्ञाभिज्ञाऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्समा-
 धयः समाधनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तधारणीसुखा-
 निधारणीसुखानुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तद्व्यतथागत-
 बलानि तथागतबलाऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्त-
 चत्वारिवैशारद्यानि वैशारद्यानुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुत्तचतस्रः प्रतिषन्दिदः प्रतिषन्दिदनुपलब्धिसुपादायः । नाम-
 मात्रमेतद्यदुत्तमहामैत्रीमहामैत्र्यनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुत्तमहाकरुणामहाकरुणाऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुत्ताष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः आवेणिकबुद्धधर्मानुपलब्धिसु-
 पादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्ततथतातथतानुपलब्धिसुपादाय ।
 नाममात्रमेतद्यदुत्ताऽवितथताऽवितथतानुपलब्धिसुपादाय । नाम-
 मात्रमेतद्यदुत्तधर्मताधर्मताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्य-
 दुत्तधर्मधातुधर्मधातुनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तधर्म-
 स्थितिताधर्मस्थितिताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्त-
 धर्मनियामताधर्मनियामताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुत्तभूतकोटिभूतकोट्यनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्त-
 बोधिर्बोधनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तबुद्धो बुद्धानुप-
 लब्धिसुपादाय । एवं शक्यायुष्कारदत्तीपुत्र बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वो महायानसमाहूढ इत्युच्यते ।

सुनरपरमायुशङ्खारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रथमचिन्तोत्पादसुपादाय बोधिसत्त्व सर्वाभिज्ञां परिपूर्वसंज्ञान् परिपाचयति । बुद्धचेपेण बुद्धचेचं संक्रामति । बुद्धानां भगवतां सत्कारेणतायै शुद्धकरणायायै माननतायै पूजनतायै षोऽयं आपथिकक्षेपां बुद्धानां भगवतां पूजासत्कारणविधिज्ञेयां बुद्धानां भगवतामन्तिकारुष्यं दृष्टोति । अदुत एवमेव बोधिसत्त्वयानं । स तद्बोधिसत्त्वयानमभिरुह्य बुद्धचेपेण बुद्धचेचं संक्रामन् बुद्धचेचस्य परिशोधयति । सर्वांश्च परिपाचयति । न चाऽस्य बुद्धचेचसंज्ञाप्रवर्त्तते । षोऽद्वयभूमौ क्षित्वाद्यादृशेनात्मभावेन प्रकरोति मर्त्यानामर्थं कर्तुं तादृशमात्मभावं सञ्चिन्त्यपरिगृह्यति । स न जातु तेन यानेन विरहितो भवति । यावत् सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्नोति । स सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति अप्रवर्त्तनीयं आवकप्रत्येकबुद्धैः । सर्वदेवनागयक्षगन्धर्वांसुरगण्डर्पकिञ्चरमहोरगमनुष्यामनुष्येण लोकेन । तस्याऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुद्धस्य पूर्वस्थां दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तोवर्षं भाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति । लोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽसुभिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयान प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । दक्षिणस्थं दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्षं भाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति । लोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽसुभिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं

प्रवर्त्तयति । पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाङ्मोकोपनेषु ङोक्धातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्षाभाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति षोडशमनुश्रावयन्ति । एषोऽसुभिन् ङोक्धातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तर-
यानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञता-
मनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । उत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवाङ्मोकोप-
नेषु ङोक्धातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्षं भाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति षोडशमनुश्रावयन्ति । एषोऽसुभिन् ङोक्धातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः
सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । पूर्वदक्षिणस्याम्दिशि
गङ्गानदीवाङ्मोकोपनेषु ङोक्धातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्षं भाषन्ते यत्र
उद्गीरयन्ति षोडशमनुश्रावयन्ति । एषोऽसुभिन् ङोक्धातौ बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकार-
ज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । दक्षिण-
पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाङ्मोकोपनेषु ङोक्धातुषु बुद्धाभगवन्तो
वर्षं भाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति षोडशमनुश्रावयन्ति । एषोऽसुभिन्
ङोक्धातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयान-
मभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं
प्रवर्त्तयति । पश्चिमोत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवाङ्मोकोपनेषु ङोक्-
धातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्षं भाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति षोडशमनुश्राव-
यन्ति । एषोऽसुभिन् ङोक्धातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायान-
मनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकार-
ज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । उत्तरपूर्वस्यां दिशि गङ्गानदी-

वाङ्मकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्षं भाषन्ते यत्र उद्गीर-
यन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽसुप्तिन् लोकधातौ बुद्धाभगवन्तो
वर्षं भाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽसुप्तिन्
लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयान-
मभिरह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं
प्रवर्त्तयति । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवाङ्मकोपमेषु लोकधातुषु
बुद्धाभगवन्तो वर्षं भाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति ।
एषोऽसुप्तिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तर-
यानं प्रवरयानमभिरह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनु-
प्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवाङ्मकोपमेषु
लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्षं भाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति । घोष-
मनुश्रावयन्ति । एषोऽसुप्तिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः
सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । एवं खल्वायुष्मञ्छारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानसमावृद्ध इत्युच्यते ।

अथायुष्मान् सुभ्रूतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । महासञ्जाह सञ्जज्ञो
महासञ्जाह सञ्जज्ञ इति भगवन्मुच्यते । कियता भगवन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वो महासञ्जाह सञ्जज्ञ इत्युच्यते । एवमुक्ते भगवाना-
युष्मन्तं सुभ्रूति मेतदवोचत् । इह सुभ्रूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
महायानसञ्जाह सञ्जज्ञः । अदुत दानपारमितासञ्जाहं सञ्जज्ञ ग्रीक-
पारमितासञ्जाहं सञ्जज्ञ क्षान्तिपारमितासञ्जाहं सञ्जज्ञ वीर्यपार-
मितासञ्जाहं सञ्जज्ञ ध्यानपारमितासञ्जाहं सञ्जज्ञ प्रज्ञापारमितासञ्जाहं

सकञ्च । अध्यात्मशून्यतासकञ्चं सकञ्चं बहिर्द्विशून्यतासकञ्चं सकञ्चं ।
 अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतासकञ्चं सकञ्चं शून्यताशून्यतासकञ्चं सकञ्चं
 महाशून्यतासकञ्चं सकञ्चं परमार्थशून्यतासकञ्चं सकञ्चं संस्कृत-
 शून्यतासकञ्चं सकञ्चं असंस्कृतशून्यतासकञ्चं सकञ्चं अत्यन्तशून्यता-
 सकञ्चं सकञ्चं अनवराधशून्यतासकञ्चं सकञ्चं अनवकारशून्यता-
 सकञ्चं सकञ्चं प्रकृतिशून्यतासकञ्चं सकञ्चं सर्वधर्मशून्यतासकञ्चं
 सकञ्चं खलखणशून्यतासकञ्चं सकञ्चं अतुपलभशून्यतासकञ्चं सकञ्चं
 अभावशून्यतासकञ्चं सकञ्चं खभावशून्यतासकञ्चं सकञ्चं अभाव-
 खभावशून्यतासकञ्चं सकञ्चं । कृत्युपखानसकञ्चं सकञ्चं सम्यक्-
 प्रहाणसकञ्चं सकञ्चं अङ्घ्रिपादसकञ्चं सकञ्चं इन्द्रियसकञ्चं सकञ्चं
 बलसकञ्चं सकञ्चं बोध्यङ्गसकञ्चं सकञ्चं आर्याष्टाङ्गमार्गसकञ्चं
 सकञ्चं आर्य्यसत्यसकञ्चं सकञ्चं ध्यानसकञ्चं सकञ्चं अप्रमाणसकञ्चं
 सकञ्चं आरूप्यसमापत्तिसकञ्चं सकञ्चं विमोक्षसकञ्चं सकञ्चं अनु-
 पूर्वविहारसमापत्तिसकञ्चं सकञ्चं शून्यतानिमित्ताप्रतिष्ठितवि-
 मोक्षमुखसकञ्चं सकञ्चं समाधिसकञ्चं सकञ्चं अभिज्ञासकञ्चं सकञ्चं
 धारणीमुखसकञ्चं सकञ्चं तथागतबलसकञ्चं सकञ्चं वैशारद्यसकञ्चं
 सकञ्चं प्रतिसन्धिसकञ्चं सकञ्चं महामैत्रीसकञ्चं सकञ्चं महाकरुणा-
 सकञ्चं सकञ्चं अष्टादशवेदिकबुद्धधर्मसकञ्चं सकञ्चं सर्वाकार-
 शतासकञ्चं सकञ्चं बुद्धविग्रहसकञ्चं सकञ्चं । इयं भिवाहसं
 लोकधातूनाभयास्फुरति । पूर्वस्थां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान्
 लोकधातूनाभयास्फुरति । दक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान्
 लोकधातूनाभयास्फुरति । पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान्

लोकधातूनाभयास्फुरति । उत्तरस्थां दिशि गङ्गानदीवायुकोपमान्
 लोकधातूनाभयास्फुरति । पूर्वदक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवायुकोप-
 मान् लोकधातूनाभयास्फुरति । दक्षिणपश्चिमायां दिशि गङ्गा-
 नदीवायुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति । पश्चिमोत्तरस्थां
 दिशि गङ्गानदीवायुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति । उत्तर-
 पूर्वस्थां दिशि गङ्गानदीवायुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति ।
 अधस्तादिशि गङ्गानदीवायुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति ।
 उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवायुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति ।
 इमं विवाहसप्तमशयाहसलोकधातुं षड्विकारं प्रकम्प्य पूर्वस्थां
 दिशि गङ्गानदीवायुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति ।
 दक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवायुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान्
 प्रकम्पयति । पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवायुकोपमान् लोकधातून्
 षड्विकारान् प्रकम्पयति । उत्तरस्थां दिशि गङ्गानदीवायुकोपमान्
 लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति । पूर्वदक्षिणस्थां दिशि गङ्गा-
 नदीवायुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति । दक्षिण-
 पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवायुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान्
 प्रकम्पयति । पश्चिमोत्तरस्थां दिशि गङ्गानदीवायुकोपमान् लोक-
 धातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति । उत्तरपूर्वस्थां दिशि गङ्गानदी-
 वायुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति । अधस्तादिशि
 गङ्गानदीवायुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति ।
 उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवायुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान्
 प्रकम्पयति ।

षोऽक्षिन् खिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातौ यो नैरथिकोऽङ्घ्रि-
 स्खन्धसं सर्वं निर्वाप्य नमस्तस्यै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्गा-
 येति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा नैरथिकाः
 मत्वास्तं बुद्धशब्दसुखसौमनस्यं प्रतिप्रबन्ते । ते तेन सुखसौ-
 मनस्येन ततो निरयोभ्यो व्युत्तिष्ठन्तो । ते च ततो निरयोभ्यो
 भृत्याय यत्र यत्र लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते
 यापयन्ति धर्माच्च देशयन्ति । ते तत्र तत्रोपपद्यन्ते । षोऽक्षिं
 खिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ तिर्यग्योनिकानां सत्त्वानां
 तिर्यग्योनिदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्यै तथागतायार्हते सम्यक् समु-
 द्गायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तैर्यग्यो-
 निकः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिप्रबन्ते । ते
 तेन सुखसौमनस्येन ततस्तिर्यग्योनिभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते ततस्ति-
 र्यग्योनेभ्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते
 यापयन्ति धर्माच्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । ततोऽक्षिं
 खिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ यामलौकिकानां सत्त्वानां
 यमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्यै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्गा-
 येति । शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । ततो यामलौकिकाः
 सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिप्रबन्ते । ते तेन
 सुखसौमनस्येन ततो यमलोकाद्भ्युत्तिष्ठन्ते । ततो यमलोकाद्भ्यु-
 त्थाय यत्र यत्र बुद्धेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते याप-
 यन्ति धर्माच्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स पूर्वस्थां दिशि-
 गङ्गानदीवाण्डुकोपनेषु लोकधातुषु योनैरथिकोऽङ्घ्रिस्खन्धसं सर्वं

निर्व्वाप्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदी-
रयति घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरथिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं
श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिपद्यन्ते । ते तेन सुखसौमनसेन ततो
नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धशेषेषु
बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते चापद्यन्ति धर्माच्च देवयन्ति तत्र
तत्रोपपद्यन्ते । स दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोक-
धातुषु नैरथिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्व्वं निर्व्वाप्य नमस्तस्मै तथागता-
यार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुभावयति ।
तदा ते नैरथिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिपद्य-
न्ते । तेन सुखसौमनसेन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते ततो
नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धशेषेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते
चापद्यन्ति । धर्माच्च देवयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । सपश्चिमायां
दिशिगङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरथिकोऽग्निस्कन्धस्तं
सर्व्वं निर्व्वाप्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्द-
मुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरथिकाः सत्त्वास्तं बुद्ध-
शब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिपद्यन्ते । तेन सुखसौमनसेन ततो
नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धशेषेषु
बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ति चापद्यन्ति धर्माच्च देवयन्ति ।
तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु
लोकधातुषु यो नैरथिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्व्वं निर्व्वाप्य नमस्तस्मै
तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति घोषमनुश्रा-
वयति । तदा ते नैरथिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं

प्रतिस्वभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते चापयन्ति धर्माच्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । सदक्षिणं पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरथिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्वं निर्व्वाप्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरथिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिस्वभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते चापयन्ति । धर्माच्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । सदक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरथिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्वं निर्व्वाप्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरथिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिस्वभन्ते । तेन च सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते चापयन्ति । धर्माच्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । सपश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरथिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्वं निर्व्वाप्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरथिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिस्वभन्ते तेन च सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते चापयन्ति । धर्माच्च

देशयन्ति तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स पूर्वोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
 वाणुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरथिकोऽग्निस्कन्धसं सर्वं निर्व्वाप्य
 नमस्तस्मै तथागताचार्यते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति ।
 घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरथिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा
 सुखसौमनस्यं प्रतिपद्यन्ते । तेन च सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो
 व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभग-
 वन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति धर्मज्ञं देशयन्ति । तत्र तत्रोप-
 पद्यन्ते । योऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु
 यो नैरथिकोऽग्निस्कन्धसं सर्वं निर्व्वाप्य नमस्तस्मै तथागताचार्यते
 सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते
 नैरथिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिपद्यन्ते ।
 तेन च सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो
 व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते
 यापयन्ति धर्मज्ञं देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स उपरिष्ठा-
 दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरथिकोऽग्नि-
 स्कन्धसं सर्वं निर्व्वाप्य नमस्तस्मै तथागताचार्यते सम्यक् समुद्भायेति
 शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरथिकाः सत्त्वास्तं
 बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिपद्यन्ते । तेन च सुखसौ-
 मनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र
 यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति धर्मज्ञं
 देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते ।

स पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु

तिर्य्यग्योनियमलोकोपपङ्कानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनि यमलोकदुःखं
 प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दसुदौ-
 रयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्य्यग्योनि यमलोकोपपङ्का
 सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिष्ठन्ते । तेन च सुखसौ-
 मनस्येन तेभ्यस्तिर्य्यग्योनि यमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्य्य-
 ग्योनि यमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्त-
 स्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति धर्मज्ञं देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते ।
 स दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु तिर्य्यग्योनि
 यमलोकोपपङ्कानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य
 नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दसुदौरयति ।
 घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्य्यग्योनि यमलोकोपपङ्काः सत्त्वास्तं
 बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिष्ठन्ते । तेन सुखसौमनस्येन
 तेभ्यस्तिर्य्यग्योनि यमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । तेभ्यस्तिर्य्यग्योनि यम-
 लोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धत्वे बुद्धाभगवन्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते
 यापयन्ति धर्मज्ञं देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स पश्चिमाया-
 न्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु तिर्य्यग्योनियमलोकोप-
 पङ्कानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथा-
 गतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दसुदौरयति । घोषमनुश्रावयति ।
 तदा ते तिर्य्यग्योनियमलोकोपपङ्काः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा
 सुखसौमनस्यं प्रतिष्ठन्ते । तेन च सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्य्य-
 ग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो ।
 व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते याप-

यन्ति धर्मज्ञ देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स उत्तरस्या-
 न्दिग्नि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु तिर्यग्योनि लोकोपप-
 ढ्कानां सत्त्वानां तिर्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथाग-
 तायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्राव-
 यति । तदा ते तिर्यग्योनियमल्लोकोपपढ्कानां सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा
 सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन च सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्यग्यो-
 नियमल्लोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्यग्योनियमल्लोकेभ्यो
 व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेत्रेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते थाप-
 यन्ति धर्मज्ञ देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स पूर्वदक्षिण-
 स्यान्दिग्नि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु तिर्यग्योनियमल्लो-
 कोपपढ्कानां सत्त्वानां तिर्यग्योनियमल्लोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै-
 तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनु-
 श्रावयति । तदा ते तिर्यग्योनियमल्लोकोपपढ्कानां सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं
 श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्य-
 ग्योनियमल्लोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्यग्योनियमल्लोकेभ्यो
 व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेत्रेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते थापयन्ति
 धर्मज्ञ देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स दक्षिणपश्चिमाथायान्दिग्नि
 गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु तिर्यग्योनियमल्लोकोपपढ्कानां
 सत्त्वानां तिर्यग्योनियमल्लोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते
 सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते
 तिर्यग्योनियमल्लोकोपपढ्का सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं
 प्रतिलभन्ते तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्यग्योनियमल्लोकेभ्यो

व्युत्तिष्ठन्ते ते तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धा-
 भगवन्स्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति धर्षञ्च देशयन्ति । तत्र
 तत्रोपपद्यन्ते । पश्चिमोत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमेषु लोक-
 धातुषु तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियम-
 लोकोदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति
 शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्य्यग्योनियमलो-
 कोपपद्दाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते ।
 तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । तेभ्य-
 स्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धेषु बुद्धाभगवन्-
 स्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति धर्षञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोप-
 पद्यन्ते । स उत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमेषु लोकधातुषु
 तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियमलोकोदुःखं
 प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदी-
 रयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्दाः
 सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौ-
 मनस्येन तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्य्य-
 ग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धेषु बुद्धाभगवन्स्तिष्ठन्ति
 भ्रियन्ते यापयन्ति धर्षञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते ।
 सोऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमेषु लोकधातुषु तिर्य्यग्योनिय-
 मलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियमलोकोदुःखं प्रशमय्य
 नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति ।
 घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्दाः सत्त्वास्तं

बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिफलभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धशब्देषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति धर्म्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्धाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिफलभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ते ध्रियन्ते यापयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारोमायाकारान्तवासी वा चतुर्महापथे महतोजननिकारस्य पुरतो नरकास्तिर्य्यग्योनियमलोकांश्चाभिनिर्माय तेषां मायिकानां सत्त्वानां बुद्धशब्दमुद्घोषयेद्दर्शशब्दमुद्घोषयेत्संघशब्दमुद्घोषयेदत्र तेऽभिनिर्षितास्तेन बुद्धशब्देन धर्म्मशब्देन संघशब्देन ततो नरकेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठेरं स्तत्किं मन्यसे सुभूतेऽपि पुतेन मायाकारेण मायाकारान्तेवासिना वा कश्चित्सत्त्वो नरकेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकाद्भुत्सितो भवेत् । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशसु दिक्षु अप्रमेयासंख्येषु लोकधातुषु सत्त्वास्तिर्य्यग्योनिभ्यो दुर्गतिभ्यः परिमोषेरन् नरकाद्विसत्त्वः परिमोषितो

भवति । तत्कस्य हेतोः । धर्मातेषा सुभूते धर्मानामाद्या धर्मा-
तासुपादाय । एक खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह
सकल इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दानपारमितायां
स्त्रिंशत् महासत्त्वाह सदङ्गस्त्रिंशत् महासत्त्वाह लोकाधातुं वैदूर्य-
मयमभिनिर्मिमीते वैदूर्यमयमभिनिर्माय चक्रवर्त्तिव्यूहमभिनि-
र्मिमीते । चक्रवर्त्तिव्यूहमभिनिर्माय असन्नार्थिकेभ्यो ददाति ।
पानं पानार्थिकेभ्यो ददाति । यानं यानार्थिकेभ्यो ददाति । वस्त्रं
वस्त्रार्थिकेभ्यो ददाति । पुष्पं पुष्पार्थिकेभ्यो ददाति । मास्यं
मास्यार्थिकेभ्यो ददाति । गन्धं गन्धार्थिकेभ्यो ददाति । विलेपणं
विलेपणार्थिकेभ्यो ददाति । शयनमासनं शयनासनार्थिकेभ्यो
ददाति । उपाश्रयमुपाश्रयार्थिकेभ्यो ददाति । प्राजीविकं प्राजी-
विकार्थिकेभ्यो ददाति । उपकरणमुपकरणार्थिकेभ्यो ददाति ।
स्नानप्रत्ययभेषज्यपरिष्कारं स्नानप्रत्ययभेषज्यपरिष्कारार्थिकेभ्यो
ददाति । मणिसुक्तावैदूर्यग्रङ्गशिक्षाप्रवासरजतजातरूपार्थिकेभ्यो
मणिसुक्तावैदूर्यग्रङ्गशिक्षाप्रवासरजतजातरूपाणि ददाति । याव-
दन्यतरान्यतरान् मानुषकान् परिष्कारान् ददाति । षोऽनमना-
र्थिकेभ्यो दत्त्वा पानं पानार्थिकेभ्यो दत्त्वा यानं यानार्थिकेभ्यो दत्त्वा
वस्त्रं वस्त्रार्थिकेभ्यः पुष्पं पुष्पार्थिकेभ्यः । मास्यं मास्यार्थिकेभ्यः
गन्धं गन्धार्थिकेभ्यः विलेपणं विलेपणार्थिकेभ्यः शयनमासनं शय-
नासनार्थिकेभ्यः उपाश्रयमुपाश्रयार्थिकेभ्यः प्राजीविकं प्राजीविका-
र्थिकेभ्यः उपकरणमुपकरणार्थिकेभ्यः स्नानप्रत्ययभेषज्यपरिष्कारं

म्हानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारार्थिकेभ्यः मणिमुक्तावैदूर्यशङ्खशिला-
प्रवालरजतजातरूपाणि मुक्तावैदूर्यशङ्खशिलाप्रवालरजतजातरू-
पार्थिकेभ्यः दत्त्वा यावदन्यतरान्यतरान् मानुष्यकान् परिष्कारान्
दत्त्वातेभ्यः सत्त्वैर्धर्मैर्धर्मैर्देशयति । यदुतेमामेव षट् पारमिताप्रति-
संयुक्तं धर्मदेशनां । ते च खलु पुनः सत्त्वास्तां धर्मदेशनां श्रुत्वा
न जातुषड्भिः पारमिताभिर्विहरितो भवति । यावदनुत्तरां
सम्यक् सन्तोषिमभिसन्नुध्यन्ते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दत्तोभायाकारोभायाकारान्तेवासीवा
चतुर्भङ्गापथे महतो जननिकायस्याद्ये महान्तं जननिकायमभिनिर्मा-
यात्ममन्त्रार्थिकेभ्यो दद्यात्पानं पानार्थिकेभ्यो दद्यात् वस्त्रं वस्त्रार्थि-
केभ्यो दद्यात् पुष्पं पुष्पार्थिकेभ्यो दद्यात् माख्यं माख्यार्थिकेभ्यो
दद्यात् गन्धं गन्धार्थिकेभ्यो दद्यात् विलेपनं विलेपनार्थिकेभ्यो
दद्यात् शयनमासनं शयनासनार्थिकेभ्यो दद्यात् उपाश्रयमुपा-
श्रयार्थिकेभ्यो दद्यात् प्राजीविकं प्राजीविकार्थिकेभ्यो दद्यात् उप-
करणमुपकरणार्थिकेभ्यो दद्यात् म्हानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारान्
म्हानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारार्थिकेभ्यो दद्यात् मणिमुक्तावैदूर्यशङ्ख-
शिलाप्रवालरजतजातरूपाणि मणिमुक्तावैदूर्यशङ्खशिलाप्रवालरजत-
जातरूपार्थिकेभ्यो दद्यात् यावदन्यतरान्यतरान् मानुष्यकान् परि-
ष्कारान् दद्यात् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण
मायाकारान्तेवाशिनावाकस्मैचित्सत्त्वाय किञ्चिद्दत्तं भवेत् । आह गो
हौदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन यावच्चक्रवर्त्तियूहमभिनिर्मायात्ममन्त्रार्थिकेभ्यो दत्ता पानं

पानार्थिकेभ्यो ददता यानं यानार्थिकेभ्यो ददता वस्त्रं वस्त्रार्थिकेभ्यो ददता पुष्पं पुष्पार्थिकेभ्यो ददता माख्यं माख्यार्थिकेभ्यो ददता गन्धं गन्धार्थिकेभ्यो ददता विलेपनं विलेपनार्थिकेभ्यो ददता ग्रथनासनं ग्रथनासनार्थिकेभ्यो ददता उपाश्रयमुपाश्रयार्थिकेभ्यो ददता प्राजैविकं प्राजैविकार्थिकेभ्यो ददता उपकरणमुपकरणार्थिकेभ्यो ददता ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारान् ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारार्थिकेभ्यो ददता मणिसुक्तावैदूर्यग्रङ्खण्डशिलाप्रवालरजतजातरूपाणि मणिसुक्तावैदूर्यग्रङ्खण्डशिलाप्रवालरजतजातरूपार्थिकेभ्यो ददता यावदन्यतरान्यतरान् मानुषकान् परिष्कारान् ददता न कस्मैचित्स्वाय किञ्चिद्दत्तं भवति । तत्कस्य हेतोः धर्म्मतैषासुभूते धर्म्माणां मायाधर्म्मासुपादाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाऽसन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः शीलपारमितायां स्थित्वा सञ्चिन्धोपपत्तिपरिग्रहेण चक्रवर्त्तिकुले प्रत्याजायते । स तत्र चक्रवर्त्तिस्यैस्थित्वा सत्त्वान् दशकुशलेषु कर्म्मपथेषु प्रतिष्ठापयति । स चतुर्षुध्यानेष्वप्रमाणेषु चतसृस्वार्थ्यसमापत्तिषु पञ्चमभिज्ञासु चतुर्षुमृत्युपस्थानेषु चतुर्षु सम्यक् प्रहाणेषु चतुर्षुबुद्धपादेषु पञ्चस्त्रिन्दियेषु पञ्चसुवलेषु सप्तसुबोधज्जेषु । आर्याष्टाङ्गमार्गं शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखेषु नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु चतुर्ष्वार्यसत्त्वेषु सर्वसमाधिषु सर्वधारणीसुखेषु दशसुतथागतवलेषु चतुर्षुवैशारद्येषु चतसृषु प्रतिसम्बित्सु महामैत्र्या महाकरुणया अष्टादशान्नावेणिकबुद्धधर्म्मेषु प्रतिष्ठापयति । ते

सत्त्वा न जातु विरहितो भवति तथा धर्मदेशनया यावदनु-
त्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

तद्यथापिनाम सुभूते दक्षोमायाकारोमायाकारान्तेवासोवा-
चतुःपथे महतो जननिकायस्य पुरतोमहान्तं जननिकायमभिनि-
र्वाय सत्त्वान् दशकुग्रलेषु कर्मपथेषु प्रतिष्ठापयेत् । चतुर्षुध्यानेषु
चतुर्व्यप्रमाणेषु चतसृष्वारूप्यसमापत्तिषु । पञ्चस्त्रिंशत्सु चतुर्षु
कृत्युपस्थानेषु चतुर्षु सम्यक् प्रहाणेषु चतुर्वृद्धिपादेषु पञ्चस्त्रिंशेषु
पञ्चसु वलेषु सप्तसु बोध्यङ्गेषु अर्थाष्टाङ्गमार्गे शून्यतानिमित्ताप्रणि-
हितविमोक्षमुखेषु गवस्त्रनुपूर्वविहारसमापत्तिषु चतुर्व्यसत्येषु
सर्वसमाधिषु सर्वधारणीमुखेषु दशसु तथागतवलेषु चतुर्षु वैशार-
द्येषु चतसृषु प्रतिबन्धित्सु महामैत्र्या महाकरुणया अष्टादशस्या-
वैणिकबुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापयेत् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि गतेन
मायाकारेण मायाकारान्तेवासिनाकश्चित्सत्त्वोदशकुग्रलेषु कर्म-
पथेषु प्रतिष्ठापितोभवेत् । चतुर्षुध्यानेषु चतुर्व्यप्रमाणेषु चतसृष्वार-
ूप्यसमापत्तिषु पञ्चस्त्रिंशत्सु चतुर्षुकृत्युपस्थानेषु चतुर्षु सम्यक्
प्रहाणेषु चतुर्वृद्धिपादेषु पञ्चस्त्रिंशेषु पञ्चसुवलेषु सप्तबोध्यङ्गेषु
अर्थाष्टाङ्गमार्गे शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु । गवस्त्रनु-
पूर्वविहारसमापत्तिषु चतुर्व्यसत्येषु सर्वसमाधिषु सर्वधारणी-
मुखेषु दशतथागतवलेषु चतुर्षु वैशारद्येषु चतसृषु प्रतिबन्धित्सु
महामैत्र्या महाकरुणया अष्टादशवैणिकबुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापितो
भवति । आह । नोहीदं भगवन् । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेनाप्रमेयासंख्येयानपि सत्त्वान् दशकुग्रलेषु कर्मपथेषु प्रति-

ष्टाय चतुर्षु ध्यानेषु चतुर्व्यप्रमाणेषु चतसृस्वारूप्य समापत्तिषु
 पञ्चस्त्रिंशत्सु चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु चतुर्षु सम्यक् प्रहाणेषु चतुर्व्य-
 द्विपादेषु पञ्चस्त्रिंशद्विधेषु पञ्चसु बलेषु सप्तसुबोधज्ञेषु अष्टाष्टाङ्ग-
 मार्गे शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखेषु अष्टासु विमोक्षेषु
 नवस्त्रनुपूर्वविहारसमापत्तिषु चतुर्व्यार्यसत्येषु सर्वसमाधिषु सर्व-
 धारणीमुखेषु दशसु तथागतबलेषु चतुर्षु वैशारद्येषु चतसृषु
 प्रतिबन्धितसु महामैत्र्यां महाकरुणायां अष्टादशावेषिकबुद्धधर्मेषु
 न कश्चित् सत्त्वः प्रतिष्ठापितो भवति । तत्कस्य हेतोः । धर्मात्तै-
 वासुभूते धर्माणां मायाधर्मतासुपादाय । एवं खलु सुभूते
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वां सन्नस्य इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः चान्तिपारमितायां
 स्थित्वा सर्वसत्त्वान् चान्तिपारमितायां नियोजयति प्रतिष्ठापयति ।
 कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः चान्तिपारमितायां स्थित्वा
 सर्वसत्त्वान् चान्तिपारमितायां नियोजयति प्रतिष्ठापयति । इह
 सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रथमचित्तोत्पादसुपादायैव सन्नाहं
 सन्नस्यति । स चेत् सर्वसत्त्वा मे खोद्गदण्डशस्त्रप्रहारान् दद्युस्तत्र
 मयैकमपि खोभसहगतं चित्तं नोत्पादयितव्यं । सर्वसत्त्वान्क्षैवं
 रूपायां चान्तौ प्रतिष्ठापयति ।

तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारो मायाकारान्तेवासी वा
 चतुर्भङ्गापथे महतो जननिकायस्य पुरतो महान्तं जननिकाय-
 मभिनिर्माथ चान्तिपारमितायां नियोजयेत् प्रतिष्ठापयेत् किं
 मन्यवे सुभूतेऽपि तु तेन मायाकारेण मायाकारान्तेवाशिना वा

कश्चित् सत्त्वः चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठापितो भवेत् आह ।
 मोहोदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेनाप्रमेयाऽसंख्येयान् सत्त्वान् चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठाप्य न
 कश्चित्सत्त्वः चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठापितो भवति । तत्कस्य
 हेतोः । धर्षतैषा सुभूते धर्षाणां मायाधर्षतासुपादाय ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सज्ज
 इत्युच्यते । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमितायां
 स्थित्वा सत्त्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठा-
 पयति । कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमितायां
 स्थित्वा सर्वसत्त्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति । निवेशयति
 प्रतिष्ठापयति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्ते न चित्तोत्पादेन सर्वसत्त्वान् कायिकचेतसिक वीर्यं
 समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । तद्यथापि नाम
 सुभूते दक्षोमायाकारो मायाकारान्तेवासी वा चतुर्महापथे-
 महतो जननिकायस्य पुरतो महान्तं जननिकायमभिनिर्माय
 कायिकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठापयेत् तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि
 नु तेन मायाकारेण वा मायाकारान्ते वासिना वा चतुर्महापथे
 महतो जननिकायस्य पुरतो महान्ते जननिकायमभिनिर्ममे
 कायिकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठापयेत् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि-
 नु तेन मायाकारेण वा मायाकारान्तेवासिना वा कश्चित् सत्त्वः
 कायिकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठापितो भवेत् । आह । नो हीदं
 भगवन् । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽप्रमेयाऽसंख्येयान्

सत्त्वान् काथिकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठाप्य न कश्चित् सत्त्वः काथिकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठापितो भवति । तत्कस्य हेतोः धर्मतैषा सुभूते धर्माणां मायाधर्मतामुपादाय । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सन्नह्य इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमितायां स्थित्वा सर्वसत्त्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमितायां स्थित्वा सर्वसत्त्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वधर्मसमतायां स्थित्वा यत्र कस्यचिद्धर्मस्य विक्षेपं वा समनुपश्यत्येवं ध्यानपारमितायां स्थितो भवति । स तथैव सत्त्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति । निवेशयति । प्रतिष्ठापयति । ते च समादापिता न जातुविरहिता भवन्ति ध्यानपारमितायाः यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधेमभिसम्बुध्यते । तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारोमायाकारान्नेवासी वा चतुर्महापथे महतोजननिकायस्य पुरतो महान्तं जननिकायमभिनिर्माय ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठापयति । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण वा मायाकारान्नेवाशिना वा कश्चित्सत्त्वो ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठापितो भवेत् । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वान् ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठाप्य न कश्चित्सत्त्वो ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठापितो भवति । तत्कस्य हेतोः । धर्मतैषा सुभूते धर्माणां, माया धर्मतामुपा-

दाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सकल
इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
स्थित्वा सर्वसत्त्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां स्थित्वा सर्वसत्त्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवे-
शयति प्रतिष्ठापयति । आह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायाञ्चरन् यत् कस्यचिद्धर्मस्योत्पादं वा निरोधं वा संक्षेत्रं
वा व्यवदानं वा आरं वा पारं वोपस्रभते । एवं खलु सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां स्थितो भवति । स तथैव
सर्वसत्त्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठा-
पयति । तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारो मायाकारान्ते-
वासी वा चतुर्महापथे महतोजननिकायस्य पुरतो महान्तं जननि-
कायमभिनिर्माय प्रज्ञापारमितायां समादापयेत् निवेशयेत्
प्रतिष्ठापयेत् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण वा
मायाकारान्तेवासिना वा कश्चित् सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां समादा-
पितो निवेशितः प्रतिष्ठापितो भवेत् । आह । नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वान्
प्रज्ञापारमितायां प्रतिष्ठाप्य न कश्चित् सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
प्रतिष्ठापितो भवेत् । तत्कस्य हेतोः धर्मात्तैवासुभूते धर्माणां
मायाधर्मातामुपादाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
महासत्त्वाह सकल इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभ्रते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाहं सत्त्व
 पूर्वस्यान्दिग्नि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा यथै-
 वात्मनादानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु च
 सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
 प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ग्रीक्षपारमितायां तिष्ठति । तथैव
 तत्र लोकधातुषु च सत्त्वास्तान् सर्वान् ग्रीक्षपारमितायां समादा-
 पयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना क्षान्तिपारमि-
 तायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु च सत्त्वास्तान् सर्वान्
 क्षान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति ।
 यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु च
 सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति । निवेशयति
 प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र
 लोकधातुषु च सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति
 निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति ।
 तथैव तत्र लोकधातुषु च सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां
 समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यदुते वा एव षट्पार-
 मितास्ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहितो भवति षड्भिः
 पारमिताभिर्चावदक्षुत्तरां सम्यक् सम्वोधिमभिसम्बुधन्ते ।

दक्षिणस्यान्दिग्नि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमेषु लोकधातुषु गत्वा
 यथैवात्मनादानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु च
 सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
 प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ग्रीक्षपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र

लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ग्रीक्षपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्निपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्निपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना वीर्य-पारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मं देशयति यदुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

पश्चिमाथान्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा यथैवात्मनादानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ग्रीक्षपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ग्रीक्षपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्निपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्निपारमितायां समादापयति । यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपार-

मित्तर्था समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मं देशयति यदुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पारमिता-भिर्थावदनुत्तरां सम्यक् सम्वोधिमभिसम्बुध्यन्ति ।

उत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् गत्वा यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ज्ञान्तिपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति । निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मञ्च देशयति

यदुते वा एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातु-
विरहिता भवन्ति । षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक्
सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवासुकोपमान् लोकधातून् गत्वा
यथैवात्मनादानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु
चे सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ग्रीक्षपारमितायां तिष्ठति । तथैव
तत्र लोकधातुषु चे सत्त्वास्तान् सर्वान् ग्रीक्षपारमितायां समादा-
पयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चाग्निपारमितायां
तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु चे सत्त्वास्तान् सर्वान् चाग्नि-
पारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना
वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु चे सत्त्वास्तान्
सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति ।
यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु
चे सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र
लोकधातुषु चे सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति
निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मज्ञ देशयति यदुते वा एव षट्-
पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति
षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

दक्षिणपश्चिमाद्यान्दिशि गङ्गानदीवासुकोपमान् लोकधातून्
गत्वा यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोक-

धातुषु च सत्त्वाखान् सर्वाङ् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । अथैवात्मना ग्रीहपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु च सत्त्वाखान् सर्वाङ् ग्रीहपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । अथैवात्मना चान्निपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु च सत्त्वाखान् सर्वाङ् चान्निपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । अथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु च सत्त्वाखान् सर्वाङ् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । अथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु च सत्त्वाखान् सर्वाङ् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । अथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु च सत्त्वाखान् सर्वाङ् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मश्च देवयति । अदुते वा एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वाखं धर्मं मुला न जातुविरक्षिता भवन्ति षड्भिः पारमिताभि र्थावदनुत्तरां सम्यक् सम्योधिभिसम्बुध्यन्ते ।

पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवासुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा अथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु च सत्त्वाखान् सर्वाङ् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । अथैवात्मना ग्रीहपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु च सत्त्वाखान् सर्वाङ् ग्रीहपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । अथैवात्मना चान्निपारमितायां तिष्ठति ।

तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ज्ञानिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मज्ञ देशयति यदुते सा एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् समोधिमभिसमुध्यन्ते ।

उत्तरपूर्वखान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमान् लोकधातून् गत्वा यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ग्रीहपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ग्रीहपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ज्ञानिपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ज्ञानिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान्

ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथै-
वात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति । निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । धर्मज्ञ देशयति यदुते या एव षट्पारमिताः ते
सत्त्वास्तान् धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पार-
मिताभिर्थावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बध्यन्ते ।

अधस्ताद्दिग्नि गङ्गानदीवायुकोपमान् लोकधातून् गत्वा यथै-
वात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ग्रीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव
तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ग्रीलपारमितायां समादा-
पयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना क्षान्तिपारमितायां
तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् क्षान्ति-
पारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना
वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान्
सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति ।
यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु
ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र
लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति
निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मज्ञ देशयति यदुते या एव षट्-
पारमिताः । ते सत्त्वास्तान् धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति

षड्भिः पारमिताभिः । चावदनुत्तरां सम्यक् सम्योधिमभि-
सन्नुधत्ते ।

उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवासुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा
अथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु
ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । अथैवात्मना ग्रीक्षपारमितायां तिष्ठति । तथैव
तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ग्रीक्षपारमितायां समा-
दापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । अथैवात्मना ज्ञानिपारमि-
तायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान्
ज्ञानिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति अथै-
वात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । अथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव
तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादा-
पयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । अथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां
तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापार-
मितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मश्च
द्वेषयति षडुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न
जहत्तुविरहिता भवन्ति षड्भिः पारमिताभिः । चावदनुत्तरां
सम्यक् सम्योधिमभिसन्नुधत्ते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दृष्टोमायाकारो वा मायाकारान्ते-
वासी वा चतुर्भूतपथे महतो जनकाद्यस्यापुरतो महान्तं जनकाद्य-

मभिनिर्वाय षट्सु पारमितासु समादापयेन्निवेशयेत् प्रतिष्ठा-
पयेत् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण वा
मायाकारान्तेवाशिना वा कश्चित् सत्त्वः षट्सु पारमितासु समा-
दापितो निवेशितः प्रतिष्ठापितो वा भवेत् । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । एवमेव बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पूर्वस्यान्दिग्नि गङ्गा-
नदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु । दक्षिणस्यान्दिग्नि गङ्गानदीवाणु-
कोपमेषु लोकधातुषु । पश्चिमास्यान्दिग्नि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु
लोकधातुषु । उत्तरस्यान्दिग्नि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु
उत्तर पूर्वस्यान्दिग्नि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु । पूर्व-
दक्षिणस्यान्दिग्नि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु । दक्षिण-
पश्चिमास्यान्दिग्नि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु । पश्चिमो-
त्तरस्यान्दिग्नि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु । अधस्ताद्दिग्नि
गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु । उपरिष्ठाद्दिग्नि गङ्गानदी-
वाणुकोपमेषु लोकधातुषु ये सत्त्वास्ते सर्व्वे षट्सु पारमितासु
प्रतिष्ठापिता भवन्ति । तत् कस्य हेतोः । धर्म्मतैषा सुभूते धर्म्माणां
मायाधर्म्मता सुपादाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
महासन्नाहतसङ्गद्भ्य इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाहं सङ्गस्य
सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन विहरन्नान्देषां चित्तोत्पादा-
नामवकाशं ददाति । इयन्तो मया सत्त्वाः दानपारमितायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
शौलपारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः ।

तव्याः । इयन्तो मया सत्त्वास्तुर्ध्वप्रमाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः विमोक्षेषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वाः नवस्त्रनुपूर्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः शून्यतानिभित्ताप्रणिहित-
 विमोक्षेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो
 मया सत्त्वाः पञ्चस्त्रभिज्ञासु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः सर्व्वसमाधिषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः सर्व्वधारणी-
 मुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो
 मया सत्त्वाः दशसु तथागतबलेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वास्तुर्धु वैशारद्येषु प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वास्तसूषु प्रतिषम्बित्सु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वा महामैत्र्यां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः महाकरुणार्यां
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वाः अष्टादशस्त्रावेणिक बुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः श्रोत आपत्ति फले
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वाः सङ्गदागामिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः अनागामिफले प्रतिष्ठापयितव्याः ।

इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः अर्हन्ते प्रतिष्ठा-
पयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः
प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः ।
इयन्तो मया सत्त्वाः मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो
न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः सर्वाकारज्ञतायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः ।

अपि तु पुनरस्यैवं भवत्यप्रमेयाऽसंख्येया मया सत्त्वाः दान-
पारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । शीलपारमितायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । वीर्यपारमितायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । प्रज्ञा-
पारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अध्यात्मशून्यतायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । वहिर्द्विशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अध्यात्मवह्निर्द्वि-
शून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । शून्यताशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
महाशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । परमार्थशून्यतायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । संकृतशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । असंकृतशून्यतायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । अत्यन्तशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अनवराग-
शून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अनवकारशून्यतायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । प्रकृतिशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्व्वधर्माशून्यतायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । स्वल्पशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अनुप-
लम्बशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अभावशून्यतायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । स्वभावशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अभावस्वभावशून्यतायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्धुम्भृत्युपस्थानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्धुं

सम्बन्धु प्रज्ञापेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु चन्द्रिकापादेषु प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । पञ्चस्त्रिंशदेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । पञ्चसु बलेषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । सप्तसुबोधकेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चार्थ्याष्टाङ्ग-
 मार्गं प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्ध्वान्त्येषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु
 ध्यानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्ध्वप्रमाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 चतसृष्वारण्यसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टासु विमोक्षेषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । नवस्त्रनुपूर्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयि-
 तव्याः । शून्यतागमिन्नाप्रणिहितविमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 पञ्चस्त्रभिज्ञासु प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वसमाधिषु प्रतिष्ठापयि-
 तव्याः । सर्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । दशसुतथागतबलेषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु वैशारद्येषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतसृषु
 प्रतिबन्धितेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । महामैत्र्यां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 महाकरुणायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टादशवेणिकबुद्धधर्मेषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । श्रोत आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । सङ्गदा-
 गामिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । अनागामिफले प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितव्याः । प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वाकारज्ञतायां प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः ।

तद्यथापि नाम सुभृते दक्षोमायाकारो वा मायाकारान्तेवासी
 वा चतुर्भ्रमणेषु महतो जनकारस्य पुरतो महान्तजनकायमभि-
 निर्मायैवं चिन्तयुत्पादयेत् एते मया अप्रमेयासंख्येयाः सत्त्वाः षट्सु
 पारमितासु प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टादशसु शून्यतासु प्रतिष्ठाप-

यितव्याः । चतुर्षु कृत्युपस्थानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु मन्थक्
 प्रहाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु अङ्घ्रिपादेषु प्रतिष्ठापयि-
 तव्याः । पञ्चखिन्द्रियेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । पञ्चसु बलेषु प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । सप्तसु बोध्यङ्गेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । आर्याष्टाङ्गमार्गं
 प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्ध्वार्यसत्येषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु
 ध्यानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्ध्वप्रमाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चत-
 सृष्ट्याद्यसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टासु विमोक्षेषु प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । नवस्त्रपूर्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 शून्यतामिभित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । पञ्चस्र-
 भिज्ञासु प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वसमाधिषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 सर्वधारणीसुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । दशसु तथागतबलेषु प्रति-
 ष्ठापयितव्याः । चतुर्षु वैशारद्येषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतसृषु
 प्रतिबन्धिषु प्रतिष्ठापयितव्याः । महामैत्र्यां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 महाकरुणायाम् प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टादशस्त्रावेणिकबुद्धधर्मेषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । ओत आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । सङ्गदा-
 गामि फले प्रतिष्ठापयितव्याः । अनागामिफले प्रतिष्ठापयि-
 तव्याः । अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितव्याः । प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयि-
 तव्याः । मार्गाकारज्ञतायाम् प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वाकारज्ञतायाम्
 प्रतिष्ठापयितव्याः ।

तत् किं मन्थसे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण वा माया-
 कारान्तेवाधिना वा कश्चित्सत्वः षट्सु पारमितासु प्रतिष्ठापितो
 भवेत् । अष्टादशसु शून्यतासु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु कृत्युप-

ध्यानेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु सम्यक् प्रहाणेषु प्रतिष्ठापितो
 भवेत् । चतुर्षु च्छद्धिपादेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । पञ्चखिन्त्रियेषु
 प्रतिष्ठापितो भवेत् । पञ्चसु बलेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । सप्तसु
 बोध्याङ्गेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । आर्याष्टाङ्गामार्गं प्रतिष्ठापितो
 भवेत् । चतुर्वार्य्यसत्येषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु ध्यानेषु प्रतिष्ठा-
 पितो भवेत् । चतुर्व्यप्रमाणेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतसृष्व्या-
 रूष्यसमापत्तिषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । अष्टासु विमोक्षेषु प्रतिष्ठा-
 पितो भवेत् । नवखनुपूर्व्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापितो भवेत् ।
 शून्यतानिमित्तप्रणिहितविमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । पञ्च-
 खभिज्ञासु प्रतिष्ठापितो भवेत् । सर्व्वसमाधिषु प्रतिष्ठापितो भवेत् ।
 सर्व्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । दशतथागतबलेषु प्रतिष्ठा-
 पितो भवेत् । चतुर्षु वैशारद्येषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतसृषु
 प्रतिषम्बित्सु प्रतिष्ठापितो भवेत् । महामैत्र्यां प्रतिष्ठापितो भवेत् ।
 महाकरुणयां प्रतिष्ठापितो भवेत् । अष्टादशस्वावेणिकबुद्धधर्म्येषु
 प्रतिष्ठापितो भवेत् । श्रोत आपत्तिफले प्रतिष्ठापितो भवेत् ।
 सङ्गदागामिफले प्रतिष्ठापितो भवेत् । अनागामिफले प्रतिष्ठापितो
 भवेत् । अर्हत्वे प्रतिष्ठापितो भवेत् । प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापितो
 भवेत् । मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापितो भवेत् । सर्वाकारज्ञतायां
 प्रतिष्ठापितो भवेत् ।

आह । गोहीदं भगवन् । भगवानाह । एव मेव सुभूते बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेनाऽऽप्रमेयाऽसंख्येयानां सत्त्वानां षट्सु पारमितासु
 प्रतिष्ठापणाय चित्तमुत्पाद्य । अष्टादशसु शून्यतासु प्रतिष्ठापणाय

चित्तमुत्पाद्य । चतुर्षु कृत्युपस्थानेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
चतुर्षु संन्यक्त प्रहाणेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्व्यङ्घ्रि-
पादेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । पञ्चस्त्रिंशद्विधेषु प्रतिष्ठापनाय
चित्तमुत्पाद्य । पञ्चसु बलेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । सप्तसु
बोधज्ञेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । आर्याष्टाङ्गमार्गे प्रतिष्ठापनाय
चित्तमुत्पाद्य । आर्य्यसत्येषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्षु
ध्यानेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्व्यसमाणेषु प्रतिष्ठा नाम
चित्तमुत्पाद्य । आरूढ्यसमापत्तिषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
अष्टासु विमोक्षेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । नवस्त्रनुपूर्वविहार-
समापत्तिषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहित-
विमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । पञ्चस्त्रिंशद्विधेषु प्रतिष्ठा-
पनाय चित्तमुत्पाद्य । सर्व्वसमाधिषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
सर्व्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । दशतथागत-
बलेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्षु वैशारद्येषु प्रतिष्ठापनाय
चित्तमुत्पाद्य । चतसृषु प्रतिषम्बित्सु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
महामैत्र्यां प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । महाकरुणायां प्रतिष्ठा-
पनाय चित्तमुत्पाद्य । अष्टादशस्त्रावेणिकेषु बुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापनाय
चित्तमुत्पाद्य । ओच आपत्तिफले प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
षट्कदागामिफले प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । अनागामिफले
प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । अर्हन्ते प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठा-
पनाय चित्तमुत्पाद्य । सर्व्वकारज्ञतायां प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।

न कस्य चित्सत्त्वस्यार्थाय चित्तमुत्पादितं भवति । तत्कस्य हेतोः । धर्मतेषां सुभृते धर्माणां मायाधर्मतामुपादाय । एवं खलु सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाऽसन्नद्ध इत्युच्यते ।

सुभृतिराह । यथाहं भगवन् भवतो भावितस्यार्थमाजानामि । असत्त्वाह सन्नद्धोवताऽयं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वेदितव्यः । खल-
क्षणं शून्यतामुपादाय । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । रूपं भगवन् रूपेण
शून्यं । वेदना वेदनया शून्या । संज्ञासंज्ञया शून्या । संस्कार-
संस्कारैः शून्या । विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । चक्षुस्क्षुषाशून्यं ।
ओचं ओचेण शून्यं । घ्राणं घ्राणेन शून्यं । जिज्ञाजिज्ञयाशून्या । काय-
कायेन शून्यः । मनो मनसाशून्यं । रूपं रूपेणशून्यं । शब्दः शब्देन
शून्यः । गन्धो गन्धेन शून्यः । रसो रसेन शून्यः । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः
धर्मं धर्मैः शून्याः । चक्षुर्विज्ञानं चक्षुर्विज्ञानेनशून्यं । ओचं विज्ञानं
ओचविज्ञानेन शून्यं । घ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानेन शून्यं । जिज्ञा-
विज्ञानं जिज्ञाविज्ञानेन शून्यं । कायविज्ञानं कायविज्ञानेन शून्यं
मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन शून्यं । चक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुःसंस्पर्शेन शून्यः
ओचसंस्पर्शः ओचसंस्पर्शेन शून्यः । घ्राणसंस्पर्शः घ्राणसंस्पर्शेन शून्यः
जिज्ञासंस्पर्शः जिज्ञासंस्पर्शेन शून्यः । कायसंस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्यः
मनःसंस्पर्शः मनःसंस्पर्शेन शून्यः । चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ओचसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनया शून्या । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय-
वेदनया शून्या । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया
शून्या । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या ।

पृथिवीधातुः पृथिवीधातुना शून्या । अन्धातुरन्धातुना शून्या ।
तेजोधातुस्तेजोधातुना शून्या । वायुधातुर्वायुधातुना शून्या ।
आकाशधातुराकाशधातुना शून्या । विज्ञानधातुर्विज्ञानधातुना
शून्या । अविद्या अविद्यया शून्या । संस्काराः संस्कारैः शून्याः ।
विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । नामरूपं नामरूपेण शून्यं । षडायतनं
षडायतनेन शून्यं । स्वर्गः स्वर्गेन शून्यः । वेदना वेदनया शून्या ।
दृष्ट्या दृष्ट्याया शून्याः । उपादानमुपादानेन शून्यं । भवो भवेन
शून्यः । जातिर्जात्याशून्या । जरामरण जरामरणेन शून्यं ।

दानपारमिता दानपारमितया शून्या । ग्रीक्षपारमिता ग्रीक्ष-
पारमितया शून्या । चान्तिपारमिता चान्तिपारमितया शून्या ।
वीर्यपारमिता वीर्यपारमितया शून्या । ध्यानपारमिता ध्यानपा-
रमितया शून्या । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञापारमितया शून्या ।

अध्यात्मशून्यता अध्यात्मशून्यतया शून्या । वहिर्द्विशून्यता वहि-
र्द्विशून्यतया शून्या । अध्यात्मवहिर्द्विशून्यता अध्यात्मवहिर्द्विशून्यतया
शून्या । शून्यताशून्यता शून्यताशून्यतयाशून्या । महाशून्यता महा-
शून्यतया शून्या । परमार्थशून्यता परमार्थशून्यतया शून्या ।
संस्कृतशून्यता संस्कृतशून्यतया शून्या । असंस्कृतशून्यता असंस्कृतशून्य-
तया शून्या । अत्यन्तशून्यता अत्यन्तशून्यतया शून्या । अनवरागशू-
न्यता अनवरागशून्यतया शून्या । अनवकारशून्यता अनवकारशून्य-
तयाशून्या । प्रकृतिशून्यता प्रकृतिशून्यतया शून्या । सर्व्वधर्मशून्यता
सर्व्वधर्मशून्यतया शून्या । स्वलक्षणशून्यता स्वलक्षणशून्यतया शून्या ।
अनुपलम्भशून्यता अनुपलम्भशून्यतया शून्या । अभावशून्यता अभा-

वशून्यतया शून्या । स्वभावशून्यता स्वभावशून्यतया शून्या । अभाव-
स्वभावशून्यता अभावस्वभावशून्यतया शून्या ।

कृत्युपस्थानानि कृत्युपस्थानैः शून्यानि । सम्यक् प्रज्ञाणानि
सम्यक्प्रज्ञाणैः शून्यानि । च्छद्धिपादा च्छद्धिपादैः शून्याः । इन्द्रि-
याणीन्द्रियैः शून्यानि । बलानिबलैः शून्यानि । बोध्यप्राणि बोध्यकैः
शून्यानि । आर्याष्टाङ्गमार्ग आर्याष्टाङ्गमार्गैः शून्यः । आर्यसत्यानि
आर्यसत्यैः शून्यानि । ध्यानानि ध्यानैः शून्यानि । अप्रमाणानि
अप्रमाणैः शून्यानि । आरूप्यसमापत्तय आरूप्यसमापत्तिभिः शून्याः ।
विमोक्षाविमोक्षैः शून्याः । अणुपूर्वविहारसमापत्तयोऽणुपूर्वविहा-
रसमापत्तिभिः शून्याः । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितदिमोक्षसुखानि
शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षसुखैः शून्यानि । अभिज्ञा अभि-
ज्ञाभिः शून्याः । समाधयः समाधिभिः शून्याः । धारणीमुखानि
धारणीमुखैः शून्यानि । तथागतबलानि तथागतबलैः शून्यानि ।
वैशारद्यानि वैशारद्यैः शून्यानि । प्रतिसम्बिद्ः प्रतिसम्बिद्धिः
शून्यानि । महामैत्रौ महामैत्र्या शून्या । महाकरुणा महाकरुणया
शून्या । आवेणिकबुद्धधर्मा आवेणिकबुद्धधर्मैः शून्याः । बोधिसत्त्वो
बोधिसत्त्वेन शून्याः । महासन्नाहो महासन्नाहेन शून्यः । अनेन भग-
वन् पर्यायेन सन्नाह सन्नद्धो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वेदितव्यः ।
भगवानाह । एवमेव सुभूते एवमेतत् तथायथावदसि । तत्कस्त्र-
हेतोः । अकृताहि सुभूते सर्वाकारशता । अविज्ञता अनभिसंस्कृता ।
येषां कृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महासन्नाहः सन्नद्धः । आह केन
कारणेन भगवन् सर्वाकारशता अकृता अविज्ञता अनभिसंस्कृता

येषां कृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महासन्नाहः सन्नद्धः । भगवा-
 नाह । कारकानुपसन्निभितामुपादाय सुभूते सर्वाकारज्ञता अकृता
 अविहता अनभिसंस्कृता । तेषु सत्त्वा अकृता अविहता अनभि-
 संस्कृताः येषां कृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महासन्नाहः सन्नद्धः ।
 तत्कथं हेतोः । तथाहि सुभूते रूपं न करोति न विकरोति ।
 नाऽभिसंस्करोति । वेदना न करोति न विकरोति नाभिसंस्क-
 रोति । संज्ञा न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
 संस्कारा न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कृन्ति । विज्ञानं
 न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । चक्षुः सुभूते न
 करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । श्रोत्रं न करोति न
 विकरोति नाभिसंस्करोति । घ्राणं न करोति न विकरोति
 नाऽभिसंस्करोति । जिह्वा न करोति न विकरोति नाऽभि-
 संस्करोति । कायो न करोति न विकरोति नाभिसंस्करोति ।
 मनो न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । रूपं सुभूते
 न करोति न विकरोति नाभिसंस्करोति । शब्दो न करोति न
 विकरोति नाऽभिसंस्करोति । गन्धो न करोति न विकरोति
 नाऽभिसंस्करोति । रसो न करोति न विकरोति नाभिसंस्क-
 रोति । स्पर्शा न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । धर्मा
 न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कृन्ति । चक्षुर्विज्ञानं
 सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । श्रोत्रविज्ञानं
 न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । घ्राणविज्ञानं न
 करोति न विकरोति नाभिसंस्करोति । जिह्वाविज्ञानं न

करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । कायविज्ञानं न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । मनोविज्ञानं न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । चक्षुःसंस्पर्शो न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । श्रोत्रसंस्पर्शो न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । घ्राणसंस्पर्शो न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । जिह्वासंस्पर्शो न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । कायसंस्पर्शो न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । मनःसंस्पर्शो न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाभिसंस्करोति । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।

आत्मा सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जीवः सत्त्वः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोः । तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जीवः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोः । तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जन्तुः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोः । तथाहि सोऽत्यन्ततया

नोपलभ्यते । प्रतिविम्ब सुभूते न करोति न विकरोति नाभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । मरौचिका सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । निर्भितः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अविद्या सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । संस्कारा सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि *सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । विज्ञानं सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि †सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । नामरूपं सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । षडायतनं सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । स्पर्शः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । वेदना सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । दृष्ट्या सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । साऽत्यन्त-

* तेऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते-इति पाठो युक्तः ।

† तदत्यन्ततया नोपलभ्यते-इति युक्तं एवं परत्रापि स्त्रीवलिङ्गार्थपरा-
मर्शस्थले ।

तथा नोपलभ्यते । उपादानं सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । भवः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जातिः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जरामरणं सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।

दानपारमिता* न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । ग्रीहपारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । चान्तिपारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । वीर्यपारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । ध्यानपारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्यहेतोस्तथा हि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । प्रज्ञापारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।

* पारमिताशब्दात् परं सुभूते-इति पदं षट्पारमितास्यलेऽन्तीति प्रतीयते पूर्वपरस्यलेषु तत्रयोगदर्शनात् ।

अध्यात्मशून्यता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क्र-
 रोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । बहिर्द्वि-
 शून्यता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क्ररोति । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यता न
 करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क्ररोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । शून्यताशून्यता न करोति न विक-
 रोति नाऽभिसंस्क्ररोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया
 नोपलभ्यते । महाशून्यता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क्र-
 रोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । परमार्थ-
 शून्यता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क्ररोति । तत्कस्य हेतो-
 स्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यता न करोति न
 विकरोति नाभिसंस्क्ररोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया
 नोपलभ्यते । असंस्कृतशून्यता न करोति न विकरोति नाऽभि-
 संस्क्ररोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।
 अत्यन्तशून्यता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क्ररोति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अनवरागशून्यता
 सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क्ररोति । तत्कस्य हेतो-
 स्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अनवकारशून्यता सुभूते न
 करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क्ररोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यता सुभूते न करोति न
 विकरोति नाऽभिसंस्क्ररोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्त-
 तया नोपलभ्यते । सर्वधर्माशून्यता सुभूते न करोति न विकरोति

नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।
 खलचणशून्यता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि सात्यन्ततया नोपलभ्यते । अनुपलब्ध-
 शून्यता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अभावशून्यता
 सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतो-
 स्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । खभावशून्यता सुभूते न
 करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अभावखभावशून्यता सुभूते न करोति
 न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्त-
 तथा नोपलभ्यते ।

सृत्युपस्थानानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कु-
 र्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । सम्यक्
 प्रश्नानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाभिसंस्कुर्वन्ति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । अङ्घ्रिपादान-
 कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 तेऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । इन्द्रियाणि सुभूते न कुर्वन्ति न
 विकुर्वन्ति नाभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया
 नोपलभ्यन्ते । बह्वानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभि-
 संस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते ।
 बोध्यङ्गानि न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । आर्याष्टाङ्गमार्गः सुभूते

न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 सोऽत्यन्ततया न विद्यते । आर्य्यसत्यानि सुभूते न कुर्वन्ति न वि-
 कुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया-
 नोपलभ्यन्ते । ध्यानानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभि-
 संस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते ।
 अप्रमाणानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । आर्य्यसमा-
 पत्तयः सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्-
 कस्य हेतोस्तथाहि ता अत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । विमोक्षाः सुभूते
 न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्त-
 थाहि तेऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । अनुपूर्वविहारसमापत्तयः सुभूते
 न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 ता अत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । शून्यतानिभिन्नाप्रणिहित विमो-
 क्षमुखानि न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि तान्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । अभिज्ञाः सुभूते न
 कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 ता अत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । सर्वसमाधयः सुभूते न कुर्वन्ति
 न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तेऽत्यन्त-
 तया नोपलभ्यन्ते । "सर्वधारणीमुखानि न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति
 नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपल-
 भ्यन्ते । तथागतबह्णानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभि-
 संस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते ।

वैशारद्यानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । प्रतिसम्बिदः सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि ता अत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । महामैत्री सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । महाकरुणा सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । आवेषिकबुद्धधर्माः सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तेऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । तथता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अविद्यता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । अनन्यतथता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । धर्मता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । धर्मधातुः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । धर्मास्थिता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । धर्मनियामता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । भूतकोटिः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽ-

भिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।
 अचिन्त्यधातुः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । बोधिः सुभूते
 न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथा-
 हि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । सर्वज्ञता सुभूते न करोति न
 विकरोति नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया
 नोपलभ्यते । सर्वाकारज्ञता सुभूते न करोति न विकरोति
 नाऽभिसंस्कारोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपल-
 भ्यते । तदनेन सुभूते पर्यावैषिकं वेदितव्यं यथा अज्ञता सर्वका-
 रज्ञता अविज्ञता अनभिसंस्कृता । तेऽपि सत्त्वा अज्ञता अविज्ञता
 अनभिसंस्कृता । येषां कृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महासञ्ज्ञाहः
 सञ्ज्ञः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासञ्ज्ञाहसञ्ज्ञ
 इत्युच्यते ।

आह । यथाहं भगवन् भगवताभावितस्थार्थमाजानामि ।
 रूपं भगवन्नवद्भूमसुक्तं । वेदना अवद्धा असुक्ता । संज्ञा अवद्धा
 असुक्ता । संस्कारा अवद्धा असुक्ताः । विज्ञानमवद्भूमसुक्तं ।

अथायुष्मान् पूर्णोमैत्रायणीपुत्रो आयुष्मन्तं सुभूतिमेतद-
 वोचत् । रूपमायुष्मन् सुभूते अवद्भूमसुक्तं । वेदना अवद्धा
 असुक्ता । संज्ञा अवद्धा असुक्ता । संस्कारा अवद्धा असुक्ताः ।
 विज्ञानमवद्भूमसुक्तं । आहैवमेतदायुष्मन् पूर्णैवमेतत् । रूपमायु-
 ष्मन् पूर्णावद्भूमसुक्तं । वेदनाऽवद्धाऽसुक्ता । संज्ञाऽवद्धाऽसुक्ता ।
 संस्कारा अवद्धा असुक्ताः । विज्ञानमवद्भूमसुक्तं । पूर्ण आह ।

कतमन्नावदायुष्मन् सुभूते यदबद्धमसुक्तं । कतमामवेदनायाऽब-
द्धाऽसुक्ता । कतमामासंज्ञायाऽबद्धाऽसुक्ता । कतमेते संस्कारा ये
अबद्धासुक्ताः । कतमन्तद्विज्ञानं यदबद्धमसुक्तं । आह यदेतदायु-
ष्मन् पूर्णस्वप्नोपमं रूपं तदबद्धमसुक्तं । येयं स्वप्नोपमावेदनामाऽब-
द्धाऽसुक्ता । येयं स्वप्नोपमासंज्ञामाऽबद्धाऽसुक्ता । य इमे स्वप्नोपमाः
संस्काराः ते ऽबद्धा असुक्ताः । यदेतत् स्वप्नोपमं विज्ञानं तदब-
द्धमसुक्तं । यदेतन्माथोपमं रूपं तदबद्धमसुक्तं । येयं माथोपमा
वेदनायाऽबद्धाऽसुक्ता । येयं माथोपमासंज्ञामाऽबद्धाऽसुक्ता । य इमे
माथोपमाः संस्काराः तेऽबद्धा असुक्ताः । यदिदं माथोपमं
विज्ञानं तदबद्धमसुक्तं ।

यदेतत् प्रतिश्रुत्कोपमं रूपं तदबद्धमसुक्तं । येयं प्रतिश्रुत्-
कोपमावेदनायाऽबद्धाऽसुक्ता । येयं प्रतिश्रुत्कोपमासंज्ञायाऽब-
द्धाऽसुक्ता । य इमे प्रतिश्रुत्कोपमोः संस्कारास्तेऽबद्धा असुक्ताः ।
यदेतत्प्रतिश्रुत्कोपमं विज्ञानं तदबद्धमसुक्तं । यदेतत्प्रतिभाषोपमं
रूपं तदबद्धमसुक्तं । येयं प्रतिभाषोपमावेदनायाऽबद्धाऽसुक्ता ।
येयं प्रतिभाषोपमासंज्ञायाऽबद्धाऽसुक्ता । य इमे प्रतिभाषोपमाः
संस्कारास्तेऽबद्धा असुक्ताः । यदेतत्प्रतिभाषोपमं विज्ञानं तदबद्ध-
मसुक्तं । यदेतत्प्रतिविम्बोपमं रूपं तदबद्धमसुक्तं । येयं प्रतिवि-
म्बोपमा वेदनायाऽबद्धाऽसुक्ता । येयं प्रतिविम्बोपमासंज्ञायाऽबद्धा-
ऽसुक्ता । य इमे प्रतिविम्बोपमाः संस्कारास्तेऽबद्धा असुक्ताः ।
यदेतत्प्रतिविम्बोपमं विज्ञानं तदबद्धमसुक्तं । यदेतन्मरीच्युपमं
रूपं तदबद्धमसुक्तं । येयं मरीच्युपमावेदनायाऽबद्धाऽसुक्ता । येयं

मरीच्युपमासंज्ञायाऽवद्भाऽऽमुक्ता । य इमे मरीच्युपमाः संस्कारास्तेऽवद्भा अमुक्ता । यदेतन्मरीच्युपमं विज्ञानं तदवद्भूममुक्तं । यदेतन्निर्भिर्भितोपमं रूपं तदवद्भूममुक्तं । येयं निर्भिर्भितोपमा वेदना न याऽवद्भाऽऽमुक्ता । येयं निर्भिर्भितोपमासंज्ञायाऽवद्भाऽऽमुक्ता । य इमे निर्भिर्भितोपमाः संस्कारास्तेऽवद्भा अमुक्ताः । यदेतन्निर्भिर्भितोपमं विज्ञानं तदवद्भूममुक्तं ।

अतीतमायुष्यन् पूर्णरूपमवद्भूममुक्तं । अतीतावेदनाऽवद्भाऽऽमुक्ता । अतीतासंज्ञाऽवद्भाऽऽमुक्ता । अतीताः संस्काराः अवद्भा अमुक्ताः । अतीतं विज्ञानमवद्भूममुक्तं । प्रत्युत्पन्नमायुष्यन् पूर्णरूपमवद्भूममुक्तं । प्रत्युत्पन्नावेदनाऽवद्भाऽऽमुक्ता । प्रत्युत्पन्नासंज्ञाऽवद्भाऽऽमुक्ता । प्रत्युत्पन्नाः संस्कारा अवद्भा अमुक्ताः । प्रत्युत्पन्नं विज्ञानमवद्भूममुक्तं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । असत्त्वादायुष्यन् पूर्णरूपस्य रूपमवद्भूममुक्तं । असत्त्वादेदनायवेदनाऽवद्भाऽऽमुक्ता । असत्त्वात्संज्ञायाः संज्ञाऽवद्भाऽऽमुक्ता । असत्त्वात् संस्काराणां संस्कारा अवद्भा अमुक्ताः । असत्त्वादिज्ञानस्य विज्ञानमवद्भूममुक्तं । विविक्तत्वाद्व्युत्पन्नस्य रूपमवद्भूममुक्तं । विविक्तत्वात्संज्ञायाः संज्ञाऽवद्भाऽऽमुक्ता । विविक्तत्वात्संस्काराणां संस्कारा अवद्भा अमुक्ताः । विविक्तत्वादिज्ञानस्य विज्ञानमवद्भूममुक्तं । अनुत्पन्नत्वाद्व्युत्पन्नस्य रूपमवद्भूममुक्तं । अनुत्पन्नात्त्वादेदनाया वेदनाऽवद्भाऽऽमुक्ता । अनुत्पन्नात्त्वात्संज्ञायाः संज्ञाऽवद्भाऽऽमुक्ता । अनुत्पन्नात्त्वात्संस्काराणां संस्कारा अवद्भा अमुक्ताः । अनुत्पन्नात्त्वादिज्ञानस्य विज्ञानमवद्भूममुक्तं ।

कुशलमायुष्यन् पूर्णरूपमवद्भूममुक्तं । कुशलावेदनाऽवद्भाऽऽमुक्ता ।

कुशलासंज्ञाऽबद्धाऽसुक्ता । कुशलाः संस्कारा अबद्धा असुक्ता ।
 कुशलं विज्ञानमबद्धमसुक्तं । अकुशलमायुषन् पूर्णरूपमबद्धमसुक्तं ।
 अकुशलं वेदनाऽबद्धाऽसुक्ता । अकुशलासंज्ञा अबद्धा असुक्ता ।
 अकुशलाः संस्कारा अबद्धा असुक्ताः । अकुशलं विज्ञानमबद्धम-
 सुक्तं । अव्याकृतमायुषन् पूर्णरूपमबद्धमसुक्तं । अव्याकृतावेदना-
 ऽबद्धाऽसुक्ता । अव्याकृतासंज्ञाऽबद्धाऽसुक्ता । अव्याकृताः संस्काराः
 अबद्धा असुक्ताः । अव्याकृतं विज्ञानमबद्धमसुक्तं । लौकिकमा-
 युषन् पूर्णरूपमबद्धमसुक्तं । लौकिका वेदनाऽबद्धाऽसुक्ता । लौकि-
 कासंज्ञा अबद्धा असुक्ता । लौकिकाः संस्कारा अबद्धा असुक्ताः ।
 लौकिकं विज्ञानमबद्धमसुक्तं । लोकोत्तरमायुषन् पूर्णरूपमबद्ध-
 मसुक्तं । लोकोत्तरा वेदनाबद्धाऽसुक्ता । लोकोत्तरासंज्ञाऽबद्धाऽसुक्ता ।
 लोकोत्तराः संस्कारा अबद्धा असुक्ताः । लोकोत्तरं विज्ञानमबद्ध-
 मसुक्तं । साश्रवमायुषन् पूर्णरूपमबद्धमसुक्तं । साश्रवा वेदनाऽबद्धा-
 ऽसुक्ता । साश्रवासंज्ञाऽबद्धाऽसुक्ता । साश्रवाः संस्काराः अबद्धा
 असुक्ताः । साश्रवं विज्ञानमबद्धमसुक्तं । अनाश्रवमायुषन् पूर्णरूप-
 मबद्धमसुक्तं । अनाश्रवा वेदनाऽबद्धाऽसुक्ता । अनाश्रवासंज्ञाऽबद्धा-
 ऽसुक्ता । अनाश्रवाः संस्कारा अबद्धाऽसुक्ताः । अनाश्रवं विज्ञान-
 मबद्धमसुक्तं । तत्कस्य हेतोः । असत्त्वादूपस्य रूपमबद्धमसुक्तं ।
 असत्त्वाद्देनायाः वेदनाऽबद्धाऽसुक्ता । असत्त्वात् संज्ञायाः संज्ञाऽबद्धा-
 ऽसुक्ता । असत्त्वात् संस्काराणां संस्कारा अबद्धा असुक्ताः । असत्त्वा-
 दिज्ञानस्य विज्ञानमबद्धमसुक्तं । विविक्तत्वादूपस्य रूपमबद्धमसुक्तं ।
 विविक्तत्वाद्देनायाः वेदनाऽबद्धाऽसुक्ता । विविक्तत्वात् संज्ञाया

संज्ञाऽबद्धाऽसुक्ता । विविक्तत्वात् संस्काराणां संस्कारा अबद्धा असुक्ताः । विविक्तत्वादिज्ञानस्य विज्ञानमबद्धमसुक्तं । अनुत्पन्नत्वाद्रूपस्य रूपमबद्धमसुक्तं । अनुत्पन्नत्वाद्देदनायाः वेदनाऽबद्धाऽसुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् संज्ञायाः संज्ञाऽबद्धाऽसुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् संस्काराणां संस्कारा अबद्धा असुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादिज्ञानस्य विज्ञानमबद्धमसुक्तं ।

सर्व्वेधर्मा अप्यायुष्मन् पूर्णं अबद्धा असुक्ताः । असत्त्वादबद्धा असुक्ताः । विविक्तत्वादबद्धा असुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादबद्धा असुक्ताः । दानपारमिताप्यायुष्मन् पूर्णं अबद्धाऽसुक्ताः । शीलपारमिताऽबद्धा असुक्ता । चान्तिपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । वीर्य्यपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । ध्यानपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । प्रज्ञापारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । असत्त्वाद्दानपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । विविक्तत्वाद्दानपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । अनुत्पन्नत्वाद्दानपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । असत्त्वाच्छीलपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । विविक्तत्वाच्छीलपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । अनुत्पन्नत्वाच्छीलपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । असत्त्वात् चान्तिपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । विविक्तत्वात् चान्तिपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् चान्तिपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । असत्त्वाद्वीर्य्यपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । विविक्तत्वात् वीर्य्यपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् वीर्य्यपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । असत्त्वात् ध्यानपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । विविक्तत्वात् ध्यानपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् ध्यानपारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । असत्त्वात् प्रज्ञापारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । विविक्तत्वात् प्रज्ञापारमिताऽबद्धाऽसुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् प्रज्ञापारमिताऽबद्धाऽसुक्ता ।

अध्यात्मशून्यताप्यबद्धाऽमुक्ता । बहिर्द्धाशून्यताप्यबद्धाऽमुक्ता ।
 अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यताप्यबद्धाऽमुक्ता । शून्यताशून्यताप्यबद्धाऽमुक्ता ।
 महाशून्यताप्यबद्धाऽमुक्ता । परमार्थशून्यताप्यबद्धाऽमुक्ता । संकृत-
 शून्यताप्यबद्धाऽमुक्ता । असंकृतशून्यताप्यबद्धाऽमुक्ता । अत्यन्तशून्य-
 ताप्यबद्धाऽमुक्ता । अनवरागशून्यताप्यबद्धाऽमुक्ता । अनवकारशून्यताप्य-
 बद्धाऽमुक्ता । प्रकृतिशून्यताप्यबद्धाऽमुक्ता । सर्वधर्मशून्यताप्यबद्धा-
 ऽमुक्ता । स्वस्वचणशून्यताप्यबद्धाऽमुक्ता । अनुपलम्भशून्यताप्यबद्धा-
 ऽमुक्ता । अभावशून्यताप्यबद्धाऽमुक्ता । स्वभावशून्यताप्यबद्धाऽमुक्ता ।
 अभावस्वभावशून्यताप्यबद्धाऽमुक्ता ।

असत्त्वादध्यात्मशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वादध्यात्मशून्यता-
 ऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादध्यात्मशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादहि-
 ष्ठाशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वादहिर्द्धाशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वादहिर्द्धाशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादध्यात्मबहिर्द्धा-
 शून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वादध्यात्मबहिर्द्धाशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वादध्यात्मबहिर्द्धाशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वाच्छून्यता-
 शून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वाच्छून्यताशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनु-
 त्पन्नत्वाच्छून्यताशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वान्महाशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 विविक्तत्वान्महाशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वान्महाशून्यताऽबद्धा-
 ऽमुक्ता । असत्त्वात्परमार्थशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात्परमार्थ-
 शून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात्परमार्थशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 असत्त्वात् संकृतशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् संकृतशून्यता-
 ऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् संकृतशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वाद-

संस्कृतशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वादसंस्कृतशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वादसंस्कृतशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादत्यन्तशून्यताऽबद्धा-
 ऽमुक्ता । विविक्तत्वादत्यन्तशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादत्यन्त-
 शून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादनवरागशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्त-
 त्वादनवरागशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादनवरागशून्यताऽबद्धा-
 ऽमुक्ता । असत्त्वादनवकारशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वादनवकार-
 शून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादनवकारशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 असत्त्वात्प्रकृतिशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात्प्रकृतिशून्यताऽबद्धा-
 ऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात्प्रकृतिशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् सर्वधर्म-
 शून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् सर्वधर्मशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वात् सर्वधर्मशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् खलक्षण-
 शून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् खलक्षणशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वात् खलक्षणशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादनुपलम्भशून्यता-
 ऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वादनुपलम्भशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्न-
 त्वादनुपलम्भशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वाद्भावशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 विविक्तत्वाद्भावशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वाद्भावशून्यता-
 ऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् स्वभावशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात्
 स्वभावशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् स्वभावशून्यताऽबद्धा-
 ऽमुक्ता । असत्त्वाद्भावस्वभावशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वाद्-
 भावस्वभावशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वाद्भावस्वभावशून्यता-
 ऽबद्धाऽमुक्ता ।

सत्युपस्थानान्यायुक्तान् पूर्णाऽबद्धान्यमुक्तानि । सम्यक्प्रज्ञापान्य-

प्यायुषन् पूर्णावद्भान्यमुक्तानि । षड्विपादा अप्यायुषन् पूर्णावद्भा
 अमुक्ताः । इन्द्रियाण्यप्यायुषन् पूर्णावद्भान्यमुक्तानि । बलान्यप्यायुषन्
 पूर्णावद्भान्यमुक्तानि । बोध्यङ्गान्यप्यायुषन् पूर्णावद्भान्यमुक्तानि ।
 आर्याष्टाङ्गमार्गोप्यायुषन् पूर्णावद्भोऽमुक्तः ।

असत्त्वात् सृत्युपस्थानान्यवद्भान्यमुक्तानि । विविक्तत्वात् सृत्युप-
 स्थानान्यवद्भान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वात् सृत्युपस्थानान्यवद्भान्य-
 मुक्तानि । असत्त्वात् सम्यक्प्रहाणान्यवद्भान्यमुक्तानि । विविक्तत्वात्
 सम्यक् प्रहाणान्यवद्भान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वात् सम्यक् प्रहाणान्य-
 वद्भान्यमुक्तानि । असत्त्वादृद्विपादा अवद्भा अमुक्ताः । विविक्तत्वा-
 दृद्विपादा अवद्भा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादृद्विपादा अवद्भा
 अमुक्ताः । असत्त्वादिन्द्रियान्यवद्भान्यमुक्तानि । विविक्तत्वादिन्द्रि-
 याण्यवद्भान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वादिन्द्रियाण्यवद्भान्यमुक्तानि ।
 असत्त्वादलान्यवद्भान्यमुक्तानि । विविक्तत्वादलान्यवद्भान्यमुक्तानि ।
 अनुत्पन्नत्वादलान्यवद्भान्यमुक्तानि । असत्त्वाद्बोध्यङ्गान्यवद्भान्यमुक्तानि ।
 विविक्तत्वाद्बोध्यङ्गान्यवद्भान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वाद्बोध्यङ्गान्यवद्भान्य-
 मुक्तानि । असत्त्वादार्याष्टाङ्गमार्गोऽवद्भोऽमुक्तः । विविक्तत्वादार्या-
 ष्टाङ्गमार्गोऽवद्भोऽमुक्तः । अनुत्पन्नत्वादार्याष्टाङ्गमार्गोऽवद्भोऽमुक्तः ।

आर्यसत्यान्याप्यायुषन् पूर्णावद्भान्यमुक्तानि । ध्यानान्यप्यायुषन्
 पूर्णावद्भान्यमुक्तानि । अप्रमाणान्यायुषन् पूर्णावद्भान्यमुक्तानि ।
 आख्यसमापत्तयोऽप्यायुषन् पूर्णावद्भा अमुक्ताः । विभोच्चा अप्या-
 युषन् पूर्णावद्भा अमुक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यायुषन्
 पूर्णावद्भा अमुक्ताः । शून्यतानिमित्ता प्रणिहितविमोक्षमुखान्या-

युञ्जन् पूर्णाऽवद्वान्यमुक्तानि । अभिज्ञा अप्यायुञ्जन् पूर्णाऽवद्व
 अमुक्ताः । सर्वसमाधयोऽप्यायुञ्जन् पूर्णाऽवद्व अमुक्ताः । सर्वधारणी-
 मुखान्यप्यायुञ्जन् पूर्णाऽवद्वान्यमुक्तानि ।

तत्कस्य हेतोः । असत्त्वादायुञ्जन् पूर्णार्थसत्यान्यवद्वान्यमुक्तानि ।
 विविक्तत्वादार्यसत्यान्यवद्वान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वादार्थसत्यान्य-
 वद्वान्यमुक्तानि । असत्त्वादायुञ्जन् पूर्णध्यानान्यवद्वान्यमुक्तानि ।
 विविक्तत्वात् ध्यानान्यवद्वान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वात् ध्यानान्यवद्वान्य-
 मुक्तानि । असत्त्वादायुञ्जन् पूर्णाऽप्रमाणान्यवद्वान्यमुक्तानि ।
 विविक्तत्वाद्प्रमाणान्यवद्वान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वाद्प्रमाणान्यवद्वान्य-
 मुक्तानि । असत्त्वादायुञ्जन् पूर्णरूपसमापत्तयोऽवद्व अमुक्ताः ।
 विविक्तत्वादारूपसमापत्तयोऽवद्व अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादारूपसमा-
 पत्तयोऽवद्व अमुक्ताः । असत्त्वादायुञ्जन् पूर्णविमोक्षा अवद्व
 अमुक्ताः । विविक्तत्वादिमोक्षा अवद्व अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादिमोक्षा
 अवद्व अमुक्ताः । असत्त्वादायुञ्जन् पूर्णनवानुपूर्वविहारसमापत्तयो-
 ऽवद्व अमुक्ता । विविक्तत्वान्नवानुपूर्वविहारसमापत्तयोऽवद्व
 अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वान्नवानुपूर्वविहारसमापत्तयोऽवद्व अमुक्ताः ।
 असत्त्वादायुञ्जन् पूर्णशून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यवद्वान्य-
 मुक्तानि । विविक्तत्वाच्छून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यवद्वान्य-
 न्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वाच्छून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्य-
 वद्वान्यमुक्तानि । असत्त्वादायुञ्जन् पूर्णाऽभिज्ञा अवद्व अमुक्ताः ।
 विविक्तत्वाद्भिज्ञा अवद्व अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वाद्भिज्ञा अवद्व
 अमुक्ताः । असत्त्वादायुञ्जन् पूर्णसमाधयोऽवद्व अमुक्ताः । विविक्तत्वात्

समाधयोऽबद्धा असुक्ताः । अनुत्पन्नत्वात् समाधयोऽबद्धा असुक्ताः
असत्त्वादायुषन् पूर्णधारणीमुखान्यबद्धान्यसुकानि । विविक्तत्वा-
द्धारणीमुखान्यबद्धान्यसुकानि । अनुत्पन्नत्वाद्धारणीमुखान्यबद्धान्य-
सुकानि ।

तथागतबन्धान्यप्यायुषन् पूर्णाऽबद्धान्यसुकानि । वैशारद्यान्य-
प्यायुषन् पूर्णाऽबद्धान्यसुकानि । प्रतिसन्निदोऽप्यायुषन् पूर्णाऽबद्धा
असुक्ताः । महामैत्र्यायुषन् पूर्णाबद्धाऽसुक्ता । महाकरुणाऽप्यायुषन्
पूर्णाबद्धाऽसुक्ता । आवेणिकबुद्धधर्मा अप्यायुषन् पूर्णाऽबद्धा
असुक्ताः । तत्कस्य हेतोः । असत्त्वादायुषन् पूर्णतथागतबन्धान्यबद्धा-
न्यसुकानि । विविक्तत्वात्तथागतबन्धान्यबद्धान्यसुकानि । अनुत्पन्न-
त्वात्तथागतबन्धान्यबद्धान्यसुकानि । असत्त्वादैशारद्यान्यबद्धाऽप्य-
सुकानि । विविक्तत्वादैशारद्यान्यबद्धान्यसुकानि । असत्त्वादैशारद्यान्य-
बद्धाऽन्यसुकानि । असत्त्वात् प्रतिसन्निदोऽबद्धा असुक्ताः । विविक्त-
त्वात् प्रतिसन्निदोऽबद्धा असुक्ताः । अनुत्पन्नत्वात् प्रतिसन्निदो-
ऽबद्धा असुक्ताः । असत्त्वान्महामैत्री अबद्धाऽसुक्ता । विविक्त-
त्वान्महामैत्री अबद्धाऽसुक्ता । अनुत्पन्नत्वान्महामैत्री अबद्धाऽसुक्ता ।
असत्त्वान्महाकरुणाऽबद्धाऽसुक्ता । विविक्तत्वान्महाकरुणाऽबद्धाऽसुक्ता ।
अनुत्पन्नत्वान्महाकरुणाऽबद्धाऽसुक्ता । असत्त्वादावेणिकबुद्धधर्मा
अबद्धा असुक्ताः । विविक्तत्वादावेणिकबुद्धधर्मा अबद्धा असुक्ताः ।
अनुत्पन्नत्वादावेणिकबुद्धधर्मा अबद्धा असुक्ताः ।

सर्वज्ञताऽप्यायुषन् पूर्णाऽबद्धाऽसुक्ता । मार्गाकारज्ञताप्यायुषन्
पूर्णाबद्धाऽसुक्ता । सर्वाकारज्ञताऽप्यायुषन् पूर्णाऽबद्धाऽसुक्ता ।

असत्तामुपादाय सर्वज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाय सर्व-
 ज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय सर्वज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 असत्तामुपादाय मार्गाकारज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाय
 मार्गाकारज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय मार्गाकारज्ञता-
 ऽबद्धाऽमुक्ता । असत्तामुपादाय सर्वाकारज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 विविक्ततामुपादाय सर्वाकारज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय
 सर्वाकारज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता । बोधिसत्त्वोऽप्यायुष्मन् पूर्णाऽबद्धोऽमुक्तः ।
 बुद्धोऽप्यबद्धोऽमुक्तः । असत्तामुपादाय बोधिसत्त्वोऽबद्धोऽमुक्तः ।
 विविक्ततामुपादाय बोधिसत्त्वोऽबद्धोऽमुक्तः । अनुत्पन्नतामुपादाय
 बोधिसत्त्वोऽबद्धोऽमुक्तः । असत्तामुपादाय बुद्धोऽबद्धोऽमुक्तः ।
 विविक्ततामुपादाय बुद्धोऽबद्धोऽमुक्तः । अनुत्पन्नतामुपादाय बुद्धो-
 ऽबद्धोऽमुक्तः । तथताप्यायुष्मन् पूर्णाऽबद्धाऽमुक्ता । अविशयताप्य-
 बद्धाऽमुक्ता । अनन्यतथताप्यबद्धाऽमुक्ता । धर्मताप्यबद्धाऽमुक्ता ।
 धर्मधातुरप्यबद्धोऽमुक्तः । धर्मनियामताप्यबद्धाऽमुक्तः । भूतकोटिरप्य-
 बद्धाऽमुक्तः । असत्तामुपादाय तथताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्ततामुपा-
 दाय तथताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय तथताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 असत्तामुपादाय अविशयताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाया-
 ऽविशयताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादायाऽविशयताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 असत्तामुपादायाऽनन्यतथताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाया-
 ऽनन्यतथताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादायाऽनन्यतथताऽबद्धा-
 ऽमुक्ता । असत्तामुपादाय धर्मताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाय-
 धर्मताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय धर्मताऽबद्धाऽमुक्ता ।

असत्तामुपादाय धर्मधातुरबद्धोऽमुक्तः । विविक्ततामुपादाय धर्मधातुरबद्धोऽमुक्तः । अनुत्पन्नतामुपादाय धर्मधातुरबद्धोऽमुक्तः । असत्तामुपादाय धर्मस्थितिताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाय धर्मस्थितिताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय धर्मस्थितिताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्तामुपादाय धर्मनियामताऽबद्धाऽमुक्तः । विविक्तताऽमुपादाय धर्मनियामताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय धर्मनियामताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्तामुपादाय भूतकोटिरबद्धोऽमुक्तः । विविक्ततामुपादाय भूतकोटिरबद्धोऽमुक्तः । अनुत्पन्नतामुपादाय भूतकोटिरबद्धोऽमुक्तः । असंस्कृतमयादुष्मन् पूर्णबद्धममुक्तः । असत्तामुपादायाऽसंस्कृतमबद्धममुक्तः । विविक्ततामुपादायाऽसंस्कृतमबद्धममुक्तः । अनुत्पन्नतामुपादायाऽसंस्कृतमबद्धममुक्तः । इदमायुष्मन् पूर्णबोधिसत्त्वानां महासत्त्वानामामः । अबद्धममुक्तं नामधर्ममुखं ।

यद्दानपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । शीलपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । चान्तिपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । वीर्यपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । ध्यानपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । प्रज्ञापारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । अध्यात्मशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । वद्विर्द्धाशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अध्यात्मवद्विर्द्धाशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । शून्यताशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । महाशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । परमार्थशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । संस्कृतशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असंस्कृतन्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अत्यन्तशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनवरायशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनवकारशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । प्रकृतिशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । सर्वधर्मशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । खलचणशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।

ऽसुक्ता । अनूपलम्बशून्यताऽबद्धाऽसुक्ता । अभावशून्यताऽबद्धाऽसुक्ता ।
स्वभावशून्यताऽबद्धाऽसुक्ता । अभावस्वभावशून्यताऽबद्धाऽसुक्ता ।

स्यत्युपस्थानान्यबद्धान्यसुक्तानि । सम्यकप्रहाणान्याबद्धान्यसुक्तानि ।
सद्भिपादा अबद्धा असुक्ताः । इन्द्रियाण्यबद्धान्यसुक्तानि । ब्रह्मान्य-
बद्धान्यसुक्तानि । बोध्यज्ञान्यबद्धान्यसुक्तानि । आर्याष्टाङ्गमार्गो-
ऽबद्धोऽसुक्तः । आर्यसत्यान्यबद्धान्यसुक्तानि । ध्यानान्यबद्धान्यसुक्तानि ।
अप्रमाणान्यबद्धान्यसुक्तानि । आर्यसमापत्तयोऽबद्धा असुक्ताः ।
विमोक्षा अबद्धा असुक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽबद्धा असुक्ताः ।
शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्यबद्धान्यसुक्तानि । अभिज्ञा
अबद्धाऽसुक्ता । समाधयोऽबद्धा असुक्ताः । धारणीमुखान्यबद्धान्य-
सुक्तानि । तथागतबलान्यबद्धान्यसुक्तानि । वैशारद्यान्यबद्धान्यसुक्तानि ।
प्रतिसन्निदोऽबद्धा असुक्ताः । महामैश्वर्याऽसुक्ता । महाकल्या-
ऽबद्धाऽसुक्ता । आवेषिकबुद्धधर्मा अबद्धा असुक्ताः । बोधिरबद्धा-
ऽसुक्ता । सर्वज्ञताऽबद्धाऽसुक्ता । मार्गाकारज्ञताऽबद्धाऽसुक्ता ।
सर्वाकारज्ञताऽबद्धाऽसुक्ता । बोधिसत्त्वोऽबद्धोऽसुक्तः । बुद्धोऽबद्धो-
ऽसुक्तः । तथताऽबद्धाऽसुक्ता । अविद्यताऽबद्धाऽसुक्ता । अनन्यतथता-
ऽबद्धाऽसुक्ता । धर्माताऽबद्धाऽसुक्ता । धर्मधातुरबद्धोऽसुक्तः । धर्म-
स्थितिताऽबद्धाऽसुक्ता । धर्मनियामताऽबद्धाऽसुक्ता । भूतकोटि-
रबद्धोऽसुक्तः । असंस्कृतताऽबद्धाऽसुक्ता ।

सोऽबद्धाऽसुक्तायां दानपारमितायां स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायां
शौचपारमितायां स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायां चान्तिपारमितायां
स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायां वीर्यपारमितायां स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायां

ध्यानपारमितायां स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायां प्रज्ञापारमितायां
 स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायामध्यात्मशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायां
 बहिर्द्विशून्यतायां । स्थित्वा अबद्धाऽसुक्तायामध्यात्मबहिर्द्विशून्यतायां
 स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायां शून्यताशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायां
 महाशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायां परमार्थशून्यतायां स्थित्वा ।
 अबद्धाऽसुक्तायां संकृतशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायामसंकृत-
 शून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायामत्यन्तशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धा-
 ऽसुक्तायामनवरागशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायामनवकारशून्य-
 तायां स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायां प्रकृतिशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धा-
 ऽसुक्तायां सर्वधर्मशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायां स्वस्वच्छणशून्य-
 तायां स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायामनुपलभशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धा-
 ऽसुक्तायामभावशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायां स्वभावशून्यतायां
 स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तायामभावस्वभावशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धा-
 ऽसुक्तेषु चतुर्षु कृत्युपस्थानेषु स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तेषु चतुर्षु सम्यक्
 प्रहाणेषु स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तेषु चतुर्षु अद्विपादेषु स्थित्वा । अबद्धा-
 ऽसुक्तेषु पञ्चखिन्द्रियेषु स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तेषु पञ्चसु बलेषु स्थित्वा ।
 अबद्धाऽसुक्तेषु सप्तसु बोध्यज्ञेषु स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्ते आर्याष्टाङ्गमार्गं
 स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तेष्वार्यसत्तेषु स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तेषु चतुर्षु ध्यानेषु
 स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तेषु चतुर्व्यप्रमाणेषु स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तासु चतुर्व्या-
 ष्यसमापत्तिषु स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तेषु अष्टासु विमोक्षेषु स्थित्वा ।
 अबद्धाऽसुक्तासु नवस्वनुपूर्वविचारसमापत्तिषु स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तेषु
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु स्थित्वा । अबद्धाऽसुक्तास्वभि-

ज्ञासु स्थित्वा । अबद्धासुक्तेषु समाधिषु स्थित्वा । अबद्धासुक्तेषु धारणी-
 सुखेषु स्थित्वा । अबद्धासुक्तेषु दशसु तथागतबलेषु स्थित्वा । अबद्धा-
 सुक्तेषु चतुर्षु वैशारद्येषु स्थित्वा । अबद्धासुक्तासु चतसृषु प्रतिधम्मिसु
 स्थित्वा । अबद्धासुक्तायां महामैत्र्यां स्थित्वा । अबद्धासुक्तायां महा-
 करुणायां स्थित्वा । अबद्धासुक्तेष्वाम्बेणिकबुद्धधर्मेषु स्थित्वा । अबद्धा-
 सुक्तायां बोधौ स्थित्वा । अबद्धासुक्तायां सर्वज्ञतायां स्थित्वा । अबद्धा-
 सुक्तायां मार्गाकारज्ञतायां स्थित्वा । अबद्धासुक्तायां सर्वाकारज्ञतायां
 स्थित्वा । अबद्धासुक्तायां तथतायां स्थित्वा । अबद्धासुक्तायामवि-
 तथतायां स्थित्वा । अबद्धासुक्तायामनन्यतथतायां स्थित्वा । अबद्धा-
 सुक्तायां धर्मतायां स्थित्वा । अबद्धासुक्ते धर्मधातौ स्थित्वा । अबद्धा-
 सुक्तायां धर्मस्थितितायां स्थित्वा । अबद्धासुक्तायां धर्मनियामतायां
 स्थित्वा । अबद्धासुक्तायां भूतकोटौ स्थित्वा । अबद्धासुक्तेऽनञ्ज्ञते
 स्थित्वा । अबद्धासुक्तेऽबद्धासुक्तान् सत्त्वान् परिमोचयिष्यति ।

अबद्धासुक्तोऽबद्धासुक्तं बुद्धचेत्रं परिशोधयिष्यति । अबद्धा-
 सुक्तोऽबद्धासुक्तान् बुद्धान् भगवतः पर्युपासिष्यति । अबद्धासुक्तो-
 ऽबद्धासुक्तान् धर्मान् श्रोष्यति । अबद्धासुक्तोऽबद्धासुक्तैर्बुद्धैर्भगव-
 द्भिर्नजातुविरहितो भविष्यति । अबद्धासुक्तोऽबद्धासुक्ताभिरभिज्ञा-
 भिर्न जातुविरहितो भविष्यति । अबद्धासुक्तोऽबद्धासुक्तैः पञ्चभिस्स-
 च्चुभिर्न जातुविरहितो भवति । अबद्धासुक्तोऽबद्धासुक्ताभिर्धारणी-
 भिर्न जातुविरहितो भविष्यति । अबद्धासुक्तोऽबद्धासुक्तैः समाधि-
 भिर्न जातुविरहितो भविष्यति । अबद्धासुक्तोऽबद्धासुक्तां मार्गा-
 कारज्ञतासुत्पादयिष्यति । अबद्धासुक्तोऽबद्धासुक्तां सर्वज्ञतां सर्वा-

कारज्ञतामभिसम्भोत्स्यते । अबद्धासुक्तोऽबद्धासुक्तं धर्माचक्रं प्रवर्त्त-
यिष्यति । अबद्धासुक्तोऽबद्धासुक्तान् सत्त्वां स्त्रिषु यानेषु निर्या-
जयिष्यति । एवं खल्वायुष्मन् पूर्णं बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽबद्धासुक्तो
ऽबद्धासुक्ताभिः षड्भिः पारमिताभिः सर्व्वधर्मां ननु भोत्स्यते ।
असत्ताषु पादाय विविक्रतासुपादाय । अनुत्पादतामुपादय ।

एवं खल्वायुष्मन् पूर्णं बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽबद्धासुक्तो महा-
यान सप्ताह सकद्भू इति वेदितव्यः ।

अथायुष्मन् सुभृतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । कतमद्भगवन् बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । कियन्तो भगवन् बोधिसत्त्वो
महासत्त्वो महायानसंप्रस्थिता वेदितव्याः । कुतस्तयानं निर्यास्यति ।
कवातयानं स्थास्यति । को वा तेन यानेन निर्यास्यति । एवमुक्ते
भगवानायुष्मन्तं सुभृतिमेतदवोचत् । यत्सुभृते एवं वदसि । कत-
मद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । षट्पारमिता सुभृते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । कतमे षट् । दानपारमिता,
शीलपारमिता, चान्तिपारमिता, वीर्य्यपारमिता, ध्यानपार-
मिता, प्रज्ञापारमिता ।

इह सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तै
र्मनसिकारैर्दानमर्थिभ्यो ददाति यदुताऽध्यात्मिकवाङ्मयानि वस्त्रनि
तश्च सर्व्वसत्त्वैः साङ्गं साधारणं कृत्वा अनुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ
परिणामयत्यनुपलम्भयोगेन । इत्थं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दान-
पारमिता । आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
शीलपारमिता । भगवानाह । इह सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः

सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैस्त्रिंशत्तोत्पादैरात्मना च दशकुग्रज्ञान्
 कर्षपथान् समादाय वर्त्तते । परांश्च दशकुग्रलेषु कर्षपथेषु समा-
 दापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति अनुपलम्भयोगेन । इयं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परानुष्टा ग्रीक्षपारमिता । आह ।
 कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ज्ञान्तिपारमिता । भग-
 वानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रति-
 संयुक्तै र्मनसिकारैरात्मनाचक्षान्तिस्त्वस्यो भवति । परांश्च ज्ञान्ती
 समादापयत्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 ज्ञान्तिपारमिता । आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 वीर्यपारमिता । भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तै र्मनसिकारैरात्मना च पञ्चसु पार-
 मितास्त्रनिष्प्रधुरो भवति । परांश्च पञ्चसु पारमित्यासु नियोज-
 यत्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यपारमिता ।
 आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमिता ।
 भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्तै र्मनसिकारैरुपाय कौशलेन ध्यानानि समापद्यते ।
 परांश्च ध्यानेषु समादापयत्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य ध्यानपारमिता । आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैस्त्रिंशत्तोत्पादैरात्मना च
 सर्वधर्माणाऽभिनिविशते । सर्वधर्मानाञ्च प्रकृतिं प्रत्यवेक्षते
 अनुपलम्भयोगेन । सर्वधर्माननभिनिविश्य सर्वधर्माप्रकृतिप्रत्यवे-

सप्ततार्यां सत्त्वान् समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति अनु-
सन्धयोगेन । इत्थं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । इदं
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुता-
ऽध्यात्मशून्यता, वहिर्द्वाशून्यता, अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यता, शून्यता-
शून्यता महाशून्यता, परमार्थशून्यता, संकृतशून्यता, असंस्कृत-
शून्यता । अत्यन्तशून्यता, अनवरागशून्यता, अनवकारशून्यता,
प्रकृतिशून्यता, सर्वधर्माशून्यता, स्वस्वच्छाशून्यता, अनुपलम्भशून्यता,
अभावशून्यता, स्वभावशून्यता, अभावस्वभावशून्यता ।

तत्र कतमाऽध्यात्मशून्यता, आध्यात्मिकाधर्मा उच्यन्ते । चक्षुः
श्रोत्रं घ्राणं जिह्वाकायोमनः । तत्र चक्षुश्चक्षुषाशून्यमकूटस्थाऽविना-
श्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । श्रोत्रं श्रोत्रेण शून्य-
मकूटस्थाऽविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा ।
घ्राणं घ्राणेन शून्यमकूटस्थाविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः
प्रकृतिरस्यैषा । जिह्वा जिह्वया शून्याऽकूटस्थाऽविनाश्रितामुपादाय ।
तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । कायः कायेन शून्योऽकूटस्थाऽविना-
श्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । मनोमनसा शून्य-
मकूटस्थाविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा ।
इयमुच्यतेऽध्यात्मशून्यता ।

तत्र कतमा वहिर्द्वाशून्यता, बाह्याधर्मा उच्यन्ते रूपशब्दगन्ध-
रसस्पर्शधर्मा । तत्र रूपं रूपेण शून्यमकूटस्थाऽविनाश्रितामुपादाय ।
तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । शब्दः शब्देन शून्योऽकूटस्थाऽविना-

श्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । गन्धो गन्धेन शून्यो-
ऽकूटस्याऽविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । रसो-
रसेन शून्योऽकूटस्याऽविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृति-
रस्यैषा । स्रग्भः स्रग्भेन शून्योऽकूटस्याऽविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य
हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । धर्माधर्मैः शून्या अकूटस्याऽविनाश्रितामुपा-
दाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते वद्विद्धाशून्यता ।

तत्र कतमाऽध्यात्मवद्विद्धाशून्यता, षडाध्यात्मिकान्यायतनानि,
इमे उच्यन्ते आध्यात्मिकवाङ्मधर्माः । तत्राध्यात्मिकाधर्मा वाङ्म-
धर्मैः शून्याः अकूटस्याऽविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः
प्रकृतिरस्यैषा । इमे वाङ्माधर्माः आध्यात्मिकैधर्मैः शून्याः अकूटस्या-
ऽविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते
अध्यात्मवद्विद्धाशून्यता । तत्र कतमाशून्यताशून्यता । या सर्व्व-
धर्माणां शून्यता तथा शून्यतया शून्या शून्यताऽकूटस्याऽविनाश्रिता-
मुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते शून्यता-
शून्यता । तत्र कतमामहाशून्यता, पूर्वादिक् पूर्व्वयादिशा शून्या,
दक्षिणादिग्दक्षिणयादिशाशून्या । पश्चिमादिक् पश्चिमयादिशा
शून्या । उत्तरादिगुत्तरयादिशा शून्या । अधस्तादिग्धस्तादिशा
शून्या । उपरिष्ठादिगुपरिष्ठादिशा शून्या । एवं विदिग्भोविदिग्भिः
शून्या । अकूटस्याऽविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरा-
सामियं । इयमुच्यते महाशून्यता । तत्र कतमा परमार्थशून्यता ।
परमार्था उच्यन्ते ये निर्वाणन्ति । तत्र निर्वाणं निर्वाणेन शून्य
मकूटस्याविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरेषामियं ।

इयमुच्यते परमार्थशून्यता । तत्र कतमा संस्कृतशून्यता । संस्कृत-
मुच्यते । कामधातुः रूपधातुः आह्वयधातुः तत्र कामधातुः
कामधातुना शून्यः । रूपधातुरूपधातुना शून्यः । आह्वयधातु-
राह्वयधातुना शून्यः अकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः
प्रकृतिरेषामियं । इयमुच्यते संस्कृतशून्यता । तत्र कतमाऽसंस्कृत-
शून्यता । असंस्कृतमुच्यते यस्य नोत्पादो न निरोधो न स्थिते-
रन्यथात्मिदमुच्यते । संस्कृतं । तच्चाऽसंस्कृतमसंस्कृतेन शून्यमकूट-
स्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमु-
च्यतेऽसंस्कृतशून्यता । तत्र कतमाऽत्यन्तशून्यता यस्यान्तोपोपलभ्यते
तदत्यन्तं । अत्यन्तमत्यन्तेन शून्यमकूटस्थाविनाशितामुपादाय ।
तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा इयमुच्यतेऽत्यन्तशून्यता । तत्र कतमा-
ऽनवरागशून्यता । यस्याऽवरं नोपलभ्यते । नाऽयं तस्यागतिर्नोप-
लभ्यते नोगतिः । अनवरागमनवरागेण शून्यमकूटस्थाविनाशि-
तामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते ऽनवरा-
गशून्यता । तत्र कतमाऽनवकारशून्यता । यत्र न कस्यचिद्धर्मास्य
च्छोरणमस्ति, अनवकारोऽनवकारेण शून्योऽकूटस्थाऽविनाशिता-
मुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यतेऽनवकारशून्यता ।
तत्र कतमाप्रकृतिशून्यता, या सर्वधर्माणां प्रकृतिः संस्कृतानां वाऽ-
संस्कृतानां वा, सा न आवकैः कृता न प्रत्येकबुद्धैः न बोधिसत्त्वे
महासत्त्वेः न तथागतैरर्हद्भिः सम्यक् सम्बुद्धैः कृता प्रकृतिः प्रकृ-
त्याशून्याऽकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्या
इयं । इयमुच्यते प्रकृतिशून्यता । तत्र कतमासर्वधर्माशून्यता ।

सर्वधर्मा उच्यन्ते । रूपं वेदनासंज्ञासंस्काराविज्ञानं चक्षुःश्रोत्र
 घ्राणं जिह्वा कायमनः । रूपं ब्रह्मो गन्धोरसः स्पर्शो धर्माः । चक्षु-
 र्विज्ञानं श्रोत्रविज्ञानं घ्राणविज्ञानं जिह्वाविज्ञानं कायविज्ञानं
 मनोविज्ञानं । चक्षुःसंस्पर्शः श्रोत्रसंस्पर्शः घ्राणसंस्पर्शः जिह्वासंस्पर्शः
 कायसंस्पर्शं मनःसंस्पर्शः । चक्षुःसंस्पर्शजावेदना, श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना,
 घ्राणसंस्पर्शजावेदना, जिह्वासंस्पर्शजावेदना, कायसंस्पर्शजावेदना, मनः
 संस्पर्शजावेदना । रूपिणोधर्माः । अरूपिणोधर्माः । संस्कृताधर्माः,
 असंस्कृताधर्माः । इमे उच्यन्ते सर्वधर्माः । सर्वधर्माः सर्वधर्मैः
 शून्याः अकूटस्थाऽविनाशितासुपादाय । तत्कस्य चेतोः प्रकृतिरे-
 षामियं । इयमुच्यते सर्वधर्मशून्यता । तत्र कतमा खललक्षणशून्यता ।
 रूपलक्षणं रूपमनुपलम्भनामलक्षणावेदना । उद्गृहणलक्षणासंज्ञा ।
 अभिज्ञासंस्कारलक्षणाः संस्काराः । विज्ञानलक्षणं विज्ञानं । दुःख-
 लक्षणाः स्फुन्धाः । आश्रीविषलक्षणाधातवः । आपद्द्वारलक्षणान्या-
 यतनानि । सामयीलक्षणः । प्रतीत्यसमुत्पादः । परित्यागलक्षणा
 दागपारमिताः । अनुदाहलक्षणा शीलपारमिता । अकोपनालक्षणा
 चाग्निपारमिताः । अनवमद्यलक्षणा वीर्यपारमिता । संयद्गलक्षणा
 ध्यानपारमिता । असङ्गलक्षणा प्रज्ञापारमिता । अकोपनालक्षणानि
 चत्वारि ध्यानानि, चत्वार्यप्रमाणानि चतस्र आरूप्यसमापत्तवः ।
 नैर्यामिकलक्षणाः सप्तचिन्तितोधिपक्षाधर्माः । विविक्तलक्षणं शून्यता-
 विमोक्षमुखं । शान्तलक्षणमानिमित्तविमोक्षमुखं । दुःखामोक्षलक्षण-
 मप्रणिहितविमोक्षमुखं । विमोचनालक्षणा विमोक्षाः । सुनिश्चित-
 लक्षणानि वक्ष्यामि । सुप्रतिष्ठितलक्षणानि वैशारद्यानि । अना-

स्वैरुच्यतेः प्रतिबन्धिदः । द्वितीयसंहारलक्षणा महाभैषी ।
 चाणलक्षणा महाकक्षणा । प्रामोदलक्षणा महासुदिता । असंकीर्ण-
 लक्षणा महोपेक्षा । असंख्यलक्षणा अष्टादशावेष्टिका बुद्धधर्माः ।
 प्रत्यक्षलक्षणा सर्वाकारज्ञताज्ञानं । यच्च संस्कृतानां धर्माणां लक्षणं
 यथाऽसंस्कृतानां धर्माणां लक्षणं । खेनखेनलक्षणोऽपि सर्व एते धर्माः
 शून्याः अकूटस्थाऽविनाशितासुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरे-
 वामिधं । इयमुच्यते स्वलक्षण शून्यता । तच्च कतमा अनुपलम्भ
 शून्यता । यथाऽतीतं नोपलभ्यते । अनागतं नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नस्य
 स्थितिर्नेपलभ्यते । अनुपलम्भोऽनुपलम्भेन शून्योऽकूटस्थाविनाशिता-
 सुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यतेऽनुपलम्भ-
 शून्यता । तच्च कतमा । *भावस्वभावशून्यता । नास्ति सांयोगिकः
 स्वभावः प्रतीत्यसमुपपत्त्यात् सर्वधर्माणां । संयोगः संयोगेन शून्यो
 ऽकूटस्थाविनाशितासुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इय-
 मुच्यतेऽभावस्वभावशून्यता । पुनरपरं संभृते भावोभावेन शून्याः ।
 अभावोऽभावेनशून्यः । स्वभावः स्वभावेन शून्यः । परभावः परभावेन
 शून्यः । तच्च कतमाभावः । भाव उच्यते पञ्चस्कन्धाः । पञ्चस्कन्धाः
 पञ्चस्कन्धैः शून्याः । एवं भावोभावेन शून्यः । कतमभावः स्वभावेन
 शून्यः । अभाव उच्यतेऽसंस्कृतं । तच्चाऽसंस्कृतमसंस्कृतेन शून्यं ।
 अभावोऽभावेन शून्यः । स्वभावः स्वभावेन शून्यं । परभावः पर-
 भावेन शून्यः । स्वभाव उच्यते प्रकृतिरविपरीतं । तच्च या शून्यता

* आदर्शपुस्तके ऽभावशून्यता स्वभावशून्यतयोरेवनिर्देशोनास्ति किन्तु
 पञ्चास्योर्विवरणं दृश्यते ।

ज्ञानज्ञानेन कृता न दर्शनेन । इयमुच्यते स्वभावशून्यता । तत्र
 कतमापरभावः शून्यता । या उत्पादाद्वा तथागतानामनुत्पादाद्वा
 तथागतानां स्थितैरेष धर्मस्थितिता, धर्माता धर्मधातु धर्मनियाम-
 मता । तथता अविद्यता, अनन्य तथता, भूतकोटिः । इति हि
 येषां धर्माणां परेण शून्यता । इयमुच्यते परभावशून्यता । इदं
 सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदूत-
 शूरङ्गमोनाम समाधिः । रत्नमुद्गानाम समाधिः । सिंहविक्रीडि-
 तोनाम समाधिः । सुचन्द्रोनाम समाधिः । चन्द्रध्वजकेतुर्नाम
 समाधिः । सर्वधर्मोद्गतोनाम समाधिः । अधिवचनसंप्रवेशोनाम
 समाधिः । विलोकितमूर्द्धोनाम समाधिः । धर्मधातुनियतोनाम
 समाधिः । नियतध्वजकेतुर्नाम समाधिः । वज्रोनाम समाधिः ।
 सर्वधर्मप्रवेशमुद्गानाम समाधिः । समाधिराजसुप्रतिष्ठितोनाम
 समाधिः । रश्मिप्रसुक्तोनाम समाधिः । बलव्यूहोनाम समाधिः ।
 समुद्गतोनाम समाधिः । निरुक्तानियतप्रवेशोनाम समाधिः ।
 अधिवचनसंप्रवेशोनाम समाधिः । दिग्बिलोकितोनाम समाधिः ।
 आधारमुद्गानाम समाधिः । असम्प्रमोषोनाम समाधिः । सर्व-
 धर्मसमवसरणसागरसमुद्गानाम समाधिः । आकाशस्फुरणोनाम
 समाधिः । वज्रमण्डलोनाम समाधिः । ध्वजायकेयूरोनाम
 समाधिः । इन्द्रकेतुर्नाम समाधिः । ओतोऽनुगतोनाम समाधिः ।
 सिंहविष्णुश्रितोनाम समाधिः । व्यस्तलोनाम समाधिः । रणञ्जो-
 नां समाधिः । वैरोचनोनाम समाधिः । अनघोनाम समाधिः ।

अनिकेतस्थितोनाम समाधिः । निश्चिन्तोनाम समाधिः । विमल-
 प्रदीपोनाम समाधिः । अनन्तप्रभोनाम समाधिः । प्रभाकरोनाम
 समाधिः । समन्तावभासोनाम समाधिः । शुद्धनारोनाम समाधिः ।
 विमलप्रभोनाम समाधिः । रतिङ्करोनाम समाधिः । विद्युत्प्रदीपो-
 नाम समाधिः । अक्षयोनाम समाधिः । अजेयोनाम समाधिः ।
 तेजोवतीनाम समाधिः । चयापगतोनाम समाधिः । अनिञ्जोनाम
 समाधिः । अविवर्त्तोनाम समाधिः । सूर्यप्रदीपोनाम समाधिः ।
 चन्द्रविमलोनाम समाधिः । प्रज्ञाप्रदीपोनाम समाधिः । शुद्ध-
 प्रतिभासोनाम समाधिः । आलोककरोनाम समाधिः । कारा-
 कारोनाम समाधिः । ज्ञानकेतुर्नाम समाधिः । वज्रोपमोनाम
 समाधिः । चित्तस्थितिर्नाम समाधिः । समन्तालोकोनाम समाधिः ।
 सुप्रतिष्ठितोनाम समाधिः । रत्नकोटिर्नाम समाधिः । वरधर्म-
 सुद्धानाम समाधिः । सर्वधर्मसमतानाम समाधिः । रतिजहोनाम
 समाधिः । धर्मोद्गतोनाम समाधिः । विकरणोनाम समाधिः ।
 सर्वधर्मपद्मप्रभेदोनाम समाधिः । समाचरावकारोनाम समाधिः ।
 अचरापगतोनाम समाधिः । अरम्बरणच्छेदोनाम समाधिः ।
 अविकारोनाम समाधिः । प्रभाकरोनाम समाधिः । नामनियत-
 प्रवेशोनाम समाधिः । अनिकेतशरीनाम समाधिः । तिमिरापगतो-
 नाम समाधिः । शरित्रवतीनाम समाधिः । अवल्लानाम समाधिः ।
 विषयतीर्णोनाम समाधिः । सर्वगुणसञ्चयोनाम समाधिः । स्थित-
 निश्चिन्तोनाम समाधिः । शुभपुष्पितशुद्धिर्नाम समाधिः । बोध्य-
 वतीनाम समाधिः । अनन्तप्रतिभावोनाम समाधिः । असमसमो-

नाम समाधिः । सर्वधर्मातिक्रमणोनाम समाधिः । परिच्छेदकरो-
 नाम समाधिः । विमतिविकरणोनाम समाधिः । निरधिष्ठानो-
 नाम समाधिः । एकव्यूहोनाम समाधिः । आकाराभिनिर्धारो-
 नाम समाधिः । एकाकारोनाम समाधिः । सर्वसुखदुःखनिरभि-
 नन्दीनाम समाधिः । सर्वाकारवरोपेतोनाम समाधिः । आकारा-
 नवकारोनाम समाधिः । नैर्बधिकसर्वभवतत्तापगतोनाम समाधिः ।
 संकैतवतप्रवेशोनाम समाधिः । गौर्घोषाच्चरविमुक्तोनाम समाधिः ।
 ज्वलनोत्क्रान्तनाम समाधिः । सत्त्वपरिशोधनोनाम समाधिः ।
 अनभिलक्षितोनाम समाधिः । सर्वाकारवरोपेतोनाम समाधिः ।
 सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दीनाम समाधिः । अक्षयकरणोनाम
 समाधिः । धारणीमतिर्नाम समाधिः । सम्यकत्वमित्यात्वसंप्रश्रमोनाम
 समाधिः । सर्वरोधनिरोधसंप्रश्रमनोनाम समाधिः । अनुद्योधा-
 प्रतिरोधोनाम समाधिः । विमरप्रभोनाम समाधिः । सारवतीनाम
 समाधिः । परिपूर्णचन्द्रविमलोनाम समाधिः । विद्युत्प्रभोनाम
 समाधिः । महाव्यूहोनाम समाधिः । सर्वलोकप्रभाकरोनाम
 समाधिः । समाधिषमतानाम समाधिः । अरजोविरजोनयुक्तोनाम
 समाधिः । अरणसरणसमवसरणोनाम समाधिः । अरणसरणसर्व-
 समवसरणोनाम समाधिः । अनिलम्भनिकेतनिरतोनाम समाधिः ।
 तथतास्त्रितनिश्चितोनाम समाधिः । कायकलिसंप्रमथनोनाम
 समाधिः । ब्रह्मसिद्धिध्वंसनगणकष्योनाम समाधिः । आकाशा-
 यज्ञविभुक्तिनिरूपणेनाम समाधिः ॥ ० ॥

शतसाहस्राः प्रज्ञापारमितायाः सप्तमः परिवर्तः ॥

अथ अष्टमः परिवर्तः ।

तत्र कतमः शूरङ्गमोनाम समाधिः । यः समाधिः सर्व्वसमाधीनां गोचरमनुभवत्यथमुच्यते शूरङ्गमोनाम समाधिः । तत्र कतमा रत्नसुद्रानाम समाधिः । येन समाधिना सर्व्वसमाधयो-मुद्रिता भवन्ति । अथमुच्यते रत्नसुद्रानाम समाधिः । तत्र कतमः सिंहविक्रीडितोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्त्रित्वा सर्व्वसमाधि-भिर्व्विक्रीडयत्यथमुच्यते सिंहविक्रीडितोनाम समाधिः ।

तत्र कतमः सुचन्द्रोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्त्रित्वा सर्व्वसमाधीनवभाषयति । अथमुच्यते सुचन्द्रनाम समाधिः । तत्र कतमसुन्द्रध्वजकेतुनाम समाधिः । यः समाधिः सर्व्वसमाधीनां ध्वजं धारयति । अथमुच्यते सुन्द्रध्वजकेतुनाम समाधिः । तत्र कतमः सर्व्वधर्मोद्गतोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्त्रित्वा सर्व्व-समाधिभिरभ्यङ्ग्यति । अथमुच्यते सर्व्वधर्मोद्गतोनाम समाधिः । तत्र कतमो विज्ञोक्तमूर्द्धोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्त्रित्वा सर्व्वसमाधीनां मूर्द्धानं विज्ञोकयति । अथमुच्यते विज्ञोक्तमूर्द्धो-नाम समाधिः । तत्र कतमो धर्मधातुनियतोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्त्रित्वा धर्मधातौ नियतं गच्छति । अथमुच्यते धर्मधातुनियतोनाम समाधिः । तत्र कतमोनियत ध्वजकेतुनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्त्रित्वा सर्व्वसमाधीनां नियतं ध्वजं धारयति । अथमुच्यते नियतध्वजकेतुनाम समाधिः । तत्र कतमो

वज्रोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न भिद्यते । अयमुच्यते
 वज्रोनाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वधर्मप्रवेशमुद्रानाम समाधिः ।
 यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां मुद्रां प्रविशत्ययमुच्यते सर्वधर्म-
 प्रवेशमुद्रानाम समाधिः । तत्र कतमः समाधिराजसु प्रतिष्ठितो-
 नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिषु राजसु
 प्रतिष्ठानेन प्रतिष्ठति । अयमुच्यते समाधिराजसु प्रतिष्ठितोनाम
 समाधिः । तत्र कतमोरश्मिप्रसुक्तोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां रश्मीनवसृजति । अयमुच्यते रश्मिप्रसुक्तो-
 नाम समाधिः । तत्र कतमोवलव्युहोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां वलव्युहतां कारयति । अयमुच्यते वल-
 व्युहोनाम समाधिः । तत्र कतमः समुद्रतोनाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थितस्य सर्वे समाधयः समुद्रच्छन्ति । अयमुच्यते
 समुद्रतोनाम समाधिः । तत्र कतमोनिर्हृति नियतप्रवेशोनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां निर्हृतिनिर्देशान्
 प्रवेशयति । अयमुच्यते निर्हृतिनियतप्रवेशोनाम समाधिः । तत्र
 कतमोवचनसंप्रवेशोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधीनामधिवचनानि प्रवेशयति । अयमुच्यते ऽधिवचनसंप्रवेशो-
 नाम समाधिः । तत्र कतमोद्विज्जलोकितोनाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां दिशो विलोकयति अयमुच्यते
 द्विज्जलोकितोनाम समाधिः । तत्र कतम आधारमुद्रानाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां मुद्राधारयति ।
 अयमुच्यते आधारमुद्रानाम समाधिः । तत्र कतमोऽसंप्रमोथोनाम

समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा तस्य समाधयो न मुच्यन्ति ।
 अथमुच्यते ऽसंप्रभोषोनाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वधर्मसमवशरण
 सागरमुद्रा नामसमाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वे समाधयः
 संपदं समवशरणं गच्छन्ति । अथमुच्यते सर्वधर्मसमवशरण
 सागरमुद्रा नामसमाधिः । तत्र कतम आकाशस्फुरणोनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामाकाशस्फुरणतथा
 स्फुरति । अथमुच्यते आकाशस्फुरणोनाम समाधिः । तत्र कतमो
 वज्रमण्डलोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 मण्डलानि धारयति । अथमुच्यते वज्रमण्डलोनाम समाधिः । तत्र
 कतमोरणजहोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वक्लेशमलान्
 शोषयति । अथमुच्यते रणजहोनाम समाधिः । तत्र कतमो-
 वैरोचनोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीन-
 वभासयति तपति विरोचते । अथमुच्यते वैरोचनोनाम समाधिः ।
 तत्र कतमो ऽनेषोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न
 कश्चिद्भ्रमेषते । अथमुच्यते ऽनेषोनाम समाधिः । तत्र कतमो-
 ऽनिकेतस्थितोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न कश्चिद्भ्रमं
 निकेतस्थितं समनुपश्यति । अथमुच्यते ऽनिकेतस्थितोनाम समाधिः ।
 तत्र कतमोनिश्चितोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य न
 चित्तं न चेतसिकाधर्माप्रवर्तन्ते । अथमुच्यते निश्चितोनाम
 समाधिः । तत्र कतमो विमलप्रदीपोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां विमलप्रदीपं करोति । अथमुच्यते विमल-
 प्रदीपोनाम समाधिः । तत्र कतमोऽनन्तप्रभोनाम समाधिः ।

यच्च समाधौ स्थित्वा ऽजन्तां प्रभां करोति । अयमुच्यते ऽजन्त-
 प्रभोनाम समाधिः । तच्च कतमः प्रभाकरोनाम समाधिः । यच्च
 समाधेः सहप्रतिबन्धात् सर्वसमाधीनां प्रभां करोति । अयमुच्यते
 प्रभाकरोनाम समाधिः । तच्च कतमः समन्तावभासोनाम समाधिः ।
 यच्च समाधेः सहप्रतिबन्धात् सर्वसमाधिसुखान्यवभासयति ।
 अयमुच्यते समन्तावभासोनाम समाधिः । तच्च कतमः शुद्धसरो-
 नाम समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा समाधीनां शुद्धसमन्ता-
 मनुप्राप्नोति । अयमुच्यते शुद्धसरोनाम समाधिः । तच्च कतमो
 विमलप्रभोनाम समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 मलमपकर्षति । सर्वसमाधींश्च प्रतिभासयति । अयमुच्यते विमल-
 प्रभोनाम समाधिः । तच्च कतमोरतिकरोनाम समाधिः । यच्च
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां रतिमनुभवति । अयमुच्यते
 रतिकरोनाम समाधिः । तच्च कतमो विद्युत् प्रदीपोनाम समाधिः ।
 यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां प्रदीपं करोति । अयमुच्यते
 विद्युत्प्रदीपोनाम समाधिः । तच्च कतमो ऽच्योनाम समाधिः ।
 यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां नैव क्षयं नाक्षयं समनुपश्यति ।
 अयमुच्यते ऽच्योनाम समाधिः । तच्च कतम स्तेजोवतीनाम
 समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीं स्तेजसाश्रिया च
 व्यस्यति । अयमुच्यते तेजोवतीनाम समाधिः । तच्च कतमः
 क्षयापगतोनाम समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधी न
 क्षयानुपश्यति । तथा च पश्यति यथाह्यपि न समनुपश्यति ।
 अयमुच्यते क्षयापगतोनाम समाधिः । तच्च कतमो ऽनिच्छोनाम

समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनञ्जाति न मन्यते न
 खन्दते न प्रपञ्चयति ते नोच्यते ऽनिञ्चोनाम समाधिः । तत्र कतमो
 ऽविवर्त्तनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 विवर्त्तनं न समनुपश्यति । अयमुच्यते ऽविवर्त्तनाम समाधिः । तत्र
 कतमः सूर्यप्रदीपोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमा-
 धीनां सुखमवभासयति । अयमुच्यते सूर्यप्रदीपोनाम समाधिः ।
 तत्र कतमस्रष्ट्रविमलोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
 सर्वसमाधीनामनन्धाकारं करोति । अयमुच्यते स्रष्ट्रविमलोनाम
 समाधिः । तत्र कतमः शुद्धप्रतिभासोनाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां चतस्रः प्रतिसन्दिदः प्रतिप्रभते
 ऽयमुच्यते शुद्धप्रतिभासोनाम समाधिः । तत्र कतम आलोक-
 करोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिमुखानामा-
 लोकं करोति । अयमुच्यते आलोककरोनाम समाधिः । तत्र
 कतमः काराकारोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधीनां कारगतां क्रियां करोति । अयमुच्यते काराकारोनाम
 समाधिः । तत्र कतमो ज्ञानकेतुर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां ज्ञानकेतुं समनुपश्यति । अयमुच्यते
 ज्ञानकेतुर्नाम समाधिः । तत्र कतमो वज्रोपमोनाम समाधिः ।
 यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां निर्व्वेधिकं करोति । यत्
 समाधिमपि न समनुपश्यति । अयमुच्यते वज्रोपमोनाम
 समाधिः । तत्र कतमस्त्रिस्तस्थितिर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा ऽस्य चिन्तं न विचलति । न विवर्त्तते न परिचलति न

विघातमापद्यते । न वा ऽस्यैवं भवति चिन्तमिदमिति । अय-
 मुच्यते चिन्तस्थितिर्नाम समाधिः । तत्र कतमः समन्तालोकोनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा समन्तादाक्षोकं समनुपश्यति ।
 अयमुच्यते समन्तालोकोनाम समाधिः । तत्र कतमः सुप्रतिष्ठि-
 तोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधिषु सुप्रतिष्ठितो
 भवति । अयमुच्यते सुप्रतिष्ठितो नाम समाधिः । तत्र कतमो
 रत्नकोटिर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधयः समन्ता-
 द्भ्रतकोटिरिव संदृश्यते । अयमुच्यते रत्नकोटिर्नाम समाधिः । तत्र
 कतमो वरधर्मसुद्रानाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्व-
 समाधयोसुद्रिता भवन्ति । असुद्राकोटिसुद्रिततामुपादाय । अय-
 मुच्यते वरधर्मसुद्रानाम समाधिः । तत्र कतमा सर्व्वधर्मसमतानाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न कञ्चिद्दुर्म्मं समतानिर्मुक्तं
 समनुपश्यति । अयमुच्यते सर्व्वधर्म समतानाम समाधिः । तत्र
 कतमो रतिञ्जहोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमा-
 धीनां सर्व्वधर्म्मानाञ्च रतिञ्जहाति । अयमुच्यते रतिञ्जहोनाम
 समाधिः । तत्र कतमो धर्मोद्गतोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्व्वधर्म्माणां तमोविधर्म्मात् सर्व्वसमाधिभिर्ज्ञोद्गच्छति ।
 अयमुच्यते धर्मोद्गतोनाम समाधिः । तत्र कतमो विकिरणोनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधिभिः सर्व्वधर्म्मान् विकि-
 रयति । अयमुच्यते विकिरणोनाम समाधिः । तत्र कतमः
 सर्व्वधर्मपदप्रभेदोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमा-
 धीनां सर्व्वधर्म्मानाञ्च पदानि प्रभिनन्ति । अयमुच्यते सर्व्वधर्मपद-

प्रभेदोनाम समाधिः । तत्र कतमः समाचराकारोनाम समाधिः ।
यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधीनां समाचरतां प्रतिपद्यते । अथ-
मुच्यते समाचराकारोनाम समाधिः । तत्र कतमो ऽचरापगतो-
नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधीनानेकाचरमपि
नोपस्यते । अथमुच्यते ऽचरापगतो नाम समाधिः । तत्र कतम
आरम्बणच्छेदनो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्व-
समाधीनामारम्बणच्छेदो भवति । अथमुच्यते आरम्बणच्छेदनो
नाम समाधिः । तत्र कतमः अविकारो नाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्व्वधर्माणां विकारान् नोपस्यते । अथमुच्यते
अविकारो नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽप्रकारो नाम समाधिः ।
यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वधर्माणां प्रकारमपि नोपस्यते । अथ-
मुच्यते ऽप्रकारो नाम समाधिः । तत्र कतमः अनिकेतचारी नाम
समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधीनां निकेतं नोपस्यते ।
अथमुच्यते अनिकेतचारी नाम समाधिः । तत्र कतमस्तिमिरा-
पगतो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वधर्माणां तिमिरं
विशोधयति । अथमुच्यते तिमिरापगतो नाम समाधिः । तत्र
कतमस्यारिचवती नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्व-
समाधीनाञ्चरन्तं समनुपश्यति । अथमुच्यते सारिचवती नाम
समाधिः । तत्र कतमः अचक्षो नाम समाधिः । यत्र समाधौ
स्थित्वा सर्व्वसमाधीनाञ्चक्षान् समनुपश्यति । अथमुच्यते अचक्षो
नाम समाधिः । तत्र कतमो विषयतीर्णो नाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधीनां विषयं समतिक्रामति । अथमुच्यते

विषयतीर्णे नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वगुणसञ्चयगतो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां सर्वसमाधीनाञ्च गुणसञ्चयमनुप्राप्नोति । अयमुच्यते सर्वगुणसञ्चयगतो नाम समाधिः । तत्र कतमः स्थितनिश्चितो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधिषु चित्तं न प्रवर्तते । अयमुच्यते स्थितनिश्चितो नाम समाधिः । तत्र कतमः शुभपुष्पितशुद्धिर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां शुभपुष्पितशुद्धिं प्रतिलभते ऽयमुच्यते शुभपुष्पितशुद्धिर्नाम समाधिः । तत्र कतमो बोध्यङ्गवती नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सप्तबोध्यङ्गानि प्रतिलभते । अयमुच्यते बोध्यङ्गवती नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽनन्तप्रतिभानो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा समाधिव्यनन्तं प्रतिलभते । अयमुच्यते अनन्तप्रतिभानो नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽसमसमो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिव्यसमसमतां प्रतिलभते । अयमुच्यते असमसमो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वधर्मातिक्रमणो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधैर्धातुकं समति क्रामति । अयमुच्यते सर्वधर्मातिक्रमणो नाम समाधिः । तत्र कतमः परिच्छेदकरो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां सर्वसमाधीनाञ्च परिच्छेदं पश्यति । अयमुच्यते परिच्छेदकरो नाम समाधिः । तत्र कतमो विमतिविकिरणो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सर्वधर्माणाञ्च विमतिविकिरणतामनुप्राप्नोति । अयमुच्यते विमतिविकिरणो

नाम समाधिः । तत्र कतमो निरधिष्ठानो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वधर्माणां ज्ञानं न समनुपश्यति । अयमुच्यते निरधिष्ठानो नाम समाधिः । तत्र कतम एकव्यूहो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न कस्यचिद्दुर्गन्धं द्रव्यतां समनुपश्यति । अयमुच्यते एकव्यूहो नाम समाधिः । तत्र कतम आकाराऽभिनिर्हारो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वधर्माणां सर्व्वसमाधीनाञ्चाकाराऽभिनिर्हारं समनुपश्यति । अयमुच्यते आकाराभिनिर्हारो नाम समाधिः । तत्र कतम एकाकारो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधीनामाकारं न समनुपश्यति । अयमुच्यते एकाकारो नाम समाधिः । तत्र कतम आकारानवकारो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधीनामद्रव्यतां समनुपश्यति । अयमुच्यते आकारानवकारो नाम समाधिः । तत्र कतमो नैर्व्वधिकसर्व्वभवतलविगतो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधीनां नैर्व्वधिकज्ञानमनुप्रविशति । यथाऽनुप्रवेशाच्च किञ्चिच्च प्रतिविध्यति । अयमुच्यते नैर्व्वधिकसर्व्वभवतलविगतो नाम समाधिः । तत्र कतमः सङ्केतहतप्रवेशो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधीनां सङ्केतहताणि प्रवेशयति । अयमुच्यते सङ्केतहतप्रवेशो नाम समाधिः । तत्र कतमो गीर्घोषाक्षरविमुक्तो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधीनां गीर्घोषाक्षरविमुक्तान् समनुपश्यति । अयमुच्यते गीर्घोषाऽक्षरविमुक्तो नाम समाधिः । तत्र कतमो ज्वलनोक्ता नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधींस्तेजसाऽवभास-

यति । अयमुच्यते ज्वलनोक्ता नाम समाधिः । तत्र कतमो लक्षण
परिशोधनो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधीनां
लक्षणानि परिशुध्यन्ते । अयमुच्यते लक्षणपरिशोधनो नाम
समाधिः । तत्र कतमो ऽनभिलक्षितो नाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनभिलक्षितान् समनुपश्यति । अय-
मुच्यते अनभिलक्षितो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वाकारवरो-
पेतो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधयः सर्वा-
कारवरोपेता भवन्ति । अयमुच्यते सर्वाकारवरपेतो नाम समाधिः ।
तत्र कतमः सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दी नाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सुखदुःखानि नानुपश्यति ।
अयमुच्यते सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दी नाम समाधिः । तत्र कतमो-
ऽक्षयकरण्डो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
क्षयं न समनुपश्यति । अयमुच्यते ऽक्षयकरण्डो नाम समाधिः ।
तत्र कतमाधारणीमतिर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
सर्वधारणी न्यारयति । अयमुच्यते धारणीमतिर्नाम समाधिः ।
तत्र कतमः सम्यक्त्वमिथ्यात्वं सर्वसंगसनो नाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सम्यक्त्वमिथ्यात्वं न समनुपश्यति ।
अयमुच्यते सम्यक्त्वमिथ्यात्वं सर्वसंगसनो नाम समाधिः । तत्र
कतमः सर्वरोधप्रतिरोध प्रशमनो नाम समाधिः । यत्र समाधौ
स्थित्वा सर्वसमाधीनां रोधं विरोधं समनुपश्यति । अयमुच्यते
सर्वरोधविरोधप्रशमनो नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽनुरोधाप्रति-
रोधो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां सर्वस-

माधीनाञ्चानुरोधाप्रतिरोधं न समनुपपन्नति । अयमुच्यते ऽनु-
 रोधाप्रतिरोधो नाम समाधिः । तत्र कतमो विमलप्रभो नाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां प्रभामण्डलं नोप-
 पन्नते । अयमुच्यते विमलप्रभो नाम समाधिः । तत्र कतमः
 सारवती नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 सारं समनुपपन्नति । अयमुच्यते सारवती नाम समाधिः ।
 तत्र कतमः परिपूर्णचन्द्राभविमलो नाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधयः परिपूर्णा भवन्ति । तद्यथापि
 नाम पौर्णमास्यां चन्द्रमण्डलं । अयमुच्यते परिपूर्णचन्द्राभविमलो
 नाम समाधिः । तत्र कतमो महाव्यूहो नाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधि महाव्यूहसमन्नागतो भवति । अय-
 मुच्यते महाव्यूहो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वाकारप्रभाकरो
 नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीन् सर्वधर्माश्चाव-
 भासयति । अयमुच्यते सर्वाकारप्रभाकरो नाम समाधिः । तत्र
 कतमः समाधिषमता नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधीनामनुविच्छेपमेकाग्रतामुपपन्नते । अयमुच्यते समाधि-
 षमतानाम समाधिः । तत्र कतमो ऽरणसरणसमवसरणो नाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधयो नरणन्ति । अयमुच्यते
 ऽरणसरणसमवसरणो नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽरणसरण
 सर्वसमवसरणो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा अरणसरण
 सर्वसमवसरणतामनुप्राप्नोति । अयमुच्यते अरणसरण सर्वसमवसरणो
 नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽनिलम्भनिकेतनिरतो नाम समाधिः

यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामाद्यं गोपेति । अयमुच्यते
 अनिलम्भनिकेतनिरतो नाम समाधिः । तत्र कतमः तथतास्थित-
 निश्चितो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधितय-
 ताया न विवर्द्धते । अयमुच्यते तथतास्थितनिश्चितो नाम
 समाधिः । तत्र कतमः कायकलिसंप्रमथनो नाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिकाद्यं गोपलभते । अयमुच्यते काय-
 कलिसंप्रमथनो नाम समाधिः । तत्र कतमो वाक्कलिविध्वंसन
 गणकस्यो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 वाक्कर्मनोपलभते । अयमुच्यते वाक्कलिविध्वंसनगणकस्यो नाम
 समाधिः । तत्र कतम आकाशा ऽसङ्गविमुक्तिनिरूपस्योपो नाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां आकाशाऽसङ्गनिरूप-
 खेपतामनुप्राप्नोति । अयमुच्यते आकाशा ऽसङ्गविमुक्तिनिरूपलेपो
 नाम समाधिः । इदं सुभूते बोधसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितार्थां चरतो महायानं ॥

शतसाहस्रिकाः प्रज्ञापारमिताया अष्टमः परिवर्त्तः ॥ • ॥

अथ नवमः परिवर्तः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । चत्वारि-
कृत्युपस्थानानि । कतमानि चत्वारि । कायकृत्युपस्थानं । वेदना-
कृत्युपस्थानं । चित्तकृत्युपस्थानं । धर्माकृत्युपस्थानं । तत्र कतमं
कायकृत्युपस्थानं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽध्यात्मकाये-
काया ऽनुदर्शीं विहरति । न च कायसहगतान् वितर्कान्
वितर्कयत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनोय लोकेऽभि-
ध्यादौर्ध्नस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्वीकायेकायानुदर्शी-
विहरति । न च कायसहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी-
संप्रजानन् कृतिमान् विनोयलोकेऽभिध्यादौर्ध्नस्ये तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । अध्यात्मबहिर्द्वीकायेकायाऽनुदर्शीं विहरति । न च
कायसहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानन् कृतिमान्
विनोयलोकेऽभिध्यादौर्ध्नस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

अध्यात्मवेदनासुवेदनाऽनुदर्शीं विहरति । न च वेदनासहग-
तान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानन् कृतिमान् विनोयलो-
केऽभिध्यादौर्ध्नस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्वीवेदनासुवेदना-
नुदर्शीं विहरति । न च वेदनासहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्या-
तापी संप्रजानन् कृतिमान् विनोयलोकेऽभिध्यादौर्ध्नस्ये तच्चाऽनु-
पलम्भयोगेन । अध्यात्मबहिर्द्वीवेदनासु वेदनाऽनुदर्शीं विहरति ।
न च वेदनासहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानन्

स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 अध्यात्मचित्तेचित्ताऽनुदर्शीं विहरति । न च चित्तसहगतान्
 वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानान् स्मृतिमान् विनीयलोके
 ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्धां चित्तेचित्ताऽनु-
 दर्शीं विहरति । न च चित्तसहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी
 संप्रजानान् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुप-
 लम्भयोगेन । अध्यात्मबहिर्द्धां चित्तेचित्ताऽनुदर्शीं विहरति । न
 च चित्तसहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानान् स्मृति-
 मान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

अध्यात्मधर्मेषु धर्मानुदर्शीं विहरति । न च धर्मसहगतान्
 वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानान् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभि-
 ध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

कथं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽध्यात्मकाये कायानुदर्शीं
 विहरति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वश्चरंश्चरामीति प्रजा-
 नातिस्थितः स्थितोऽस्मीति प्रजानाति । निषन्नो निषन्नोऽस्मीति
 प्रजानाति । शयानः शयितोऽस्मीति प्रजानाति । यथा यथा
 खलु पुनरस्य कायः स्थितो भवति प्रणीतं वा प्रणीतं वा तथा-
 गतश्च न प्रजानाति । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 ऽध्यात्मकाये कायानुदर्शीं विहरत्यातापी संप्रजानान् स्मृतिमान्
 विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं
 सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽध्यात्मकाये कायानुदर्शीं विह-
 रति । सोऽभिक्राम न वा प्रतिक्राम न वा संप्रजानचारो भवत्या

लोकित विलोके संप्रज्ञानचारो च भवति । सस्मिञ्चिते प्रसारिते
संप्रज्ञानचारौ भवति । संघाटीयाचक्षीवरधारणे संप्रज्ञानचारौ
भवति । अग्निपौतखादिताखादितान् संप्रज्ञानचारौ भवति ।
अधितनिद्राक्लमप्रतिविमोदिते संप्रज्ञानचारौ भवति । आगत-
गत संप्रज्ञानचारौ भवति । स्थिते निषद्यायां संप्रज्ञानचारौ भवति ।
संप्रज्ञानगरिते संप्रज्ञानचारौ भवति । भाषिते द्वष्णीभावे संप्र-
ज्ञानचारौ भवति । प्रतिसंलयने संप्रज्ञानचारौ भवति । एवं खलु
सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मकाये
कायानुदर्शीं विहरत्यातापी संप्रज्ञानं कृतिमान् विनीयस्त्रीके
ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स्मृत आश्वसन् कृत
आश्वसिमीति प्रजानाति । स्मृत प्रश्वसन् कृतः प्रश्वसिमीति
प्रजानाति । दीर्घमाश्वसन् दीर्घमाश्वसिमीति प्रजानाति ।
दीर्घं प्रश्वसन् दीर्घं प्रश्वसिमीति प्रजानाति । ह्रस्वमाश्वसन्
ह्रस्वमाश्वसिमीति प्रजानाति । ह्रस्वं प्रश्वसन् ह्रस्वं प्रश्वसिमीति
प्रजानाति । तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोभ्रमचक्रवर्ती भ्रमचक्र-
वर्त्तन्नेवामी वा दीर्घमाविध्यामीति प्रजानाति । ह्रस्वं प्रविध्या-
मीति प्रजानाति । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् कृत आश्वसन् स्मृत आश्वसिमीति प्रजानाति ।
स्मृतः प्रश्वसन् कृतः प्रश्वसिमीति प्रजानाति । दीर्घमाश्वसन्
दीर्घमाश्वसिमीति प्रजानाति । दीर्घं प्रश्वसन् दीर्घं प्रश्वसिमीति
प्रजानाति । ह्रस्वमाश्वसन् ह्रस्वमाश्वसिमीति प्रजानामिति ।

ब्रह्मं प्रश्नन् ब्रह्मं प्रश्नसिमीति प्रजानाति । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मकायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनोयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्निममेव कायधातुं यथाभूतं प्रत्यवेचते । अन्धस्मिन् काये पृथिवी धातुरन्धातु स्तेजोधातु र्वायुधातुः । तद्यथापि नाम सुभूते दृष्टो गो घातको वा गोघातकान्तेवासी वा तीक्ष्णेन शस्त्रेण गां हत्वा चत्वारि फलकानि कुर्व्यात् चत्वारि फलकानि हत्वा प्रत्यवेचते स्थितो वा ऽथनिषण्णः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्निममेव कायधातुं च यथाभूतं प्रत्यवेचते । अन्धस्मिन् काये पृथिवीधातुरन्धातु स्तेजोधातु र्वायुधातुः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स्थितो वा निषण्णो ऽध्यात्मकाये कायाऽनुपश्यौ विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनोयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये । तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्निममेव काय ऽमूर्द्धपादतलादधः केशमस्तकाश्रखलोमत्वक्पर्ष्वन्तं पूर्णं नागाविधस्या ऽग्रुचे र्यथाभूतं प्रत्यवेचते । अन्धस्मिन् काये केशालोमानि गन्धादन्तास्त्वक् चर्ममांसाद्यायुधधिरमस्थिमज्जाबुद्धं हृद्यं यकृतं क्लोमकं श्लैश फुस्फुवमात्रा मान्नागुणा उदरवक्त्रं मूत्रं पुरीषं सन्मुर्मेदामदः खटः सिंहाणकं पूषं पित्तं श्लेष्मावसा-

श्रीकामला मस्तकं मस्तकं गङ्गामक्षि पृथकं । तद्यथापि नाम
सुभूते कार्ष्णिकस्य मृतोचिः पूर्णा नामान्धान्यजातानां तिलानां
सर्षपाणां सुङ्गानां माषाणां मसूराणां यवानां गोधूमानां शालीनां
ब्रीह्याणां, तामेनां चक्षुष्मान् पुरुषामुक्त्वा प्रत्यवेक्षमाणः एवं
जानीयादिनेतिहाः इमे सर्षपाः इमे सुङ्गाः इमे माषाः इमे
मसूराः इमे यवाः इमे गोधूमाः इमे शालयः इमे ब्रीहयः ।
एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः इममेव कायमूर्द्धं पादतला-
दधः केशमस्तकानखलोमत्वक्षुपर्यन्तं पूर्णं नामाविधस्याऽऽशुचे ।
सन्धस्त्रिन् काये केशा लोमानि नखादन्तास्त्रक्ष्मर्ममांसस्त्रायु
रधिरमस्त्रिमज्जाबुद्धं च्छदयं यद्दत्तं क्लोमकं श्लेष्मा फुष्फुष माच
मान्मगुना उदीरयकं मूत्रं पुरीषमश्रुस्त्रेदोमदः खेटः सिंहाणकं
पूथं पित्तं श्लेष्मा वसालश्रीकामलामस्तकं मस्तकं गङ्गामक्षि गूथकं
कर्णं गूथकं । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन्नध्यात्मकाये काथानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन्
स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये । तच्चाऽनुपलम्बयोगेन ।
पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यदात्मज्ञानगतः पश्यति । नानारूपाणि श्रिवपयिकायामपविष्टानि
श्रवश्रयनं सद्रौतान्येकाहमृतानि वा द्वाहमृतानि वा त्र्यहमृतानि
वा चतुरहमृतानि वा पञ्चाहमृतानि वा व्याध्यातकानि वा
विनीलकानि वा विपूतिकानि वा विखादितकानि वा विस्त्रोहि-
तकानि वा विक्षिप्तकानि वा । स इम मेव कायन्तपोपसंहर-
त्ययमपि काय एवं धर्मा एवं स्मभाव एतां धर्मतामध्यति वृत्तः ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वाकाये कायानुदर्शीं विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनोयस्रोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये, तच्चानुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदापश्यति शिवपथिकाया मुद्गीतानि मृतशरीराणि षड्रात्रमृतानि वा सप्त रात्रमृतानि वा काकैर्वा खाद्यमानानि कङ्कैर्वा कुररैर्वा गृध्रैर्वा वासासैर्वा शृङ्गासैर्वा श्वभिर्वा तदन्येर्वा नानाविधैः प्राणकजातैः खाद्यमानानि । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्येयमपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वाकाये कायानुदर्शीं विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनोयस्रोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदापश्यति शिवपथिकायामुद्गीतानि मृतशरीराणि विखादितान्य शूचीनि पृतीनि दुर्गन्धानि । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्येयमपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वाकाये काया ऽनुदर्शीं विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनोयस्रोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदापश्यति शिवपथिकायामस्थिग्रकलान् मांसरुधिरचितान् स्नायु विन्निबद्धान् स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्येयमपि काय एवं धर्मा एवं

स्वभाव एतां धर्मतामध्यति वृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वीकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपुरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथा शिवपथिकायामस्थि सकलानपगतमास रुधिरस्त्रायु बन्धनान् शङ्खनिभान् पश्यति । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्ययमपि कायं एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वीकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके अभिध्यादौर्मनस्ये । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदा पश्यति । शिवपथिकायामस्थि सकलाबन्धन विप्रमुक्ता यथाशङ्खाः पृथिव्यां विच्छिन्नाः । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्ययमपि कायं एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वीकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदा पश्यति शिवपथिकायामस्थीनि पृथिव्यां दिग्बिदिशो विच्छिन्तान्येव पादास्थीन्यन्येन अङ्गास्थीन्यन्येन नोर्व्वस्थीन्यन्येन ओष्णीकटाहमन्येन पृष्ठवंशान्यन्येन पार्श्वकास्थीन्यन्येन वाङ्मस्थीन्यन्येन शीवा-

स्त्रीन्यन्तेन शिरः कपालास्त्रीनि । स इममेव कायं तचोपसंहर-
त्ययमपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मातामध्यतिवृत्तः ।
एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
बहिर्द्वीकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्
विनीयस्त्रोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं
सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदा पश्यति
शिवपथिकायामस्त्रीन्यनेक वार्षिकानि चातपपरितापितानि श्वेतानि
शङ्खनिभानि । स इममेव कायं तचोपसंहरत्ययमपि काय एवं
धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मातामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वीकाये
कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयस्त्रोके-
ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यदा पश्यति शिवपथिकायामस्त्रीन्यनेक वार्षिकानि
तिरोभूतानि नीलानि कपोतवर्णानि पूतौनि सूर्णजातानि पृथिव्यां
पांशुनासमसमीभूतानि । स इममेव कायं तचोपसंहरतित्यय-
मपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मातामध्यतिवृत्तः ।
एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
ध्यात्मकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्
विनीयस्त्रोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

बहिर्द्वीकाये काया ऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन्
स्मृतिमान् विनीयस्त्रोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

अध्यात्मबहिर्द्वाकाये काथाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन्
 कृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

अध्यात्मवेदनासुवेदनाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् कृति-
 मान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चानुपलम्भयोगेन । बहिर्द्वा-
 वेदना सुवेदना ऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् कृतिमान्
 विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अध्यात्म-
 बहिर्द्वावेदना सुवेदना ऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् कृति-
 मान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अध्यात्म-
 चित्ते चित्ताऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् कृतिमान् विनीय-
 लोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्वाचित्तेचित्ता-
 नुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् कृतिमान् विनीयलोके ऽभि-
 ध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अध्यात्मबहिर्द्वा चित्तेचित्ता-
 ऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् कृतिमान् विनीयलोके
 ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अध्यात्मधर्मेषु धर्माऽनुदर्शी
 विहरत्यातापी संप्रजानन् कृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये
 तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्वाधर्मेषु धर्मानुदर्शी विहरत्यातापी
 संप्रजानन् कृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । अध्यात्मबहिर्द्वाधर्मेषु धर्माऽनुदर्शी विहरत्यातापी
 संप्रजानन् कृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । इदमपि सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं । यदुत
 चत्वारि सम्भक् प्रहाणानि । कतमानि । इदं सुभृते बोधिसत्त्वो

महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुत्पन्नानां पापकानामकुशल-
धर्माणामनुत्पादाय हृन्दं जनयति । व्यायच्छते । वीर्यमारभते ।
चित्तं प्रगृह्णाति । सम्यक् प्रदधाति । उत्पन्नानां पापकानाम-
कुशलधर्माणां प्रहाणाय हृन्दं जनयति । व्यायच्छते वीर्यमारभते
चित्तं प्रगृह्णाति । सम्यक् प्रदधाति । अनुत्पन्नानां कुशलधर्माणा-
मुत्पादाय हृन्दं जनयति, व्यायच्छते वीर्यमारभते चित्तं प्रगृह्णाति
सम्यक् प्रदधाति । उत्पन्नानाकुशलानां धर्माणां स्थितये भूयोता-
वनतायै असंभोषाय परिपूरये हृन्दं जनयति । व्यायच्छते
वीर्यमारभते चित्तं प्रगृह्णाति सम्यक् प्रदधाति । तच्चाऽनुपलभ-
योगेन । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत-
चत्वार षड्विपादाः । कतमे चत्वारः इह सुभूते बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् हृन्दसमाधि प्रहाणाऽसंस्कारस-
मन्नागतं षड्विपादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । वीर्यसमाधिप्रहाणां समन्नागतं
षड्विपादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोध-
निःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं चित्तं समाधिप्रहाणाऽसंस्कारसमन्नागत-
मृद्विपादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं । निरोध-
निःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । समाधिप्रहाणसंस्कारं समन्नागतमृद्वि-
पादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलभयोगेन । इदमपि सुभूते बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत पञ्चेन्द्रियाणि । कतमानि पञ्च । अद्देन्द्रियं वीर्य्येन्द्रियं स्मृतीन्द्रियं समाधीन्द्रियं प्रज्ञेन्द्रियमिदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत पञ्चबलानि । कतमानि पञ्च । अद्भावलं वीर्य्यबलं स्मृतिबलं समाधिबलं प्रज्ञाबलमिदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत सप्तबोध्यानि । कतमानि सप्तस्मृति-सम्बोध्यङ्गं धर्म्मप्रविषयसम्बोध्यङ्गं वीर्य्यसम्बोध्यङ्गं प्रीतिसम्बोध्यङ्गं षड्विसम्बोध्यङ्गं समाधिसम्बोध्यङ्गं उपेक्षासम्बोध्यङ्गं । तत्र कतमत् स्मृतिसम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स्मृतिसम्प्रत्यङ्गं भावयति दिवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतद्दुर्म्मप्रविषय सम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्म्मप्रविषयसम्बोध्यङ्गं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमद्वीर्य्यसम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् वीर्य्यसम्बोध्यङ्गं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमप्रीतिसम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां प्रीतिसम्बोध्यङ्गं भावयति ।

विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं ।
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । तत्र कतमत्प्रसङ्गि सम्बोध्यङ्गं ।

इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्थां चरन्
प्रसङ्गिसम्बोध्यङ्गं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । तत्र
कतमत्समाधिसम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितार्थां चरन् समाधि सम्बोध्यङ्गं भावयति । विवेकनिःश्रितं
विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं तच्चाऽनुपलम्भो-
योगेन । तत्र कतमदुपेचासम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नुपेचासम्बोध्यङ्गं भावयति विवेक-
निःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं यदुताय्या-
ष्टाङ्गोमार्गः । सम्यग्दृष्टिः । सम्यक् सङ्कल्पः । सम्यक् वाक् । सम्यक्
कर्मान्तः । सम्यगाजीवः । सम्यग्व्यायामः । सम्यक् स्मृतिः । सम्यक्
समाधिः । तत्र कतमा सम्यग्दृष्टिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्थां चरन् सम्यग्दृष्टिं भावयति ।
विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । तत्र कतमः सम्यक् सङ्कल्पः । इह सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्थां चरन् सम्यक् सङ्कल्पं
भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमा सम्यग्वाक् । इह

सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यग्वाचं
 भावयति विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
 व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमः सम्यक् कर्मान्तः ।
 इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्
 कर्मान्तं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
 व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमः सम्यगाजीवः
 इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 सम्यगाजीवं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोध-
 निःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमः सम्यग्
 व्यायामः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् सम्यग् व्यायामं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
 निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमा
 सम्यक् स्मृतिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् सम्यक् स्मृतिं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
 निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमः
 सम्यक् समाधिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां चरन् सम्यक् समाधिं भावयति । विवेकनिःश्रितं विराग-
 निःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत चचः
 समाधयः । कतमे समाधयस्त्रयः । शून्यता समाधिरभिन्न
 समाधिरप्रणिहितसमाधिः । तत्र कतमः शून्यता समाधिः

स्वप्नचक्षुःशून्यान् सर्व्वधर्मान् प्रत्यवेक्षमाणस्य या चित्तस्य स्थितिः
 शून्यता विमोक्षमुखमयमुच्यते शून्यता समाधिः । तत्र कतमं
 आनिमित्तसमाधिः । आनिमित्तान् सर्व्वधर्मान् प्रत्यवेक्षमाणस्य
 या चित्तस्य स्थितिरानिमित्त विमोक्षमुखमयमुच्यते आनिमित्तः
 समाधिः । तत्र कतमोऽप्रणिहित समाधिः । सर्व्वधर्मा अनभि-
 संस्कारा इत्यनभिसंस्कुर्व्वतोयाचित्तस्य स्थितिरप्रणिहितविमोक्षम-
 यमुच्यते ऽप्रणिहितः समाधिः । इमा विमोक्षमुखेषु स्मृतयः
 कर्त्तव्याः । अजड्वीयमाणेन । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुतैका-
 दशज्ञानानि । कतमान्येकादश । दुःखज्ञानं समुदयज्ञानं निरोध-
 ज्ञानं मार्गज्ञानं चयज्ञानमनुत्पादज्ञानं धर्मज्ञानमस्रयज्ञानं
 संवृत्तिज्ञानं परिचयज्ञानं यथारूतज्ञानं । तत्र कतमं दुःखज्ञानं
 यदुःखस्याऽनुत्पादज्ञानं । तत्र कतमत्समुदयज्ञानं यत्समुदयस्य
 प्रहाणज्ञानं । तत्र कतमन्निरोधज्ञानं यदुःखनिरोधज्ञानं । तत्र
 कतमत् मार्गज्ञानं यदार्याष्टाङ्गमार्गज्ञानं । तत्र कतमत् चयज्ञानं
 यद्भागदोषमोहचयज्ञानं । तत्र कतमदनुत्पादज्ञानं यद्भगवत्यनुत्पाद-
 ज्ञानं । तत्र कतमद्बुद्धज्ञानं यत्पञ्चानां स्कन्धानामपरिचि-
 त्तपरिच्छेदज्ञानं । तत्र कतमदस्रयज्ञानं यच्चतुरनित्यमितिज्ञानं
 ओचमनित्यमिति ज्ञानं चाणमनित्यमिति ज्ञानं जिह्वाऽनित्येति
 ज्ञानं कायोऽनित्य इति ज्ञानं मनोऽनित्यमिति ज्ञानं । रूपमनित्य-
 मिति ज्ञानं शब्दोऽनित्य इति ज्ञानं गन्धोऽनित्य इति ज्ञानं

रसोऽनित्य इति ज्ञानं स्पर्शाऽनित्य इति ज्ञानं धर्मा अनित्या इति ज्ञानं । चक्षुर्धातुरनित्यं इति ज्ञानं । रूपधातुरनित्य इति ज्ञानं चक्षुर्भिज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । श्रोत्र धातुरनित्य इति ज्ञानं । शब्दधातुरनित्य इति ज्ञानं । श्रोत्र विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । घ्राणधातुरनित्य इति ज्ञानं । गन्धधातुरनित्य इति ज्ञानं । प्राण-विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । जिह्वाधातुरनित्य इति ज्ञानं । रसधातुरनित्य इति ज्ञानं । जिह्वाविज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । कांथधातुरनित्य इति ज्ञानं । स्पर्शधातुरनित्य इति ज्ञानं । कायविज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । मनोधातुरनित्य इति ज्ञानं । धर्मधातुरनित्य इति ज्ञानं । मनोविज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । पृथिवीधातुरनित्य इति ज्ञानं । अन्धातुरनित्य इति ज्ञानं । तेजोधातुरनित्य इति ज्ञानं । वायुधातुरनित्य इति ज्ञानं । आकाशधातुरनित्य इति ज्ञानं । विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । अविद्याऽनित्येति ज्ञानं । संस्कारा अनित्या इति ज्ञानं । विज्ञान-मनित्यमिति ज्ञानं । नामरूपमनित्यमिति ज्ञानं । षडायतनमनित्य-मिति ज्ञानं । स्पर्शाऽनित्य इति ज्ञानं । वेदनाऽनित्येतिज्ञानं । दृष्ट्याऽनित्येतिज्ञानं । उपादानमनित्यमिति ज्ञानं । भवोऽनित्य-इति ज्ञानं । जातिरनित्येति ज्ञानं । जरामरणमनित्यमिति ज्ञानं ।

तत्र कतमस्यम्भिज्ञानं यत्परसत्त्वानां परपुत्रत्वानां चेतसैव चेतोज्ञानं । तत्र कतमत्यरिचयज्ञानं । यत्प्रतिपक्षज्ञानं । तत्र कतमद्यथाकतज्ञानं । यत्तथागतस्य सर्वकारज्ञताज्ञानं । इदमपि सुभ्रूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तद्वाऽनुपलब्धयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायागं । यदुत-
 चीचीन्द्रियाणि । कतमणि चीणि । अज्ञातमाज्ञात्यामीतीन्द्रिय-
 माज्ञेन्द्रियमाज्ञातावीन्द्रियं । तत्र कतमदज्ञातमाज्ञात्यामीतीन्द्रियं ।
 चक्षैषाणां पुष्पकानामनभिषमिता विनामिता सन्पदविनयं अद्वे-
 न्द्रियं वीर्येन्द्रियं कृतीन्द्रियं समाधीन्द्रियं प्राज्ञेन्द्रियमिदमुच्यते-
 नाज्ञातमाज्ञात्यामीतीन्द्रियं । तत्र कतमदाज्ञेन्द्रियं । चक्षैषाणां
 पुष्पकानामज्ञातयता अद्वेन्द्रियं वीर्येन्द्रियं कृतीन्द्रियं समाधीन्द्रियं
 प्राज्ञेन्द्रियमिदमुच्यते आज्ञेन्द्रियं । तत्र कतमदाज्ञातावीन्द्रियं ।
 चक्षैषाणां पुष्पकानामर्हतां प्रत्येकबुद्धानां बोधिसत्त्वानां तथा-
 गतानां अद्वेन्द्रियं वीर्येन्द्रियं कृतीन्द्रियं समाधीन्द्रियं
 प्राज्ञेन्द्रियमिदमुच्यते आज्ञातावीन्द्रियं । इदमपि सुभूते बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायागं । तच्चाऽनुपसम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायागं । यदुत-
 चयः समाधयः । कतमे चयः सवितर्कः सविचारः समाधिरवितर्को-
 ऽविचारमाचः समाधिरवितर्कोऽविचारः समाधिः । तत्र कतमः
 सवितर्कः सविचारः समाधिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 विविक्तं कामैर्भिविक्तं पापकैरसुश्रुतैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवे-
 कजप्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसम्पन्नविहरति । अयमुच्यते सवितर्कः
 सविचारः समाधिः । तत्र कतमोऽवितर्कोऽविचारमाच समाधिः । या
 प्रथमस्य ध्यानस्य द्वितीयस्य ध्यानस्यान्तरिका । अयमुच्यतेऽवितर्को-
 ऽविचारमाचः समाधिः । तत्र कतमोऽविचारः समाधिः । यत्
 द्वितीयं ध्यानं तृतीयं ध्यानं चतुर्थं ध्यानं आकाशानन्यायतन

समापत्तिः । विज्ञानाऽनन्यायतनसमापत्तिराकिञ्चन्यायतनसमापत्ति
 नैव संज्ञानासंज्ञायतनसमापत्तिः संज्ञावेदधितगिरोधसमापत्तिरव-
 मुच्यते अवितर्कः सविचारः समाधिः । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपसम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।
 यद्दुत इमानुकृतयः । कतमादश्र, बुद्धाऽनुकृति धर्माऽनुकृतिः
 संघाऽनुकृतिः श्रीसाऽनुकृतिः त्यागाऽनुकृतिः देवताऽनुकृतिः ।
 आनापाऽनुकृतिरद्देगाऽनुकृतिर्मरणाऽनुकृति काषणताऽनुकृतिः ।
 रिदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुप-
 सम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यद्दुत
 क्वारि ध्यानाणि । चत्वार्यग्रमाणानि चतस्र आरुथ्यसमापत्तयः ।
 ऋष्टीविमोक्षाः । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः । तत्र कतमानि
 क्वारि ध्यानाणि । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् विविक्तं कामैर्भिविक्तं पापकैरस्तुग्रसौधैः सवितर्कं
 सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानसुपसम्भविहरति ।
 सवितर्कं सविचाराणां व्युत्पन्नादध्यात्मसम्प्रसादाच्चेतस एकतोती-
 भावाद्द्वितर्कसविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानसुप-
 सम्भविहरति । स प्रीतेर्भिरागादुपेक्षकोविहरति । कृतिमान्
 सप्रजान् सुखस्य कायेन प्रतिसम्वेदयति । यत्तदार्यां प्राचक्षते
 उपैषकः कृतिमान् सुखविहारोनिष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानसुपसम्भ-
 विहरति । असुखस्य च प्रहाषात दुःखस्य च प्रहाषान् पूर्वैर्नि-

च सौमनस्य दौर्भाग्ययोरसङ्गमाददुःखाऽसुखसुषेवाकृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्यद्य विहरति । तच्चाऽनुपसम्यग्भयोनेन । इमानि चत्वारि ध्यानानि । तत्र कतमानि चत्वार्य्यप्रमाणानि इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमितायां चरन् मैत्रीसङ्गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेना ऽद्वयेना ऽप्रमाणेना ऽवैरेणा ऽसपत्नेनाऽव्यावधेन धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्य्यवसाने दग्गदिग्गःस्फुरित्वाऽधिसुच्योपसम्यद्य विहरति । सकरुणासङ्गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेना ऽद्वयेना ऽप्रमाणेना ऽवैरेणा ऽसपत्नेनाऽव्यावधेन धर्मधातुपरमेलोक आकाशधातुपर्य्यवसाने दग्गदिग्गःस्फुरित्वाऽधिसुच्योपसम्यद्य विहरति । समुदितासङ्गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेना ऽप्रमाणेना ऽवैरेणा ऽसपत्नेनाऽव्यावधेन धर्मधातुपरमेलोक आकाशधातुपर्य्यवसाने दग्गदिग्गःस्फुरित्वाऽधिसुच्योपसम्यद्य विहरति । सस्रपेचासङ्गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेना ऽद्वयेना ऽप्रमाणेना ऽवैरेणाऽसपत्नेनाऽव्यावधेन धर्मधातुपरमेलोक आकाशधातुपर्य्यवसाने दग्गदिग्गःस्फुरित्वाऽधिसुच्योपसम्यद्य विहरति । अनुपसम्यग्भयोनेन । इमानि चत्वार्य्यप्रमाणानि ।

कतमास्यतश्च आरुष्यसमापत्तयः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्व्वशौरूपसंज्ञानां समतिक्रमात्-प्रतिषसंज्ञानामसङ्गामाथानात्वसंज्ञानाम मनसिकारादनन्तमाका-ञ्चमित्याकाशानन्यायतनमुपसम्यद्य विहरति । सर्व्वंश्च आकाशा-ऽनन्यायतन समकमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमु-पसम्यद्य विहरति । स सर्व्वशोविज्ञानानन्यायतनसमतिक्रमाद्वाप्ति

किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । सर्व्वग्र आकिञ्च-
न्यायतन समतिक्रमात्तैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
तच्चाऽनुपसम्पद्ययोगेन । इमास्तस्य आरूप्यसमापत्तयः । तत्र कतमे-
ऽष्टौ विमोचाः । रूपरूपाणि पश्यत्यथं प्रथमो विमोचाः ।
अध्यात्मरूपसंज्ञीवहिरूर्वरूपाणि पश्यत्यथं द्वितीयो विमोचाः ।
शून्यताया अधिमुक्तोभवत्यथं तृतीयो विमोचाः । स सर्व्वग्रो-
रूपसंज्ञानां समतिक्रमात् प्रतिषंसंज्ञानामस्तङ्गमात्मानात्संज्ञानाम्
मनसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशाग्रानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
अयं चतुर्थो विमोचः । स सर्व्वग्र आकाशाग्रानन्यायतन समतिक्र-
मादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
अयं पञ्चमो विमोचः । स सर्व्वग्रोविज्ञानानन्यायतन समति-
क्रमात्तस्य किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । अयं
षष्ठो विमोचः । स सर्व्वग्र आकिञ्चन्यायतन समतिक्रमात्तैव
संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति । अयं सप्तमो विमोचः ।
स सर्व्वग्रो नैव संज्ञानासंज्ञायतनसमतिक्रमात् संज्ञावेदधित
निरोधमुपसम्पद्य विहरति । अथमष्टमोविमोचाः । तच्चाऽनुपसम्प-
द्ययोगेन । इमेऽष्टौ विमोचाः ।

तत्र कतमा नवानुपूर्वाविहारसमापत्तयः । इह सुभृते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्विविक्तं
पापकैरकुशलेर्धर्मैः, स वितर्कः स विचारं विवेकजं प्रीतिसुखं
प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । स वितर्कमविचारार्था
मुपसमाह्वय्यात्मसन्नयादाश्चेतस एकोतीभावादवितर्कमविचारं

समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति ।
 सप्रीतेर्भिरागतदुषेचको विहरति । कृतिमान् संप्रजानम् सुखस्य
 कायेन प्रतिबन्धदधति । अन्तर्दाय्या आचरते उपैषकः कृतिमान्
 सुखविहारोनिष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । असुखस्य
 च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव सौमनस्य दौर्बन्धस्यो-
 रस्तङ्गमाद्दुःखाऽसुखमुपेक्षा कृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्य
 विहरति । स सर्वज्ञो रूपसंज्ञानां समतिक्रमात् प्रतिचसंज्ञानाम-
 स्तङ्गज्ञानानाम् संज्ञानाममनसिकारादनन्तमाकाशमनित्याकाशान-
 न्नायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वज्ञ आकाशानन्नायतन
 समतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्नायतनमुपसम्पद्य विह-
 रति । स सर्वज्ञो विज्ञानानन्नायतन समतिक्रमात्तत्किञ्चिदित्या
 किञ्चिन्नान्नायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वज्ञ आकिञ्च न्नायतन
 समतिक्रमात्त्रैवसंज्ञानां संज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वज्ञोऽपि
 संज्ञानासंज्ञायतन समतिक्रमात् संज्ञा वेदायतिनिरोधमुपसम्पद्य
 विहरति । इमान् वा ऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः ।

युनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । अदुतं
 द्य तथा गतवसानि । कतमानि द्य । इह सुभृते बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स्नानस्य स्नानतः । अस्नानज्ञा-
 स्नानता अथाभूतं प्रजानाति । अनौतानागतप्रत्युत्पन्नानां धर्माणां
 कर्मसमादानात् स्नानशोहेतुशः कर्मविपाकं अथाभूतं
 प्रजानति । नानाधातुर्बोधिनेकधातुर्बोधिनेकधातुर्बोधिनेकधातुर्बोधिनेक
 इति । अथाभूतं प्रजानाति । परसत्त्वानां परपुत्रज्ञानामनेकाधिसुन्निकानां

नावाऽधिभुक्तिकानां यथाभूतं प्रजानाति । परसत्त्वानां परपुङ्गवाः-
नामिन्द्रियपरापरज्ञतानां यथाभूतं प्रजानाति । सर्व्वं च माम्निर्जी-
प्रतिपदं यथाभूतं प्रजानाति । इन्द्रियवस्त्रबोधप्राधानाविमोक्ष-
समाधिसमापत्तिसंक्षेपवदानख्यानं यथाभूतं प्रजानाति ।
सोऽनेकविधं पूर्व्वनिवासमनुस्मरति । एकमपि जातिमनुस्मरति ।
धावज्जातिग्रतमपि स्रष्टमपि दशस्रष्टमपि जातिकोटिमपि
जातिकोटिग्रतमपि जातिकोटिस्रष्टमपि जातिकोटिग्रतस्रष्ट-
मपि जातिकोटिनियुतग्रतस्रष्टमप्यनुस्मरति । एकमपि कल्पमनु-
स्मरति । धावत् कल्पग्रतमपि कल्पस्रष्टमपि कल्पग्रतस्रष्टमपि
धावदनेकान्यपि कल्पकोटिनियुतग्रतस्रष्टानुस्मरति । अथाप-
मासमेवं नामैवं गोच एवजातिः । एवमाहारः एवं चिरस्थितिका
एवमायुष्यन्तः । सोऽहं ततश्च्युतःसकमुचोपपन्नो धावन्ततश्च्युतः इहो
पन्न इति । धावत् साकारं सोद्वेगं सनिर्देशमनेकविधं पूर्व्वनिवास-
मनुस्मरति । सदिव्येन चक्षुषा विशुद्धेनातिक्रान्त मासुषेण सत्वान्
पश्यति । अद्यमानानुत्पद्यमानानुपपन्नानापि सुर्व्वणान् दुर्व्वणान्
द्वीनान् प्रणीतान् सुगतान् दुर्गतान् धावस्यथा कर्मापणान् सत्वान्
प्रजानाति । अमी भवन्तः सत्वाः कायदुस्सरितेन समत्वागताः
वाक्दुस्सरितेन समत्वागताः । मनोदुस्सरितेन समत्वागताः ।
आर्ष्याणामपवादकामिच्छाद्दृष्ट्यस्तद्धेतो क्षत्प्रत्ययकायश्च भेदाद्-
पथदुर्गतिविनिपातं नरक्षेषूपपद्यन्ते । अमी पुनर्भवन्तः सत्वाः
कायसुचरितेन समत्वागताः वाक्सुचरितेन समत्वागताः मनःसु-
चरितेन समत्वागताः । आर्ष्याणामपवादकाः सम्बद्ददृष्ट्यस्तद्धे-

लोकात्प्रत्ययं कायस्य भेदान् सुगतौ स्वर्गलोके देवेषूपपद्यते इति ।
 आश्रयाणां अथादनाश्रयचेतोविसृक्तिं प्रज्ञाविसृक्तिं स्वयमभिज्ञास्य
 साक्षात्कालोपसम्पद्य विहरन्ति । शीणानेजाति रक्षितं ब्रह्मचर्यं कृतं
 करणीयं । नपरमिष्टमिति प्रजानाति । इदमपि सुभूतेबोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महादानं । तथाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरप्यं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महादानं । यदत
 चत्वारि वैशारद्यानि । कृतमानि चत्वारि । सम्यक्सम्बुद्धस्य च मे
 प्रतिजानते । इमे धर्मा अमभिसम्बुद्धा इति । अथ वत मे अमणो वा
 ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा केनचिदा पुनर्लोक-
 सहधर्मैष शोदयेदिति । निमित्तं न समनुपश्याम्य च चाहं निमित्त-
 मसमनुपश्यन् छेमं प्राप्तो विहराम्यभयं प्राप्तो वैशारद्यप्राप्तः ।
 उदारार्थभं स्थानं प्रजानामि । परिषद्गतः सम्यक्सिंहनादं
 नदामि । ब्राह्म्यं चक्रं प्रवर्त्तयाम्यप्रवर्त्तनीयं अमणेन वा ब्राह्मणेन वा
 देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिदा पुनर्लोकै सहधर्मैष
 शीणाश्रयमवत मे प्रतिजानतः । इमे आश्रवाः अपरिशीणाः इति ।
 अथ वत मे अमणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा
 केनचिदा पुनर्लोकै सहधर्मैष शोदयति । निमित्तमेव न समनु-
 पश्याम्य च चाहं निमित्तमसमनुपश्यन् छेमप्राप्तोधिऽराम्यभयप्राप्तौ
 वैशारद्यप्राप्तः । उदारार्थभं स्थानं प्रजानामि । परिषद्गतः सम्यक्
 सिंहनादं नदामि । ब्राह्म्यं चक्रं प्रवर्त्तयाम्यप्रवर्त्तनीयं अमणेन वा
 ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिदा पुनर्लोकै
 सहधर्मैष । ये अस्तु पुनर्मद्यान्तराधिकारधर्माः आख्याता । तान्

प्रतिषेवतो नाद्यमनरावेति नेदं ज्ञानं विद्यते । अथ वत जे
 अमणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा केनचिद्वा
 पुनर्लोके सहधर्मैण चोदयेदिति । निमित्तमेव न समनुपपन्नान्यथ
 चाहं निमित्तमसमनुपपन्नं सोमप्राप्तो विहराम्यभयप्राप्तो वैशारद्य-
 प्राप्तः । उदारमार्षभं ज्ञानं प्रतिजानामि । पर्वद्गतः सम्यक्खिंहनादं
 नदामि । ब्राह्मं चक्रं प्रवर्त्तयाम्यप्रवर्त्तनीयं अमणेन वा ब्राह्मणेन
 वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणेन वा केनचिद्वा पुनर्लोके सहधर्मैण ।
 आद्यमथा प्रतिपद आख्याताः । आर्थनिर्व्याधिकानैवाधिकास्तत्करस्य
 सम्यग्दुःखस्यथावताः प्रतिपद्यमानो न निर्थायाऽसम्यग्दुःखस्यथावेति
 नेदं ज्ञानं विद्यते । अथ वत जे अमणो वा ब्राह्मणो वा देवो
 वा मारो वा ब्रह्मा वा केनचिद्वा लोके सहधर्मैण चोदयति ।
 निमित्तमेव न समनुपपन्नान्यथ चाहं निमित्तमसमनुपपन्नं सोमप्राप्तो
 विहराम्यभयप्राप्तो वैशारद्यप्राप्तः । उदारमार्षभं ज्ञानं प्रजानामि ।
 परिवद्गतः सम्यक्खिंहनादं नदामि । ब्राह्मं चक्रं प्रवर्त्तयाम्य-
 प्रवर्त्तनीयः अमणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणेन
 वा केनचिद्वा पुनर्लोके सहधर्मैण । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महाद्यानं तस्मानुपपन्नमयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाद्यानं यदुत
 चतस्रः प्रतिषमिदः । कतमाद्यतस्रः । अर्थप्रतिषमिदूर्ध्वप्रतिषमि-
 जिदन्निप्रतिषमिदभा न प्रतिषमिदत् । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महाद्यानं । तस्मानुपपन्नमयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाद्यानं । यदुता-

ऽष्टादशवेदिकापुद्गुधर्माः । कतमेऽष्टादश । चाक्ष राशिं तवामतो-
ऽनुत्तरां सम्बोधिंमभिसंमन्तुः द्याक्ष राशिं च देवकां शोकं समारकं
संमन्त्राकं सन्नमस्य ब्राह्मणोन्नतां सदेवमानुषासुरां दुःखचयाय
गामिनो मार्गेशानुग्राग्निय्यानुपधिग्रेषे निर्व्याणधातौ परिनिर्व्या-
यान्यत्र अचान्तरा नास्ति तथागतस्य स्वस्वितं नास्ति चरितं
नास्ति सुधितकृतिर्ना नास्ति भागात्संज्ञानास्वसमाहितं चित्तं
नास्ति अप्रतिसंख्यायोपेक्षानास्ति ह्यन्दपरिहानिर्नास्ति वीर्यपरि-
हानिर्नास्ति कृतिपरिहानिर्नास्ति समाधिपरिहानिर्नास्ति प्रज्ञा-
परिहानिर्नास्ति विमुक्तिपरिहानिर्नास्ति विमुक्तिज्ञानदर्शनपरि-
हानिः । सर्व्वं कायकर्म्मज्ञानपूर्व्वङ्गमं ज्ञानानुपरिवर्त्ति । सर्व्वं
वाक्कर्म्मज्ञानपूर्व्वङ्गमं ज्ञानानुपपरिवर्त्ति । सर्व्वं मनःकर्म्मज्ञानपूर्व्वङ्गमं
ज्ञानानुपरिवर्त्ति । अतीतेऽध्वनि अप्रतिहतमसङ्गं ज्ञानं दर्शनं
प्रवर्त्तते । अनागतेऽध्वन्यप्रतिहतमसंज्ञानदर्शनं प्रवर्त्तते । प्रत्युत्पत्ते-
ऽध्वान्यप्रतिहतमसंज्ञानदर्शनं प्रवर्त्तते । इदमपि सुभ्रूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य महाचानं । तच्चाऽनुपलब्धयोगेन ।

पुनरपरं सुभ्रूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाचानं यदुत-
धारणीमुखानि । कतमानि धारणीमुखानि । अक्षरसमता भाव्य-
समता अक्षरसुखमक्षरप्रवेशः । तत्र कतमदक्षरसुखाक्षरप्रवेशः ।
अकारोमुखं सर्व्वधर्म्माणामाद्यनुत्पन्नत्वात् । रकारोमुखं सर्व्वधर्म्माणां
रजोपगतत्वात् । यकारोमुखं सर्व्वधर्म्माणां परमार्थनिर्देशत्वात् ।
वकारोमुखं सर्व्वधर्म्माणां श्ववगोपपञ्चत्यनुपलब्धित्वात् । सर्व्वधर्म्मान
श्ववगोपपञ्चते । मकारोमुखं सर्व्वधर्म्माणां नामापगतत्वात् ।

नामप्रत्ययान्तरं न नष्टं । ककारोमुखं सर्वधर्माणां लोकोत्तीर्ण-
 त्वात् ऋष्यासताद्येतुप्रत्ययसमुत्सादितत्वात् । दकारोमुखं सर्वधर्माणां
 दान्प्रदमचपरिच्छिन्नत्वात् । वकारोमुखं सर्वधर्माणां बहु न
 विगतत्वात् । उकारोमुखं सर्वधर्माणां उभयगतत्वात् । षकारोमुखं
 सर्वधर्माणां षष्ठाऽनुपलब्धत्वात् । न सज्यते न बध्यते । वकारोमुखं
 सर्वधर्माणां वाच्यशेष समुच्छिन्नत्वात् । तकारोमुखं सर्वधर्माणां
 तथताऽविचक्षितत्वात् । यकारोमुखं सर्वधर्माणां यावदनुपलब्धि-
 त्वात् । खकारोमुखं सर्वधर्माणां खानानुपलब्धत्वात् । काकारोमुखं
 सर्वधर्माणां कारकाऽनुपलब्धत्वात् । षकारोमुखं सर्वधर्माणां
 षमताऽनुपलब्धत्वात् । समन्तान् व्यतिवर्तते । मकारोमुखं
 सर्वधर्माणां मकारानुपलब्धितानुपादाय । गकारोमुखं सर्वधर्माणां
 गमनाऽनुपलब्धत्वात् । मकारोमुखं सर्वधर्माणां खानाऽनुपलब्धि-
 त्वात् । जकारोमुखं सर्वधर्माणां जात्यनुपलब्धत्वात् । षकारोमुखं
 सर्वधर्माणां श्वासाऽनुपलब्धत्वात् । धकारोमुखं सर्वधर्माणां
 धर्मधात्वनुपलब्धत्वात् । शकारोमुखं सर्वधर्माणां शमचाऽनुप-
 लब्धत्वात् । खकारोमुखं सर्वधर्माणां खसमताऽनुपलब्धत्वात् ।
 लकारोमुखं सर्वधर्माणां लयाऽनुपलब्धत्वात् । लकारोमुखं सर्व-
 धर्माणां लवाऽनुपलब्धत्वात् । शकारोमुखं सर्वधर्माणां शाना-
 ऽनुपलब्धत्वात् । तकारोमुखं सर्वधर्माणां मासाऽनुपलब्धत्वात् ।
 हकारोमुखं सर्वधर्माणां हेलनुपलब्धत्वात् । भकारोमुखं सर्व-
 धर्माणां भङ्गानुपलब्धितः । ङकारोमुखं सर्वधर्माणां ङेद्गनाऽनुप-
 लब्धितः । झकारोमुखं सर्वधर्माणां झरणाऽनुपलब्धितः ।

ककारोमुखं सर्वधर्माणामाज्ञानानुपलब्धितः । ककारोमुखं सर्व-
 धर्माणामुत्साहाऽनुपलब्धितः । चकारोमुखं सर्वधर्माणां चनाऽनुप-
 लब्धितः । ठकारोमुखं सर्वधर्माणां विठयाऽनुपलब्धितः । चकारो-
 मुखं सर्वधर्माणां रणविगतत्वात् । न कश्चिद्गच्छति नागच्छति
 न तिष्ठति नानिषीदिति न शय्यं कल्पयति न विकल्पयति ।
 लकारोमुखं सर्वधर्माणां फलाऽनुपलब्धित्वात् । लकारोमुखं सर्व-
 धर्माणां लब्धाऽनुपलब्धित्वात् । लकारोमुखं सर्वधर्माणां लकारा-
 ऽनुपलब्धित्वात् । लकारोमुखं सर्वधर्माणां लब्धाऽनुपलब्धित्वात् ।
 ठकारोमुखं सर्वधर्माणां ठकारानुपलब्धित्वात् । चकारोमुखं
 सर्वधर्माणां चकारानुपलब्धित्वात् । पर्यन्तनिष्ठास्त्वानेन्यवन्तेनो-
 पद्यन्ते । भास्यत उत्तर्यचरव्यवहारः । तत्कथं हेतोस्तथाहि न
 कश्चित् किञ्चिदन्यत्रामव्यवह्रियते येनाऽभिलष्येत । येन निन्द-
 यते यल्लिख्येत दृश्येत वाच्येत । तद्यथापि नाम सुभूते आकाश-
 मेव सर्वधर्मा अनुगन्तव्याः । अयमुच्यते धारणीमुखप्रवेशः ।
 अकाराद्यचरनिर्देशप्रवेशः । यो हि कश्चित् सुभूते बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वः इदमकाराद्यचरकौशल्यं ज्ञास्यति । स न कश्चिद्रूपे
 संचति । सर्वधर्मसमताया संसाधयिष्यति । इतश्चानकौशल्यस्य
 प्रतिफलस्यते । योहि कश्चित् सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः । इद-
 मकाराद्यचरप्रवेशमुद्रामकाराद्यचरप्रवेशमुद्रापदानि श्रोष्यति । श्रुत्वा
 शोदप्रहीयति धारयिष्यति वाचयिष्यति पर्यवाष्यति । परेभ्यश्च
 देशयिष्यति न च प्रतीतयानुद्ध्या तस्य विंग्रतिरतुग्रंथाः प्रति-
 काङ्क्षितव्याः । कतमे विंग्रतिः । तदुत कृतिमास्य भविष्यति ।

मतिमांस बुद्धिमांस धृतिमांस स्त्रीमांस प्रज्ञावांस प्रतिभावांस ।
 इदं धारणीसुखमव्यक्तं प्रतिपद्यते । न कथं कथीभवत्यति ।
 धिमतिश्चाऽस्य न भवत्यति । न च परस्मान्तिकाच्छ्रुत्वा वाचं
 श्रुत्वाऽनुजेयते । नपदवां वाचं श्रुत्वा प्रतिपद्यते । गोजतोभवत्यति
 नाऽवगतः । अथाहित एव भवत्यति । इतकुग्रस्य भवत्यति ।
 स्वभाकुग्रस्य भवत्यति । धातुकुग्रस्य भवत्यति । चावतनकुग्रस्य
 भवत्यति । अत्यकुग्रसः । प्रतीत्य असुत्पादकुग्रसः । हेतुकुग्रसः
 प्रत्ययकुग्रसः । धर्मताकुग्रसः । इन्द्रियपरापरज्ञानकुग्रसः । अतुतो-
 पपत्तिकुग्रसः । दिव्यश्रोत्रज्ञानकुग्रसः । परचित्तज्ञानकुग्रसः ।
 पूर्वनिवासाऽनुकृतिज्ञानकुग्रसः । अद्विविधिज्ञानकुग्रसः । आन-
 वचनज्ञानकुग्रसः । ज्ञानाऽज्ञाननिर्देशकुग्रसः । अतिक्रमणकुग्रसः ।
 प्रतिक्रमणकुग्रसः । ईर्ष्यापणकुग्रसः । अचवाच्यकौशलज्ञाऽनुप्राप्यति ।
 इदमपि सुभूते धारणीसुखमकाराण्यहरप्रवेशो बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महादानं । तस्माऽनुपसक्तत्वोनेन ॥ • ॥

अतवाचस्त्रां प्रज्ञापारमिताया नवमः परिवर्तः ॥

अथ दशमः परिवर्तः ।

यद्यपि सुभूतिरेवमाह । कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायान-
संप्रस्थितो भवतीति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः षट्सु
॥ पारमितासु चरन् भूमेर्भूमिं संक्रामति । कथञ्च सुभूते बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः षट्सु पारमितासु चरन् भूमेर्भूमिं संक्रामति ।
यद्युत संक्रान्त्यासर्व्वधर्माणां न हि कश्चिद्धर्मं आगच्छति वा
गच्छति वा संक्रामति वा अपसंक्रामति वा । अपि तु या सर्व्व-
धर्माणां भूमिस्तां स न मन्यते । न चिन्तयति । न भूमिपरिकर्षं
च करोति । न च तां भूमिं समनुपश्यति । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य भूमिपरिकर्षं । प्रथमायां सुभूते भूमौ वर्त्तमानेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशपरिकर्षाणि करणीयानि । कतमानि
दश । अथाग्रयादि परिकर्षाऽनुपलभयोगेन हितवस्तुतापरिकर्ष-
निमित्ताऽनुपलभितासुपादाय । सर्व्वसत्त्वसमचित्ततापरिकर्षसत्त्वा-
नुपलभितासुपादाय । त्यागपरिकर्षदानदायकपरिपाहकाऽनुप-
लभितासुपादाय । कल्याणमिषसेवनापरिकर्षतैरमण्यतासुपादाय ।
धर्मपर्य्येष्टिपरिकर्षसर्व्वधर्माऽनुपलभितासुपादाय । अभीष्टुनैकत्व-
परिकर्षमृदानुपलभितासुपादाय । दुःकृत्यासृहापरिकर्षसत्त्वा-
ऽनुपलभितासुपादाय । धर्मविवरणपरिकर्ष-
भेदाऽनुपलभितासुपादाय । मानसलभननिर्घातनपरिकर्षमङ्गलता-

ऽनुपसम्भितासुपादाय । सत्यवचनपरिकर्षवचनाऽनुपसम्भितासुपा-
दाय । इमानि सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रथमायां भूमौ
वर्त्तमानेन दशपरिकर्षाणि करणीयानि ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन द्वितीयायां भूमौ
वर्त्तमानेनाष्टौधर्मा अभौक्षं मानसि कर्त्तव्या । तत्र च प्रतिपत्तव्यं ।
कतमेऽष्टौ । बहुत शीलपरिशुद्धिः कृतज्ञताकृतवेदिता । शान्ति-
बलप्रतिष्ठानं । प्रामोद्यं । प्रीत्यनुभवनता । सर्वसत्त्वपरित्यागिता ।
महाकरुणाया आसुखीभावः । गुह्यशुश्रूषा । अङ्कागौरवता ।
पारमिता सूद्योगपर्येष्टिः । इमे सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
द्वितीयायां भूमौ वर्त्तमानेनाष्टौ धर्माः अभौक्षं मनसि कर्त्तव्यस्तत्र
च प्रतिपत्तव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तृतीयायां भूमौ
वर्त्तमानेन पञ्चसुधर्मेषु ज्ञातव्यं । कतमेषु पञ्चसु । यदुतवाऽऽनुद्या-
स्तृप्ततायां । तत्र चाक्षरानभिभिवेशेन निरामिश्रधर्मविशरुतायां ।
तथाचाऽमन्यतया बुद्धेषु परिशोधनकुशलमूलावरोपणपरिणाम-
नतायां । तथाचाऽमन्यतया अपरिमितसंभारापरिच्छेदतायां ।
तथाचाऽमन्यतया ह्यपषायस्थानतायां । तथाचाऽमन्यतया एषु
सुभूते पञ्चसुधर्मेषु बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तृतीयायां भूमौ
वर्त्तमानेन ज्ञातव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन च चतुर्थाभूमौ
वर्त्तमानेन दशधर्मान् समादायवर्त्तितव्यं । तेन च परित्वक्तव्याः ।
कतमेदश । अरुणवासं । अल्पेक्षतया सन्नुष्टिता । पुनगुणसंश्लेषा-

ऽनुवर्जिता । शिवाया अपरित्यागिता । कामदुःखजुहुषिता ।
 निवृत्तेष्वहनतश्चित्तोत्पन्नाः । सर्ववत्परित्यागिता । अनवकीन-
 चिन्ता । सर्ववत्तनपेक्षता । इमे सुभूते द्वादशधाः बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन चतुर्था भूमौ वर्तमानेन न परित्यागिताः । समादाय
 च वर्जितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पञ्चमा भूमौ वर्त-
 मानेन षड्धर्माः परिवर्जितव्याः । कतमे षट् अदुतदृष्टिर्लक्षवः
 परिवर्जितव्यः । भिक्षुषीलसंभवः । कुसुमात्म्यं । संगणिकाज्ञानं ।
 चात्मील्लक्ष्यतापरंपरता । इमे षट्धर्माः परिवर्जितव्याः ।
 पुनरष्टादशधर्माः परिवर्जितव्याः । अदुतदशाऽऽश्रयाः कर्षपथाः
 परिवर्जितव्याः । मानसकविपर्याया, विचिकित्सा, राग, द्वेष,
 मोहा, धियामगता, इमे ऽष्टादशधर्मा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 पञ्चमा भूमौ वर्तमानेन परिवर्जितव्याः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षष्ठा भूमौ वर्तमानेन
 षड्धर्माः परिपूरितव्याः । अदुत षट्पारमिताः । अपरे षड्धर्माः
 परिवर्जितव्याः । कतमे षट्पारमिताः परिवर्जितव्यं । प्रत्येक
 बुद्धचित्तं परिवर्जितव्यं । परितर्कचित्तं परिवर्जितव्यं । चाचनकं
 दृष्टानवकीनपरिवर्जितव्यं । नाऽवकीयितव्यं । सर्ववत्तुनि
 परित्यज्यदुर्भनसङ्गतापरिवर्जितव्याः । न दुर्भनसङ्गेन भवितव्यं ।
 चाचनकं दृष्टा विद्येपचित्तं परिवर्जितव्यं । न चाचनकं विद्येपः
 कर्तव्यः । इमे सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षष्ठा भूमौ
 वर्तमानेन षड्धर्माः परिवर्जितव्याः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सप्तम्यां भूमौ वर्त्त-
 मानेन विंग्रतिधर्मा न कर्त्तव्याः । कतमे विंग्रतिः । यदुत आत्म-
 पाहो न कर्त्तव्यः । सत्यपाहो न कर्त्तव्यः । जीवपाहो न कर्त्तव्यः ।
 पुत्रसपाहो न कर्त्तव्यः । सञ्छेदपाहो न कर्त्तव्यः । आसृतपाहो न
 कर्त्तव्यः । निमित्तसंज्ञा न कर्त्तव्या । हेतुदृष्टिः क्लृब्धाऽभिनिवेशो
 धालभिनिवेशः । आद्यतनाऽभिनिवेशः । वैधातुकाऽभिनिवेशः ।
 वैधातुकाऽध्यवसानं । वैधातुकास्तयः । वृत्तित्रयदृष्ट्यभिनिवेशः ।
 धर्मनित्रयदृष्ट्यभिनिवेशः । संबन्धिनित्रयदृष्ट्यभिनिवेशः । ग्रीकनित्रय-
 दृष्ट्यभिनिवेशः । शून्याधर्मा इति विषादः । शून्यानिरोधाच्च ।
 इने सुभूते विंग्रतिधर्मा न कर्त्तव्याः । तेन विंग्रतिरेव धर्माः
 परिपूरयितव्याः । कतमे विंग्रतिः । यदुत शून्यतापरिषेधः ।
 अभिमित्तसाक्षात्किथा । अप्रणिहितज्ञानं । चिमच्छरपरिशुद्धिः ।
 कृपाकारक्ष्यतासर्वसत्त्वेषु । ते च सत्त्वानाऽवमन्थाः । सर्वधर्म-
 समतादर्शनं । तत्र चाऽनभिनिवेशः । भूतलयप्रतिषेधः । तेन
 चाऽमनता । अनुत्पादच्छान्तिः । अनुत्पादज्ञानं । एकनयनिर्देशः ।
 सर्वधर्माणां कल्पनासमुद्घातः । संज्ञाविवर्त्तः । दृष्टिविवर्त्तः । क्लेश-
 विवर्त्तः । समत्वपरिपश्यनाभूतिः । दान्तचित्तता । अप्रतिहत-
 ज्ञानता । अनूनता । अवसरज्ञता । यथेच्छाच्छेषमनता । इने
 सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सप्तम्यां भूमौ वर्त्तमानेन विंग्रति-
 धर्माः परिपूरयितव्याः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽष्टम्यां भूमौ वर्त्त-
 मानेन सत्त्वारीधर्माः परिपूरयितव्याः । कतमे सत्त्वारः । यदुत

सर्वसत्त्वधिनाऽनुप्रवेशः । अभिज्ञाविकीर्णता । बुद्धशेषदर्शना ।
 तेषां बुद्धशेषाणां यथा दृष्टानां परिनिष्पादनता । बुद्धपञ्च-
 पांसनता । बुद्धकाय यथाभूत प्रत्यवेक्षणता । इमे सुभूते सत्पारोधर्माः
 परिपूरयितव्याः । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाष्टम्यां
 भूमौ वर्त्तमानेन सत्पारोधर्माः परिपूरयितव्याः । अदुतेन्द्रिय
 परापरज्ञानता । बुद्धशेषपरिशोधनता । मायोपमसमाधेरभौक्ष-
 यमापद्यनता । यथायथा सत्त्वानां कुग्रसन्मूढानि परिनिष्पद्यन्ते ।
 तथा तथात्मभावपरिनिष्पादनता । संचिन्त्य भवोपादानता । इमे
 सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाष्टम्यां भूमौ वर्त्तमानेन सत्पारोधर्माः
 परिपूरयितव्याः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नवम्यां भूमौ वर्त्त-
 मानेन द्वादशधर्माः परिपूरयितव्याः । कतमे द्वादश । अदुत
 अनन्तप्रणिधानपरिवहः । स यथायथाप्रणिदधाति तथातथाऽस्य
 समुत्थति । देवनागयक्षगन्धर्व्यांसुरगण्डकिञ्जरमहोरगहतज्ञानं ।
 परिपूर्वप्रणिधाननिर्देशज्ञानं । गर्भविक्रान्तिसम्पत् । गोच सम्पत् ।
 परिवारसम्पत् । जन्मसम्पत् । बोधिसृष्टयूहसम्पत् । सर्वगुणपरि-
 पूरिसम्पत् । इमे सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नवम्यां भूमौ
 वर्त्तमानेन द्वादशधर्माः परिपूरयितव्याः ।

द्शम्यां पुनः सुभूते भूमौ वर्त्तमाने बोधिसत्त्वो न महासत्त्व-
 स्थागत एव वक्तव्यः । एवमुक्त आयुषान् सुभूतिर्भगवन्मेतदवो-
 चत् । कतमङ्गवण् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्थाथाशयादिपरिकर्षं ।
 भगवानाह । यः सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वकारशतप्रति-

संयुक्तैश्चित्तोत्पादैः सुप्रसन्नमूर्त्तानि समुदागच्छति । इदं सुभ्रूते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याध्याग्राद्यादिपरिकर्षं । तत्र कतमहोदिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य सर्वसत्त्वसमचित्ततापरिकर्षं । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तै-
 श्चिन्नोत्पादैश्च आर्ष्यप्रमाणान्यभिनिर्हरति । मैत्रीकक्षणासुदितो-
 येषमिदंमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वसत्त्वसमचित्ततापरि-
 कर्षं । तत्र कतमहोदिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य त्यागपरिकर्षं । यत्सर्व-
 सत्त्वेषोऽविकल्पतस्तद्दामं ददातीदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 त्यागपरिकर्षं । तत्र कतमहोदिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिष-
 सेवनापरिकर्षं । यदुत तानि बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाण-
 मिषाणि यान्येव सर्वाकारज्ञतायां समादापयन्ति । निवेशयन्ति ।
 प्रतिष्ठापयन्ति । तेषां कक्षाणमिषाणां चा सेवना भजना पर्यु-
 पासना गुरुशुभ्रवृत्तता । इत्यमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 कक्षाणमिषसेवनापरिकर्षं । यत्र कतमहोदिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 धर्मपर्येष्टिपरिकर्षं । यत् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैश्चित्तोत्पादैर्धर्मं
 पर्यचते । न आवकप्रत्येकबुद्धभूमौ पततीदं बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य धर्मपर्येष्टिपरिकर्षं । तत्र कतमहोदिसत्त्वस्य महासत्त्वस्या-
 ऽभीष्टं नैकम्यपरिकर्षं । यत् सर्वसत्त्वजातावयवकीर्णं निष्कमति ।
 तथागत प्रासने प्रव्रजति । न चाऽप्य कश्चिदन्तरायं करोतीदं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभीष्टं नैकम्यपरिकर्षं । तत्र कतमहोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धकायसृष्ट्यापरिकर्षं । यद्बुद्धविषयं दृष्ट्वा न
 कदादिदुःखमनसिकारेण विरहितो भवति यावत् सर्वकारज्ञता-
 मशुभ्रप्रप्नोतीदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धकायसृष्ट्यापरिकर्षं ।

तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धर्माविवरणपरिकर्षः । यद्बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः संमुखीभूत तथागत परिनिर्घृतं सत्त्वेषु धर्मं
देशयति । आदौ कल्याणं मध्येकल्याणं पर्यवसानेकल्याणं क्वथं
सुखद्वयं केवलं परिपूर्णं परिशुद्धं पर्यवदातं ब्रह्मार्थं सम्यक्प्रयति ।
यदुत सूत्रं गेयं व्याकरणं गाथोद्दाननिदानत्युक्तकजातकवैपुष्पा-
हुतधर्माज्जवादोपदेशादिदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धर्माविवरण-
परिकर्षः । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मानसभनिर्घातन-
परिकर्षः । येन मानसभनिर्घातेन न जातु नीचकुलेषूप-
पद्यते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मानसभनिर्घातनपरि-
कर्षः । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सत्यवचनपरिकर्षः ।
यदुत यथा वादिता तथा कारिता । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य सत्यवचनपरिकर्षः । इमानि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रथमायां भूमौ वर्त्तमानस्य दशपरिकर्षाणि । तत्र
कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ग्रीहपरिशुद्धिः । यदुत आवक
प्रत्येकबुद्धचिन्तानाम मनसिकारः । येऽपि तदन्यदौःश्रीह्यकराः ।
बोधिपरिपन्थकराः धर्माः तेषामप्यमनसिकारः । इयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य ग्रीहपरिशुद्धिः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
कृतज्ञता कृतकारिता । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो बोधिसत्त्वार्थ्यां
चरन्त्यमपि कृतमीमं शाराम्पनासयति । प्रागेव इयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य कृतज्ञता कृतकारिता । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य क्षान्तिवसप्रतिष्ठानं । यत् सर्वसत्त्वानामन्तिके व्यापाद
अविधिंवाचिन्तता । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य क्षान्तिवस-

प्रतिष्ठानं । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्राप्ताद्य प्रीत्यनु-
भवता । यदुत सर्वसत्त्वपरिप्राचनता त्रिषु धानेषु । इत्थं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रामोद्य प्रीत्यनुभवता । तत्र कतमद्बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वसत्त्वापरित्यागिता । यदुत सर्वसत्त्वानां
परिप्राणता । इत्थं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वसत्त्वापरि-
त्यागिता । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाकरण्या
आमुखीभावः । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिसत्त्वचारिकाश्चरत
एवं भवति । एकैकस्याहं सत्त्वस्यार्थाय गङ्गामदीवाह्युषोपमान्
कस्याभिरथेषु वसन् तत्र छेदनभेदनकुण्डनखेदनपचनान्यनुभवेयं
यावजसत्त्वा बुद्धज्ञानप्रतिष्ठापिता भवेत् । एवं यावत् सर्वसत्त्वानां
कृते धात्युत्पन्नता अपरिच्छेदः । अयमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य महाकरण्याया आमुखीभावः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य गुरुशुश्रुषाश्रद्धागौरवता । यदुत गुरुणामन्तिके श्राद्ध-
संज्ञा । इयमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य गुरुशुश्रुषाश्रद्धा-
गौरवता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पारमिता
सूयोगपर्येष्टिः । यदुतानन्यकृतकर्मातया पारमितानां पर्येष्यता
सर्वसत्त्वपरिप्राचनतायै । इत्थं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पारमिता-
सूयोगपर्येष्टिः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बाहुश्रुत्या-
दृप्तता । यत्किञ्चिद्दुष्टैर्भगवद्भिर्भाषितमिदलोकधातौ यमन्ताइत्यसु
द्विषुल्लोकधातुषु तत्सर्वमाधारयिष्यामीति धात्यदृप्तता । इत्थं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बाहुश्रुत्यादृप्तता । तत्र कतमा बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य निरामिषधर्मदानविवरणता । यद्बोधिसत्त्वो

महासत्त्वो धर्मं देय्यत्वेन धर्मादानेनात्मनो बोधिमपि न प्रति-
 काङ्क्षति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य निरामिषधर्मादानविव-
 रणता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धचेचपरिग्रोधन
 कुग्रसमूखावरोपणता । यैः कुग्रसमूखैर्बुद्धचेचं परिग्रोधयन् नाम-
 परचित्तचेचं परिग्रोधयति । तेषां कुग्रसमूखानां परिणामना ।
 इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धचेचपरिग्रोधनकुग्रसमूखावरो-
 पणपरिणामगता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यापरि-
 मितसंसारपरिच्छेदनता । यदुत कुग्रसमूखोपस्तम्भनतायै कुग्रस-
 मूखैरपस्तम्भः सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेचश्च परिग्रोधयति ।
 न च कदाचित् खेदनोपपद्यते । यावत् सर्वकारज्ञतां परिपूर-
 यति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यापरिमितसंसारोपरिच्छेद-
 नता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य क्षपचायस्थानं ।
 यदुतः श्रावक प्रत्येकबुद्धचित्तजुगुप्सुनता । इदं बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य क्षपचायस्थानं । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यारथ-
 वाषापरित्यागिता । याश्रावकप्रत्येकबुद्धभूमेरतिक्रमणता । इयं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यारथवाषापरित्यागिता । तत्र कतमा
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽप्येच्छता । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो बोधि-
 मपि नेच्छतीतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्येच्छता । तत्र कतमा
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सन्तुष्टिता । यत्सर्वकारज्ञता प्रतिपन्ने-
 नापि न क्षम्यते । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सन्तुष्टिता । तत्र
 कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धृतगुणसंखेडोऽनुवर्त्तनता । यदुत
 गभीरेषु धर्मेषु निर्वाण चाम्भिरिद्यं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य

धुतगुणसंश्लेषानुवर्तनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 त्रिधायाः अपरित्यागिता । यत्र सर्वत्रिधानामप्रचारः । इत्थं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य त्रिधाया अपरित्यागिता । तत्र कतमा
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कामगुणजुगुप्सुनता । कामचित्तस्थाऽनु-
 त्पादः । इत्थं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कामगुणजुगुप्सुनता । तत्र
 कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य निवृत्तिसहगतश्चित्तोत्पादः ।
 यदुत सर्वधर्माणामनभिसंस्कारः । अयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य निवृत्तिसहगतश्चित्तोत्पादः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य सर्वस्यपरित्यागिता । याध्यात्तिकवाङ्मानां धर्माणाम-
 ग्रहणता । इत्थं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वस्यपरित्यागिता ।
 तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यावसीनचित्तता । यदिज्ञान-
 चित्तिस्य चित्तं न तिष्ठति । इत्थं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याव-
 सीनचित्तता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्ववस्तु-
 निरपेक्षता । यः सर्ववस्तुनाम मनसिकारः । इत्थं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य सर्ववस्तुनिरपेक्षता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य गृहिसंस्तवपरिवर्जनता । यदुत बुद्धशेषेण बुद्धशेषसंक्रम-
 णता । उपपादुकता । प्रादुर्भावमण्डका वायुप्रावरणता । इत्थं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य गृहिसंस्तवपरिवर्जनता । तत्र कतमा
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य भिक्षुणीसंस्तवपरिवर्जनता । यद्विद्युत्था-
 शार्दूलस्य संघातमात्रं न तिष्ठति । न च तस्मिन्निदानं परितर्षणा-
 चित्तमुत्पादयति । न च तस्मिन्निदानं चीवरमुत्पादयति । इत्थं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य भिक्षुणीसंस्तवपरिवर्जनता । तत्र कतमा

बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कुक्षेषु मात्सर्यपरिवर्जनता । इत्थं सुभृते
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनैकचित्तमुत्पादयितव्यम् । तन्मया सर्व-
 सत्त्वानां सुखोपधानं कर्तव्यम् । तदेते सत्त्वाः क्लृप्स्यैरेव सुखिता
 नाच मया मात्सर्यचित्तमुत्पाद्यम् । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 क्लृप्तमात्सर्यं परिवर्जयितव्यम् । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 संगणिकास्थानं परिवर्जयितव्यम् । यत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 संगणिकास्थानस्थितस्य आवकप्रत्येकबुद्धा भवेयुः । तत्प्रतिसंयुक्ताः
 कथा भवेयुः । तत्प्रतिसंयुक्तावादचित्तोत्पादा उत्पद्येरम् । तत्र
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन न स्थातव्यम् । इत्थं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 संगणिकास्थानपरिवर्जनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यो-
 त्कर्षणपरिवर्जनता । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन व्यापादः
 परिवर्जयितव्यः । यद्वापाद विचिकित्साचित्तानामवकाशं न
 ददाति । क्लृप्तचित्तस्य विपक्षचित्तस्य वाऽवकाशं न ददातीतीयं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य व्यापादपरिवर्जनता । या आत्मिकानां
 धर्माणामसमनुपपन्नता । इत्थं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्योत्कर्षण-
 परिवर्जनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परंपसनापरि-
 वर्जनता । यदुत वाङ्मानां धर्माणामसमनुपपन्नता । इतीयं बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य परंपसना परिवर्जनता । तत्र कथं बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन दशाऽकुशलाः कर्मपथाः परिवर्जयितव्याः । तथा
 ज्ञेते सुगतेरप्यन्तरायकराः प्रागेवार्थ्यमार्गस्य प्रागेवाऽनुत्तरायाः
 सम्बोधे । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशाऽकुशलाः कर्मपथाः
 पञ्चवर्जयितव्याः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाधिमानः

परिवर्जयितव्यः । समं समनुपपद्यति कुतः पुनरधिकं चेत्ताऽधिसत्त्वेन
 एवमधिमात्रः परिवर्जयितव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 सत्त्वः परिवर्जयितव्यः । तथाहि स तदस्तुन समनुपपद्यति । कथा-
 ऽस्य स्वस्य सत्पद्येत । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सत्त्वः परि-
 वर्जयितव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विपर्ययाः परि-
 वर्जयितव्याः । वस्तुनूपलब्धितामुपादाय । एवं बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन विपर्ययाः परिवर्जयितव्याः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन रागदेषमोहानाधिवासयितव्याः । तथा हि सरागदेष-
 मोहानां वस्तुन समनुपपद्यति । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन राग-
 देषमोहानाऽधिवासयितव्याः ।

तत्र कतमे षष्ठ्यां भूमौ षट्धर्माः परिपूरयितव्याः । पदुत
 षट्पारमिताः । दानपारमिता, शीलपारमिता, चान्तिपारमिता,
 वीर्यपारमिता, ध्यानपारमिता, प्रज्ञापारमिता, परिपूरयितव्याः ।
 तथा ह्यासु षट्सु पारमितासु, स्थित्वा बुद्धा भगवन्तः आवक
 प्रत्येकबुद्धाश्च पञ्चविधस्य ज्ञेयार्णवस्य पारङ्गता गच्छन्ति गमि-
 यन्ति च । कतमस्य पञ्चविधस्य । यदुताऽतीतस्थानामतस्य प्रत्यु-
 त्पन्नस्यावक्रस्यऽसंस्कृतस्य । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षट्धर्माः
 परिपूरयितव्याः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन आवकचित्तं
 परिवर्जयितव्यम् । तथा हि नैषमार्गी बोधये । प्रत्येकबुद्धचित्तं
 परिवर्जयितव्यम् । तथा हि नैषमार्गी बोधये । परितर्षणचित्तं
 गोत्यादयितव्यम् । तथा हि नैषमार्गी बोधये । पाचनकं बुद्धाः
 नाऽवस्त्रीणचित्तमुत्पादयितव्यम् । तत्कस्य हेतोस्तथा हि नैषमार्गी

बोधये । सर्व्ववस्तुनि वरित्यप्यता । न दुर्भगस्त्वेन भवितव्यम् ।
 तत्कस्य हेतोस्तथा हि । नैषमार्गी बोधये । प्रथमचित्तोत्पादसुपा-
 दाप । नित्यं दानं दातव्यम् । न सकृच्चित्ते न भवितव्यम् । तत्र
 कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनात्मग्रहो न कर्त्तव्यः । तथा हि अत्य-
 न्ततया आत्मा न संविद्यते । जीवग्रहो न कर्त्तव्यः । तथा ह्यत्य-
 न्ततया जीवो न संविद्यते । पुद्गलग्रहो न कर्त्तव्यस्तथा ह्यत्यन्त-
 तया पुद्गलो न विद्यते । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बोधे-
 द्यग्रहो न कर्त्तव्यः स्तथा हि न कश्चिद्दुर्भगं सञ्चिद्यतेऽत्यन्ताऽनुप-
 खन्नात् सर्व्वधर्माणां । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ग्रास्यत
 ग्रहो न कर्त्तव्यः । तत्कस्यहेतोस्तथा हि धर्मां नोत्पद्यन्ते न ग्रास्यतो
 भवति बोधेदः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन निमित्तसंज्ञा
 न कर्त्तव्या । तथा ह्यत्यन्ततया संज्ञेग्रो न संविद्यते । तत्र कथं
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन हेतुदृष्टिर्न कर्त्तव्या । तथा हि तां दृष्टिं
 न समनुपश्यति । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नामरूपा-
 ऽभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि सतद्वस्तुन समनुपश्यति । तत्र
 कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन स्कन्धाभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा
 ह्यत्यन्ततया स्कन्धा न संविद्यते । एवं स्कन्धाभिनिवेशो न
 कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धात्वभिनिवेशो न
 कर्त्तव्यः । तथा ह्यत्यन्ततया धातवो न संविद्यन्ते । एवं धात्वभि-
 निवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाद्यतनाभि-
 निवेशो न कर्त्तव्यः । तथा ह्यत्यन्ततया आद्यतनानि न संविद्यन्ते ।
 एवमाद्यतनाऽभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन सहा-

सत्त्वेन चैधातुकाऽभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा ह्यस्य स्वभावेन संविद्यते । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाऽध्यवसानं न कर्त्तव्यम् । तथा हि तदस्तु न संविद्यते नोपलभ्यते । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाध्यवसानं न कर्त्तव्यम् । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकास्तयो न कर्त्तव्यः । तथा हि तस्य वस्तुन संविद्यते एवं चैधातुकास्तयो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकनिश्चयो न कर्त्तव्यः । तथा हि तस्य तद्वस्तुन संविद्यते । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकनिश्चयो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धनिश्चयदृष्ट्याभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि न बुद्धदृष्टिनिश्चयो बुद्धदर्शनम् । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धनिश्चयदृष्ट्याभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धर्मानिश्चयदृष्ट्याभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि न धर्मादृष्टिनिश्चयाद्बुद्धदर्शनम् । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धर्मानिश्चयदृष्ट्याभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सङ्गनिश्चयदृष्ट्याभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि न सङ्गदृष्टिनिश्चयात् सङ्गदर्शनम् । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सङ्गनिश्चयदृष्ट्याभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ग्रीक्षनिश्चयदृष्ट्याभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि न ग्रीक्षदृष्टिनिश्चयात्क्रीक्षपरिशुद्धिरेवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ग्रीक्षनिश्चयदृष्ट्याभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शून्याधर्मा इति विवादो न कर्त्तव्यः । तथा हि सर्वधर्माः

स्वस्वप्नेन शून्याः न शून्यतया । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शून्य-
 तया विषादो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाव-
 रोधयितव्या । तथा हि सर्व्वधर्माः शून्या न शून्यताशून्यता विरो-
 धयति । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शून्यता न विरोधयितव्या ।
 तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शून्यतापरिपूरयितव्या । स्वस्वप्न-
 शून्यतापरिपूरिर्व्वोबोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शून्यतापरिपूरिः । तत्र
 कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्थानिमित्त साक्षात्क्रिया । यदुत
 सर्व्वनिमित्तानामममसिकारः । तत्र कतमद्वोबोधिसत्त्वस्य महासत्त्व-
 स्थाऽप्रतिहितज्ञानं यत् स चैधातुकचित्तं न प्रवर्त्तते । तत्र कतमा
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चिमण्डलपरिशुद्धिः । यदुत दग्धकुश्ल-
 कर्म्मपथपरिपूरिः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सत्त्वेषु
 कृपाकरणतापरिपूरिः । यदुत महाकरुणाप्रतिबन्धः । तत्र कथं
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सत्त्वानाऽवगन्तव्याः । यदुत मैत्रीपरिपूर्व्व्या ।
 तत्र कतमद्वोबोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्व्वधर्माणां समता दर्शनम् ।
 यदुतानुत्तेपा प्रसथः । सर्व्वधर्माणां । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य भूतनय प्रतिबेधः । यः सर्व्वधर्माणामेकनय प्रति-
 वेधः । अप्रतिबेधः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्थाऽनु-
 त्पाद् ज्ञानिः । या सर्व्वधर्माणामनुत्पादायाऽनिरोधयोऽनभि-
 संस्काराय ज्ञानिः । तत्र कतमद्वोबोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्थाऽनुत्पाद-
 ज्ञानं । ज्ञानमरूपाऽनुत्पादज्ञानं । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्था-
 नुत्पादज्ञानं । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैकनयनिर्द्वयः ।
 यथा चसमुदाचरता । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैकनय-

निर्द्वयः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षतासमुद्घातः ।
या सर्वधर्मा नाम विकल्पनता । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य दृष्टिविवर्तः । या श्रावकभूतेः प्रत्येकबुद्धभूतेषु दृष्टिविवर्त-
नता । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य क्लेशविवर्तः । यः
सर्ववासनाऽनुबन्धिक्षेपश्चयः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
ग्रमयविपश्यनाभूमिः । यदुत सर्वाकारज्ञताज्ञानं । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दान्तश्चित्तता । यत्र चैधातुकैरति-
विन्दति । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ग्रान्तश्चित्तता ।
यावद्यामिन्द्रियाणां प्रतिसंहरणता । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्याऽप्रतिहतज्ञानं । यदुत बुद्धचक्षुः प्रतिलम्बः । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यानूनया च सर्व्यज्ञतया षडायतनापेक्षा ।
तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य यत्रेष्ट्याक्षेपगमनं । यत्र तत्र
पर्यणतुल्य आत्मभावदर्शनं । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
सर्व्यसत्त्वश्चित्ताऽनुप्रवेशः । यदेकक्षिप्तेन सर्व्यसत्त्वानां चित्तचैतसि-
कानि प्रतिजानाति । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभिज्ञा
विक्रीडता । याभिराभिज्ञाभिर्विक्रीडन् बुद्धक्षेत्राद्बुद्धक्षेत्रं संक्रा-
मति । बुद्धदर्शनाय न चाऽस्य बुद्धसंज्ञा भवति । तत्र कतमद्बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धक्षेत्रदर्शनं । यदेकक्षिप्तेव बुद्धक्षेत्रे स्थिता-
ऽपरिमाणानि बुद्धक्षेत्राणि पश्यति । न चाऽस्य बुद्धक्षेत्रसंज्ञा
भवति । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य यथादृष्टि बुद्ध-
क्षेत्रपरिनिष्पादनता । यस्त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातीश्वरचक्र-
वर्तिभूमौ स्थित्वा त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातोः परित्यजन् तेन

चासनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धपर्युपा-
सनता । या धर्मपर्युपासनता सर्वसत्त्वाऽनुपहं प्रति । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धकाय यथाभूतप्रत्यवेक्षणता । या धर्म-
काययथाभूतप्रत्यवेक्षणता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्येन्द्रिय
परापरज्ञानता । या दृग्गुणेषु स्थित्वा सर्वसत्त्वानामिन्द्रियपरि-
पूरिप्रज्ञानता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धधेयपरि-
शोधनता । या सत्त्वचित्तपरिशोधनताऽनुपसन्नयोगेन । तत्र कतमो
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मायोपमः समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाः क्रियाः करोति । न चाऽस्यचित्तं
काचिद्दुर्घं प्रवर्तते । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभौषं
समापेद्यनता । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य विपाकजः समाधिः ।
तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यथा यथा संज्ञानां कुण्डलमूलपरि-
निष्पन्निर्भवति । तथा तथात्मभावं परिनिष्पादयति । इह बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः सच्चिन्द्यात्मभावं परिगृह्णाति । यथा यथा सत्त्व-
परिपाको भवति । तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सच्चिन्द्यात्म-
भावमुपादत्ते । यदुत सर्वसत्त्वपरिपाकः । तत्र कथं बोधिसत्त्वो
महासत्त्वो यथा यथा प्रणिदधाति । तथा तथाऽस्य समृध्यति ।
इदं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः षष्ठां पारमितानां परिपूर्णलाघया
यथा प्रणिदधानि तथा तथा समृध्यति ।

तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो देवनागयक्षगन्धर्वाऽसुरगहङ्ग-
किङ्करमहोरगरत्नज्ञानं प्रतिविध्यति । यदुत निरुक्तिप्रतिसंविदा ।
तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः परिपूर्णप्रतिभाभिर्देवज्ञानं प्रति-

विध्यति । यदुत प्रतिभानसंविदा । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य गर्भावक्रान्तिसम्पत् । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
सर्वांसु जातिषूपपादुक उपपद्यते । इह बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
गर्भावक्रान्तिसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कुल-
सम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महाकुलेषु प्रत्याजायते । इयं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कुलसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य जातिसम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सत्रियमहासत्त्व-
कुलेषु वा ब्राह्मणमहासत्त्वकुलेषु वा प्रत्याजायते । इयं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य जातिसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य गोत्रसम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यतो गोचात् पौर्यका
बोधिसत्त्वो अभूवन् । तत्र गोत्रे प्रत्याजायते । इयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य गोत्रसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
परिष्कारसम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो बोधोसत्त्वान् प्रतिष्ठाय
बोधिसत्त्वापरिष्कार एव भवति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
परिष्कारसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य जन्मसम्पत् ।
यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो जातमात्र एवाऽसंख्येय लोकधातूनवभासेन
स्युरति । तांसु षड्विकारं प्रकल्पयति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
जन्मसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वाऽभिक्रमणसम्पत् ।
यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रव्रज्याथैषिष्कामति । अनेकैः सत्त्वकोटी-
नियुतशतसहस्रैः साङ्गं ते च सत्त्वा नियता भवन्ति । तत्र यानेषु ।
इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभिनिक्रमणसम्पत् । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिदृष्ट्युद्भवसम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महा-

सत्त्वो बोधिसत्त्वस्य सुवर्णमयं भवति । स्कन्धो वैदूर्यमयः । चक्र-
 रत्नस्यः प्राज्ञाः सर्वरत्नमयानि । पञ्चपुष्पाणि यस्य चक्षुष्यं पुण्यो
 मन्वोऽवस्यसायान्मत्तासोकभाट्टन् स्फुरति । इमं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य बोधिसत्त्वस्य हृदयस्य । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य सर्वगुणपरिपूरिसम्पत् । या बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सत्त्व-
 परिपाकनिष्पत्तिश्च बुद्धचेचपरिष्पत्तिश्च । इयं बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य सर्वगुणपरिपूरिसम्पत् । तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 दशम्यां भूमौ स्थितस्तथागत एव वक्तव्यः । यस्य बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य सर्वपारमिताः परिपूर्णा भवन्ति । दश तथागत-
 मन्त्रानि चत्वारि वैशारथ्यानि चतस्रः प्रतिसन्निदः । अष्टादशा-
 वेष्टिका बुद्धधर्माः । सर्वाकारज्ञता ज्ञानं सर्ववाचनोऽनुसन्धि
 क्षेत्रप्रज्ञानं । महाकल्याण । सर्वबुद्धधर्मासु परिपूर्णा भवन्ति । एवं
 ससु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दशम्यां भूमौ स्थितस्तथागत
 एव वक्तव्यः । तत्र कतमा सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दश-
 भूमयः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्व उपायकौशलेन दान-
 पारमितायां चरन् शीलपारमितायां चरन् चान्तिपारमितायां
 चरन् वीर्यपारमितायां चरन् ध्यानपारमितायां चरन् प्रज्ञापार-
 मितायाश्चरन् । अध्यात्मशून्यतायां चरन् बहिर्द्वीशून्यतायां चरन्
 अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतायां चरन् शून्यताशून्यतायां चरन् महाशून्य-
 तायां चरन् परमार्थशून्यतायां चरन् संकृतशून्यतायां चरन्
 असंकृतशून्यतायां चरन् अत्यन्तशून्यतायां चरन् अनवरायशून्य-
 तायां चरन् अनवकारशून्यतायां चरन् प्रकृतिशून्यतायां चरन्

धर्मधर्म शून्यतायां चरन् खलुचणशून्यतायां चरन् अनूपसम्भ-
 शून्यतायां चरन् अभावशून्यतायां चरन् स्रभावशून्यतायां चरन्
 अभावस्रभाव शून्यतायां चरन् स्मृत्यूपस्थानेषु चरन् सम्यक्प्रज्ञाणेषु
 चरन् अद्विपादेषु चरन् इन्द्रियेषु चरन् वलेषु चरन् बोध्यज्ञेषु
 चरन् आर्याष्टाङ्गमार्गं चरन् आर्य्यसत्येषु चरन् ध्यानेषु चरन्
 अग्रमाणेषु चरन् आशयसमापत्तिषु चरन् विमोक्षेषु चरन्
 अनुपूर्वं विहार समापत्तिषु चरन् शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
 विमोक्षेषु चरन् अभिज्ञासु चरन् धारणीमुखेषु चरन् समाधिषु
 चरन् तथागतवलेषु चरन् चतुर्षु वैशारद्येषु चरन् चतुःप्रतिसम्बित्सु
 चरन् महाभैक्ष्ये चरन् महाकरुणायां चरन् अष्टादशस्त्रावेणि-
 कबुद्धधर्मेषु चरन् शुक्लविपश्चनाभूमिमतिक्रामति । गोचभूमिं
 समतिक्रामति । अष्टमकभूमिं समतिक्रामति । दर्शनभूमिं समति-
 क्रामति । तनुभूमिं समतिक्रामति । वीतरागभूमिं समतिक्रामति ।
 कृताविभूमिं समतिक्रामति । प्रत्येक बुद्धभूमिं समतिक्रामति ।
 बोधिसत्वभूमिं समतिक्रामति । इह सुभूते बोधिसत्वो महासत्वो
 नवभूमिरतिक्रामति । बुद्धभूमौ तिष्ठति । इह सुभूते बोधिसत्वस्य
 महासत्वस्य दशभूमयः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्वो महासत्वो
 महायानं संप्रस्थितो वेदितव्यः ।

यत् पुनः सुभूतिरेव माह । कुतस्तद्यानं निर्यास्यतीति ।
 चैधातुकान्निर्यास्यति । येन सर्वाकारज्ञता तेन स्यास्यति । तत्
 पुनरद्वययोगेन । तत् कस्य हेतो स्तथाहि सुभूते यच्च महायानं
 या च सर्वाकारज्ञता उभावेतौ धर्मौ न विसंयुक्तौ संयुक्तावहृषिणा-

वनिदर्शनावप्रतिघातैकलक्षणौ । तत् कस्य हेतोः । न हि सुभृते
 अलक्षणा धर्मानिर्यान्ति वा निर्यास्यति वा निर्याता वा
 धर्माधातोः । स सुभृते निर्याणमिच्छेद्यः अलक्षणानां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । तथतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽवितथतायाः
 सुभृते निर्याणमिच्छेत् । भूतकोटेः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अचिन्त्यधातोः स सुभृतेनिर्याणमिच्छे-
 द्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । आकाशधातोः स सुभृते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । रागक्षयधातोः
 स सुभृतेनिर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 प्रहाणधातोः स सुभृतेनिर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याण-
 मिच्छेत् । विरागधातोः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । निरोधधातोः स सुभृते निर्याणमि-
 च्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । रूपशून्यतायाः
 स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 वेदनाशून्यतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । संज्ञाशून्यतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
 लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । संस्कार शून्यतायाः स सुभृते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । विज्ञान
 शून्यतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याण-
 मिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नहि सुभृते रूपशून्यता चैधातुकाच्चिर्याति ।
 न चर्माकारज्ञतायां तिष्ठति । न वेदनाशून्यता चैधातुकाच्चिर्याति । न
 चर्माकारज्ञतायां तिष्ठति । न संज्ञाशून्यता चैधातुकाच्चिर्याति । न

सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न संस्कार शून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न विज्ञानशून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । स सुभृते रूपं रूपेण शून्यं । वेदना वेदनयाशून्या । संज्ञा संज्ञयाशून्या । संस्काराः संस्कारैः शून्या । विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । चक्षुः शून्यतायाः स सुभृते निर्यातामिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । ओच शून्यतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्राण शून्यतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । जिह्वा शून्यतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । काय शून्यतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मनः शून्यतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नहि सुभृते चक्षुः शून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न ओचशून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न प्राणशून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न जिह्वाशून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न कायशून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न मनः शून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभृते चक्षुःसक्षुषा शून्यं । ओचं ओचेण शून्यं । प्राण प्राणेन शून्यं । जिह्वा जिह्वया शून्या । कायः कायेन शून्यः । मनो मनसा शून्यं ।

रूपशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । शब्दशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
 लक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । गन्धशून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । रसशून्यतायाः
 स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 स्पर्शशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । धर्मशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्ष-
 णाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नहि सुभूते
 रूपशून्यता चैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न शब्दशून्यता चैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न गन्धशून्यता चैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न रसशून्यता चैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न स्पर्शशून्यता चैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न धर्मशून्यता चैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते रूपं रूपेण शून्यं शब्दः शब्देन शून्यः
 गन्धो गन्धेन शून्यः रसो रसेन शून्यः स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः धर्माः
 धर्मेः शून्याः ।

सञ्चुर्विज्ञानशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । श्रोत्रविज्ञानशून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्राणविज्ञान-
 शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । जिह्वा विज्ञानशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमि-

च्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । काय विज्ञानशून्य-
तायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमि-
च्छेत् । मनो विज्ञानशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्ष-
णां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नहि सुभूते
चक्षुर्विज्ञानशून्यता चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
तिष्ठति । न ओचविज्ञानशून्यता चैधातुकान्निर्याति । न
सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न घ्राणविज्ञानशून्यता चैधातुकान्निर्या-
ति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न जिह्वा विज्ञानशून्यता
चैधातुकान्निर्याति । सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न कायविज्ञान-
शून्यता चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न
मनोविज्ञानशून्यता चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते चक्षुर्विज्ञानं चक्षुर्विज्ञान-
नेन शून्यं । ओचविज्ञानं ओचविज्ञानेन शून्यं । घ्राणविज्ञानं
घ्राणविज्ञानेन शून्यं । जिह्वाविज्ञानं जिह्वाविज्ञानेन शून्यं । काय-
विज्ञानं कायविज्ञानेन शून्यं । मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन शून्यं ।
चक्षुः संस्यर्गशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । ओचसंस्यर्गशून्यतायाः स सुभूते
निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । घ्राणसंस्यर्ग-
शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
निर्याणमिच्छेत् । जिह्वा संस्यर्गशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमि-
च्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । कायसंस्यर्गशून्यतायाः
स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृते चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या ।

स्वप्नस्य स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मायायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मरीच्याः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रतिश्रुत् कायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रतिभासस्य स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तथागतनिर्मितस्य स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते स्वप्नस्य स्वभावस्त्वैधा-

तुकाञ्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न मायायाः
 स्वभावस्त्रैधातुकाञ्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न
 मरीच्याः स्वभावस्त्रैधातुकाञ्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न प्रतिश्रुत् काथाः स्वभावस्त्रैधातुकाञ्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञ-
 तायां तिष्ठति । न प्रतिभासस्य स्वभावस्त्रैधातुकाञ्चिर्याति । न
 सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न तथागतनिर्घृतस्य स्वभावस्त्रैधातु-
 काञ्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि
 सुभूते स्वप्नस्वभावः स्वप्नस्वभावेन शून्यः । मायास्वभावो मायास्वभा-
 वेन शून्यः । मरीचिस्वभावो मरीचिस्वभावेन शून्यः । प्रतिश्रुत्का-
 स्वभावः प्रतिश्रुत्कास्वभावेन शून्यः । प्रतिभासस्वभावः प्रतिभासस्वभा-
 वेन शून्यः । तथागत निर्घृतस्वभावस्तथागत निर्घृतेन शून्यः ।

दानपारमितायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । श्रौतपारमितायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्यो-
 ऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । ज्ञानिपारमितायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । वीर्यपार-
 मितायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याण-
 मिच्छेत् । ध्यानपारमितायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रज्ञापारमितायाः स सुभूते निर्याण-
 मिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत्कस्य हेतोस्तथा
 हि सुभूते दानपारमितायाः स्वभावो न चैधातुकाञ्चिर्याति । न
 सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः श्रौतपारमितायाः स्वभावो न स
 चैधातुकाञ्चिर्याति । यः ज्ञानिपारमितायाः स्वभावो न स चैधा-

तुकाभिर्याति । न सर्वकारज्ञतायां तिष्ठति । सो वीर्यपार-
 मितायाः स्वभावो न स वैधातुकाभिर्याति । न सर्वकारज्ञतायां
 तिष्ठति । सो ध्यानपारमितायाः स्वभावो न स वैधातुकाभिर्याति ।
 न सर्वकारज्ञतायां तिष्ठति । यः प्रज्ञापारमितायाः स्वभावो न स
 वैधातुकाभिर्याति । न सर्वकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतो-
 र्ग्राहि सुभूते । दानपारमितायाः स्वभावो दानपारमितास्वभावेन
 शून्यः । शीलपारमितायाः स्वभावः शीलपारमितास्वभावेन शून्यः ।
 चांतिपारमितायाः स्वभावः चांतिपारमितास्वभावेन शून्यः ।
 वीर्यपारमितायाः स्वभावो वीर्यपारमितास्वभावेन शून्यः । ध्या-
 नपारमितायाः स्वभावो ध्यानपारमितास्वभावेन शून्यः । प्रज्ञापर-
 मितास्वभावः प्रज्ञापारमितास्वभावेन शून्यः ।

अध्यात्मशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । वरिद्धाशून्यतायाः स सुभूते निर्याण-
 मिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अध्यात्मवरिद्धा-
 शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याण-
 मिच्छेत् । शून्यताशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । महाशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छे-
 द्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । परमार्थशून्यतायाः स
 सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 संकृतशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । असंकृतशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्यो-
 ऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अत्यन्तशून्यतायाः स सुभूते

निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अनवरा-
 यशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । अनवकारशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छे-
 द्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रकृतिशून्यतायाः स
 सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 सर्वधर्मशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेत् द्योऽलक्षणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । स्रज्जलशून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अरुपस-
 मशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । अभावशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
 लक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । स्वभावशून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अभावस्व-
 भावशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नहि सुभूते ऽध्यात्मशून्यता
 चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न बहिर्द्वा-
 शून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 नऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
 तिष्ठति । न शून्यताशून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकार-
 ज्ञतायां तिष्ठति । न महाशून्यता चैधातुकाभिर्याति । न
 सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न परमार्थशून्यता चैधातुकाभिर्याति ।
 न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न मङ्गलशून्यता चैधातुकाभिर्याति ।
 न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽ मङ्गलशून्यता चैधातुकाभि-

र्थाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नात्यन्तशून्यता चैधातु-
 काभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽनवरापशून्यता
 चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽनवकार-
 शून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न प्रकृतिशून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
 तिष्ठति । न सर्व्वधर्माशून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकार-
 ज्ञतायां तिष्ठति । न खलक्षणशून्यता चैधातुकाभिर्याति न
 सर्वाऽकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽ नुपखलशून्यता चैधातुका-
 भिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽ भावशून्यता
 चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न खभाव-
 शून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 नाऽ भावखभावशून्यता चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
 तिष्ठति ।

तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभृते ऽध्यात्मशून्यता ऽध्यात्मशून्यतया
 शून्या । बहिर्द्धाशून्यता बहिर्द्धाशून्यतयाशून्या । अध्यात्म
 बहिर्द्धाशून्यता ऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतया शून्या । शून्यताशून्यता
 शून्यतया शून्या । महाशून्यता महाशून्यतया शून्या । परमार्थ-
 शून्यता परमार्थशून्यतया शून्या । संस्कृतशून्यता संस्कृतशून्यतया
 शून्या । असंस्कृतशून्यता ऽसंस्कृतशून्यतया शून्या । अत्यन्तशून्यता
 अत्यन्तशून्यतया शून्या । अनवरापशून्यता अनवरापशून्यतया
 शून्या । अनवकारशून्यता अनवकारशून्यतया शून्या । प्रकृतिशून्यता
 प्रकृतिशून्यतया शून्या । सर्व्वधर्माशून्यता सर्व्वधर्माशून्यतया शून्या ।

स्वस्वचणशून्यता स्वस्वचणशून्यतया शून्या । अनुप्रसन्नशून्यता
 अनुप्रसन्नशून्यतया शून्या । अभावशून्यता अभावशून्यतया शून्या ।
 स्वभावशून्यता स्वभावशून्यतया शून्या । अभावस्वभावशून्यता
 अभावस्वभावशून्यतया शून्या ।

कृत्युपस्थानानां सुभ्रूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । सम्यक्प्रज्ञाणानां च सुभ्रूते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
 लक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अङ्घ्रिपादानां च सुभ्रूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां निर्याणमिच्छेत् । इन्द्रियाणां च
 सुभ्रूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 बलाणां च सुभ्रूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याण-
 मिच्छेत् । बोधज्ज्ञानां च सुभ्रूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । आर्याष्टाङ्गमार्गस्य च सुभ्रूते निर्याण-
 मिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतो-
 स्तथाहि सुभ्रूते यः स्मृत्युपस्थानानां स्वभावो न स चैधातुका-
 क्षिर्याति । न सर्व्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः सम्यक्प्रज्ञाणानां
 स्वभावो न स चैधातुकाक्षिर्याति । न सर्व्वाकारज्ञतायाः तिष्ठति ।
 यः अङ्घ्रिपादानां स्वभावो न स चैधातुकाक्षिर्याति । न सर्व्वा-
 कारज्ञतायां तिष्ठति । यः इन्द्रियाणां स्वभावो न स चैधातुका-
 क्षिर्याति । न सर्व्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो बलाणां स्वभावो न
 स चैधातुकाक्षिर्याति । न सर्व्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो बोध-
 ज्ज्ञानां स्वभावो न स चैधातुकाक्षिर्याति । न सर्व्वाकारज्ञतायां
 तिष्ठति । यो मार्गस्य स्वभावो न स चैधातुकाक्षिर्याति । न

सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । कृत्युपस्थान
 स्त्रभावः कृत्युपस्थानस्त्रभावेन शून्यं । सम्यक्प्रहाणस्त्रभावः
 सम्यक्प्रहाणस्त्रभावेन शून्यः । अद्विपादस्त्रभावः अद्विपादस्त्रभावेन
 शून्यः । इन्द्रियस्त्रभावः इन्द्रियस्त्रभावेन शून्यः । बलस्त्रभावो
 बलस्त्रभावेन शून्यः । बोध्यस्त्रभावो बोध्यस्त्रभावेन शून्यः ।
 मार्गस्त्रभावो मार्गस्त्रभावेन शून्यः ।

आर्यसत्यानां स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । ध्यानाणां स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अप्रमाणाणां स सुभृते निर्याणमिच्छे-
 द्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । आरूप्य समापत्तीनां स
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । विमोक्षाणां
 स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 न वाऽनुपूर्वविहार समापत्तीनां स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
 लक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । शून्यतायाः स सुभृते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । आनिमि-
 त्तस्य स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमि-
 च्छेत् । अप्रणिहितस्य स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभृते य
 आर्यसत्यानां स्त्रभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकार-
 ज्ञतायां तिष्ठति । यो ध्यानाणां स्त्रभावो न स चैधातुकाभिर्याति ।
 न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । योऽप्रमाणाणां स्त्रभावो न स
 चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । य आरूप्य

समापत्तीनां स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकार-
 ज्ञतायां तिष्ठति । योऽष्टानां विमोक्षाणां स्वभावो न स चैधा-
 तुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो नवा
 ऽनुपूर्वविहार समापत्तीनां स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति ।
 न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः शून्यतायाः स्वभावो न स
 चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो ऽप्र-
 माणहितस्य स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
 तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते आर्य्यसत्यस्य स्वभाव
 आर्य्यसत्यस्वभावेन शून्यः । ध्यानस्वभावो ध्यानस्वभावेन शून्यः ।
 अप्रमाणस्वभावो ऽप्रमाणस्वभावेन शून्यः । आरूप्यसमापत्ति-
 स्वभाव आरूप्यसमापत्तिस्वभावेन शून्यः । विमोक्षस्वभावो
 विमोक्षस्वभावेन शून्यः । नवाऽनुपूर्वविहार स्वभावो नवा
 ऽनुपूर्वविहारस्वभावेन शून्यः । शून्यतास्वभावः शून्यता
 स्वभावेन शून्यः । आनिमित्त स्वभाव आनिमित्त स्वभावेन
 शून्यः । अप्रणिहितस्वभावो ऽप्रणिहितस्वभावेन शून्यः ।

अभिज्ञानां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । समाधीनां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । धारणीसुखानां स सुभूते निर्याण-
 मिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतो-
 स्तथाहि सुभूते यो ऽभिज्ञानां स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति ।
 न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः समाधीनां स्वभावो न स
 चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो धारणी-

सुखानां स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते अभिज्ञास्वभावो ऽभिज्ञास्वभावेन शून्यः । समाधिस्वभावः समाधिस्वभावेन शून्यः । धारणीमुखस्वभावो धारणीमुखस्वभावेन शून्यः ।

दशानां तथागतवक्त्रानां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । चतुर्णां वैशारद्याणां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । चतसृणां प्रतिसम्बिदां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अष्टादशानामावेणिक बुद्धधर्माणां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यो दशानां तथागतवक्त्राणां स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । चतुर्णां वैशारद्याणां स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकार-ज्ञतायां तिष्ठति । चतसृणां प्रतिसम्बिदां स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो ऽष्टाद-शानामावेणिकबुद्धधर्माणां स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । सुभूते तथागमवक्त्रस्वभावस्तथागतवक्त्र स्वभावेन शून्यः । वैशारद्यस्वभावो वैशारद्यस्वभावेन शून्यः । प्रतिसम्बित्स्वभावः प्रतिसम्बित्स्वभावेन शून्यः । आवेणिक बुद्धधर्मस्वभाव आवेणिक बुद्धधर्म स्वभावेन शून्यः ।

अर्हतः सुभूते क्षीणान्रवस्योत् पन्तिमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां

निर्घणमिच्छेत् । प्रत्येकबुद्धस्य च सुभूते निर्घणमिच्छेद्योऽलक्षणा
 धर्माणां निर्घणमिच्छेत् । बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य च
 सुभूते निर्घणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्घणमिच्छेत् ।
 तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य च सुभूते निर्घणमिच्छेद्योऽल-
 क्षणां धर्माणां निर्घणमिच्छेत् । तत्कस्यहेतोस्तथाहि सुभूते
 योर्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य स्वभावो न स चैधातुकाभिघाति । न
 सर्वकारज्ञतायां तिष्ठति । यः प्रत्येकबुद्धस्य स्वभावो न स चैधा-
 तुकाभिघाति । न सर्वकारज्ञतायां तिष्ठति । यो बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य स्वभावो न स चैधातुकाभिघाति । न सर्वकारज्ञ-
 तायां तिष्ठति । यस्तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य स्वभावो न स
 चैधातुकाभिघाति । न सर्वकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतो-
 स्तथा हि सुभूते अर्हतस्वभावोऽर्हतस्वभावेन शून्यः । प्रत्येकबुद्ध-
 स्वभावः प्रत्येकबुद्धस्वभावेन शून्यः । बोधिसत्त्वस्वभावो बोधिसत्त्व-
 स्वभावेन शून्यः । तथागतस्वभावस्तथागतस्वभावेन शून्यः ।

ओत आपत्तिफलस्य च सुभूते निर्घणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
 धर्माणां निर्घणमिच्छेत् । सङ्गदागामिफलस्य च सुभूते निर्घण
 मिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्घणमिच्छेत् । अनागामिफलस्य
 च सुभूते निर्घणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्घणमिच्छेत्
 अर्हत्वस्य च सुभूते निर्घणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्घण-
 मिच्छेत् । प्रत्येकबोधेः च सुभूते निर्घणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
 धर्माणां निर्घणमिच्छेत् । मार्गाकारज्ञतायाः च सुभूते निर्घण-
 मिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्घणमिच्छेत् । सर्वकारज्ञतायाः

स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते यः श्रौत आपत्तिफलस्य स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्व्वकारज्ञतायां तिष्ठति । यः सकृदागामिफलस्य स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्व्वकारज्ञतायां तिष्ठति । योऽनागामिफलस्य स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्व्वकारज्ञतायां तिष्ठति । योऽर्हत्वस्य स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्व्वकारज्ञतायां तिष्ठति । यः प्रत्येकबोधः स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्व्वकारज्ञतायां तिष्ठति । यो मार्गाकारज्ञतायाः स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्व्वकारज्ञतायां तिष्ठति । यः सर्व्वकारज्ञतायाः स्वभावो न स चैधातुकाभिर्याति । न सर्व्वकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते श्रौत आपत्तिफलस्वभावः श्रौत आपत्तिफलस्वभावेन शून्यः । सकृदागामिफलस्वभावः सकृदागामिफलस्वभावेन शून्यः । अनागामिफलस्वभावोऽनागामिफलस्वभावेन शून्यः । अर्हत्वस्वभावोऽर्हत्वस्वभावेन शून्यः । प्रत्येकबोधिस्वभावः प्रत्येकबोधिस्वभावेन शून्यः । मार्गाकारज्ञतास्वभावो मार्गाकारज्ञतास्वभावेन शून्यः । सर्व्वकारज्ञतास्वभावः सर्व्वकारज्ञतास्वभावेन शून्यः ।

शब्दः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । निमित्तस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मङ्गेतस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । व्यवहारस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रज्ञप्तेः स

सुभ्रूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 तत्कस्य हेतोस्तथा हि नामशून्यता नामशून्यतास्वभावेन शून्या ।
 निमित्तशून्यता निमित्तशून्यतास्वभावेन शून्या । सङ्केतशून्यता
 सङ्केतशून्यतास्वभावेन शून्या । व्यवदानशून्यता व्यवदानशून्यता-
 स्वभावेन शून्या । प्रज्ञप्तिशून्यता प्रज्ञप्तिशून्यतास्वभावेन शून्या ।

अनुत्पादस्य सुभ्रूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । अनिरोधस्य सुभ्रूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । संक्षेपस्य सुभ्रूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्ष-
 णाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । व्यवदानस्य सुभ्रूते निर्याण-
 मिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अनभिसंस्कारस्य
 सुभ्रूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि योऽनुत्पादस्य स्वभावो न स चैधातुका-
 क्षिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । योऽनिरोधस्वभावो न
 स चैधातुक्षिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः संक्षेपस्य
 स्वभावो न स चैधातुकाक्षिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 यो व्यवदानस्य स्वभावो न स चैधातुकाक्षिर्याति । न सर्वाकार-
 ज्ञतायां तिष्ठति । योऽनभिसंस्कारस्य स्वभावो न स चैधातुका-
 क्षिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि ।
 अनुत्पादस्वभावोऽनुत्पादस्वभावेन शून्यः । निरोधस्वभावो निरोध-
 स्वभावेन शून्यः । संक्षेपस्वभावः संक्षेपस्वभावेन शून्यः । व्यवदान-
 स्वभावो व्यवदानस्वभावेन शून्यः । अनभिसंस्कारस्वभावोऽनभि-
 संस्कारस्वभावेन शून्यः ।

तदनेनापि ते सुभूते पर्यायेणैवं वेदितव्यम् । महाशानं
 वेधातुकाच्चिर्याति । येन सर्वकारज्ञता तेन चास्त्यशास्त्रतत्
 स्थानं । यत्पुनः सुभूतिरेवमाह । क तद्यानं स्थास्यतीति । न
 कचिन्तद्यानं स्थास्यति । तत्कस्यहेतोस्तथा स्थास्यिताः सर्वधर्माः
 प्रतिष्ठाऽनुपलब्धितः । अपि तु खलु पुनः सुभूते अस्थानस्थान-
 योगेन तद्यानं स्थास्यति । तद्यथापि नामसुभूते धर्मधातुर्न स्थितो
 नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
 नाम सुभूते तद्यथा न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तद्यानं
 न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते भूतकोटिर्न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभूतेऽचिन्त्यधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव तद्यानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते धर्मधातुस्त्रभावः स्थितो
 वाऽस्थितो वा । न तद्यथायाः स्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न
 भूतकोटेः स्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽचिन्त्यधातुस्त्रभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते । धर्मधातु-
 स्त्रभावो धर्मधातुस्त्रभावेन शून्यः । तद्यथा स्त्रभावस्तद्यथा स्त्रभावेन
 शून्यः । भूतकोटेः स्त्रभावो भूतकोटिस्त्रभावेन शून्यः । अचिन्त्यधातु-
 स्त्रभावोऽचिन्त्यधातुस्त्रभावेन शून्यः । तद्यथापि नाम सुभूते
 आकाशधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तद्यानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते रागचयधातुर्न स्थितो नाऽ-
 स्थितः । एवमेव सुभूते तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
 नाम सुभूते प्रहाणधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते

तद्यथानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते विरागधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते यद्यथानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते निरोधधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तद्यथानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते । आकाशधातुः स्थितो वाऽस्थितो वा । न रागचयधातुस्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रहाणधातुस्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न विरागधातुस्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न निरोधधातुस्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृते आकाशधातुस्त्रभाव आकाशधातुस्त्रभावेन शून्यः । रागचयधातुस्त्रभावो रागचयधातुस्त्रभावेन शून्यः । प्रहाणधातुस्त्रभावः प्रहाणधातुस्त्रभावेन शून्यः । विरागधातुस्त्रभावो विरागधातुस्त्रभावेन शून्यः । निरोधधातुस्त्रभावो निरोधधातुस्त्रभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृते रूपशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते वेदनाशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते संज्ञाशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते संस्कारशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते विज्ञानशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभृते न रूपस्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न वेदनास्त्रभावः स्थितो

वाऽस्थितो वा । न संज्ञास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न संस्कार-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न विज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । रूपं रूपेण शून्यं वेदना वेदनया
शून्या । संज्ञा संज्ञया शून्या । संस्काराः संस्कारैः शून्याः । विज्ञानं
विज्ञानेन शून्यम् ।

तद्यथापि नाम सुभृते चक्षुः शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
सुभृते श्रोत्रशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महा-
यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते घ्राणशून्यता न
स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तद्यथापि नाम सुभृते जिह्वाशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एव-
मेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
कायशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न
स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते मनः शून्यता न स्थिता
नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते चक्षुःस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न
श्रोत्रस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न घ्राणस्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न जिह्वास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । काय-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । मनःस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
तत्कस्य हेतोस्तथा हि चक्षुश्चक्षुषा शून्यं श्रोत्रं श्रोत्रेण शून्यं । घ्राणं
घ्राणेन शून्यं । जिह्वा जिह्वया शून्या कायः कायेन शून्यः ।
मनो मनसा शून्यं ।

तद्यथापि नाम सुभूते रूपशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते शब्दशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते गन्धशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते रसशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते स्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते धर्मशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते रूपस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न शब्दस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न गन्धस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न रसस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न स्पर्शस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न धर्मस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि रूपं रूपेण शून्यं । शब्दो शब्देन शून्यः । गन्धो गन्धेन शून्यः । रसो रसेन शून्यः । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः । धर्मः धर्मेः शून्याः ।

तद्यथापि नाम सुभूते चतुर्विज्ञानशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते त्रैविज्ञानशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते प्राणविज्ञानशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते

तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते जिज्ञा-
 विज्ञानशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं
 न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते कायविज्ञानशून्यता
 न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽ-
 स्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते मनो विज्ञानशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चतुर्विज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
 वा । न ओचविज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न घ्राण-
 विज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न जिज्ञाविज्ञानस्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । न कायविज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
 वा । मनोविज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा
 हि चतुर्विज्ञानं चतुर्विज्ञानेन शून्यं । ओचविज्ञानं ओचविज्ञा-
 नेन शून्यं । घ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानेन शून्यं । जिज्ञाविज्ञानं
 जिज्ञाविज्ञानेन शून्यं । कायविज्ञानं कायविज्ञानेन शून्यं । मनो-
 विज्ञानं मनोविज्ञानेन शून्यम् ।

तद्यथापि नाम सुभूते चतुःसंस्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभूते ओचसंस्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते घ्राण-
 संस्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं
 न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते जिज्ञासंस्पर्शशून्यता
 न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं

नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते कायसंस्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते मनःसंस्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि चक्षुःसंस्पर्शस्त्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न श्रोत्रसंस्पर्शस्त्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न घ्राणसंस्पर्शस्त्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न जिह्वासंस्पर्शस्त्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न कायसंस्पर्शस्त्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न मनःसंस्पर्शस्त्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते चक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुःसंस्पर्शेन शून्यः । श्रोत्रसंस्पर्शः श्रोत्रसंस्पर्शेन शून्यः । घ्राणसंस्पर्शो घ्राणसंस्पर्शेन शून्यः । जिह्वासंस्पर्शो जिह्वासंस्पर्शेन शून्यः । कायसंस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्यः । मनःसंस्पर्शो मनःसंस्पर्शेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।

तद्यथापि नाम सुभृते मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न मनः-संस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतो-स्तथा हि चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं । ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितं जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं मनःसंस्पर्श-प्रत्ययवेदितेन शून्यम् ।

तद्यथापि नाम सुभृते स्वप्नो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते माया न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते मरीचिर्न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते प्रतिश्रुत्का न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महा-यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते प्रतिभासो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।

तद्यथापि नाम सुभ्रूते तथागतनिर्भित्तो न स्थितो नाऽस्थितः ।
 एवमेव सुभ्रूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि
 स्वप्नस्य भावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न मायास्य भावः स्थितो
 वाऽस्थितो वा । न मरीचिस्य भावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न
 प्रतिश्रुत्कस्य भावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रतिभासस्य भावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । न तथागतनिर्भित्तस्य भावः स्थितो वाऽस्थितो
 वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि स्वप्नः स्वप्नेन शून्यः । माया मायया
 शून्या । मरीचिर्मरीच्या शून्या । प्रतिश्रुत्का प्रतिश्रुत्कया शून्या ।
 प्रतिभासः प्रतिभासेन शून्यः । तथागतनिर्भित्तस्तथागतनिर्भित्तेन
 शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभ्रूते दानपारमिता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभ्रूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभ्रूते श्रीसपारमिता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभ्रूते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभ्रूते
 ध्यानपारमिता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभ्रूते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभ्रूते
 वीर्यपारमिता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभ्रूते तन्महायानं
 न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभ्रूते ध्यानपारमित्तं न
 स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभ्रूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभ्रूते प्रज्ञापारमिता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभ्रूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभ्रूते दानपारमित्तस्य भावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।

श्रीक्षपारमितास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न चान्तिपारमिता-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न वीर्यपारमितास्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न ध्यानपारमितास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । न प्रज्ञापारमितास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो । तत्कश्च
चेतोऽथवाहि दानपारमिता दानपारमिताया शून्या । श्रीक्षपार-
मिता श्रीक्षपारमिताया शून्या । चान्तिपारमिता चान्तिपार-
मिताया शून्या । वीर्यपारमिता वीर्यपारमिताया शून्या । ध्यान-
पारमिता ध्यानपारमिताया शून्या । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञापार-
मिताया शून्या ।

तद्यथापि नाम सुभृते अध्यात्मशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
बहिर्द्विशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न
स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते अध्यात्मबहिर्द्विशून्यता
न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽ-
स्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते शून्यताशून्यता न स्थिता नाऽ-
स्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
नाम सुभृते महाशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते
तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते परमार्थ-
शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं
नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते संकृतशून्यता न स्थिता नाऽ-
स्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
नाम सुभृतेऽसंकृतशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते

तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अत्यन्त-
 शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूतेऽनवरापशून्यता न स्थिता नाऽ-
 स्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
 नाम सुभूतेऽनवकारशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते प्रकृति-
 शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभूते सर्वधर्माशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभूते खलक्षणशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूतेऽनुपपन्न-
 शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूतेऽभावशून्यता न स्थिता नाऽ-
 स्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
 नाम सुभूते खभावशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अभाव-
 खभावशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं
 न स्थितं नाऽस्थितम् ।

तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽध्यात्मशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽ-
 स्थितो वा । न बहिर्द्वाशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
 नाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न शून्यता-

शून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न महाशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न परमार्थशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न संस्कृतशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽसंस्कृतशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नात्यन्तशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽनवरागशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽनवकारशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रकृतिशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न सर्वधर्माशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न स्वलक्षणशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽनुपलम्भशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽभावशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न स्वभावशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽभावस्वभावशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।

तत्कस्य हेतोस्तथा अध्यात्मशून्यताऽध्यात्मशून्यतया शून्या । बहिर्द्वाशून्यता बहिर्द्वाशून्यतया शून्या । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यताऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतया शून्या । शून्यताशून्यता शून्यताशून्यतया शून्या । महाशून्यता महाशून्यतया शून्या । परमार्थशून्यता परमार्थशून्यतया शून्या । संस्कृतशून्यता संस्कृतशून्यतया शून्या । असंस्कृतशून्यता असंस्कृतशून्यतया शून्या । अत्यन्तशून्यता अत्यन्तशून्यतया शून्या । अनवरागशून्यता अनवरागशून्यतया शून्या । अनवकारशून्यताऽनवकारशून्यतया शून्या । प्रकृतिशून्यता प्रकृतिशून्यतया शून्या । सर्वधर्माशून्यता सर्वधर्माशून्यतया शून्या । स्वलक्षणशून्यता स्वलक्षणशून्यतया शून्या । अनुपलम्भशून्यताऽनुपलम्भ-

शून्यतया शून्या । अभावशून्यता अभावशून्यतया शून्या । स्वभाव-
शून्यता स्वभावशून्यतया शून्या । अभवस्वभावशून्यता अभाव-
स्वभावशून्यतया शून्या ।

तद्यथापि नाम सुभृते कृत्यपस्थानानि न स्थितानि नाऽस्थि-
तानि । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
नाम सुभृते सम्यक्प्रहाणानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव
सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
चङ्घ्रिपादाः न स्थिता नाऽस्थिताः । एवमेव सुभृते तन्महायानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते इन्द्रियाणि न स्थितानि
नाऽस्थितानि । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तद्यथापि नाम सुभृते बन्धानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव
सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
बोध्ज्जानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभृते तन्महायानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते आर्याष्टाङ्गमार्गा न
स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते कृत्यपस्थानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । न सम्यक्प्रहाणस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । चङ्घ्रिपाद-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नेन्द्रियस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । न बन्धस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न बोध्ज्जस्वभावः
स्थितो वाऽस्थितो वा । आर्याष्टाङ्गमार्गस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि कृत्यपस्थानानि कृत्यपस्थानैः
शून्यानि । सम्यक्प्रहाणानि सम्यक्प्रहाणैः शून्यानि । चङ्घ्रिपादाः

अङ्गिपादैः शून्याः । इन्द्रियाणीन्द्रियैः शून्यानि । बलानि बलैः
शून्यानि । बोध्यङ्गानि बोध्यङ्गैः शून्यानि । मार्गं मार्गणं शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते आर्य्यसत्यानि न स्थितानि नाऽस्थि-
तानि । एवमेव सुभूते तन्महाद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
नाम सुभूते ध्यानानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते
तन्महाद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अप्रमा-
णाणि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महाद्यानं न
स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते आरूप्यममाप्तयो न
स्थिता नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महाद्यानं न स्थितं नाऽ-
स्थितं । तद्यथापि नाम सुभूतेऽष्टौ विमोक्षाः न स्थिताः नाऽ-
स्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महाद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
थापि नाम सुभूते अनुपूर्वविहारसमाप्तयो न स्थिताः नाऽ-
स्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महाद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
थापि नाम सुभूते शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि न
स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महाद्यानं न स्थितं
नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अभिज्ञा न स्थिता नाऽस्थिता ।
एवमेव सुभूते तन्महाद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
सुभूते समाधयो न स्थिता नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महाद्यानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते धरणीमुखानि न
स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महाद्यानं न स्थितं
नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आर्य्यसत्यस्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न ध्यानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽप्र-

माणस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाह्यसमापत्तिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाष्टविमोचस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा नाऽभिज्ञास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न समाधिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न धारणीमुखस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा च्चार्य्यसत्यान्यार्य्यसत्यैः शून्यानि । ध्यानानि ध्यानैः शून्यानि । अप्रमाणान्यप्रमाणैः शून्यानि । आह्यसमापत्तयः आह्यसमापत्तिभिः शून्याः । विमोचाः विमोचैः शून्याः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽनुपूर्वविहारसमापत्तिभिः शून्याः । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखैः शून्यानि । अभिज्ञाः अभिज्ञाभिः शून्याः । समाधयः समाधिभिः शून्याः । धारणीमुखानि धारणीमुखैः शून्यानि ।

तद्यथापि नाम सुभृते द्दशतथागतवसानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते चत्वारिवैशारद्यानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते चतस्रः प्रतिसन्निदो न स्थिताः नाऽस्थिताः । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते महाकरुणा न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मा न स्थिताः नाऽस्थिताः । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।

तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दशतथागतबलास्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न वैशारद्यस्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रतिषम्बित् स्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न महाकरुणास्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नावेणिकबुद्धधर्मास्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि दशतथागतबलानिबन्धैः शून्यानि । चत्वारि वैशारद्यानि वैशारद्यैः शून्यानि । चतस्रः प्रतिषम्बिदः प्रतिषम्बित् स्त्रभावैः शून्याः । महाकरुणामहाकरुणयाशून्या । अष्टादशावेणिक- बुद्धधर्माः आवेणिकबुद्धधर्मैः शून्याः ।

तद्यथापि नाम सुभूतेऽर्हन् चीणाश्रया न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते प्रत्येकबुद्धो न स्थितो नास्थितः । एवमेव सुभूते तन्महा- यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽर्हन् चीणा- श्रवस्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रत्येकबुद्धस्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि अर्हन् स्त्रभावोऽर्हन् स्त्रभावेन शून्यः । प्रत्येकबुद्धस्त्रभावः प्रत्येकबुद्धस्त्रभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते बोधिसत्त्वो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बोधिसत्त्वस्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न तथागतस्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो । तत्कस्य हेतोस्तथा हि बोधिसत्त्व स्त्रभावो बोधिसत्त्व स्त्रभावेन शून्यः । तथागत स्त्रभावस्तथागत स्त्रभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते ओत आपत्तिफलं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते सकृदागामिफलं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अनागामिफलं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूतेऽर्हत्वं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते प्रत्येक बोधिर्न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न सुभूते ओत आपत्तिफलस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न सकृदागामिफलस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽनागामिफलस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नार्हत्त्वस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रत्येकबोधिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि ओत आपत्तिफलस्वभावः ओत आपत्तिफलस्वभावेन शून्यः । सकृदागामिफलस्वभावः सकृदागामिफलस्वभावेन शून्यः । अनागामिफलस्वभावोऽनागामिफलस्वभावेन शून्यः । अर्हत्त्वस्वभावोऽर्हत्त्वस्वभावेन शून्यः । प्रत्येकबोधिस्वभावः प्रत्येकबोधिस्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते मार्गाकारज्ञता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते सर्व्याकारज्ञता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न सुभूते मार्गाकारज्ञतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न सर्व्याकारज्ञतास्वभावः

स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि मार्गाकारज्ञता-
स्वभावो मार्गाकारज्ञतास्वभावेन शून्यः । सर्वाकारज्ञतास्वभावः
सर्वाकारज्ञतास्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृते नाम स्वभावं न स्थितं नाऽस्थितं ।
एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
सुभृते निमित्तं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभृते तन्महायानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते सङ्केतो न स्थितो
नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तद्यथापि नाम सुभृते व्यवहारो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव
सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
प्रज्ञप्तिर्नस्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं
नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते नाम स्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न नाम निमित्तस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
न सङ्केतस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न व्यवहारस्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न प्रज्ञप्तिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
तत्कस्य हेतोस्तथा हि नाम स्वभावो नाम स्वभावेन शून्यः ।
निमित्तस्वभावो निमित्तस्वभावेन शून्यः । सङ्केतस्वभावः सङ्केत-
स्वभावेन शून्यः । व्यवहारस्वभावो व्यवहारस्वभावेन शून्यः ।
प्रज्ञप्तिस्वभावः प्रज्ञप्तिस्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृतेऽनुत्पादो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव
सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते-
ऽनिरोधो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तन्महायानं

न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि ना सुभ्रूतेऽसंज्ञेयो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभ्रूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभ्रूतेऽव्यवदानं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभ्रूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभ्रूतेऽनुत्पाद-
स्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न निरोधस्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽसंज्ञेयस्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽव्यवदानस्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि अनुत्पादस्त्रभावोऽनुत्पादस्त्रभावेन शून्यः । अनिरोधस्त्रभावोऽनि-
रोधस्त्रभावेन शून्यः । असंज्ञेयस्त्रभावोऽसंज्ञेयस्त्रभावेन शून्यः । अव्यवदानस्त्रभावोऽव्यवदानस्त्रभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभ्रूतेऽनभिसंस्कारो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभ्रूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभ्रूतेऽनभिसंस्कारस्त्रभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि अनभिसंस्कारस्त्रभावोऽनभिसंस्कारस्त्रभावेन शून्यः । अनेन पर्यायेण तद्यानं न कश्चित् स्यात्स्थितस्थानयोगेन ।

यत् पुनः सुभ्रूतिरेवमाह कस्त्रेण यानेन निर्थास्यतीति । न कश्चित्त्रेण यानेन निर्थास्यतीति । न कश्चित्त्रेण यानेन निर्थास्यति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभ्रूते यच्च तद्यानं यच्च निर्थायाद्ये न च निर्थायाद्यतस्य निर्थायात् । सर्व्वच ते धर्मा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । एवमसन्निधमानेष्वनुपलभ्यमानेषु सर्व्वधर्मेषु कतमो धर्मः कतमेन धर्मेण निर्थास्यति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभ्रूतेऽत्यन्ततथात्मा-
नोपलभ्यते । सत्त्वो नोपलभ्यते । जीवो नोपलभ्यते । जन्तुर्नोपलभ्यते ।

पोषो नोपलभ्यते । पुरुषो नोपलभ्यते । पुङ्गवो नोपलभ्यते ।
 मनुजो नोपलभ्यते । मानवो नोपलभ्यते । कारको नोपलभ्यते ।
 वेदको नोपलभ्यते । जानको नोपलभ्यते । पश्यको नोपलभ्यते ।
 अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आत्मनोऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 ब्रह्मस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जीवस्याऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 जनोरत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पोषस्याऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 पुरुषस्याऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पुङ्गवस्याऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
 दाय । मनुजस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मानवस्यात्यन्तविशुद्धि-
 तामुपादाय । कारकस्याऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वेदकस्या-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जानकस्याऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 पश्यकस्याऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । धर्मधातुर्नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । तथतानोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 भूतकोटिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अचिन्धधातुर्नोप-
 लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्कन्धानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धि-
 तामुपादाय । धातवो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 अथतनानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रतीत्य-
 षमुत्पादो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । दानपारमिता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । शीलपारमिता नोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । चान्तिपारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । वीर्यपारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । ध्यानपारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 प्रज्ञापारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

अधात्मशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वहिर्द्धा-
 शून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अधात्मवहिर्द्धा-
 शून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । शून्यताशून्यता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । महाशून्यतानोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । परमार्थशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । संस्कृतशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । असंस्कृतशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 अत्यन्तशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनवराघ-
 शून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनवकारशून्यता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रकृतिशून्यता नोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सर्वधर्मशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । खलक्षणशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । अनुपलम्भशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 अभावशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । खभावशून्यता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभावखभावशून्यता नोप-
 लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

सृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सम्यक्-
 प्रज्ञाणानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाया । अद्धिपादा
 नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । इन्द्रियाणि नोपलभ्यन्ते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । बलानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । बोधङ्गानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 आर्याष्टाङ्गमार्गा नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आर्य-

सत्यानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । ध्यानानि नोप-
लभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अप्रमाणानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । आरूप्यसमापत्तयो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशु-
द्धितामुपादाय । अष्टौ विमोक्षा नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । अनुपूर्वविहारसमापत्तयो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नोपलभ्यन्ते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभिज्ञानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । समाधयो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
धारणौमुखानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । तथागत-
बलानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वैशारद्यानि नोप-
लभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रतिसम्बिदो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । महाकरुणा नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । आवेणिकबुद्धधर्मानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
श्रोत आपत्तौ नोपलभ्यते अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सकृदा-
गामिनो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनागामिनो
नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अर्हन्तो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । प्रत्येकबुद्धानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
दाय । बोधिसत्त्वानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । तथागतो-
ऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । श्रोत
आपत्तिफलं नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सकृदागामिफलं
नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनागामिफलं नोपलभ्यते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अर्हत्वं नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-

सुपादाय । प्रत्येकबोधिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । मार्गा-
कारज्ञता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । सर्वाकारज्ञता-
नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । अनुत्पादो नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
विशुद्धितासुपादाय । अनिरोधो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपा-
दाय । असंक्षेपो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । अव्यवदानं
नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । अनभिसंस्कारो नोपलभ्यते-
ऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । पूर्वान्तो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
सुपादाय । अपरान्तो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय ।
प्रत्युत्पन्नं नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । आगामि नोपलभ्य-
तेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । गतिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपा-
दाय । स्थितिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । च्युतिर्नोपलभ्यते-
ऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । उपपत्तिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
सुपादाय । हानिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । वृद्धिर्नोप-
लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । कस्याऽनुपलब्ध्यासर्वं नोपलभ्यते ।

धर्मधात्वनुपलब्ध्या नोपलभ्यते धर्मधातुस्तत्कस्य हेतोर्न हि
सुभूते धर्मधात्वनुपलब्धिर्नोपलभ्यते नोपलभ्यते । तथताऽनुपलब्ध्या
नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते तथताऽनुपलब्धिर्नोपलभ्यते
न नोपलभ्यते । भूतकोव्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते भूतकोटिस्तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते भूतकोव्यनुपलब्धिर्नोपलभ्यते नोपलभ्यते ।
अचिन्मधधात्वनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । अचिन्मधधातुस्तत्कस्य हेतोर्न हि
सुभूतेऽचिन्मधधात्वनुपलब्धिर्नोपलभ्यते न नोपलभ्यते । स्कन्धधात्वाय-
तनानुपलब्ध्या नोपलभ्यते स्कन्धधात्वायतनानि । तत्कस्य हेतोर्न हि

सुभूते स्कन्धधालायतनाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । प्रतत्य समुत्पादानुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रतीत्यसमुत्पादः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते प्रतीत्य समुत्पादाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।

दानपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते दानपारमिता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दानपारमितानुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । शीलपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते शीलपारमिता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शीलपारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । ज्ञान्तिपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते ज्ञान्तिपारमिता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ज्ञान्तिपारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । वीर्यपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते वीर्यपारमिता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वीर्यपारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । ध्यानपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते ध्यानपारमिता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ध्यानपारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । प्रज्ञापारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रज्ञापारमिता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते प्रज्ञापारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते अध्यात्मशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अध्यात्मशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । बहिर्द्वाशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते बहिर्द्वाशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बहिर्द्वाशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते अध्यात्म-बहिर्द्वाशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता-

ऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । शून्यताशून्यताऽनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते शून्यताशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यता-
 शून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । महाशून्यताऽनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते महाशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते महाशून्यता-
 ऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । परमार्थशून्यताऽनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते परमार्थशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते परमार्थ-
 शून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यताऽनुप-
 लब्ध्या नोपलभ्यते संस्कृतशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 संस्कृतशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । असंस्कृतशून्यता-
 ऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽसंस्कृतशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 ऽसंस्कृतशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यता-
 ऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽत्यन्तशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 ऽत्यन्तशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अनवरागशून्यता-
 ऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनवरागशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 अनवरागशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अनवकार-
 शून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनवकारशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूतेऽनवकारशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । प्रकृति-
 शून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रकृतिशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते प्रकृतिशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । सर्व-
 धर्मशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते सर्वधर्मशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभूते सर्वधर्मशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 खलक्षणशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते खलक्षणशून्यता । तत्कस्य

हेतोर्न हि सुभूते खलक्षणशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोप-
लभ्यते । अनुपलम्भशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनुपलम्भशून्यता ।
अत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽनुपलम्भशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । अभावशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते अभावशून्यता ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽभावशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । स्वभावशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते स्वभावशून्यता ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते स्वभावशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽभाव-
स्वभावशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अभावस्वभावशून्यता-
ऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।

स्मृत्युपस्थानाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते स्मृत्युपस्थानानि । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते स्मृत्युपस्थानाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
सम्यक्प्रहाणाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते सम्यक्प्रहाणानि । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते सम्यक्प्रहाणाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
अद्विपादऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते अद्विपादाः । तत्कस्य हेतोर्न हि
सुभूते अद्विपादाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । इन्द्रिया-
ऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते इन्द्रियाणि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
इन्द्रियाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । बलाऽनुपलब्ध्या नोप-
लभ्यन्ते बलानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बलाऽनुपलब्धिरुप-
लभ्यते न नोपलभ्यते । बोध्यङ्गानुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते बोध्यङ्गानि ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बोध्यङ्गानुपलब्धिरुपलभ्यते न नोप-
लभ्यते । मार्गाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते मार्गः । तत्कस्य हेतोर्न हि

सुभूते मार्गाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । आर्यसत्याऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते आर्यसत्यानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आर्यसत्याऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । ध्यानाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते ध्यानानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ध्यानाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अप्रमाणाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्तेऽप्रमाणानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽप्रमाणाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । आरूप्यसमापत्त्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते आरूप्यसमापत्तयः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आरूप्यसमापत्त्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । विमोक्षाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते विमोक्षाः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते विमोक्षाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्त्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्तेऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अनुपूर्वविहारसमापत्त्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अभिज्ञाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽभिज्ञा । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽभिज्ञाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । समाध्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते समाधयः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समाध्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । धारणीमुखानुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते धारणीमुखानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते धारणीमुखाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । तथागतबलानुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते

तथागतबलानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभ्रूते तथागतबलानुप-
 लब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते । वैशारद्याऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
 वैशारद्यानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभ्रूते वैशारद्याऽनुपलब्धि-
 र्पलभ्यते न नोपलभ्यते । प्रतिषन्दिदनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते प्रति-
 षन्दिदः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभ्रूते प्रतिषन्दिदनुपलब्धिर्पलभ्यते
 न नोपलभ्यते । महाकरुणाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते महाकरुणा ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभ्रूते महाकरुणाऽनुपलब्धिर्पलभ्यते न
 नोपलभ्यते । अष्टादशवेणिकबुद्धधर्माऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
 अष्टादशवेणिकबुद्धधर्माः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभ्रूते अष्टादश-
 वेणिकबुद्धधर्माऽनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते ।

श्रोत आपन्नाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते श्रोत आपन्नः । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभ्रूते श्रोत आपन्नाऽनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 सङ्गदागाम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते सङ्गदागामि । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभ्रूते सङ्गदागाम्यनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते । अनागाम्य-
 नुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनागामि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभ्रूते
 अनागाम्यनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते । अर्हत्त्वाऽनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यतेऽर्हन् । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभ्रूतेऽर्हत्त्वाऽनुपलब्धिर्प-
 लभ्यते न नोपलभ्यते । प्रत्येकबुद्धाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रत्येक-
 बुद्धः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभ्रूते प्रत्येकबुद्धाऽनुपलब्धिर्पलभ्यते न
 नोपलभ्यते । बोधिसत्त्वाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते बोधिसत्त्वः । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभ्रूते बोधिसत्त्वाऽनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 तथागताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते तथागतः । तत्कस्य हेतोर्न हि

सुभूते तथागताऽनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते । श्रोत आपत्ति-
 फलानुपलब्ध्या नोपलभ्यते श्रोत आपत्तिफलं । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते श्रोत आपत्तिफलानुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 सङ्गदागामिफलाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते सङ्गदागामिफलं । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते सङ्गदागामिफलाऽनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोप-
 लभ्यते । अनागामिफलाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनागामिफलं । तत्-
 कस्य हेतोर्न हि सुभूते अनागामिफलाऽनुपलब्धिर्पलभ्यते न
 नोपलभ्यते । अर्हत्त्वाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते अर्हत्त्वं । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभूते अर्हत्त्वाऽनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते । प्रत्येक-
 बोधनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रत्येकबोधिः । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते प्रत्येकबोधनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते । मार्गाकार-
 ज्ञताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते मार्गाकारज्ञता । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते मार्गाकारज्ञताऽनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते । सर्वा-
 कारज्ञताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते सर्वाकारज्ञता । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभूते सर्वाकारज्ञताऽनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 अनुत्पादाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनुत्पादः । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते अनुत्पादाऽनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते । अनिरोधा-
 ऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनिरोधः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 अनिरोधाऽनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते । असंज्ञेशाऽनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते असंज्ञेशः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते असंज्ञेशा-
 ऽनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते । अव्यवदानाऽनुपलब्ध्या नोप-
 लभ्यतेऽव्यवदानं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अव्यवदानाऽनुपलब्धि-

रूपलभ्यते न नोपलभ्यते । अनभिसंस्काराऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते-
 ऽनभिसंस्कारः । तत्कस्य हेतोर्न सुभूते ऽनभिसंस्कारानुपलब्धिरूप-
 लभ्यते न नोपलभ्यते । पूर्वान्ताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते पूर्वान्तः ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते पूर्वान्ताऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोप-
 लभ्यते । अपरान्ताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते ऽपरान्तः । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते अपरान्तानुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रत्युत्पन्नः । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते प्रत्युत्पन्नानुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । आगत्यनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते आगतिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आगत्यनुपलब्धि-
 रूपलभ्यते न नोपलभ्यते । गत्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते गतिः ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते गत्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 स्थित्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते स्थितिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 स्थित्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । च्युत्यनुपलब्ध्या नोप-
 लभ्यते च्युतिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते च्युत्यनुपलब्धिरूपलभ्यते
 न नोपलभ्यते । उपपत्त्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते उपपत्तिः । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते उपपत्त्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 हान्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते हानिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 हान्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । वृद्धानुपलब्ध्या नोपलभ्यते
 वृद्धिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वृद्धानुपलब्धिरूपलभ्यते न
 नोपलभ्यते ।

प्रथमाभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते प्रथमभूम्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । द्वितीया-

भूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
द्वितीयभूम्यनुपलब्धिर्पलभ्यते । तृतीयाभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोप-
लभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते तृतीयभूम्यनुपलब्धिर्पलभ्यते
न नोपलभ्यते । चतुर्थीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते चतुर्थभूम्यनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते ।
पञ्चमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
पञ्चमभूम्यनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते । षष्ठीभूमिर्भूम्यनुप-
लब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते षष्ठभूम्यनुपलब्धि-
र्पलभ्यते न नोपलभ्यते । सप्तमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते सप्तमभूम्यनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोप-
लभ्यते । अष्टमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न
हि सुभूते अष्टमभूम्यनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते । नवमी-
भूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते नवम-
भूम्यनुपलब्धिर्पलभ्यते न नोपलभ्यते । दशमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या
नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दशमभूम्यनुपलब्धिर्प-
लभ्यते न नोपलभ्यते ।

कतमा प्रथमाभूमिः कतमा द्वितीयाभूमिः कतमा तृतीया-
भूमिः कतमा चतुर्थीभूमिः कतमा पञ्चमीभूमिः कतमा षष्ठी-
भूमिः कतमा सप्तमी भूमिः कतमा अष्टमीभूमिः कतमा नवमी-
भूमिः कतमा दशमीभूमिः । यदुत्पल्लविदर्शनाभूमिर्गोचभूमि-
रष्टमकभूमिर्निर्दर्शनभूमिः स्वानभूमिर्वीतरागभूमिः कृताविभूमिः
प्रत्येकबुद्धभूमिर्बिधाधिसत्त्वभूमिर्बुद्धभूमिः ।

स्वस्वच्छशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्बशून्यताया-
द्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अभावशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।
स्वभावशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताया-
द्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्वाशून्यताया-
स्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतायास्तृतीयाभूमि-
र्नोपलभ्यते । शून्यताशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । महा-
शून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यतायास्तृतीयाभूमि-
र्नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । असंस्कृत-
शून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यतायास्तृतीयाभूमि-
र्नोपलभ्यते । अनवराशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अनव-
कारशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यतायास्तृतीया-
भूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।
स्वस्वच्छशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्बशून्यताया-
स्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अभावशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।
स्वभावशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताया-
स्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यतायास्तुर्थाभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्वाशून्यताया-
स्तुर्थाभूमिर्नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतायास्तुर्थाभूमिर्नोप-
लभ्यते । शून्यताशून्यतायास्तुर्थाभूमिर्नोपलभ्यते । महाशून्यताया-
स्तुर्थाभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यतायास्तुर्थाभूमिर्नोपलभ्यते ।
संस्कृतशून्यतायास्तुर्थाभूमिर्नोपलभ्यते । असंस्कृतशून्यतायास्तुर्था-

भूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यतायास्तुर्चीभूमिर्नोपलभ्यते । अनव-
राणशून्यतायास्तुर्चीभूमिर्नोपलभ्यते । अनवकारशून्यतायास्तुर्ची-
भूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यतायास्तुर्चीभूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्म-
शून्यतायास्तुर्चीभूमिर्नोपलभ्यते । खलचणशून्यतायास्तुर्चीभूमि-
र्नोपलभ्यते । अनुपलम्बशून्यतायास्तुर्चीभूमिर्नोपलभ्यते । अभाव-
शून्यतायास्तुर्चीभूमिर्नोपलभ्यते । स्वभावशून्यतायास्तुर्चीभूमि-
र्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यतायास्तुर्चीभूमिर्नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्विशून्यतायाः
पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतायाः पञ्चमीभूमि-
र्नोपलभ्यते । शून्यताशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । महा-
शून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यतायाः पञ्चमी-
भूमिर्नोपलभ्यते । संकृतशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
असंकृतशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यतायाः
पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । अनवराणशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोप-
लभ्यते । अनवकारशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृति-
शून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यतायाः पञ्चमी-
भूमिर्नोपलभ्यते । खलचणशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
अनुपलम्बशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । अभावशून्यतायाः
पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । स्वभावशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
अभावस्वभावशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्विशून्यतायाः
षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोप-

नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 सर्वधर्मशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । स्वस्वच्छाशून्यताया
 नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्बशून्यताया नवमीभूमिर्नोप-
 लभ्यते । अभावशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । स्वभावशून्य-
 ताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताया नवमी-
 भूमिर्नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यताया द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्विशून्यताया
 द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यताया द्दशमीभूमि-
 र्नोपलभ्यते । शून्यताशून्यताया द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । महाशून्य-
 ताया द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यताया द्दशमीभूमि-
 र्नोपलभ्यते । संकृतशून्यताया द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । असंकृत-
 शून्यताया द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यताया द्दशमी-
 भूमिर्नोपलभ्यते । अनवरागशून्यताया द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 अनवकारशून्यताया द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यताया
 द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यताया द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 स्वस्वच्छाशून्यताया द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्बशून्यताया
 द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अभावशून्यताया द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 स्वभावशून्यताया द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताया
 द्दशमीभूमिर्नोपलभ्यते ।

तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते प्रथमाभूम्यनुपलब्धिर्नोपलभ्यते न
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । न द्वितीयाभूम्यनुपलब्धिर्नोप-
 लभ्यते न नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । न तृतीयाभूम्यनुप-

स्वल्पक्षयशून्यतया बुद्धचेचपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतया बुद्धचेचपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । अभावशून्यतया बुद्धचेचपरिशुद्धिर्नोप-
लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्वभावशून्यतया बुद्धचेचपरि-
शुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतया
बुद्धचेचपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

अध्यात्मशून्यतया पञ्चचक्षूंषिनोपलभ्यन्ते । बहिर्द्धाशून्यतया पञ्च-
चक्षूंषिनोपलभ्यन्ते । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतया पञ्चचक्षूंषिनोपलभ्यन्ते ।
शून्यताशून्यतया पञ्चचक्षूंषिनोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया पञ्चचक्षूंषि-
नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया पञ्चचक्षूंषिनोपलभ्यन्ते । संस्कृत-
शून्यतया पञ्चचक्षूंषिनोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया पञ्चचक्षूंषिनोप-
लभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया पञ्चचक्षूंषिनोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया
पञ्चचक्षूंषिनोपलभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया पञ्चचक्षूंषिनोपलभ्यन्ते ।
प्रकृतिशून्यतया पञ्चचक्षूंषिनोपलभ्यन्ते । सर्व्वधर्माशून्यतया पञ्च-
चक्षूंषिनोपलभ्यन्ते । स्वल्पक्षयशून्यतया पञ्चचक्षूंषिनोपलभ्यन्ते । अनु-
पलम्भशून्यतया पञ्चचक्षूंषिनोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया पञ्चचक्षूंषि-
नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया पञ्चचक्षूंषिनोपलभ्यन्ते । अभावस्वभाव-
शून्यतया पञ्चचक्षूंषिनोपलभ्यन्ते । अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

एवं खलु सुभ्रूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्ननुपलम्भयोगेन सर्व्वधर्माणां महायानेन सर्व्वकारज्ञतायां
स्थास्यति ॥ • ॥

प्रज्ञापारमितायां दशमः परिवर्तः ॥ • ॥

अथ एकादशः परिवर्तः ॥

अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । महायानं महायान-
मिति भगवन्नुच्यते सदेवासुरमानुषं लोकमभिभूयनिर्वासति
ते नोच्यते महायानमिति । आकाशसमं भगवंस्तन्महायानं ।
यथाकाशे अप्रमेयानामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । एवमेव
भगवन्नस्मिन् महायाने अप्रमेयानामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
अनेन भगवन् पर्यायेण महायानमिदं बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां ।
न चाऽस्य महायानस्याङ्गमो वा निर्गमो वा स्थानं वा दृश्यते । नापि
पूर्वान्तो नाऽपरान्तो न मध्यः । तद्यथापि नाम भगवन्नाकाशस्य
नैवागमो वा दृश्यते न निर्गमो वा दृश्यते । न स्थानं दृश्यते ।
एवमेव भगवन्नस्य महायानस्य नैवागम उपलभ्यते न निर्गम
उपलभ्यते नास्थानमुपलभ्यते । तद्यथापि नाम भगवन्नाकाशस्य
नैव पूर्वान्त उपलभ्यते नाऽपरान्त उपलभ्यते न मध्य उपलभ्यते ।
अध्वसमतामुपादाय । एवमेव भगवन्नस्य महायानस्य नैव पूर्वान्त
उपलभ्यते नापरान्त उपलभ्यते न मध्य उपलभ्यते । अध्वसमताया न
मिदं भगवन् यदुत्तमहायानं । तस्मान्महायानं महायानमित्युच्यते ।

भगवानाह । एवमेतत् सुभूते एवमेतन्महायानमिदं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य षट्पारमिताः । दानपारमिता शीलपारमिता
शक्तिपारमिता वीर्यपारमिता ध्यानपारमिता प्रज्ञापारमिता ।

इदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । पुनरपरं सुभूते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं यदुत सर्व्वधारणीमुखानि
 सर्व्वसमाधिमुखानि । शूरङ्गम समाधिः । रत्नमुद्रा समाधिः ।
 सिंहविक्रीडित समाधिः । सुषण्ड समाधिः । चन्द्रध्वजकेतु समाधिः ।
 सर्व्वधर्म्मोद्गम समाधिः । विलोकितमूर्द्धं समाधिः । धर्म्मधातुनियतः
 समाधिः । नियतध्वजकेतुः समाधिः । वज्रः समाधिः । सर्व्वधर्म्म-
 प्रवेशमुद्रा समाधिः । समाधिराजसुप्रतिष्ठितः समाधिः । रश्मिप्रसुक्तः
 समाधिः । बलव्यूहः समाधिः । समुद्रतः समाधिः । निरुक्तिनियत-
 प्रवेशः समाधिः । अधिवचनसंप्रवेशः समाधिः । दिग्विषोक्तिः
 समाधिः । साधारणमुद्रा समाधिः । असम्प्रमोषः समाधिः ।
 सर्व्वधर्म्मसमवसरणसागरमुद्रा समाधिः । आकाशस्फुरणः समाधिः ।
 वज्रमण्डलः समाधिः । ध्वजायकेयूरः समाधिः । इन्द्रकेतुः समाधिः ।
 ओतोऽनुर्गतः समाधिः । सिंहविक्रान्धितः समाधिः । व्यभक्तः
 समाधिः । रणजहः समाधिः । वैरोचनः समाधिः । अश्लेषः समाधिः ।
 अनिकेतस्थितः समाधिः । निश्चिन्तः समाधिः । विमलप्रदीपः
 समाधिः । अमन्तप्रभः समाधिः । प्रभाकरः समाधिः । समन्ताव-
 भासः समाधिः । शुद्धधारः समाधिः । विमलप्रभः समाधिः ।
 रतिकरः समाधिः । विद्युत्प्रदीपः समाधिः । अचयः समाधिः ।
 अजेयः समाधिः । तेजोवती समाधिः । चयापगतः समाधिः ।
 अनिष्टः समाधिः । अवितर्कः समाधिः । सूर्य्यप्रदीपः समाधिः ।
 चन्द्रविमलः समाधिः । प्रज्ञाप्रदीपः समाधिः । शुद्धप्रतिभासः
 समाधिः । आलोककरः समाधिः । काराकारः समाधिः ।

ज्ञानकेतुः समाधिः । वज्रोपमः समाधिः । चित्तस्थितिः समाधिः ।
 समन्तालोकः समाधिः । सुप्रतिष्ठितः समाधिः । रत्नकोटिः समाधिः ।
 वरधर्मसुद्रा समाधिः । सर्वधर्मसमता समाधिः । रतिजहः
 समाधिः । धर्माद्गतः समाधिः । अविकिरणः समाधिः । सर्वधर्म-
 पदप्रभेदः समाधिः । समाचरावकारः समाधिः । अक्षरापगतः
 समाधिः । आरम्बणच्छेदनः समाधिः । अविकारः समाधिः ।
 अप्रकारः समाधिः । नामनियतप्रवेशः समाधिः । अनिकेतचारी
 समाधिः । तिमिरापगतः समाधिः । चारिचवती समाधिः ।
 अचलः समाधिः । विषवतीर्णः समाधिः । सर्वगुणसञ्चयगतः
 समाधिः । स्थितनिश्चितः समाधिः । शुभपुष्पितशुद्धिः समाधिः ।
 अनन्तप्रतिभानः समाधिः । असमसमः समाधिः । सर्वधर्मातिक्रमणः
 समाधिः । परिच्छेदकरः समाधिः । विमतिविकिरणः समाधिः ।
 निरधिष्ठानः समाधिः । एकव्यूहः समाधिः । आकाशाभिनिर्हारः
 समाधिः । एकाकारः समाधिः । आकारानवकारः समाधिः ।
 नैर्वैधिकसर्वभवतलापगतः समाधिः । सङ्केतहृतप्रवेशः समाधिः ।
 गिरिघोषाचरविमुक्तः समाधिः । ज्वलनोक्ता समाधिः । लक्षण-
 परिशोधनः समाधिः । अनभिलक्षितः समाधिः । सर्वाकारवरौ-
 पेतः समाधिः । सर्वदुःखनिरभिनन्दी समाधिः । अक्षयकरणः
 समाधिः । धारणीमतिः समाधिः । सम्यक्कामिथ्यात्वसंगसनः समाधिः ।
 सर्वरोधविरोधासंप्रशमनः समाधिः । विमलप्रभः समाधिः ।
 प्रारवती समाधिः । परिपूर्णचन्द्रविमलप्रभः समाधिः । विद्युत्प्रभः
 समाधिः । महाव्यूहः समाधिः । सर्वाकारप्रभाकरः समाधिः ।

समाधिसमता समाधिः । अरजोधिरजोनययुक्तः समाधिः ।
 अरणसमवसरणः समाधिः । अरणसरण सर्व्वसमवसरणः समाधिः ।
 अनिलम्भनिकेतनिरतः समाधिः । तथतास्थितनिश्चितः समाधिः ।
 कायकलिसंप्रमथनः समाधिः । वाक्कलिविध्वंसनगगनकल्पः समाधिः ।
 आकाशासङ्गविमुक्तिनिरूपणोपः समाधिः । इदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुता-
 ध्यात्मशून्यता । बहिर्द्धाशून्यता । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता । शून्यता-
 शून्यता । महाशून्यता । परमार्थशून्यता । संस्कृतशून्यता । असंस्कृत-
 शून्यता । अत्यन्तशून्यता । अनवरागशून्यता । अनवकारशून्यता ।
 प्रकृतिशून्यता । सर्व्वधर्मशून्यता । स्वल्पणशून्यता । अनुपलम्भ-
 शून्यता । अभावशून्यता । स्वभावशून्यता । अभावस्वभावशून्यता ।
 इदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
 चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि । चत्वार
 च्छद्धिपादाः । पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चबलानि । सप्तबोध्यङ्गानि ।
 आर्याष्टाङ्गमार्गः । आर्य्यसत्यानि । ध्यानानि । अप्रमाणानि ।
 आरूप्यसमापत्तयः । अष्टौ विमोक्षाः । न वा ऽनुपूर्व्वविहारसमा-
 पत्तयः । शून्यतानिभित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । अभिज्ञाः समा-
 धयः । धारणीमुखानि । दशतथागतबलानि । चत्वारि वैशारद्यानि ।
 चतस्रः प्रतिसम्बिद्ः । महाकरुणा । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः ।
 इदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यत् पुनः सुभूति-

देवमाह । सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयतन्महायानं निर्यास्य-
 तीति । कतमस्य सदेवमानुषासुरलोकः । यदुतकामधातुः ।
 रूपधातुः । आरूप्यधातुः स चेत् सुभूते कामधातुस्तथता
 भविष्यद्वितथता अनन्यतथताऽविपरीतो भूतं सत्यं यथावन्नित्यो-
 ध्रुवः शाश्वतः । अविपरिणामधर्माभावोभविष्यत्नेदं महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते
 कामधातुः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितः । अनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो
 विपरिणामधर्मा अभावः । तस्मान्त्तन्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्यास्यति । स चेत् सुभूते रूपधातुस्तथताऽभविष्यत्
 अविद्यतथता अनन्यतथता विपरीतो भूतं सत्यं यथावन्नित्योध्रुवः
 शाश्वतः अविपरिणामधर्माभावोऽभविष्यत् । नेदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते रूपधातुः
 कल्पितो विठयितः सन्दर्भितः । अनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरि-
 णामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निर्यास्यति । स चेत् सुभूते आरूप्यधातुस्तथताऽभविष्यत् ।
 अविद्यतथता अनन्यतथताऽविपरितं भूतं सत्यं यथावन्नित्यो ध्रुवः
 शाश्वतोऽविपरिणामधर्माभावोऽभविष्यत् । नेदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्यास्यत् । तस्मान्त्तर्हि सुभूते रूपं
 कल्पितं विठयितं सन्दर्भितं । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं
 विपरिणामधर्म अभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्यास्यति । स चेत् सुभूते वेदनातथताऽभविष्यद्वितथता-
 अनन्यतथता अविपरीताभूता सत्यायथावन्नित्याध्रुवाशाश्वता अवि-

परिणामधर्शिणी न खल्वभावोऽभविष्यत् नेदं महायानं सदेव-
मानुषासुरलोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते वेदना-
कल्पिता विठयिता सन्दर्भिता । इदं सर्व्वमनित्यमध्रुवमग्राश्वतं
विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरलोकमभि-
भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते संज्ञातयताऽभविष्यद्वितयताऽनन्य-
तयताऽविपरीताभूतासत्या यथावन्नित्याध्रुवाग्राश्वताऽविपरिणाम-
धर्शिणी न खल्वभावोऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते संज्ञाकल्पिता विठयिता
सन्दर्भिता । इदं सर्व्वमनित्यमध्रुवमग्राश्वतं विपरिणामधर्माभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
सुभूते संस्कारास्तथाऽभविष्यन्नवितया अनन्यतया अविपरिभूता-
सत्या यथावन्नित्याध्रुवाः ग्राश्वता अविपरिणामधर्माणः । न खल्व-
भावोऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते संस्काराः कल्पिता विठयिताः
सन्दर्भिताः । इदं सर्व्वमनित्यमध्रुवमग्राश्वतं विपरिणामधर्माऽभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
सुभूते विज्ञानं तथाऽभविष्यद्वितयाऽनन्यतयाऽविपरीतं भूतं सत्यं
यथावन्नित्यं ध्रुवमग्राश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्यन्नेदं
महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि
सुभूते विज्ञानं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितं इदं सर्व्वमनित्यमध्रुव-
मग्राश्वतं विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते चतुस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं
 भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमपरिणामधर्मात् । न स्वभावो-
 ऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मान्त्तर्हि सुभूते चतुः कल्पितं विठयितं सन्दर्भितं । इदं सर्व-
 मनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिनिर्याति । स चेत् सुभूते ओचं तथा-
 ऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं
 शाश्वतमविपरिणामधर्मात् न स्वभावाऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते ओचं
 कल्पितं विठयितं सन्दर्भितं । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं
 विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते प्राणस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथा
 ऽविपरितं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मात्
 न स्वभावोऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्यास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते प्राणं कल्पितं विठयितं
 सन्दर्भितं । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभाव-
 स्तस्मात् सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते
 जिह्वा तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूतासत्यायथाव-
 न्नित्याध्रुवाशाश्वताऽविपरिणामधर्माणी न स्वभावोऽभविष्यन्नेदं
 महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । तस्मान्त्तर्हि
 सुभूते जिह्वा कल्पिता विठयिता सन्दर्भिता । इदं सर्वमनित्यम-
 ध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं

लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते कायस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूतः सत्या यथावन्नित्याध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणाम धर्मा खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । तस्मात्तर्हि सुभूते कायः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितः । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते मनस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । तस्मात्तर्हि सुभूते मनः कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमिदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते रूपस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते रूपं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमिदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते शब्दस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतः सत्यः यथावन्नित्याध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते शब्दः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितः इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं

विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महाद्यानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिर्धाति । स चेत् सुभूते गन्धस्तायाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथा-
ऽविपरौतो भूतः सत्यः यथावन्नित्योभ्रुवः शान्ततोऽविपरिणामधर्मा
खल्वभावोऽभविष्यच्छेदं महाद्यानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते गन्धः कल्पितो विठयितः सन्द-
र्भितोऽनित्योऽभ्रुवाऽशान्ततो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महाद्यानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्धाति । स चेत् सुभूते रसस्तथा-
ऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरौतो भूतः सत्यो यथावन्नित्योभ्रुवः
शान्ततोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यच्छेदं महाद्यानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते रसः
कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽभ्रुवोऽशान्ततो विपरिणाम-
धर्माभावस्तस्मान्महाद्यानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्धाति ।
स चेत् सुभूते स्पर्शस्तथाभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरौतो भूतः
सत्यो यथावन्नित्यो भ्रुवः शान्ततोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावो-
ऽभविष्यच्छेदं महाद्यानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मान्त्तर्हि सुभूते स्पर्शः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्यो-
ऽभ्रुवोऽशान्ततो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महाद्यानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्धाति । स चेत् सुभूते धर्मास्तथाऽभविष्यद्वि-
तथाऽनन्यतथाऽविपरौताः सत्यायथावन्नित्याभ्रुवाः शान्तता अवि-
परिणामधर्माः न खल्वभावोऽभविष्यच्छेदं महाद्यानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्धाति ।

स चेत् सुभूते चक्षुर्विज्ञानं तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथा

ऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावस्तित्यं भ्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्यत्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते षडुर्विज्ञानं कल्पितं विठयितं
सन्दर्भितमनित्यमभ्रुवमशाश्वतं । विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते ओषविज्ञानं
तथा भविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावस्तित्यं भ्रुवं
शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्यत्वेदं महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते ओष-
विज्ञानं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमभ्रुवमशाश्वतं विपरि-
णामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूय-
निर्याति । स चेत् सुभूते प्राणविज्ञानन्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्य-
तथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावस्तित्यं भ्रुवं शाश्वतमविपरिणाम-
धर्मं न खल्वभावोऽभविष्यत्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते प्राणविज्ञानं कल्पितं
विठयितं सन्दर्भितमनित्यमभ्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
सुभूते जिज्ञाविज्ञानं तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं
सत्यं यथावस्तित्यं भ्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावो-
ऽभविष्यत्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मान्त्तर्हि सुभूते जिज्ञाविज्ञानं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितम-
नित्यमभ्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते कायविज्ञानं

तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं
 ग्राह्यतमविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यच्छेदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते काय-
 विज्ञानं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमग्राह्यतं विपरि-
 णामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निर्याति । स चेत् सुभूते मनोविज्ञानं तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्य-
 तथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं ग्राह्यतमविपरिणामधर्मा
 न खल्वभावोऽभविष्यच्छेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते मनोविज्ञानं कल्पितं विठयितं
 सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमग्राह्यतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते चक्षुःसंस्पर्शस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविप-
 रीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः ग्राह्यतोऽविपरिणामधर्मा न
 खल्वभावोऽभविष्यच्छेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते चक्षुःसंस्पर्शः कल्पितो विठयितः
 सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽग्राह्यतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते श्रोत्रसंस्पर्श-
 स्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो
 ध्रुवः ग्राह्यतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यच्छेदं महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 श्रोत्रसंस्पर्शः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽग्राह्यतो
 विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-

भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते घ्राणसंस्पर्शस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो भ्रुवः ग्रास्यतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते घ्राणसंस्पर्शः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितो नित्यो भ्रुवोऽग्रास्यतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते जिह्वासंस्पर्शस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो भ्रुवः ग्रास्यतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते जिह्वासंस्पर्शः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽभ्रुवोऽग्रास्यतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते कायसंस्पर्शस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो भ्रुवः ग्रास्यतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते कायसंस्पर्शः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽभ्रुवोऽग्रास्यतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते मनःसंस्पर्शस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो भ्रुवः ग्रास्यतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते मनःसंस्पर्शः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽभ्रुवोऽग्रास्यतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं ग्राह्यतमविपरिणामधर्मा नखल्वभावोऽभविष्यच्छेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमग्राह्यतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं ग्राह्यतमविपरिणामधर्मा नखल्वभावोऽभविष्यच्छेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमग्राह्यतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं ग्राह्यतमविपरिणामधर्मा नखल्वभावोऽभविष्यच्छेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमग्राह्यतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं ग्राह्यतमविपरिणामधर्मा नखल्वभावोऽभविष्यच्छेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं

विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमग्राश्रतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं ग्राश्रतमविपरिणामधर्मं न स्वप्नभावोऽभविष्यद्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्नाहं सुभूते कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमग्राश्रतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते मनः-संस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं ग्राश्रतमविपरिणामधर्मं न स्वप्नभावोऽभविष्यद्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्नाहं सुभूते मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमग्राश्रतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषा-ऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते पृथिवीधातुस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथा-ऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः ग्राश्रतोऽविपरिणाम-धर्मा न स्वप्नभावोऽभविष्यद्वेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोक-मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्नाहं सुभूते पृथिवीधातुः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽग्राश्रतो विपरिणामधर्माऽभाव-स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूतेऽधातुस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः ग्राश्रतोऽविपरिणामधर्मा न स्वप्नभावोऽभविष्य-

खेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । तस्मा-
 त्कर्हि सुभूतेऽन्धातुः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवो-
 ऽग्राश्वतो विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते तेजोधातुस्तथाऽभविष्यद्वि-
 तथानन्यतथाऽविपरिती भूतः सत्यो यथावन्नित्योऽध्रुवः ग्राश्वतो-
 ऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषा-
 ऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्कर्हि सुभूते तेजो धातुः
 कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽग्राश्वतो विपरिणाम-
 धर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभूते वायुधातुस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरिती
 भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः ग्राश्वतोऽविपरिणामधर्मा न
 खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्कर्हि सुभूते वायुधातुः कल्पितो विठयितः
 सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽग्राश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते
 आकाशधातुस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरिती भूतः सत्यो
 यथावन्नित्यो ध्रुवः ग्राश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावो-
 ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्कर्हि सुभूते आकाशधातुः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितो-
 ऽनित्योऽध्रुवोऽग्राश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते विज्ञानधातुस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथा-

ऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावक्षित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा
न खल्वभावोऽभविष्यत्षेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभि-
भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते विज्ञानधातुः कल्पितो विठयितः
सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महा-
यानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते
अविद्यातथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूता सत्यायथा-
वक्षित्याध्रुवाशाश्वताऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यत्षेदं
महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते अविद्या कल्पिता विठयिता सन्दर्भिताऽनित्याऽध्रुवा-
ऽशाश्वताविपरिणामधर्मीणी अभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषा-
ऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते संस्कारास्तथा-
भविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूताः सत्यायथावक्षित्याध्रुवाः
शाश्वता अविपरिणामधर्माणो न खल्वभावोऽभविष्यत्षेदं महायानं
सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
संस्काराः कल्पिता विठयिताः सन्दर्भिताः अनित्याऽध्रुवाऽशाश्वता
विपरिणामधर्माणोऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते विज्ञानं तथाऽभविष्यद्वितथा-
ऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावक्षित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरि-
णामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्यत्षेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते विज्ञानं कल्पितं
विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माऽभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिनिर्याति । स चेत्

सुभूते नामरूपं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं
यथावन्नित्यं भ्रुवं ग्राश्वतमविपरिणामधर्म्मं न खल्वभावोऽभविष्यच्छेदं
महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि
सुभूते नामरूपं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमग्राश्वतं
विपरिणामधर्म्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते षडायतनं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्य-
तथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं भ्रुवं ग्राश्वतमविपरिणामधर्म्मं
न खल्वभावोऽभविष्यच्छेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभि-
भूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते षडायतनं कल्पितं विठयितं
सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमग्राश्वतं विपरिणामधर्म्माभावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते स्पर्श-
स्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो
भ्रुवः ग्राश्वतोऽविपरिणामधर्म्मा न खल्वभावोऽभविष्यच्छेदं महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्त्तर्हि सुभूते स्पर्शः
कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽग्राश्वतोऽविपरिणाम-
धर्म्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते वेदनातथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूता-
सत्यायथावन्नित्याध्रुवा ग्राश्वताऽविपरिणामधर्म्भिणी न खल्वभावो-
ऽभविष्यच्छेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मान्त्तर्हि सुभूते वेदनाकल्पिताविठयितासन्दर्भिताऽनित्याऽध्रुवा-
ऽग्राश्वताऽविपरिणामधर्म्भिणी अभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते तृष्णातथाऽभविष्यदवि-

तथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूतासत्यायथावन्नित्याध्रुवाऽग्राश्रताऽविपरि-
 णामधर्षिणी न खल्वभावोऽभविष्यत्षेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते दृष्ट्याकल्पिताविठ-
 यितासन्दर्भिताऽनित्याऽध्रुवाऽग्राश्रताविपरिणामधर्षिणी अभाव
 स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूते उपादानं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं
 सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं ग्राश्रतमविपरिणामधर्षं न खल्वभावो-
 ऽभविष्यत्षेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते उपादानं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्य-
 मध्रुवमग्राश्रतं विपरिणामधर्षाऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषा-
 सुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते भवस्तथाऽभविष्यदवि-
 तथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः ग्राश्रतो-
 ऽविपरिणामधर्षा न खल्वभावोऽभविष्यत्षेदं महायानं सदेवमानुषा-
 सुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते भवः कल्पितो
 विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽग्राश्रतो विपरिणामधर्षाभाव-
 स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूते जातिस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूतासत्या-
 यथावन्नित्याध्रुवाऽग्राश्रताऽविपरिणामधर्षिणी न खल्वभावोऽभविष्य-
 त्षेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
 सुभूते जातिः कल्पिताविठयितासन्दर्भिताऽनित्याऽध्रुवाऽग्राश्रता
 विपरिणामधर्षिणी अभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते जरामरणं तथाभविष्यदवि-

तथाऽन्य तथाऽविपरीतं भूतं सत्त्वं यथावभित्यं ध्रुवं शाश्वतमवि-
परिणामधर्मं न स्वभावोऽभविष्यत्त्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते जरामरणं कल्पितं
विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते दानपारमिताऽभविष्यत्त्वेदं महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते दान-
पारमिताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते शीलपारमिताभावोऽभविष्यत्त्वेदं
महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते शीलपारमिताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषा-
ऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् चान्तिपारमिताभावो-
ऽभविष्यत्त्वेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते चान्तिपारमिताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते वीर्य-
पारमिताऽभावोऽभावोऽभविष्यत्त्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते वीर्यपारमिता-
ऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निर्याति । स चेत् सुभूते ध्यानपारमिताऽभावोऽभविष्यत्त्वेदं
महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते ध्यानपारमिताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं । सदेव-
मानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते प्रज्ञापार-

मिताभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते प्रज्ञापारमिताऽभावो न भाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते अध्यात्मशून्यताभावोऽभविष्येदं महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
अध्यात्मशून्यताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बहिर्द्धाशून्यताभावो-
ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते बहिर्द्धाशून्यताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् अध्यात्मबहिर्द्धा-
शून्यताभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यताऽभावो
न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते शून्यताशून्यताभावोऽभविष्येदं महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
शून्यताशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते महाशून्यताभावोऽभवि-
ष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते महाशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते परमार्थ-
शून्यताभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते परमार्थशून्यता अभावो

न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभूते संस्कृतशून्यताभावोऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 संस्कृतशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते असंस्कृतशून्यताभावो-
 ऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते असंस्कृतशून्यता अभावो न भाव-
 स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूतेऽत्यन्तशून्यताभावोऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अत्यन्त-
 शून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
 मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अनवरागशून्यताभावोऽभविष्यत्ता-
 भावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते अनवरागशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अनवकार-
 शून्यताभावोऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
 मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अनवकारशून्यता अभावो
 न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभूते प्रकृतिशून्यताभावोऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 प्रकृतिशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते सर्व्वधर्म्मशून्यताभावो-

सुभूते स्मृत्युपस्थानानि अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते सम्यक्प्रहा-
णानि भावोऽभविष्यत्त्वाभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते सम्यक्प्रमाणानि अभावो
न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते च्छद्धिपादाभावोऽभविष्यत्त्वाभावो नेदं महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते च्छद्धि-
पादा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते इन्द्रियाणिभावोऽभविष्यत्त्वाभावो नेदं
महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते इन्द्रियाण्यभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बलानि भावोऽभविष्यत्त्वाभावो
नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते बलान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बोध्यङ्गानिभावोऽभविष्यत्त्वा-
भावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते बोध्यङ्गान्यभावो न भावोस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते मार्गा-
भावोऽभविष्यत्त्वाभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते मार्गोऽभावो न भावस्तस्मान्महा-
यानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते
आर्थसत्यानि भावोऽभविष्यत्त्वाभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं

लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते आर्य्यसत्यान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते ध्यानानि भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते ध्यानान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अप्रमाणानिभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अप्रमाणान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । यस्मात्तर्हि सुभूते आरूप्यसमापत्तयो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते आरूप्यसमापत्तयोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते विमोक्षाभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते विमोक्षा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अनुपूर्वविहारसमापत्तयो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूतेऽनुपूर्वविहारसमापत्तयो भावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्ष सुखानि भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते शून्यता-

निमित्ताप्रणिहितं विमोचमुखान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं
 स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूतेऽभिज्ञा
 भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अभिज्ञाऽभावो न भावस्तस्मा-
 न्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूते समाधयो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते समा-
 धयोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते धारणीमुखानि भावोऽभविष्यन्ना-
 भावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते धारणीमुखान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं
 स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते तथा-
 गतबलानि भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतबलान्यभावो
 न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभूते वैशारद्यानि भावोऽभविष्यन्नेदं महायानं स देव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते वैशार-
 द्यान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते प्रतिषन्विदोभावो अभविष्यन्नाभावो
 नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते प्रतिषन्विदोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स
 देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते महाकल्प-

भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते मंहाकंक्षणाऽभावो न
भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते अष्टादशावेणिकानुद्धर्षाभावोऽभविष्यन्नाभावो
नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते अष्टादशावेणिकानुद्धर्षा अभावो न भाव-
स्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते गोच भूधर्षाभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महा-
यानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते गोच भूधर्षा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानु-
षासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अष्टमकधर्षाभावो
ऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अष्टमकधर्षा अभावो न
भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते त्रोट आपन्नधर्षाभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महा-
यानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते त्रोट आपन्नधर्षा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स
देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते सङ्गदा-
गामिधर्षाभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते सङ्गदागामिधर्षा
अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निर्याति । स चेत् सुभूते अनागामिधर्षाभावोऽभविष्यन्नाभावो

नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अनागामिधर्मा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अर्हद्गुण्णाभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अर्हद्गुण्णा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते प्रत्येकबुद्धधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते प्रत्येकबुद्धधर्मा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बोधिसत्त्वधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते बोधिसत्त्वधर्मा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बुद्धधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते बुद्धधर्मा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते गोच भूर्भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते गोच भूरभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूतेऽष्टमको भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूतेऽष्टमकोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं

लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते श्रोत आपन्नो भावोऽभ-
विष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयात् । यस्मात्तर्हि सुभूते श्रोत आपन्नोऽभावो न भावस्त-
स्मात् महायानं स देवमानुषासुरलोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
सुभूते सकृदागामी भवोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते सकृ-
दागामी अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अनागामीभावोऽभविष्यन्नाभावो
नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते अनागामी अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स
देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूतेऽर्हन् भावो
ऽभविष्यन्नाऽभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूतेऽर्हन्न भावो न भावस्तस्मा-
न्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
सुभूते प्रत्येकबुद्धो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते प्रत्येक-
बुद्धोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बोधिसत्त्वो भावोऽभविष्यन्नाभावो
नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते बोधिसत्त्वोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स
देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते तथागतो
ऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स

देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते धर्मधातुर्भावो
 ऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषाऽसुरं लोकमभि-
 भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते धर्मधातुरभावो न भाव-
 स्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स
 चेत् सुभूते तथताभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथता
 ऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निर्याति । स चेत् सुभूते भूतकोटिर्भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं
 महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
 सुभूते भूतकोटिरभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अचिन्त्यधातुर्भावोऽभविष्य-
 न्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरया-
 स्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूतेऽचिन्त्यधातुरभावो न भावस्तस्मान्महायानं
 स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते स
 देवमानुषासुरो लोको भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स
 देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते स
 देवमानुषासुरो लोकोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानु-
 षासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रथमचित्तोत्पाद-
 सुपादाय चावद्वोधिमण्ड एतस्मिन्नन्तरे ये चित्तोत्पादास्तौ भावो

ऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रथम-
चिन्तोत्पादनमुपादाय यावद्बोधिमण्ड एतस्मिन्नन्तरे ये चिन्तो-
त्पादास्तेऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वज्रो-
पमं ज्ञानं भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्व-
वासनाऽनुसन्धिकेग्र न भावं विदित्वा सर्वाकारज्ञतामुनुप्रास्यत् ।
स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वज्रोपमं ज्ञानमभावो न भावस्तस्मा-
द्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्ववासनाऽनुसन्धिकेग्रमभावं विदित्वा सर्वा-
कारज्ञतामनुप्राप्नोति । स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य द्वाचिंशन्महापुरुष-
लक्षणानि भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथागतोऽर्हन् सम्यक्-
सम्बुद्धः स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय तेजसा त्रिधा चाभा-
विष्यता तस्यत् राजिष्यत् । तस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः
सम्यक्सम्बुद्धस्य द्वाचिंशन्महापुरुष लक्षणान्यभावो न भावस्तस्मा-
त्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धः स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयतेजसा
त्रिधा च भासते तपति विराजते । स चेत् सुभूते तथागत-
स्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथागतोऽर्हन्
सम्यक्सम्बुद्धो गङ्गानदीवासुकोपमान् लोकधातूना भयाऽस्फुरि-
ष्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याभावो न
भावस्तस्मात्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो गङ्गानदीवासुकोपमान्

लोकधातूना भयास्तुरति । स चेत् सुभूते तथागतस्यार्हतः
 सम्यक्सम्बुद्धस्य षष्णङ्गोपेत खरो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथा-
 गतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो दशसु दिक्षु अप्रमेयाऽसंख्येयान् लोकधातून्
 खरेणाऽभिव्यञ्जयिष्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः
 सम्यक्सम्बुद्धस्य षष्णङ्गोपेतः खरोऽभावो न भावस्तस्मात्तथागतोऽर्हन्
 सम्यक्सम्बुद्धो दशसु दिक्षु अप्रमेयासंख्येयान् लोकधातून् खरे-
 णाऽभिव्यञ्जयति । स चेत् सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बु-
 द्धस्य धर्मचक्रं भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथागतोऽर्हन् सम्यक्-
 सम्बुद्धो धर्मचक्रं प्रावर्त्तयिष्यत् । अप्रवर्त्तनीयं अमणेन वा ब्राह्मणेन
 वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिदा पुनर्लोकै सहधर्म्येण ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य धर्मचक्रमभावो
 न भावस्तस्मात्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो धर्मचक्रं प्रवर्त्तयत्य-
 प्रवर्त्तनीयं अमणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन मारेण वा केनचिदा
 पुनर्लोकै सहधर्म्येण । स चेत् सुभूते सत्त्वाभावोऽभविष्यन्नाऽभावो
 येषां कृते तथागतेनार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं नेह
 ते सत्त्वा अनुपधिग्रेषे निर्वाणधातौ परिणिरवापयिष्यत् । यस्मा-
 त्तर्हि सुभूते सत्त्वा अभावो न भाव वा येषां कृते तथागते-
 नार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं । तस्मात् सत्त्वा अनुपधि-
 ग्रेषे निर्वाणधातौ परिनिर्हृतास्तु परिनिर्वाण्यन्ति च परिनिर्वा-
 ण्यन्ति च ।

यत्पुनः सुभूतिरेवमाह । आकाशघमं तद्यानमिति । एवमेतत्
 सुभूते एवमेतत् आकाशघमं तद्यानं तद्यथापि नाम सुभूते

आकाशस्य न पूर्वादिक् प्रज्ञायते न दक्षिणा न पश्चिमा नोत्तरा
नोर्द्धा नाधो नानुविदिग्ः प्रज्ञायन्ते । एवमेव सुभूते तस्य महा-
द्यानस्य न पूर्वादिक् प्रज्ञायते न दक्षिणा न पश्चिमानोत्तरा
नाऽनुविदिग्ः प्रज्ञायन्ते । तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं ।
तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न नीलं न पीतं न लोहितं
नाऽवदातं नाञ्जिष्ठं न स्फटिकरजतवर्णमेव मेव सुभूते तन्महाद्यानं
न नीलं न पीतं न लोहितं नावदातं नाञ्जिष्ठं न स्फटिकरजत-
वर्णं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते
आकाशं नातीतं नानागतं न प्रत्युत्पन्नमेव मेव सुभूते तन्महाद्यानं
नातीतं नानागतं न प्रत्युत्पन्नं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं ।
तद्यथापि नाम सुभूते आकाशस्य न हानिर्नष्टद्विर्नपरिहाणिः
एवमेव तस्य महाद्यानस्य न हानिर्नष्टद्विर्नपरिहाणिस्तेनोच्यते
आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशस्य न संक्षेपो
न व्यवदानमेव मेव सुभूते तस्य महाद्यानस्य न संक्षेपो न व्यवदानं
तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशस्य
नोत्पादो न विरोधो न स्थितिर्नविष्टिति न स्थितेरण्यथालं
प्रज्ञायते । एवमेव सुभूते तस्य महाद्यानस्य नोत्पादो न निरोधो न
स्थितिर्नविष्टितिर्नस्थितेरण्यथालं प्रज्ञायते । तेनोच्यते आकाशसमं
तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न कुग्रहं नाऽकुग्रहं
न व्याकृतमेव मेव सुभूते तन्महाद्यानं न कुग्रहं नाऽकुग्रहं न व्याकृतं
तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं
न दृष्टं न अतं न मतं न विज्ञातमेवमेव सुभूते तन्महाद्यानं

न दृष्टं न श्रुतं न मतं न विज्ञातं तेनोच्यते आकाशसमं
 तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न ज्ञेयं नाज्ञेयं न
 विज्ञेयं न परिज्ञेयं न साक्षात्कर्त्तव्यं न प्रहातव्यं न भावयितव्य-
 मेवमेव सुभूते तन्महायानं न ज्ञेयं नाऽज्ञेयं न विज्ञेयं न परिज्ञेयं
 न साक्षात्कर्त्तव्यं न प्रहातव्यं न भावयितव्यं तेनोच्यते आकाशसमं
 तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न विपाको न विपाक-
 धर्म एवमेव सुभूते तन्महायानं न विपाको न विपाकधर्म तेनो-
 च्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न
 कामधातुपर्यापन्नं न रूपधातुपर्यापन्नं नाह्यधातुपर्यापन्नमेवमेव
 सुभूते तन्महायानं न कामधातुपर्यापन्नं न रूपधातुपर्यापन्नं नाह्य-
 धातुपर्यापन्नं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम
 सुभूते आकाशं न सरागं न विरागं न सद्देषं न विगतदेषं न समोहं
 न विगतमोहं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न सरागं न विरागं न
 सद्देषं न विगतदेषं न समोहं विगतमोहं । तेनोच्यते आकाशसमं
 तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशे न प्रथमं चित्तोत्पादो
 न द्वितीयो न तृतीयो न चतुर्थो न पञ्चमो न षष्ठो न सप्तमो
 नाष्टमो न नवमो न दशमश्चित्तोत्पादः । एवमेव सुभूते तत्र
 महायाने न प्रथमश्चित्तोत्पादो न द्वितीयो न तृतीयो न चतुर्थो
 न पञ्चमो न षष्ठो न सप्तमो नाऽष्टमो न नवमो न दशम-
 श्चित्तोत्पादः । तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम
 सुभूते आकाशे न शुक्लविदर्शनाभूमिर्नगोचभूमिर्नाष्टमकभूमिर्न-
 दर्शनभूमिर्नतसुभूमिर्नवीतरागभूमिर्नहताविभूमिरेवमेव सुभूते तत्र

महायाने न शुक्लविदर्शनाभूमिर्नगोचभूमिर्नाष्टकभूमिर्नदर्शनभूमिर्न-
तनुभूमिर्नकृताविभूमिस्तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि
नाम सुभूते आकाशे न ओतापत्तिफलं न सङ्घदागामिफलं
नाऽनागामिफलं नार्हत्त्वमेवमेव सुभूते तच्च महायाने न ओत
आपत्तिफलं न सङ्घदागामिफलं नाऽनागामिफलं तेनोच्यते आकाश-
समं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशे न आवकभूमिर्न-
प्रत्येकबुद्धभूमिर्नबोधिसत्त्वभूमिर्नसम्यक्सम्बुद्धभूमिरेवमेव सुभूते तच्च
महायाने न आवकभूमिर्नप्रत्येकबुद्धभूमिर्नबोधिसत्त्वभूमिर्नसम्यक्-
सम्बुद्धभूमिस्तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते
आकाशं न रूपि नारूपि न सनिदर्शनं नानिदर्शनं न प्रतिघं
नाऽप्रतिघं न संयुक्तं न वियुक्तमेवमेव सुभूते तन्महायानं न रूपि
नारूपि न सनिदर्शनं नाऽनिदर्शनं न प्रतिघं नाऽप्रतिघं न संयुक्तं
न वियुक्तं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते
आकाशं न नित्यं नाऽनित्यं न सुखं न दुःखं नात्मा नाऽनात्मा
न शून्यं नाऽशून्यं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न नित्यं नाऽनित्यं
न सुखं न दुःखं नात्मा नाऽनात्मा न शून्यं नाऽशून्यं तेनोच्यते
आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न शून्यं
नाऽशून्यं न निमित्तं नाऽनिमित्तं न प्रणिहितं नाऽप्रणिहितमेव-
मेव तन्महायानं न शून्यं नाऽशून्यं न निमित्तं नाऽनिमित्तं न
प्रणिहितं नाऽप्रणिहितं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि
नाम सुभूते आकाशं न ग्रान्तं नाऽग्रान्तं न विविक्तं नाऽविविक्तं ।
एवमेव सुभूते तन्महायानं न ग्रान्तं नाऽग्रान्तं न विविक्तं नाऽविविक्तं

तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं
 नासौको न तमः एवमेव सुभूते तन्महायानं नासौको न तमः
 तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं
 नोपलभ्यते । एवमेव तन्महायानं नोपलभ्यते । तेनोच्यते
 आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न प्रव्याहारो
 नाऽप्रव्याहारः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न प्रव्याहारो नाऽप्र-
 व्याहारः । तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । अनेन सुभूते
 पर्यायेणाकाशसमं तद्यानं यदुत महायानम् ।

यदपि सुभूतिरेवमाह । यथाकाशेऽप्रमेयानामसंख्येयानां
 सत्त्वानामवकाशः । एवमेव तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां
 सत्त्वानामवकाश इति । एवमेतत् सुभूते एवमेतत् यथाकाशे-
 ऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । एवमेतस्मिन् महायाने-
 ऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोः सत्त्वासत्तथा
 हि सुभूते आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता
 वेदितव्या । अनेनापि पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्रमेयानाम-
 संख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते ये च
 सत्त्वा यच्चाकाशं यच्च महायानं सर्व्वं तन्नोपलभ्यते । पुनरपरं सुभूते
 सत्त्वाप्रमाणतया आकाशप्रमाणतावेदितव्या । आकाशप्रमाणतया
 महायानप्रमाणतावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन्
 महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतो-
 स्तथाहि सुभूते ये च सत्त्वायच्चाकाशं यच्च महायानं सर्व्वं तन्नोप-
 लभ्यते । पुनरपरं सुभूते सत्त्वापरिमाणतया आकाशापरिमाणता-

वेदिता । आकाशापरिमाणतया महायानाऽपरिमाणतावेदिता । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते ये च यथाकाशं यच्च महायानं सर्वमेतन्नोपलभ्यते । पुनरपरं सुभूते सत्त्वासत्तया-धर्मधालसत्तावेदितया । धर्मधालसत्तया आकाशासत्तावेदितया । आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितया । महायानासत्तया अप्रमेयासत्तावेदितया । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितया । असंख्येयासत्तयाऽपरिमाणासत्तावेदितया । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते ये च सत्त्वा यच्च धर्मधातुर्यज्ञाकाशं यच्च महायानं यच्चाऽप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चाऽपरिमाणं सर्वमेत-न्नोपलभ्यते । पुनरपरं सुभूते सत्त्वोसत्तया तथताऽसत्तावेदितया । तथताऽसत्तया आकाशाऽसत्तावेदितया । आकाशासत्तयामहा-यानाऽसत्तावेदितया । महायानाऽसत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितया । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितया । असंख्येयासत्तयाऽपरि-माणासत्तयासर्वधर्मासत्तावेदितया । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते ये च सत्त्वायस्यधर्मधातुर्यज्ञाकाशं यच्च महा-यानं यच्चाऽप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चाऽपरिमाणं सर्वमेतन्नोपलभ्यते । पुनरपरं सुभूते सत्त्वाऽसत्तया तथताऽसत्तावेदितया । तथता-ऽसत्तया आकाशासत्तावेदितया । आकाशाऽसत्तया महायाना-सत्तावेदितया । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितया । अप्रमेया-

ऽसत्तथाऽसंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तथाऽपरिमाणासत्ता-
वेदितव्या । अपरिमाणासत्तथासर्व्वधर्माऽसत्तावेदितव्या । अनेनापि
सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्ता-
नामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते ये च सत्ताया च
तथता यथाकाशं यच्च महायानं यच्चाऽप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं
यच्चाऽपरिमाणं ये च सर्व्वधर्माः सर्व्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मसत्तयासत्ताऽसत्तावेदितव्या । सत्ता-
ऽसत्तयाजीवाऽसत्तावेदितव्या । जीवाऽसत्तथाजन्वसत्तावेदितव्या ।
जन्वसत्तथापोषाऽसत्तावेदितव्या । पोषासत्तथापुरुषासत्तावेदि-
तव्या । पुरुषाऽसत्तथापुङ्गवाऽसत्तावेदितव्या । पुङ्गवाऽसत्तथामनुजा-
सत्तावेदितव्या । मनुजाऽसत्तथामानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
ऽसत्तथाकारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तथावेदकासत्तावेदि-
तव्या । वेदकासत्तथाजानकासत्तावेदितव्या । जानकाऽसत्तथा-
पश्यकाऽसत्तावेदितव्या । पश्यकाऽसत्तथाभूतकोव्यसत्तथावेदितव्या ।
भूतकोव्यसत्तथा आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तथामहा-
यानाऽसत्तावेदितव्या । महायानाऽसत्तथाऽप्रमेयाऽसत्तावेदितव्या ।
अप्रमेयाऽसत्तथाऽसंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयाऽसत्तथाऽपरि-
माणासत्तावेदितव्या । अपरिमाणासत्तथासर्व्वधर्माऽसत्तावेदितव्या ।
अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां
सत्तानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यच्च सत्तो
यच्च जीवो यच्च जन्तुर्धस्य पोषो यच्च पुरुषा यच्च पुङ्गवः । यच्च
मनुजो यच्च मानवो । यच्च कारकोऽकारको यच्च जानको यच्च

पशुको या च भूतकोटि यज्ञाकाशं यश्च महायानं यज्ञाऽप्रमेयं
यज्ञाऽसंख्येयं यज्ञाऽपरिमाणं ये च सर्वधर्माः सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।
पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वाऽसत्तावेदितव्या । सत्त्वाऽसत्तया
जीवाऽसत्तावेदितव्या । जीवाऽसत्तया जन्मसत्तावेदितव्या । जन्म-
सत्तया पोषाऽसत्तावेदितव्या । पोषाऽसत्तया पुरुषासत्तावेदितव्या ।
पुरुषाऽसत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजासत्ता-
वेदितव्या । मनुजाऽसत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवासत्तया
कारकासत्तावेदितव्या । कारकाऽसत्तया वेदकाऽसत्तावेदितव्या ।
वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकाऽसत्तया पशुका-
ऽसत्तावेदितव्या । पशुकासत्तयाऽचिन्मधालसत्तावेदितव्या । अचिन्म-
धालसत्तया रूपाऽसत्तावेदितव्या । रूपासत्तया वेदनासत्तावेदितव्या ।
वेदनासत्तया संज्ञाऽसत्तावेदितव्या । संज्ञासत्तया संस्काराऽसत्ता-
वेदितव्या । संस्काराऽसत्तया विज्ञानाऽसत्तावेदितव्या । विज्ञाना-
सत्तया आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता-
वेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेया-
सत्तयाऽसंख्येयाऽसत्तावेदितव्या । असंख्येयाऽसत्तयाऽपरिमाणासत्त-
वेदितव्या । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि
सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वा-
नामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यश्च सत्त्वो
यश्च जीवो यश्च जन्तुर्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गवो यश्च
मनुजो यश्च मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको
यश्च पशुको यश्चाऽचिन्मधालुर्थश्च रूपं या च वेदनाया च संज्ञा

ये च संस्कारा यश्च विज्ञानं यश्चाकाशं यश्च महायानं यश्चा-
 ऽप्रमेयं यश्चाऽसंख्येयं यश्चाऽपरिमाणं ये च सर्वधर्माः सर्वमेतन्नोप-
 लभ्यते । पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या ।
 सत्त्वासत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या ।
 जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदितव्या ।
 पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजासत्ता-
 वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवाऽसत्तावेदितव्या । मानवासत्तया-
 कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदितव्या ।
 वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पशुकासत्ता-
 वेदितव्या । पशुकासत्तया चक्षुरसत्तावेदितव्या । चक्षुरसत्तया
 श्रोत्रासत्तावेदितव्या । श्रोत्रासत्तया घ्राणासत्तावेदितव्या । घ्राणा-
 सत्तया जिह्वासत्तावेदितव्या । जिह्वासत्तया कायासत्तावेदितव्या ।
 कायासत्तया मनोऽसत्तावेदितव्या । मनोऽसत्तया आकाशसत्त-
 वेदितव्या । आकाशसत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महायाना-
 सत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयाऽसत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदि-
 तव्या । असंख्येयसत्तयाऽपरिमाणासत्तावेदितव्या । अपरिमाणा-
 ऽसत्तया सर्वधर्माऽसत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण
 तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वामामवकाशः । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि सुभूते यस्यात्मा यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च
 जन्तुर्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गवो यश्च मनुजो यश्च
 मानवो यश्चकारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च पशुको
 यश्च चक्षुर्यश्च श्रोत्रं यश्च घ्राणं यश्च जिह्वा यश्च कायः यश्च मनः

यथाकाशं यच्च महायानं यथाऽप्रमेयं यथाऽसंख्येयं यथापरिमाणं
 ये च सर्वधर्माः । तत्सर्वं नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्तासत्तावेदितव्या । सत्ता-
 सत्तया जीवाऽसत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या ।
 जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
 तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजा-
 सत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
 सत्तया कारकसत्तावेदितव्या । कारकसत्तया वेदकासत्तावेदि-
 तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पश-
 कासत्तावेदितव्या । पशकासत्तया रूपासत्तावेदितव्या । रूपा-
 सत्तया शब्दासत्तावेदितव्या । शब्दासत्तया गन्धासत्तावेदितव्या ।
 गन्धासत्तया रसासत्तावेदितव्या । रसासत्तया स्पर्शासत्तावेदितव्या ।
 स्पर्शासत्तया धर्मासत्तावेदितव्या । धर्मासत्तया आकाशसत्ता-
 वेदितव्या । आकाशसत्तया महायानसत्तावेदितव्या । महायान-
 सत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदि-
 तव्या । असंख्येयसत्तयाऽपरिमाणसत्तावेदितव्या । अपरिमाण-
 सत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्याचेष
 तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां सत्तानामवकाशः । तत्-
 कश्चेतोस्तथा हि सुभूते यथात्मा यस्य सत्तो यस्य जीवो यस्य
 यन्तु यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो
 यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पशको यस्य रूपं यस्य
 शब्दः यस्य गन्धो यस्य रसो यस्य स्पर्शः ये च धर्माः यथाकाशं यस्य

महायानं यथाप्रमेयं यथासंख्येयं यथाऽपरिमाणं ये च सर्वधर्माः ।
सर्वमेतन्नोपसभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्तासत्तावेदितया । सत्ता-
सत्तया जीवासत्तावेदितया । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितया ।
जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितया । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
तया । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्तावेदितया । पुङ्गवासत्तया मनुजा-
सत्तावेदितया । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितया । मानवा-
सत्तया कारकासत्तावेदितया । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदि-
तया । वेदकासत्तया ज्ञानकासत्तावेदितया । ज्ञानकासत्तया पद्म-
कासत्तावेदितया । पद्मकासत्तया चक्षुर्भिज्ञानासत्तावेदितया ।
चक्षुर्भिज्ञानासत्तया श्रोत्रविज्ञानासत्तावेदितया । श्रोत्रविज्ञाना-
सत्तया घ्राणविज्ञानासत्तावेदितया । घ्राणविज्ञानासत्तया जिह्वा-
विज्ञानासत्तावेदितया । जिह्वाविज्ञानासत्तया कायविज्ञानासत्ता-
वेदितया । कायविज्ञानासत्तया मनोविज्ञानासत्तावेदितया ।
मनोविज्ञानासत्तया आकाशासत्तावेदितया । आकाशासत्तया
महायानासत्तावेदितया । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितया ।
अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितया । असंख्येयासत्तयाऽपरिमा-
णासत्तावेदितया । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितया ।
अनेनापि सुभूते पर्यायेण महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां सत्ता-
नामवकाशः । तत्कश्च हेतोस्तथाहि सुभूते यस्यात्मा यस्य सत्त्वो यस्य
जीव यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो
यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य ज्ञानको यस्य पद्मको

यच्च चतुर्विज्ञानं यच्च ओषधिविज्ञानं यच्च ब्राह्मणविज्ञानं यच्च जिज्ञाविज्ञानं यच्च काण्डविज्ञानं यच्च मनोविज्ञानं यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्व्वधर्माः सर्व्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या । सत्त्वासत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या । जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषसत्तया पुरुषसत्तावेदितव्या । पुरुषसत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवसत्तया मनुजासत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवासत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदितव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पद्मकासत्तावेदितव्या । पद्मकासत्तया चतुःसंस्पर्शासत्तावेदितव्या । चतुःसंस्पर्शासत्तया ओषसंस्पर्शासत्तावेदितव्या । ओषसंस्पर्शासत्तया ब्राह्मणसंस्पर्शासत्तावेदितव्या । ब्राह्मणसंस्पर्शासत्तया जिज्ञासंस्पर्शासत्तावेदितव्या । जिज्ञासंस्पर्शासत्तया कायसंस्पर्शासत्तावेदितव्या । कायसंस्पर्शासत्तया मनःसंस्पर्शासत्तावेदितव्या । मनःसंस्पर्शासत्तया आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणासत्तावेदितव्या । अपरिमाणासत्तया सर्व्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पथ्याधिण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि यथात्मा यस्य सन्नो यस्य

जीवो यस्य अन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पश्यको यस्य चतुःसंस्पर्शा यस्य ओचसंस्पर्शा यस्य घ्राणसंस्पर्शा यस्य जिह्वासंस्पर्शा यस्य कायसंस्पर्शा यस्य मनःसंस्पर्शा यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्व्वधर्माः । सर्व्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभृते आत्मासत्तया सत्तासत्तावेदितव्या । सत्तासत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या । जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदितव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजासत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवासत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदितव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पश्यासत्तावेदितव्या । पश्यासत्तया चतुःसंस्पर्शावेदनासत्तावेदितव्या । चतुःसंस्पर्शावेदनासत्तया ओचसंस्पर्शावेदनासत्तावेदितव्या । ओचसंस्पर्शावेदनासत्तया घ्राणसंस्पर्शावेदनासत्तावेदितव्या । घ्राणसंस्पर्शावेदनासत्तया जिह्वासंस्पर्शावेदनासत्तावेदितव्या । जिह्वासंस्पर्शावेदनासत्तया कायसंस्पर्शावेदनासत्तावेदितव्या । कायसंस्पर्शावेदनासत्तया मनःसंस्पर्शावेदनासत्तावेदितव्या । मनःसंस्पर्शावेदनासत्तया आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तया असंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणासत्तावेदितव्या । अपरि-

माणासत्तया सर्व्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्याधिण
तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य
हेतोस्तथाहि सुभूते यस्यात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्तु
र्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गलो यस्य मनुजो यस्य मानवो
यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पशको या च चक्षुः-
संस्पर्शजावेदना या च श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना या च घ्राणसंस्पर्शजा-
वेदना या च जिह्वासंस्पर्शजावेदना या च कायसंस्पर्शजावेदना
या च मनःसंस्पर्शजावेदना यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं
यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्व्वधर्माः सर्व्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्तावेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनुजा-
सत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवास-
त्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदितव्या ।
वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पशकासत्ता-
वेदितव्या । पशकासत्तया पृथिवीधालसत्तावेदितव्या । पृथिवी-
धालसत्तया अग्नाधालसत्तावेदितव्या । अग्नाधालसत्तया तेजोधाल-
सत्तावेदितव्या । तेजोधालसत्तया वायुधालसत्तावेदितव्या । वायु-
धालसत्तया आकाशधालसत्तावेदितव्या । आकाशधालसत्तया
विज्ञानधालसत्तावेदितव्या । विज्ञानधालसत्तया आकाशासत्ता-
वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महायाना-

सत्तया अप्रमेयासत्तावेदितया । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदि-
तया । असंख्येयासत्तया अपरिमाणासत्तावेदितया । अपरिमाणा-
सत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितया । अनेनापि सुभूते पञ्चविंश
तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य
हेतोस्तथाहि सुभूते यस्यात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य अन्तु
र्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो
यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पञ्चको यस्य पृथिवी-
धातुर्धर्माभातुर्धस्य तेजोधातुर्धस्य वायुधातुर्धर्माकाशधातुर्धस्य
विज्ञानधातुर्धर्माकाशं यस्य महायानं यस्याप्रमेयं । यस्याऽसंख्येयं
यस्यापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितया । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्तावेदितया । जीवासत्तया जन्मसत्तावेदितया ।
जन्मसत्तया पोषासत्तावेदितया । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
तया । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्तावेदितया । पुङ्गवासत्तया मनु-
जासत्तावेदितया । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितया । मानवा-
सत्तया कारकासत्तावेदितया । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदि-
तया । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितया । जानकासत्तया पञ्च-
कासत्तावेदितया । पञ्चकासत्तया अविद्यासत्तावेदितया । अवि-
द्यासत्तया संस्कारासत्तावेदितया । संस्कारासत्तया विज्ञानासत्ता-
वेदितया । विज्ञानासत्तया नामरूपासत्तावेदितया । नामरूपा-
सत्तया षड्भायतनासत्तावेदितया । षड्भायतनासत्तया स्यर्गासत्ता-
वेदितया । स्यर्गासत्तया वेदनासत्तावेदितया । वेदनासत्तया

दृष्ट्यासन्तावेदितव्या । दृष्ट्यासन्तया उपादानासन्तावेदितव्या । उपा-
दानासन्तया भवासन्तावेदितव्या । भवासन्तया जात्यसन्तावेदितव्या ।
जात्यसन्तया जरामरणासन्तावेदितव्या । जरामरणासन्तया आका-
शासन्तावेदितव्या । आकाशासन्तया महायानासन्तावेदितव्या ।
महायानासन्तयाऽप्रमेयासन्तावेदितव्या । अप्रमेयासन्तयाऽसंख्येया-
सन्तावेदितव्या । असंख्येयासन्तया अपरिमाणासन्तावेदितव्या ।
अपरिमाणासन्तया सर्व्वधर्मासन्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते
पश्चादेष तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामव-
काशः तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यस्मात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो
यस्य जन्तु र्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य
मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पश्यको यच्चा-
ऽविद्या ये च संस्कारा यस्य विज्ञानं यस्य नाम रूपं यस्य वराय-
तनं यस्य स्यर्गा या च वेदनाया च दृष्ट्या यस्वोपादानं यस्य भवो
या च जातिर्यस्य जरामरणं यच्चाकाशं यस्य महायानं यच्चाऽप्रमेयं
यच्चाऽसंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्व्वधर्माः । सर्व्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासन्तया सत्त्वासन्तावेदितव्या । सत्त्वा-
सन्तया जीवासन्तावेदितव्या । जीवासन्तया जन्वसन्तावेदितव्या ।
जन्वसन्तया पोषासन्तावेदितव्या । पोषासन्तया पुरुषासन्तावेदि-
तव्या । पुरुषासन्तया पुङ्गवासन्तावेदितव्या । पुङ्गवासन्तया मनु-
जासन्तावेदितव्या । मनुजासन्तया मानवासन्तावेदितव्या । मानवा-
सन्तया कारकासन्तावेदितव्या । कारकासन्तया वेदकासन्तावेदि-
तव्या । वेदकासन्तया जानकासन्तावेदितव्या । जानकासन्तया

पञ्चकासत्तावेदितव्या । पञ्चकासत्तया दानपारमिताऽसत्तावेदि-
 तव्या । दानपारमिताऽसत्तया ग्रीलपारमितासत्तावेदितव्या ।
 ग्रीलपारमितासत्तया चान्तिपारमितासत्तावेदितव्या । चान्ति-
 पारमितासत्तया वीर्यपारमितासत्तावेदितव्या । वीर्यपारमिता-
 सत्तया ध्यानपारमितासत्तावेदितव्या । ध्यानपारमितासत्तया
 प्रज्ञापारमितासत्तावेदितव्या । प्रज्ञापारमितासत्तया आकाशा-
 सत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महा-
 यानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्ता-
 वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणसत्तावेदितव्या । अपरि-
 माणासत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पथ्या-
 येण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
 तत्कथं हेतोस्तथाहि । यस्यात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य
 जन्तु र्यस्य पोषो यस्य पुद्गलो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य
 मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पश्यको या च
 दानपारमिताया च ग्रीलपारमिताया च चान्तिपारमिताया च
 वीर्यपारमिताया च ध्यानपारमिताया च प्रज्ञापारमिता यज्ञा-
 काशं यस्य महायानं यज्ञाप्रमेयं यज्ञासंख्येयं यज्ञापरिमाणं ये च
 सर्वधर्माः सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या । सत्त्वा-
 सत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या ।
 जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुद्गलासत्तावेदि-
 तव्या । पुद्गलासत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तया

मनुजासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवासत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदितव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या जानकासत्तया पशकासत्ता वेदितव्या । पशकासत्तया अथात्मशून्यतासत्ता वेदितव्या । अथात्मशून्यतासत्तया बहिर्द्वाशून्यतासत्ता वेदितव्या । बहिर्द्वाशून्यतासत्तया अथात्मबहिर्द्वाशून्यतासत्ता वेदितव्या । अथात्मबहिर्द्वाशून्यतासत्तया शून्यताशून्यतासत्ता वेदितव्या । शून्यताशून्यतासत्तया महाशून्यतासत्ता वेदितव्या । महाशून्यतासत्तया परमार्थशून्यतासत्ता वेदितव्या । परमार्थशून्यतासत्तया संकृतशून्यतासत्ता वेदितव्या । संकृतशून्यतासत्तयाऽसंकृतशून्यतासत्ता वेदितव्या । असंकृतशून्यतासत्तया अत्यन्तशून्यतासत्ता वेदितव्या । अत्यन्तशून्यतासत्तया अनवरागशून्यतासत्ता वेदितव्या । अनवरागशून्यतासत्तया अनवकारशून्यतासत्ता वेदितव्या । अनवकारशून्यतासत्तया प्रकृतिशून्यतासत्ता वेदितव्या । प्रकृतिशून्यतासत्तया सर्वधर्माशून्यतासत्तावेदितव्या । सर्वधर्माशून्यतासत्तया क्लृप्तशून्यता वेदितव्या । क्लृप्तशून्यतासत्तया अनुपलम्भशून्यतासत्ता वेदितव्या । अनुपलम्भशून्यतासत्तया अभावशून्यतासत्ता वेदितव्या । अभावशून्यतासत्तया स्वभावशून्यतासत्ता वेदितव्या । स्वभावशून्यतासत्तया अभावस्वभावशून्यतासत्ता वेदितव्या । अभावस्वभावशून्यतासत्तया आकाशासत्ता वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता वेदितव्या । महायानासत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयासत्तया अपरिमाणासत्तावेदितव्या । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या ।

अनेनापि सुभूते पंच्यापिण तस्मिन् महायाने अग्रमेवाद्यामशंखे-
 चानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यज्ञात्मा यस्य
 बन्धो यस्य जीवो यस्य अन्तर्धस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य
 मनुजा यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य
 पञ्चको या चाऽध्यात्मशून्यता या च बहिर्द्विशून्यतायाचाध्यात्म-
 बहिर्द्विशून्यतायाच शून्यताशून्यतायाच महाशून्यतायाच परमार्थ-
 शून्यतायाच संस्कृतशून्यतायाचासंस्कृतशून्यतायाचात्यन्तशून्यताया-
 चानवराशून्यतायाचानवकारशून्यतायाच प्रकृतिशून्यतायाच सर्व-
 धर्माशून्यतायाच स्वस्वशून्यतायाचाऽनुपलब्धशून्यतायाचाऽभाव-
 शून्यतायाच स्वभावशून्यतायाचाऽभावस्वभावशून्यता यज्ञाकार्यं यस्य
 महायानं यज्ञाऽपरिमेयं यज्ञासंख्येयं यज्ञापरिमाणं ये च सर्व-
 धर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्ता वेदितव्या । सत्त्वा-
 सत्तया जीवसत्ता वेदितव्या । जीवसत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
 जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
 तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्ता वेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनु-
 जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
 सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
 तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया पञ्च-
 कासत्ता वेदितव्या । पञ्चकासत्तया कृत्यपञ्चानासत्ता वेदितव्या ।
 कृत्यपञ्चानासत्तया सर्वज्ञप्रहाषासत्ता वेदितव्या । सर्वज्ञप्रहाषा-
 सत्तया अद्विपादासत्ता वेदितव्या । अद्विपादासत्तया इन्द्रिया-

सन्ता वेदितव्या । इन्द्रियासन्तया वसासन्ता वेदितव्या । वसासन्तया बोध्यज्ञासन्ता वेदितव्या । बोध्यज्ञासन्तया आर्याष्टाङ्गमार्गासन्ता वेदितव्या । आर्याष्टाङ्गमार्गासन्तया आकाशासन्ता वेदितव्या । आकाशासन्तया महाथानासन्ता वेदितव्या । महाथानासन्तयाऽप्रमेयासन्ता वेदितव्या । अप्रमेयासन्तयाऽसंख्येयासन्ता वेदितव्या । असंख्येयासन्तया अपरिमाणासन्ता वेदितव्या । अपरिमाणासन्तया सर्वधर्मासन्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पद्यादिषु तस्मिन् महाथाने अप्रमेयाथामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कथं हेतोस्तथापि यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्तुर्धस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पञ्चको यानि कृत्यपदानानि यानि सम्बन्ध प्रदायानि ये चर्हिपादाः यानिन्द्रियाणि यानि वसानि यानि बोध्यज्ञानि यथा-
 र्याष्टाङ्गमार्गा यथाकाशं यथा महाथानं यथाऽपरिमेयं यथा-
 ऽसंख्येयं यथापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपसम्भते ।

मुनरपरं सुभूते आत्मसन्तया सत्त्वासन्ता वेदितव्या । सत्त्वासन्तया जीवासन्ता वेदितव्या । जीवासन्तया जन्वसन्ता वेदितव्या । जन्वसन्तया पोषासन्ता वेदितव्या । पोषासन्तया पुरुषासन्ता वेदितव्या । पुरुषासन्तया पुङ्गवासन्ता वेदितव्या । पुङ्गवासन्तया मनुजासन्ता वेदितव्या । मनुजासन्तया मानवासन्ता वेदितव्या । मानवासन्तया कारकासन्ता वेदितव्या । कारकासन्तया वेदकासन्ता वेदितव्या । वेदकासन्तया जानकासन्ता वेदितव्या । जानकासन्तया पञ्चकासन्ता वेदितव्या । पञ्चकासन्तया आर्यसत्यासन्ता वेदितव्या ।

चार्थसत्यासत्तया ध्यानासत्ता वेदितव्या । ध्यानासत्तया अप्रमाणा-
 सत्ता वेदितव्या । अप्रमाणासत्तया आरूप्यसमापत्त्यसत्ता वेदितव्या ।
 आरूप्यसमापत्त्यसत्तया विमोक्षासत्ता वेदितव्या । विमोक्षासत्तया
 अनुपूर्वविहारसमापत्त्यसत्ता वेदितव्या । अनुपूर्वविहारसमापत्त्य-
 सत्तया शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखासत्ता वेदितव्या ।
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखासत्तया अभिज्ञासत्ता वेदि-
 तव्या । अभिज्ञासत्तया समाध्यसत्ता वेदितव्या । समाध्यसत्तया
 धारणीमुखासत्ता वेदितव्या । धारणीमुखासत्तया आकाशासत्ता
 वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता वेदितव्या । महायाना-
 सत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्ता
 वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणासत्ता वेदितव्या । अपरि-
 माणासत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेषु
 तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कण
 हेतोस्तथाहि सुभूते यस्यात्म यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्मर्यस्य
 पोषो यस्य पुत्रलो यस्य मनुजो यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको
 यस्य जानको यस्य पशुको यानि चार्थसत्यानि यानि चाप्रमाणानि
 यानि च आरूप्यसमापत्तयो ये च विमोक्षा यानि चानुपूर्वविहारसमापत्तयो
 यानि च शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि यानि च अभिज्ञाः
 ये च समाध्यो यानि च धारणीमुखानि यानि च आकाशं यस्य महा-
 यानं यस्याप्रमेयं यस्यासंख्येयं यस्यापरिमाणं ये च सर्वधर्माः ।
 सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तया वेदितव्या । सत्त्वा-

सन्तया जीवासन्ता वेदितव्या । जीवासन्तया जन्वसन्ता वेदितव्या ।
 जन्वसन्तया पोषासन्ता वेदितव्या । पोषासन्तया पुरुषासन्ता वेदि-
 तव्या । पुरुषासन्तया पुङ्गवासन्ता वेदितव्या । पुङ्गवासन्तया मनु-
 जासन्ता वेदितव्या । मनुजासन्तया मानवासन्ता वेदितव्या । मानवा-
 सन्तया कारकासन्ता वेदितव्या । कारकासन्तया वेदकासन्ता वेदि-
 तव्या । वेदकासन्तया जानकासन्ता वेदितव्या । जानकासन्तया पश्या-
 कासन्ता वेदितव्या । पश्याकासन्तया तथागतबलासन्ता वेदितव्या ।
 तथागतबलासन्तया वैशारद्यासन्ता वेदितव्या । वैशारद्यासन्तया
 प्रतिबन्दिदसन्ता वेदितव्या । प्रतिबन्दिदसन्तया महाकरुणासन्ता
 वेदितव्या । महाकरुणासन्तया आवेष्टिकबुद्धधर्मासन्तावेदितव्या ।
 आवेष्टिकबुद्धधर्मासन्तया आकाशासन्ता वेदितव्या । आकाशा-
 सन्तया महायानासन्ता वेदितव्या । महायानासन्तया अप्रमेयासन्ता
 वेदितव्या । अप्रमेयासन्तयाऽसंख्येयासन्ता वेदितव्या । असंख्येया-
 सन्तयाऽपरिमाणासन्ता वेदितव्या । अपरिमाणासन्तया सर्वधर्मा-
 सन्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायाने
 अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 सुभूते यस्मात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्मुर्यस्य पोषो यस्य
 पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो यस्य कारको यस्य
 वेदको यस्य जानको यस्य पश्याको यानि च तथागतबलानि
 यानि च वैशारद्यानि यास्य प्रतिबन्दिदो या च महाकरुणा ये
 आवेष्टिकबुद्धधर्माः यस्माकाशं यस्य महायानं यस्यापरिमेयं यस्या-
 संख्येयं यस्यापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्ता वेदितव्या । सत्त्वा-
 सत्तया जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्मसत्ता वेदितव्या ।
 जन्मसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
 तव्या । पुरुषासत्तया पुत्रसासत्ता वेदितव्या । पुत्रसासत्तया मनु-
 जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
 सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
 तव्या । वेदकासत्तया ज्ञानकासत्ता वेदितव्या । ज्ञानकासत्तया
 पञ्चकासत्ता वेदितव्या । पञ्चकासत्तया गोषभूधर्मासत्ता वेदितव्या ।
 गोषभूधर्मासत्तया अष्टामकधर्मासत्ता वेदितव्या । अष्टामकधर्मा-
 सत्तया दर्शनकभूम्यसत्ता वेदितव्या । दर्शनकभूम्यसत्तया तनुभूम्यसत्ता
 वेदितव्या । तनुभूम्यसत्तया वीतरागभूम्यसत्ता वेदितव्या । वीतराग-
 भूम्यसत्तया कृताविभूम्यसत्ता वेदितव्या । कृताविभूम्यसत्तया आका-
 शासत्ता वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता वेदितव्या ।
 महायानासत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयासत्तया असंख्ये-
 यासत्ता वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणासत्ता वेदितव्या ।
 अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते
 पञ्चत्रिंश तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामव-
 काशं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो
 यस्य जन्मसंज्ञं पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुत्रको यस्य मनुजो यस्य
 मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य ज्ञानको यस्य पञ्चको ये च
 गोषभूधर्माः ये चाष्टामकधर्माः ये च दर्शनकभूमिधर्माः ये च
 तनुभूमिधर्माः ये च वीतरागभूमिधर्माः ये च कृताविधर्माः

यथाकांक्षं यच्च महायानं यथाप्रमेयं यथासंख्येयं यथापरिमाणं
 वे च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभृते आत्मासन्तथा सत्त्वासन्ता वेदितव्या । सत्त्वा-
 सन्तथा जीवासन्ता वेदितव्या । जीवासन्तथा जन्मसन्ता वेदितव्या ।
 जन्मसन्तथा पोषासन्ता वेदितव्या । पोषासन्तथा पुत्रसन्ता वेदि-
 तव्या । पुत्रसन्तथा पुत्रसासन्ता वेदितव्या । पुत्रसासन्तथा मनु-
 जासन्ता वेदितव्या । मनुजासन्तथा मानवासन्ता वेदितव्या । मानवा-
 सन्तथा कारकासन्ता वेदितव्या । कारकासन्तथा वेदकासन्ता वेदि-
 तव्या । वेदकासन्तथा जानकासन्ता वेदितव्या । जानकासन्तथा पञ्च-
 कासन्ता वेदितव्या । पञ्चकासन्तथा ओत आपकासन्ता वेदितव्या ।
 ओत आपकासन्तथा सद्ददागाम्यसन्ता वेदितव्या । सद्ददागाम्यसन्तथा
 अनागाम्यसन्ता वेदितव्या । अनागाम्यसन्तथा अर्षदसन्ता वेदितव्या ।
 अर्षदसन्तथा आकाशासन्ता वेदितव्या । आकाशासन्तथा महायाना-
 सन्ता वेदितव्या । महायानासन्तथा अप्रमेयासन्ता वेदितव्या । अप्र-
 मेयासन्तथा असंख्येयासन्ता वेदितव्या । असंख्येयासन्तथा अपरि-
 माणासन्ता वेदितव्या । अपरिमाणासन्तथा सर्वधर्मासन्ता वेदितव्या ।
 अनेनापि सुभृते पय्यांशेष तस्मिन् महायाने अप्रमेयाया-
 मसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृते
 यथात्मा यच्च सन्तो यच्च जीवो यच्च जन्मुर्यश्च पोषो यच्च पुत्रो
 यच्च पुत्रो यच्च मनुजो यच्च मानवो यच्च कारको यच्च वेदको
 यच्च जानको यच्च पञ्चको यच्च ओत आपको यच्च सद्ददा-
 गामी यथागामी यथाऽर्षन् यथाकांक्षं यच्च महायानं

यज्ञाप्रमेयं यज्ञासंख्येयं यज्ञापरिमाणं ये च सर्व्वधर्माः । सर्व्वमेत-
न्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्ता वेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्ता वेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनु-
जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया
पश्यासत्ता वेदितव्या । पश्यासत्तया प्रत्येकबुद्धासत्ता वेदितव्या ।
प्रत्येकबुद्धसत्तया सम्यक्सम्बुद्धासत्ता वेदितव्या । सम्यक्सम्बुद्धासत्तया
आकाशासत्ता वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता वेदितव्या ।
महायानासत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येया-
सत्ता वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणासत्ता वेदितव्या । अप-
रिमाणासत्तया सर्व्वधर्मासत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यां-
येष तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यस्मात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य
जन्मुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो
यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पश्याको यस्य प्रत्येक-
बुद्धो यस्य सम्यक्सम्बुद्धो यस्मात्काशं यस्य महायानं यज्ञाप्रमेयं
यज्ञासंख्येयं यज्ञापरिमाणं ये च सर्व्वधर्माः । सर्व्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वसत्ता वेदितव्या । सत्त्वासत्तया

जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या । जन्व-
सत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदितव्या ।
पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्ता वेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजासत्ता
वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवासत्तया
कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदितव्या ।
वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया पश्यासत्ता
वेदितव्या । पश्यासत्तया आवकयानासत्ता वेदितव्या । आवक-
यानासत्तया प्रत्येकबुद्धयानासत्ता वेदितव्या । प्रत्येकबुद्धयानासत्तया
बुद्धयानासत्ता वेदितव्या । बुद्धयानासत्तया सर्वाकारज्ञतासत्ता वेदि-
तव्या । सर्वाकारज्ञतासत्तया आकाशासत्ता वेदितव्या । आकाशा-
सत्तया महायानासत्ता वेदितव्या । महायानासत्तया अप्रमेयासत्ता
वेदितव्या । अप्रमेयासत्तया अमंख्येयासत्ता वेदितव्या । अमंख्येया-
सत्तया अपरिमाणासत्ता वेदितव्या । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मा-
सत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्र-
मेयाणामख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कथं हेतोस्तथाहि सुभूते
यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो
यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य
जानको यस्य पश्याको यस्य आवकयानं यस्य प्रत्येकबुद्धयानं यस्य
बुद्धयानं यस्य सर्वाकारज्ञता यथाकाशं यस्य महायानं यथाप्रमेयं
यथाअमंख्येयं यथापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते निर्विण्णधातावप्रमेयाणाममंख्येयाना-
मपरिमाणानां सत्त्वानामवकाशः । एवमेव तस्मिन् महायाने-

ऽप्रमेयानामसंख्येयानामपरिमाणानां सत्त्वानामवकाशः । अनेनापि सुभृते पर्यायेण यथाकाशे अप्रमेयानामसंख्येयानामपरिमाणानां सत्त्वानामवकाशः । एवमेव तस्मिन् महायानेऽप्रमेयानामसंख्येयानामपरिमाणानां सत्त्वानामवकाशः । यद्यपि सुभृतिरेवमाह नापि तस्य महायानस्य गतिर्दृश्यते नागतिर्दृश्यते न स्थानं दृश्यते इति । एवमेतत् सुभृते एवमेतत् । न तस्य महायानस्यागतिर्व्या गतिर्व्या दृश्यते । तत्कस्य हेतोरवसाधि सुभृते सर्वधर्माः । तेन कुतसिदागच्छति न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभृते रूपं न कुतसिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति । न कश्चिन्निष्ठति । तत्कस्य हेतोर्नहि सुभृते रूपस्य प्रकृतिः कुतसिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति । न कश्चिन्निष्ठति । न रूपस्य तद्यता कुतसिदागच्छति न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । न रूपस्य स्वभावः कुतसिदागच्छति न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । न रूपस्य लक्षणं कुतसिदागच्छति न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । न वेदना कुतसिदागच्छति न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते वेदनायाः प्रकृतिः कुतसिदागच्छति न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । न वेदनायास्तद्यता कुतसिदागच्छति न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । न वेदनायाः स्वभावः कुतसिदागच्छति न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । न वेदनाया लक्षणं कुतसिदागच्छति न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । न संज्ञा कुतसिदागच्छति न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते संज्ञायाः प्रकृतिः कुतसिदा-

नञ्छति । न कश्चिद्भ्रूयति न कश्चित्तिष्ठति । न संज्ञायास्तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्भ्रूयति । न कश्चित्तिष्ठति । न संज्ञायाः
 स्रभावः कुतश्चिदागच्छति न कश्चिद्भ्रूयति न कश्चित्तिष्ठति । न
 संज्ञाया स्रवणं कुतश्चिदागच्छति न कश्चिद्भ्रूयति न कश्चित्ति-
 ठति । न संस्काराः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कश्चिद्भ्रूयन्ति न
 कश्चित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते संस्काराणां प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्भ्रूयति न कश्चित्तिष्ठति । न संस्का-
 राणां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्भ्रूयति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न संस्काराणां स्रभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्भ्रूयति न
 कश्चित्तिष्ठति । न संस्काराणां स्रवणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्भ्रूयति न कश्चित्तिष्ठति । न विज्ञानं कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्भ्रूयति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते विज्ञा-
 नस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्भ्रूयति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न विज्ञानस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्भ्रूयति न
 कश्चित्तिष्ठति । न विज्ञानस्य स्रभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्भ्रूयति । न कश्चित्तिष्ठति । न विज्ञानस्य स्रवणं कुतश्चिदाग-
 च्छति । न कश्चिद्भ्रूयति न कश्चित्तिष्ठति ।

न चक्षुः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्भ्रूयति न कश्चित्ति-
 ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते चक्षुषः प्रकृतिः कुतश्चिदाग-
 च्छति । न कश्चिद्भ्रूयति । न कश्चित्तिष्ठति । न चक्षुषस्तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्भ्रूयति । न कश्चित्तिष्ठति । न चक्षुषः
 स्रभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्भ्रूयति । न कश्चित्तिष्ठति ।

न चक्षुषो लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति । न कश्चि-
 न्निष्ठति । न श्रोत्रं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्निष्ठति । तत्कस्यहेतोर्न हि सुभूते श्रोत्रस्य प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति । न कश्चिन्निष्ठति । न श्रोत्रस्य तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । श्रोत्रस्य
 स्वभावो न कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति ।
 श्रोत्रस्य लक्षणं न कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्निष्ठति । न घ्राणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्निष्ठति । तत्कस्यहेतोर्न हि सुभूते घ्राणस्य प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । न घ्राणस्य तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । न घ्राणस्य
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति । न कश्चिन्निष्ठति ।
 न घ्राणस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्निष्ठति । न जिह्वा कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्निष्ठति । तत्कस्यहेतोर्न हि सुभूते जिह्वायाः प्रकृतिः कुतश्चि-
 दागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । न जिह्वाया-
 स्यतथा कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । न
 जिह्वायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्निष्ठति । न जिह्वाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्ग-
 च्छति न कश्चिन्निष्ठति । न कायः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चिन्निष्ठति । तत्कस्यहेतोर्न हि सुभूते कायस्य
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति । न कश्चिन्निष्ठति ।

कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते गन्धस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न गन्धस्य तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न गन्धस्य स्वभावः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न गन्धस्य लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति । न कश्चित्तिष्ठति । न रसः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते रसस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न रसस्य तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति । न कश्चित्तिष्ठति । न रसस्य स्वभावः कुतश्चि-
 दागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न रसस्य लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न स्यात्तः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते स्यात्तस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न स्यात्तस्य तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न स्यात्तस्य स्वभावः कुतश्चिदाग-
 च्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न स्यात्तस्य लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न धर्माः
 कुतश्चिदागच्छन्ति । न कश्चिद्गच्छन्ति न कश्चित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते धर्माणां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छन्ति । न
 कश्चिद्गच्छन्ति न कश्चित्तिष्ठन्ति । न धर्माणां तथता कुतश्चि-
 दागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न धर्माणां

स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
न धर्माणां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
कश्चित्तिष्ठति ।

न चक्षुर्विज्ञानं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चक्षुर्विज्ञानस्य प्रकृतिः कुत-
श्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न चक्षुर्विज्ञान-
स्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
न चक्षुर्विज्ञानस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
न कश्चित्तिष्ठति । न चक्षुर्विज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न श्रोत्रविज्ञानं कुतश्चिदाग-
च्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
सुभूते श्रोत्रविज्ञानस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न श्रोत्रविज्ञानस्य तथता कुतश्चिदा-
गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न श्रोत्रविज्ञानस्य
स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
न श्रोत्रविज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
न कश्चित्तिष्ठति । न घ्राणविज्ञानं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते घ्राण-
विज्ञानस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
त्तिष्ठति । न घ्राणविज्ञानस्य तथता न कुतश्चिदागच्छति । न
कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न घ्राणविज्ञानस्य स्वभावः कुत-
श्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न घ्राण-

न चक्षुःसंस्पर्शः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चक्षुःसंस्पर्शस्य प्रकृतिः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति । न चक्षुःसंस्पर्शस्य
 तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति ।
 न चक्षुःसंस्पर्शस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चिन्तिष्ठति । न चक्षुःसंस्पर्शस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति । न ओचसंस्पर्शः कुतश्चिदा-
 गच्छति न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते ओचसंस्पर्शस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति । न ओचसंस्पर्शस्य तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति । न ओचसंस्पर्शस्य
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति ।
 न ओचसंस्पर्शस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चिन्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते घ्राण-
 संस्पर्शस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शस्य स्वभावः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शस्य
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति ।
 न जिह्वासंस्पर्शः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते जिह्वासंस्पर्शस्य प्रकृतिः

न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न चक्षुःसंस्पर्शजा वेदनायाः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति । न कश्चित्तिष्ठति ।
 न चक्षुःसंस्पर्शजा वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शजा वेदनाया कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतो-
 स्तथाहि नहि सुभृते श्रोत्रसंस्पर्शजा वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चि-
 दागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शजा
 वेदनायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शजा वेदनायाः स्वभावः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शजा
 वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शजा वेदना कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्ग-
 च्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते घ्राणसंस्पर्शजा
 वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शजा वेदनायास्तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शजा वेदनायाः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न घ्राणसंस्पर्शजा वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्ग-
 च्छति न कश्चित्तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शजा वेदना कुतश्चिदाग-
 च्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभृते जिह्वासंस्पर्शजा वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शजा वेदनायास्तथता

कुतस्त्रिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न जिज्ञा-
संस्पर्शजा वेदनायाः स्वभावः कुतस्त्रिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
कश्चित्तिष्ठति । न जिज्ञासंस्पर्शजा वेदनाया लक्षणं कुतस्त्रिदाग-
च्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न कायसंस्पर्शजा वेदना
कुतस्त्रिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न
हि सुभूते कायसंस्पर्शजा वेदनायाः प्रकृतिः कुतस्त्रिदागच्छति ।
न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न कायसंस्पर्शजा वेदनाया-
स्तथता न कुतस्त्रिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
न कायसंस्पर्शजा वेदनायाः स्वभावः कुतस्त्रिदागच्छति । न कश्चि-
द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न कायसंस्पर्शजा वेदनाया लक्षणं कुत-
स्त्रिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शजा
वेदना कुतस्त्रिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते मनःसंस्पर्शजा वेदनायाः प्रकृतिः कुतस्त्रि-
दागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शजा
वेदनायास्तथता कुतस्त्रिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
त्तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शजा वेदनायाः स्वभावः कुतस्त्रिदागच्छति ।
न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।

न पृथिवीधातुः कुतस्त्रिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते पृथिवीधातोः प्रकृतिः कुत-
स्त्रिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न पृथिवी-
धातोस्तथता कुतस्त्रिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्नि-
ष्ठति । न पृथिवीधातोः स्वभावः कुतस्त्रिदागच्छति । न कश्चि-

द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न पृथिवीधातोर्लक्षणं कुतश्चिदाग-
 च्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽऽधातुः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभृतेऽऽधातोः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽऽधातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽऽधातोः स्वभावः कुतश्चि-
 दागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽऽधातोर्लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न तेजो-
 धातुः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभृते तेजोधातोः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न तेजोधातोस्तथता कुतश्चि-
 दागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न तेजोधातोः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न तेजोधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न वायुधातुः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते वायुधातोः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न वायु-
 धातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न वायुधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न वायुधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाकाशधातुः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि

सुभृते आकाशधातोः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाकाशधातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाकाशधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाकाशधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।

न विज्ञानधातुः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति । न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते विज्ञानधातोः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न विज्ञानधातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न विज्ञानधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न विज्ञानधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽविद्या कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते अविद्यायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽविद्यायास्तथता कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽविद्यायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाविद्याया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न संस्काराः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति । न कचिन्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते संस्काराणां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न संस्काराणां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न संस्काराणां

स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न
संस्काराणां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
त्तिष्ठति । न विज्ञानं सुभूते कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते विज्ञानस्य प्रकृतिः
कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न विज्ञा-
नस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
न विज्ञानस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
कश्चित्तिष्ठति । न विज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न नामरूपं कुतश्चिदागच्छति । न
कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते नाम-
रूपस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
त्तिष्ठति । न नामरूपस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्ग-
च्छति न कश्चित्तिष्ठति । न नामरूपस्य स्वभावः कुतश्चिदाग-
च्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न नामरूपस्य लक्षणं
कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न षडाय-
तनं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते षडायतनस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न षडायतनस्य तथता कुतश्चि-
दागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न षडायतनस्य
स्वभावः कुतश्चिदागच्छति न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न
षडायतनस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
त्तिष्ठति । न स्यर्गः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-

न्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते स्यर्गस्य प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न स्यर्गस्य तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न स्यर्गस्य
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न स्यर्गस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न वेदना कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वेदनायाः प्रकृतिः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न वेदनाया-
 स्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न
 वेदनायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । न दृष्ट्या कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दृष्ट्यायाः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न दृष्ट्या-
 यास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न दृष्ट्यायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न दृष्ट्यायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्ग-
 च्छति न कश्चित्तिष्ठति । नोपादानं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते उपादानस्य
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 नोपादानस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । नोपादानस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्ग-

ष्कति न कश्चित्तिष्ठति । नोपादानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न भवः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 भवस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्ति-
 ष्कति । न भवस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न भवस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न भवस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न जातिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 जातेः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति । न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न जातेस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । न जातेः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न जातेर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न जरामरणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 जरामरणस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न जरामरणस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न जरामरणस्य स्वभावः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न जरामरणस्य
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।

न दानपारमिता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दानपारमितायाः

न्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते स्यर्गस्य प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न स्यर्गस्य तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न स्यर्गस्य
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न स्यर्गस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न वेदना कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वेदनायाः प्रकृतिः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न वेदनाया-
 स्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न
 वेदनायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । न तृष्णा कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते तृष्णायाः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न तृष्णा-
 यास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न तृष्णायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न तृष्णायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्ग-
 च्छति न कश्चित्तिष्ठति । नोपादानं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते उपादानस्य
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 नोपादानस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । नोपादानस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्ग-

ऋति न कश्चित्तिष्ठति । नोपादानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न भवः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 भवस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्ति-
 ष्ठति । न भवस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न भवस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न भवस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न जातिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 जातेः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति । न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न जातेस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । न जातेः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न जातेर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न जरामरणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 जरामरणस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न जरामरणस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न जरामरणस्य स्वभावः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न जरामरणस्य
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।

न दानपारमिता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दानपारमितायाः

यास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न वीर्यपारमितायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । न वीर्यपारमितायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न ध्यानपारमिता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभूते ध्यानपारमितायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न ध्यानपारमितायास्तथता कुत-
 श्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न ध्यान-
 पारमितायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न ध्यानपारमितायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न प्रज्ञापारमिता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते प्रज्ञापारमितायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न प्रज्ञापारमितायास्तथता कुतश्चि-
 दागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न प्रज्ञापार-
 मितायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न प्रज्ञापारमितायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।

नाऽध्यात्मशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अध्यात्मशून्यतायाः
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न अध्यात्मशून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न

कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न शून्यताशून्यतायाः लक्षणं कुत-
 सिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न महाशून्यता
 कुतसिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते महाशून्यतायाः प्रकृतिः कुतसिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न महाशून्यतास्तथता कुतसिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न महाशून्यतायाः
 स्वभावः कुतसिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न महाशून्यतायाः लक्षणं कुतसिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न परमार्थशून्यता कुतसिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते परमार्थ-
 शून्यतायाः प्रकृतिः कुतसिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न परमार्थशून्यतायास्तथता न कुतसिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न परमार्थशून्यतायाः स्वभावः
 कुतसिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न पर-
 मार्थशून्यताया लक्षणं न कुतसिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न संकृतशून्यता कुतसिदागच्छति । न कश्चिद्-
 गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते संकृतशून्य-
 तायाः प्रकृतिः कुतसिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न संकृतशून्यतायास्तथता कुतसिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न संकृतशून्यतायाः स्वभावः कुतसि-
 दागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न संकृतशून्यताया-
 लक्षणं कुतसिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।

नासंस्कृतशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते असंस्कृतशून्यतायाः प्रकृतिः
कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नासंस्कृत-
शून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
त्तिष्ठति । नामंस्कृतशून्यतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न
कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नासंस्कृतशून्यतायाः लक्षणं कुतश्चि-
दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नात्यन्तशून्यता-
कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते अत्यन्तशून्यतायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नात्यन्तशून्यतायास्तथता न कुत
श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नात्यन्तशून्य-
तायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
त्तिष्ठति । नात्यन्तशून्यतायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नानवरायशून्यता कुतश्चिदागच्छति ।
न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
अनवरायशून्यतायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
न कचित्तिष्ठति । नानवरायशून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति ।
न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नानवरायशून्यतायाः स्वभावः
कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नानवराय-
शून्यतायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
त्तिष्ठति । नानवकारशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अनवकारशून्य-

सिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न स्वलक्षणशून्य-
 तायाः स्वभावः कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । न स्वलक्षणशून्यताया लक्षणं कुतसिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽनुपलम्भशून्यता कुतसिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते अनुपलम्भशून्यतायाः प्रकृतिः कुतसिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽनुपलम्भशून्यतायास्तथता कुतसि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽनुपलम्भशून्य-
 तायाः स्वभावः कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । नाऽनुपलम्भशून्यताया लक्षणं कुतसिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽभावशून्यता कुतसिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 अभावशून्यतायाः प्रकृतिः कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । नाभावशून्यतायास्तथता कुतसिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाभावशून्यतायाः स्वभावः कुत-
 सिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाभावशून्य-
 तायाः लक्षणं कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । न स्वभावशून्यता कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते स्वभावशून्यतायाः
 प्रकृतिः कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न स्वभावशून्यतायास्तथता कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । न स्वभावशून्यतायाः स्वभावः कुतसिदागच्छति ।

न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न स्वभावशून्यतायाः लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाभाव-
 स्वभावशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अभावस्वभावशून्यतायाः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽभाव-
 स्वभावशून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । नाऽभावस्वभावशून्यतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाभावस्वभावशून्यतायाः लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।

*न स्मृत्युपस्थानानि कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते स्मृत्युपस्थानानां प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न स्मृत्युप-
 स्थानानां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न स्मृत्युपस्थानानां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न स्मृत्युपस्थानानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न सम्यक्प्रहाणानि कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 सम्यक्प्रहाणानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न सम्यक्प्रहाणानां तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न सम्यक्प्रहाणानां स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न सम्यक्प्रहा-

नाप्रमाणानि कुतश्चिदागच्छन्ति । न कश्चिद्गच्छन्ति न कश्चित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अप्रमाणानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चिद्गच्छति । नाप्रमाणानां तथता कुत-
 श्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाप्रमाणानां
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 नाप्रमाणानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । नाख्यसमापत्तयः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कश्चिद्गच्छन्ति
 न कश्चित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आख्यसमापत्तीनां
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 नाख्यसमापत्तीनां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । नाख्यसमापत्तीनां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाख्यसमापत्तीनां लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न विमोचाः
 कुतश्चिदागच्छन्ति । न कश्चिद्गच्छन्ति न कश्चित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते विमोचाणां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न विमोचाणां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न विमोचाणां लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽनुपूर्व-
 विहार समापत्तयः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कश्चिद्गच्छन्ति न कश्चि-
 त्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते नवानुपूर्वविहार समापत्तीनां
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न नवानुपूर्वविहार समापत्तीनां तथता कुतश्चिदागच्छति । न

कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न नवानुपूर्वविहार समापत्तीनां
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न नवानुपूर्वविहार समापत्तीनां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोच-
 मुखानि कुतश्चिदागच्छन्ति । न कश्चिद्गच्छन्ति न कश्चित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न शून्यतानिमित्ता-
 प्रणिहितविमोचमुखानां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 नाऽभिज्ञाः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कश्चिद्गच्छन्ति न कश्चित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अभिज्ञानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाभिज्ञानां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाभिज्ञानां स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाभिज्ञानां
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न समाधयः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कश्चिद्गच्छन्ति न कश्चित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समाधीनां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न समाधीनां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न समाधीनां स्वभावः

कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न समाधीनां
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न
 धारणीमुखानि कुतश्चिदागच्छन्ति । न कश्चिद्गच्छन्ति न कश्चि-
 त्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते धारणीमुखानां प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न धारणी-
 मुखानां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न धारणीमुखानां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । न धारणीमुखानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न दशतथागतबलानि न
 कुतश्चिदागच्छन्ति । न कश्चिद्गच्छन्ति न कश्चित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते दशानां तथागतबलानां प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न दशानां तथागत-
 बलानां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न दशानां तथागतबलानां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न दशानां तथागतबलानां लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न चत्वारि-
 वैशारद्यानि कुतश्चिदागच्छन्ति । न कश्चिद्गच्छन्ति न कश्चित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वैशारद्यानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न वैशारद्यानां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न वैशारद्यानां
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न वैशारद्यानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न

कश्चित्तिष्ठति । न चतस्रः प्रतिषम्विदः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 चतस्रणां प्रतिषम्विदां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । न चतस्रणां प्रतिषम्विदां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न चतस्रणां
 प्रतिषम्विदां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न चतस्रणां प्रतिषम्विदां स्वचणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न महाकरणा कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 महाकरणायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न महाकरणायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न महाकरणायाः स्वभावः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न महाकरणाया
 स्वचणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 नाष्टाद्ग्रावेणिकाबुद्धधर्माः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कश्चिद्गच्छन्ति
 न कश्चित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ग्रावेणिकबुद्धधर्माणां
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 ग्रावेणिकबुद्धधर्माणां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । ग्रावेणिकबुद्धधर्माणां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । ग्रावेणिकबुद्धधर्माणां स्वचणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।

. न सुभूते धर्माधातुः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न

कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते धर्मधातोः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न धर्म-
 धातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति ।
 न धर्मधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न धर्मधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न सुभूते तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 तथतायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न तथतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । न तथतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न तथतायार्लक्षणं कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न भूतकोटिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते भूतकोटेः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न भूतकोटेस्तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न भूतकोटेः स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न भूत-
 कोटेर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न सुभूते अचिन्त्यधातुः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ऽचिन्त्यधातो प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽचिन्त्य-
 धातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।

नाचिऽन्यधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । नाऽचिऽन्यधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न सुभूते बोधिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 बोधेः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न बोधेऽस्त्यता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न बोधेः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । न बोधेर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । न सुभूते बुद्धः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बुद्धस्य प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न बुद्धस्य
 तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न
 बुद्धस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न बुद्धस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । न सुभूते संस्कृतं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचिन्तिष्ठति । न संस्कृतस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न संस्कृतस्य स्वभावः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न संस्कृतस्य लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न सुभूते
 ऽसंस्कृतं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ऽसंस्कृतस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽसंस्कृतस्य तथता कुतश्चिदा-

गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽसंस्कृतस्य स्वभावः
कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽसंस्कृतस्य
लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । एवं
तस्य महायानस्य नागतिर्दृश्यते न गतिर्दृश्यते न स्थानं दृश्यते ।

यदपि सुभृतेरेवमाह । नाप्यस्य यानस्य पूर्वान्न उपलभ्यते ।
नापरान्त उपलभ्यते । न मध्य उपलभ्यते । अध्वसमतानामेदं
यानं महायानं । तस्मान्महायानमित्युच्यते । इति । एवमेतत् सुभृते
एवमेतत् । नाप्यस्य यानस्य पूर्वान्न उपलभ्यते । नापरान्त उप-
लभ्यते । न मध्य उपलभ्यते । अध्वसमतानामेदं यानं तस्मान्महा-
यानमित्युच्यते । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृते अतीतोऽध्वाऽतीतेन
शून्यः । अनागतोऽध्वाऽनागतेन शून्यः । प्रत्युत्पन्नोऽध्वाप्रत्युत्पन्नेन
शून्यः । अध्वसमता अध्वसमतया शून्यः । महायानं महायानेन
शून्यः । बोधिसत्त्वो बोधिसत्त्वेन शून्यः । न सुभृते शून्यता एका न द्वे
न तिस्रः न चतस्रः न पञ्च न षट् न सप्त नाष्टौ न नव न दश
न पृथक् तस्मात् अध्वसमताया न मिदं बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
नैवाच समतोपलभ्यते । न विषमता । नैवाच राग उपलभ्यते ।
न विरागः । न द्वेष उपलभ्यते नाऽद्वेषः । न मोह उपलभ्यते
नामोहः । न नामोपलभ्यते ना नाम । न संस्कृत उपलभ्यते
नाऽसंस्कृतः । न कुशलमुपलभ्यते नाऽकुशलं । न सावद्यमुपलभ्यते
नाऽनावद्यं । न साश्रवमुपलभ्यते नाऽनाश्रवं । न संक्षेपमुपलभ्यते
न निक्षेपं । न लौकिकमुपलभ्यते न लोकोत्तरं । गोत्याद्य उपलभ्यते
न निरोधं । न संक्षेपमुपलभ्यते न व्यवदानं । नैवाच नित्यमुपलभ्यते

नाऽनित्यं । न सुखमुपलभ्यते न दुःखं । नात्मोपलभ्यते नाऽनात्मा ।
न ज्ञान्तमुपलभ्यते नाऽज्ञान्तं । न कामधातुरुपलभ्यते न काम-
धातुसमतिक्रमः । न रूपधातुरुपलभ्यते न रूपधातुसमतिक्रमः ।
नाह्यधातुरुपलभ्यते नाह्यधातुसमतिक्रमः । न संसार उपलभ्यते
न निर्वाणं । तत्कस्य हेतोस्तथाह्यस्य स्वभावो नोपलभ्यते ।

अतीतं सुभूते रूपमतीते न रूपेण शून्यं तत्कस्य हेतोर्न हि
शून्यतायामतीतं रूपमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया
नोपलभ्यते कुतः पुनः शून्यतायामतीतं रूपमुपलभ्यते । अतीता
वेदना अतीतया वेदनयाशून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यताया-
मतीता वेदनोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते
कुतः पुनः शून्यतायामतीतो वेदनोपलभ्यते । अतीता संज्ञा
अतीतया संज्ञया शून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यतायामतीता
संज्ञोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः
पुनः शून्यतायामतीता संज्ञोपलभ्यते । अतीताः संस्काराः अतीतैः
संस्कारैः शून्या तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायामतीताः
संस्कारा उपलभ्यन्ते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते ।
कुतः पुनः शून्यतायामतीताः संस्कारा उपलभ्यन्ते । अतीतं
विज्ञानमतीते न विज्ञानेन शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यताया-
मतीतं विज्ञानमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोप-
लभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामतीतं विज्ञानमुपलभ्यते ।

अनागतं सुभूते रूपमनागते न रूपेण शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न
हि शून्यतायामनागतं रूपमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्य-

तद्योपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागतं रूपमुपलभ्यते । अनागता वेदना अनागतया वेदनया शून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यतायामनागता वेदोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागता वेदोपलभ्यते । अनागता संज्ञा अनागतया संज्ञयाशून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अनागता संज्ञोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागता संज्ञोपलभ्यते । अनागताः संस्काराः अनागतैः संस्कारैः शून्याः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायामनागताः संस्काराः उपलभ्यन्ते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागताः संस्कारा उपलभ्यन्ते । अनागतं विज्ञानमनागते न विज्ञानेन शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न सुभूते शून्यतायामनागतं विज्ञानमुपलभ्यते शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागतं विज्ञानमुपलभ्यते ।

प्रत्युत्पन्नं सुभूते रूपं प्रत्युत्पन्नेन रूपेण शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायां प्रत्युत्पन्नं रूपमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायां प्रत्युत्पन्नं रूपमुपलभ्यते । प्रत्युत्पन्ना वेदना प्रत्युत्पन्नया वेदनया शून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायां प्रत्युत्पन्नावेदोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायां प्रत्युत्पन्नावेदोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्ना संज्ञा प्रत्युत्पन्नया संज्ञया शून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यतायां प्रत्युत्पन्ना संज्ञोपलभ्यते । शून्यतैव

तावच्छून्याशून्यतथा नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायां प्रत्युत्पन्ना
संज्ञोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नाः संस्काराः प्रत्युत्पन्नेः संस्कारैः शून्याः ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायां प्रत्युत्पन्नाः संस्काराः
उपलभ्यन्ते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतथा नोपलभ्यते । कुतः पुनः
शून्यतायां प्रत्युत्पन्नाः संस्काराः उपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नं विज्ञानं
प्रत्युत्पन्नेन विज्ञानेन शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायां
प्रत्युत्पन्नं विज्ञानमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतथा नोप-
लभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायां प्रत्युत्पन्नं विज्ञानमुपलभ्यते ।

पूर्वाम्नातः सुभूते दानपारमिता नोपलभ्यते । अपराम्नातो
दानपारमिता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो दानपारमिता नोपलभ्यते ।
अध्वसमतायां दानपारमिता नोपलभ्यते । न सुभूते समताया-
मतीताध्वोपलभ्यते । न समतायामनागतोपलभ्यते । न समतायां
प्रत्युत्पन्नाध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते ।
कुतः पुनः समतायामतीताध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोपलभ्यते ।
कुतः पुनः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वाम्नातः शीलपारमिता
नोपलभ्यते । अपराम्नातः शीलपारमितानोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः
शीलपारमिता नोपलभ्यते । अध्वसमतायां शीलपारमिता
नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समतायामतीतोऽध्वोप-
लभ्यते । न समतायामनागतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायां
प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते ।
कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोपलभ्यते ।
कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वाम्नातः चाग्निपारमिता नोपलभ्यते ।

अपरान्ततः ज्ञान्तिपारमिता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः ज्ञान्तिपार-
 मिता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां ज्ञान्तिपारमिता नोपलभ्यते ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । न सम-
 तायामनागतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायां प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
 समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतो-
 ऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा उपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नो-
 ऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततो वीर्यपारमिता नोपलभ्यते । अपरान्ततो
 वीर्यपारमिता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो वीर्यपारमिता नोपलभ्यते ।
 अर्धसमतायां वीर्यपारमिता नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायामनागतोऽध्वोप-
 लभ्यते । न समतायां प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्
 समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 कुतोऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततो
 ध्यानपारमिता नोपलभ्यते । अपरान्ततो ध्यानपारमिता नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतो ध्यानपारमिता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां ध्यानपारमिता
 नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समतायामतीतोऽध्वोप-
 लभ्यते । न समतायामनागतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायां प्रत्युत्पन्नो-
 ऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते प्रज्ञापारमिता नोपलभ्यते ।
 अपरान्ततः प्रज्ञापारमिता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः प्रज्ञापारमिता
 नोपलभ्यते । अर्धसमतायां प्रज्ञापारमिता नोपलभ्यते । तत्कस्य

हेतोर्न हि सुभूते समतायामतीतोऽधोपलभ्यते । न समतायामनागतोऽधोपलभ्यते न समतायां प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽधोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽधोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते ।

पूर्वान्ततः सुभूते अध्यात्मशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्तताऽध्यात्मशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽध्यात्मशून्यता नोपलभ्यते । अध्वसमतायामध्यात्मशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽधोपलभ्यते । नाऽनागतोऽधोपलभ्यते । न प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽधोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽधोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते बहिर्द्विःशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततो बहिर्द्विःशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो बहिर्द्विःशून्यता नोपलभ्यते । अध्वसमतायां बहिर्द्विःशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽधोपलभ्यते । नानागतोऽधोपलभ्यते । न प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽधोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽधोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते अध्यात्मबहिर्द्विःशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततोऽध्यात्मबहिर्द्विःशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽध्यात्मबहिर्द्विःशून्यता नोपलभ्यते । अध्वसमतायामध्यात्मबहिर्द्विःशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽधोपलभ्यते । नानागतोऽधोपलभ्यते । न प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां

गोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतो-
 ऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः
 सुभूते शून्यताशून्यता गोपलभ्यते । अपरान्ततः शून्यताशून्यता
 गोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः शून्यताशून्यता गोपलभ्यते । अर्धसमतायां
 शून्यताशून्यता गोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां
 गोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽना-
 गतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते महा-
 शून्यता गोपलभ्यते । अपरान्ततो महाशून्यता गोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतो महाशून्यता गोपलभ्यते । अर्धसमतायां महाशून्यता
 गोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा
 न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां गोपलभ्यते ।
 कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा
 कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते परमार्थशून्यता
 गोपलभ्यते । अपरान्ततः परमार्थशून्यता गोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः
 परमार्थशून्यता गोपलभ्यते । अर्धसमतायां परमार्थशून्यता
 गोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा
 न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां गोपलभ्यते ।
 कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते संकृतशून्यता गोपलभ्यते ।
 अपरान्ततः संकृतशून्यता गोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः संकृतशून्यता
 गोपलभ्यते । अर्धसमतायां संकृतशून्यता गोपलभ्यते । न सुभूते

समतायामतीतोऽधोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽधोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
 मतीतोऽधोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽधोप-
 लभ्यते । पूर्वागतः सुभ्रूते ऽसंस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततो-
 ऽसंस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽसंस्कृतशून्यता नोपलभ्यते ।
 अथसमतायामसंस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । न सुभ्रूते समताया-
 मतीतोऽधोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते ।
 समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतो-
 ऽधोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते ।
 पूर्वागतः सुभ्रूते अत्यन्तशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततोऽत्यन्त-
 शून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽत्यन्तशून्यता नोपलभ्यते । अथ-
 समतायामत्यन्तशून्यता नोपलभ्यते । न सुभ्रूते समतायामतीतो-
 ऽधोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते । समतैव
 तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽधोप-
 लभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते । पूर्वागतः
 सुभ्रूते ऽनवराद्यशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततोऽनवराद्यशून्यता
 नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽनवराद्यशून्यता नोपलभ्यते । अथसम-
 तायामनवराद्यशून्यता नोपलभ्यते । न सुभ्रूते समतायामतीतो-
 ऽधोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते । समतैव
 तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽधोप-
 लभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते । पूर्वागतः
 सुभ्रूते ऽनवकारशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततोऽनवकारशून्यता

नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽनवकारशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसम-
 तायामनवकारशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतो-
 ऽध्वोपलभ्यते । नानागतो न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव
 तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्तः सुभूते
 प्रकृतिशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्तः प्रकृतिशून्यता नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतः प्रकृतिशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां प्रकृति-
 शून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां
 नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतो-
 ऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्तः सुभूते
 सर्वधर्माशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्तः सर्वधर्माशून्यता नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतः सर्वधर्माशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां सर्वधर्मा-
 शून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां
 नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतो-
 ऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्तः सुभूते
 स्वलक्षणशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्तः स्वलक्षणशून्यता नोप-
 लभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः स्वलक्षणशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां
 स्वलक्षणशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोप-
 लभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्
 समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।

कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 ऽनुपलभ्यशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततोऽनुपलभ्यशून्यता नोप-
 लभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽनुपलभ्यशून्यता नोपलभ्यते । अध्वसमताया-
 ऽनुपलभ्यशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोप-
 लभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्-
 समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 अभावशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततोऽभावशून्यता नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतोऽभावशून्यता नोपलभ्यते । अध्वसमतायामभावशून्यता
 नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतो-
 ऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते ।
 कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते स्वभावशून्यता नोपलभ्यते ।
 अपरान्ततः स्वभावशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः स्वभावशून्यता
 नोपलभ्यते । अध्वसमतायां स्वभावशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः सम-
 तायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नो-
 ऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते ऽभावस्वभावशून्यता नोपलभ्यते ।
 अपरान्ततोऽभावस्वभावशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽभाव-
 स्वभावशून्यता नोपलभ्यते । अध्वसमतायामभावस्वभावशून्यता नोप-
 लभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा

न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते ।
कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।

पूर्वान्ततः सुभूते स्मृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततः
स्मृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः स्मृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्ते ।
अध्वसमतायां स्मृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
पूर्वान्ततः सुभूते सम्यक्प्रहाणानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततः
सम्यक्प्रहाणानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः सम्यक्प्रहाणानि नोप-
लभ्यन्ते । अध्वसमतायां सम्यक्प्रहाणानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नो-
ऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः
समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नो-
ऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते अद्विपादा नोपलभ्यन्ते ।
अपरान्ततः अद्विपादा नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः अद्विपादा
नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायादद्विपादा नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
मतीताध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
पूर्वान्ततः सुभूते इन्द्रियाणि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततः इन्द्रियाणि
नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः इन्द्रियाणि नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायां-

मिन्द्रियाणि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां
नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतो-
ऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते बलानि
नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो बलानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो बलानि
नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायां बलानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
लभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते बोध्यङ्गानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो
बोध्यङ्गानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो बोध्यङ्गानि नोपलभ्यन्ते ।
अध्वसमतायां बोध्यङ्गानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव
तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोप-
लभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः
सुभूते आर्याष्टाङ्गमार्गो नोपलभ्यते । अपरान्ततः आर्याष्टाङ्गमार्गो
नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नत आर्याष्टाङ्गमार्गो नोपलभ्यते । अध्वसम-
तायामार्याष्टाङ्गमार्गो नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव
तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
आर्यसत्यानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्तत आर्यसत्यानि नोपलभ्यन्ते ।

प्रत्युत्पन्नत आर्य्यसत्यानि नोपलभ्यन्ते । अर्धसमतायामार्य्यसत्यानि
 नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतो-
 ऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते ।
 कुत पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते ध्यानानि नोपलभ्यन्ते ।
 अपरान्ततो ध्यानानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो ध्यानानि नोप-
 लभ्यन्ते । अर्धसमतायां ध्यानानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
 मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते अप्रमाणानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो
 प्रमाणानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतोऽप्रमाणानि नोपलभ्यन्ते ।
 अर्धसमतायामप्रमाणानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामती-
 तोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
 समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतो-
 ऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
 पूर्वान्ततः सुभूते आर्य्यसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । अपरान्तत
 आर्य्यसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नत आर्य्यसमापत्तयो
 नोपलभ्यन्ते । अर्धसमतायामार्य्यसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
 मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।

पूर्वान्तः सुभृते अष्टौ विमोक्षा नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततोऽष्टौ विमोक्षा नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतोऽष्टौ विमोक्षा नोपलभ्यन्ते । अर्धसमतायामष्टौ विमोक्षा नोपलभ्यन्ते । न सुभृते समतायामतौतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतौतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्तः सुभृते नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । अर्धसमतायां नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । न सुभृते समतायामतौतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतौतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्तः सुभृते शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नोपलभ्यन्ते । अर्धसमतायां शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नोपलभ्यन्ते । न सुभृते समतायामतौतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतौतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्तः सुभृते अभिज्ञानोपलभ्यते । अपरान्ततोऽभिज्ञानोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽभिज्ञानोपलभ्यते । अर्धसमतायामभिज्ञान-

नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतो-
 ऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते ।
 कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते समाधयो नोपलभ्यन्ते ।
 अपरान्ततः समाधयो नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः सम्मधयो
 नोपलभ्यन्ते । अर्धसमतायां समाधयो नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
 मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते धारणीमुखानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो
 धारणीमुखानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो धारणीमुखानि नोप-
 लभ्यन्ते । अर्धसमतायां धारणीमुखानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायाम-
 तीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
 पूर्वान्ततः सुभूते दशतथागतबलानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो
 दशतथागतबलानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो दशतथागतबलानि
 नोपलभ्यन्ते । अर्धसमतायां दशतथागतबलानि नोपलभ्यन्ते ।
 न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नो-
 ऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते चत्वारिवैशारद्यानि नोपलभ्यन्ते ।

अपरान्तस्यत्वारि वैशारद्यानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नस्यत्वारि वैशारद्यानि नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायां चत्वारि वैशारद्यानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वान प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते चतस्रः प्रतिमन्विदो नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततश्चतस्रः प्रतिमन्विदो नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतश्चतस्रः प्रतिमन्विदो नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायां चतस्रः प्रतिमन्विदो नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वान प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते महाकरुणा नोपलभ्यते । अपरान्ततो महाकरुणा नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो महाकरुणा नोपलभ्यते । अध्वसमतायां महाकरुणा नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वान प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततोऽष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतोऽष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायामष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यन्ते । नाऽनागतो न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।

समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नो-
ऽध्वोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते पूर्वान्ततः पृथग्जनो नोपलभ्यते । अपरा-
न्ततः पृथग्जनो नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः पृथग्जनो नोपलभ्यते ।
अध्वसमतायां पृथग्जनो नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वाऽनुप-
लभितासुपादाय । पुनरपरं सुभूते पूर्वान्ततः आवको नोप-
लभ्यते । अपरान्ततः आवको नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः आवको
नोपलभ्यते । अध्वसमतायां आवको नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः
सत्त्वाऽनुपलभितासुपादाय । पुनरपरं सुभूते पूर्वान्ततः प्रत्येक-
बुद्धो नोपलभ्यते । अपरान्ततः प्रत्येकबुद्धो नोपलभ्यते । प्रत्युत्प-
न्नतः प्रत्येकबुद्धो नोपलभ्यते । अध्वसमतायां प्रत्येकबुद्धो नोप-
लभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वानुपलभितासुपादाय । पुनरपरं सुभूते
पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । अपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोप-
लभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । अध्वसमतायां
बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वानुपलभितासुपा-
दाय । पुनरपरं सुभूते पूर्वान्ततस्तथागतो नोपलभ्यते । अपरा-
न्ततस्तथागतो नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतस्तथागतो नोपलभ्यते ।
अध्वसमतायां तथागतो नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वानुप-
लभितासुपादाय । एवं खलु बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां खित्वा चिद्वध्वसु श्रित्वा सर्वाकारज्ञता परिपूरयि-
तया । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य अध्वसमतानाम्-

महायानं । यत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूय सर्वाकारज्ञतायां निर्याति ।

अथ खल्वायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्मेतदवोचत् । साधु साधु-
भगवन् यावत् सुभाषितमिदं भगवता बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
अध्वसमतानाममहायानं । अत्र भगवन् महायाने शिषित्वाऽतौतै-
रपि बोधिसत्त्वैर्ब्रह्मसत्त्वैः सर्वाकारज्ञता समनुप्राप्ता । अनागता
अपि भगवन् बोधिसत्त्वा महासत्त्वा अत्रैव महायाने शिषित्वा
सर्वाकारज्ञता मनुप्राप्स्यन्ति । येऽपि ते भगवन्नेतर्हि दशसु दिक्षु
अप्रमेयासंख्येषु लोकधातुष्वपरिमाणं बोधिसत्त्वा महासत्त्वा-
स्तेष्वमहायाने शिषित्वा सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्सुवन्ति । तस्मान्तर्हि
भगवन् महायानमिदं बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत अध्व-
समतानाम् । एवमुक्ते भगवानायुष्मन् सुभृतिमेतदवोचत् । एव-
मेतत् सुभृते एवमेतत् । अत्र महायाने शिषित्वाऽतौतानागत-
प्रत्युत्पन्नैस्तथागतैरर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैः सर्वाकारज्ञताऽनुप्राप्ता चानु-
प्राप्स्यते चानुप्राप्यते च ॥ ० ॥

शतसाहस्राः प्रज्ञापारमितायाः एकादशपरिवर्तः ॥ ० ॥

अथ द्वादशः परिवर्तः ।

अथ खलु पूर्णा मैत्रायणौ पुत्रो भगवन्तमेतद्वोचत् । अयं भगवन् सुभृतिः स्वविरस्तथागतेनार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन प्रज्ञापारमितायाः कृते अध्येषितः स महायानमुपदेष्टव्यमन्यते । अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तमेतद्वोचत् । माहैवायं भगवन् प्रज्ञापारमितामतिक्रम्यमहायानमुपदिशामि । भगवानाह । नोहीदं सुभृतेऽनुष्ठोमं त्वं सुभृते प्रज्ञापारमिताया महायानमुपदिशसि । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभृते ये केचित् कुशला धर्माः आवकधर्मा वा प्रत्येकबुद्धधर्मा वा बोधिसत्त्वधर्मा वा बुद्धधर्मा वा सर्वे ते प्रज्ञापारमितायां संग्रहं समवसरणं गच्छन्ति । सुभृतिराह । कतमे भगवन् कुशलाधर्मा बोधिपक्षाः वा के धर्मास्य प्रत्येकबुद्धधर्मास्य बोधिसत्त्वधर्मास्य बुद्धधर्मास्य ये प्रज्ञापारमितायां संग्रहं समवसरणं गच्छन्ति । भगवानाह । तद्यथा चत्वारि कृत्युपस्थानानि । चत्वारि सम्यक्संज्ञानि । चत्वारि च्छद्धिपादाः । पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चवसानि । सप्तबोध्यङ्गानि । आर्याष्टाङ्गोमार्गः । चत्वार्यार्यसत्यानि । शून्यतानिमित्ताप्रणिहित विमोक्षमुख्यानि । चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्यप्रमाणानि । चतस्र आरूप्य समापन्नयः । षडभिज्ञाः । दानपारमिता । शीलपारमिता । ज्ञानिपारमिता । वीर्यपारमिता । ध्यानपारमिता । प्रज्ञापारमिता । अध्यात्मशून्यता । बहिर्द्वाशून्यता । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता । शून्यता-

शून्यता । महाशून्यता । परमार्थशून्यता । संकृतशून्यता । असंकृत-
 शून्यता । अत्यन्तशून्यता । अनवरागशून्यता । अनवकारशून्यता ।
 प्रकृतिशून्यता । सर्वधर्माशून्यता । खलक्षणशून्यता । अनुपलम्भ-
 शून्यता । अभावशून्यता । स्वभावशून्यता । अभावस्वभावशून्यता ।
 सर्वसमाधयः । सर्वधारणीमुखानि । दशतयागतबलानि । चत्वारि
 वैशारद्यानि । चतस्रः प्रतिषम्बिदः । महामैत्री । महाकरुणा ।
 महासुदिता । महोपेक्षा । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः । असंप्लेव-
 धर्माता । महोपेक्षाविहारिता । रमे सुभूते कुमलाधर्मा बोधि-
 पचाः । आवकधर्माश्च प्रत्येकबुद्धधर्माश्च बोधिसत्त्वधर्माश्च बुद्ध-
 धर्माश्च ये प्रज्ञापारमितायां संग्रहं समवसरणं गच्छन्ति । यश्च
 सुभूते महायानं यश्च प्रज्ञापारमिता ध्यानपारमिता वीर्यपार-
 मिता चान्तिपारमिता ग्रीहपारमिता दानपारमिता । यश्च रूपं
 वा च वेदना वा च संज्ञा ये च संस्काराः यश्च विज्ञानं यश्च चक्षुः
 यश्च रूपं यश्च चक्षुर्विज्ञानं यश्च चक्षुःसंस्पर्शं वा च चक्षुःसंस्पर्श-
 प्रत्ययवेदना । यश्च श्रोत्रं यश्च शब्दो यश्च श्रोत्रविज्ञानं यश्च
 श्रोत्रसंस्पर्शं वा च श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । यश्च घ्राणं यश्च गन्धो
 यश्च घ्राणविज्ञानं यश्च घ्राणसंस्पर्शं वा च घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
 वा च जिह्वा यश्च रसो यश्च जिह्वाविज्ञानं यश्च जिह्वासंस्पर्शं
 वा च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना । यश्च कायो यश्च स्पर्शं यश्च काय-
 विज्ञानं यश्च कायसंस्पर्शं वा च कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । यश्च
 मनो ये च धर्मा यश्च मनोविज्ञानं यश्च मनःसंस्पर्शं वा च मनः-
 संस्पर्शप्रत्ययवेदना । वा चाविद्या ये च संस्कारा यश्च विज्ञानं यश्च

नामरूपं यच्च षड्धायतनं यस्यस्यर्गा या च वेदना या च दृष्ट्या
 यज्ञोपादानं यस्य भवो^०या च जातिर्यच्च जरामरणं । या च दान-
 पारमिता या च ग्रीहपारमिता या च ज्ञान्तिपारमिता या च
 वीर्यपारमिता या च ध्यानपारमिता या च प्रज्ञापारमिता । या
 चाऽध्यात्मशून्यता या च बहिर्द्वीशून्यता या चाऽध्यात्मबहिर्द्वीशून्यता
 या च शून्यताशून्यता या च महाशून्यता या च परमार्थशून्यता
 या च संस्कृतशून्यता या चाऽसंस्कृतशून्यता या चाऽत्यन्तशून्यता
 या चाऽनवरागशून्यता या चाऽनवकारशून्यता या च प्रकृतिशून्यता
 या च सर्वधर्मशून्यता या च खलचणशून्यता या चाऽनुपलभशून्यता
 या चाऽभावशून्यता या च खलभावशून्यता या चाऽभावखलभावशून्यता ।
 यानि च स्मृत्युपस्थानानि यानि च सम्यक्प्रहाणानि । ये चर्द्धि-
 पदाः । यानि चेन्द्रियाणि यानि च बलानि यानि च बोध्य-
 ज्ञानि यस्याख्याष्टाङ्गोमार्गः । यानि चार्थभत्यानि यानि च
 ध्यानानि यानि चाप्रमाणानि यास्यारूप्यसमापत्तयो यास्य षड्-
 भिन्नाः । यानि चाष्टाभिधायतनानि । यानि दशकृत्त्रायतनानि ।
 चेचाष्टौ विमोक्षाः । यास्य नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः । यस्य
 दुःखं यस्य समुद्दयो यस्य निरोधो यस्य मार्गः । यानि च शून्य-
 तानिभिन्नाप्रणिहित विमोक्षमुखानि । ये च समाधयो यानि च
 धारणीमुखानि यानि च दश तथागतबलानि । यानि च चत्वारि
 वैशारद्यानि । यास्य चतस्रः प्रतिबन्दिदो या च महाकक्षणा ये चा-
 ष्टादशावेष्टिकानुद्धर्माः । यस्य कामधातुःर्यस्यारूपधातुर्धै च कुग्रह-
 धर्माः ये च साम्रवाधर्माः ये चानाम्रवाधर्माः ये च लौकिकाधर्माः

ये च लोकोत्तराधर्माः ये च संस्कृतधर्माः ये चाऽसंस्कृतधर्माः यश्च
तथागतधर्मः । यश्च तथागतेन प्रवेष्टितो धर्मविनयो यश्च धर्मधा-
तुर्या च तथता या च भूतकोटि यस्याश्चिन्धोधातुर्यश्च निर्वाणधातुः
सर्व्वं च एते धर्माः न संयुक्ता न विसंयुक्ताः । अरूपिणोऽग्निदर्शना
अप्रतिष्ठा एकलक्षणा यदुता लक्षणाः । अनेन त्वं सुभूते पर्या-
येण प्रज्ञापारमिताया अनुलोमं महायानमुपदिशसि । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूतेऽन्यन्महायानमन्या प्रज्ञापारमिता । इति हि
महायानञ्च प्रज्ञापारमिता चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महा-
यानमन्या ध्यानपारमिता । इति हि महायानञ्च प्रज्ञापारमिता
चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या वीर्यपारमिता । इति
हि महायानञ्च वीर्यपारमिता चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्य-
न्महायानमन्या ज्ञान्तिपारमिता । इति हि महायानञ्च ज्ञान्ति-
पारमिता चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या शीलपार-
मिता । इति हि महायानञ्च शीलपारमिता चादयमेतदद्वैधी-
कारं । नान्यन्महायानमन्या दानपारमिता । इति हि महायानञ्च
दानपारमिता चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽध्यात्म-
शून्यता । इति हि महायानञ्चाध्यात्मशून्यता चादयमेतदद्वैधी-
कारं । नान्यन्महायानमन्या बहिर्द्विशून्यता । इति हि महायानञ्च
बहिर्द्विशून्यता चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽध्यात्म-
बहिर्द्विशून्यता । इति हि महायानञ्चाध्यात्मबहिर्द्विशून्यता चाद-
यमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या शून्यताशून्यता । इति हि
महायानञ्च शून्यताशून्यता चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायान-

मन्या महाशून्यता । इति हि महायानञ्च महाशून्यता चाद्वय-
 मेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानं नान्यापरमार्थशून्यता । इति हि
 महायानञ्च परमार्थशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानं
 मन्या संस्कृतशून्यता । इति हि महायानञ्च संस्कृतशून्यता चाद्वय-
 मेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽसंस्कृतशून्यता । इति हि
 महायानञ्चासंस्कृतशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायान-
 मन्याऽत्यन्तशून्यता । इति हि महायानञ्चात्यन्तशून्यता चाद्वय-
 मेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽनवरागशून्यता । इति हि
 महायानञ्चानवरागशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायान-
 मन्याऽनवकारशून्यता । इति हि महायानञ्चानवकारशून्यता चाद्व-
 यमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या प्रकृतिशून्यता । इति हि
 महायानञ्च प्रकृतिशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायान-
 मन्या सर्वधर्मशून्यता । इति हि महायानञ्च सर्वधर्मशून्यता
 चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या खलक्षणशून्यता । इति
 हि महायानञ्च खलक्षणशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्य-
 न्महायानमन्याऽनुपलम्भशून्यता । इति हि महायानञ्चानुपलम्भ-
 शून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽभावशून्यता ।
 इति हि महायानञ्चाभावशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्म-
 हायानं नान्यास्वभावशून्यता । इति हि महायानञ्च स्वभावशून्यता
 चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽभावस्वभावशून्यता ।
 इति हि महायानञ्चाभावस्वभावशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं ।

नान्यन्महायानमन्यानि स्मृत्युपस्थानानि । इति हि महायानञ्च

कृत्युपस्थानानि चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि
 सन्धकूपहाणानि । इति हि महायानस्य सन्धकूपहाणानि चादय-
 मेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्ये षड्विपादाः । इति हि
 महायानस्य षड्विपादासादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या-
 नीन्द्रियाणि । इति हि महायानस्येन्द्रियाणि चादयमेतदद्वैधी-
 कारं । नान्यन्महायानमन्यानि बलानि । इति हि महायानस्य
 बलानि चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि बोध्य-
 ज्ञानि । इति हि महायानस्य बोध्यज्ञानि चादयमेतदद्वैधीकारं ।
 नान्यन्महायानमन्य आर्याश्राष्टाङ्गामार्गः । इति हि महायानस्य-
 आर्याश्राष्टाङ्गामार्गसादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यान्यार्यस-
 त्यानि । इति हि महायानस्यार्यसत्यानि चादयमेतदद्वैधीकारं ।
 नान्यन्महायानमन्यानि ध्यानानि । इति हि महायानस्य ध्यानानि
 चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यान्यप्रमाणानि । इति हि
 महायानस्यप्रमाणानि चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या
 आरूप्यसमापत्तयः । इति हि महायानस्यारूप्य समापत्तयसादय-
 मेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्येऽष्टौ विमोचाः । इति हि
 महायानस्य विमोचासादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या
 नवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । इति हि महायानस्यानुपूर्वविहार-
 समापत्तयसादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि शून्यता-
 निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि । इति हि महायानस्य शून्यता-
 निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्य-
 न्महायानमन्या अभिज्ञा । इति हि महायानस्यभिज्ञासादयमेत-

दद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्ये समाधयः । इति हि महायानञ्च
 समाधयश्चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि धारणी-
 मुखानि । इति हि महायानञ्च धारणीमुखानि चादयमेतदद्वैधी-
 कारं । नान्यन्महायानमन्यानि द्वाग् तथागतबलानि । इति हि
 महायानञ्च तथागतबलानि चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महा-
 यानमन्यानि वैशारद्यानि । इति हि महायानञ्च वैशारद्यानि
 चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याश्चतस्रः प्रतिषम्विदः ।
 इति हि महायानञ्च प्रतिषम्वितश्चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्य-
 न्महायानमन्या महाकरुणा । इति हि महायानञ्च महा-
 करुणा चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्येऽष्टादशावेणिका-
 बुद्धधर्माः । इति हि महायानञ्चावेणिकबुद्धधर्माश्चादयमेत-
 दद्वैधीकारं ।

अनेन सुभूते पर्यायेण महायानमुपदिश्य प्रज्ञापारमितोप-
 दिष्टा भवति । प्रज्ञापारमितामुपदिश्य महायानमुपदिष्टं भवति ।
 अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । अपि तु खलु पुनर्भगवन्
 पूर्व्यान्ततो बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । अपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोप-
 लभ्यते । मध्यतोऽपि बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । ह्युपापर्यन्ततया
 बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । वेदनाऽपर्यन्ततया बोधिसत्त्वा-
 पर्यन्तता वेदितव्या । संज्ञापर्यन्ततया बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदि-
 तव्या । संस्कारापर्यन्ततया बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । विज्ञा-
 नापर्यन्ततया बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । रूपं बोधिसत्त्व
 इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । वेदना बोधिसत्त्व इत्येवमपि

न संविद्यते नोपलभ्यते । संज्ञा बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते
नोपलभ्यते । संस्कारा बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोप-
लभ्यते । विज्ञानं बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते ।
एवमहं भगवन् सर्वेषां सर्वं सर्वथा सर्वं बोधिसत्त्वमसमनुपलभ्य-
नुपलभ्यमानः कतमं बोधिसत्त्वं कतस्यां प्रज्ञापारमितायामववदि-
द्याम्यनुशासिष्यामि । बोधिसत्त्वमेव तावत् सकलं न समनुपलभ्यामि
नोपलभे । तत् कतमं बोधिसत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामव-
वदिद्याम्यनुशासिष्यामि । बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति भगवक्षुष्यते
नाममाचमेतत् । यथा आत्मेति भगवक्षुष्यतेऽत्यन्तानभिनिर्वृत्त-
ज्ञात्मा । एवमेव भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यतेऽत्यन्ता-
ऽनभिनिर्वृत्तस्य बोधिसत्त्वः । एवमभावस्त्रभावानां धर्माणां कतम-
त्तद्रूपं यदनभिनिर्वृत्तं । कतमासावेदनायाऽनभिनिर्वृत्ता । कत-
मासासंज्ञायाऽनभिनिर्वृत्ता । कतमेते संस्कारा येऽनभिनिर्वृत्ताः ।
कतमत्तद्विज्ञानं यदनभिनिर्वृत्तं । यच्च भगवक्षनभिनिर्वृत्तं । न
तद्रूपं या चानभिनिर्वृत्ता न सावेदना । या चानभिनिर्वृत्ता न
या संज्ञा । ये चानभिनिर्वृत्ता न ते संस्काराः । यदनभिनिर्वृत्तं
न तद्विज्ञानं । तत् किमनभिनिर्वृत्तमनभिनिर्वृत्तायां प्रज्ञा-
पारमितायामववदिद्याम्यनुशासिष्यामि । न चान्यचानभिनिर्वृत्तो-
र्व्यौ बोधिसत्त्वो महासत्त्व उपलभ्यते । यो बोधाद्यचरेत् । स वेदेक-
निर्दिश्यमाने बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चित्तं नावलीयते न संली-
यते न विप्रतिघाती भवति मानसं नोपलस्यति न संघस्यति न
संघासमापाद्यते । अरत्ययं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां ।

अथायुष्मान् शारदतीपुत्र आयुष्मन्तं सुभृतिमेतदवोचत् । केन कारणेनायुष्मन् सुभृते पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । अपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । केन कारणेनायुष्मन् सुभृते रूपापर्यन्ततया बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । वेदनापर्यन्ततया बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । संज्ञापर्यन्ततया बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । संस्कारापर्यन्ततया बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । विज्ञानपर्यन्ततया बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । केन कारणेनायुष्मन् सुभृते रूपं बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । वेदना बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । संज्ञा बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । विज्ञानं बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । केन कारणेनायुष्मन् सुभृते एवं वदस्यैवमहं सर्व्वेण सर्व्वं सर्व्वथा सर्व्वं बोधिसत्त्वममनुपश्यन्ननुपलभमानः कतमं बोधिसत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामवददिष्टान्यनुशामिष्यामि । केन कारणेनायुष्मन् सुभृते एवं वदमि बोधिसत्त्वमेव तावत् सकलां न ममनुपश्यामि नोपलभे । कतमं बोधिसत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामवदिष्याम्यनुशामिष्यामि । केन कारणेनायुष्मन् सुभृते एवं वदमि बोधिसत्त्वो बोधिसत्त्व इति भगवन्नुच्यते । यावदेव नाममात्रमेतत् । केन कारणेनायुष्मन् सुभृते एवं वदमि यथा आत्मेत्युच्यते अत्यन्तानभिनिर्वृत्तस्यात्मा । एवमेव भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते अत्यन्तानभिनिर्वृत्तस्य बोधिसत्त्वः । एवमभाव स्वभावानां सर्व्वधर्माणां कतमत्तद्रूपं यदनभिनिर्वृत्तं । कतमा सा वेदना

याऽनभिनिर्वृत्ता । कतमा सा संज्ञा याऽनभिनिर्वृत्ता । कतमे ते संस्कारा येऽनभिनिर्वृत्ताः । कतम तद्विज्ञानं यदनभिनिर्वृत्तं । यदनभिनिर्वृत्तं न तद्रूपं । याऽनभिनिर्वृत्ता न सा वेदना । याऽनभिनिर्वृत्ता न सा संज्ञा । येऽनभिनिर्वृत्ता न ते संस्काराः । यदनभिनिर्वृत्तं न तद्विज्ञानं । केन कारणेन सुभूते एवं वदसि तत् किमनभिनिर्वृत्तमनभिनिर्वृत्तायां प्रज्ञापारमितायामववद्वि-
 ष्याम्यनुग्रामिष्यामि । केन कारणेन सुभूते एवं नाऽन्यत्रानभि-
 निर्वृत्तैर्बोधिसत्त्व उपलभ्यते यो बोधाय चरेत् । केन कारणेन सुभूते एवं वदसि स चेदेवं निर्देश्यमाने बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य चित्तं नावलीयते न मंलीयते न विप्रतिमारी भवति मानसं मोक्षस्यति न मंत्रस्यति न मंत्राममापद्यते चरत्ययं बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायामिति । एवमुक्ते ष्यायुष्मान् सुभृति-
 रायुष्मन् शारदतीपुत्रमेतदवोचत । मत्त्वामत्त्वयायुष्कारदती-
 पुत्रं पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मत्त्वविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मत्त्वा स्वभावतयां पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मत्त्वामत्त्वयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मत्त्वाऽन्य-
 तथा मत्त्वविविक्ततया मत्त्वास्वभावतया अपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मत्त्वामत्त्वया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मत्त्वऽन्यतया मत्त्वविविक्ततया मत्त्वास्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ष्यायुष्कारदतीपुत्रं मत्त्वामत्त्वयो मत्त्वऽन्यतायां मत्त्वविविक्ततायां मत्त्वास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते नापरान्तो न मध्य उपलभ्यते । न चान्यामत्त्वामत्त्वाऽन्यामत्त्वऽन्यताऽन्यामत्त्व-

विविक्तताऽन्यासत्वास्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्यो-
 ऽपरान्तोऽन्यो मध्य इति ह्यायुष्मङ्कारदतीपुत्र या च सत्तासत्ता
 या च सत्त्वशून्यता या च सत्त्वविविक्तता या च सत्त्वस्त्रभावता यस्य
 पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकारं । रूपा-
 सत्तथायुष्मङ्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूप-
 शून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततया पूर्वान्त-
 न्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपाऽस्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधि-
 सत्त्वो नोपैति । रूपसत्त्वयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूप-
 शून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततयाऽपरा-
 न्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । रूपासत्त्वया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपशून्यतया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । रूपास्त्रभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य
 हेतोर्न ह्यायुष्मङ्कारदतीपुत्र रूपासत्तयो रूपशून्यतायां रूप-
 विविक्ततायां रूपास्त्रभावतायां पूर्वान्त उपस्रभ्यते नापरान्त उप-
 स्रभ्यते न मध्य उपस्रभ्यते । न चान्यारूपासत्ताऽन्यारूपशून्यता-
 ऽन्यारूपविविक्तताऽन्यारूपास्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तो-
 ऽन्योऽपरान्तोऽन्येन मध्यं । इति ह्यायुष्मङ्कारदतीपुत्र या च रूपा-
 सत्ता या च रूपशून्यता या च रूपविविक्तता या च रूपास्त्रभा-
 वता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यच्च मध्यं सर्व-
 मेतद्द्वयमद्वैधीकारं ।

वेदनासत्तया युष्मङ्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।

वेदनाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो गोपैति । वेदनाविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो गोपैति । वेदनाऽस्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो गोपैति । वेदनाऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो गोपैति । वेदनाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो गोपैति । वेदनाविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो गोपैति । वेदनाऽस्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो गोपैति । वेदनाऽसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो गोपैति । वेदनाशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो गोपैति । वेदनाविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो गोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्माङ्कारदत्तौ-पुत्र वेदनाऽसत्तया वेदनाशून्यतायां वेदनाविविक्ततायां वेदनाऽस्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यं उपलभ्यते । न चाऽन्यावेदनासत्ताऽन्यावेदनाशून्यताऽन्यावेदनाविविक्तताऽन्यावेदनाऽस्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमर्थः । इति ह्यायुष्माङ्कारदत्तौपुत्र या च वेदनाऽसत्ता या च वेदनाशून्यता या च वेदनाविविक्ततो या च वेदनाऽस्त्रभावतायस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो या च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

संज्ञाऽसत्तायायुष्माङ्कारदत्तौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो गोपैति । संज्ञाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो गोपैति । संज्ञाविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो गोपैति । संज्ञाऽस्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो गोपैति । संज्ञासत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो गोपैति । संज्ञाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो गोपैति । संज्ञाविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो गोपैति । संज्ञाऽस्त्रभावतयाऽपरान्ततो

बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाऽसन्नतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 संज्ञाशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाविविक्ततया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाऽस्त्रभावतया मध्यतो बोधि-
 सत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मत्कारदत्तौपुत्र संज्ञाऽसन्तायां
 संज्ञाशून्यतायां संज्ञाविविक्ततायां संज्ञाऽस्त्रभावतायां पूर्वान्त
 उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्य
 संज्ञाऽसन्ताऽन्या संज्ञाशून्यताऽन्या संज्ञाविविक्तताऽन्या संज्ञाऽस्त्र-
 भावता । अन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्या मध्यं ।
 इति ह्यायुष्मत्कारदत्तौपुत्र या च संज्ञाऽसन्ता या च संज्ञाशून्यता
 या च संज्ञाविविक्तता या च संज्ञाऽस्त्रभावता यच्च बोधिसत्त्वो यच्च
 पूर्वान्तो यस्याऽपरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

संस्काराऽसन्नतयायुष्मत्कारदत्तौपुत्रं पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । संस्कारशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 संस्कारविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्काराऽ-
 स्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारासन्नतयाऽ-
 परान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारशून्यतयाऽपरान्ततो बोधि-
 सत्त्वो नोपैति । संस्कारविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 संस्काराऽस्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वा नोपैति । संस्कारा-
 सन्नतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारशून्यतया मध्यतो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । संस्काराऽस्त्रभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मत्कारदत्तौपुत्रं संस्काराऽसन्नतयां संस्कारशून्य-

तायां संस्कारविविक्ततायां संस्कारास्त्रभावतायां पूर्वान्त उप-
 लभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽप्या
 संस्काराऽसत्ताऽन्या संस्कारशून्यताऽन्या संस्कारविविक्तताऽन्या
 संस्काराऽस्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तो-
 ऽन्यमध्यं । इति ज्ञायुष्मच्छारदतीपुत्र । या च संस्कारासत्ता
 या च संस्कारशून्यता या च संस्कारविविक्तता या च संस्काराऽ-
 स्त्रभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यच्च मध्यं
 मर्षमेतददयमदैधौकारं ।

विज्ञानाऽसत्तयायुष्मच्छारदतीपुत्र पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । विज्ञानशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 विज्ञानविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञाना-
 स्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानासत्तयाऽ-
 परान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानशून्यतयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । विज्ञानास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 विज्ञानासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानशून्यतया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानविविक्ततया मध्यतो बोधि-
 सत्त्वो नोपैति । विज्ञानाऽस्त्रभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 तत्कस्य हेतोर्न ज्ञायुष्मच्छारदतीपुत्र विज्ञानासत्तायां विज्ञानशून्य-
 तायां विज्ञानविविक्ततायां विज्ञानास्त्रभावतायां पूर्वान्त उप-
 लभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । पराऽन्या
 विज्ञानाऽसत्ताऽन्या विज्ञानशून्यताऽन्या विज्ञानविविक्ततोऽन्या

विज्ञानाऽस्त्रभावतोऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च विज्ञानाऽसत्ता या च विज्ञानशून्यता या च विज्ञानविविक्तता या च विज्ञानाऽस्त्रभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतददयमद्वैधीकारं ।

चक्षुरसत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःशून्यतया पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुर्विविक्ततया पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुरस्त्रभावतया पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुरसत्तयाऽपरान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःशून्यतयाऽपरान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुर्विविक्ततयाऽपरान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुरस्त्रभावतयाऽपरान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुरसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुर्विविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुरस्त्रभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र चक्षुरसत्तायां चक्षुःशून्यतायां चक्षुर्विविक्ततायां चक्षुरस्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते न चान्या चक्षुरसत्ताऽन्या चक्षुःशून्यताऽन्या चक्षुर्विविक्तताऽन्या चक्षुरस्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्येः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च चक्षुरसत्ता या च चक्षुःशून्यता या च चक्षुर्विविक्तता या च चक्षुरस्त्रभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतददयमद्वैधीकारं ।

ओचासत्तथायुञ्जकारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 ओचशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओचविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओचास्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । ओचासत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 ओचशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओचविविक्ततयाऽ-
 परान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओचास्वभावतयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । ओचासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 ओचशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओचविविक्ततया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओचास्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुञ्जकारदतीपुत्र ओचासत्तायां
 ओचशून्यतायां ओचविविक्ततायां ओचस्वभावतायां पूर्वान्त
 उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न
 चान्या ओचासत्ताऽन्या ओचशून्यताऽन्या ओचविविक्तताऽन्या
 ओचास्वभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति
 ह्यायुञ्जकारदतीपुत्र या च ओचासत्ता या च ओचशून्यता या
 च ओचविविक्तता या च ओचास्वभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य
 पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

प्राणासत्तथायुञ्जकारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 प्राणशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणास्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणासत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 प्राणशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविविक्ततयाऽ-

परान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । घ्राणास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । घ्राणासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । घ्राणशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । घ्राणविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । घ्राणाऽस्त्रभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुञ्छारदतीपुत्र घ्राणासत्तायां घ्राणशून्यतायां घ्राणविविक्ततायां घ्राणास्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या घ्राणासत्ताऽन्या घ्राणशून्यताऽन्या घ्राणविविक्तताऽन्या घ्राणास्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्याऽपरान्तोऽन्यमग्र्यं । इति ह्यायुञ्छारदतीपुत्र या च घ्राणासत्ता या च घ्राणशून्यता या च घ्राणविविक्तता या च घ्राणास्त्रभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकारं ।

जिह्वासत्तयायुञ्छारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाऽस्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वासत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाऽस्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाऽसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाऽस्त्रभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुञ्छारदतीपुत्र जिह्वाऽ-

सत्तायां जिज्ञाशून्यतायां जिज्ञाविविक्ततायां जिज्ञाऽस्त्रभावतायां
पूर्वान्त उपलभ्यते । नापारान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते ।
न चान्या जिज्ञाऽसत्ताऽन्या जिज्ञाशून्यताऽन्या जिज्ञाविविक्तताऽन्या
जिज्ञाऽस्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं ।
इति ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र या च जिज्ञाऽसत्ता या च जिज्ञा-
शून्यता या च जिज्ञाविविक्तता या च जिज्ञाऽस्त्रभावता यस्य
बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य मध्यं सर्व्वमेतद्द्वय-
मद्वैधीकारं ।

कायाऽसत्तयायुष्मच्छारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
कायशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविविक्ततया
पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायाऽस्त्रभावतया पूर्वान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । कायाऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
कायशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविविक्ततयाऽप-
रान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायाऽस्त्रभावतयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । कायाऽसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
कायशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविविक्ततया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायास्त्रभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र कायाऽसत्तायां
कायशून्यतायां कायविविक्ततायां कायाऽस्त्रभावतायां पूर्वान्त
उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या
कायाऽसत्ताऽन्या कायशून्यताऽन्या कायविविक्तताऽन्या कायस्त्रभा-
वताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्य पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति

ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र या च कायासत्ता या च कायशून्यता या च कायविविक्तता या च कायस्त्रभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य मध्यं सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकारं ।

मनोऽसत्तयायुष्मच्छारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनःशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽस्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनःशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽस्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनःशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽस्त्रभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र मनोऽसत्तायां मनःशून्यतायां मनोविविक्ततायां मनोऽस्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्या मनोऽसत्ताऽन्या मनःशून्यताऽन्या मनोविविक्तताऽन्या मनोऽस्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्ततोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यं । इति ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र या च मनोऽसत्ता या च मनःशून्यता या च मनोविविक्तता या च मनोऽस्त्रभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य मध्यं सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकारं ।

रूपासत्तयायुष्मच्छारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपाविविक्ततया

पूर्व्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपास्त्रभावतया पूर्व्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपाऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपास्त्रभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्माञ्छारदतीपुत्र रूपासत्तायां रूपशून्यतायां रूपविविक्ततायां रूपास्त्रभावतायां पूर्व्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्या रूपाऽसत्ताऽन्या रूपशून्यताऽन्या रूपविविक्तताऽन्या रूपास्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्व्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यं । इति ह्यायुष्माञ्छारदतीपुत्र या च रूपामत्ता या च रूपशून्यता या च रूपविविक्तता या च रूपास्त्रभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्व्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य मध्यं सर्व्वमेतदद्वयमदेधौकारं ।

शब्दामत्तयायुष्माञ्छारदतीपुत्र पूर्व्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दशून्यतया पूर्व्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दविविक्ततया पूर्व्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दास्त्रभावतया पूर्व्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दाऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दामत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो

नोपैति । शब्दशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्द-
विविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दास्त्रभावतया मध्यतो
बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र
शब्दासत्तायां शब्दशून्यतायां शब्दविविक्ततायां शब्दास्त्रभावतायां
पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते ।
न चाऽन्या शब्दाऽसत्ताऽन्या शब्दशून्यताऽन्या शब्दविविक्तताऽन्या
शब्दाऽस्त्रभावतान्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमग्रं ।
इति ह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र या च शब्दाऽसत्ता या च शब्द-
शून्यता या च शब्दविविक्तता या च शब्दास्त्रभावता यस्य
बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य मध्यं सर्वमेतद्द्वय-
मद्वैधीकारं ।

गन्धासत्तयायुष्मञ्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
गन्धशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । गन्धविविक्ततया
पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । गन्धास्त्रभावतया पूर्वान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । गन्धासत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
गन्धशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । गन्धविविक्ततयाऽप-
रान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । गन्धस्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधि-
सत्त्वो नोपैति । गन्धासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
गन्धशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । गन्धविविक्ततया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । गन्धास्त्रभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र गन्धासत्तायां
गन्धशून्यतायां गन्धविविक्ततायां गन्धास्त्रभावतायां पूर्वान्त

उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्यागन्धासत्त्वाऽन्यागन्धशून्यताऽन्यागन्धविविक्तताऽन्यागन्धस्वभावता । अन्या बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्यो परान्तोऽन्यमर्थं । इति ह्यायु-
 ष्कारद्वतीपुत्र या च गन्धासत्ता या च गन्धशून्यता या च गन्धविविक्तता या च गन्धास्वभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य मध्यं । सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

रसासत्तयायुष्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । रसशून्यतया पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । रसविविक्ततया पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । रसास्वभावतया पूर्वान्तो नोपैति । रसास्वभावतया पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । रसासत्तयाऽपरान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । रसशून्यतयाऽपरान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । रसविविक्ततयाऽपरान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । रसास्वभावतयाऽपरान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । रसासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । रसशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । रसविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । रसास्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्कारद्वतीपुत्र रसासत्तायां रसशून्यतायां रसविविक्ततायां रसास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्यारसासत्ताऽन्यारसशून्यताऽन्यारसविविक्तताऽन्यारसास्वभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमर्थं इति ह्यायु-
 ष्कारद्वतीपुत्र या च रसासत्ता या च रसशून्यता या च रस-
 विविक्तता या च रसास्वभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

स्यर्गसत्तयायुग्मञ्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 स्यर्गशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । स्यर्गविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । स्यर्गस्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । स्यर्गसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 स्यर्गशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । स्यर्गविविक्ततया-
 ऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । स्यर्गस्वभावतयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । स्यर्गसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 स्यर्गशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । स्यर्गविविक्ततया मध्यतो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । स्यर्गस्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुग्मञ्कारदतीपुत्र स्यर्गाऽसत्तायां स्यर्गशून्यतायां
 स्यर्गविविक्ततायां स्यर्गस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त
 उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्यास्यर्गाऽसत्ताऽन्यास्यर्ग-
 शून्यताऽन्यास्यर्गविविक्तताऽन्यास्यर्गस्वभावतोऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः
 पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुग्मञ्कारदतीपुत्र या च
 स्यर्गासत्ता या च स्यर्गशून्यता या च स्यर्गविविक्तता या च स्यर्ग-
 स्वभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यपरान्तो यस्य मध्यं
 सर्वमेतदद्वयमद्वैधौकारं ।

धर्मासत्तयायुग्मञ्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 धर्मशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । धर्मविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । धर्मास्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । धर्मासत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 धर्मशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । धर्मविविक्ततया

नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र चक्षुर्विज्ञानासत्तायां चक्षुर्विज्ञानशून्यतायां चक्षुर्विज्ञानविविक्ततायां चक्षुर्विज्ञानास्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्याचक्षुर्विज्ञानाऽसत्ताऽन्याचक्षुर्विज्ञानशून्यताऽन्याचक्षुर्विज्ञानविविक्ततोऽन्यो चक्षुर्विज्ञानास्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यं । इति ह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र या च चक्षुर्विज्ञानासत्ताया च चक्षुर्विज्ञानशून्यताया च चक्षुर्विज्ञानविविक्तताया च चक्षुर्विज्ञानास्त्रभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यथापरान्तो यस्य मध्यं । सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

ओत्रविज्ञानाऽसत्तयायुष्मञ्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानास्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानासत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानासत्तयामध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानास्त्रभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र ओत्रविज्ञानासत्तायां ओत्रविज्ञानशून्यतायां ओत्रविज्ञानविविक्ततायां ओत्रविज्ञानास्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त

उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्याओचविज्ञानासत्ताऽन्या-
ओचविज्ञानशून्यताऽन्याओचविज्ञानविविक्तताऽन्याओचविज्ञानास्वभा-
वताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति
ह्यायुष्मञ्कारद्वतौपुत्र या च ओचविज्ञानसत्ता या च ओचविज्ञाना-
सत्ता या च ओचविज्ञानशून्यता या च ओचविज्ञानविविक्तता
या च ओचविज्ञानास्वभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो
यस्यापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

प्राणविज्ञानाऽसत्तयायुष्मञ्कारद्वतौपुत्र पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो
नोपैति । प्राणविज्ञानशून्यतया पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
प्राणविज्ञानविविक्ततया पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राण-
विज्ञानाऽस्वभावतया पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञाना-
ऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानशून्यतया-
ऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । प्राणविज्ञानसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
प्राणविज्ञानशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञान-
विविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानास्वभावतया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतौपुत्र
प्राणविज्ञानासत्तायां प्राणविज्ञानशून्यतायां प्राणविज्ञानविविक्त-
तायां प्राणविज्ञानास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त
उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्याप्राणविज्ञानासत्ताऽन्या-
प्राणविज्ञानशून्यताऽन्याप्राणविज्ञानविविक्तताऽन्याप्राणविज्ञानास्वभा-

वताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति
 ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र या च घ्राणविज्ञानासत्ता या च घ्राण-
 विज्ञानशून्यता या च घ्राणविज्ञानविविक्तता या च घ्राणविज्ञाना-
 स्त्रभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यच्च मध्यं ।
 सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकारं ।

जिज्ञाविज्ञानासत्तयायुष्मच्छारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । जिज्ञाविज्ञानशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 जिज्ञाविज्ञानविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञा-
 विज्ञानास्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञाविज्ञान-
 नासत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञाविज्ञानशून्य-
 तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञाविज्ञानविविक्ततया-
 ऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञाविज्ञानास्त्रभावतयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञाविज्ञानासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । जिज्ञाविज्ञानशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 जिज्ञाविज्ञानविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञा-
 विज्ञानास्त्रभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न
 ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र जिज्ञाविज्ञानासत्तायां जिज्ञाविज्ञानशून्यतायां
 जिज्ञाविज्ञानविविक्ततायां जिज्ञाविज्ञानास्त्रभावतायां पूर्वान्त
 उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न
 चान्याजिज्ञाविज्ञानासत्ताऽन्याजिज्ञाविज्ञानशून्यताऽन्याजिज्ञाविज्ञान-
 विविक्तताऽन्याजिज्ञाविज्ञानास्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तो-
 ऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र या च जिज्ञा-

विज्ञानासत्ता या च जिज्ञाविज्ञानशून्यता या च जिज्ञाविज्ञान-
विविक्तता या च जिज्ञाविज्ञानास्त्रभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च
पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यश्च मध्यं । सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

कायविज्ञानासत्तया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । काय-
विज्ञानशून्यताया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविज्ञान-
विविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानास्त्रभावतया
पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानासत्तयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । कायविज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
कायविज्ञानास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । काय-
विज्ञानाऽसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानशून्य-
तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानविविक्ततया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानाऽस्त्रभावतया मध्यतो
बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्माञ्छारदतीपुत्र काय-
विज्ञानासत्तायां कायविज्ञानशून्यतायां कायविज्ञानविविक्ततायां
कायविज्ञानास्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उप-
लभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या कायविज्ञानासत्ताऽन्या
कायविज्ञानशून्यताऽन्या कायविज्ञानविविक्तताऽन्या कायविज्ञान-
स्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यग्रथम् ।
इति ह्यायुष्माञ्छारदतीपुत्र या च कायविज्ञानासत्ता या च काय-
विज्ञानशून्यता या च कायविज्ञानविविक्तता या च कायविज्ञाना-
स्त्रभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यश्च
मध्यम् । सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारम् ।

मनोविज्ञानासत्तया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनो-
 विज्ञानशून्यताया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञान-
 विविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानास्त्रभाव-
 तथा पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानासत्तयाऽपरा-
 न्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानशून्यतयाऽपरान्ततो बोधि-
 सत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । मनोविज्ञानास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 मनोविज्ञानासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञान-
 शून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानविविक्ततया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानास्त्रभावतया मध्यतो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्माञ्छारदतीपुत्र मनो-
 विज्ञानासत्तायां मनोविज्ञानशून्यतायां मनोविज्ञानविविक्ततायां
 मनोविज्ञानास्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उप-
 लभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या मनोविज्ञानासत्ताऽन्या
 मनोविज्ञानशून्यताऽन्या मनोविज्ञानविविक्तताऽन्या मनोविज्ञान-
 स्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यम् ।
 इति ह्यायुष्माञ्छारदतीपुत्र या च मनोविज्ञानासत्ता या च मनो-
 विज्ञानशून्यता या च मनोविज्ञानविविक्तता या च मनोविज्ञाना-
 स्त्रभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्यापूर्वान्तो यस्यापरान्तो यच्च मध्यम् ।
 सर्वमेतद्दृश्यमद्वैधीकारम् ।

चतुःसंख्यर्शासत्तया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चतुः-
 संख्यर्शशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चतुःसंख्यर्श-

विविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शास्त्रिभवा-
तया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शासत्तयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
चक्षुःसंस्पर्शास्त्रिभवावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुः-
संस्पर्शासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शशून्यतया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शविविक्ततया मध्यतो
बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शास्त्रिभवावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र चक्षुःसंस्पर्शमत्तायां
चक्षुःसंस्पर्शशून्यतायां चक्षुःसंस्पर्शविविक्ततायां चक्षुःसंस्पर्शास्त्रिभवा-
तायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुप-
लभ्यते न चान्या चक्षुःसंस्पर्शमत्ताऽन्या चक्षुःसंस्पर्शशून्यताऽन्या
चक्षुःसंस्पर्शविविक्तताऽन्या चक्षुःसंस्पर्शास्त्रिभवावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्य
पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यं । इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च
चक्षुःसंस्पर्शमत्ता या च चक्षुःसंस्पर्शशून्यता या च चक्षुःसंस्पर्शविवि-
क्तता या च चक्षुःसंस्पर्शास्त्रिभवावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो
यश्चापरान्तो यश्च मध्यं । सर्वमेतद्वद्व्यमद्वैधीकारम् ।

ओत्रसंस्पर्शासत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वं
नोपैति । ओत्रसंस्पर्शशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति
ओत्रसंस्पर्शविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्र
संस्पर्शास्त्रिभवावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शा
सत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शशून्यतयाऽपर

न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमंस्पर्शविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । ओत्रमंस्पर्शस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । ओत्रमंस्पर्शमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्र-
 मंस्पर्शशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमंस्पर्शविविक्त-
 तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमंस्पर्शस्वभावतया मध्यतो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतौपुत्र ओत्र-
 मंस्पर्शमत्तायां ओत्रमंस्पर्शशून्यतायां ओत्रमंस्पर्शविविक्ततायां ओत्र-
 मंस्पर्शस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते ।
 न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या ओत्रमंस्पर्शमत्ताऽन्या ओत्रमंस्पर्श-
 शून्यताऽन्या ओत्रमंस्पर्शविविक्तताऽन्या ओत्रमंस्पर्शस्वभावताऽन्यो
 बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोन्योऽपरान्तोन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मच्छार-
 दतौपुत्र या च ओत्रमंस्पर्शमत्ता या च ओत्रमंस्पर्शशून्यता या
 च ओत्रमंस्पर्शविविक्तता या च ओत्रमंस्पर्शस्वभावता यश्च
 बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं । सर्वमेतदद्वय-
 मर्द्धधीकारम् ।

घ्राणमंस्पर्शमत्तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राण
 मंस्पर्शशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणमंस्पर्श-
 विविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणमंस्पर्शस्वभाव-
 तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणमंस्पर्शमत्तयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणमंस्पर्शशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । घ्राणमंस्पर्शविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 घ्राणमंस्पर्शस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणमंस्पर्श-

मत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणसंस्पर्शशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणसंस्पर्शविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणसंस्पर्शास्त्रभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्कारदत्तौपुत्र प्राणसंस्पर्शसत्तायां प्राणसंस्पर्शशून्यतायां प्राणसंस्पर्शविविक्ततायां प्राणसंस्पर्शास्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या प्राणसंस्पर्शसत्ताऽन्या प्राणसंस्पर्शशून्यताऽन्या प्राणसंस्पर्शविविक्तताऽन्या प्राणसंस्पर्शास्त्रभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्याऽपरान्तोऽन्यमध्यं । इति ह्यायुष्कारदत्तौपुत्र या च प्राणसंस्पर्शसत्ता या च प्राणसंस्पर्शशून्यता या च प्राणसंस्पर्शविविक्तता या च प्राणसंस्पर्शास्त्रभावता यस्य बोधिमत्त्वो यथापरान्तो यच्च मध्यं । सर्वमेतद्वदयमद्वैधौकारम् ।

जिह्वासंस्पर्शसत्तयायुष्कारदत्तौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वासंस्पर्शशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वासंस्पर्शविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वासंस्पर्शास्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वासंस्पर्शसत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वासंस्पर्शशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वासंस्पर्शविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वासंस्पर्शास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वासंस्पर्शसत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वासंस्पर्शशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वासंस्पर्शविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वासंस्पर्शास्त्रभावतया

मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ज्ञायुष्मच्छारदतौपुत्र
जिज्ञासंस्पर्शासत्तायां जिज्ञासंस्पर्शशून्यतायां जिज्ञासंस्पर्शविविक्त-
तायां जिज्ञासंस्पर्शस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त
उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या जिज्ञासंस्पर्शासत्ताऽन्या
जिज्ञासंस्पर्शशून्यताऽन्या जिज्ञासंस्पर्शविविक्तताऽन्या जिज्ञासंस्पर्शा-
स्वभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमर्थः । इति
ज्ञायुष्मच्छारदतौपुत्र या च जिज्ञासंस्पर्शासत्ता या च जिज्ञासंस्पर्श-
शून्यता या च जिज्ञासंस्पर्शविविक्तता या च जिज्ञासंस्पर्शस्वभावता
यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य मध्यं । सर्वमेत-
ददयमद्वेधौकारम् ।

कायसंस्पर्शासत्तायुष्मच्छारदतौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । कायसंस्पर्शशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
कायसंस्पर्शविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । काय-
संस्पर्शस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शासत्ता-
याऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शशून्यतयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । कायसंस्पर्शास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
कायसंस्पर्शासत्ताया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शशून्य-
तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शविविक्ततया मध्यतो
बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शास्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ज्ञायुष्मच्छारदतौपुत्र कायसंस्पर्शासत्तायां
कायसंस्पर्शशून्यतायां कायसंस्पर्शविविक्ततायां कायसंस्पर्शास्वभाव-

तायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यसुप-
लभ्यते । न चान्या कायसंस्पर्शासत्ताऽन्या कायसंस्पर्शशून्यताऽन्या
कायसंस्पर्शविविक्तताऽन्या कायसंस्पर्शास्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः
पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति स्नायुशङ्कारदत्तौपुत्र या च
कायसंस्पर्शासत्ता या च कायसंस्पर्शशून्यता या च कायसंस्पर्श-
विविक्तता या च कायसंस्पर्शास्त्रभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य
पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य मध्यं । सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारम् ।

मनःसंस्पर्शासत्तयायुशङ्कारदत्तौपुत्र . पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । मनःसंस्पर्शशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनःसंस्पर्शविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनः-
संस्पर्शास्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्शा-
सत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्शशून्यतयाऽप-
रान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्शविविक्ततयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । मनसंस्पर्शास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । मनसंस्पर्शासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनः
संस्पर्शशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनसंस्पर्शविविक्ततया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्शास्त्रभावतया मध्यतो
बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न स्नायुशङ्कारदत्तौपुत्र मनः-
संस्पर्शासत्तायां मनःसंस्पर्शशून्यतायां मनसंस्पर्शविविक्ततायां मनः-
संस्पर्शास्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न
मध्यसुपलभ्यते । न चाऽन्या मनःसंस्पर्शासत्ताऽन्या मनःसंस्पर्शशून्य-
ताऽन्या मनःसंस्पर्शविविक्तताऽन्या मनसंस्पर्शास्त्रभावताऽन्यो बोधि-

सत्त्वोऽन्यः पूर्वान्ततोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमर्थः । इति ह्यायुष्मच्छार-
दतीपुत्र या च मनःसंस्पर्शमत्ता या च मनःसंस्पर्शशून्यता या च
मनःसंस्पर्शविविक्तता या च मनःसंस्पर्शस्वभावता यश्च बोधिसत्त्वो
यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मर्थः । सर्वमेतद्वयमद्वैधीकारम् ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनामत्तयायुष्मच्छारदतीपुत्र पूर्वान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया पूर्वान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वा-
न्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया
पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तया-
ऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया-
ऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्त-
तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्व-
भावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
ऽमत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्य-
तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्त-
तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभाव-
तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छार-
दतीपुत्र चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनासत्तायां चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्य-
तायां चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
स्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्य-
मुपलभ्यते । न चान्या चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनासत्ताऽन्या चक्षुःसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनाशून्यताऽन्या चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्या चक्षुः-

संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽप-
रान्तोऽन्यमर्थः । इति ह्यायुष्माञ्कारदतीपुत्र या च चक्षुःसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनाऽमत्ता या च चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्यता या च
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तता या च चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
ऽस्त्रभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य मध्यं ।
सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारम् ।

ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनामत्तयायुष्माञ्कारदतीपुत्र पूर्वान्तो
बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्यतया पूर्वान्तो
बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वान्तो
बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावतया पूर्वा-
न्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनामत्तयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्यतयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावतयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनामत्तया मध्यतो बोधि-
सत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्यतया मध्यतो बोधि-
सत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया मध्यतो बोधि-
सत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावतया मध्यतो बोधि-
सत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्माञ्कारदतीपुत्र ओत्र-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तायां ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्यतायां ओत्र-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावतायां
पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते

न चाऽन्या ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनामत्ताऽन्या ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
शून्यताऽन्या ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्या ओत्रमंस्पर्शप्रत्यय-
वेदनाऽस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यं ।
इति ह्यायुष्मच्छकारद्वतीपुत्र या च ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनामत्ता या
च ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता या च ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
विविक्तता या च ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावता यस्य बोधिमत्त्वो
यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यच्च मध्यं । सर्वमेतद्वच्यमद्वैधीकारम् ।

प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तयायुष्मच्छकारद्वतीपुत्र पूर्वान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया पूर्वान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया पूर्वान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तयाऽपरान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतयाऽपरान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततयाऽपरान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतयाऽपरान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तया मध्यतो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया मध्यतो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया मध्यतो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया मध्यतो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छकारद्वतीपुत्र प्राणमंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनाऽमत्तायां प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतायां प्राणमंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनाविविक्ततायां प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतायां पूर्वान्त

उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या-
 प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्ताऽन्याप्राणसंस्पर्शप्रत्ययशून्यताऽन्याप्राणसं-
 स्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्याप्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावताऽन्यो
 बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मत्कार-
 दतौपुत्र या च प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्ता या च प्राणसंस्पर्श-
 प्रत्ययवेदनाशून्यता या च प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तता या च
 प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो
 यस्यापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतद्द्वयमद्वैधौकारम् ।

जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधि-
 सत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतयाऽपरा-
 न्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मत्कारदतौपुत्र
 जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनासत्तायां जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतायां

जिज्ञासं स्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां जिज्ञासं स्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्र-
 भावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्य-
 मुपलभ्यते । न चान्याजिज्ञासं स्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्ताऽन्याजिज्ञा-
 सं स्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताऽन्याजिज्ञासं स्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्या
 जिज्ञासं स्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तो-
 ऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यं । इति ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र या च जिज्ञा-
 सं स्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्ता या च जिज्ञासं स्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता या
 च जिज्ञासं स्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तता या च जिज्ञासं स्पर्शप्रत्यय-
 वेदनाऽस्त्रभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य
 मध्यं मर्व्वमेतदद्दयमदैधीकारम् ।

कायसं स्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तयायुष्मच्छारदतीपुत्र पूर्वान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसं स्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताया पूर्वान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसं स्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वान्त-
 ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसं स्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावतया
 पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसं स्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तया-
 ऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसं स्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया-
 ऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसं स्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्त-
 तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसं स्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्र-
 भावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसं स्पर्शप्रत्ययवेदना-
 सत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसं स्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्य-
 तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसं स्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्त-
 तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायसं स्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभाव-

तथा मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न स्नायुश्चकार-
दतीपुत्र कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनासत्तायां कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
शून्यतायां कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां पूर्वान्त उपलभ्यते ।
नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्या कायसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनाऽसत्ताऽन्या कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताऽन्या काय-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्या कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावता-
ऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मथं । इति स्नायु-
श्चकारदतीपुत्र या च कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्ता या च काय-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता या च कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तता
या च कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य
पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य मथं । सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारम् ।

मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमन्तया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनः-

संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावतया भध्यतो बोधिसत्त्वो गोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मत्कारदतीपुत्र मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तायां मनः- संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतायां मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां मनसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्ताऽन्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताऽन्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यम् । इति ह्यायुष्मत्कारदतीपुत्र या च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्ता या च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता या च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तता या च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यम् । सर्वमेतद्वच्यमद्वैधीकारम् ।

शतसाहस्राः प्रज्ञापारमितायाः द्वादशः परिवर्त्तः ॥ ० ॥

इति प्रथमखण्डः समाप्तः ॥ ० ॥

